

MASARYKOVA UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA HUDEBNÍ VÝCHOVY

**Vztah hudební percepce a aktivního provozování
hudby u středoškolské mládeže**

disertační práce

Autor:
Mgr. Josef Secký

Vedoucí práce:
Doc. PhDr. Bedřich Crha, CSc.

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem disertační práci zpracoval samostatně a použil pouze zdroje uvedené v seznamu literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity a zpřístupněna ke studijním účelům.

V Brně dne 21. prosince 2009

Josef Secký

Poděkování

Děkuji panu doc. PhDr. Bedřichu Crhovi, CSc., svému školiteli, za odborné vedení disertační práce, za cenné podněty a připomínky.

Dále děkuji za cenné podněty panu doc. PhDr. Zdeňku Markovi, CSc.

Děkuji i všem středoškolským pedagogům, kteří se aktivně podíleli na realizaci výzkumu zejména panu Františku Dvořákovi, paní Mgr. Daně Foralové, paní Daniele Hamaričové, paní Mgr. Marcele Heřmanové, paní Mgr. Lence Klikové, paní Mgr. Aleně Konrádové, panu Mgr. Zdeňku Lickovi, paní Mgr. Ivě Mimrové, paní PaedDr. Lence Mlynářové, panu Mgr. Milanu Mocovi, paní Mgr. Jiřině Pleské, paní Mgr. Lucii Prosové, paní Mgr. Zuzaně Šepsové a paní Mgr. Zuzaně Šimůnkové.

Obsah

	Úvod	5
1.	Hudba jako způsob komunikace	7
1.1	Funkce hudby	7
1.2	Znaková podstata umění	9
1.3	Chápání hudby v kontextu ostatních druhů umění ...	14
1.4	Specifika hudební recepce	17
2.	Výzkum	22
2.1	Z historie hudebně sociologických výzkumů u nás	22
2.2	Projekt výzkumu	27
2.3	Terénní fáze výzkumu	47
2.4	Výsledky hodnocení ukázek	58
2.4.1	Hodnocení ukázky č. 1	60
2.4.2	Hodnocení ukázky č. 2	93
2.4.3	Hodnocení ukázky č. 3	120
2.4.4	Hodnocení ukázky č. 4	149
2.4.5	Hodnocení ukázky č. 5	177
2.4.6	Hodnocení ukázky č. 6	203
2.4.7	Hodnocení ukázky č. 7	229
2.4.8	Hodnocení ukázky č. 8	247
2.4.9	Hodnocení ukázky č. 9	264
2.4.10	Hodnocení ukázky č. 10	282
2.5	Interpretace	299
2.5.1	Estetická hodnota přisuzovaná ukázkám	301
2.5.2	Míra pozitivních a negativních reakcí	308
2.5.	Profil typického představitele výběrového souboru ...	310
3.	Závěr	320
	Literatura	327
	Přílohy	225

Úvod

Vztah člověka k hudbě je odrazem jeho hudebnosti. Může se realizovat mnoha způsoby – jak způsobem aktivním, tedy interpretací vokální či instrumentální, činností dirigentskou či hudební tvorbou, tak způsobem receptivním. Hudebnost sama je chápána jako projevený vztah k hudbě – tedy nejen hudebnost aktivní, ale i hudebnost latentní, jejímž projevem je vnímání a prožívání hudby. Každá hudební aktivita logicky předpokládá existenci vnímatele. Jedině za tohoto předpokladu může mít hudba smysl, jedině tehdy je v pravém významu slova komunikací. Jestliže je současné hudební výchově připisována složka vokální, instrumentální a hudebně pohybová jako prostředky pro rozvoj hudebnosti aktivní. Pak nesmí být zapomínáno ani na složku poslechovou – tedy receptivní výchovu, již se realizuje rozvoj hudebnosti receptivní, tedy výchovy hudebního posluchače, který je schopen poslechu určitého, tedy uvědomělého příjmu hudebního sdělení, nejenom prostého naslouchání hudebnímu zvuku. Hudební psychologie tento proces popisuje jako složitou cestu o několika fázích, jimiž je recepce jako vnímání hudby, percepce jako přijetí hudby a apercepce jako pochopení hudby. Hudební výchově na gymnáziu pak rámcové vzdělávací programy přímo ukládají věnovat velkou pozornost receptci a reflexi hudby. Výsledky rozvoje aktivní hudebnosti na našich školách jsou často velmi dobré a dobře patrné, především na základních uměleckých školách, které i v dnešní době devalvace hodnot mají své pole působnosti a setkávají se se stálým zájmem mládeže o provozování hudby. K rozvoji hudebních aktivit ale přispívají i školy základní a střední. Například v oblasti sborového zpěvu, a dosahují mnohdy kvalitních výkonů. Množství žáků a studentů se ochotně účastní mnoha hudebních soutěží či festivalů. Rozvoj hudební recepce, který je pro člověka stejně důležitý a snad ještě důležitější, však zůstává stranou a jeho výsledky nejsou zjevné. Podle úlohy, jakou dnes hudba hraje v životě mnoha lidí – buď jim bez hlubšího pochopení slouží, nebo je jimi odmítána – lze usuzovat, že receptivní výchova svou funkci zcela neplní. Tato situace se stala východiskem pro realizaci výzkumného projektu, který by spojil zájem o hudební aktivitu se zájmem o stav hudebně receptivních dovedností. Výzkum se zaměřil na střední školu, konkrétně na gymnázia, která hudební výchovu jako součást všeobecného vzdělání realizují, a za cíl si stanovil konfrontovat hudebně aktivní

mládež se znějící hudbou. To je výzkumný prostor, kterého doposud nebylo ve větší míře využito. Hlavním úkolem by mělo být zjistit, jaká je souvislost mezi aktivním provozováním hudby a schopností hudbu vnímat a chápat. Výzkum se zaměřil na zpěváky gymnaziálních pěveckých sborů, jejichž skutečný vztah k hudbě by chtěl popsat. Základní otázkou pak je, jsou-li zpěváci školních pěveckých sborů z hlediska svého prožívání hudby něčím odlišní. Z jakého důvodu se této činnosti věnují, jaký hudební žánr je oslovuje. Na tuto otázku by měla práce hledat odpověď.

1. Hudba jako způsob komunikace

1.1 Funkce hudby

Hudba je od nepaměti součástí lidské civilizace. Je jedním z nejkrásnějších projevů lidské tvořivosti. Je prostředkem k přesvědčivému vyjádření věcí mnohdy neuchopitelných a slovy nepopsatelných. Jako každé umění je i hudba schopna člověka oslovovat a něco mu předávat, zároveň však může člověku sloužit. Splňuje tedy různé funkce, jejichž převaha se mění v závislosti na konkrétních hudebních projevech na pozadí hudebních dějin.

Pojem funkce, v matematice a v přírodních vědách vyjadřující závislost jedné proměnné na jiné, se ve společenských vědách vykládá jako *“taková působnost v systému, která slouží jeho zachování či rozvíjení”*¹ Již od starověku mnozí autoři uvádějí různé účinky hudby. Působnost hudby na člověka a společnost se chápe jako její funkce od 30. let 20. století – muzikologie někdy hovoří o **funkčním pojetí hudby**.² Uvádí se velké množství hudebních funkcí spjatých s **působením fyziologickým a psychologickým**, funkce **etická**, funkce **výchovná**, funkce **dokumentární**, funkce spjaté s působením celospolečenským – **socializační, ideologická, reprezentační** funkce hudby, množství funkcí spojených s prožitky náboženskými – funkce **liturgická, rituální, meditativní**. Některé hudební funkce souvisí s jejím využitím jako prostředku zábavy a uvolnění – funkce **zábavná, relaxační, taneční, dekorativní**. Nejvyšší funkcí hudby jakožto originálního uměleckého projevu je pak funkce **estetická**, tedy umělecká. Tím se rozumí schopnost hudby přinášet estetický zážitek – navozovat emoce, přinášet hlubší pochopení světa, zprostředkovávat vyšší ideje, a tak člověka vnitřně měnit.

Estetická funkce hudby z tohoto hlediska stojí v jakési opozici vůči ostatním funkcím, které lze označit jako **utilitární**. J. Fukač a I. Poledňák rozlišují **autonomní funkci** hudby a **funkce heteronomní**, přičemž autonomní (především umělecká) se realizuje sama o sobě, zatímco heteronomní funkce se projevují ve spojení s jinými mimouměleckými strukturami.³

¹ FUKAČ, J., POLEDŇÁK, I. Funkce hudby. In: *Hudební věda*, 1979, r. 14., č. 2, s. 123 – 145, č. 3, s. 220 – 245.

² tamtéž

³ tamtéž

V průběhu dějin se vždy vyskytovaly hudební projevy, které se navzájem lišily převahou některé z funkcí.⁴ Po celý středověk se střetávalo umění vysoké s nízkým, závažné s lehkým. J. Fukač a I. Poledňák v této souvislosti hovoří o **typologických polarizacích hudby**.⁵ Na konci 19. století, vlivem společenských změn, se však hudební produkce podle funkčního principu začala výrazně diferencovat na dvě samostatné linie. Distinktivním prvkem je právě jasná převaha autonomní funkce či funkcí heteronomních. Od 70. let lze mluvit o existenci dvou nezávislých sfér hudby, které fungují na jiných principech, sledují jiné cíle a navzájem se neprostupují. Pro autorskou hudební produkci období novověku a soudobou hudbu, která na její vývoj navazuje a její principy dále rozvíjí, se vžil termín **artificiální hudba**. Pro hudební produkci ostatní – jakkoli vnitřně nesourodou – se pak zaužíval pojem **nonartificiální hudba**.⁶ Zatímco artificiální hudba zprostředkovává hodnoty, jejím cílem je přetrvat a stát se jakýmsi duchovním artefaktem, hudba nonartificiální o toto neusiluje. Jejím úkolem je zaujmout v co nejkratším čase co největší množství posluchačů, za cíl si klade přispět k jejich pobavení. Tento rozpor má za následek zcela zásadní rozdíl v přijímání hudebního sdělení

⁴ Staří Řekové hovořili o apollónském a dionýském principu v hudbě.

⁵ FUKAČ, J., POLEDŇÁK, I. K typologickým polarizacím hudby, zejména polarizaci hudby artificiální a nonartificiální. In: *Hudební věda*, 1977, r.14., č.4, s. 316 – 333.

⁶ Termíny užil poprvé H. H. Eggenbrecht

1.2 Znaková podstata umění

Hudba, a stejně tak každé umění, je ve své podstatě určitým druhem komunikace, protože zde dochází k přenášení nějakého sdělení. V tom se hudba podobá **jazyku** – běžnému prostředku dorozumívání mezi lidmi. Zakladatel moderní lingvistiky **Ferdinand de Saussure** hovoří o dvou rovinách jazyka. V rovině **langue**, jak nazývá jazykový systém, existuje obrovské množství slov – prvků, které mají funkci zástupných prostředků. V rovině **parole** se konkrétním užitím vybraných prvků roviny langue realizuje sdělení – obsah komunikace.⁷ V komunikaci jazykové se jedná zpravidla o přesně definovatelné sdělení ve formě skupiny racionálních dat, a jako takové je nazýváno informací. V oblasti umění hudebního a výtvarného má sdělení charakter emocionální výpovědi nehmatatelného rázu, která promlouvá stejně důrazně, ba i důrazněji, ale nikdy ne se striktně definovanou přesností typickou pro komunikaci jazykovou.

Podobně jako jazyk, i hudba je takovým **kódem** (lze ji označit jako specifický jazyk). Je to soubor prvků nesoucích určitý význam, pomocí nichž přechází určité sdělení z jednoho subjektu na druhý. Těmito prvky jsou **znaky**.⁸ Subjektem je **původce**, který pomocí kódu, jímž je hudba, vysílá informaci směrem k subjektu druhému – **příjemci**. Nutnou podmínkou každé komunikace je **recepce** – přijetí sdělení vyslaného původcem a pochopení jeho významu. Jestliže příjemce není schopen dekodovat sdělení, pak není schopen mu porozumět.

Polarizace hudby na základě funkčního hlediska s sebou přinesla diferenciaci jednotlivých kódů – zatímco kód hudby nonartificiální a její struktura jsou záměrně přístupné okamžitému pochopení běžným posluchačem, kód hudby artificiální, nepoměrně komplikovanější, je osvojitelný díky systematickému studiu.⁹ Poselství hudby artificiální je možné přijmout pouze na základě již vytvořených znalostí, které zakládají schopnost porozumět příslušnému hudebnímu kódu.¹⁰

Podstatu kódu je jeho **znakovost**. Skutečnost, že jazyk je strukturou znaků – prvků, jež vedle sebe sama znamenají ještě něco jiného, čím objektivně nejsou, vytváří potenciál k pojmenování – vyjádření jakékoli reálné entity, ať již hmotné nebo nehmotné,

⁷ SAUSSURE, F. *Kurz obecné lingvistiky*. Praha : Odeon, 1989. ISBN 80-207-0070-6

⁸ Znak jako výsledek semiózy zavádí Ferdinand de Saussure a pojímá jej bilaterálně na základě vztahu mezi „označovaným“ (signifié) a „označujícím“ (signifiant)

⁹ v hudebněvýchovné praxi se realizuje v tzv. receptivní výchově

¹⁰ CRHA, B., MAREK, Z. Problém vztahu artificiální a nonartificiální hudby z hlediska receptivní výchovy dospívající mládeže. In: *Musica viva in schola IX*. Brno : UJEP, 1989, s. 210 – 217.

aniž by tato musela být přítomna. Chce-li člověk sdělit jinému člověku, jaké bylo počasí – že bylo zataženo, přšelo a byl silný vítr, použije konkrétního kódu – jazyka. Užije příslušná slova, která jsou znaky těchto jevů, a nemusí příjemce konfrontovat s tmou, vodou padající z nebe a prouděním vzduchu, aby pochopil, o co se jedná – za předpokladu, že oba znají význam užitých znaků. De Saussure přichází s dichotomickým pojetím znaku. Upozorňuje na krajní polohy vztahu mezi znakem samotným a designátem, které charakterizuje jako **ikonicitu**, přímý vztah podobnosti mezi skutečností a znakem, a **arbitrárnost**, kterou vykládá jako vztah konvencionalizovaný.¹¹

Oblasti hudebního a výtvarného umění se však v určitém ohledu liší od komunikace jazykové, ať již se jedná o běžné užití jazyka verbální nebo grafickou formou, či uměleckého projevu literárního. Toto je dáno diferenciací jednotlivých druhů znaku, který je základním prvkem jakékoli komunikace. **C. S. Peirce** přichází s trichotomickým pojetím znaku, jež se liší z hlediska vztahu mezi znakem a skutečností, kterou znak vyjadřuje. Tento vztah Peirce rozeznává ve trojí kvalitě – jako **prvost**, přímý vztah mezi skutečností a znakem, **druhost**, vztah přes zprostředkující symptom, a **třetost**, kde do vztahu vstupuje společenský konsensus. Produktem prvosti je **ikon**, produktem druhosti je **index**, produktem třetosti je **symbol**.¹²

V mluveném jazyce se lze setkat především se **symbolem** – znakem, který vyjadřuje skutečnost, již se nepodobá ani s ní objektivně nesouvisí. Danou skutečnost vyjadřuje pouze na základě konvence. Vztah mezi označujícím znakem a označovanou skutečností však musí být uživateli znám a současně musí být zprostředkován i příjemci, aby znak mohl být opět dekodován. Základním stavebním prvkem jazyka je slovo – lexikální jednotka, která je většinou symbolické povahy, je pojmenováním určité konkrétní skutečnosti. Této skutečnosti se lze myšlenkově zmocnit a manipulovat s ní díky schopnosti lexikální jednotky zmíněnou skutečnost přesně pojmenovat a tím zřetelně definovat. Není náhodou, že právě slovní druhy mající symbolickou podstatu (v české gramatice se jedná konkrétně o substantiva, adjektiva, některá zájmena, číslovky, dále slovesa a adverbia) jsou v lexikologii označovány jako slova plnovýznamová. Jejich symbolická povaha spočívá v neexistenci faktické souvislosti mezi nimi samotnými a zastupovaným pojmem. Verbální nebo grafické označení stůl je symbolem pro označovanou skutečnost, neboť zvuk, který se ozve při vyslovení tohoto slova, ani jeho

¹¹ SAUSSURE, F. *Kurz obecné lingvistiky*. Praha : Odeon, 1989. ISBN 80-207-0070-6

¹² PEIRCE, C. S. *Sémiotika*. Praha : Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-356-3.

grafická podoba, se v žádném případě nepodobají dřevěné desce se čtyřmi nohami, na niž se klade jídlo.

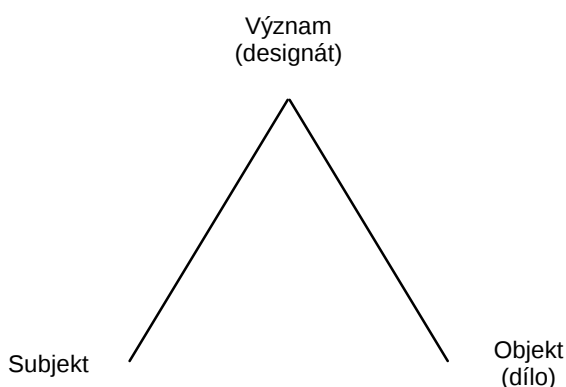
Ve výtvarném umění se využívá především **ikon**. Ikon se podobá skutečnosti, kterou zobrazuje. Obsah sdělení je dekodovatelný právě proto, že jeho vizuální vjem se podobá samotnému znaku. Navzdory tomu znak a skutečnost nelze zaměnit. Znak má schopnost upozorňovat na reálnou nepřítomnost zobrazované skutečnosti. Podobnost mezi zobrazovanou skutečností a zobrazením může být různého stupně. Z tohoto hlediska je nejpřesnějším ikonem takové zobrazení, které se podobá dané skutečnosti nejvíce. Toto bylo cílem výtvarného umění realistického. Snaha po nejvěrnějším zobrazení však může vést až směrem k zavržení výtvarného zpracování určité hmatatelné entity, neboť to se jí nikdy nebude podobat tak dokonale, jako vlastní entita sama o sobě. Ikonická podstata výtvarného umění navíc omezuje možnosti ztvárnění na objekty hmatatelné materiální povahy. Tento problém je příčinou určitého vyčerpání se možností realismu ve výtvarné kultuře, což vede ke stavu, kdy moderní výtvarné umění opouští ikon, ve prospěch znaku, jímž může vyjádřit i jevy abstraktního nebo procesuálního charakteru, a tím je **index**.

Index je znak nacházející se uprostřed mezi ikonem a symbolem. Jedná se o znak, který se objektivně nepodobá skutečnosti, kterou zobrazuje, ale vztah mezi nimi není ani pouhým výsledkem obecné dohody – jedná se o reálně existující vztah příčiny a účinku, vnitřní souvislost nebo vztah synekdochický. Peirce uvádí v souvislosti s indexem pojem **symptomaticnost**.¹³ Tento znak na vyjadřovanou skutečnost nějakým způsobem poukazuje, nějak s ní objektivně souvisí. Index je znakem, který se zvláště uplatňuje v hudbě. Indexová podstata hudby současně s parametrem času, je předpokladem ke schopnosti hudebního díla vyjádřit velmi přesvědčivě děj a vývoj – tedy procesuální složku určité skutečnosti, a zároveň předpokladem nemožnosti vyjádřit a popsat konkrétní věc – předmět vývoje ani nositele děje. Vzhledem k nemožnosti konkrétně pojmenovávat (která je spjata se symbolem), otevírá se pak hudbě pole působnosti v oblasti líčení jevů emocionálního rázu, což plně odpovídá povaze indexového znaku – nepojmenovat, ale poukázat, nepodobat se, ale přesto naznačit. Tak jako dekodování symbolu požaduje zprostředkovanou znalost zastoupení konkrétního pojmu konkrétním znakem, požaduje dekodování indexu určitou aktivní zkušenost vnímatele s danou problematikou, která zakládá schopnost uvědomit si smysl sdělení.

¹³ PEIRCE, C. S. *Sémiotika*. Praha : Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-356-3.

Dvěma nutnými protikladnými složkami jakéhokoli znaku je jejich schopnost **prezentace** a zároveň **reprezentace**.¹⁴ Indikátorem znakové podstaty je právě reprezentace – zástupnost – schopnost znaku vyjadřovat zastupovanou skutečnost, reálně v něm nepřítomnou, kterou pojmenovává, k níž poukazuje resp. jíž se podobá. Opačnou tendenci vůči reprezentaci má prezentační potenciál znaku – tedy schopnost strhávat pozornost k sobě samému na úkor skutečnosti, kterou znak zastupuje. Vzájemný vztah těchto protichůdných tendencí v rámci znaku se liší případ od případu. Zatímco u znaků povahy ikonické, a to především u výtvarného umění, kde je vizuální zastupováno vizuálním, nevzniká výrazný rozpor mezi prezentační složkou a zastupující funkcí, neboť zřetelná reálná podobnost mezi označujícím a označovaným je přímo vyžadována, u ostatních znaků je situace složitější. Obecně lze říci, že symbolický znak, nejtypičtější v podobě lexikální jednotky pro umění literární, se víceméně vyznačuje jasnou převahou reprezentace nad prezentační složkou, zatímco znak indexový, a to především v hudebním projevu, mívá výraznou tendenci prosazovat sebe sama a jeho schopnost reprezentace je tedy poněkud potlačována. Reálný výsledný poměr obou složek v jednom každém znaku je však v konečném důsledku vždy otázkou konkrétního vnímatele, protože teprve na základě jeho vnímání se znak prezentuje nebo reprezentuje.¹⁵

Při definici jakéhokoli kódu - ať jazyka nebo umění, vycházíme z referenčního trojúhelníku¹⁶ (Richards), jehož ramena tvoří **1. subjekt**, **2. umělecké dílo**, vyznačující se znakovou podstatou, které je v tomto případě v pozici objektu a **3. význam**, sdělení, které je v díle zakódováno pomocí znaků – označuje se jako designát (signifié). Mezi všemi třemi body jsou vzájemné vztahy tvořící strany trojúhelníka.¹⁷

¹⁴ VOLEK, J. Hudební struktura jako znak a hudba jako znakový systém. In: *Opus musicum*. 1981, č. 5, s. 129 – 142, č. 6, s. 161 – 174, č. 10, s. 281 – 295. ISSN 00862-8505.

¹⁵ tamtéž

¹⁶ Též významový trojúhelník či sémantický trojúhelník

¹⁷ RICHARDS, I. A., OGDEN, C. K. *The Meaning of Meaning*. 1923.

Zaměříme-li se na celý proces komunikace, kdy vedle sebe existují dva subjekty, můžeme si vedle sebe představit i dva trojúhelníky, přičemž v jednom z nich je subjektem původce, v druhém je subjektem příjemce, v prvním se nachází význam, tak jak jej zakódoval původce, v druhém význam, tak jak jej dekóduje příjemce. Zatímco původce sdělení – v případě uměleckého díla – je jeden a ví přesně, co chce vyjádřit, příjemců může být libovolné množství, přičemž jejich znalost kódu je odlišná, a kromě toho jejich znalost zobrazované skutečnosti (tedy zkušenost) je také odlišná. Potom uvažovaný vrchol druhého trojúhelníka je pohyblivý a může se odchýlit až do nepochopení.

V případě uměleckého díla se situace poněkud liší. Jeho vznik se řídí složitějšími zákonitostmi a je výsledkem tvůrčího aktu, podmíněného určitou hlubší připraveností a aktivní zkušeností než vyžaduje designace. Tvůrce uměleckého díla musí nutně vyvinout mnohonásobně vyšší myšlenkové úsilí než “pouhý” recipient – a to i bez vlastního, faktického (v podstatě materiálního) vytvoření uměleckého díla, vnímaje už jenom přípravu – hluboké studium nejenom kódu, nýbrž celé široké oblasti přidružených jevů, metod, technik, postupů. Rozdílem mezi prostým sdělováním informací a uměleckou produkcí je i otázka designátu. V případě uměleckých oborů, které nepracují na základě vizuální podobnosti – tedy zvláště literatury a hudebního umění, je nutné namísto tohoto termínu dosadit **inspirační zdroj**, protože hlavním cílem literárního díla ani hudební skladby není nikdy co nejvěrnější napodobení nějakého předobrazu, ale principiálně samostatné umělecké zpracování nějakého tématu či myšlenky.

Na přesnosti dekódování díla – do jaké míry recipient dílo chápe stejně, jako jej autor zamýšlel, má vliv také užití typu znaku. Základem je samozřejmě znalost kódu, nejenom jako systému reálně použitých znaků, ale všech prostředků, které se nabízí, tzn. dispozičního univerza – **paradigmatu**. Tak je tomu především v hudbě. Zde se nachází jedna ze zásadních oblastí rozdílů mezi jednotlivými druhy umění.

1.3 Chápání hudby v kontextu ostatních druhů umění

Při recepci díla literárního lze chápat zpravidla velice přesně, co vyjadřuje. Je tomu tak díky relativní jednoznačnosti základních prvků znakové struktury jazyka, jimiž jsou slova. Jejich význam je dán, a příjemce nemá příliš velký prostor pro vlastní fantazii. Tu lze uplatnit při básnických pojmenováních, kdy kromě **denotátu** – původní jednoznačné skutečnosti – existuje prostor pro jednotlivé **konotace**¹⁸ – představy vycházející jednak z mnohoznačnosti uměleckého ztvárnění, jednak z bohatosti myšlenkového potenciálu příjemce. Podobná situace jako v umění literárním či slovesném je i v umění výtvarném. Jedná-li se o výtvarné umění realistické, je interpretace naprosto jasná. V případě abstraktního výtvarného díla je situace poněkud odlišná, nicméně postihnout a pojmenovat to viditelné – barvy, tvary – je možné i v tomto případě, jakkoli je mysl recipienta zaměřena spíše ke konotacím, jimiž mohou být dojmy, představy, city.

V případě hudby vyvstává v tomto ohledu určité specifikum. Vzhledem k tomu, že hudba nepracuje se znaky, jejichž význam je přesně ohraničen, nelze s určitostí pojmenovat právě tu očekávanou jednoznačnou skutečnost, kterou lze najít ve všech ostatníchruzích umění – denotát. Hudební umění nabízí pouze konotace, jednoznačný pojmenovatelný předmět – nápodoby (a umění ničím jiným není) zde neexistuje. Toto má za následek určitý paradox, že totiž hudba na jedné straně dokáže vystihnout citový stav nebo prožitek mnohem hlouběji a výmluvněji, a tedy přesněji než psané resp. mluvené slovo, na straně druhé však přináší takovou svobodu percepce, že dovoluje různé chápání svého významu, a z tohoto hlediska je tedy naopak velmi nepřesná a nekonkrétní. Zkonkréťuje se například ve spojení s programem – viz níže. Nicméně hudba vždy jen nabízí prostor pro přijetí informací emocionálního charakteru – zprostředkovává city, nálady a vášně, které v ní ovšem nejsou objektivně přítomny. Hudební umění s nimi pracuje na základě pozornosti recipienta a jeho vnímání hudebního díla.

Recepce – přijímání každého uměleckého díla je spojeno s pronikáním do jeho struktury. Jeho podstatou je na jedné straně uvědomování si základních prvků a jejich významů, na druhé straně jejich skládání do smysluplného celku, který je prostředkem k pochopení celkového poselství. Zatímco ve všech odvětvích výtvarného umění, není

¹⁸ Roland Barthes hovoří o denotaci jako o prvním stupni označování, druhým stupněm jsou konotace : BARTHES, R. *Nulový stupeň rukopisu. Základy sémiologie*. Praha : Československý spisovatel, 1967.

příjemce v aktivitě vnímání artefaktu nijak časově omezován, v hudbě existuje problém. Hudba zní od začátku do konce. Mezi těmito krajními body je **časový interval**. Posluchač nikdy neslyší celé dílo najednou, tak jako může pozorovat obraz či sochu. Vždycky slyší jen moment. Celé dílo má k dispozici pouze v okamžiku, kdy je slyšel celé. Do té doby je v podstatě není schopen ani plně pochopit, protože nutně nemůže uchopit to zásadní, co hudbu tvoří - tedy čas mezi **začátkem** a **koncem**. Tuto základní kostru – vztah začátku a konce, existujících jako krajní body v rozdílném čase, naplňuje **forma**, která, vytvořena hudebními prvky, vykazuje určitý smysl. Tento smysl není čitelný, dokud hudební dílo není k dispozici celé. A tak je tomu pouze po jeho doznění. I tehdy však už hudební dílo reálně není. Recipient je má jen ve své **paměti**. Jednotlivé složky díla neexistují nikdy ve stejném čase vedle sebe, vždy pouze po sobě.¹⁹

V oblasti literatury je situace snadná, protože význam jednotlivých stavebních prvků, tedy slov (tvořených v podstatě kombinacemi minimálního množství hlásek), je známý. Jednotlivá slova dají dohromady věty, které jsou nositeli významu na vyšší úrovni. Jedinou podmínkou je znalost jazyka. Ta umožňuje zapamatování si všeho, co má význam – podstatných bodů, které posunují průběh dál, jichž se čtenář drží, aby se v textu neztratil.

Lze předpokládat, že původ vokální hudby je úzce spjat právě se vznikem jazyka. Intonovaná mluva zintenzivňuje význam slov – dodnes je využívána při bohoslužbách. Je zcela jisté, že prvopočátky hudby jsou neoddělitelné od významu slova. Až do období renesance vokální hudba – ve skutečnosti úzké spojení hudby s textem – naprosto převládala. Vrcholem tohoto významového spojení byl gregoriánský chorál. Tuto provázanost rozrušila až renesanční polymelodie, v níž zaniká srozumitelnost textu, a tedy i úzký vztah mezi ním a hudbou. V dalším hudebním vývoji je již hudba na textu významově nezávislá.

V souvislosti s hledáním styčných bodů a odlišností mezi hudbou a jinými druhy umění, zvláště literaturou, se objevuje problematika **programu** v hudbě. Programní hudba je (s výjimkou poměrně řídkých příkladů z doby barokní) fenoménem období romantismu, kdy společenská situace vedla k diferenciaci do té doby jednotné evropské

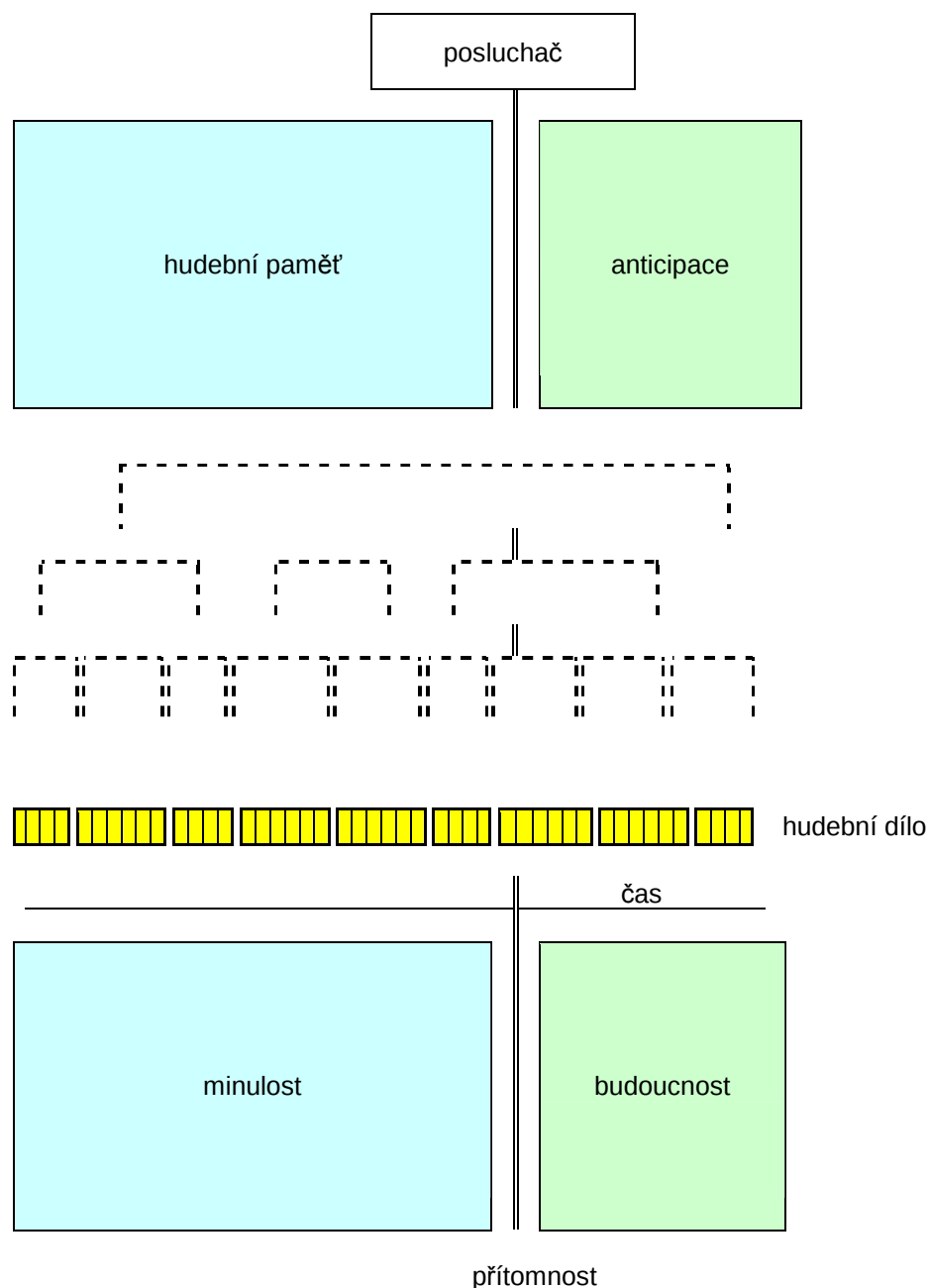
¹⁹ Se stejným problémem se lze setkat i při recepci díla literárního. Při četbě románu se podobně jako při poslechu hudby dílo rozpadá na dvě části, jejíž velikost se neustále mění. První částí je to, co již bylo – minulost, druhou částí to, co bude – budoucnost. Přítomnost je pouhý hraniční bod, který je odděluje. Minulost se neustále zvětšuje, budoucnost se zmenšuje. Minulost je předmětem paměti, budoucnost předmětem očekávání. Abychom bylo možné vnímat směřování, je nutné přítomnost, to co je – neustále se měnící moment, konfrontovat s tím, co předcházelo, a současně očekávat rozuzlení v budoucnosti, ke kterému průběh nezadržitelně spěje.

hudby a ke vzniku a rozvoji národních škol. Jednotlivé národní hudby mají podpořit faktickou konstituci novodobých národů a jejich kulturní obrození. Je zde potřeba spojit hudbu s epickými inspiračními zdroji. Tak vzniká programní symfonie a symfonická báseň, spojená s mimohudebním programem. Tento je však od hudby oddělen, není v ní reálně přítomen. Hudební díla jsou svébytná i bez programu a mohou docela dobře korespondovat i s jiným programem. Bez znalosti programu přináší tato hudba posluchači totéž, co hudba absolutní – především emocionální náboj a zprostředkování určité atmosféry. Záměr autora lze pochopit na základě znalosti programu, rozumět hudbě samé je však možné i bez této znalosti.

1.4 Specifika hudební recepce

Z hlediska plynutí času má hudební dílo tentýž efekt jako dílo literární. Přijímání hudebního sdělení a jeho chápání se tedy odvíjí ve třech rovinách. Posluchač ve své mysli současně zpracovává tři skupiny informací. V první řadě je to **rovina přítomnosti** – momentální sluchový vjem, tón nebo souzvuk tónů aktuálně znějících. V řadě druhé je to **rovina minulosti**, vše co již v hudebním projevu zaznělo. V této souvislosti je nejdůležitější především vztah současného k minulému. Může se jednat o vztah prvků formálních – opakování motivu v minulosti již poznaného či jeho původnost, motivická práce, periodicitu atp., vztahy harmonické – střídání harmonických funkcí, dané uvědomováním si tóniky jako harmonického základu, tóninové skoky, modulace, tónorod, a v neposlední řadě vztahy melodické, zvláště intervaly, stoupání či klesání melodické linky, její jednoduitost či existenci více melodických linií – polyfonii, a případně vzájemný vztah těchto melodických linií, kontrapunkt. Ve třetí řadě je mysl posluchače zaměstnána **anticipací**, předjímáním vývoje na základě poslechové zkušenosti s konkrétním hudebním dílem, nebo na základě všeobecných poslechových zkušeností s hudbou obdobného charakteru. Tato třetí rovina je tedy jakýmsi očekáváním. I zde je velmi důležité uvědomování si vztahu očekávaného (budoucnosti) s minulostí – tedy předpokládání určitých formálních nebo motivických návratů, jejichž existence je ve chvíli reálného znění posluchačem pozitivně přijímána, neboť tento se setkává se skutečností již známou, která mu dává pocit nadhledu nad hudebním sdělením. Vztah budoucnosti (sluchového vjemu očekávaného, ale zatím reálně nepřijatého) a současnosti (sluchového vjemu momentálně přijímaného a zpracovávaného) pak vytváří určitou **konfrontaci**. Dojde-li ke shodě těchto dvou prvků, je mysl posluchače uspokojena, liší-li se průběh znějící hudby od očekávání, zažívá posluchač určité překvapení. Posluchač musí znát **hudební jazyk** skladby – to mu dovoluje uvědomování si podstatných bodů, které uchovává v paměti, a na základě toho členění na motivy a témata. Tyto může skládat do celků, tak jak po sobě přicházejí, a uvědomovat si průběh a směřování díla. Ve chvíli, kdy dozní, je schopen cítit, co dílo vyjadřuje – tehdy je dílo pochopeno. Chápání hudby je proniknutím do její struktury – **uvědomování si sémantické soudržnosti jeho prvků a zároveň formální členitosti**. Vnímání hudebního díla jako umění v čase názorně zachycuje následující graf.²⁰

²⁰ Horní část grafu zachycuje posluchače a jeho mentální činnost – pronikání do struktury hudebního díla na základě skládání jednotlivých hudebně vyjadřovacích prostředků do celistvého hudebního sdělení.

Základním prvkem hudby jsou tóny. V podstatě lze říci, že hudba nic jiného neobsahuje. Podstatné však je, že hudba tóny organizuje v čase. Podobně jako u jazyka lze nalézt význam, až když jsou z hlásek vytvořena slova. V hudbě se objevuje význam, když dojde ke spojení tónů do celků. Hudba využívá **čtyř parametrů**, vycházejících z **vlastností tónu**. Pro vývoj evropské hudby má zásadní význam především **výška**. Je předpokladem k vytvoření melodie. Nejdůležitější vlastností melodie je její průběh – stoupání a klesání, a vztah jednotlivých tónů k tónině. Schopnost tónů sdružovat se do

Prostřední část znázorňuje materii hudební skladby jako formu. Dolní část znázorňuje plynutí času, v němž se tato forma realizuje.

tónin je základem pro harmonii. Uvědomování si těchto prvků dává hudbě schopnost vyjádřit rozdíl mezi základními emocemi – napětím a uvolněním. Tyto rozdílné emocionální stavy jsou podpořeny i dalšími parametry hudby, především **silou**. Vlastnost **délky** tónu je předpokladem k existenci různých možností rytmických i metrických, které jsou také důležitými indexy vyjadřujícími charakter hudby. Podobný význam mají i **barevné** možnosti hudby. **Hudební psychologie** pracuje se třemi kvalitativními kategoriemi vnímání hudby. Označuje jako receptce, percepce a apercepce.

Recepce²¹ znamená vnímání. Hovoříme-li o hudební recepci, máme na mysli vnímání všeho, co souvisí s hudební aktivitou. Jedná se tedy o poslech v užším slova smyslu. V širším slova smyslu z hlediska **hudební pedagogiky** chápeme poslech jakožto **receptivní výchovu**. Hudební recepce je základním předpokladem smysluplného projevu hudby, který je definován z hlediska hudební psychologie jako jednota produkční, interpretační a recepční aktivity. Recepce je tedy nutným protějškem produkce, vůči níž stojí ve funkci sociálně selekční. Recipient má ve vztahu k produkci hudby možnost výběru. Recepce hudebního díla je ovlivňována řadou faktorů, které lze rozdělit na subjektivní, tedy týkající se výlučně recipienta (jeho věk a hudební zralost, temperament a charakter, zkušenosti a návyky) a objektivní. K objektivním faktorům patří kvalita přijímané hudby a interpreta, mimohudební kvalita interpreta, prostředí, způsob uvedení atd. Samotná recepce hudby je pak rozlišována na poslech určitý a poslech neurčitý. Určitým poslechem je nazývána taková recepce, která se vyznačuje zapojením paměti, hudební představivosti, zřetelem ke struktuře díla. Neurčitý poslech je proti tomu označení pro recepci nemuzikální, dochází k pouhému vnímání zvuku a uvědomování si jeho intenzity.²²

Ve fázi uvědomělé recepce, kdy se recipient stává aktivním účastníkem vykazujícím určitou psychickou činnost, hovoříme o hudební percepci. **Percepce**²³ je definována jako složitý analyticko syntetický proces s významnou úlohou kognitivní a emocionální složky osobnosti percipienta. Je vyšším druhem recepce. Spočívá v poznávání předmětu zprostředkovaného pomocí smyslů. Základem percepce je pozorování. Percipient zřetelně rozlišuje předmět percepce a pozadí vnímané reality, jeho mozek provádí zobecňování a doplňovací operace. Rozvoj percepčních schopností

²¹ z latinského slova *recipere* tj. *přijmout, převzít*

²² POLEDŇÁK, I. *Stručný slovník hudební psychologie*. Praha : Supraphon, 1990.

²³ z latinského slova *percipere* t.j. *vnímat, chápat*

vyžaduje aktivní přístup vnímatele, jeho zájem a pozornost, a ve vyšších fázích i určitou intelektovou zralost a dispoziční způsobilost.²⁴

Fáze hudební **apercepce** je vrcholnou fází vnímání hudby. Její podmínkou je, aby si posluchač dokonale osvojil schopnost hudební percepce ve všech jejích složkách. Apercepce je definována jako celostní, osobnostně profilované zpracování hudebního podnětu, jako proces, při němž si jedinec osvojuje smyslovou podobu hudby a proniká do jejího obsahu. Vnímání hudby se odráží ve vědomí a vyvolává okamžité racionální uspořádání vjemů, čímž vytváří hudební prožitek. Hudební psychologie hovoří o nezbytné podmínce apercepce, označované jako **aktivační kontinuum**,²⁵ jímž je psychická restrukturační vnímaných objektivních struktur mající tři složky. Jsou to vlastně tři procesy v lidském vědomí, které se vztahují k jinému času, přesto musí probíhat současně. První složkou je aktuální percepce na nejvyšší úrovni, tedy nepřetržitě uvědomování si a chápání momentálně znějícího. Druhou složkou je konfrontace s již slyšeným, čili stále vytváření vazeb mezi momentálně znějícím a veškerým již zaznamenaným hudebním materiálem, který musí ve vědomí latentně přetrvávat. Třetí složkou je pak anticipace. Vrcholným projevem anticipace je zřetelné porozumění hudebnímu sdělení spojené s vnímáním formy a tematické práce, jakož i harmonického plánu a výrazových změn, směřující v podstatě až ke vcítění se do role interpreta, doprovázené motorickými reakcemi.²⁶

Podstatou apercepce je zvládnutí příslušného kódu – hudebního jazyka. V hudební sémiotice se hovoří o **paradigmatu** – v širším slova smyslu. Pro každé historické období, pro každý umělecký styl, žánr, jsou typické různé prvky, vytvářející určité paradigma v užším slova smyslu. Paradigma je jakýkoli autonomní kód – jazyk. Je charakterizováno jako **dispoziční univerzum**, soubor znaků, které jsou k dispozici. Protějškem paradigmatu jako určitého potenciálu, je **syntagma** – konkrétní užití prvků paradigmatu. Paradigma vzniká druhotně, mimo čas, jako sedlina všech hudebních děl, konkrétní kompoziční systém, souhrn možností melodicko–harmonických, formálních, tektonických. Hovoří se o paradigmatu stylu, paradigmatu autora, paradigmatu žánru.²⁷ Ukazuje se, že mnohá paradigma (v podstatě autonomní hudební jazyky) jsou natolik odlišná, že znalost jednoho nezajistí porozumění jinému. Dlouhodobým systematickým a

²⁴ POLEDŇÁK, I. *Stručný slovník hudební psychologie*. Praha : Supraphon, 1990.

²⁵ tamtéž

²⁶ ZICH, O. *Estetické vnímání hudby*. Praha : Supraphon, 1981.

²⁷ Lze izolovaně hovořit o paradigmatu Beethovenových symfonií jako o zvláštním hudebním jazyku, který je součástí nadřazených souborů – paradigmatu Beethovenovy tvorby a paradigmatu klasicistní hudby případně paradigmatu formy symfonie.

opakováním poslechem a studiem Beethovenových symfonií lze porozumět hudebnímu jazyku Beethovena – dochází k osvojení si paradigmatu tohoto autora, což ale nezakládá schopnost porozumět hudbě Šostakovičově. Schopnost rozumět hudbě v celé její šíři je tedy podmíněna dlouhodobou zkušeností se značným penzem hudebních děl rozličných stylů, autorů, žánrů a forem.

Dlouhodobý poslech opravdu hodnotných hudebních děl, která jsou recipientem pochopena, přináší nevratnou duševní změnu. Posluchač se stává někým, kým předtím nebyl, získává emocionální zážitek, který zintenzivňuje jeho další prožívání a současně jej opticky vzdaluje od slyšené hudby – od vnímání detailů k uchopení díla jako soudržného strukturovaného celku, od tápání v záplavě zvuků k uvědomování si vrstevnatosti hudby a ohraničenosti a souslednosti frází, od vědomí okamžiku k poznání času, směřujícího od počátku k jistému konci.

2. Výzkum vnímání hudby studenty gymnázií

2.1 Z historie hudebně sociologických výzkumů u nás

V oblasti hudebně sociologických výzkumů existuje v naší zemi bohatá tradice – výzkumná šetření především v otázce hudebních postojů podnikali již od čtyřicátých let 20. století František Lýsek,²⁸ Anton Jurovský²⁹ či H. Neoralová. Zajímali se především o **hudební preference mládeže**, sledovali v nich míru zastoupení populární hudby, rozdíl v hudebních zájmech mezi obyvatelstvem městským a venkovským, a s tím související vliv urbanizace. V této době se ještě ukazoval, především v odlehlejších moravských a slezských oblastech, značný rozdíl mezi venkovským a městským obyvatelstvem, zvláště v postoji k folkloru a moderní populární hudbě.

Na hudebně výzkumné snahy z let čtyřicátých navázal rozvoj hudebních šetření v šedesátých letech. Obrovský přínos pro hudební vědu měl **Výzkum současné hudebnosti** provedený v roce 1966 a 1969 **Vladimírem Karbusickým a Jaroslavem Kasanem**.³⁰ S pojmem **hudebnost** pracovali v souladu s pojetím **Vladimíra Helferta** jako s projeveným vztahem k hudbě.³¹ Podstatou jejich výzkumu bylo především zjišťování postojů k různým žánrům v souvislosti s profesí. Chápali hudební postoje jednotlivců jako záležitosti, které jsou determinovány příslušností k profesní nebo společenské skupině. Vypozorovali, že konkrétní skupiny obyvatel jsou přitahovány konkrétními hudebními žánry. Podle jejich zjištění učni preferují především taneční hudbu – v té době zastoupenou lidovkovým žánrem a populární šlágry – a jednodušší, harmonicky přehlednější jazz. Dělníci měli mít téměř shodný vkus s výjimkou jazzu, který jim není blízký, zemědělci mají tradičně pozitivní vztah k folkloru (původní lidová píseň) a k tvorbě lidovkového typu. U studentů se projevuje větší ocenění umělé hudby a významná obliba jazzu, u středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných lidí je pak zřetelná tendence k oblíbě umělé hudby. Výzkum V. Karbusického a J. Kasana tedy potvrdil, že s růstem vzdělání roste i estetické hodnotící hledisko.³²

²⁸ LÝSEK, F. *Hudebnost a její výzkum u mládeže školou povinné : Příspěvek k otázce hudební výchovy na neuhudebních školách*. Brno : Rovnost, 1947.

²⁹ JUROVSKÝ, A. *Kulturní vývin mládeže*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladatelstvo, 1965. 324s.

³⁰ KARBUSICKÝ, V., KASAN, J. *Výzkum současné hudebnosti I., II.* Praha 1966, 1969.

³¹ HELFERT, V. *Základy hudební výchovy na neuhudebních školách*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1956.

³² POLEDŇÁK, I. *Stručný slovník hudební psychologie*. Praha : Supraphon, 1990.

Vztah hudby artificiální a prudce se vyvíjející a měnící hudby nonartificiální se pokoušeli popsat i další výzkumníci. **Lubomír Dorůžka** zjišťoval oblibu zábavné hudby s rekreační funkcí. Zjistil, že potřeba poslechu této hudby u mladé generace je všeobecná. Podle jeho závěrů ale nesnižuje vnímavost k recepci artificiální hudby, ani k ní však nepřispívá. Dorůžka se pokoušel vysledovat souvislosti mezi postoji k jednotlivým hudebním oblastem. Upozornil na pozitivní korelaci artificiální hudby s hudbou jazzovou na straně jedné a na negativní korelaci artificiální hudby s produkcí populárních šlágrů i rockovou hudbou (u níž se tato negativní korelace měla ukázat méně výrazná).³³

Počátkem 70. let provedli **M. Šimek** a **A. Randlíková** průzkum hudebních a vůbec kulturních zájmů mládeže ve věku 15 až 24 let. Výzkum prokázal především značnou oblibu nonartificiální hudby.³⁴

Žánry nonartificiální hudby se zabývali **V. Hepner** a **I. Maříková**, kteří pod záštitou Ústavu pro výzkum kultury provedli v roce 1975 průzkum postojů české veřejnosti k populárním zpěvákům. Formou dotazníků zjišťovali, co na soudobých zpěvácích lidi nejvíce přitahuje. Všimli si závislosti obliby jednotlivých žánrů na věku posluchačů.³⁵

Se zjištěním, že věk již nehraje prvořadou roli v postojích k jednotlivým hudebním žánrům, přišel v roce 1978 **Josef Kotek**, který na základě svého výzkumu hudebního vkusu potvrdil především vztah mezi společensko profesními skupinami obyvatelstva a oblastmi hudby. Věk v této době není tolik rozhodující. Hlavním určujícím momentem je vzdělání a pracovní zařazení. Kotek také upozornil, že moderní populární hudba – především pop a žánr country and western jsou již obecně přijatelné, a tudíž i přijímané bez výjimky všemi vrstvami obyvatelstva, zatímco vztah k artificiální hudbě, především k hudbě symfonické, je jednoznačně podmíněn vzděláním.³⁶

Ve výčtu hudebně sociologických výzkumů nelze vynechat výzkumy zaměřené především na problematiku recepcí díla v hudebněvýchovné praxi. V 70. letech proběhl v Jihomoravském kraji **Výzkum vnímání hudby žáky základních škol**, který realizoval **Evžen Valový**.³⁷ V tomto výzkumu bylo poprvé u nás užito techniky sémantického

³³ DORŮŽKA, L. Obliba malých žánrů a obecná hudebnost. Průzkum různých posluchačských prostředí a jeho výsledky. In: *Hudební rozhledy*, 1965, č. 7 – 8.

³⁴ RANDLÍKOVÁ, A., ŠIMEK, M. *Průzkum postojů mládeže k vybraným hodnotám a zájmovým aktivitám*. Praha, 1971.

³⁵ HEPNER, V., MAŘÍKOVÁ, I. *Průzkum postojů české veřejnosti k populárním zpěvákům*. Praha, 1975.

³⁶ KOTEK, J. Vývoj hudebního vkusu obyvatelstva ČSR po roce 1945. In: *Hudební věda*, 1978, r. 15, č. 3, s. 195 – 233.

³⁷ VALOVÝ, E. Sémantický diferenciál ve výzkumu vnímání hudby žáky základních škol. In: *Musica viva in schola IV*. Brno : UJEP, 1979.

diferenciálu.³⁸ Z podnětů aktuálního stavu školní hudební výchovy a z potřeby řešit vztah mezi umělečnickou a nonumělečnickou hudbou z hlediska receptivní výchovy proběhly na počátku 80. let výzkumy vedené **Zdeňkem Markem** a **Bedřichem Crhou**. Zaměřily se na recepci jednotlivých hudebních žánrů u skupin respondentů, které se navzájem lišily úrovní hudebního vzdělání i vztahem k provozování hudby na základě profesní příslušnosti. Hlavním cílem bylo prokázat schopnost pozitivního přijetí hudby na základě porozumění jeho hudebnímu jazyku, k němuž dochází na pozadí vytvořené zkušenosti s daným kódem.³⁹

V roce 1985 zveřejnil **Jaroslav Košťál** výsledky výzkumu, který se zaměřil na dopad rozhlasových hudebních pořadů. S pomocí mnoha moderních metod popsal vztah studentů k hudbě – zaznamenal skutečnost, že na rozdíl od stabilních preferencí umělečnické hudby, se v nonumělečnické hudbě projevil dynamický rozvoj zvláště nejmodernějších žánrů a směrů.⁴⁰

V roce 1989 byl připravován nový výzkum označený jako *Usnesení vlády ČSSR o zábavné hudbě*. Po politických změnách došlo k rozšíření koncepce. Do výzkumu byly zařazeny ukázky jak hudby nonumělečnické, tak hudby umělečnické. Iniciátorem výzkumu byl **Jaroslav Kasan**. Navázal tak na své významné šetření, které provedl společně s Vladimírem Karbusickým ve druhé polovině 60. let. Výzkum proběhl pod záštitou Výzkumného oddělení Českého rozhlasu. Jeho cíli bylo zjistit a interpretovat postoje respondentů k nejrozličnějším hudebním žánrům, především v souvislosti s jejich socioekonomickým postavením, popsat projevy aktivní a pasivní hudebnosti⁴¹ a sledovat roli hudby, především hudby populární, v životě mladých lidí. Výzkumná zpráva vyšla v roce 1991 jako **Výzkum hudebnosti 1990**.⁴² Výzkumu se zúčastnilo více než 900 respondentů, kteří reagovali na 23 hudebních ukázek. Na základě výsledků výzkumu se J. Kasan pokusil stanovit žánrovou typologii hudby podle míry všeobecnosti obliby či neobliby, podle souvislosti s věkovou nebo vzdělanostní kategorií, podle jednoznačnosti přijetí či odmítnutí.⁴³ Charakterizoval tak 5 základních hudebních okruhů: 1. **Tradiční populární hudbu** (lidovková tvorba, dechovka), která je podle něj spjata s věkovou

³⁸ Podrobněji v kapitole Projekt výzkumu – oddíl Metody a techniky.

³⁹ CRHA, B., MAREK, Z. Problém vztahu umělečnické a nonumělečnické hudby z hlediska receptivní výchovy dospívající mládeže. In: *Musica viva in schola IX*. Brno : UJEP, 1989, s. 210 – 217.

⁴⁰ KOŠTÁL, J. Měnění české veřejnosti o hudbě a poslechové chování. In: *Hudební věda*, 1985, r. 22, č. 4.

⁴¹ Pro tuto práci mají velký význam právě výsledky, které se týkají hudebních projevů běžné populace. J. Kasan uvádí, že potřebu zazpívat si pro vlastní potěšení vykazalo 84% respondentů. Pravidelnou hru na nástroj uvádí necelých 20% populace.

⁴² KASAN, J. *Výzkum hudebnosti 1990*. Praha : Výzkumné oddělení Českého rozhlasu, 1991.

⁴³ Přichází i s tzv. smířujícími prvky, na nichž se mohou shodnout skupiny příznivců jiných hudebních žánrů.

kategorií nad 60 let a má velké množství zastánců i odpůrců. 2. **Folkovou a rockovou hudbu**, typickou pro střední a mladší generaci. 3. **Vážnou hudbu**, která má více odpůrců než příznivců. Její zastánci se rekrutují především z lidí středního věku s vyšším vzděláním, její odpůrci jsou nejčastěji lidé s nejnižším vzděláním a nejmladší generace. 4. **Jazzovou hudbu**, vůči níž panuje spíše tolerantní postoj. Její příznivci jsou hlavně lidé středního věku, odmítá ji nejmladší generace. 5. **Zvukově agresivní hudbu** (elektronická hudba, heavy metal a další menšinové žánry), která má málo zastánců, téměř výhradně z nejmladší generace, a množství odpůrců napříč všemi kategoriemi.

Jedním z posledním významných počinů na poli hudebně sociologických šetření byl významný výzkum *Hudební posluchači v České republice*. Řešitelem tohoto grantového projektu Ministerstva kultury ČR je **Mikuláš Bek**. V současné době je k dispozici Výzkumná zpráva o plnění projektu.⁴⁴ Výzkum se zaměřil zvláště na sledování hudebního života české populace. Sledoval návštěvnost koncertů různých hudebních žánrů, vlastní hudební aktivity,⁴⁵ hudební preference, vlastnictví hudebních nosičů. To vše v souvislosti se vzděláním, věkem, sociálně ekonomickou situací, politickou orientací, religiozitou, vztahem k národnostním menšinám atd. Zúčastnilo se jej více než 1000 respondentů ve věku 18 až 75 let. Pro vytvoření tohoto vzorku bylo využito metody stratifikovaného pravděpodobnostního výběru. Na základě výsledků ohledně hudebních preferencí sestavil M. Bek žebříčky oblíbenosti jednotlivých žánrů podle věku⁴⁶ a vzdělání.⁴⁷ Z výsledků současně vyplynulo sepjetí některých žánrů s hudebními aktivitami jejich příznivců.⁴⁸

⁴⁴ BEK, M. *Hudební posluchači v České republice 2001: Výzkumná zpráva o plnění grantového projektu Ministerstva kultury ČR* [online]. Brno : Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2006.

⁴⁵ Srovnání výsledků míry hudebních aktivit u běžné populace a u studentů gymnázií může být velmi zajímavé. Hru na nástroj uvedlo v Bekově výzkumu 12% respondentů, 23% respondentů hrálo v minulosti. Celkem 17,7% dotazovaných prošlo institucionalizovaným neprofesním hudebním vzděláním (především v ZUŠ), 10,5% vzorku se považuje za samouky, 1,6% dotazovaných prošlo profesním hudebním vzděláním. Bek rovněž na základě výsledků přisuzuje hru na nástroj především střední třídě.

⁴⁶ Ve věkové kategorii 18 až 24 let uvádí jako stěžejní hudební žánr rock, v kategorii 24 až 29 let převládá pop, generace ve věku 30 až 39 let preferuje především muzikálovou produkce, u lidí ve věku 40 až 59 let se největší oblibě těší country, nejstarší populace 60 a více let má v oblibě především dechovku.

⁴⁷ U populace se základním vzděláním je největší obliba lidové a lidovkové hudby, u vyučených je nejoblíbenějším žánrem country, u středoškoláků se jako nejvýznamnější jeví obliba muzikálu, vysokoškolsky vzdělaní lidé preferují folk.

⁴⁸ Bek uvádí souvislost mezi oblibou rockové a populární hudby a hudebním amatérstvím, oblibu folku a country spojuje s hudebními samouky, vztah k vážné hudbě pak s institucionalizovaným hudebním vzděláním a aktivní hrou na nástroj.

V práci věnující se problematice hudební recepce u středoškolské mládeže je třeba zmínit i výzkum *Hudba v životě dospívajících*,⁴⁹ který realizoval **Petr Mužík**. Zabýval se především zkoumáním, jaký význam hraje hudba v životě mládeže ve věku 14 až 18 let, jaké jsou současné hudební preference této mládeže a jaká je motivace právě tuto hudbu poslouchat. Na vzorku asi tří set respondentů za použití dotazníkové metody zjistil množství informací, které mají značnou výpovědní hodnotu. Přichází se zjištěním, že průměrný představitel středoškolské generace poslouchá hudbu 3 a půl hodiny denně. Nejvyšší oblibu u současné mládeže má podle něj žánr rockové a hardrockové hudby. Nejnižší oblibu zjistil u vážné hudby, folku a country.⁵⁰ Velmi nízkou pozici má dále i jazz a blues. Mužík nabízí typologii mladistvých posluchačů. Hovoří o 4 hudebně žánrových okruzích, které dnešní středoškoláci preferují. Jedná se o 1. **Střední proud** (pop a poprock) 2. **Elektronickou hudbu**, kam řadí mj. moderní hudbu taneční, hip-hop atd. 3. **Kytarovou hudbu**, což je označení které používá pro hudbu rockovou, hardrock, metal a další zvukově drsné směry, a 4. **Komplexní a reflexivní hudbu**. Pod tento pojem je zahrnuta jak hudba vážná, tak jazz a blues a některé specifické žánry nonartificiální hudby, jako např. reggae či soul a pak samozřejmě country a folk. Mužík současně upozorňuje na vzájemnou nekombinovatelnost těchto okruhů.⁵¹ Jako hlavní motivaci poslechu hudby uvádí Mužík potřebu navodit si konkrétní emocionální stav. Z výzkumu také vyplynulo, jaké konkrétní hudební prvky, bez ohledu na výše zmíněné okruhy, mládež nejvíce přitahují. Obecně preferuje mládež napříč všemi žánry hudbu energickou, rytmicky výraznou a radostnou.⁵²

⁴⁹ MUŽÍK, P. *Hudba v životě dospívajících : pilotní sonda*. In: *Acta musicologica* [online]. Brno : Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2007, č. 2. ISSN 1214-5955.

⁵⁰ Právě folk označil M. Bek za „rovnostářský žánr“, který je blízký největšímu okruhu posluchačů v dospělém věku napříč všemi sociálními vrstvami a vzdělanostními kategoriemi. Country pak pokládá za „hudbu středu“, která naopak oslovuje největší část věkové skupiny čtyřicetiletých až šedesátiletých.

⁵¹ Na základě výsledků výzkumu poukazuje především na vzájemnou neprostupnost mezi elektronickou hudbou na jedné straně a hudbou komplexní a reflexivní, především vážnou hudbou a jazzem, na straně druhé

⁵² Dívky vnímají především melodii, má je přitahovat zvláště taková hudba, která zřetelně vyjadřuje emoce a náladu, ať už melancholické nebo optimistické povahy. Chlapci upřednostňují hudbu rytmicky pregnantní s výraznou basovou linkou.

2.2 Projekt výzkumu

Receptivní činnosti jsou vedle činností vokálních, instrumentálních a hudebně pohybových nedílnou součástí hudební výchovy na všech stupních škol. Jejich nová podoba, prosazující se v poslední třetině dvacátého století, souvisí jednak s technickým pokrokem, s vývojem nahrávací a reprodukční techniky, a dále také se současným pojetím tohoto předmětu jako předmětu činnostního. Dominantní složkou zůstávají pěvecké činnosti. Cílem poslechové složky předmětu je rozvoj hudebnosti, definované jako schopnost hudbu nejen reprodukovat, ale i přijímat. Rozvíjení schopnosti uvědoměle vnímat hudbu označujeme jako receptivní výchovu. Tato je chápána v širších souvislostech. Náplní receptivní výchovy je především aktivní činnost žáků, práce s hudebním materiálem. Prosazuje se důsledné propojení všech složek předmětu, je zdůrazňována nutnost aktivního vstupování do hudebního materiálu. V přímém rozporu s rozvojem a propracovaností hudební didaktiky však stojí současná společenská situace, kdy je lidstvo doslova zahlcováno hudbou různé kvality, aniž by docházelo k jejímu uvědomělému přijímání (tedy percepci) a porozumění jejímu sdělení (tedy apercpci). Tato skutečnost velmi znesnadňuje hudebně výchovný proces. Na druhé straně se zdá, že v oblasti aktivního provozování hudby se cíle hudební výchovy daří naplňovat – důkazem toho jsou četné středoškolské pěvecké sbory, především při gymnáziích a středních pedagogických školách, vyznačující se mnohdy velmi vysokou uměleckou kvalitou a náročným repertoárem. Vedle toho i nadále trvá zájem o instrumentální hru. Souvislost mezi vokálními a instrumentálními činnostmi na straně jedné a rozvojem percepčních dovedností na straně druhé v rámci předmětu hudební výchova zakládá předpoklad odpovídajících souvislostí mezi aktivním provozováním hudby (hra na hudební nástroj, sborový zpěv) a schopností porozumět hudebnímu sdělení.

Vlastní výzkum by měl pracovat se dvěma skupinami středoškolské mládeže, danými jejich hudebními “aktivitami” ve smyslu

1. provozování hudby - 2. neprovozování hudby.

Obě skupiny předpokládají podrobnější charakteristiku a klasifikaci podle kritérií, která se ukáží jako směrodatná – především podle typu hudební aktivity, její dlouhodobosti či krátkodobosti, institucionální či neinstitutonální formy apod. Zjištěné

údaje bude třeba konfrontovat s hudebně percepčními dovednostmi. Zde budou zkoumány tyto prvky:

1. Vztah polarit

libost - nelibost

zájem - nezájem

porozumění - neporozumění

hodnotnost - nehodnotnost

1. Ochota hudbu poslouchat

2. Schopnost zařazení hudebního díla z hlediska hudební historie, tedy schopnost pojmenovat hudební paradigma

3. Znalost konkrétního hudebního díla

Tato práce vyžaduje promyšlené využití výzkumných metod a technik hudební sociologie popsanych v následujícím oddílu. Při prezentovaném výzkumu bude zárukou **reprezentativnosti**⁵³ výzkumu vzorek pěti set jednotek – jedná se o typ **kvazireprezentativního** výběru.⁵⁴

Metody a techniky

Při výzkumu bylo využito několika osvědčených metod, které mají dlouhou tradici při získávání dat ve výzkumech v oblasti hudební sociologie a hudební pedagogiky.

Pro získání základních informací, které by umožnily blíže poznat hudební zázemí respondentů, jejich explicitní vztah k provozování hudby, praktické hudební zkušenosti a jejich hudební preference, bylo využito **anamnestického dotazníku**. Ten sestával ze čtyř částí. První část anamnestického dotazníku obsahovala otázky na věk, pohlaví, ročník ve škole a místní příslušnost. Dále vyjádřili svůj vztah k předmětu hudební výchova. Druhá část sestávala z otázek na dosavadní hudební vzdělání a aktivity respondenta – hra na hudební nástroj (pokud hrají, uvedli na jaký)⁵⁵, studium hudebního oboru v ZUŠ – v současné době či v minulosti, členství v pěveckém sboru při gymnáziu, členství v jiném

⁵³ Viz níže – oddíl Výběrový soubor.

⁵⁴ Viz níže – oddíl Výběrový soubor.

⁵⁵ Dotazovaní byli instruováni, že na dotaz mají odpovědět kladně, jestliže na nástroj v současné době skutečně pravidelně – tedy alespoň občas – hrají.

hudebním tělese (pěvecký sbor, komorní či orchestrální hra v ZUŠ, rocková či folková skupina, folklorní soubor, schola apod.). Třetí část obsahovala otázky na vlastní hudební preference respondenta v oblasti poslechových aktivit. Respondenti byli vyzváni, aby uvedli své oblíbené hudební žánry⁵⁶ spolu konkrétními příklady (názvy skupin, jména interpretů, příp. autorů). Respondenti měli uvést maximálně tři hudební žánry s konkrétním pojmenováním. Současně byli vyzváni, aby uvedli, jakou hudbu ve volném čase skutečně poslouchají,⁵⁷ v jaké míře navštěvují koncerty či jiná hudební představení, kolik hudebních nosičů sami vlastní a zda vlastní nějaké nahrávky vážné hudby, příp. jaké množství. Čtvrtá část anamnestického dotazníku byla určena pro členy gymnaziálních pěveckých sborů. Zde bylo cílem zjistit, co je hlavní motivací k práci ve sboru (zájem o sborovou hudbu, chuť zpívat, sociální vazby s vrstevníky, osobnost sbormistra, možnost prezentovat se při vystoupeních, prestiž pěveckého sboru apod.). Respondenti – členové pěveckých sborů gymnázií – byli též vyzváni, aby popsali zaměření sboru a žánrově zařadili obvyklý repertoár.

Základní technikou užitou při terénní fázi výzkumu byl **zvukový dotazník**. Výzkumy hudebnosti či výzkumy hudebních preferencí využívající této techniky mají u nás dlouhou tradici. Za jedno z prvních užití zvukového dotazníku je pokládáno šetření **Otakara Zicha**, který využil na počátku 20. století živé hudby ve vlastním podání – dotazovaným přehrával na klavír operní árie. To byl významný krok, který v mnohém předjímá současné snahy o zdokonalení technik hudebně sociologického zkoumání prostřednictvím hudebních ukázek. Ve druhé polovině 20. století pak bylo zvukového dotazníku užito v mnoha významných i méně významných výzkumných šetřeních. Bezpochyby nejvýznamnějším hudebně sociologickým výzkumem u nás byl **Výzkum současné hudebnosti** provedený na počátku 60. let Vladimírem Karbusickým a Jaroslavem Kasanem. Jako jednu z technik použili tzv. **fonotestu**. Zkoumali reakce respondentů na známé hudební ukázky, které byly zaznamenány na magnetofonové pásce. „Většina lidí nedovede definovat žánr, pojmenování zavedená ve vědě jim nic neříkají“⁵⁸ Od této doby bývá zvukový dotazník nedílnou součástí většiny výzkumů souvisejících s hudbou. Zvukový dotazník se v tomto smyslu ukazuje jako nejrelevantnější metoda – mají-li se získávat data o vztahu k hudbě, měla by hudba zaznít. Výsledkem zvukového

⁵⁶ Hudební žánry nebyly respondentům nijak specifikovány. Lze tedy očekávat odpovědi svědčící o značně rozdílném pojetí klasifikace hudby na oblasti, které mohou být chápány jako hudební žánry.

⁵⁷ Lze předpokládat, že u mnoha lidí se bude lišit odpověď na otázku oblíbených hudebních žánrů od odpovědi na otázku poslechu hudby ve volném čase. Množství lidí má v oblíbě konkrétní díla z oblasti vážné hudby, ale ve volném čase poslouchají téměř výhradně hudbu nonartificiální.

⁵⁸ KARBUSICKÝ, V., KASAN, J. *Výzkum současné hudebnosti I., II.* Praha 1966, 1969.

dotazníku je odpověď respondenta na otázku ochoty danou ukázkou poslouchat. Obvykle volí jednu ze tří možností – **a) tuto ukázkou chci poslouchat – b) tuto ukázkou nechci poslouchat – c) nevím, tato ukáзка je mi lhostejná.**

Zvukový dotazník v našem výzkumu obsahoval 10 ukázek. Byly vybrány tak, aby v nich byly zastoupeny jednotlivé styly **artificiální hudby** – renesance, baroko, klasicismus, romantismus (2 ukázky), hudba 20. století. Ukázky artificiální hudby byly reprodukovány v první části. Nebyly řazeny chronologicky, ale účelně, aby směřovaly od posluchačsky náročnějších a zvukově subtilnějších k posluchačsky snazším a zvukově monumentálnějších. Ukázky **hudby nonartificiální** zazněly až po hudbě artificiální. Důvodem byl samotný funkční rozdíl mezi hudbou artificiální a nonartificiální. Poslech hudby nonartificiální souvisí s určitým uvolněním koncentrace, která je naopak nevyhnutelně nutná k vědomému přijímání hudby artificiální. Prokládání jednotlivých ukázek z obou oblastí by nutně muselo negativně ovlivnit hodnocení hudby artificiální. Jednotlivé ukázky a jejich popis přináší následující kapitola.

Metoda zvukového dotazníku byla při hudebně sociologickém výzkumu kombinována s metodou **sémantického diferenciálu**. Tato metoda byla vytvořena **Charlesem Osgoodem** a jeho spolupracovníky Georgem Suci a Percym Tannenbaumem v 50. letech 20. století ve Spojených státech. Jejím původním účelem bylo zkoumání a měření psychologického významu věcí. Metoda sémantického diferenciálu vychází z konotativní povahy pojmů, jejichž význam měří jako body v tzv. sémantickém prostoru.⁵⁹ Základem je vytvoření několika stupnic, jejichž krajní body jsou obsazeny konkrétními pojmy. Zpravidla se jedná o významově opozitní dvojici vlastností. Těchto **bipolárních dvojic adjektiv** je vytvořeno větší množství. Osgood je koncipoval tak, aby splňovaly několik různých faktorů – především faktor hodnotící, faktor síly (potence), faktor aktivity. Osoby účastníci se výzkumného šetření pak vybranou skutečností, jejíž význam je třeba popsat, ohodnotí na každé škále – v podstatě určí bod na této škále, který vyjadřuje na jedné straně povahu, vlastnost této skutečnosti (příslušný přívlastek) a na straně druhé míru čili intenzitu této konkrétní vlastnosti. Tato metoda tedy umožňuje nejen prostě klasifikovat hodnocené skutečnosti, ale blíže je charakterizovat podle kritérií, která stanoví výzkumník, a určovat intenzitu jim přisuzovaných rysů. C. Osgood dospěl ke zjištění, že nejvýhodnější je užití sedmibodové škály, která má v centru neutrální hodnotu a směrem ke každému pojmu tři stupně intenzity. Současně také užíval reverzních adjektiv

⁵⁹ OSGOOD, C., SUCI, G., TANNENBAUM, P. *The Measurement of Meaning*. University of Illinois, 1957.

– převracel některé bipolární dvojice, aby zamezil mechanickému postupu při vyplňování.⁶⁰

Sémantický diferenciál poskytuje množství dat, které je možné analyzovat mnoha způsoby. Nejčastěji se uplatňuje výpočet váženého aritmetického průměru na každé škále. Spojnice těchto průměrných hodnot, znázorněných jako body na přímkách, pak vytváří tzv. **polaritní profil** hodnocené skutečnosti. Přehledné znázornění tohoto polaritního profilu je pak označováno jako **graf sémantického diferenciálu**. Výpovědní hodnota jednotlivých průměrných naměřených hodnot se pak odlišuje v souvislosti s mírou shody konkrétních hodnot, z nichž jsou průměrné hodnoty generovány. Tuto výpovědní hodnotu, danou mírou shody, je třeba nějak statisticky vyjádřit. Jedním z nejpřesnějších a současně snadno dosažitelných a posouditelných prostředků je **směrodatná odchylka**. Její hodnoty, funkce a význam jsou popsány v kapitole Hodnocení ukázek – obecné informace.

V hudebně sociologickém výzkumu byla metoda sémantického diferenciálu poprvé využita v 70. letech brněnským hudebním pedagogem a vědcem **Evženem Valovým** v kombinaci s technikou zvukového dotazníku. V jeho *Výzkumu vnímání hudby žáky základních škol* bylo metody sémantického diferenciálu současně užito jak pro jednotlivé ukázky zvukového dotazníku, tak pro pojmy ze světa dětské obrazotvornosti – pohádkové postavy.⁶¹ Představu žáků základních škol o charakteru a významu konkrétních hudebních skladeb pak Valový vyjadřoval v korelaci s vnímáním pohádkových bytostí na základě shody jejich polaritních profilů. Od prvního využití sémantického diferenciálu v hudebně výzkumné praxi E. Valovým se spojení této techniky se zvukovým dotazníkem jeví jako ideální prostředek zjišťování postojů lidí k hudbě.⁶² Při aplikaci techniky sémantického diferenciálu v našem výzkumu bylo užito následujících 11 bipolárních dvojic:

1.	<i>zajímavá</i>	<i>nudná</i>
2.	<i>známá</i>	<i>neznámá</i>
3.	<i>vzrušující</i>	<i>uklidňující</i>
4.	<i>náročná</i>	<i>odpočinková</i>
5.	<i>veselá</i>	<i>smutná</i>
6.	<i>srozumitelná</i>	<i>nesrozumitelná</i>

⁶⁰ KERLINGER, F. N. *Základy výzkumu chování*. Praha : Academia, 1972. 705s.

⁶¹ VALOVÝ, E. Sémantický diferenciál ve výzkumu vnímání hudby žáky základních škol. In: *Musica viva in schola IV*. Brno : UJEP, 1979.

⁶² Neocenitelnou výhodou je, že respondent reaguje na reálně znějící hudební dílo, k čemuž nepotřebuje teoretickou výbavu z oblasti hudebního pojmosloví, současně ale může vyjádřit více reakcí než pouhý souhlas či nesouhlas, a to z více hledisek a v rozdílné intenzitě.

7.	<i>jednoduchá</i>	<i>složitá</i>
8.	<i>ošklivá</i>	<i>krásná</i>
9.	<i>nehodnotná</i>	<i>hodnotná</i>
10.	<i>líbí se mi</i>	<i>nelíbí se mi</i>
11.	<i>něco podobného jsem slyšel</i>	<i>nic podobného jsem neslyšel</i>

V souladu s praxí, kterou zavedl již C. Osgood, jsou osmá a devátá bipolární dvojice reverzní. Zatímco u ostatních dvojic je vlevo vždy pojem spíše příznakový a vpravo spíše bezpříznakový, v případě osmé a deváté dvojice je tomu obráceně.

Některé bipolární dvojice jsou významovou variantou jiných bipolárních dvojic, nicméně mohou být v určitém slova smyslu vykládány i jinak. Např. dvojice **náročná – odpočinková** může být chápána jako synonymní ke dvojici **vzrušující – uklidňující**, nicméně ne každá hudba, kterou pokládáme za posluchačsky náročnou, musí mít automaticky vzrušující charakter. Podobně hudbu, které přikládáme uklidňující účinek, můžeme pokládat za umělecky náročnou a nevyhradíme jí přívlastek odpočinková, který evokuje hudbu relaxační, použitelnou jako zvukovou kulisu. Ve stejném vztahu jsou např. i dvojice **srozumitelná – nesrozumitelná** a **jednoduchá – složitá**. Otázka srozumitelnosti je však vždy namířena výhradně vůči recipientovi, nikdy vůči samotné skladbě. Skladba je srozumitelná či nesrozumitelná vždy pro konkrétního posluchače, nejedná se o její objektivní vlastnost. Jako víceméně objektivní vlastnost samotného díla může ale být chápáno označení **jednoduchá** resp. **složitá**. Vyspělý posluchač, znalý daného hudebního jazyka, může konkrétní hudbu pokládat za složitou, vědom si její komplikované vnitřní struktury, a přitom pro něho může být srozumitelná. Dvojice pojmů **známá – neznámá** může zase být významově totožná s dvojicí výroků **něco podobného jsem slyšel – nic podobného jsem neslyšel**. Je ovšem možné, že respondent právem ohodnotí ukázkou jako neznámou (určitým stupněm škály) a současně se rozhodne pro vyjádření, že něco podobného už slyšel. Tato situace nemusí znamenat, že respondent není schopen vyjádřit svůj vztah k hudební ukázce, naopak může vyjadřovat, že respondent rozlišují konkrétní hudební skladbu od hudebního stylu, který reprezentuje.

Mezi oběma pojmy každé bipolární dvojice je vždy sedmibodová škála. Tato varianta jednak odpovídá závěrům tvůrce metody sémantického diferenciálu C. Osgooda, který sedmibodovou stupnici pokládá za nejvhodnější, jednak se v předvýzkumu se

skupinami dobrovolníků ukázala jako nejpřehlednější a nejvýhodnější jak z hlediska orientace respondenta, tak z hlediska zpracování získaných údajů.

Při popisu metodologie výzkumu nelze pominout **metodu zúčastněného pozorování**. V případě respondentů ve věku 15 až 19 let lze očekávat, že reakce na poslech poměrně dlouhých ukázek jak artificiální, tak nonartificiální hudby se projeví nejen v konkrétním bodovém hodnocení na škálách sémantického diferenciálu či v tradiční odpovědi na otázku zvukových dotazníků týkající se ochoty poslouchat danou hudbu, ale i navenek v průběhu poslechu jednotlivých ukázek a při jejich hodnocení. Srovnání výsledků zúčastněného pozorování bezprostředních vnějškových reakcí respondentů na znějící hudbu s výsledky uvedenými ve sběrných dotaznících bude nepochybně velmi zajímavé. Výsledky pozorování reakcí respondentů jsou popsány v oddílu *Průběh zvukového dotazníku*.

Ukázky zvukového dotazníku

Artificiální hudba

Ukázka č. 1

Johann Sebastian Bach :

Braniborský koncert č. 1 F dur, BWV 1046 – 1. věta : Allegro

V letech 1717 – 1723 působil Johann Sebastian Bach v Köthenu jako dvorní kapelník knížete Leopolda Anhaltsko-Köthenského. Věnoval se zde intenzívně především tvorbě instrumentální. V této době postupně vzniká i šest koncertů, které Bach v roce 1721 pod názvem *Šest koncertů s různými nástroji* věnoval Christianu Ludvíkovi, markraběti braniborskému, který zřejmě projevil zájem o zaslání nějaké Bachovy skladby. Samotné označení *Braniborské koncerty* není původní, poprvé je použil Bachův životopisec Philipp Spitta v druhé polovině 19. století. Koncerty pravděpodobně nebyly za Bachova života nikdy provedeny. V devatenáctém století se hrály ojediněle, oblibu získaly až v druhé polovině století dvacátého v souvislosti se zájmem o soudobou interpretaci staré hudby.

Braniborské koncerty jako koncerty pro více nástrojů je možné označit pojmem *concerti grossi*, jejich stavba však tomuto termínu nedpovídá. Spíše než tradičnímu chápání *concerta grossa*, jehož formu ustavil Arcangelo Corelli, se kompozičně blíží

sólovým nástrojovým koncertům Antonia Vivaldiho. Využívá se zde ritornelové kompoziční techniky.

Koncert č. 1 F dur vznikl z hudebního materiálu, použitého již v roce 1713 jako úvodní třívěťá sinfonia k Lovecké kantátě, k níž byla dokoňponována předposlední věta. Celá skladba je syntézou koncertu a taneční suity – typických barokních forem. Je napsána pro smyčcový orchestr, tři hoboje, dva lesní rohy, fagot a cembalo – jako basso continuo.

Jako první ukázky ve zvukovém dotazníku bylo užito první věty koncertu. Hudba se vyznačuje přehledným střídáním orchestrálních ploch a úseků, kdy spolu koncertují jednotlivé skupiny nástrojů – hoboje, lesní rohy a smyčce, zajímavým harmonickým pohybem a především slavnostním, přitom však svěžím a radostným charakterem. Zazní přibližně jedna polovina skladby o délce trvání 2 minuty a 5 sekund, přičemž ukázka je uzavřena zřetelným závěrem. Celá věta trvá zhruba 4 minuty 15 sekund. Skladba nepatří mezi posluchačsky náročné. Očekávají se smíšené reakce posluchačů, bude záležet na jejich percepčních zkušenostech s barokní hudbou. Zvláště u hudebně angažované mládeže se předpokládá schopnost zařadit ukázku k uměleckému stylu.

Ukázka č. 2

Pierre Passereau :

Chanson „Il est bel et bon“

Jako ukázka vokální polyfonie typické pro renesanční hudbu byla do zvukového dotazníku vybrána světská skladba francouzského skladatele Pierra Passereaue s žertovným charakterem i textem (v originále). Jedná se o čtyřhlasý sbor *a capella*, který má da Capo formu, je založen na kánonu přecházejícím do komplikované změti hlasů. Píseň má zvukomalebný charakter související s textem – jde o rozhovor slepic, které chválí svého kohouta – jejich dialog přerůstá v kdákání.

Lze předpokládat, že skladbu ocení mládež věnující se sborovému zpěvu, nicméně nelze říci do jaké míry kladný postoj k ní zaujmou. Otázkou je také, zda posluchači rozeznají starobylost písně a nebudou ji pokládat za soudobou hudbu.

Píseň je dlouhá 1 minutu a 15 sekund, zazní celá.

Ukázka č. 3

Leoš Janáček :

Sinfonietta – 1.věta : Allegretto

Svou vrcholnou orchestrální skladbou *Sinfonietta* (původně *Vojenská sinfonietta*) chtěl Leoš Janáček vyjádřit svůj vztah k městu Brnu (v roce 1925 mu Masarykova univerzita udělila čestný doktorát) a k mladé Československé republice. Janáček *Sinfoniettu* dokončil v roce 1926 a věnoval ji československé branné moci. Premiéru ale skladba měla v Praze 26. června 1926. Dílo má pět vět. První věta, která byla ve zvukovém dotazníku použita jako ukázka hudby dvacátého století, je vlastně slavnostní fanfárou. Janáček zde plně využil nebývalého množství žesťových nástrojů (především trubek) a tympánů. Po motivické stránce je skladba tvořena plochami připomínajícími lidové melodie. Janáček zde dovedl k dokonalosti techniku montáže a střihu. Úvodní fanfára je zároveň součástí poslední věty.

Celá první věta trvá asi 2 minuty a patnáct sekund. V ukázce je užita podstatná část o délce 1 minuta a 40 sekund hudby, přičemž ukázka je uzavřena zřetelným závěrem. Ukázka je percepčně náročnější, laické veřejnosti ovšem skladba není zcela neznámá – v devadesátých letech byla velice často používána jako fanfára při oficiálních státnických ceremoniích v Úřadu prezidenta republiky. Lze předpokládat že valná většina posluchačů tuto ukázkou odmítne, současně je ale očekáváno, že velká část dotazovaných bude schopna ukázkou zařadit z hlediska doby jejího vzniku (20. století). Není však vyloučeno, že reálné výsledky budou zcela jiné.

Ukázka č. 4

Antonín Dvořák :

Mše D dur „Lužanská“, Credo

Mši D dur složil Antonín Dvořák v roce 1887 po vysvěcení nové kaple architekta Josefa Hlávky v Lužanech, kde byla také poprvé provedena 11. září 1887. Mše má dvě verze – orchestrální a varhanní. V ukázce bylo užito okázalejší orchestrální verze. V celé mši charakter hudby velmi citlivě kopíruje význam textu, přičemž v sobě hudba spojuje jásavou majestátnost a hlubokou vnitřní pokoru.

Credo (třetí část) se vyznačuje neustálým střídáním kontrastních ploch (unisono v ženských hlasech ve slabší dynamice – sbor i orchestr v plné síle), přičemž prvotní

slavnostní ráz je vystřídán charakterem dramatickým, pak následuje návrat k úvodnímu slavnostnímu tématu, jímž končí první část Credo, která byla v ukázce použita – je dlouhá přibližně 2 minuty a 45 sekund a zřetelně ukončena.⁶³ Celé Credo trvá téměř 12 minut. Lze se domnívat že skladba díky své velkoleposti zaujme početnou část posluchačů. Předpokládá se že velká část dotazovaných také postřehne, že se jedná o hudbu duchovní – především díky srozumitelnému latinskému textu. Nelze předem říci, v jaké míře budou posluchači schopni zařadit ukázkou po stránce stylové – spíše asi výjimečně.

Ukázka č. 5

Wolfgang Amadeus Mozart :

Symfonie č. 40 g moll „Velká“, KV 550 – 4. věta : Allegro assai

Mozartova symfonická tvorba čítá 41 děl. Své symfonie Mozart netvořil soustavně, tak jako jeho přímý předchůdce a zároveň současník Joseph Haydn, ale spíše nahodile – reagoval v nich na nejrůznější vnější podněty. Značná část jeho symfonií – především těch raných – vznikla na cestách. Své vrcholné symfonie napsal Mozart v poslední třetině svého života ve Vídni. Poslední tři Mozartovy symfonie vznikly ve velmi krátkém časovém úseku v létě roku 1788. Jedná se o symfonie Es dur (KV 543), g moll (KV 550) a C dur „Jupiter“ (KV 551). Tato tři díla mají zcela odlišný charakter a vytvářejí určitý cyklus. Symfonie g moll byla pravděpodobně jediná z nich, která byla za života autora provedena. Symfonie g moll „Velká“ byla dokončena 25. července 1788. Je to jedna ze dvou symfonií v tónině g moll, jediná Mozartových symfonií v mollové tónině. Původní verze byla pro smyčce, flétnu, hoboje, fagoty a lesní rohy. Poté Mozart instrumentaci změnil – připsal dva klarinety, pravděpodobně pro koncert, na němž účinkovali jeho přátelé, klarinetisté Johann a Anton Stadlerovi. Ve skladbě nejsou uplatněny trubky a tympany.

Symfonie g moll je klasicky čtyřvětá, jako pátá ukázka zvukového dotazníku bude použita čtvrtá věta psaná v sonátové formě. Hlavní téma je tvořeno vzestupným rozloženým akordem ve smyčcích, na který odpovídá celý orchestr. Celá oblast hlavního tématu si udržuje značné napětí neustálým střídáním smyčců ve slabší dynamice a celého orchestru v plné intenzitě. Po efektně ukončeném hlavním tématu nastupuje jemné, melodické téma vedlejší, které zazní nejprve v houslích, poté v podání klarinetu

⁶³ Ukázka končí výrazným hudebním závěrem po slovech „...qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de caelis.“

(přizvukuje fagot) a ostatních dechových nástrojů. Celou expozici ukončuje typicky klasicistní závěr ve strhujícím forte celého orchestru. Pro potřeby zvukového dotazníku bude využito pouze expozice – ukázka bude trvat přibližně 2 minuty 10 sekund. Celá věta trvá 5 minut.

Hudba užitá v páté ukázce je velmi energická, vyznačuje se kontrastem graciéznosti a mohutné dravosti. Tempo je rychlé. Po formální stránce je skladba velmi pravidelně a přehledně členěna, jednotlivé úseky jsou opakovány. Lze předpokládat, že na posluchače bude ukázka výrazně působit. Očekávají se výrazně pozitivní reakce u mládeže, která vykazuje hudební zaměření, v této kategorii se také předpokládá znalost hudebního jazyka autora, a tedy i schopnost zařazení skladby ke klasicistnímu stylu a k tvorbě Wolfganga Amadea Mozarta.

Samotná čtvrtá věta Symfonie g moll není hudebním materiálem, který by byl tak často zneužíván ke komerčním účelům a funkčnímu přehodnocování, jak je tomu u první věty této symfonie. Proto je možno vyslovit domněnku, že reakce na tuto ukázkou je opravdovou, totiž ničím neovlivněnou reakcí na Mozartovu hudbu a že případná znalost autora je dána skutečnou, alespoň elementární orientací v oblasti artificiální hudby.

Ukázka č. 6

Petr Iljič Čajkovskij :

„Labutí jezero“, suita z baletu, op. 20a – 1. část „Scéna“

Hudbu k baletu Labutí jezero složil P.I.Čajkovskij na objednávku moskevského Velkého divadla v roce 1875. Balet měl premiéru 20. února 1877 v Moskvě, přičemž nesklidil veliký ohlas – z celého představení zaujala pouze hudba. Znovu bylo Labutí jezero nastudováno až v roce 1893 v Petrohradě, již po skladatelově smrti. Prvního zahraničního provedení se balet dočkal v roce 1907 v Národním divadle v Praze. Z hudby k baletu sestavil Čajkovskij suitu, která obsahuje 7 částí : 1. Scéna, 2. Valse, 3. Tanec labutí, 4. Maďarský tanec – Čardáš, 5. Španělský tanec, 6. Neapolský tanec, 7. Mazurka.

První část ze Suity z baletu Labutí jezero (op. 20a) nazvaná Scéna obsahuje ústřední melodii díla, která v baletu zaznívá při scéně labutí na začátku druhého dějství. V tónině h moll se téma nejprve objevuje jako sólo hoboje za doprovodu smyčců a harfy. Poté, co zazní celé téma, přechází ihned do sekce dechových nástrojů, jeho druhou část pak přebírají nástroje smyčcové. Hudba graduje a vrcholem skladby je třetí opakování úvodního motivu v podání celého symfonického orchestru, pak přichází zklidnění,

intenzita hudby klesá až k poslednímu uvedení úvodního motivu melodie v hlubokých smyčcích.

Ústřední téma Labutího jezera se vyznačuje kantabilitou, typickou pro Čajkovského tvorbu, a značným emocionálním nábojem. Téma se navíc několikrát opakuje, jiný hudební materiál se v ukázce nevyskytne. Proto je tato hudba velmi snadno stravitelná a posluchačsky vděčná. Vedle svého původního účelu bývá poměrně často používána i jako hudební doprovod např. pro krasobruslařské výkony, byla využita i jako filmová hudba ve filmové pohádce Jezerní královna. Nelze však říci, že by tím byla výrazně znehodnocena, protože v těchto případech víceméně zůstává zachována vazba k mimohudebnímu obsahu skladby. Hudební ukázka je latentně všeobecně známá – lze předpokládat široké povědomí o funkci hudby, o zemi původu, velmi pravděpodobně i přesnou znalost autora a konkrétního názvu díla, i schopnost zařazení do kulturně historických souvislostí. Vzhledem k výše uvedenému se očekává pozitivní přijetí a výrazně kladné hodnocení ukázky. Scéna, první část suity Labutí jezero, zazní celá – od začátku do konce, délka trvání je přibližně 2 minuty 30 sekund.

Nonartificiální hudba

Ukázka č. 7

Skupina Green Day :

píseň „Wake me up when September ends“ z alba „American Idiot“

Americká punkrocková skupina Green Day byla do zvukového dotazníku zařazena na základě výsledků dotazníku v rámci dílčího výzkumu hudebních preferencí mládeže, provedeného v jarním semestru 2005. Dalším podnětem byly i diskuse o hudebních zájmech vedených se studenty středních škol na podzim 2005. Výběr písně je pak výsledkem dlouhodobého sledování hudebních kanálů a rozhlasových stanic. Skupina Green Day vznikla ve Spojených státech již v roce 1987.⁶⁴ Její v pořadí sedmé album s názvem „*American Idiot*“, komponované jako souvislý příběh, vzbudilo v roce 2004 ve Spojených státech pozornost zřetelnými kritickými narážkami na aktuální politické problémy a znamenalo nový vzestup skupiny. Vlna zájmu se pak přesunula i do Evropy – u nás vrcholila několik měsíců před realizací výzkumu. Album obsahuje 13 písní.

⁶⁴ Vznikla jako teenagerská kapela pod názvem Sweet Children. Název Green Day, který má evokovat pozitivní vztah k marihuaně, nese skupina od roku 1990.

Jedenáctá z nich „*Wake me up when September ends*“ se prosadila nejvíce. Celá píseň trvá zhruba 4 minuty 40 sekund, ve zvukovém dotazníku zazní jen část – přibližně 2 minuty 20 sekund.

Lze odůvodněně očekávat, že ukázka vzbudí vesměs velice pozitivní reakce u všech posluchačů bez ohledu na jejich hudební aktivity. Naprostá většina dotazovaných bude s největší pravděpodobností schopna uvést název skupiny i písně a zařadit ukázku k příslušnému žánru nonartificiální hudby.

Ukázka č. 8

Zpěvačka Sarah Connor :

píseň „In My House“ z alba „Green Eyed Soul“

Německá zpěvačka angloamerického původu, pobývající v současnosti ve Spojených státech, byla do zvukového dotazníku doporučena jako ukázka tanečního popu skupinkou středoškolské mládeže věnující se intenzivně nástrojové hře i sborovému zpěvu.⁶⁵ Album „*Green Eyed Soul*“ je debutovým albem zpěvačky. Bylo vydáno v roce 2001 a vzbudilo zájem především v německy mluvících zemích a v Polsku. Obsahuje 17 písní. Píseň „*In My House*“ je v pořadí sedmá. Jejím autorem je v roce 2004 zesnulý Rick James.⁶⁶ Píseň na první poslech upoutá naprostou převahou rytmické složky, přemírou uměle vytvořených zvukových efektů a v neposlední řadě také mnoha vedlejšími hlasovými projevy interpretky, jako jsou různé vzdechy, které mají zvýraznit pěvecký projev. Výběr této písně byl dán volbou dotazovatele, aby ukázka jednak představovala typickou taneční hudbu, jednak plně vystihla nevkusnost celého alba.

Do zvukového dotazníku bude použito jen části písně – asi 1 minuta 20 sekund. Celá píseň trvá 3 minuty 10 sekund. Lze předpokládat velice odlišné reakce, očekává se výrazně negativní hodnocení u značné části dotazovaných. Není však vyloučeno, že tyto předpoklady se nenaplní.

⁶⁵ Za účelem předpokládaného kontroverzního přijetí

⁶⁶ Tento představitel americké funkové hudby 80. let proslul jako propagátor tzv. elektro-funku, stylu, v němž se výrazně prosazuje zvuk syntezátorů.

Ukázka č. 9

Skupina Kabát :

píseň „Bára“ z alba „Suma sumárum“

Zařazení domácí rockové skupiny do zvukového dotazníku je dáno výsledky dotazníku o hudebních preferencích mládeže.⁶⁷ Z tohoto šetření vyplynula všeobecná obliba skupiny Kabát jak u žáků základních škol, tak u středoškolských studentů. Tato skutečnost byla potvrzena v diskusi se studenty. Skupina vznikla v roce 1983 v Teplicích a po mnoho let se drží v popředí zájmu díky svému snadno rozpoznatelnému stylu – jednoduchému rocku ve spojení se snadno zapamatovatelnými, místy „drsnějšími“ texty. Výběr písně je částečně dán frekvencí jejího uvádění na rozhlasových stanicích populární hudby, částečně vlastní volbou dotazovatele. Celá píseň trvá 3 minuty 15 sekund, v ukázce je použito její části o délce zhruba 1 minuty 40 sekund. Lze spolehlivě předpokládat, že drtivá většina dotazovaných písní zná. Zajímavé bude zjištění, zda bude tato hudba skutečně přijímána výrazně pozitivně celou zkoumanou středoškolskou populací.

Ukázka č. 10

Zuzana Navarová :

píseň „Orlice“ z alba „Jako Šántidéví“

Skladba české písničkářky Zuzany Navarové, zemřelé v roce 2005, byla do zvukového dotazníku zařazena jako ukázka folku a písničkářského repertoáru, protože výsledky anketního šetření, konaného v jarním semestru 2005, poukázaly na značnou oblibu této zpěvačky a kytaristky. Tyto výsledky s největší pravděpodobností souvisely s jejím náhlým úmrtím v předchozím roce. Bude zajímavé znovu prozkoumat, jak velká část středoškolské populace skutečně tuto hudbu poslouchá a především jaký vztah k ní zaujímá. Album „*Jako Šántidéví*“⁶⁸ vzniklo v roce 2003 jako poslední ze čtyř alb, na nichž Z. Navarová spolupracovala se skupinou Koa. Obsahuje 17 písní, které oscilují mezi běžným „českým“ folkem a etnickou hudbou (romského, ale i židovského stylu).⁶⁹ Samotná píseň, na albu v pořadí devátá, byla vybrána jednak na základě frekventovanosti v rozhlase v průběhu léta 2005, jednak proto, aby dobře reprezentovala typickou folkovou hudbu – harmonicky nekomplikovanou, formálně přehlednou písňovou tvorbu

⁶⁷ Otázka hudebních preferencí, předvýzkum, leden – únor 2005

⁶⁸ odkaz k indické bohyni míru

⁶⁹ Autory písní jsou kromě Z. Navarové i její dlouholetí spoluhráči Camillo Caller a Mário Bihári.

s kytarovým doprovodem, kde je hlavní pozornost upřena k promyšlenému a (v případě Z. Navarové) specificky poetickému textu. V ukázce zazní část písně – 1 minuta 40 sekund, celá píseň trvá 3 minuty 15 sekund.

Výběrový soubor

Skupina populace, které se výzkum týká, jejíž postoje má zjistit a popsat, se v sociologické výzkumné praxi označuje jako **základní soubor**. Jedná se o množinu lidí, kteří sdílí nějaký společný znak důležitý pro samotný výzkum. V případě tohoto výzkumu jsou tyto znaky dva. Především je to příslušnost k **věkové kategorii 15 až 17 let**, tedy přesněji ke skupině lidí, kteří absolvovali povinnou školní docházku, ale zatím neukončili studium středoškolské.⁷⁰ Druhým znakem je pak **institucionalizované hudebněvýchovné působení**. Tím máme na mysli vliv předmětu hudební výchova na střední škole.⁷¹ Základní soubor tedy tvoří všichni patnáctiletí až sedmnáctiletí studenti středních škol na území České republiky, kteří navštěvují nebo navštěvovali na střední škole hudební výchovu. Vzhledem ke specifickému poslání hudebněvýchovného procesu na středních pedagogických školách – jedná se spíše o elementární didaktickou přípravu pro rozvíjení hudebnosti v mateřských školách – je třeba tento výběr omezit na studenty gymnázií. Základní soubor výzkumu čítá tedy obrovské množství jednotek, z nichž se pak rekrutuje nepoměrně menší soubor výběrový.

Výběrový soubor je tvořen určitým omezeným počtem jednotek, se kterými se ve výzkumu reálně pracuje. Tvoří jej tedy jednotliví respondenti. Výběr těchto respondentů je **záměrný**. S ohledem na zaměření práce, která má posuzovat hudební postoje a percepční dovednosti středoškoláků v souvislosti s jejich hudebními aktivitami a v této souvislosti hledat a popisovat rozdíly mezi mládeží hudebně aktivní a mládeží hudebně neaktivní, byl pro výběr respondentů (tedy pro utvoření výběrového souboru) vysloven **požadavek prokazatelné hudební aktivity**. Vzhledem k možnostem středních škol v otázce nabízení systematické hudební aktivity, bylo jako podstatné kritérium přijato členství v pěveckém

⁷⁰ Omezení výzkumu na studenty prvních a druhých ročníků má praktické důvody. Vzhledem k časové náročnosti šetření je třeba využít hodin hudební výchovy, která se na gymnáziích ve vyšších ročnících nevyučuje.

⁷¹ Předmět hudební výchova, příp. estetická výchova hudební, příp. hudební obor vzdělávací oblasti Umění a kultura – podle rámcových vzdělávacích programů pro gymnaziální vzdělávání (RVP GV) – se vyučuje na gymnáziích, a to v I. a II. ročníku a jím odpovídajících ročnících osmiletého studijního cyklu jako povinně volitelný předmět. Dále se hudební výchova v modifikované podobě, obohacena o hru na nástroj a základy hudební didaktiky, vyučuje na středních pedagogických školách.

sboru příslušného gymnázia.⁷² Gymnaziální pěvecké sbory patří vedle pěveckých sborů univerzitních k nejdokonalejším neprofesionálním vokálním tělesům.⁷³ Velmi často jsou to dynamicky se projevující kreativní soubory, které dokáží zapůsobit svým mnohdy velmi precizním projevem i neotřelým přístupem, náročným repertoárem z různých žánrových oblastí i ochotou hledat nové, neprošlapané cesty sborového umění. Členy výběrového souboru jsou tedy zpěváci gymnaziálních pěveckých sborů. Výběr jednotlivých gymnázií resp. pěveckých sborů je popsán v kapitole *Terénní fáze výzkumu*. Charakteristiku průměrného představitele výběrového souboru z hlediska jeho hudebních dovedností, schopností porozumět jednotlivým hudebním ukázkám a charakterizovat je lze nalézt v oddílu *Profil člena gymnaziálního pěveckého sboru*, a to zvláště pro chlapce – zpěváky gymnaziálních pěveckých sborů a pro dívky – zpěvačky. Celkový počet jednotek výběrového souboru je 90, z toho 19 chlapců a 71 dívek. Konkrétní počty respondentů z jednotlivých škol jsou uvedeny v kapitole *Terénní fáze výzkumu*.

Vedle výběrového souboru je v rámci základního souboru pracováno i se skupinou respondentů, kteří se odlišují od jednotek výběrového souboru tím, že základní vlastnost, na jejímž základě byl výběrový soubor ustaven, postrádají. Jedná se tedy o respondenty, kteří nejsou členy pěveckých sborů gymnázií, ale současně splňují ostatní podmínky. Tento soubor je označován jako **kontrolní soubor**, protože zkoumáním jeho jednotek má být popsáno, které zjištěné hodnoty platí pro mládež všeobecně a které jsou specifické pro mládež angažovanou v hudební praxi. Srovnání výsledků získaných mezi respondenty výběrového souboru a kontrolního souboru bude hlavní úlohou při hodnocení konkrétních výsledků. Kontrolní soubor je tvořen 428 jednotkami – z tohoto počtu je 204 chlapců a 224 dívek. Konkrétní počty respondentů z jednotlivých škol jsou uvedeny v kapitole *Terénní fáze výzkumu*.

Z hlediska **reprezentativnosti** se v případě prezentovaného výzkumu jedná o tzv. **kvazireprezentativní výběr**, tedy záměrný kvotní výběr. Jeho reprezentativnost se odvozuje od přesného a cílevědomého výběru jednotek na základě znalosti rozložení hodnot vybraných vlastností v celé populaci. Reprezentativnost se pak vztahuje jen na

⁷² Hudební aktivita v gymnaziálním pěveckém sboru není pochopitelně jediná směrodatná činnost popisující hudební život středoškoláka, nicméně je podstatná z toho důvodu, že je provozována právě příslušnou střední školou.

⁷³ Jinou skupinou jsou samozřejmě profesionální filharmonické či divadelní pěvecké sbory či v podstatě profesionální zavedené výběrové dětské sbory fungující jako samostatné školy sborového zpěvu, tvořené množstvím přípravných oddělení a několika výběrovými koncertními tělesy.

menší počet kontrolovaných vlastností.⁷⁴ Obecná sociologie rozlišuje výběr reprezentativní, kvazireprezentativní a nereprezentativní. **Kvazireprezentativnost** je popisována jako reprezentativnost ve smyslu logickém.⁷⁵ O tuto logickou reprezentativnost, která je chápána jako hodnocení relace mezi výběrovým souborem a základním souborem, zdůvodněnou na základě stupně dosaženého poznání příslušné oblasti, se opírá většina výzkumných akcí.⁷⁶

Hypotézy

Při přípravě hudebně sociologického výzkumu byly na základě **teoretických poznatků** o zákonitostech hudební percepce stanoveny hypotézy, které by měl výzkum **potvrdit** nebo **vyvrátit**.

Jednotlivé hypotézy jsou založeny na následujících zjištěních, předpokladech a otázkách. Mládež zařazená do výběrového souboru – tedy členové pěveckých sborů gymnázií – mají k provozování hudby dlouhodobý vztah, který se bude projevovat i jinak, především instrumentálními aktivitami. Zcela jistě mají tito respondenti bližší vztah k hudbě jako takové, nejen k hudebně interpretační praxi. Do jaké míry se tento vztah pozitivně projeví v případě hudby umělé? Ovlivní naopak absence hudebních zkušeností negativně vztah k umělé hudbě u mládeže hudebně neaktivní?

Praktická orientace v hudebním umění musí zapůsobit i na utváření teoretické vybavenosti. Přijdou respondenti výběrového souboru s větším množstvím konkrétních odpovědí ve smyslu zařazení jednotlivých ukázek k příslušným hudebním stylům a žánrům? Budou schopni znějící hudby také popsat z hlediska jejího provedení – tedy rozeznání obsazení a charakteru hudby? Umí využívat pojmů jako orchestrální hudba, komorní orchestr, symfonický orchestr, sborový zpěv a capella, vokální polyfonie, vokálně instrumentální hudba, duchovní hudba, hudba umělá a neumělá, taneční hudba, písničkářská tvorba apod.?

Hudba je chápána nikoli jako jeden celek, jako mnoho různých hudebních jazyků, do nichž je třeba proniknout předpoklad, že srozumitelnost, a proto i přijatelnost hudby

⁷⁴ WINKLER, J. *Ekonomika a společnost. Vybrané kapitoly ze sociologie*. Brno : Masarykova univerzita, 2000. 151s. ISBN 80-210-2398-8.

⁷⁵ Na rozdíl od reprezentativnosti ve smyslu statistickém u reprezentativních výběrových souborů. Výběr nereprezentativní se pak využívá u různých anketních šetření, sond, předvýzkumů za účelem shromáždění dat.

⁷⁶ ZICH, F. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha : Vysoká škola finanční a správní, 2004. 115s. ISBN 80-8675-194-3.

pro jednotlivé respondenty bude jednoznačně determinována jejich hudebními zkušenostmi z vlastní hudební praxe. Projeví se to ve výsledcích výzkumu tak, že studenti budou mnohem ochotněji přijímat tu hudbu, která jim zní povědomě? Do jaké míry vykáží výsledky souvislost mezi srozumitelností hudby a označením krásy a hodnoty, která je jí přikládána u všech sledovaných skupin?

Hlavní hypotéza, jejíž potvrzení má dát smysl celému výzkumu :

Mládež věnující se sborovému zpěvu v gymnaziálních pěveckých sborech je jiná než mládež, která se sborovému zpěvu nevěnuje, a to z hlediska svého chápání a prožívání hudby, rozlišení jejího funkčního uplatnění, posouzení kvality hudební produkce, uvědomování si hodnoty klasických děl a uvědomování si významu hudebního umění pro člověka.

Plnohodnotný recepční proces bude přímo úměrný aktivnímu hudebnímu snažení jednotlivce. Tato skutečnost se projeví potvrzením mnoha dalších drobných hypotéz, které jsou diferencovanými momenty hlavní hypotézy. Projevit by se měly ve vztahu respondentů k jednotlivým ukázkám a měly by potvrdit všechny výše uvedené zákonitosti existence hudebního díla jako konkrétního a neopakovatelného sdělení vytvořeného z prostředků svébytných hudebních jazyků. Tyto hypotézy jsou následující:

1. Hlavním rozlišovacím momentem pro pozitivní či negativní přijetí hudby vokální či vokálně instrumentální bude právě členství v pěveckém sboru. U ukázek č. 2 (renesanční vokální polyfonie) a č. 4 (Dvořákov Credo pro sbor a orchestr) se objeví výrazný rozdíl mezi hodnocením u souboru výběrového a u souboru kontrolního.
2. U ukázek č. 1 (Bachův Braniborský koncert), č. 5 (Symfonie W. A. Mozarta) a č. 6 (Čajkovského hudba z baletu Labutí jezero) bude hlavním určujícím faktorem zkušenost s hrou na hudební nástroj, a to především jedná-li se o hudební nástroj, užívaný v orchestrální praxi. Výrazně lepší hodnocení těchto skladeb se objeví ve skupinách utvořených na základě instrumentální aktivity, zejména pak hry na smyčcové a dechové nástroje.
3. Ukázky č. 4., č. 5 a č. 6 reprezentují paradigma klasicistní hudby resp. hudby řazené k romantismu. Hlavním znakem těchto stylů je formální přehlednost a jasná strukturovanost spojená s nápaditou a promyšlenou kantabilitou. Jedná se tedy o

hudbu z hlediska receptce mnohem srozumitelnější než u ostatních ukázek. V případě ukázek Mozarta a Čajkovského jde navíc o skladby patřící k nejznámějším dílům těchto autorů, a tedy ke kusům často hraným. Jejich přijetí nebude tak rozdílné u mládeže hudebně aktivní a naopak hudebně neaktivní, jako tomu bude u ostatních ukázek.

4. Ukázka č. 1 zastupuje barokní hudbu s její typickou formální nečleněností, plynulým přebíráním témat jednotlivými nástrojovými skupinami a plynulým harmonickým vývojem. Ukázky č. 2 a č. 3 se vyznačují zvukovou stránkou (sbor a capella, resp. sekce žesťových nástrojů), která není člověku hudebně neznalému blízká. Vnímání těchto ukázek se u skupiny mládeže hudebně aktivní a hudebně neaktivní bude lišit mnohem významněji.
5. Ukázky č. 2 a č. 3 jsou vybrány mimo běžně využívaný okruh vážné hudby ve škole a v běžných médiích (pozdní baroko až vrcholný romantismus). Vokální polyfonie je příliš „stará“, Janáčková hudba příliš „nová“.⁷⁷ Ukázky budou proto všeobecně ohodnoceny výrazně hůř než ostatní ukázky.
6. Ukázka č. 3 (Janáčková Sinfonietta) bude ve skupině hráčů na žesťové nástroje výrazně lépe hodnocena než ostatním vzorkem studentské populace.
7. Tatáž ukázka, zajímavá především po stránce rytmické, bude v rámci výběrového souboru přijatelnější pro chlapce než pro dívky.⁷⁸
8. Ukázka č. 6 (Čajkovského Labutí jezero) pro svůj silný emocionální náboj osloví především dívky, a to jak ve výběrovém, tak v kontrolním souboru.
9. U ostatních ukázek hudby umělé se mezi vnímáním chlapců a dívek v rámci výběrového souboru objeví minimální rozdíl.
10. Při poslechu hudby umělé se naopak objeví velký rozdíl mezi chlapci a dívkami v souboru kontrolním. U mládeže, která nemá vztah k hudbě, jsou zpravidla dívky těmi tolerantnějšími, pro které je vážná hudba do určité míry přijatelná.
11. Při poslechu hudby nonumělé se objeví minimální rozdíl mezi přijetím u vzorku mládeže, která se hudbou aktivně zabývá a u vzorku mládeže hudebně neaktivní. Potřeba populární hudby jako určitého znaku generační sounáležitosti je mládeži přímo vtisknuta.⁷⁹

⁷⁷ Jakkoli konkrétně tato skladba je díky svému využití v 90. letech poměrně známá.

⁷⁸ Srov. MUŽÍK, P. *Hudba v životě dospívajících : pilotní sonda*. In: *Acta musicologica* [online]. Brno : Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2007, č. 2. ISSN 1214-5955.

⁷⁹ DORUŽKA, L. Obliba malých žánrů a obecná hudebnost. Průzkum různých posluchačských prostředí a jeho výsledky. In: *Hudební rozhledy*, 1965, č. 7 – 8.

12. U menšinového žánru, jakým je folk (ukázka č. 10), charakterizovaný jako oddechová hudba pro poučené, se objeví rozdíl mezi hudebně aktivní a hudebně neaktivní mládeží. Ukázka bude příznivěji ohodnocena hudebně angažovanými respondenty.⁸⁰
13. Nesčetněkrát opakované rockové hity (ukázky č. 7 a 9) budou nejochotněji přijímanou hudbou vůbec, a to napříč všemi posuzovanými skupinami respondentů.
14. Ukázka č. 7 se díky svému emocionálnímu náboji bude těšit nadšenější odezvě u dívek. Ukázka č. 9, založená na rytmické složce a posílené basové lince, zaujme především chlapce.⁸¹
15. Hodnocení ukázky č. 8, která byla záměrně zařazena do zvukového dotazníku pro svou nevkusnost, nebude jednoznačné. Ukázka bude odmítnuta hudebně vyspělejší mládeží, tedy především výběrovým souborem.
16. Středoškolská mládež bude lépe hodnotit hudbu zvukově masivnější nebo výrazně melodickou, přičemž dojde ke zmatení hodnot u ukázek č. 5, 6, 7 a 9, které budou označeny za nejsrozumitelnější, a proto nejkrásnější, nejhodnotnější a nejpřijatelnější.
17. Respondenti výběrového souboru (spjatí s aktivním provozováním hudby) budou schopni výrazně lépe popsat hudební ukázky po stránce teoretické, tedy častěji zařadit hudbu k uměleckému stylu či hudebnímu žánru, případně pojmenovat nástrojové obsazení, uvést jméno autora či přímo název skladby.

⁸⁰ Srov. MUŽÍK, P. *Hudba v životě dospívajících : pilotní sonda*. In: *Acta musicologica* [online]. Brno : Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2007, č. 2. ISSN 1214-5955.

⁸¹ tamtéž

2.3 Terénní fáze výzkumu

Organizace výzkumu

Široce pojatý hudebně sociologický výzkum byl proveden na vybraných devíti gymnáziích v období od ledna 2006 do května 2006. Jednotlivé školy byly vybírány podle několika kritérií. Základním úkolem, který byl vytčen již při přípravě celého projektu, bylo porovnání hudebně percepčních dovedností mládeže, která se aktivně věnuje provozování hudby, a mládeže, která se hudbě aktivně nevěnuje. Byla vyslovena hypotéza, že aktivní provozování hudby výrazně determinuje schopnost hudbu uvědoměle přijímat.

Jako vzorek mládeže, která se hudbě věnuje, byli vybráni členové gymnaziálních pěveckých sborů – hudebních těles, které mnohdy mají vysokou úroveň, mají často široký repertoár značné náročnosti, a především je reálné se k nim dostat. Jednou z podmínek při výběru školy tedy byla existence školního pěveckého sboru. Dále bylo bráno v úvahu, aby do výzkumu byla zařazena jak gymnázia ve větších sídlech, tak i na malých městech, se školními pěveckými sbory různé velikosti, různého obsazení a zaměření. Nepominutelným faktorem pak byla ochota pedagogů hudebních výchovy, případně sbormistrů, poskytnout čas pro realizaci šetření nebo se na ní podílet.

Vlastní výzkum byl prováděn převážně v hodinách hudební výchovy.⁸² Cílovou skupinou byla mládež ve věku 15 až 17 let – tedy studenti prvního a druhého ročníku čtyřletého studijního cyklu, případně kvinty a sexty osmiletého studijního cyklu. V těchto ročnících se studenti zpravidla rozhodují pro studium jednoho z oborů estetické výchovy tj. hudební výchovy nebo výtvarné výchovy. Lze se domnívat, že výsledky získané v těchto ročnících, a tedy mapující pouze tu část středoškolské populace, která víceméně dobrovolně volila hudební výchovu, nebudou platit pro celou populaci.

Výsledky ukázaly, že z hlediska hudebních preferencí, hudebních aktivit ani hodnocení ukázek není mezi těmito skupinami významnější rozdíl. Lze však téměř s jistotou tvrdit, že výsledky získané tímto výzkumem – hodnocení ukázek, ani popis zkoumaného vzorku z hlediska hudebních aktivit či znalostí, nebudou vypovídat o celé populaci středoškoláků. Následující souhrn uvádí školy, které se výzkumu zúčastnily, a

⁸² Většina pedagogů ochotně vyhradí dvě vyučovací hodiny pro výzkumné šetření, nicméně zkoušku sboru nejsou z logických důvodů ochotni obětovat. V rámci hodin hudební výchovy je však možnost podrobit výzkumu větší část středoškolské populace a výsledky následně srovnávat, tj. získat jednotky do výběrového souboru a do kontrolního souboru na týchž středních školách.

zmiňuje základní informace o pěveckých sborech, jejichž členové ve výzkumu vystupují jako jednotky výběrového souboru.

Spolupracující školy

1. Gymnázium Brno Vídeňská

Výzkumu se zúčastnilo celkem 50 studentů příslušných ročníků, z toho 9 členů školního pěveckého sboru Mladí madrigalisté. Z celkového počtu bylo 36 chlapců (z toho 5 členů pěveckého sboru) a 14 dívek (z toho 4 členky pěveckého sboru).

Pěvecký sbor Mladí madrigalisté má na škole letitou tradici. Má stabilní, vyrovnaný počet členů (okolo 35). Každoročně se účastní soutěžních přehlídek jako Gymnasia cantant apod. Repertoár sboru je klasický, značného rozsahu a náročnosti – v souladu s názvem sboru se často objevuje stará hudba. Sbor má družbu s několika dalšími studentskými sbory, v minulosti zúčastnil několika zahraničních turné.

2. Gymnázium Bystřice nad Pernštějnem

Výzkumu se zúčastnilo 37 studentů příslušných ročníků. Jednalo se o 13 chlapců a 24 dívek, z nichž bylo 10 členek školního pěveckého sboru.

Školní pěvecký sbor byl založen 2 roky před provedením výzkumu. Jedná se o dívčí sbor (okolo 25 členek). Repertoár je spíše jednodušší, všech žánrů. Sbor vystupuje při kulturních akcích školy a města. Spolupracuje s ostatními místními hudebními tělesy.

3. Gymnázium Havlíčkův Brod

Výzkumu se zúčastnilo 100 studentů v příslušných ročnících, z toho 18 členů školního pěveckého sboru. Z celkového počtu bylo 51 chlapců (z toho 5 členů pěveckého sboru) a 49 dívek (z toho 13 členek pěveckého sboru)

Školní pěvecký sbor byl založen před několika lety. Má asi třicet členů, trpí nedostatkem chlapců. Sbor vznikl z iniciativy studentů – svou aktivitu směřuje především k účasti v soutěži Gymnasia cantant, ke kulturním akcím školy a ke koncertům v období vánočních svátků. Jeho členové velmi často zpívají i v jiných pěveckých sborech.

Repertoár sboru je spíše jednodušší, tvoří jej především úpravy lidových písní a stará hudba.

4. Gymnázium Chotěboř

Výzkumu se zúčastnilo 53 studentů příslušných ročníků, z toho 5 členů školního pěveckého sboru. Z celkového počtu bylo 23 chlapců (z toho 1 člen pěveckého sboru) a 30 dívek (z toho 4 členky pěveckého sboru).

Školní pěvecký sbor byl založen 1 rok před provedením výzkumu. Jedná se o patnáctičlenný vokální soubor, který vystupuje při akcích pořádaných školou. Většina členů se současně angažuje v orchestrech místní ZUŠ. Sbor trpí nedostatkem chlapců. Sborový repertoár není rozsáhlý, tvoří jej především jednoduché renesanční písně a tradice.

5. Gymnázium Jiřího Ortena, Kutná Hora

Výzkumu se zúčastnilo 50 studentů příslušných ročníků, toho 5 členů školního pěveckého sboru Gaudeamus. Z celkového počtu bylo 20 chlapců (z toho 3 členové pěveckého sboru) a 30 dívek (z toho 2 členky pěveckého sboru).

Pěvecký sbor Gaudeamus působí při gymnáziu již řadu let. Má asi 25 členů. Trpí nedostatkem chlapců. Každoročně se pouští do nových projektů jako jsou školní muzikály, experimentuje s nejrůznějšími žánry. Přitom si zachovává i barokní repertoár – spolupracuje s komorním orchestrem při ZUŠ.

6. Gymnázium Vincence Makovského, Nové Město na Moravě.

Výzkumu se zúčastnilo 66 studentů příslušných ročníků. Z tohoto počtu bylo 20 chlapců a 46 dívek (z nich 9 členek školního pěveckého sboru).

Přestože se jedná o střední školu zaměřenou především na sportovní aktivity, má sborový zpěv na škole dlouhou tradici. Sbor má asi 40 členů, nicméně trpí nedostatkem mužských hlasů. Každoročně se zúčastňuje soutěže Gymnasia cantant. Pořádá pravidelné koncerty pro školu. Repertoár je rozsáhlý, tvoří jej především úpravy lidových písní, spirituály a tradice.

7. Gymnázium Olomouc – Hejčín

Výzkumu se zúčastnilo 81 studentů v příslušných ročnících, z toho 8 členů školního pěveckého sboru. Z celkového počtu bylo 37 chlapců (z toho 1 člen pěveckého sboru) a 44 dívek (z toho 7 členek pěveckého sboru).

Pěvecký sbor při škole existuje již řadu let. Má asi 20 členů. Funguje částečně jako neoficiální příprava pro sbor Pedagogické fakulty. Sbor spolupracuje s mnoha studentskými sbory na projektech v oblasti rockové hudby a muzikálu. Zachovává si však i tradiční „a capella“ repertoár. Ve sboru zpívá příležitostně množství absolventů gymnázia.

8. Gymnázium Žamberk

Výzkumu se zúčastnilo 56 studentů příslušných ročníků, z toho 19 členů školního pěveckého sboru Corale. Z celkového počtu bylo 13 chlapců (z toho 4 členové pěveckého sboru) a 43 dívek (z toho 15 členek pěveckého sboru).

Pěvecký sbor Corale sdružuje asi 25 studentů vyššího gymnázia, ve sboru zpívá i množství absolventů. Studenti nižšího gymnázia zpívají v přípravném sboru. Corale má dlouholetou tradici. V současné době se orientuje na folkový žánr, spolupracuje s folkovými skupinami. V repertoáru má také množství vlastních úprav lidových písní. Členové jsou ve sboru často využíváni i jako instrumentalisté. V minulosti podnikl sbor koncertní turné do USA.

9. Biskupské gymnázium, Žďár nad Sázavou

Výzkumu se zúčastnilo 25 studentů příslušných ročníků. Z tohoto počtu bylo 10 chlapců a 15 dívek (z nich 2 členky školního pěveckého sboru).

Školní vokální soubor pracuje jako odnož uznávaného dětského pěveckého sboru Žďaráček. Tvoří jej asi 15 zpěváků, kteří se víceméně z vlastní iniciativy schází za účelem nácviu jednodušších skladeb pro potřeby školních akcí. Repertoár tvoří především spirituály a písně s náboženskou tematikou.

Průběh zvukového dotazníku

Vlastní terénní šetření spočívalo v poslechu deseti hudebních ukázek.⁸³ Před jejich zněním žáci vyplnili anamnestický dotazník.

Při přípravě vlastního poslechového dotazníku bylo využito metody sémantického diferenciálu, kdy respondenti hodnotí každou ukázkou na škálách mezi jednotlivými protikladnými přívlastky. Svůj celkový postoj k dané ukázce měli uzavřít odpovědí na tradiční otázku zvukového dotazníku, tedy zda by tuto hudbu chtěli, či nechtěli znovu poslouchat, případně zda je jim lhostejná. Respondenti byli vyzváni, aby se nebáli odpovídat to, co si opravdu myslí.

Dalším úkolem byla charakteristika ukázky a její případné pojmenování. Respondenti byli instruováni, aby zařadili ukázkou k uměleckému stylu, případně k hudebnímu žánru, aby uvedli autora a název a hudební formu díla – pokud něco z toho vědí nebo tuší. Jejich úkolem bylo také zaznamenat, kdo skladbu interpretuje – pojmenovat hudební těleso či nástroje, které slyší. Za tyto informace byly udělovány body. U ukázek umělé hudby bylo možné získat až 6 bodů – 2 body za zodpovězení uměleckého stylu, 1 bod za uvedení autora apod. Studenti byli vyzváni, aby psali vždy až po doznění ukázky.

Následující oddíl popisuje bezprostřední reakce respondentů na znění jednotlivých ukázek, přináší tedy výsledky uplatněné **metody zúčastněného pozorování**. Zvukový dotazník byl na gymnáziích prováděn více než čtyřicetkrát. Reakce studentů se však téměř nelišily. Celému šetření byly vždy věnovány dvě vyučovací hodiny.⁸⁴

Reakce posluchačů na ukázky zvukového dotazníku

V první části byli studenti velmi elementárně seznámeni s cílem celého výzkumu. Poté se věnovali zodpovězení anamnestického dotazníku. Byli vyzváni, aby každou ukázkou pozorně poslouchali a teprve po jejím doznění zhodnotili na jedenácti škálách sémantického diferenciálu, zvolili, zda by ji chtěli nebo nechtěli ještě poslouchat, a zapsali, co v ukázce slyšeli, charakterizovali hudbu a pokusili se ji zařadit stylově a žánrově.

⁸³ Viz výše – oddíl Ukázky zvukového dotazníku

⁸⁴ Na všech gymnáziích v prvním a druhém ročníku resp. kvintě a sextě jsou hudební výchově věnovány týdně dvě hodiny, přičemž jsou zpravidla vždy po sobě.

Poté zazněla první ukázka, část první věty prvního Braniborského koncertu J. S. Bacha. Již první tóny vzbudily výraznou reakci – překvapení, údiv, někdy mírné úsměšky. Studenti pravděpodobně nejsou psychicky připraveni na poslech artificiální hudby, jsou hudbou poněkud zaskočeni, nejsou zvyklí na zvuk komorního orchestru. Postupně se uklidňují, u některých se začíná projevovat mírná nevole. Ukázka je příliš dlouhá (2 minuty) a někteří to nemohou vydržet. Většina však zachovává klid, celá skupina postupně upadá do mírné letargie. Již při první ukázce je jasné, že největším problémem pro současnou mládež je poslouchat hudbu bez jakékoli jiné činnosti. Je evidentní, že ukázka č. 1 posluchače příliš neoslovila.

Druhá ukázka, renesanční vokální polyfonie v podání smíšeného sboru, rovněž způsobí překvapení, tentokrát spojené spíše se zájmem. Reakce posluchačů jsou vstřícnější než v případě první ukázky. Pozitivní roli sehrává nepochybně i skutečnost, že ukázka č. 2 je výrazně kratší. Zřejmě díky tomu udrží posluchači pozornost po celou dobu trvání skladby.

Třetí ukázka, část první věty Sinfonietty L. Janáčka, přichází do atmosféry očekávání. Zvukem žesťových nástrojů jsou posluchači opět zaskočeni. Zprvu poslouchají velmi pozorně. Postupně se jejich reakce začínají různit. Někteří začínají projevovat k poslechu Janáčkovy hudby nechuť, jiní dávají najevo, že právě tato skladba jim není zcela neznámá, pravděpodobně ji už slyšeli. V souvislosti s reakcí na třetí ukázkou zvukového dotazníku se ukazuje, že pro člověka, jenž je konfrontován se specifickým hudebním jazykem, který mu není srozumitelný, může být poslech takové hudby až fyzicky nepříjemný.

Průběh čtvrté ukázky, části z Credo Mše D dur A. Dvořáka, je spojen s naprostou ztrátou koncentrace. Respondenty ukázka evidentně neoslovuje, setrvávají však většinou v klidu a neprojevují pokud možno žádné reakce.

Ukázka pátá, již je expozice čtvrté věty Symfonie g moll W. A. Mozarta, je pak skutečným zlomem. S jejím začátkem posluchači ožijí opět se koncentrují. Po chvíli v nich však klasicistní hudba plná návratů a opakování vzbuzuje netrpělivost a rozhořčení. Postupně se přestávají kontrolovat a dávají najevo své podráždění. Menší množství studentů však i nadále pozorně poslouchá a dává najevo, že je jim ukázka povědomá.

Začátek šesté ukázky (Čajkovského Labutího jezera) uklidní situaci, netrpělivost a vztek vyprchá. Navzdory své délce je ukázka přijata příznivě a dobře poslouží znovuzavedení přátelské nálady.

Sedmá ukázka dobrou náladu podpoří již úvodními tóny. Píseň punkrockové skupiny Greenday sice už delší dobu zní ze všech stran, ale jak je vidět, ještě se neomrzela. Všichni posluchači se uvolní, přestanou zachovávat klid, mají tendenci se volně bavit – je jasné, že populární hudba má na kázeň destruktivní účinky.

Osmá ukázka, popová píseň tanečního charakteru s množstvím umělých efektů, rozdělí posluchače na dva tábory. Menší skupina (zvláště dívky) je ukázkou zaujata, píseň se jim evidentně líbí. U většiny píseň naopak vzbuzuje smích. Ukázka však nikoho nestresuje.

Devátá ukázka od domácí rockové skupiny Kabát je přijata velmi příznivě – je notoricky známá a zdá se, že nikomu nevadí.

Desátá ukázka je pro většinu mírným zklamáním. Píseň Zuzany Navarové je příliš pomalá a zvukově subtilní, než aby mohla obstát po rytmicky a tempově dravém a dynamicky robusním rocku. Nicméně většina posluchačů vyslechne píseň v klidu, buď se zájmem nebo s lhostejností. V každém případě, žádná z ukázek nonartificiální hudby nevzbudila u nikoho jakoukoli nepřátelskou reakci, což se běžně dělo při poslechu hudby vážné.

Po odevzdání dotazníků následuje diskuse se studenty, jsou jim znovu přehrány začátky skladeb, sděleny jejich názvy a autoři, skladby jsou zařazeny k uměleckým stylům.

Hudební aktivity mládeže

Součástí **anamnestického dotazníku** byly dotazy týkající se jejich případných **instrumentálních dovedností**, studia v základních uměleckých školách a mimoškolních aktivit souvisejících s hudbou. Výsledky ukázaly, že značná část dnešních studentů gymnázií⁸⁵ má o aktivní provozování hudby zájem, většina jich přinejmenším vyzkoušela studium hudebního oboru na ZUŠ. Z celkového počtu 518 studentů, kteří se výzkumu zúčastnili, uvedlo 258 studentů (50%), že hrají na hudební nástroj.⁸⁶ Pozitivní odpověď

⁸⁵ Jedná se o studenty, kteří na gymnáziu navštěvují hudební výchovu jako povinně volitelný předmět, tj. pro tento předmět se rozhodli. Lze předpokládat, že z důvodu alespoň elementárního zájmu o hudbu, který předpokládá i hudební aktivitu a institucionalizované hudební vzdělávání (ZUŠ apod.). Z toho důvodu nemohou nutně být následující údaje plně relevantní pro veškerou gymnaziální populaci, tím méně pro populaci obecně středoškolskou.

⁸⁶ M. Bek uvádí ve výsledcích svého výzkumu 12% lidí, kteří hrají v současnosti, 23% lidí, kteří hráli v minulosti. Srov. BEK, M. *Hudební posluchači v České republice 2001: Výzkumná zpráva o plnění*

byla podmíněna skutečností, že na příslušný hudební nástroj hrají v současnosti a pravidelně. 116 studentů (22%) je v současnosti žáky hudebního oboru ZUŠ. Dalších 180 (35%) navštěvovalo ZUŠ v minulosti.⁸⁷ 149 studentů (29%)⁸⁸ vykazuje aktivitu v nějakém hudebním seskupení (pěvecký sbor, orchestr nebo komorní hra, skupina). Hudbě se věnuje větší počet dívek než chlapců

Soubor instrumentalistů sestává z 258 jednotek, jedná se o 93 chlapců a 165 dívek. Je zajímavé sledovat, které hudební nástroje jsou mezi mládeží rozšířené. Mnozí studenti uvádějí hru na více nástrojů (zpravidla ne více než 3). Především u členů gymnaziálních pěveckých sborů je běžné, že ovládají hru na dva nebo tři hudební nástroje. Nejrozšířenějším nástrojem je klavír – 103 jednotek (nečekaně vysoké číslo). Spolu s hráči na elektronické klávesy (18 jednotek) a tradiční varhany (5 jednotek) tvoří klavíristé skupinu hráčů na klávesové nástroje o 126 jednotkách (24% zkoumané populace) – 31 chlapců a 95 dívek (tedy ještě významnější převaha dívek).⁸⁹ Z celkového počtu 126 hráčů na klávesové nástroje více než třetina (51 jednotek) hraje na více hudebních nástrojů. Nejběžnější je kombinace klavír – kytara – zobcová flétna. Na klavír příp. keyboard hraje podstatná část členů gymnaziálních sborů. Hru na smyčcové nástroje uvádí významně menší počet dotazovaných – 22 studentů (4% zkoumané populace). Kromě 20 houslistů resp. violistů se jedná o 1 violoncellistu a 1 hráče na kontrabas. I zde převažují dívky (16 jednotek) nad chlapci (6 jednotek). Polovina hráčů na smyčcové nástroje udává ještě hru na další nástroj – klavír, zobcovou flétnu nebo kytaru. Hráči na smyčcové nástroje vykazují nejvíce hudebních aktivit – kromě běžné orchestrální a často ještě komorní hry jich většina zpívá v pěveckém sboru, především v gymnaziálním sboru (14 jednotek). Na dřevěné dechové nástroje hraje podle výsledků výzkumu 73 studentů. Na klarinet a saxofon celkem 16 dotazovaných (11 resp. 6), na příčnou či zobcovou flétnu celkem 58 dotazovaných (10 resp. 52). Jako soubor hráčů na dřevěné dechové nástroje je však nadále zmiňován soubor o 42 jednotkách (8% zkoumané populace) – 13 chlapců, 29 dívek. Ostatních 31 jednotek představuje respondenty, kteří uvádějí hru na zobcovou flétnu až na

grantového projektu Ministerstva kultury ČR [online]. Brno : Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2006.

⁸⁷ M. Bek uvádí insitucionalizované hudební vzdělání u necelých 18% populace. Srov. BEK, M. *Hudební posluchači v České republice 2001: Výzkumná zpráva o plnění grantového projektu Ministerstva kultury ČR* [online]. Brno : Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2006.

⁸⁸ Podobně. Ve výzkumu byly často záměrně vyhledávány ty třídy gymnázií, ve kterých bylo možno zajistit jednotky výběrového souboru, tedy studenty zpívající v pěveckém sboru školy. Proto má uvedené číslo výpovědní hodnotu spíše jen v souvislosti s tímto výzkumem, nelze jej aplikovat jako obecně platné.

⁸⁹ Je s podivem, že hru na keyboard uvedlo „pouhých“ 18 dotazovaných. Toto relativně nízké číslo je zřejmě dáno skutečností, že mnozí bývalí žáci ZUŠ, kteří svou hudební aktivitu spojují především s tímto „přístrojem“, jej chápou jako náhražku klavíru a sebe pokládají za klavíristy.

druhém nebo třetím místě po klavíru, kytáře či smyčcovém nástroji a ani tento nástroj nevyužívají v komorní nebo souborové hře – jedná se většinou o dívky. Hráči na dřevěné dechové nástroje se většinou angažují jako instrumentalisté, v menší míře i jako zpěváci gymnaziálních pěveckých sborů. Hru na žesťové dechové nástroje uvedlo 12 dotazovaných (2% zkoumané populace). Vyskytla se hra na trubku (6 jednotek), lesní roh, baryton a tubu (po 2 jednotkách). Kromě jednoho respondenta všichni využívají své instrumentální dovednosti v dechových orchestrech. Sborový zpěv je příliš neoslovuje. Žesťové nástroje zůstávají stále především mužskou záležitostí – ve sledované populaci 11 chlapců, 1 dívka. Kytara je druhým nejrozšířenějším hudebním nástrojem. Hru na kytaru uvádí 97 dotazovaných (19% zkoumané populace). Jako samostatně popisovaný soubor kytaristů je však nadále brán soubor o 72 jednotkách (14%) – podobně jako u zobcové flétny se nepočítá s těmi respondenty, kteří hru na kytaru uvádějí jen doplňkově po jiném nástroji. Tento soubor čítá 36 chlapců a 36 dívek. Jedná se však o poněkud nesourodou skupinu, která zahrnuje jak mládež věnující se klasické nástrojové hře na určité úrovni, popřípadě své instrumentální dovednosti uplatňuje v komorní hře nebo v hudební skupině, tak mládež, která na nástroj jen čas od času zahraje pár rozložených akordů pro své potěšení. Hru na akordeon uvedlo pouze 8 dotazovaných, z nich 6 až na druhém místě po klavíru či kytáře. Nadále proto nejsou posuzováni jako samostatný soubor. Zatímco pozitivní odpověď na otázku instrumentální dovednosti u smyčcových a dechových nástrojů víceméně předpokládá dlouhodobé studium základní umělecké školy a systematickou práci, u hry na klavír a zvláště na kytaru to není nutností, protože u těchto nástrojů i naprosto elementární hra je ještě pokládána za hru na nástroj.

Instrumentální nebo pěveckou aktivitu v libovolném hudebním tělese uvedlo 149 respondentů (29%). Jedná se o především o členství v jakémkoli pěveckém sboru (106 jednotek – 20%), hru v komorním nebo dechovém orchestru nebo jakémkoli komorním uskupení (42 jednotek – 8%) nebo rockovou či folkovou skupinu (17 jednotek – 3%). Poměrné číslo vyjadřující aktivitu v hudebním uskupeních a především pěveckých sborech však nemusí zcela odpovídat reálné četnosti, protože pro potřeby výzkumu byly často záměrně vybírány třídy, kde se nějakí zpěváci vyskytují. Soubor zpěváků gymnaziálních pěveckých sborů čítá 90 jednotek. Ve skutečnosti zhruba platí, že v každé třídě gymnázia, které má vlastní pěvecký sbor, jsou průměrně 2 zpěváci školního sboru. Všechny školní pěvecké sbory jsou z hlediska svého zaměření a obsazení v podstatě stejné. Trpí nedostatkem mužských hlasů (pro tento výzkum se podařilo zajistit odpovědi 71 dívek a 19 chlapců). Členové gymnaziálních sborů jsou většinou i zdatní

instrumentalisté. Z 90 zpěváků jich 74 uvedlo hru na nástroj. Je běžné, že hrají na více nástrojů. Nejčastěji se vyskytuje hra na klavír, housle a kytaru. Často se angažují ještě v jiných pěveckých sborech (sbor při ZUŠ, chrámový sbor, menší vokální ansámbl) nebo v orchestrech ZUŠ. Obzvláště chlapci ve školních pěveckých sborech jsou často multiinstrumentalisté, kteří se angažují v několika dalších souborech. Ve sborech mají tyto postavení externích profesionálů a ze strany dívek i vedoucích sboru jsou velice hýčkáni. Zvláště na menších městech je běžné, že malá skupinka hudbymilovné mládeže tvoří jádro všech místních hudebních aktivit a o její přízeň soupeří několik místních hudebních pedagogů a organizátorů kulturního života.

Základní repertoár sborů je dost podobný. Jakkoli se některé sbory pouští do specifických hudebních projektů – spolupráce s folkovou skupinou, školní muzikál, rocková opera, všechny se drží tradičního repertoáru (lidová píseň + spirituál + renesanční popěvek). Ukazuje se, že schopný sbormistr nemá většinou žádné problémy s prosazováním náročnějšího hodnotného repertoáru, jakkoli se jedná o hudbu, kterou by studenti ve volném čase neposlouchali. U členů gymnaziálních pěveckých sborů byla rovněž zjišťována jejich motivace ke členství. Podle jejich odpovědí nejvýznamnější důvody členství jsou dva : kamarádství mezi sboristy a pozitivní atmosféra ve sboru (60 jednotek – 67%) a současně skutečnost, že sborový zpěv pokládají za smysluplnou aktivitu, která je v mnoha ohledech výrazně obohacuje – a to především po stránce lidské. Respondenti uvádějí i množství jiných důvodů, které ale v podstatě potvrzují platnost dvou uvedených. Méně než polovina – 39 dotazovaných (43%), udává oblibu sborového repertoáru a žánru, kterému se věnují. Nicméně tvrzení, že hudba a zpěv je baví, se objevuje častěji – studenti se rovněž velice rádi aktivně účastní koncertů, vystoupení a dalších akcí, které sbor pořádá. Bezvýznamným faktorem není ani osobnost sbormistra (26 jednotek – 29%). Naproti tomu význam a úspěchy sboru nemají výrazný vliv na rozhodnutí věnovat se sborovému zpěvu, podobně jako představy rodičů. Z údajů získaných z výsledků anamnestického dotazníku vyplývá, že gymnaziální pěvecké sbory sdružují mládež, která by měla mít největší hudební zkušenosti a opravdu hluboký vztah k hudbě.

Hudební preference

V rámci **anamnestického dotazníku** byly zjišťovány i hudební preference středoškolské mládeže. Studenti uváděli vždy tři své oblíbené hudební žánry. Je zajímavé

sledovat jak diferencovaně vnímají běžní posluchači oblast hudby nonartificiální. Jejich chápání žánrů nonartificiální hudby je však často velmi rozdílné. Soupis „hudebních žánrů“, které respondenti uvedli, má více než 35 položek.⁹⁰ Jednou z těchto položek, která patří mezi ty méně frekventované, je i „vážná hudba“ nebo „klasická hudba“. Z celkového počtu 518 dotazovaných jich 51 (10%) uvedlo, že mezi jejich oblíbené hudební žánry patří artificiální hudba. Toto číslo lze pokládat za dost vysoké. Na prvním místě uvedlo artificiální hudbu 16 respondentů, na druhém místě 10, na třetím místě 25 respondentů. Poměr chlapců a dívek je překvapivě velmi vyrovnaný : 22 chlapců a 29 dívek (shodný poměr chlapců a děvčat jako v celém zkoumaném vzorku). Pouze čtvrtina z nich však uvedla, že artificiální hudbu také poslouchají. Nejčastěji uváděným oblíbeným autorem je Ludwig van Beethoven, po něm shodně Antonín Dvořák a Bedřich Smetana, dále W.A.Mozart, pak následují J.S.Bach a F.Chopin, P.I.Čajkovskij a A.Vivaldi. Jedenkrát byli zmíněni skladatelé C.Debussy, G.F.Händel, B.Martinů, F.Mendelssohn – Bartholdy, J.Offenbach, Strauss (asi Johann), J.Suk a G.Verdi. Příznivci artificiální hudby jsou nadále zkoumání jako samostatný soubor. Rekrutují se především z mládeže, která se hudbě intenzívně věnuje ve volném čase. 40 studentů (78%) hraje na hudební nástroj – především na klavír, housle nebo klarinet. 24 studentů (47%) vykazuje hudební aktivitu v nějakém souboru, z nich 17 ve sboru gymnázia (33%). Konfrontace reálných výsledků sémantického diferenciálu a poslechového testu s uvedenými daty by mohla být zajímavá, vzhledem k tomu, že mezi hudebními ukázkami jsou i díla výše zmíněných skladatelů A.Dvořáka, W.A.Mozarta a J.S.Bacha.

⁹⁰ Vzhledem ke skutečnosti, že neexistuje jednotná klasifikace hudebních žánrů a respondentům nebyly nabízeny konkrétní možnosti, ale byla jim naopak ponechána volnost ve vyjádření hudebních zálib, není možné podrobným způsobem uceleně zmapovat jejich preference v oblasti současné populární hudby. Ostatně tato práce si jako prvořadý cíl vytkla sledování korelací mezi hudebními aktivitami mládeže a jejich schopností přijímat a chápat znějící hudbu. Metody užité ve výzkumu jsou tedy zaměřeny k tomuto cíli. Zjišťování hudebních preferencí sledovaného vzorku je proto pouhou sondou, která si neklade za cíl zabývat se podrobně touto problematikou.

2.4 Výsledky hodnocení ukázek

Hodnocení ukázek – obecné informace

V následujících deseti kapitolách jsou uváděny výsledky výzkumu jednotlivě u všech deseti konkrétních ukázek. U každé ukázky jsou v tabulkách uvedeny výsledky sémantického diferenciálu nejprve u **výběrového souboru**, pak zvlášť u chlapců a dívek ve výběrovém souboru. Dále jsou uvedeny výsledky **kontrolního souboru**, poté zvlášť u chlapců a dívek v kontrolním souboru. Tabulky obsahují **vážený aritmetický průměr** hodnocení na sedmibodové škále pro každou bipolární dvojici adjektiv. Průměr je označen písmenem **x**. Krajiní hodnoty na škále jsou 1 a 7. Tyto hodnoty jsou třetím, nejvyšším stupněm konkrétního hodnocení. Druhý, střední stupeň konkrétního hodnocení je vyjádřen hodnotami 2 a 6, první, nejnižší stupeň hodnotami 3 a 5. Hodnota 4 se nachází uprostřed škály – je nulovou hodnotou, neutrálním hodnocením. Hodnoty 3, 2 a 1 vyjadřují hodnocení zastoupené přívlastkem, který je uveden v levém z obou hodnotících sloupců tabulky. Hodnoty 5, 6 a 7 vyjadřují hodnocení zastoupené přívlastkem, který je uveden v pravém z obou hodnotících sloupců tabulky. Vedle aritmetického průměru je vždy uvedena **směrodatná odchylka**, která vyjadřuje míru shody v rámci souboru, a tedy jeho **statistickou sourodost**. Směrodatná odchylka je spolu s rozptylem (variancí) nejčastěji využívanou mírou variability v sociologických výzkumech. Směrodatná odchylka je druhou odmocninou rozptylu. Je charakterizována jako úsečka na vodorovné ose křivky, která vychází z průměrné hodnoty a končí v hodnotě, v níž dochází k ohybu křivky.⁹¹ V praxi to znamená, že směrodatná odchylka stanovuje určité rozpětí okolo průměrné hodnoty, v němž se s určitou četností vyskytují zjišťované údaje. Je označena písmenem **s**. V souladu s rozpětím škály (7 stupňů) a jejím charakterem (2 kontradiktorní hodnocení) byly stanoveny následující hodnoty směrodatné odchylky jako mezníky pro platnost váženého aritmetického průměru. Při směrodatné odchylce, jejíž hodnota je nižší než 1, mluvíme o jednoznačné názorové shodě, při odchylce 1 – 1,499 se jedná o shodu přiměřenou, při odchylce 1,5 – 1,999 je názorová shoda ještě přijatelná pro platnost průměru. V těchto případech se jedná o soubor statisticky sourodý⁹². Je-li směrodatná

⁹¹ KERLINGER, F. N. *Základy výzkumu chování*. Praha : Academia, 1972. 705s.

⁹² Směrodatná odchylka o hodnotě 2 v podstatě vymezuje rozpětí minimálně 2 a maximálně 4 stupňů. Nastane-li hypoteticky situace, že vážený aritmetický průměr bude mít hodnotu blížíci se krajnímu bodu (hodnota 1), relevantní odpovědi v rámci směrodatné odchylky musí být i nejnižší stupeň téhož hodnocení (hodnota 3). Naopak nastane-li hypoteticky situace, že vážený aritmetický průměr bude mít hodnotu 4

odchylka 2 a více, je zcela zřejmé, že se soubor názorově neshoduje a průměr tedy nemá výpovědní hodnotu. Jedná se o statisticky nesourodý soubor. Tato klasifikace odpovídá empirii běžných výzkumů hudebních preferencí. Běžná hodnota směrodatné odchylky 1 – 1,999 (přiměřená a přijatelná) není v textu komentována. Upozorňováno je na nápadnou shodu či nápadný nesoulad – směrodatná odchylka nižší než 1 resp. vyšší než 2. Tabulky s výslednými průměry a směrodatnými odchylkami jsou eventuálně uváděny i pro další sledované skupiny v rámci zkoumané populace. Tyto skupiny se konstituovaly na základě údajů v anamnestickém dotazníku (hra na nástroj, explicitní vyjádření oblíbenosti umělé hudby). V textu jsou tyto skupiny respondentů označovány jako **instrumentalisté**⁹³ příp. **nehrající a příznivci umělé hudby**. Výsledky sémantického diferenciálu jsou dále znázorněny ve **sloupcových grafech** vyjadřujících početní zastoupení jednotlivých odpovědí na konkrétní škále – vždy pro výběrový a kontrolní soubor pro srovnání, i u významných rozdílů mezi jinými sledovanými skupinami např. chlapci – dívky, instrumentalisté – nehrající apod.). Zpravidla jsou uváděny výsledky na škálách hodnoty a krásy. Sloupcové grafy mají body 1 až 7 shodně se škálou sémantického diferenciálu. Rozdíly na škále u konkrétních bipolárních dvojic u výběrového a kontrolního souboru, případně u chlapců a dívek v rámci těchto souborů, nebo u jiných sledovaných skupin (kde je to podstatné), jsou dále – pro prvoplánové srovnání jednotlivých souborů a podsouborů – zobrazeny na **spojnicových grafech** sémantického diferenciálu.⁹⁴ Tyto mají na svislé ose jedenáct stupňů (podle počtu bipolárních dvojic adjektiv) a na vodorovné ose 7 stupňů (podle 7 bodů na škále). Celkový vztah ke konkrétní hudební ukázce, vyjádřený ochotou tuto hudbu znovu poslouchat⁹⁵, je pro výběrový soubor a kontrolní soubor i pro další sledované skupiny uveden v příslušných tabulkách spolu s výsledky sémantického diferenciálu. Vztah k ukázce je dále znázorněn ve **výsečových grafech** s uvedením procentuálního zastoupení všech tří odpovědí. Odpověď „**chci poslouchat**“ má vždy barvu zelenou, odpověď „**nechci poslouchat**“ barvu červenou, odpověď „**nevím**“ je vyznačena barvou žlutou. V souvislém textu jsou pak skupiny respondentů označovány zkratkovitě podle konkrétní odpovědi u dané ukázky jako **příznivci**, **odpůrci** a **nerozhodnutí**.

(nulové hodnocení), nesmí být relevantní odpovědi v rámci směrodatné odchylky střední stupeň jakéhokoli hodnocení (hodnota 2 nebo 6).

⁹³ U ukázek, při jejichž hodnocení mohla mít velký význam hra na konkrétní typ hudebních nástrojů, jsou předkládány tabulky s hodnotami pro skupiny hráčů na tyto nástroje.

⁹⁴ Jedná se o srovnání polaritních profilů.

⁹⁵ tedy základní výsledek zvukového dotazníku

2.4.1 Hodnocení ukázky č. 1

Johann Sebastian Bach – Braniborský koncert

Tabulka č. I/1

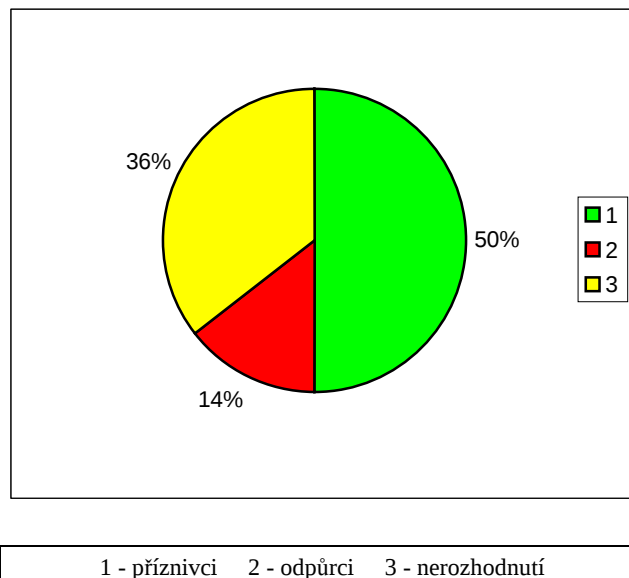
Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií			
		X	S
zajímavá	nudná	2,700	1,329
známá	neznámá	4,611	1,768
vzrušující	uklidňující	4,318	1,592
náročná	odpočinková	4,303	1,757
veselá	smutná	2,200	1,077
srozumitelná	nesrozumitelná	2,656	1,318
jednoduchá	složitá	4,764	1,499
ošklivá	krásná	5,433	1,126
nehodnotná	hodnotná	5,856	1,141
líbí se	nelíbí se	2,689	1,371
podobné slyšeli	neslyšeli	2,222	1,323
		%	
chci poslouchat		45	50,00
nechci poslouchat		13	14,44
lhostejnost		32	35,56
celkový počet respondentů		90	

Tabulka č. I/1 ukazuje hodnocení Bachovy skladby u výběrového souboru – členů gymnaziálních pěveckých sborů. Skladba je hodnocena jako zajímavá (průměrný výsledek 2,7 na první škále). Hodnocení na škálách vyjadřujících známost ukázky, vzrušující či uklidňující charakter a náročnost je spíše neutrální. Soubor není názorově zcela jednotný, o čemž svědčí vyšší směrodatná odchylka v řádcích 2, 3 a 4. Nicméně hodnoty se pohybují v mezích přijatelnosti. Svižně plynoucí skladba v durové tónině je označena jako veselá (výsledek 2,2 na páté škále), poměrně srozumitelná (výsledek 2,656 na šesté škále) a spíše složitá. Je hodnocena jako krásná a především hodnotná (výsledky 5,433 a 5,856 na osmé resp. deváté škále). Tomu odpovídá i hodnocení libosti (výsledek 2,689 na desáté škále). Respondenti výběrového souboru se shodli, že podobnou hudbu už někdy slyšeli (jakkoli konkrétně tato ukázka jim známá spíše není).⁹⁶ Mírným zklamáním je celkové vyjádření ochoty tuto hudbu poslouchat. Mezi studenty, kteří se aktivně věnují provozování hudby ve školních pěveckých sborech (přičemž značná část z nich hraje na jeden i více hudebních nástrojů) pouze 50% chce Bachovu hudbu poslouchat. Poměr mezi

⁹⁶ Rozvrstvení odpovědí na jednotlivých škálách a srovnání s kontrolním souborem ukazují sloupcové grafy č. I/11 až I/31.

příznivci barokní instrumentální hudby, jejími odpůrci a nerozhodnutými v rámci studentů věnujících se sborovému zpěvu nejpráhledněji vyjadřuje graf č. I/1.

Graf č. I/1 – výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií

Pro srovnání jsou uvedena data zvlášť u chlapců a dívek ve výběrovém souboru v tabulce č. I/2 a v tabulce č. I/3.⁹⁷

Tabulka č. I/2

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií – chlapci			
		X	S
zajímavá	nudná	2,632	1,385
známá	neznámá	4,474	1,817
vzrušující	uklidňující	4,500	1,537
náročná	odpočinková	4,368	1,596
veselá	smutná	2,158	0,933
srozumitelná	nesrozumitelná	2,579	1,042
jednoduchá	složitá	4,947	1,356
ošklivá	krásná	5,632	1,134
nehodnotná	hodnotná	5,579	0,990
líbí se	nelíbí se	2,526	1,094
podobné slyšeli	neslyšeli	2,684	1,379
%			
chci poslouchat		13	68,42
nechci poslouchat		3	15,79
lhostejnost		3	15,79
celkový počet respondentů		19	

⁹⁷ Skupina chlapců v rámci výběrového souboru není dostatečně početná. Sestává z pouhých 19 respondentů. Tato skupina nicméně vykazuje značnou názorovou shodu. Viz nízké hodnoty směrodatných odchylek v tabulce č. I/2 a zastoupení odpovědí v příslušných sloupcových grafech .

Tabulka č. I/3

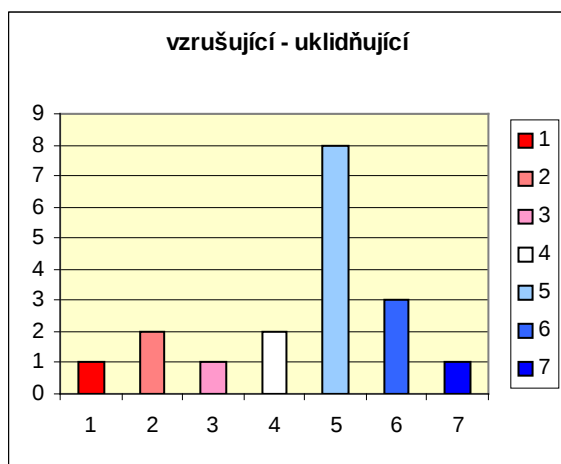
Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií – dívky			
		X	S
zajímavá	nudná	2,718	1,313
známá	neznámá	4,648	1,753
vzrušující	uklidňující	4,271	1,603
náročná	odpočinková	4,286	1,798
veselá	smutná	2,211	1,112
srozumitelná	nesrozumitelná	2,676	1,382
jednoduchá	složitá	4,714	1,532
ošklivá	krásná	5,380	1,118
nehodnotná	hodnotná	5,930	1,167
líbí se	nelíbí se	2,732	1,434
podobné slyšeli	neslyšeli	2,099	1,280
		%	
chci poslouchat		32	45,07
nechci poslouchat		10	14,08
lhostejnost		29	40,85
celkový počet respondentů		71	

Srovnání obou výsledkových tabulek poukazuje na fakt, že chlapci ve výběrovém souboru přijímají Bachovu hudbu zřetelně příznivěji než dívky. Jejich průměrné hodnocení je v mnoha ohledech jednoznačnější. Považují Bachovu hudbu za složitější a krásnější než dívky. Dívky naopak přisuzují ukázce vyšší uměleckou hodnotu. Mnohem zřetelněji také prezentují, že podobnou hudbu již někdy slyšely. Směrodatné odchylky na všech škálách u chlapců i u dívek jsou odpovídající. Nejvyšší hodnoty se u obou skupin objevují na škále 2, 3 a 4, i zde jsou však v přijatelných mezích. Ve skupině chlapců se objevuje jednoznačná názorová shoda v míře veselého charakteru ukázky a její umělecké hodnoty, o čemž vypovídá směrodatná odchylka na páté a deváté škále, která nepřesahuje hodnotu 1.

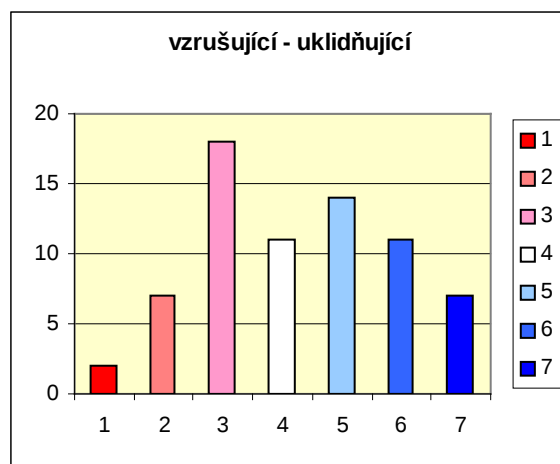
Grafy č. I/2 – I/7 ukazují rozvrstvení odpovědí u obou skupin na vybraných škálách, na nichž byl zaznamenán zřetelný rozdíl mezi průměrným výsledkem u chlapců a dívek v rámci výběrového souboru.

Grafy rozvrstvení odpovědí na třetí škále ukazuje, že skupina chlapců má tendenci pokládat Bachovu hudbu za mírně uklidňující – krajnímu hodnocení se vyhýbají, volí především první, nejnižší stupeň (hodnota 5). Dívky naopak soustředí své hlasy do středu škály, a jakkoli se průměrný výsledek nepatrně kloní spíše k termínu uklidňující, značné množství se shoduje na prvním, nejnižším stupni směrem k pojmu vzrušující.

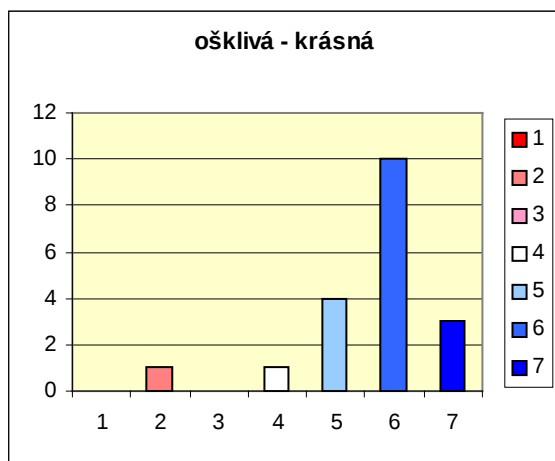
Graf č. I/2 – výběrový soubor – chlapci

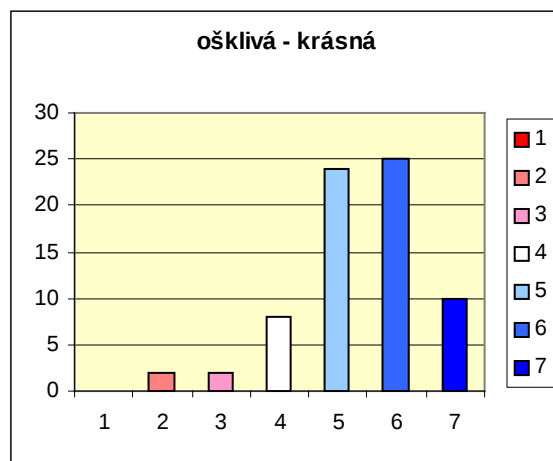
Graf č. I/3 – výběrový soubor – dívky

Graf č. I/4 – výběrový soubor – chlapci

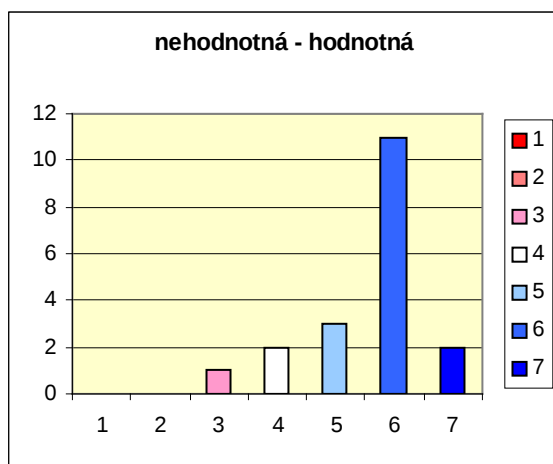
Graf č. I/5 – výběrový soubor – dívky

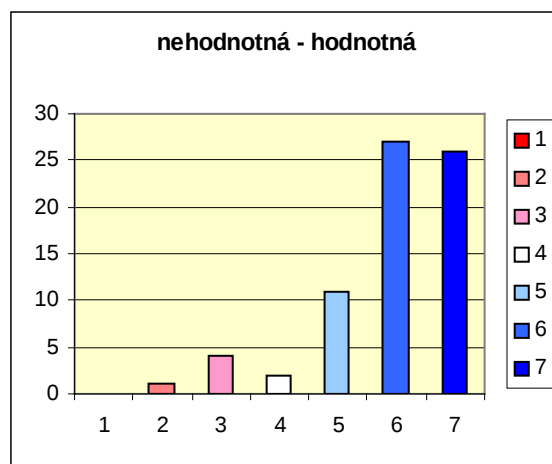
Škála krásy je obsazena u chlapců i u dívek ve výběrovém souboru jednoznačně. Chlapci se významně shodují na druhém, středním stupni krásy, dívky se rozhodují přibližně rovnocenně pro první a druhý stupeň krásy. Ukazuje se tedy, že v rámci mládeže, která je aktivní v gymnaziálních pěveckých sborech, přiznávají dívky Bachově orchestrální hudbě častěji o něco nižší stupeň krásy než chlapci. Ti mají tendenci se častěji shodovat na intenzitě vlastností, které jsou této hudbě připisovány.

Tato situace se v podstatě opakuje na škále umělecké hodnoty díla. Rozdílem je, že tentokrát se skupina dívek v rámci výběrového souboru v podstatě rozhoduje mezi druhým a třetím, tedy nejvyšším stupněm na škále. Chlapci se podobně jako na předchozí stupnici shodují na druhém, středním stupni. Pro nejvyšší stupeň umělecké hodnoty se většinou nevyslovují. Proto je průměrný výsledek u dívek na této stupnici vyšší. Ukazuje se, že dívky téměř vždy přiznávají jednotlivým hudebním ukázkám vyšší hodnotu než chlapci.

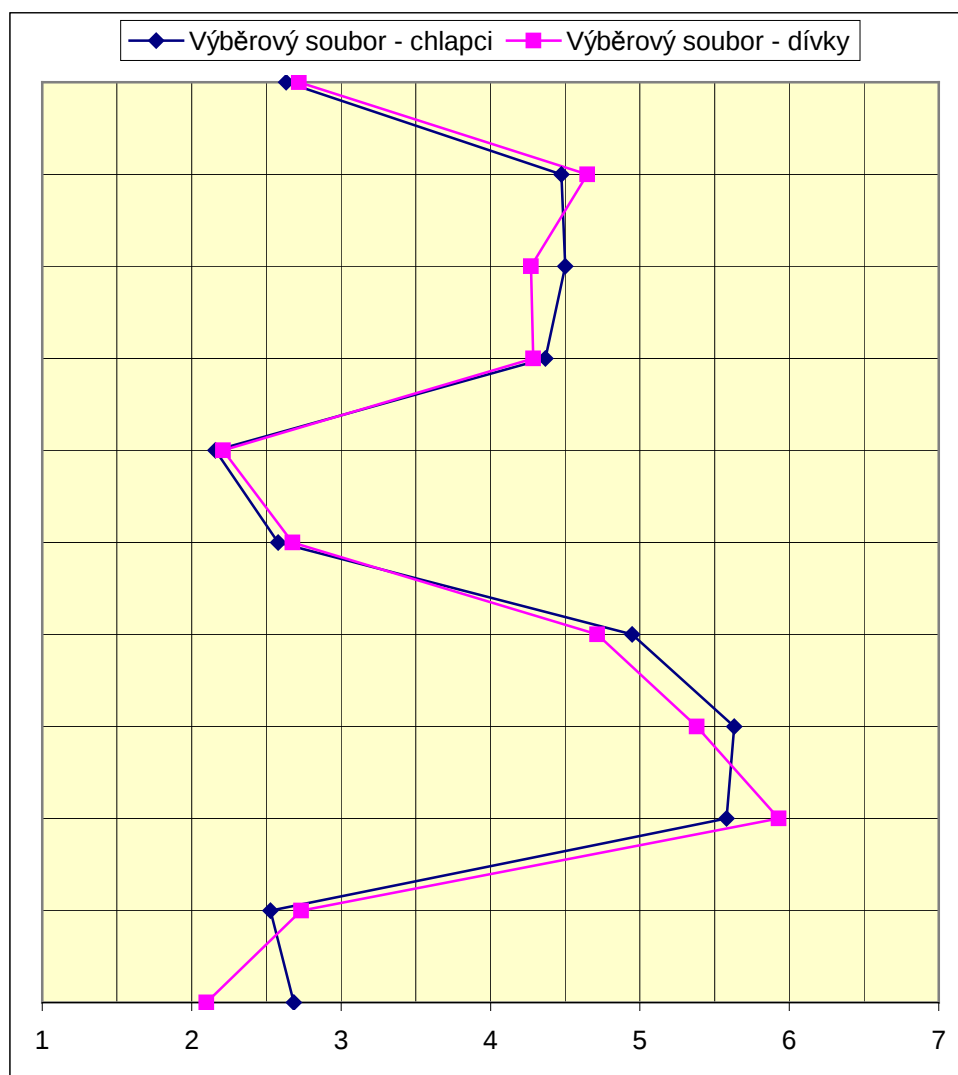
Graf č. I/6 – výběrový soubor – chlapci

Graf č. I/7 – výběrový soubor – dívky

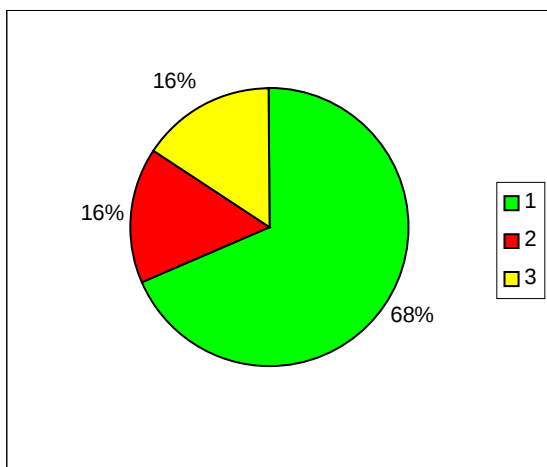

Graf č. I/8 – sémantický diferenciál

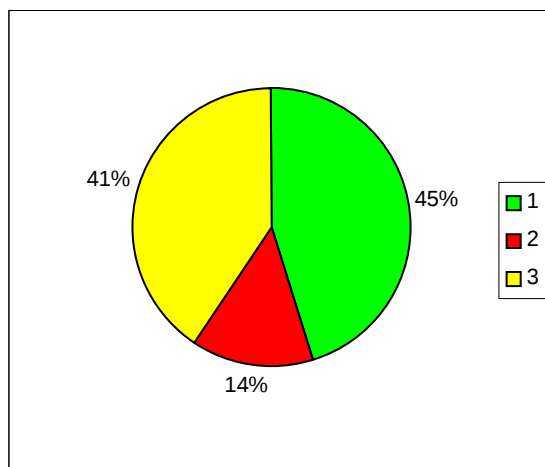

Vztah mezi průměrným hodnocením chlapců a dívek v rámci výběrového souboru u ukázky č.1 přehledně popisuje následující graf sémantického diferenciálu. Předkládá hodnoty uvedené v tabulkách č. I/2 a I/3. Ukazuje, že průměrné výsledky na škále krásná – ošklivá naprosto odpovídají průměrným výsledkům na škále líbí se mi – nelíbí se mi. V průměrných hodnotách se výsledky chlapců a dívek příliš neliší. Nejvýraznější rozdíly zaznamenáváme na škále hodnoty a na škále obecné známosti podobné hudby. Rozdíly ve vztahu k barokní hudbě u chlapců a dívek ve školních pěveckých sborech by měly nejlépe demonstrovat grafy č. I/9 a I/10. Jsou opět znázorněním hodnot uvedených v tabulkách č. I/2 a I/3. Znázorňují poměr mezi potenciálními posluchači Bachova Braniborského koncertu, odpůrci této hudby a nerozhodnutými a chlapců a u dívek.⁹⁸ Podle výzkumu chce ukázkou poslouchat 68% chlapců – členů pěveckých sboru gymnázií,⁹⁹ a 45% dívek zpívajících ve sborech. Vyšší procento pozitivních odpovědí u chlapců lze očekávat v souvislosti s výsledky na škálách krásy a libosti v sémantickém diferenciálu. Nicméně rozdíl více než 20% je nečekaně významný, což se při srovnání obou grafů ukazuje velmi jasně.

Graf č. I/9 – výběrový soubor – chlapci

Graf č. I/10 – výběrový soubor - dívky

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

⁹⁸ Pozn. Poměr mezi příznivci, odpůrci a nerozhodnutými v rámci celého výběrového souboru (viz výše – tabulka č.I/1 a graf č.I/1) vyšel v těchto číslech. 50% chce poslouchat, 14 % nechce, 36% neví. Vzájemný nesoulad mezi výsledky je dán skutečností, že v rámci výběrového souboru chlapci a dívky zdaleka netvoří vyrovnané skupiny.

⁹⁹ 68% pozitivních reakcí u chlapců ve výběrovém souboru je nejlepší výsledek ve všech sledovaných skupinách u ukázky č.1.

Poměr odpůrců Bachovy hudby se u chlapecké a dívčí části výběrového souboru výrazně neliší. Zajímavé je vysoké procento lhostejnosti u dívek.¹⁰⁰

Tabulka č. I/4

Kontrolní soubor			
		X	S
zajímavá	nudná	3,237	1,691
známá	neznámá	4,969	1,883
vzrušující	uklidňující	4,748	1,651
náročná	odpočinková	4,472	1,888
veselá	smutná	2,330	1,272
srozumitelná	nesrozumitelná	3,095	1,633
jednoduchá	složitá	4,857	1,686
ošklivá	krásná	5,010	1,328
nehodnotná	hodnotná	5,298	1,419
líbí se	nelíbí se	3,566	1,775
podobné slyšeli	neslyšeli	2,952	2,088
%			
chci poslouchat		129	30,14
nechci poslouchat		127	29,67
lhostejnost		172	40,19
celkový počet respondentů		428	

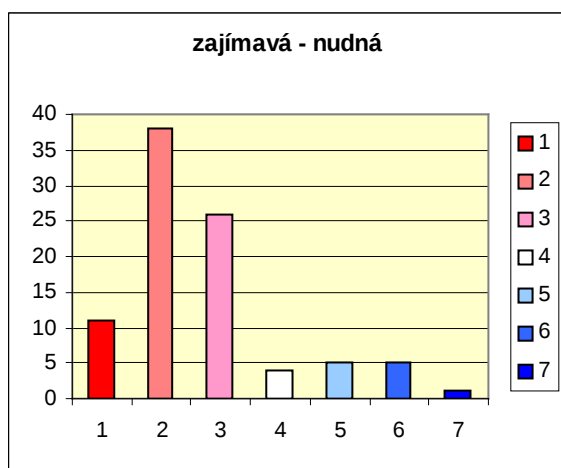
Tabulka č. I/4 přináší kompletní výsledky u kontrolního souboru. Kontrolní soubor, vzorek středoškolských studentů, kteří nejsou členy pěveckých sborů při gymnáziích, vykazuje dle předpokladů poněkud odlišné hodnoty. Skladba pro ně není tak zajímavá, přestože se průměrný výsledek nepřiklonil k negativnímu hodnocení (2,7 u výběrového souboru a 3,237 u kontrolního souboru). I hodnoty na dalších škálách spíše kopírují výsledky ve výběrovém souboru, ale s odlišnou intenzitou. Skladba je hodnocena jako spíše neznámá, přičemž výsledek na této stupnici je k tomuto pólu o více než tři desetiny blíže než u výběrového souboru. Hodnocení na škále vzrušující – uklidňující se podobně jako u výběrového souboru pohybuje v neutrálních hodnotách, nicméně zřetelněji tíhne k pojmu uklidňující.¹⁰¹ S tím souvisí i malý rozdíl na škále čtvrté, kdy průměrný výsledek u kontrolního souboru směřuje více k odpočinkovému charakteru uvedené ukázky. Stejně jako respondenti z řad zpěváků gymnaziálních pěveckých sborů volí i ostatní středoškolští studenti přívlastek veselá. Jejich průměrný výsledek je přitom

¹⁰⁰ To velmi pravděpodobně souvisí s rozdíly mezi chlapeckou a dívčí populací ve sborech. Chlapci zpívají ve sborech jen tehdy, mají-li k hudbě hlubší vztah, zatímco pro dívky se jedná o běžnou zájmovou činnost, která nemusí být nutně determinována tak výrazným zaujetím pro hudbu samotnou.

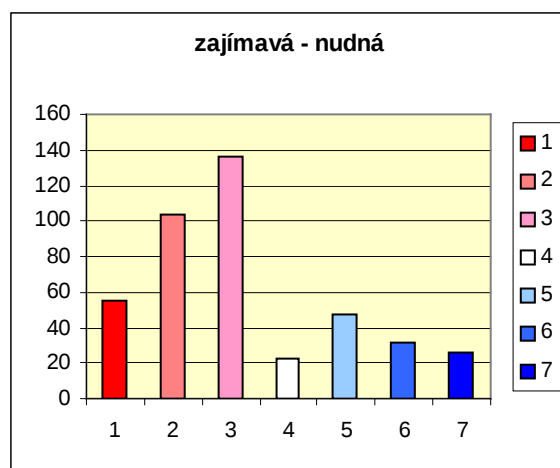
¹⁰¹ Pojem vzrušující je chápán jako synonymum pro zajímavý. Uklidňující naopak evokuje hudbu bez výrazu.

nepatrně blíže ke středu. Podobně neutrálnější hodnocení nacházíme i při hodnocení srozumitelnosti Bachovy hudby, jakkoli výsledek kontrolního souboru směřuje rovněž k pojmu srozumitelná (3,095). Respondenti nevykazující členství v pěveckých sborech gymnázií označují hudbu J. S. Bacha za krásnou (5,01) a hodnotnou (5,298). V obou případech je ale rozdíl mezi výsledky u výběrového souboru a souboru kontrolního výraznější (srov. 5,433 resp. 5,856 u sborových zpěváků). Rozdíl téměř jednoho stupně škály se pak objevuje při vyjádření libosti. Průměrný výsledek 3,566 u kontrolního souboru poukazuje spíše na názorovou nejednotnost. Je výrazně odlišný od průměrného výsledku u výběrového souboru (2,689). Typické pro daný soubor jsou vyšší hodnoty směrodatných odchylek na jednotlivých škálách, nicméně kromě posledního hodnocení se všechny pohybují v přijatelných mezích. Výsledek na škále jedenácté se vyznačuje směrodatnou odchylkou překračující míru přijatelnosti (2,088). V odpovědi na otázku, zda tuto hudbu slyšeli, anebo neslyšeli, se kontrolní soubor naprosto neshodl. Získaný průměr tedy postrádá výpovědní hodnotu. Následující sloupcové grafy č. I/11 až I/32 umožňují srovnat výsledky bodovací strategie u výběrového souboru (členů pěveckých sborů gymnázií) a souboru kontrolního (mládeže, která nezpívá v gymnaziálních pěveckých sborech).

Graf č. I/11 – výběrový soubor

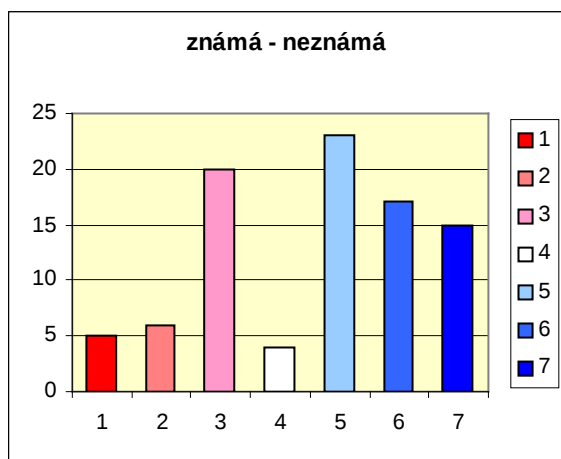

Graf č. I/12 – kontrolní soubor

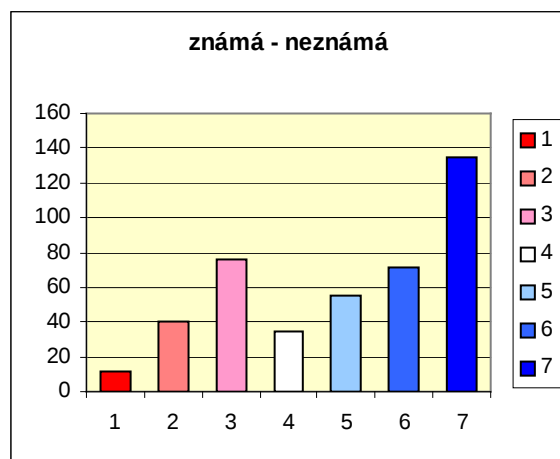

Na škále zajímavá – nudná vidíme jasně, jak je ukázka Bachovy hudby pro respondenty atraktivní. Výběrový soubor volí nejčastěji druhý, střední stupeň zajímavosti (hodnota 2). Kontrolní soubor se spíše shoduje na prvním, nižším stupni zajímavosti (hodnota 3). Také je zde vyšší četnost hlasů, považujících Bachovu hudbu za nudnou.

Graf č. I/13 – výběrový soubor

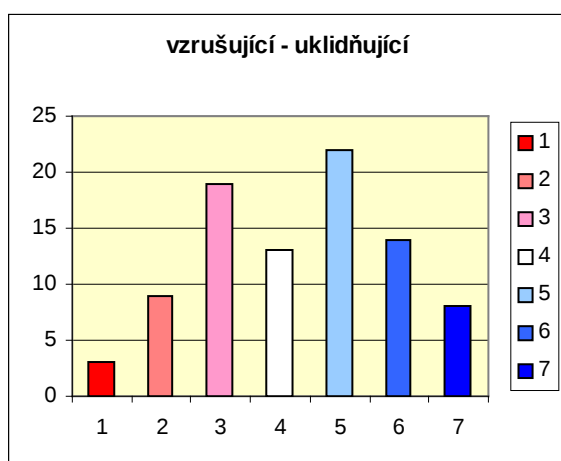

Graf č. I/14 – kontrolní soubor

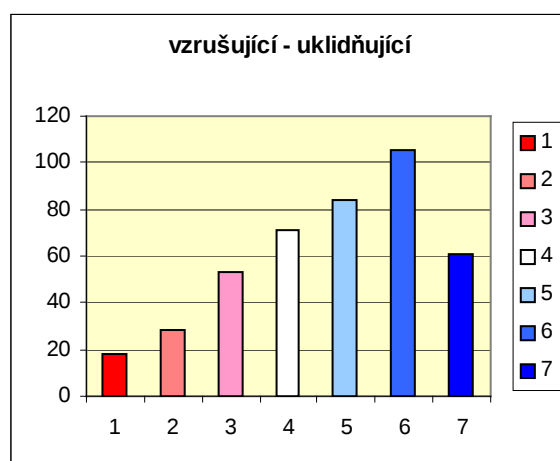

Na škále známá – neznámá se ukázalo v obou souborech spíše neutrální hodnocení. Nicméně obě skupiny evidentně tíhnou spíše k pojmu neznámá. Výběrový soubor volí nejčastěji první stupeň hodnocení neznámá, početně zastoupen je ovšem i první stupeň hodnocení známá. U souboru kontrolního se ukazuje jasné směřování k třetímu, nejvyššímu stupni hodnocení neznámá. Při porovnávání výsledků na této škále je nutné si uvědomit, že střední hodnota 4, vyjadřuje ve skutečnosti odpověď „nevím, nemám jasný názor“. Také proto je četnost hlasů na této nulové hodnotě tak nízká¹⁰². Zvláště je to typické pro respondenty výběrového souboru, kteří jsou si většinou jisti, zda je jim tato hudba známá či ne.

Graf č. I/15 – výběrový soubor

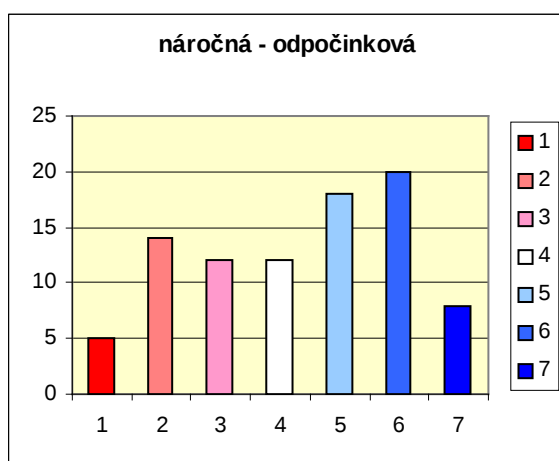
Graf č. I/16 – kontrolní soubor

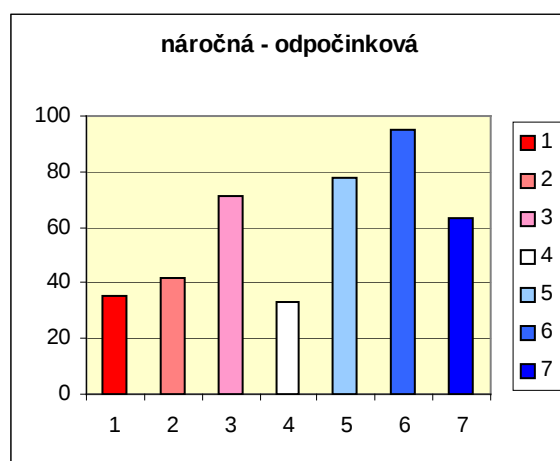
¹⁰² Tato situace nastává velmi často – studenti se většinou snaží zaujmout konkrétní stanovisko, mít pokud možno jednoznačný názor a nulovému hodnocení se vyhýbají.

Rozvrstvení na škále vzrušující – uklidňující vykazuje tutéž tendenci. Kontrolní soubor pokládá ukázkou Bachovy hudby častěji za uklidňující, přičemž směřuje ke druhému stupni (hodnota 6). V tomto případě se ukazuje naprosto jasně, jak posluchači myslí. Respondenti, kteří mají menší zkušenosti s umělé hudbou, v ní méně často nacházejí vzrušení, zatímco respondenti, kteří jsou na ni zvyklí, při jejím znění více zpozorní a jsou jí zaujati. Ukazuje se také, že mládež věnující se hudbě většinou ztotožňuje pojem vzrušující s pojmem zajímavá a pojem uklidňující s pojmem nudná. U mládeže, která se hudbou aktivně nezabývá, se často objevuje tendence přiznávat jakékoli hudbě, jejíž zvuková intenzita není na hranici snesitelnosti, spíše charakter zvukové kulisy, a proto volí častěji hodnocení uklidňující.

Graf č. I/17 – výběrový soubor

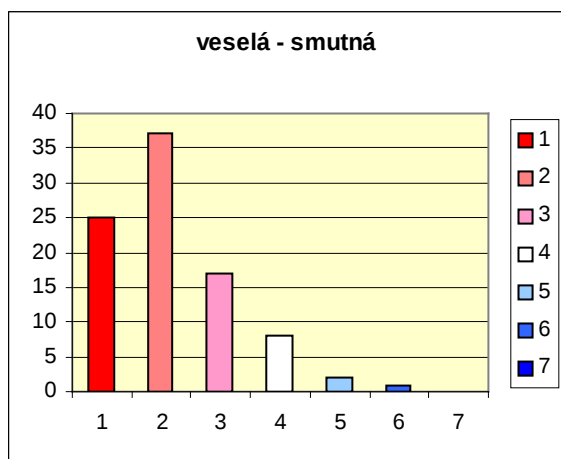

Graf č. I/18 – kontrolní soubor

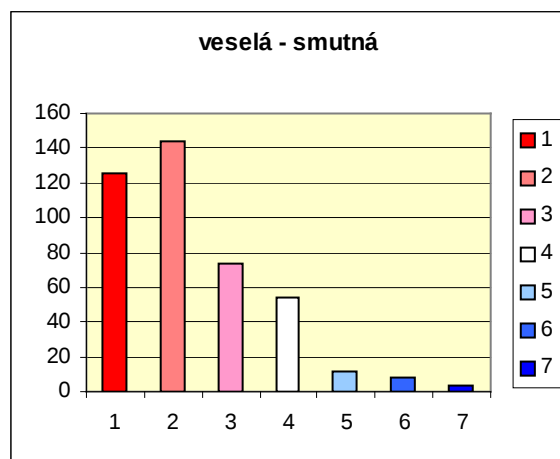

Dvojice pojmů náročná – odpočinková v podstatě odpovídá dvojici předchozí. S tím souvisí i podobné rozvrstvení odpovědí respondentů. Ukazují se tytéž jevy. Respondenti se snaží vyhnout nulovému hodnocení. Zvláště v kontrolním souboru se značná část posluchačů automaticky uchyluje k pojmu odpočinková na základě poklidného a radostného charakteru Braniborského koncertu. Naopak v obou souborech (zřetelněji u souboru výběrového) se objevuje nemalé procento respondentů, kteří vnímají komplikovanost hudební struktury barokního koncerta grossa. Ti pak navzdory náladě skladby volí hodnocení náročná. Výběrový soubor častěji střední stupeň (hodnota 2), kontrolní soubor nižší stupeň (hodnota 3).

Graf č. I/19 – výběrový soubor

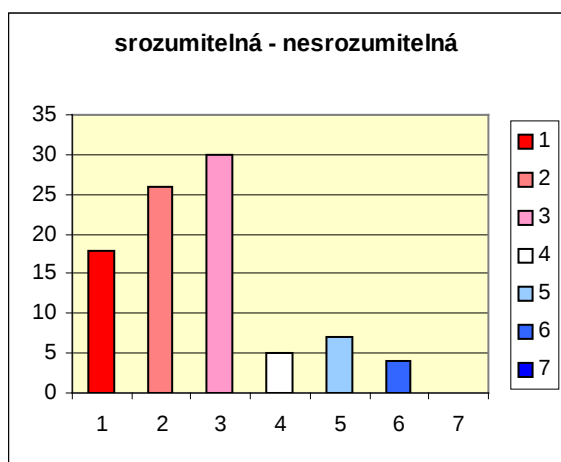

Graf č. I/20 – kontrolní soubor

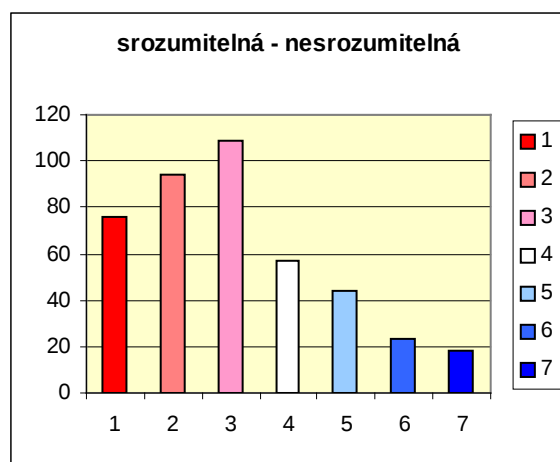

Výsledky na páté škále, jejíž krajní body jsou dány pojmy veselá a smutná, vykazují jednoznačná hodnocení u obou souborů respondentů. Jak již ukázaly hodnoty ve výše uvedených tabulkách, skladba je považována za jednoznačně veselou. Sloupčové grafy ukazují, že členové výběrového souboru se významně shodují na středním stupni hodnocení veselá (hodnota 2), u kontrolního souboru, jakkoli je výsledek rovněž jednoznačný, jsou odpovědi více roztrženy mezi jednotlivé stupně. Také se zde častěji objevuje nulové hodnocení (hodnota 4) a větší množství hlasů pro přívlastek smutná (v naprostém rozporu s charakterem hudby).

Graf č. I/21 – výběrový soubor

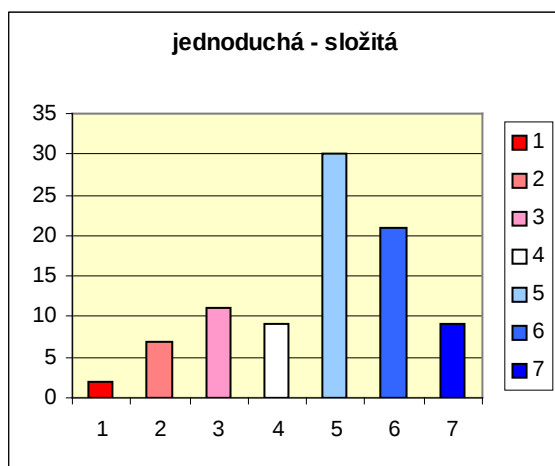
Graf č. I/22 – kontrolní soubor

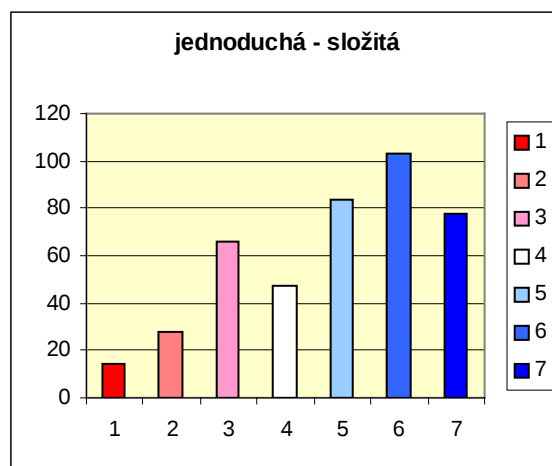
Hodnocení na škále srozumitelnosti se u obou souborů příliš neliší co do rozvrstvení pozitivních odpovědí. Nejčastější odpovědí respondentů je nižší stupeň hodnocení srozumitelná (hodnota 3). Výsledek u výběrového souboru je ovšem mnohem jednoznačnější, protože respondenti se významně méně častěji uchylují k pojmu

nesrozumitelná – krajní hodnota zde není vůbec zastoupena. V kontrolním souboru značná část respondentů uchyluje k nulovému hodnocení (hodnota 4) a k odpovědi záporné, a to na všech třech stupních.

Graf č. I/23 – výběrový soubor

Graf č. I/24 – kontrolní soubor

Respondenti výběrového souboru se poměrně zřetelně shodují, že Bachova hudba je složitá. Shodují se na prvním, nejnižším stupni (hodnota 5), početná skupina volí i střední stupeň (hodnota 6). Kontrolní soubor vykazuje nižší shodu, odpovědi jsou více rozvrstveny mezi jednotlivé stupně škály, všeobecně však respondentům kontrolního souboru připadá tato ukázka složitější – častější volba druhého a třetího stupně pojmu složitá (hodnoty 6 a 7).

Graf č. I/25 – výběrový soubor

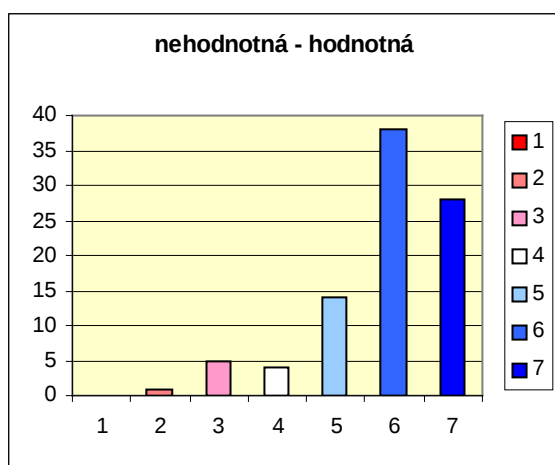
Graf č. I/26 – kontrolní soubor

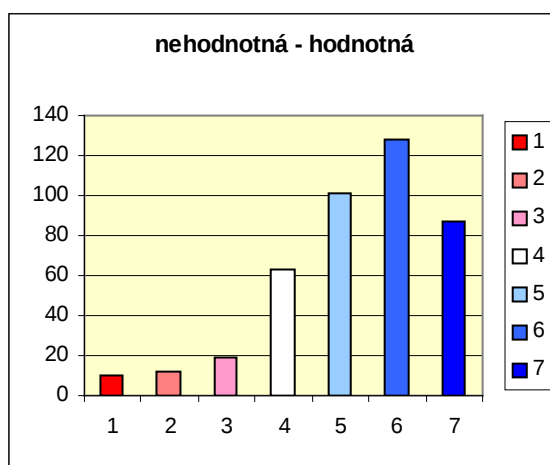
Výsledky výběrového i kontrolního souboru v tabulkách ukazují na osmé škále jednoznačně volbu pojmu krásná. U výběrového souboru je přitom uvedena vyšší hodnota

– odpověď je mnohem zřetelnější. Rozvrstvení na jednotlivých stupních škály pak ukazují grafy č. I/24 a I/25. Respondenti kontrolního souboru volí většinou nejnižší stupeň hodnocení krásná (hodnota 5), nevyhýbají se nulovému hodnocení (hodnota 4). Nejvyšší stupeň krásy volí členové kontrolního i výběrového souboru se stejnou četností – poměrně nevysokou. Členové výběrového souboru se ovšem častěji shodují na druhém, středním stupni krásy (hodnota 5), četnost nulového hodnocení je o polovinu nižší a krajní hodnotě na opačném pólu (pojem ošklivá) se zcela vyhýbají.

Graf č. I/27 – výběrový soubor

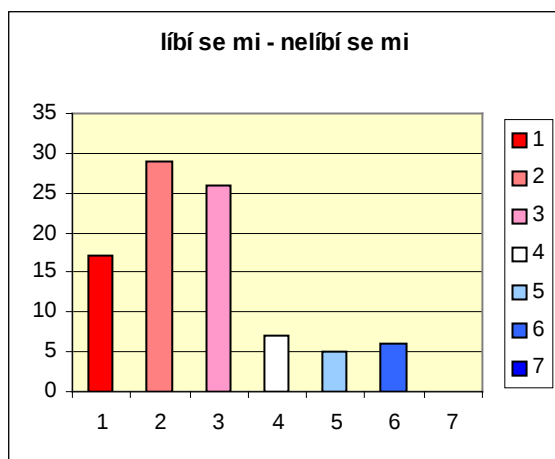
Graf č. I/28 – kontrolní soubor

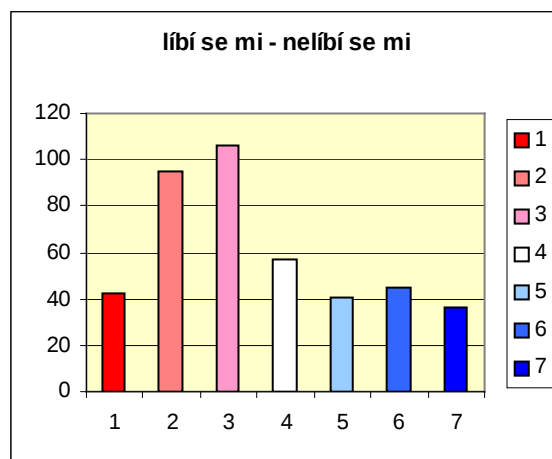
Rozvrstvení odpovědí na škále hodnoty u obou sledovaných souborů vykazuje nápadnou shodu s rozvrstvením odpovědí na škále předchozí. Výsledky, které udávají výše uvedené tabulky, jsou tentokrát ještě zřetelnější. Oba soubory se v podstatě shodují na středním stupni hodnoty, přičemž u výběrového souboru je významně četná i volba nejvyššího stupně hodnoty. U kontrolního souboru jsou odpovědi více rozvrstveny – velké množství respondentů volí nejnižší stupeň pojmu hodnotná a neutrální hodnocení. Zastoupeny jsou také všechny stupně na opačném, záporném poli škály. Členové výběrového souboru se negativním odpovědím až na výjimky zcela vyhýbají – krajní hodnota (pojem nehodnotná) není zastoupena.

Podle předpokladů se oba sloupcové grafy zobrazující rozvrstvení odpovědí na škále libosti u výběrového resp. kontrolního souboru shodují s příslušnými grafy vyjadřujícími hodnocení krásy u ukázky č.1. Viditelným rozdílem je skutečnost, že zatímco při hodnocení krásy se záporné odpovědi objevují jen velmi zřídka, při vyjádření libosti se negativně vysloví větší množství respondentů. Je to dáno chápáním krásy jako spíše objektivní vlastnosti hudby a libosti jako veskrze subjektivního pocitu.

Graf č. I/29 – výběrový soubor

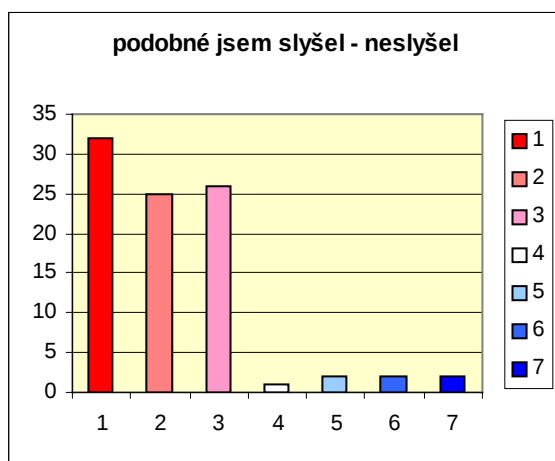

Graf č. I/30 – kontrolní soubor

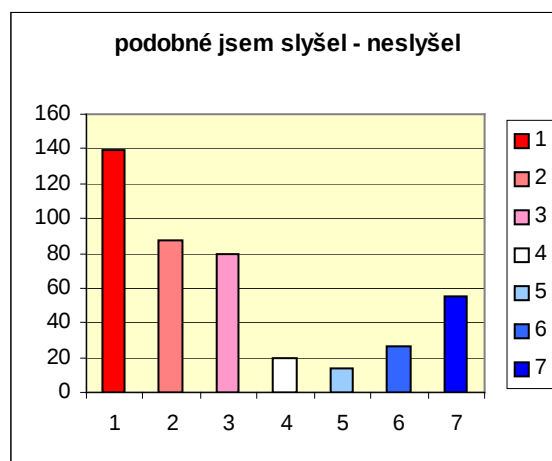

V souladu s výsledky na škále krásy volí většina respondentů výběrového souboru druhý, střední stupeň pozitivního hodnocení (hodnota 2), krajní hodnocení „nelíbí se mi“ (hodnota 7) se nevyskytlo. U kontrolního souboru převládá první, nejnižší stupeň libosti (hodnota 3), ovšem velké množství respondentů neváhá vyjádřit svou nelibost, a volí negativní hodnocení, včetně krajní nelibosti (hodnota 7).

Graf č. I/31 – výběrový soubor

Graf č. I/32 – kontrolní soubor

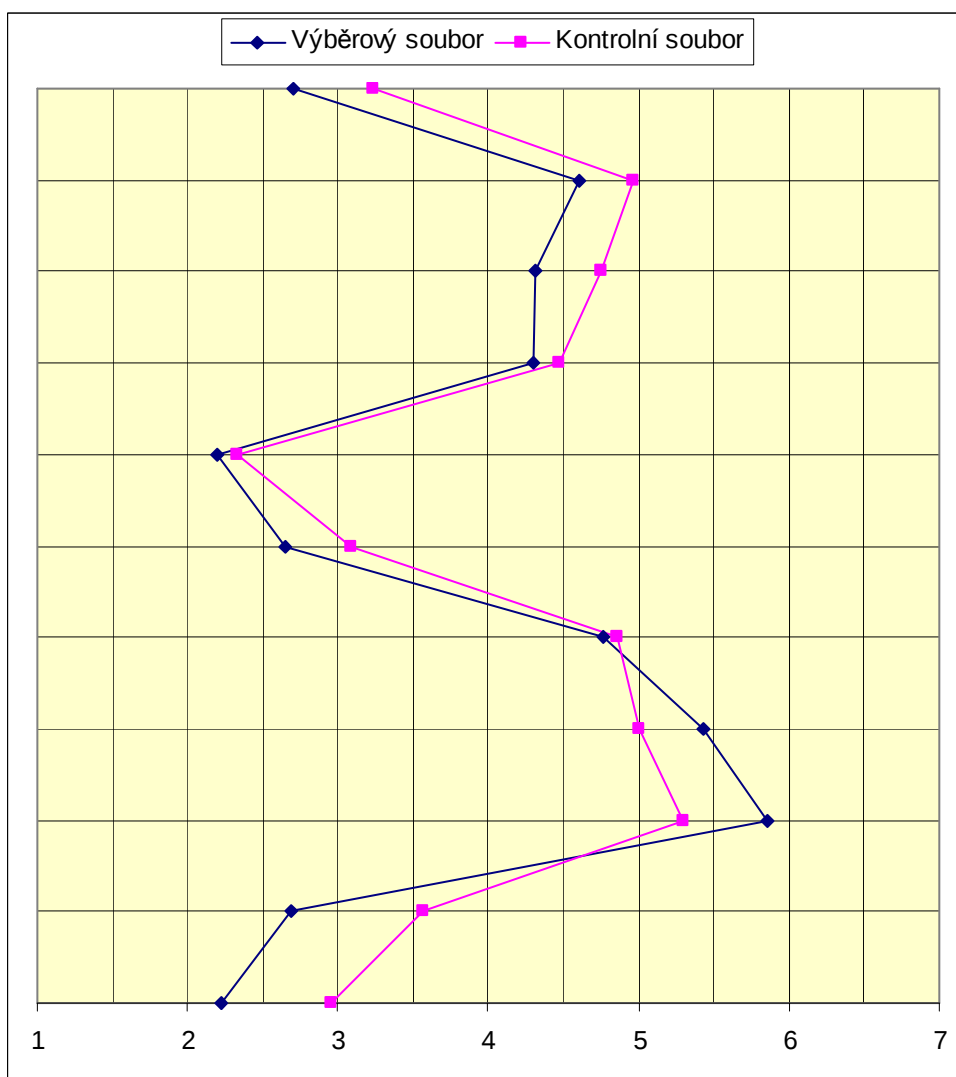

Očekávání, že výsledek na škále jedenácté bude alespoň přibližně korespondovat s výsledkem na škále druhé (známá – neznámá), se nepotvrdilo. Ukázalo se, že respondenti volí pojem známá většinou jen tehdy, když jsou si jisti, že danou konkrétní ukázkou skutečně slyšeli. Na jedenácté škále se však pozitivní odpovědi objevují mnohem častěji. Především členové výběrového souboru dávají zřetelně najevo, že s poslechem podobné hudby mají zkušenosti. Stejným způsobem odpovídá i značná část členů kontrolního souboru. Zde ale existuje i nezanedbatelné množství respondentů, kteří

uvádějí pravý opak, a to zcela jednoznačně (hodnota 7). Nesourodost kontrolního souboru vyjádřená směrodatnou odchylkou přesahující hodnotu 2 (viz tabulka) má za následek nulovou výpovědní hodnotu výsledného průměru na této škále.

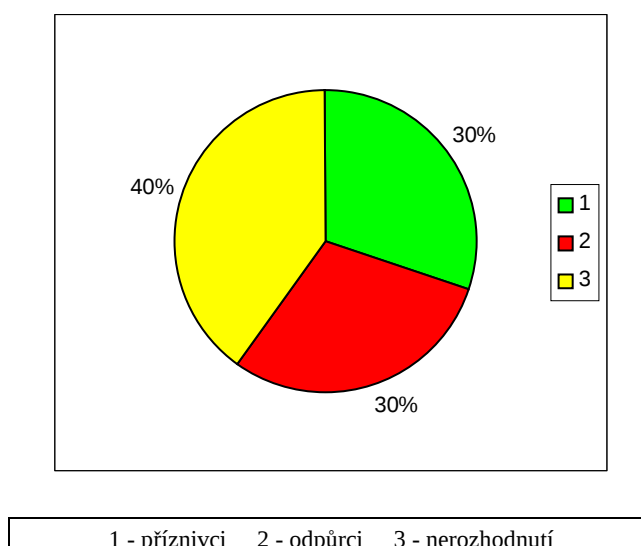
Srovnání průměrných hodnot na všech škálách u výběrového a kontrolního souboru přináší graf č. I/33. Ukazuje, že výsledné hodnoty obou souborů se liší mnohem výrazněji než tomu bylo mezi chlapci a dívkami v rámci souboru výběrového. Rozdíly jsou zanedbatelné pouze na škálách náročná – odpočinková, veselá – smutná, jednoduchá – složitá. Rozdíly průměrných hodnot na škálách ostatních zpravidla činí půl stupně až tři čtvrtě stupně. Je třeba připomenout, že průměrný výsledek kontrolního souboru na jedenácté škále není relevantní – směrodatná odchylka překračuje hodnotu 2.

Graf č. I/33 – sémantický diferenciál

Nejpodstatnějším rozdílem mezi výběrovým souborem a kontrolním souborem, tj. mezi mládeží věnující se sborovému zpěvu a mládeží, která se v pěveckých sborech gymnázií neangažuje, je ochota danou hudbu poslouchat. Ve skupině studentů, kteří v gymnaziálních sborech nezpívají, činí příznivci barokní hudby, reprezentované Bachovým Braniborským koncertem, 30% z celkového počtu. To je o 20% méně než u členů pěveckých sborů. Stejně množství - 30% z celkového počtu tvoří odpůrci této hudby (dvakrát vyšší zastoupení než u výběrového souboru). Procento lhostejných posluchačů je jen o málo vyšší než u členů pěveckých sborů gymnázií, nicméně tvoří největší část této populace. Poměr jednotlivých názorových skupin kontrolního souboru zobrazuje graf č. I/34.

Graf č. I/34 – kontrolní soubor

Stejně jako mezi zpěváky gymnaziálních pěveckých sborů i v ostatní populaci se ukázaly rozdíly v hodnocení chlapců a dívek. Průměrné hodnoty chlapecké a dívčí části kontrolního souboru přináší tabulka č. I/5 a I/6. Výrazné rozdíly se dle očekávání projevují především na první škále (zajímavá – nudná), na škále šesté (srozumitelnost) a na posledních čtyřech škálách (krása, hodnota, pocit libosti, poslechová zkušenost). Směrodatné odchylky u průměrných hodnot v obou skupinách kontrolního souboru jsou výrazně vyšší než u souboru výběrového. Nikde nezaznamenáváme jasnou názorovou shodu, kterou vyjadřuje směrodatná odchylka menší než 1. Ve většině případů je však směrodatná odchylka v přijatelné míře.

Tabulka č. I/5

Kontrolní soubor – chlapci			
		X	S
zajímavá	nudná	3,502	1,720
známá	neznámá	4,990	1,917
vzrušující	uklidňující	4,793	1,651
náročná	odpočinková	4,403	1,885
veselá	smutná	2,355	1,141
srozumitelná	nesrozumitelná	3,310	1,660
jednoduchá	složitá	4,911	1,623
ošklivá	krásná	4,788	1,364
nehodnotná	hodnotná	5,074	1,466
líbí se	nelíbí se	3,926	1,759
podobné slyšeli	neslyšeli	3,353	2,156
		%	
chci poslouchat		51	25,00
nechci poslouchat		78	38,24
lhostejnost		75	36,76
celkový počet respondentů		204	

Tabulka č. I/6

Kontrolní soubor – dívky			
		X	S
zajímavá	nudná	2,991	1,625
známá	neznámá	4,950	1,853
vzrušující	uklidňující	4,705	1,650
náročná	odpočinková	4,537	1,888
veselá	smutná	2,307	1,382
srozumitelná	nesrozumitelná	2,894	1,581
jednoduchá	složitá	4,806	1,741
ošklivá	krásná	5,216	1,258
nehodnotná	hodnotná	5,505	1,342
líbí se	nelíbí se	3,233	1,724
podobné slyšeli	neslyšeli	2,584	1,953
		%	
chci poslouchat		78	34,82
nechci poslouchat		49	21,88
lhostejnost		97	43,30
Celkový počet respondentů		224	

Názorová nesourodost se projevuje ve skupině chlapců v odpovědích na škále jedenácté – otázka poslechové zkušenosti s podobným druhem hudby. Směrodatná odchylka je v tomto případě 2,156.¹⁰³ Dívkám připadá Bachova hudba srozumitelnější, zajímavější, krásnější a hodnotnější než chlapcům. Potvrzuje se, že ve skupině mládeže, která se hudbě výrazně nevěnuje, jsou dívky těmi, pro něž je umělecká hudba přijatelnější, zatímco chlapci mají spíše tendenci ji zavrhnout.

Následující sloupcové grafy č. I/35 až I/38 ukazují rozvrstvení jednotlivých hlasů na škálách krásy a hodnoty zvlášť pro chlapce a dívky v rámci kontrolního souboru.

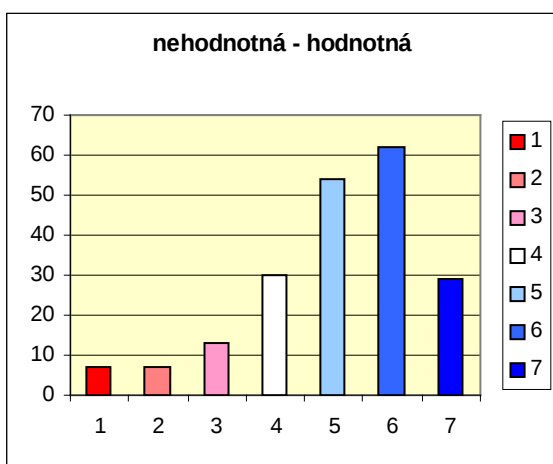
Graf č. I/35 – kontrolní soubor – chlapci

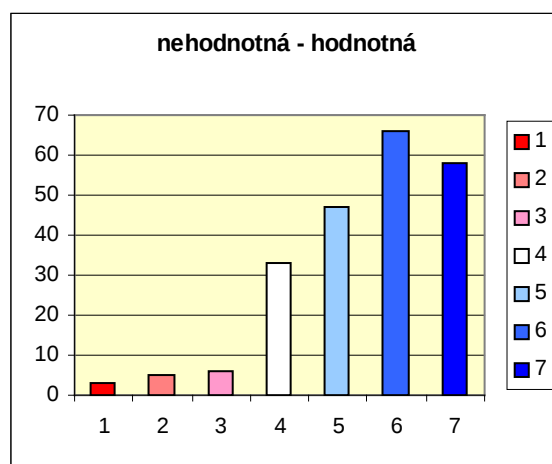
Graf č. I/36 – kontrolní soubor - dívky

Graf č. I/37 – kontrolní soubor – chlapci

Graf č. I/38 – kontrolní soubor - dívky

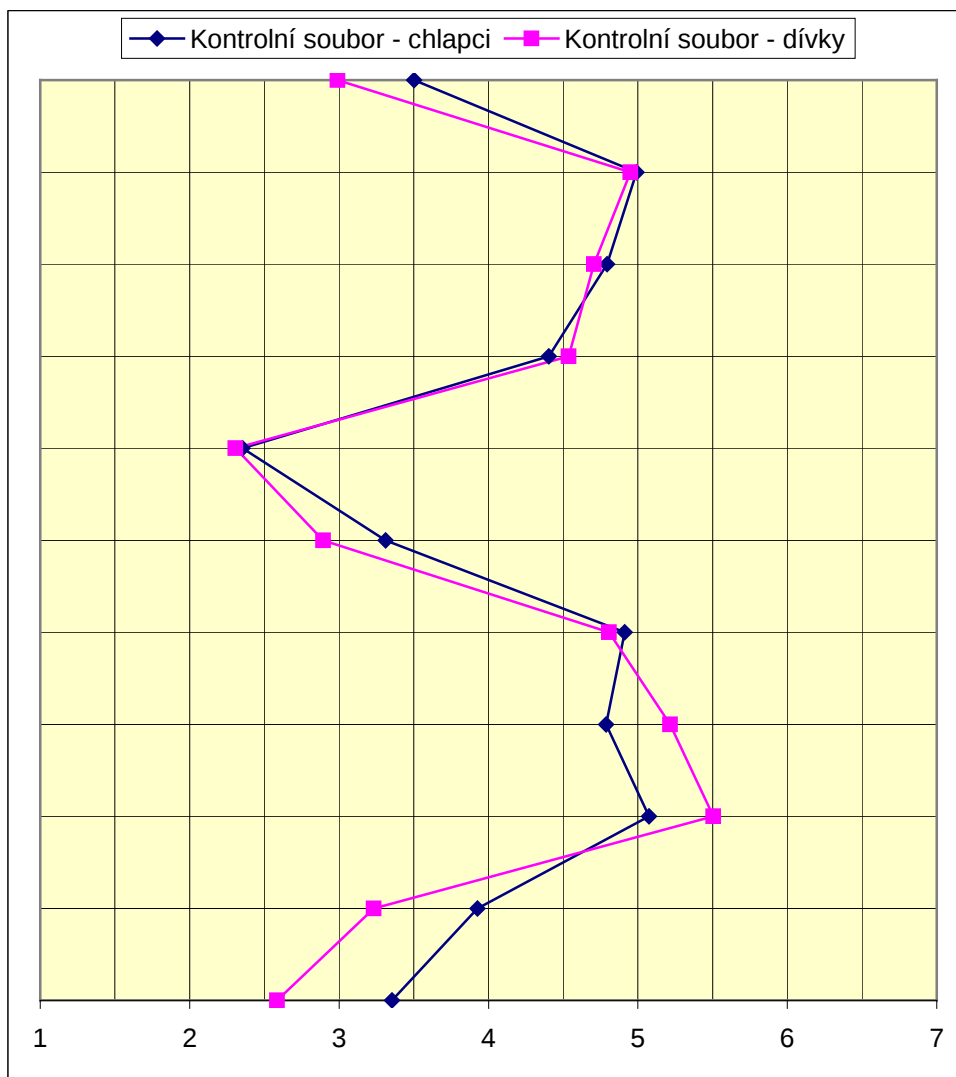
Je evidentní, že hodnocení chlapců a dívek se navzájem výrazně neliší. Velmi podobné jsou si navíc i stupnice krásy a hodnoty. Na škále hodnoty je ovšem nejčastější

¹⁰³ Směrodatná odchylka v kompletním kontrolním souboru rovněž přesahuje přijatelnou hranici shody. Má hodnotu 2,088. Viz tabulka č. I/4.

volbou druhý, střední stupeň umělecké hodnoty, zatímco na škále krásy výrazně převládá volba prvního, nejnižšího stupně krásy.¹⁰⁴ Jediným rozdílem je menší ochota chlapců volit krajní možnost, tedy třetí, nejvyšší stupeň hodnocení krásná a hodnotná.

Rozdíly mezi skupinou chlapců a skupinou dívek v rámci kontrolního souboru jsou přehledně zachyceny v grafu č. I/39.

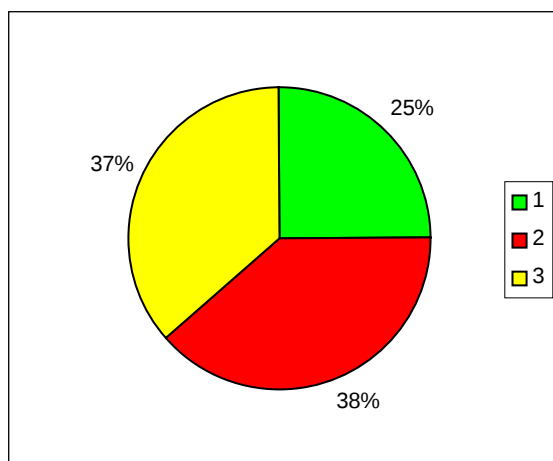
Graf č. I/39 – sémantický diferenciál

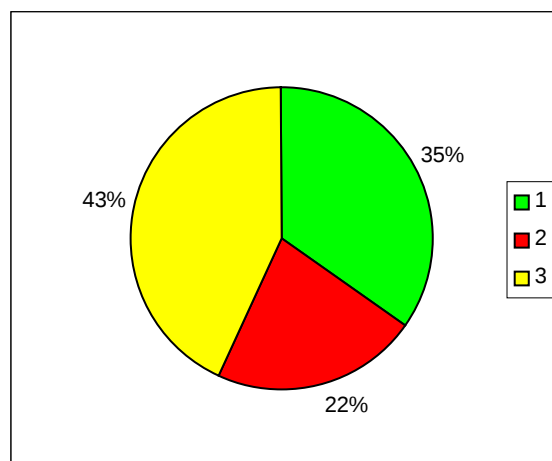
Celkový postoj chlapců a dívek v kontrolním souboru k ukázce č. 1 vyjádřený ochotou hudbu poslouchat je znázorněn v grafech č. I/40 a I/41. U dívek je patrný velký počet lhostejných odpovědí. Chlapci volí jednoznačnější odpověď – většina z nich Bachovu hudbu odmítá.

¹⁰⁴ Respondenti jsou si vědomi umělecké hodnoty dané hudby. Označení krásy však chápou jako vyjádření svého vlastního vztahu k dané hudbě. Pro ně osobně ukázka tak přitažlivá není.

Graf č. I/40 – kontrolní soubor – chlapci

Graf č. I/41 – kontrolní soubor - dívky

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Napříč výběrovým a kontrolním souborem byly za účelem důkladného popisu postojů středoškolské mládeže zkoumány i podsoubory ustavující se podle jiných kritérií, která rovněž souvisí s hudebními aktivitami a preferencemi. Při porovnávání jednotlivých skupin mládeže ustavených podle jiných kritérií než je členství v pěveckém sboru gymnázia se v souladu s očekáváním ukázaly značné rozdíly mezi skupinou mládeže, která v anamnestickém dotazníku uvedla hru na hudební nástroj, a skupinou mládeže, která instrumentální aktivitu nevykazuje.

Tabulka č. I/7

Instrumentalisté		X	S
zajímavá	nudná	2,848	1,491
známá	neznámá	4,801	1,899
vzrušující	uklidňující	4,585	1,707
náročná	odpočinková	4,363	1,891
veselá	smutná	2,239	1,234
srozumitelná	nesrozumitelná	2,851	1,534
jednoduchá	složitá	4,917	1,536
ošklivá	krásná	5,298	1,232
nehodnotná	hodnotná	5,618	1,261
líbí se	nelíbí se	3,031	1,600
podobné slyšeli	neslyšeli	2,411	1,662
		%	
chci poslouchat		112	43,41
nechci poslouchat		54	20,93
lhostejnost		92	35,66
celkový počet respondentů		258	

Tabulka č. I/8

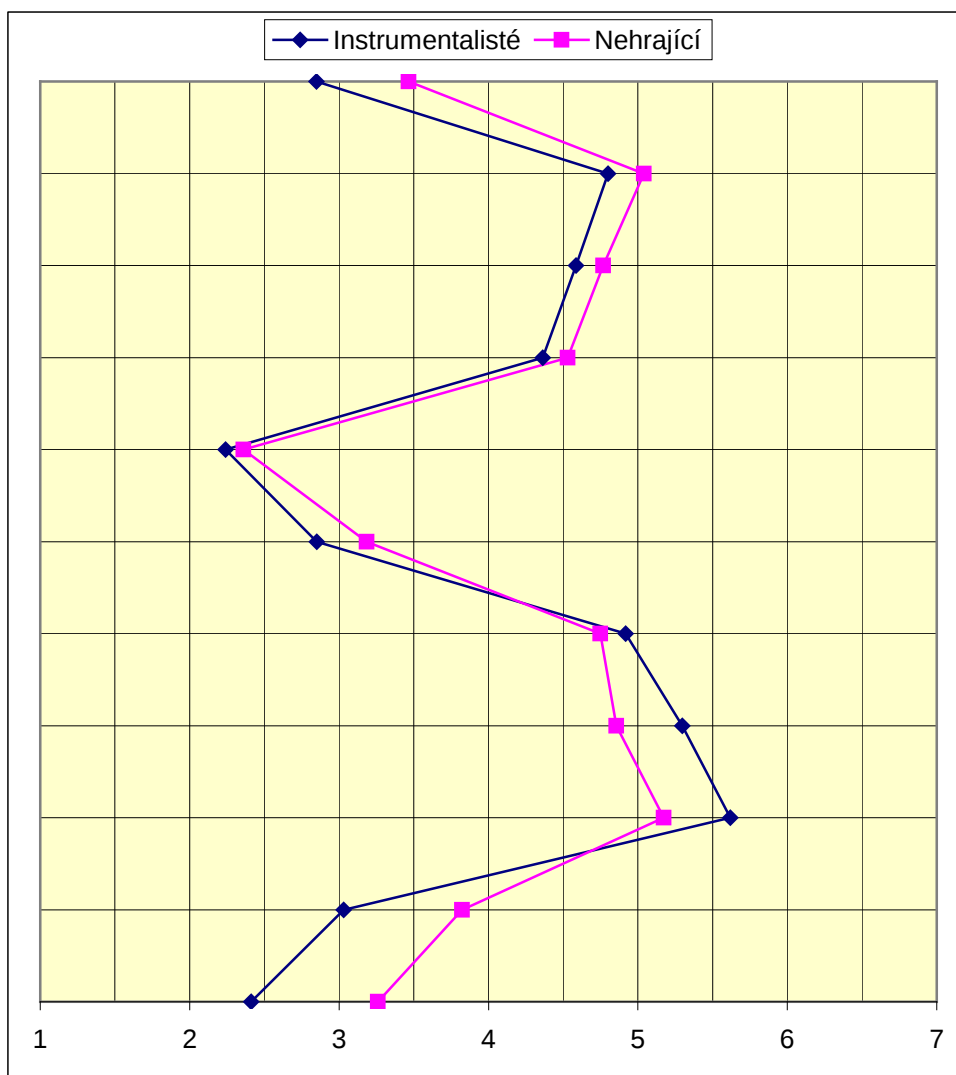
Nehrající			
		X	S
zajímavá	nudná	3,439	1,739
známá	neznámá	5,035	1,819
vzrušující	uklidňující	4,780	1,581
náročná	odpočinková	4,522	1,838
veselá	smutná	2,371	1,231
srozumitelná	nesrozumitelná	3,188	1,636
jednoduchá	složitá	4,766	1,761
ošklivá	krásná	4,867	1,334
nehodnotná	hodnotná	5,176	1,475
líbí se	nelíbí se	3,789	1,801
podobné slyšeli	neslyšeli	3,253	2,208
%			
chci poslouchat		62	23,85
nechci poslouchat		86	33,08
lhostejnost		112	43,08
celkový počet respondentů		260	

Tabulky č. I/7 a I/8 přináší průměrné hodnoty u „instrumentalistů“ a „nehrajících“. Při srovnání grafu sémantického diferenciálu pro výběrový a kontrolní soubor (graf č. I/33) a grafu sémantického diferenciálu pro mládež hrající a nehrající na hudební nástroj (graf č. I/42) zjistíme, že jsou navzájem skoro totožné. Rozdíl mezi středoškolskou mládeží, která se věnuje sborovému zpěvu, a mládeží, která se sborovému zpěvu nevěnuje, tedy z hlediska jejich schopností přijímat a posuzovat hudbu zcela odpovídá rozdílu, který zaznamenáváme mezi mládeží projevující resp. neprojevující instrumentální dovednosti.¹⁰⁵ Srovnáme-li konkrétní výsledky u výběrového souboru, kontrolního souboru, skupiny instrumentalistů a nehrajících (tabulky č. I/1, I/4, I/7 a I/8), dojdeme k zjištění, že průměrné hodnoty získané u instrumentalistů kopírují průměrné hodnoty získané u výběrového souboru, jsou ale méně intenzivní. Naprostá shodný průměrný výsledek se objevuje na škále čtvrté (náročná – odpočinková) a páté (veselá – smutná). Na ostatních škálách s výjimkou škály sedmé jsou výsledné hodnoty vždy přibližně o přibližně 2 desetiny rozdílné. Tento rozdíl vypovídá vždy o větší intenzitě mínění u výběrového souboru mládeže (aktivní v pěveckých sborech gymnázií) než u skupiny instrumentalistů.¹⁰⁶

¹⁰⁵ To je samo o sobě logické zjištění, nikterak překvapivé, dané mimo jiné skutečností, že obě skupiny se navzájem značně překrývají. Většina respondentů výběrového souboru vykazuje instrumentální aktivitu.

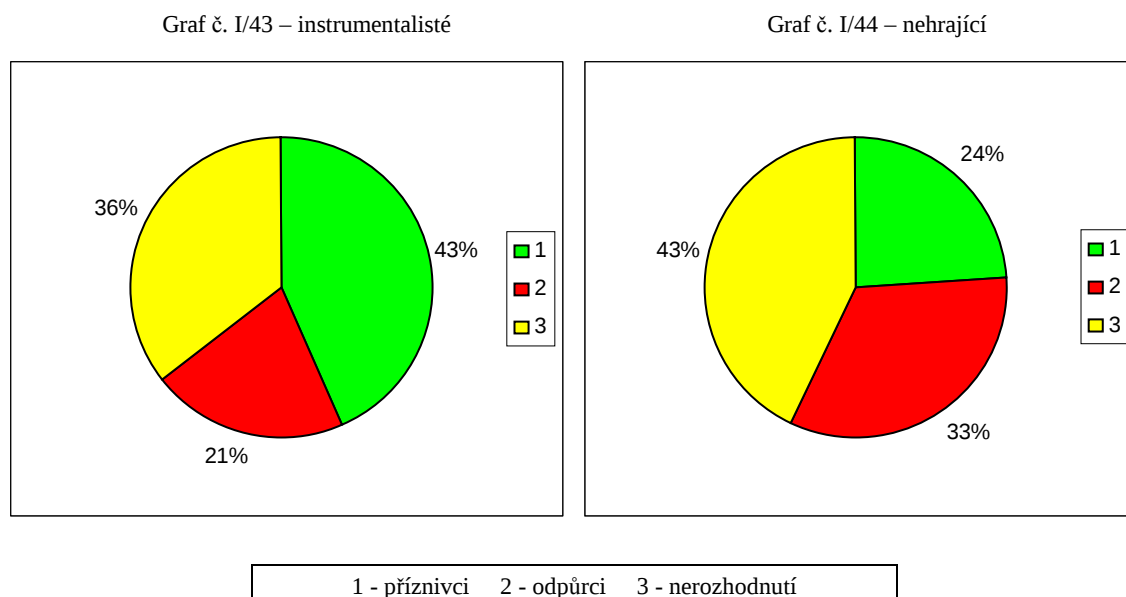
¹⁰⁶ Výsledné hodnoty u skupiny instrumentalistů jsou většinou zhruba uprostřed intervalu daného hodnotami výběrového a kontrolního souboru. Průměrné hodnocení skupiny instrumentalistů je tedy méně intenzivní než u členů gymnaziálních pěveckých sborů a intenzivnější než u mládeže, která ve sborech nezpívá.

Graf č. I/42 – sémantický diferenciál

Výjimkou je škála sedmá (jednoduchá – složitá). Zde se ukazuje, že skupina instrumentalistů se v průměru rozhodovala mírně intenzivněji pro pojem složitá než respondenti výběrového souboru. Zatímco při srovnání výběrového a kontrolního souboru zjistíme, že zpěváci gymnaziálních pěveckých sborů považují Bachovu hudbu v průměru za méně složitou než mládež, která ve školních sborech nezpívá, při srovnání výsledků mládeže hrající a nehrající je tomu opačně. Instrumentalisté v průměru pokládají Bachovu hudbu za mírně složitější než mládež bez instrumentálních dovedností. Tuto skutečnost lze pravděpodobně chápat jako výsledek dvojího vnímání pojmů jednoduchá a složitá u mládeže, která se hudbou více zabývá. Část respondentů si zřejmě vysvětlila tuto dvojici jako významově totožnou s dvojicí pojmů srozumitelná a nesrozumitelná. Tedy jako záležitost subjektivní. Jejich hodnocení bylo odpovědí na otázku, zda tato hudba je jednoduchá pro ně, tedy zda ji chápou. Část respondentů pochopila tuto dvojici spíše jako

vyjádření hodnoty díla, přičemž pojem náročná si vyložili jako synonymum pojmu hodnotná a naopak jednoduchá jako nehodnotná. Je zcela logické, že instrumentalista, má-li alespoň elementární zkušenost s interpretací artificiální hudby, tím spíše hudby barokní, byť třeba příslušnost ke stylu explicitně neurčí, si bude spíše než cokoli jiného uvědomovat komplikovanou fakturu této hudby a obtížnost její interpretace ve srovnání s hudbou jiných stylů či žánrů.¹⁰⁷

Grafy č. I/42 a I/43 ukazují ochotu či neochotu poslouchat barokní hudbu u obou uvedených skupin středoškolské mládeže. Ve skupině mládeže, která vykazuje hru na nějaký hudební nástroj, činí podíl příznivců první hudební ukázky 44%, zatímco ve skupině mládeže, která na otázku instrumentálních dovedností odpovídá záporně, projevuje pozitivní postoj 24% respondentů. V rámci skupiny mládeže, která se vyznačuje instrumentální aktivitou, byly zkoumány jednotlivé podskupiny hráčů na konkrétní hudební nástroje. Byla vyslovena hypotéza, že potenciální posluchač ochotněji přijme hudbu v podání nástroje, na který sám hraje, jehož zvuk je mu blízký a problematika interpretace je mu více či méně známá. Ukázka č. 1 – Braniborský koncert J. S. Bacha – by tedy měl upoutat především respondenty, kteří v anamnestickém dotazníku uvedli hru na nástroje smyčcové¹⁰⁸. Jako žáci nebo absolventi základních uměleckých škol tradičně mívají tito studenti konkrétní zkušenosti s hudbou Bacha nebo jiných barokních autorů.

¹⁰⁷ Tento problém dvojího chápání významu slov jednoduchá a složitá se při porovnávání výsledků výzkumu objevuje víckrát. Stejnou situaci lze v některých případech zaznamenat i u výsledků na škále náročná – odpočinková.

¹⁰⁸ U této skupiny se pochopitelně očekávají pozitivnější reakce na veškerou orchestrální hudbu

Hudební jazyk ukázky by jim tedy měl být mnohem více srozumitelný než ostatním respondentům. Následující tabulka č. I/9 přináší průměrné hodnoty u skupiny hráčů na smyčcové nástroje. Ukazuje se, že se jedná o skupinu názorově víceméně homogenní. Vyznačuje se poměrně nízkými hodnotami směrodatných odchylek. Zajímavé je hodnocení na škále jednoduchá – složitá (průměrná hodnota 5,5 při nízké směrodatné odchylce 0,989). Respondenti zařazení do této podskupiny si zřetelně uvědomují komplikovanou strukturu barokní koncertantní hudby. Označují skladbu jako složitou, a to zřetelněji než všechny ostatní sledované skupiny respondentů.

Tabulka č. I/9

Instrumentalisté – hra na smyčcové nástroje			
		X	S
zajímavá	nudná	2,227	1,041
známá	neznámá	4,136	1,914
vzrušující	uklidňující	3,909	1,564
náročná	odpočinková	3,409	1,875
veselá	smutná	2,000	0,603
srozumitelná	nesrozumitelná	2,727	1,355
jednoduchá	složitá	5,500	0,989
ošklivá	krásná	5,591	1,114
nehodnotná	hodnotná	5,682	1,328
líbí se	nelíbí se	2,364	1,068
podobné slyšeli	neslyšeli	2,182	1,466
%			
chci poslouchat		13	59,09
nechci poslouchat		4	18,18
lhostejnost		5	22,73
celkový počet respondentů		22	

Následují tabulky č. I/10 a I/11, které pro zajímavost přinášejí tytéž údaje pro skupiny hráčů na dřevěné dechové nástroje a žesťové dechové nástroje.¹⁰⁹ Vyjádření ochoty poslouchat Bachovu hudbu respondenty řadícími se do těchto skupin je pak přehledně znázorněno ve výsečových grafech č. I/45 až I/47. V každé z těchto tří skupin (názorově dosti homogenních) je je ochota poslouchat ukázkou č. 1 vyšší než v celé skupině instrumentalistů. Skupina hráčů na smyčcové nástroje se ukazuje jako jedna z nejochotnějších k poslechu hudby J. S. Bacha.

¹⁰⁹ Průměrné hodnoty na jednotlivých škálách sémantického diferenciálu u těchto skupin jsou pouze informativní. Posledně jmenovaná skupina má pouhých 12 členů. Směrodatná odchylka je zde také proto poměrně vysoká, nicméně kromě poslední škály je její výše přijatelná – nepřesahuje hodnotu 2. Tyto údaje, vzhledem k tomu, že odpovídají teoretickým předpokladům, mají i při nízkém počtu respondentů svou výpovědní hodnotu.

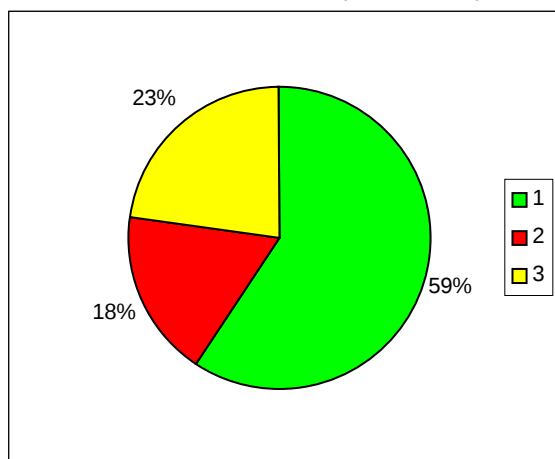
Tabulka č. I/10

Instrumentalisté – hra na dřevěné dechové nástroje			
		X	S
zajímavá	nudná	2,500	1,277
známá	neznámá	4,810	1,918
vzrušující	uklidňující	4,538	1,781
náročná	odpočinková	4,780	2,006
veselá	smutná	2,500	1,435
srozumitelná	nesrozumitelná	2,762	1,493
jednoduchá	složitá	5,341	1,442
ošklivá	krásná	5,643	1,109
nehodnotná	hodnotná	5,810	1,052
líbí se	nelíbí se	2,619	1,396
podobné slyšeli	neslyšeli	2,643	1,674
%			
chci poslouchat		22	52,38
nechci poslouchat		5	11,90
lhostejnost		15	35,71
celkový počet respondentů		42	

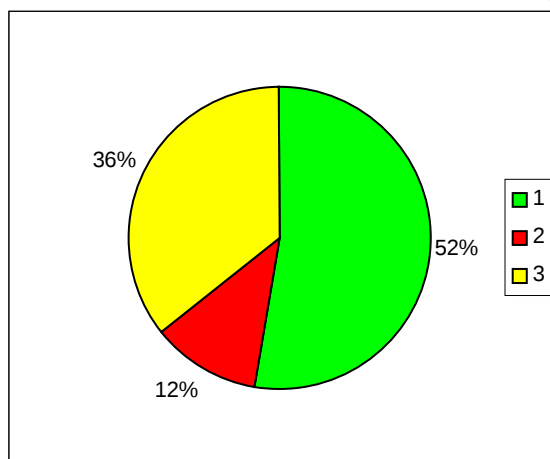
Tabulka č. I/11

Instrumentalisté – hra na žesťové dechové nástroje			
		X	S
zajímavá	nudná	2,667	1,700
známá	neznámá	4,750	1,738
vzrušující	uklidňující	4,750	1,963
náročná	odpočinková	5,333	1,491
veselá	smutná	1,833	0,898
srozumitelná	nesrozumitelná	2,917	1,498
jednoduchá	složitá	5,167	1,675
ošklivá	krásná	4,750	1,422
nehodnotná	hodnotná	5,333	1,546
líbí se	nelíbí se	3,833	1,951
podobné slyšeli	neslyšeli	2,500	2,141
%			
chci poslouchat		6	50,00
nechci poslouchat		3	25,00
lhostejnost		3	25,00
celkový počet respondentů		12	

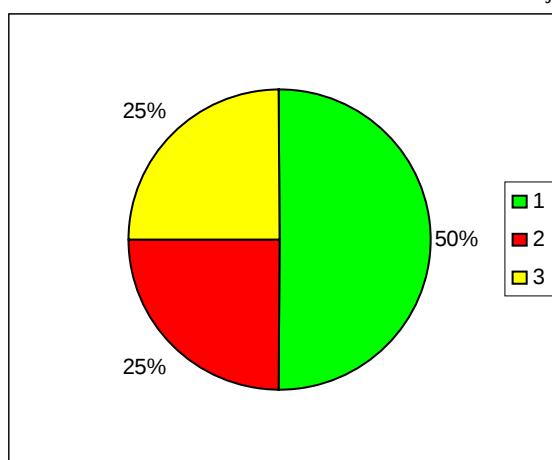
Graf č. I/45 – instrumentalisté – smyčcové nástroje

Graf č. I/46 – instrumentalisté – dřevěné dechové nástroje

Graf č. I/47 – instrumentalisté – žesťové dechové nástroje

1 - příznivci	2 - odpůrci	3 - nerozhodnutí
---------------	-------------	------------------

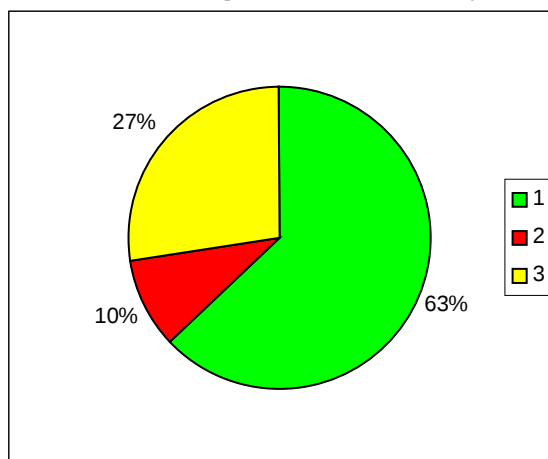
Tabulka č. I/12 obsahuje výsledky sématického diferenciálu u skupiny respondentů, kteří explicitně v anamnestickém dotazníku vyjádřili pozitivní vztah k umělé hudbě. Poměr mezi těmi příznivci vážné hudby, kteří skutečně projevují ochotu znovu poslouchat hudbu J. S. Bacha, mezi respondenty téže skupiny, kteří však ukázkou odmítají a mezi lhostejnými pak znázorňuje výšečový graf č. I/48. Je zajímavé, že v rámci skupiny respondentů, kteří se hlásí k oblibě vážné hudby činí poměr pozitivních reakcí na poslech barokní hudby pouhých 63%.¹¹⁰

¹¹⁰ Poměr pozitivních reakcí na Bachovu hudbu ve výběrovém souboru, ve skupině chlapců, je 64%.

Tabulka č. I/12

Příznivci artificiální hudby			
		X	S
zajímavá	nudná	2,412	1,175
známá	neznámá	4,000	1,879
vzrušující	uklidňující	4,824	1,593
náročná	odpočinková	4,706	2,013
veselá	smutná	2,255	1,202
srozumitelná	nesrozumitelná	2,529	1,487
jednoduchá	složitá	4,627	1,633
ošklivá	krásná	5,588	1,088
nehodnotná	hodnotná	5,840	1,222
líbí se	nelíbí se	2,392	1,470
podobné slyšeli	neslyšeli	1,980	1,244
		%	
chci poslouchat		32	62,75
nechci poslouchat		5	9,80
lhostejnost		14	27,45
celkový počet respondentů		51	

Graf č. I/48 – příznivci artificiální hudby

1 - příznivci	2 - odpůrci	3 - nerozhodnutí
---------------	-------------	------------------

Následující tabulka č. I/13 přináší výsledky na jednotlivých škálách sémantického diferenciálu pro skupinu respondentů, kteří v samotném dotazníku vyjádřili ochotu tuto hudbu poslouchat. Z celkového počtu 174 respondentů, kteří v závěrečné otázce zvolili první možnost, bylo 64 chlapců a 110 dívek.¹¹¹ Ukazuje se tedy, že na Bachovu hudbu reagují pozitivněji dívky.¹¹² Přitom v rámci výběrového souboru – studentů zpívajících ve

¹¹¹ Poměr mezi chlapci a dívkami v rámci všech respondentů byl zhruba 75 : 100. Viz výše

¹¹² I s ohledem na poměr chlapců a dívek ve zkoumaném vzorku

školních pěveckých sborech – se ukazuje lepší přijetí této ukázky u chlapců. Výsledky dále prokázaly, že z celkového počtu 174 „příznivců ukázky č. 1“ 112 respondentů (64%) uvádí hru na nástroj, zatímco 62 nikoli (36%). Mezi pozitivně reagujícími je 45 příslušníků výběrového souboru – členů sboru gymnázií (26%), 129 členství nevykazuje (74%), nicméně 28 z nich (16%) uvádí nějakou jinou souborovou hudební aktivitu. 116 respondentů (67%) prošlo vzděláváním v hudebním oboru ZUŠ, přičemž 51 z nich (29%) navštěvuje ZUŠ stále. Mezi 174 příznivci Bachovy hudby je 32 respondentů (18%), kteří v anamnestickém dotazníku přímo uvedli pozitivní vztah k artificiální hudbě (11 z nich na prvním místě, 6 na místě druhém, 15 pak na místě třetím). Typickým respondentem, který chce znovu poslouchat ukázku č. 1, je tedy dívka, která hraje na hudební nástroj, navštěvovala nebo navštěvuje ZUŠ. Jak lze vyčíst v následující tabulce č. I/13, pokládá ukázku za jednoznačně zajímavou (2,006), krásnou (5,977), hodnotnou (5,994) a sobě libou (2,017) – směrodatné odchylky jsou velmi nízké – nepřesahují hodnotu 1, což ukazuje na značnou názorovou shodu. S poněkud vyššími, nicméně odpovídajícími směrodatnými odchylkami se ukazuje i jednoznačnost přívlastků veselá, a co je velmi důležité, také srozumitelná. Ukazuje se, že posluchač, který vyjádří pozitivní vztah k hudební ukázce, hudbu dokáže charakterově posoudit a porozumět jí.¹¹³

Tabulka č. I/13

Respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah			
		X	S
zajímavá	nudná	2,006	0,861
známá	neznámá	4,462	1,804
vzrušující	uklidňující	4,655	1,772
náročná	odpočinková	4,643	1,853
veselá	smutná	2,035	1,235
srozumitelná	nesrozumitelná	2,366	1,253
jednoduchá	složitá	4,614	1,616
ošklivá	krásná	5,977	0,839
nehodnotná	hodnotná	5,994	0,959
líbí se	nelíbí se	2,017	0,988
podobné slyšeli	neslyšeli	2,333	1,644
%			
chci poslouchat		174	100,00
nechci poslouchat		0	0,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		174	

¹¹³ Pro informaci lze dodat, že 67 respondentů (tedy více než třetina) bylo schopno zařadit ukázku k baroknímu stylu. 16 respondentů se domnívalo, že se jedná přímo o hudbu J. S. Bacha.

Tabulka č. I/14

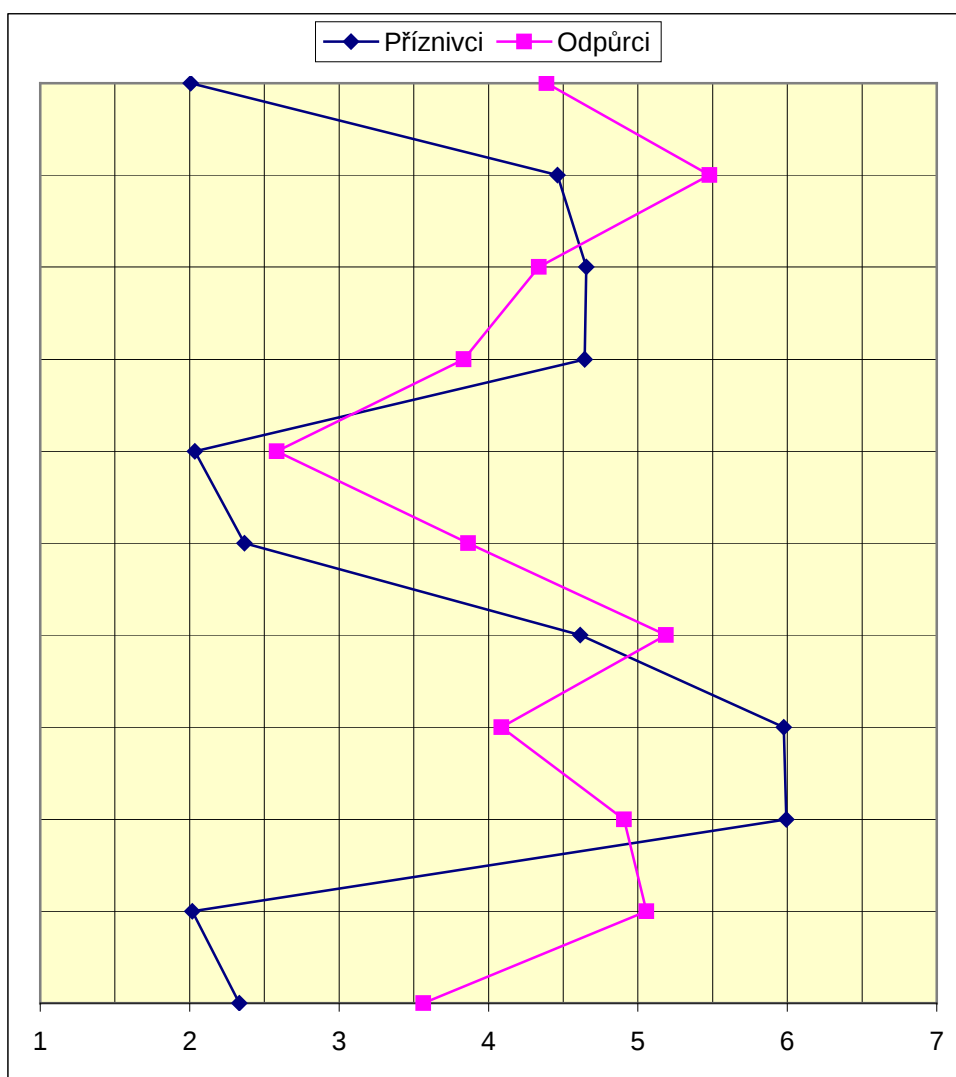
Respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah			
		X	S
zajímavá	nudná	4,388	1,765
známá	neznámá	5,479	1,734
vzrušující	uklidňující	4,338	1,571
náročná	odpočinková	3,833	1,875
veselá	smutná	2,583	1,217
srozumitelná	nesrozumitelná	3,864	1,741
jednoduchá	složitá	5,187	1,638
ošklivá	krásná	4,086	1,427
nehodnotná	hodnotná	4,906	1,627
líbí se	nelíbí se	5,058	1,563
podobné slyšeli	neslyšeli	3,564	2,268
%			
chci poslouchat		0	0,00
nechci poslouchat		140	100,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		140	

Respondentů, kteří uvedli, že by ukázkou č. 1 už poslouchat nechtěli (v textu jsou běžně označováni jako „odpůrci“), bylo méně než příznivců. Druhou možnost si v rámci zkoumaného vzorku zvolilo 140 dotazovaných. Z tohoto počtu bylo 81 chlapců a 59 dívek. Instrumentální aktivitu vykazuje 54 respondentů (39%), 86 nikoliv (61%). Mezi odpůrce ukázky č. 1. patří 13 příslušníků výběrového souboru. 127 neuvádí členství ve školním sboru – z nich 16 ale vykazuje souborovou aktivitu. Žáky ZUŠ bylo 68 respondentů, přičemž 11 z nich navštěvuje ZUŠ stále. V této skupině 140 odpůrců Bachovy hudby je i 5 respondentů, kteří uvedli, že mezi jejich oblíbené hudební žánry patří umělé hudby (2 z nich na místě prvním, 2 na místě druhém a 1 na třetím místě). Ukazuje se tedy, že typickým respondentem, který odmítá poslouchat ukázkou č. 1, je chlapec, který není členem pěveckého sboru gymnázia. Polovina z těchto odpůrců hraje na hudební nástroj, polovina také navštěvovala ZUŠ. Z hlediska jejich voleb mezi jednotlivými bipolárními dvojicemi pojmů se ukazuje, že se nedovedou pro žádnou z charakteristik rozhodnout. Jak lze zjistit v tabulce č. I/14, většina číselných hodnot se pohybuje v neutrálním prostoru 3 až 5, přičemž směrodatné odchylky jsou většinou přijatelné, takže se nejedná o názorovou roztržitost tohoto vzorku. Respondenti pokládají ukázkou za poměrně hodnotnou (4,906), ovšem při vyšší směrodatné odchylce

1,627. Shodují se v názoru, že se jim ukázka spíše nelíbí (5,058),¹¹⁴ rovněž s vyšší směrodatnou odchylkou 1,563. Ukazuje se nicméně, že vztah k Bachově hudbě a schopnost ji ohodnotit pomocí nabídnutých přívlastků nejsou výrazně ovlivněny znalostmi o hudbě ve smyslu zařazení ukázky k příslušnému hudebnímu stylu. Barokní hudbu v souvislosti s ukázkou č. 1 uvedlo jen o málo menší procento než v předchozí skupině.¹¹⁵

Přehledně je rozdíl mezi hodnocením obou skupin znázorněn v následujícím grafu sémantického diferenciálu.

Graf č. I/49 – sémantický diferenciál

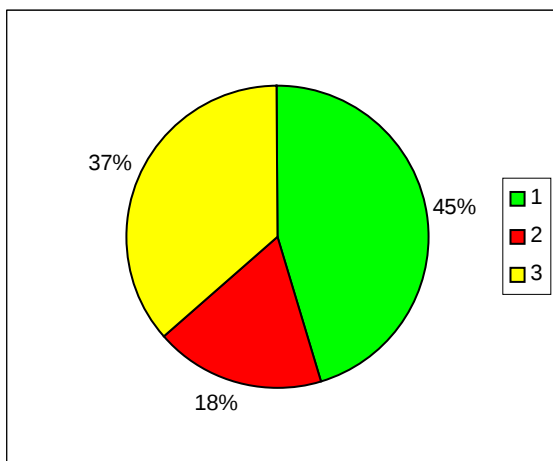
¹¹⁴ Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná výhradně o respondenty, kteří ukázku nechtějí poslouchat, by bylo přirozené, kdyby hodnocení v otázce libosti či nelibosti bylo jednoznačnější. Samotný výsledek ukazuje spíše na fakt, že většina odpůrců vážné hudby ji především není schopna charakterizovat a blíže vyjádřit svůj vztah k ní.

¹¹⁵ Z celkového počtu 140 negativně reagujících respondentů 41 (tentokrát tedy necelá třetina – rozdíl činí 9%) zařadilo ukázku k barokní hudbě, 7 pak uvedlo jako možného autora J. S. Bacha.

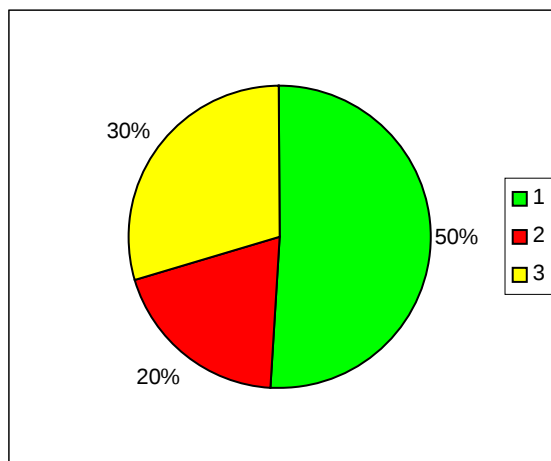
Při porovnávání průběhu obou spojnic zaujme především rozpor na škálách desáté (líbí se mi – nelíbí se mi), první (zajímavá – nudná), osmé (ošklivá – krásná), šesté (srozumitelná – nesrozumitelná), deváté (nehodnotná – hodnotná) a jedenácté (podobné jsem slyšel – neslyšel). Logika věci, kterou výsledky plně potvrzují, je tato: **Něco podobného jsem slyšel**, a proto **srozumitelná**, a proto **zajímavá**, a proto **se mi líbí**, a proto **chci poslouchat**. A s tím úzce souvisí i míra hodnoty.

Souvislost ochoty či neochoty poslouchat ukázkou č.1 s pozitivními reakcemi na ostatní ukázky ukazují výšečové grafy č. I/50 až I/58.

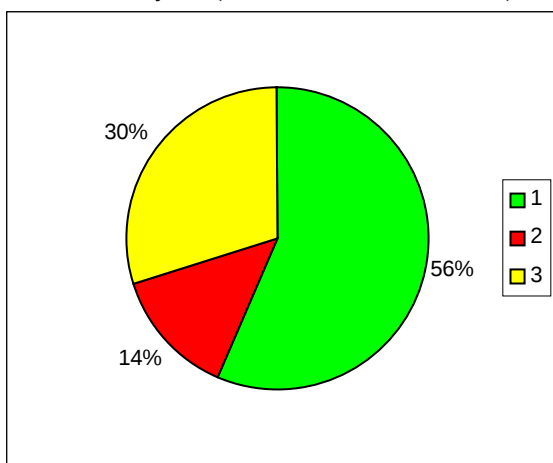
Graf č. I/50
Příznivci ukázky č. 2 (renesanční vokální polyfonie)

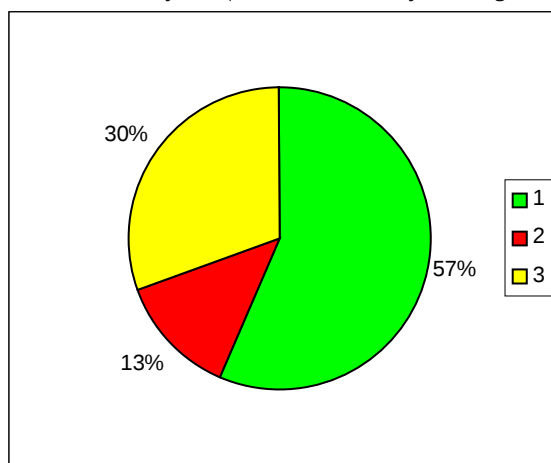
Graf č. I/51
Příznivci ukázky č. 3 (Leoš Janáček – Sinfonietta)

Graf č. I/52
Příznivci ukázky č. 4 (Antonín Dvořák – Mše D dur)

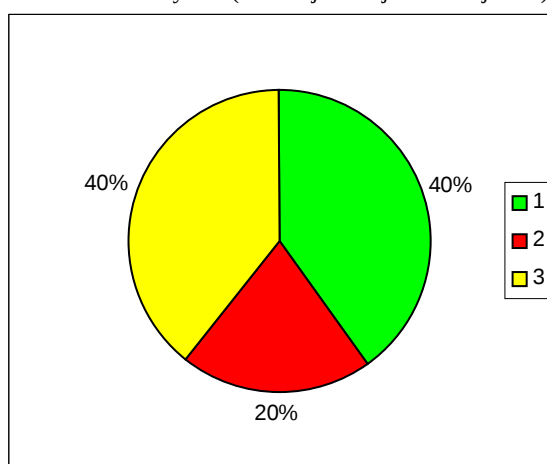

Graf č. I/53
Příznivci ukázky č. 5 (W. A. Mozart – Symfonie g moll)

Výsledky odpovídají všem předpokladům. Reakce u respondentů, kteří vyjádřili ochotu poslouchat druhou ukázkou, tedy 45% pozitivních odpovědí a 18% odpovědí negativních, se blíží reakcím respondentů výběrového souboru.¹¹⁶ Příznivci Janáčkovy hudby reagovali na ukázkou J. S. Bacha téměř shodně jako skupina hráčů na žesťové dechové nástroje, a sice z 50% kladně, z 20% záporně.¹¹⁷ U respondentů, kteří reagovali pozitivně na ukázkou čtvrtou a pátou (56% pozitivních a 14% negativních reakcí, resp. 57% pozitivních a 13% negativních reakcí) je zjevná korelace s výsledky u skupiny hráčů na smyčcové nástroje.¹¹⁸

Graf č. I/54
Příznivci ukázky č. 6 (P. I. Čajkovskij – Labutí jezero)

Vzhledem k očekávanému pozitivnímu přijetí melodické, poměrně známé hudby z Čajkovského Labutího jezera se u respondentů ochotných poslouchat ukázkou č. 6 očekávalo spíše nižší procento obliby ostatních ukázek umělé hudby, což se u hudby J. S. Bacha potvrdilo. Výsledných 40% souhlasných a 20% nesouhlasných reakcí je dle očekávání horší výsledek než u předcházejících sledovaných skupin. U příznivců ukázek nonumělé hudby se objevily nečekaně shodné výsledky u skupin potenciálních posluchačů prvních tří ukázek. Výsledky (34%, 32% a 32% pozitivních reakcí a 26%, 26% a 28% negativních reakcí) odpovídají zhruba výsledkům ukázky č. 1 u kontrolního souboru.¹¹⁹ Respondenti ochotní poslouchat ukázkou č. 10 vykazují vyšší procento obliby

¹¹⁶ Výběrový soubor vykazoval 50% pozitivních reakcí, 14% negativních reakcí.

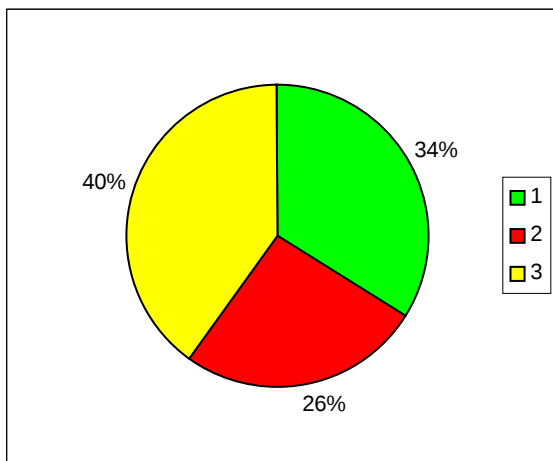
¹¹⁷ Ve skupině hráčů na žesťové nástroje reagovalo pozitivně 50%, negativně 25% respondentů.

¹¹⁸ Ve skupině hráčů na smyčcové nástroje reagovalo pozitivně 59%, negativně 18% respondentů.

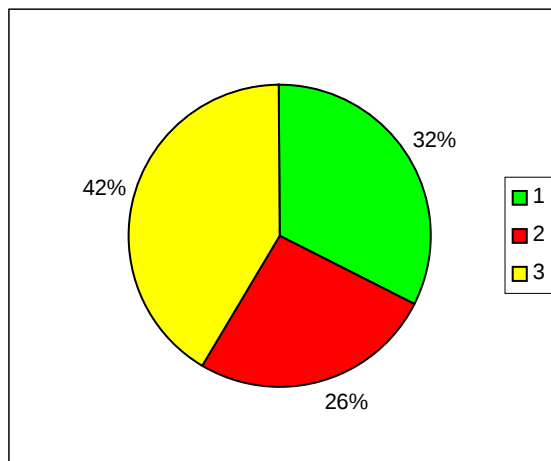
¹¹⁹ Kontrolní soubor vykazoval 30% pozitivních reakcí, 30% negativních reakcí.

hudby Bachovy (44% pozitivních a 17% negativních reakcí), což souvisí s postavením folku mezi žánry nonartificiální hudby jako odpočinkového žánru hudebně poučených.¹²⁰

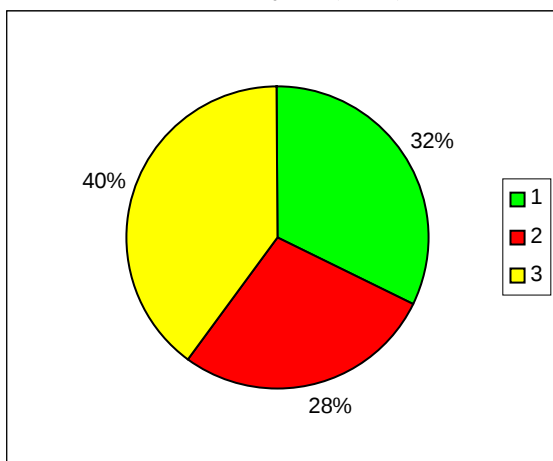
Graf č. I/55
Příznivci ukázky č. 7 (Green Day)

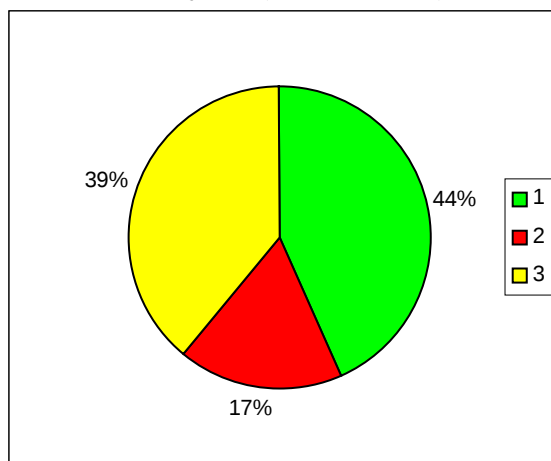
Graf č. I/56
Příznivci ukázky č. 8 (Sarah Connor)

Graf č. I/57
Příznivci ukázky č. 9 (Kabát)

Graf č. I/58
Příznivci ukázky č. 10 (Zuzana Navarová)

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

¹²⁰ Srov. BEK, M. *Hudební posluchači v České republice 2001: Výzkumná zpráva o plnění grantového projektu Ministerstva kultury ČR* [online]. Brno : Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2003

2.4.2 Hodnocení ukázky č. 2

Renesanční vokální polyfonie – P. Passereau

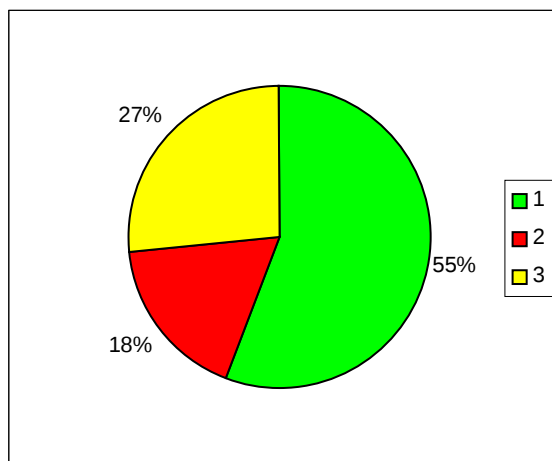
Tabulka č. II/1

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií			
		X	S
zajímavá	nudná	2,067	1,397
známá	neznámá	5,314	1,601
vzrušující	uklidňující	2,966	1,336
náročná	odpočinková	2,809	1,348
veselá	smutná	3,596	1,443
srozumitelná	nesrozumitelná	3,644	1,735
jednoduchá	složitá	5,276	1,521
ošklivá	krásná	5,534	1,167
nehodnotná	hodnotná	5,773	1,084
líbí se	nelíbí se	2,614	1,688
podobné slyšeli	neslyšeli	2,575	1,551
%			
chci poslouchat		50	55,56
nechci poslouchat		16	17,78
lhostejnost		24	26,67
celkový počet respondentů		90	

Tabulka č. II/1 přináší průměrné hodnoty na škálách sémantického diferenciálu u výběrového souboru. Směrodatné odchylky na všech škálách vykazují přiměřené či přijatelné hodnoty. Nikde nedochází ke shodě naprosté, ale nenastává ani situace, že by se výběrový soubor názorově výrazně rozcházel. Skladba je označena jako jednoznačně zajímavá (hodnota 2,067 na první škále) a spíše neznámá (hodnota 5,314 na škále druhé). Po stránce charakteru hudby je ukázka hodnocena jako spíše vzrušující a náročná (hodnoty 2,966 resp. 2,809). Při rozhodování, zda je ukázka č. 2 veselá či smutná, vítězí neutrální hodnocení, směřující spíše k pojmu veselá. Stejně neutrálně se středoškolští studenti věnující se sborovému zpěvu vyjádřili k otázce srozumitelnosti ukázky. Jednoznačnější je výsledek na škále sedmé (hodnota 5,276). Renesanční vokální polyfonie je pokládána za poměrně složitou. Je označena jako krásná (hodnota 5,524 na osmé škále) a ještě zřetelněji jako hodnotná (5,773 na škále deváté). Výsledek na desáté škále (hodnota 2,614) vypovídá o tom, že renesanční vícehlas se zpěvákům pěveckých sborů gymnázií líbí. Toto číslo odpovídá výsledku na škále krásy. Respondenti rovněž uvádějí, že podobnou hudbu slyšeli – průměrné hodnocení se opět nachází uprostřed pole pozitivních odpovědí (hodnota 2,575 na jedenácté škále). Četnost odpovědí na jednotlivých stupních škál ukazují sloupcové grafy.

Mezi respondenty výběrového souboru 55% chce tuto hudbu znovu poslouchat. Vzhledem ke skutečnosti, že všichni dotazovaní jsou členy pěveckých sborů gymnázií, jejichž repertoár je mimo jiné tvořen skladbami ze stejného okruhu jako je ukázka č. 2, je tento výsledek určitým zklamáním. Skladbu odmítá 18% respondentů výběrového souboru, 27% nemá konkrétní odpověď. Přehledně to zobrazuje graf č. II/1.

Graf č. II/1 – výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Pro srovnání jsou dále uvedena zvlášť data pro skupinu chlapců a pro skupinu dívek v rámci výběrového souboru.

Tabulka č. II/2

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií - chlapci			
		X	S
zajímavá	nudná	2,211	1,673
známá	neznámá	5,105	1,683
vzrušující	uklidňující	3,053	0,944
náročná	odpočinková	3,000	1,124
veselá	smutná	3,421	1,350
srozumitelná	nesrozumitelná	2,842	1,424
jednoduchá	složitá	5,211	1,472
ošklivá	krásná	5,632	1,179
nehodnotná	hodnotná	5,684	0,862
líbí se	nelíbí se	2,526	1,568
podobné slyšeli	neslyšeli	2,789	1,673
%			
chci poslouchat		12	63,16
nechci poslouchat		4	21,05
lhostejnost		3	15,79
celkový počet respondentů		19	

Tabulka č. II/3

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií - dívky			
		X	S
zajímavá	nudná	2,029	1,309
známá	neznámá	5,373	1,572
vzrušující	uklidňující	2,943	1,423
náročná	odpočinková	2,757	1,398
veselá	smutná	3,643	1,464
srozumitelná	nesrozumitelná	3,868	1,748
jednoduchá	složitá	5,294	1,534
ošklivá	krásná	5,507	1,162
nehodnotná	hodnotná	5,797	1,137
líbí se	nelíbí se	2,638	1,719
podobné slyšeli	neslyšeli	2,515	1,510
%			
chci poslouchat		38	53,52
nechci poslouchat		12	16,90
lhostejnost		21	29,58
celkový počet respondentů		71	

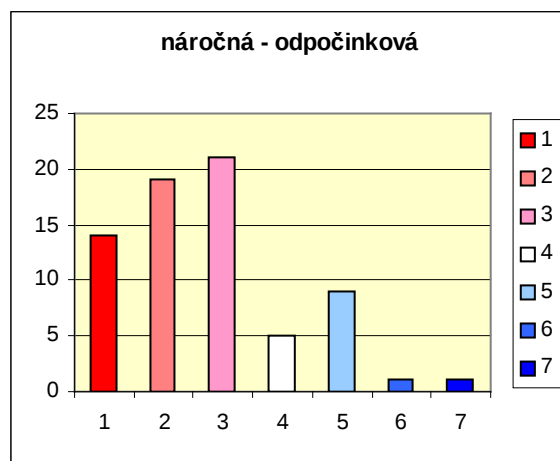
Podobně jako u ukázky č. 1 se při hodnocení ukázky č. 2 ukazují rozdíly mezi skupinou dívek a chlapců. Skupina chlapců je názorově jednotnější – hodnoty směrodatných odchylek jsou nižší než u dívčí části výběrového souboru. Směrodatné odchylky ani u skupiny chlapců, ani u skupiny dívek nepřesahují hranici přijatelnosti. Ve skupině chlapců se objevuje směrodatná odchylka nižší než 1 na škále třetí (vzrušující – uklidňující) a na škále deváté (hodnotná – nehodnotná). Chlapci v průměru vykazují vyšší zajímavost ukázky, zřetelněji pojmenovávají její veselý charakter. Zajímavý je značný rozdíl na stupnici srozumitelnosti. Zatímco dívky vykazují neutrální výsledek, pro chlapce je ukázka jasně srozumitelná. Dívky přiznávají ukázce větší náročnost a dávají zřetelněji najevo, že podobnou hudbu slyšely. Průměry na škálách krásy a hodnoty jsou typické – pro chlapce je ukázka krásnější než pro dívky, pro dívky je ukázka hodnotnější než pro chlapce. Rozdíly v průměrech jsou však v tomto případě minimální. Rozvrstvení odpovědí na některých škálách v obou skupinách přinášejí následující sloupcové grafy č. II/2 až II/9.

Na škále náročná – odpočinková se objevil zřetelný rozdíl v průměrném výsledku u chlapců a dívek. Grafy ukazují, že obě skupiny tíhnou k volbě prvního příp. druhého stupně směrem k pojmu náročná (hodnota 3 resp. 2). Chlapci se ve svém hodnocení výrazněji shodují. U dívek se objevuje i značné množství odpovědí na krajní hodnotě 1.

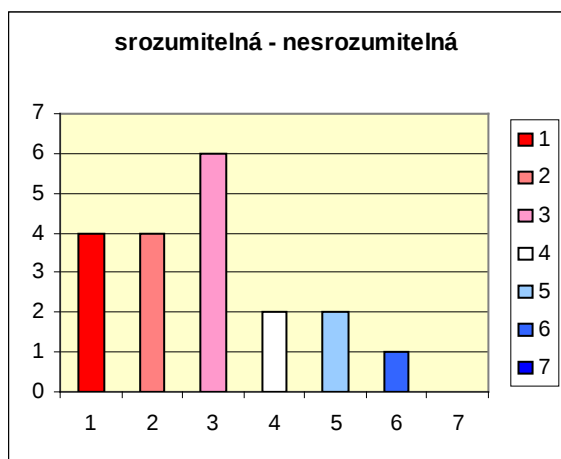
Graf č. II/2 – výběrový soubor – chlapci

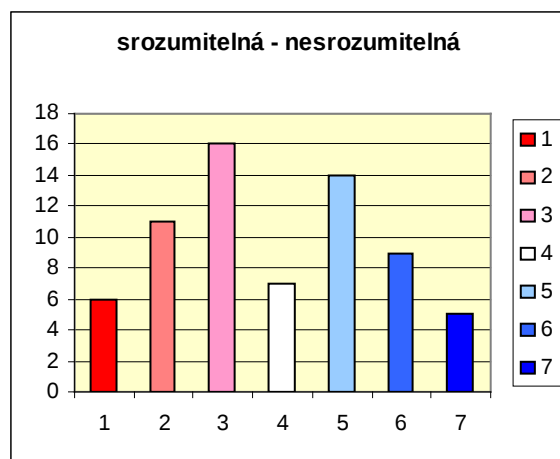
Graf č. II/3 – výběrový soubor – dívky

Graf č. II/4 – výběrový soubor – chlapci

Graf č. II/5 – výběrový soubor – dívky

Zatímco chlapci volí na škále srozumitelnosti až na výjimky pozitivní hodnocení (krajní hodnotě na poli u pojmu nesrozumitelná se zcela vyhnuli), odpovědi dívek víceméně směřují k nulové hodnotě. Skladba pro ně není ani srozumitelná ani nesrozumitelná. Skutečnost, že nulových odpovědí (hodnota 4) se objevilo výrazně méně než odpovědí na obou prvních stupních (hodnota 3 a 5), lze vysvětlit prostou neochotou odpovídat „nevím“ a potřebou vyjádřit konkrétní názor.¹²¹

Na škále krásy se chlapci zcela vyhnuli nulovému hodnocení a až na výjimky (2 hlasy na prvním, nejnižším stupni směrem k pojmu ošklivá – hodnota 3) rozprostřeli své odpovědi rovnoměrně do všech tří stupňů pozitivního hodnocení. Dívky pokládají ukázkou

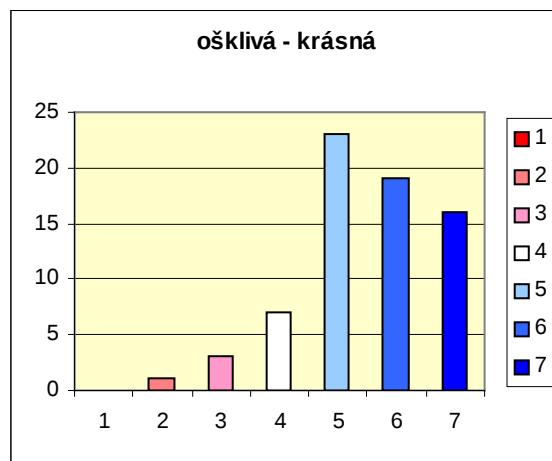
¹²¹ Tato tendence je typická zvláště pro ty respondenty, kteří o hudbu projevují zájem. Potřeba či snaha zaujmout k jakékoli problematice svůj vlastní jasný názor je ostatně typická pro většinu populace v tomto věku, která projevuje zájem o dění kolem sebe.

renesanční polyfonie rovněž jednoznačně za krásnou, své odpovědi však směřují hlavně k prvnímu, nejnižšímu stupni (hodnota 5).

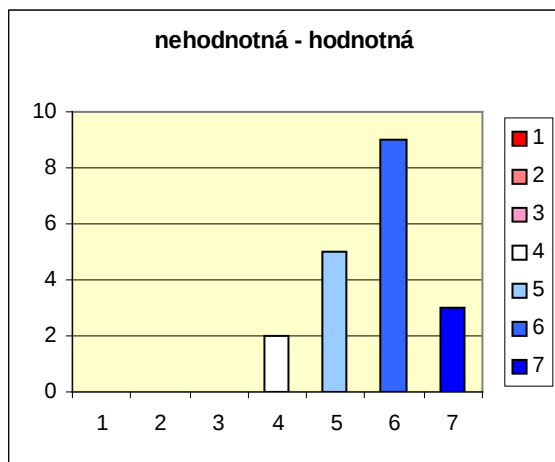
Graf č. II/6 – výběrový soubor – chlapci

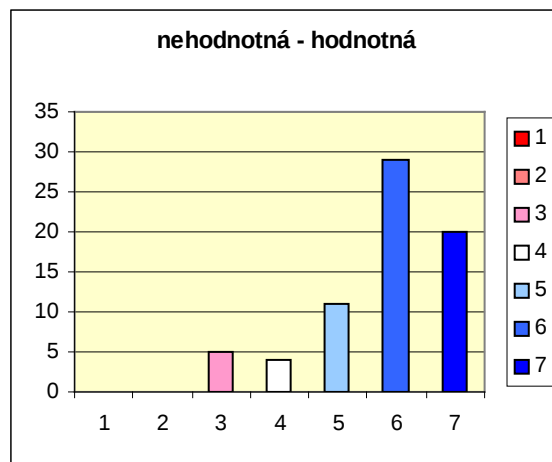
Graf č. II/7 – výběrový soubor – dívky

Graf č. II/8 – výběrový soubor – chlapci

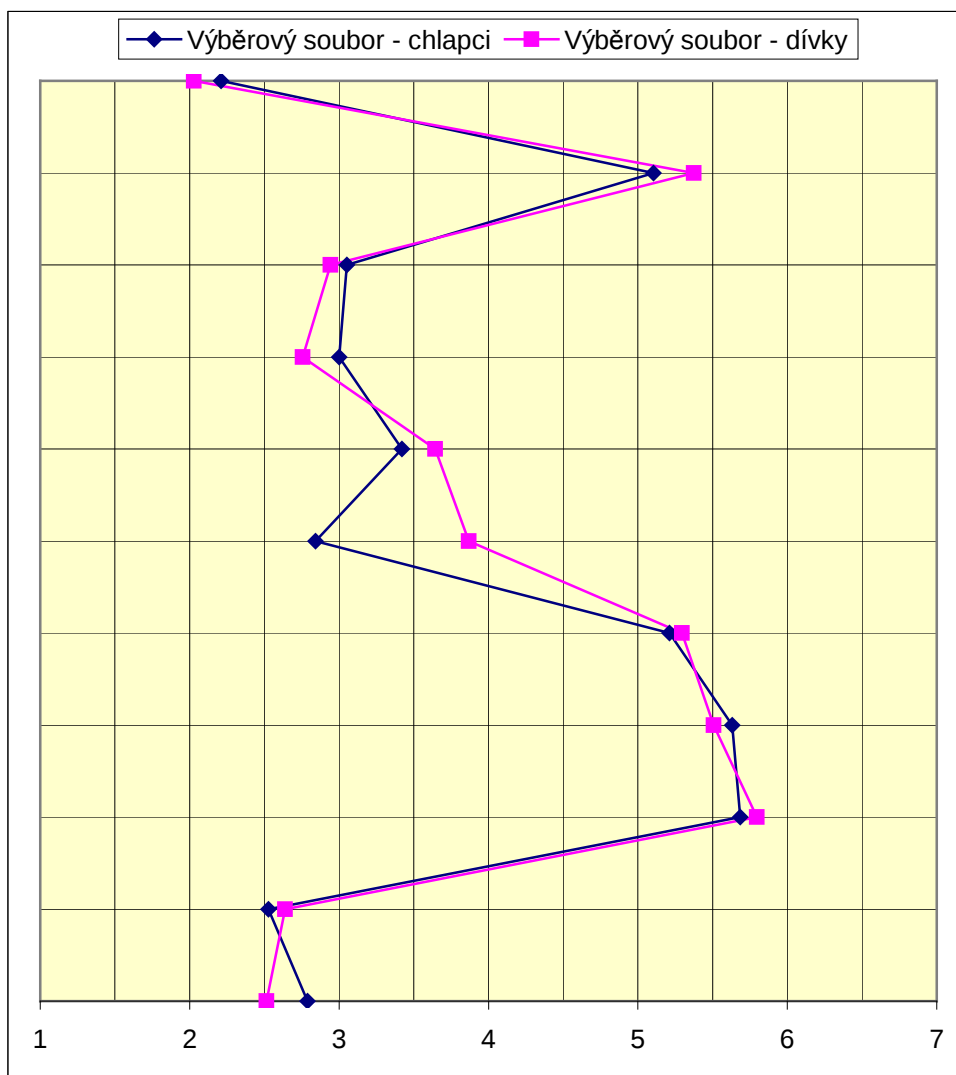
Graf č. II/9 – výběrový soubor – dívky

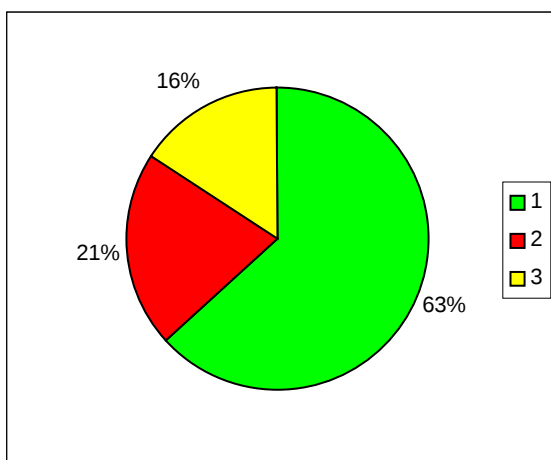
Na škále hodnoty se objevuje rovněž jednoznačný výsledek. Obě skupiny se shodují (u chlapců naprostá shoda – směrodatná odchylka 0,862) a volí většinou druhý, střední stupeň směrem k pojmu hodnotná. U dívek se však objevuje i značné množství odpovědí na nejvyšším stupni (hodnota 7).

Graf sémantického diferenciálu č. II/10 nabízí přehledné srovnání výsledků chlapců a dívek. Ukazuje, že hodnocení u chlapců a dívek se v rámci výběrového souboru výrazně neliší. Výjimkou jsou výsledky na škále srozumitelnosti, kde je naopak rozdíl významný, jak již bylo výše uvedeno. Pro chlapce – členy gymnaziálních pěveckých sborů – je vokální polyfonie mnohem srozumitelnější než pro dívky.

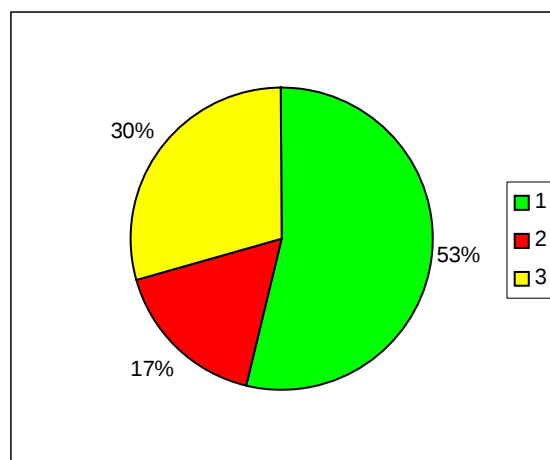
Graf č. II/10 – sémantický diferenciál

Graf č. II/11 – výběrový soubor – chlapci

Graf č. II/12 – výběrový soubor – dívky

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

V rámci výběrového souboru se větší ochota poslouchat renesanční vícehlas projevuje ve skupině chlapců (63%) než ve skupině dívek (53%). Pro skupinu dívek je typická vyšší míra nerozhodnosti – v tomto případě 30%.

Následující tabulka č. II/4 přináší průměrné výsledky na jednotlivých škálách u kontrolního souboru.

Tabulka č. II/4

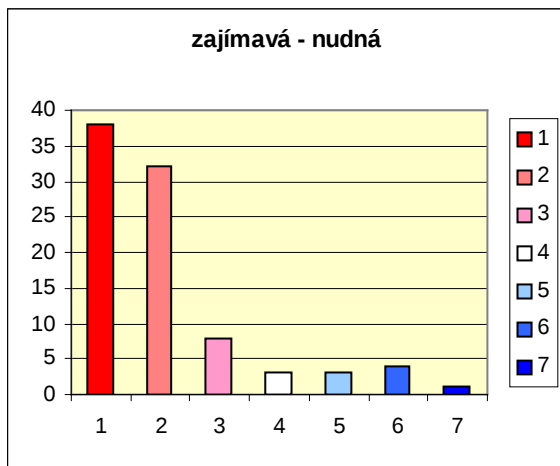
Kontrolní soubor			
		X	S
zajímavá	nudná	3,195	2,009
známá	neznámá	5,850	1,475
vzrušující	uklidňující	3,454	1,567
náročná	odpočinková	3,213	1,726
veselá	smutná	3,853	1,594
srozumitelná	nesrozumitelná	4,703	1,839
jednoduchá	složitá	5,189	1,662
ošklivá	krásná	4,431	1,697
nehodnotná	hodnotná	4,662	1,637
líbí se	nelíbí se	4,261	2,033
podobné slyšeli	neslyšeli	4,097	2,220
		%	
chci poslouchat		125	29,21
nechci poslouchat		199	46,50
lhostejnost		104	24,30
celkový počet respondentů		428	

Jak je patrné z tabulky, kontrolní soubor se neshodl v otázce zajímavosti ukázky. Průměrný výsledek 3,195 znamená spíše pozitivní hodnocení, směrodatná odchylka však přesahuje hodnotu 2. Ukázka je hodnocena jako jednoznačně neznámá. Hodnocení z hlediska vzrušujícího nebo uklidňujícího resp. náročného nebo odpočinkového charakteru je nezřetelné. Výsledná čísla se blíží nulové hodnotě (4) i u dalších bipolárních dvojic, přičemž směrodatná odchylka se většinou pohybuje v rozmezí 1,5 – 2. Ukázka se spíše nesrozumitelná (hodnota 4,703) a složitá (hodnota 5,189). Na škálách krásy a hodnoty se průměr kloní spíše k pojmům krásná a hodnotná, nicméně velmi nepřesvědčivě (hodnoty 4,431 resp. 4,662)¹²². Odpovědi u posledních dvou dvojic pojmů (pohybují se okolo nulové hodnoty – 4,261 resp. 4,097) zcela postrádají výpovědní hodnotu – směrodatná odchylka v obou případech převyšuje hodnotu 2. Je evidentní, že v otázce libosti či znalosti podobné hudby se kontrolní soubor neshodne.

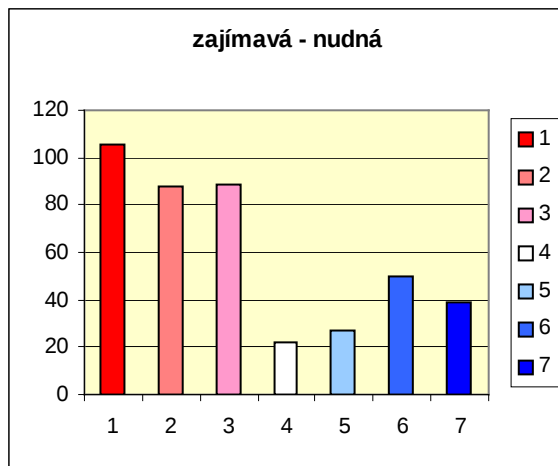
¹²² Přitom u výběrového souboru se objevují hodnoty o více než jeden stupeň vyšší (5,534 resp. 5,773).

Následující grafy č. II/13 až II/34 přinášejí srovnání výsledků výběrového a kontrolního souboru co do rozvrstvení na škále 1 – 7 u všech bipolárních dvojic pojmů.

Graf č. II/13 – výběrový soubor

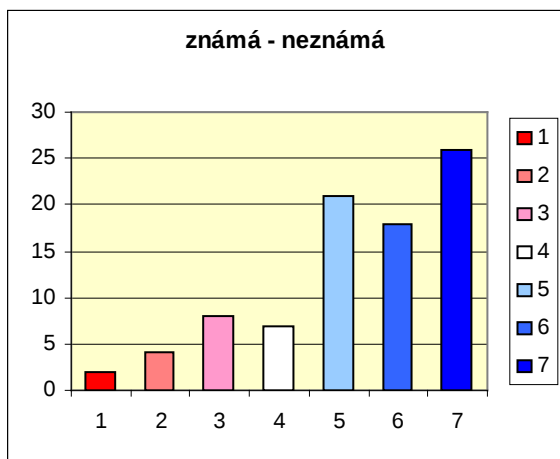

Graf č. II/14 – kontrolní soubor

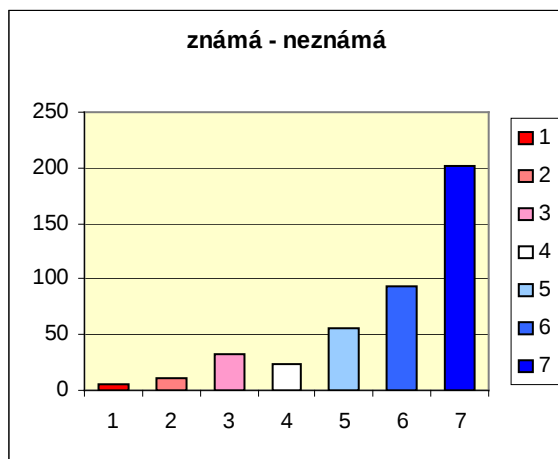

Na škále první (zajímavá – nudná) je vidět, že výběrový i kontrolní soubor se kloní především k nejvyššímu stupni zajímavosti (hodnota 1). Rozdíl vidíme v intenzitě. Zatímco výběrový soubor se v podstatě rozhoduje mezi hodnotami 1 a 2, kontrolní soubor se tříští mezi všechny tři hodnoty v poli zajímavosti a nezanedbatelná část souboru volí hodnoty na opačné straně škály, především na druhé – střední hodnotě směrem k pojmu nezajímavá (hodnota 5)

Graf č. II/15 – výběrový soubor

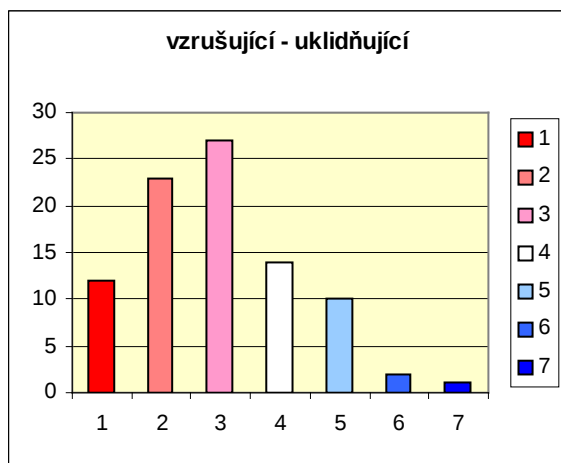
Graf č. II/16 – kontrolní soubor

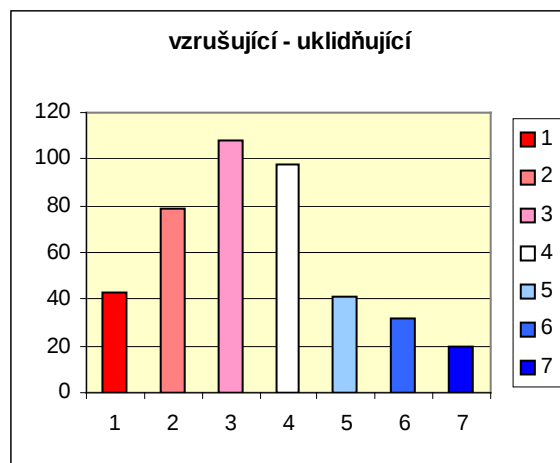
Z grafů vyjadřujících rozvrstvení na škále u dvojice pojmů známá – neznámá je zřejmé, že respondentům v kontrolním souboru je ukázka jednoznačně neznámá. Podstatná část souboru (téměř polovina) volí krajní hodnotu 7, tedy nejvyšší stupeň pojmu

neznámá.¹²³ Výběrový soubor, jakkoli nejčastěji volí totéž hodnocení, nezřídka preferuje i střední a především nejnižší stupeň pojmu neznámá (hodnoty 6 resp. 5).

Graf č. II/17 – výběrový soubor

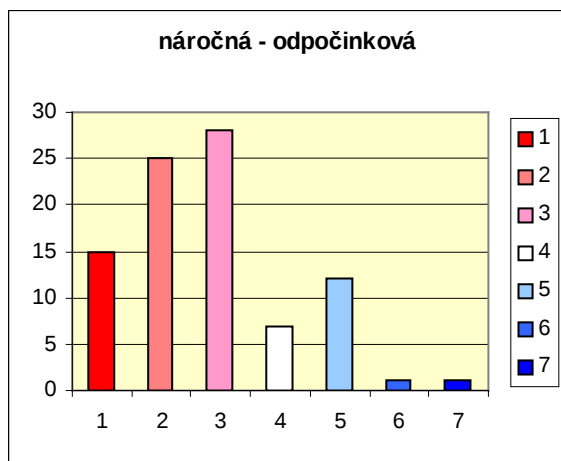

Graf č. II/18 – kontrolní soubor

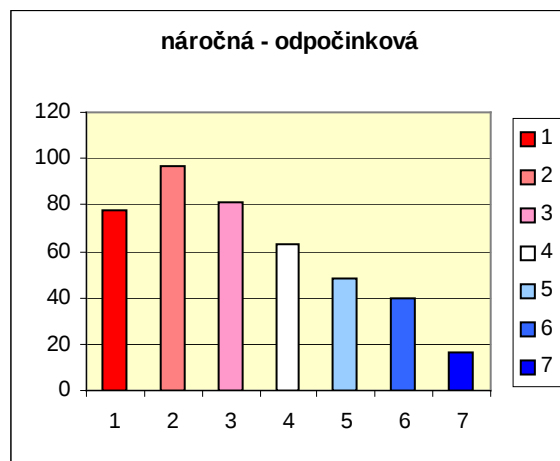

Na škále třetí (vzrušující – uklidňující) se neobjevuje výrazný rozdíl mezi výběrovým a kontrolním souborem co do rozvrstvení na škále. Rozdílným momentem je relativně velká četnost neutrálního hodnocení (hodnota 4) u kontrolního souboru na rozdíl od souboru výběrového.

Graf č. II/19 – výběrový soubor

Graf č. II/20 – kontrolní soubor

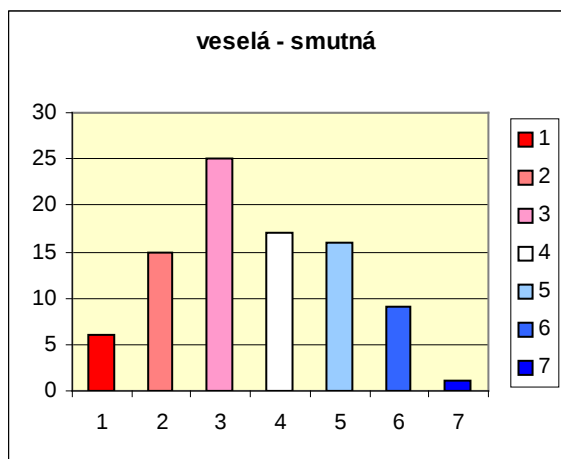

Na škále náročná – odpočinková se ukazuje, že zatímco výběrový soubor tíhne k hodnotě 3, což znamená nejnižší stupeň náročnosti, největší část souboru kontrolního volí střední stupeň náročnosti (hodnota 2), přičemž hlasy se mnohem rovnoměrněji

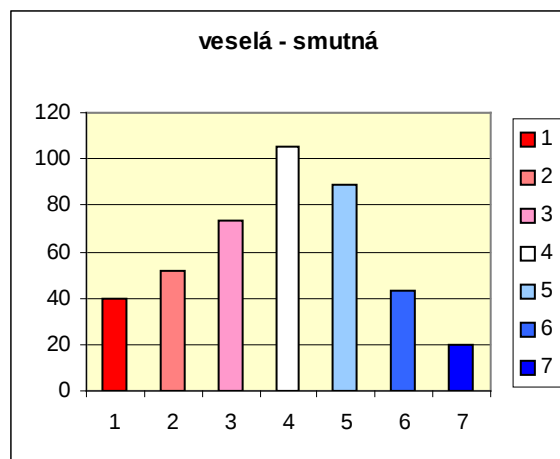
¹²³ Jedná se o nejednoznačnější hodnocení u kontrolního souboru v souvislosti s touto ukázkou – viz směrodatná odchylka 1,475 – pouze v tomto případě nepřesáhla směrodatná odchylka hodnotu 1,5.

rozložily po celé škále, včetně středního a nejvyššího stupně odpočinkového charakteru, kterým se respondenti ve výběrovém souboru víceméně vyhnuli. Výběrový soubor se také, podobně jako u předchozí dvojice pojmů, příliš neuchyluje k nulovému bodu (hodnota 4).¹²⁴

Graf č. II/21 – výběrový soubor

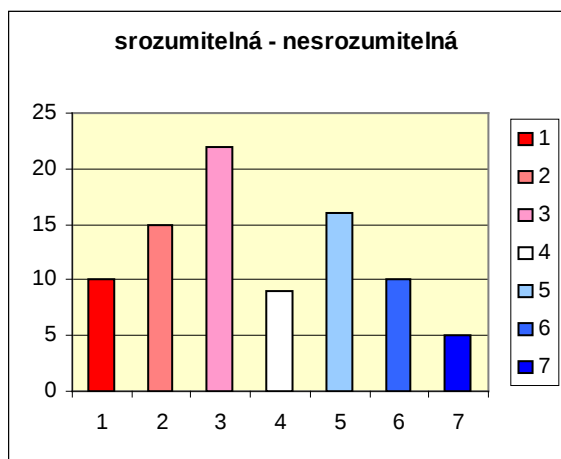

Graf č. II/22 – kontrolní soubor

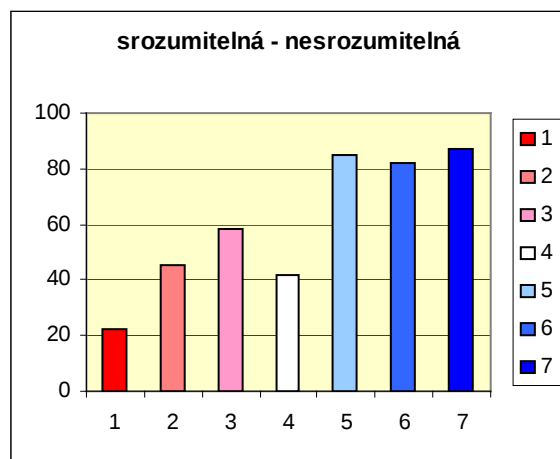

V otázce veselého případně smutného charakteru renesančního chansonu se kontrolní soubor nejčastěji uchyluje k neutrálnímu hodnocení (hodnota 4), nicméně hlasy se v přirozené křivce rozprostírají po celé škále. Podobně je tomu u souboru výběrového, který ovšem tíhne především k nejnižšímu stupni směrem k pojmu krásná (hodnota 3).

Graf č. II/23 – výběrový soubor

Graf č. II/24 – kontrolní soubor

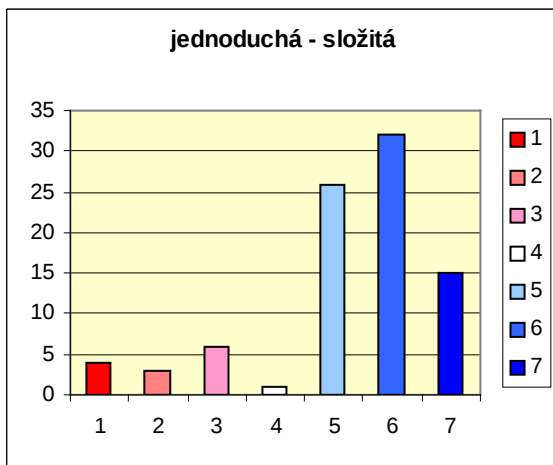

V otázce srozumitelnosti se příliš neshodl ani výběrový soubor, ani soubor kontrolní. Zatímco výběrový soubor většinou projevuje tendenci směřovat k hodnotě 3

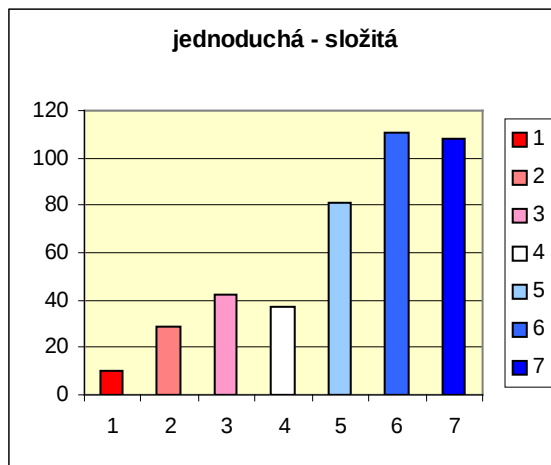
¹²⁴ Jak již bylo uvedeno, tento jev je pro mládež orientovanou v problematice typický.

(nejnižší stupeň pojmu srozumitelná) a zároveň se vyhnout nulovému hodnocení (hodnota 4), kontrolní soubor své odpovědi rovnoměrněji rozestřel po celé škále, přičemž se neobsazovanější jsou všechny tři stupně v poli nesrozumitelná.¹²⁵

Graf č. II/25 – výběrový soubor

Graf č. II/26 – kontrolní soubor

Respondenti výběrového souboru při hodnocení složitosti vokální polyfonie volí nejčastěji druhý, střední stupeň v poli složitá (hodnota 6), kontrolní soubor se nerozhoduje tak jednoznačně, využívá i krajní hodnotu 7, ale současně se jeho respondenti častěji rozhodují i pro opačné mínění.

Graf č. II/27 – výběrový soubor

Graf č. II/28 – kontrolní soubor

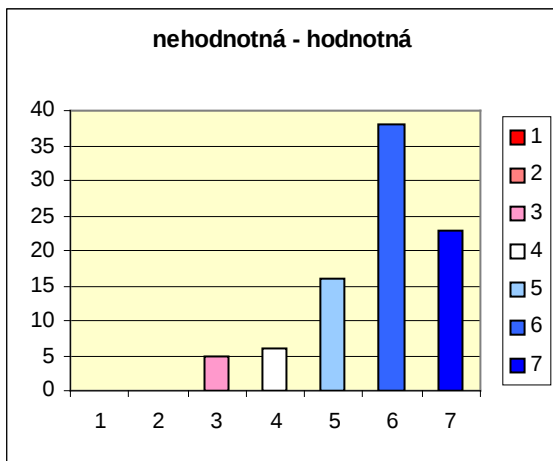

V otázce krásy se oba soubory liší dle očekávání. Výběrový soubor zaujímá víceméně jednotný názor – rozhoduje se jen mezi jednotlivými stupni v poli krásná,

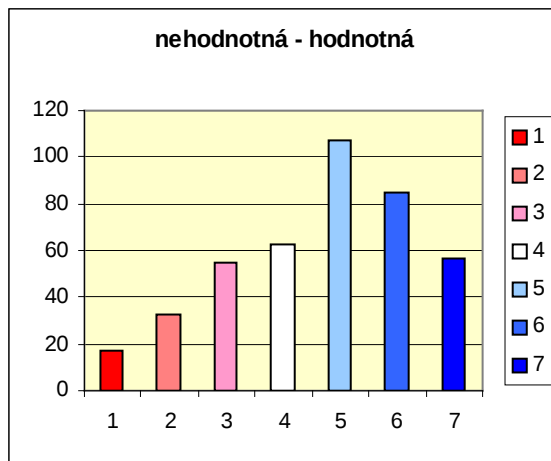
¹²⁵ Průměrná hodnota na škále srozumitelnosti je u výběrového souboru 3,644 (směrodatná odchylka 1,735), u kontrolního souboru 4,703 (směrodatná odchylka 1,839)

kontrolní soubor využívá celé škály se zřetelnou tendencí k nejnižšímu stupni krásy (hodnota 5), kterou nejčastěji volí i příslušníci souboru výběrového.

Graf č. II/29 – výběrový soubor

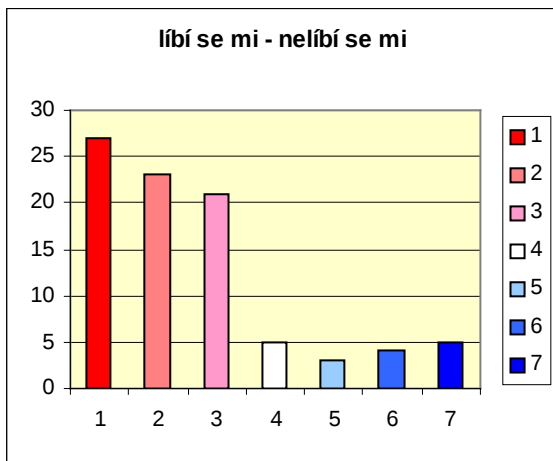

Graf č. II/30 – kontrolní soubor

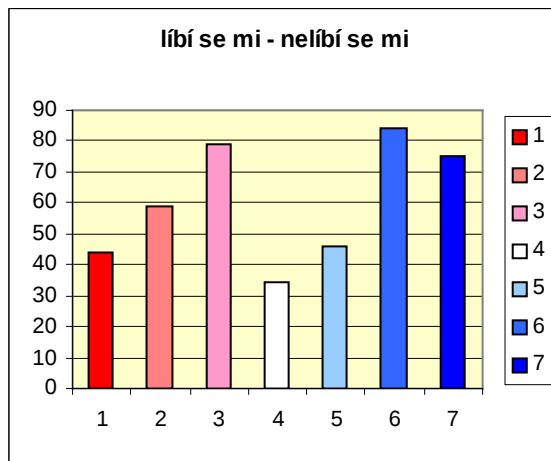

Podobná situace se objevuje i u bipolární dvojice hodnotná – nehodnotná. Rozdílem je skutečnost, že v tomto případě se výběrový soubor víceméně shodl na konkrétním stupni pojmu hodnotná (hodnota 6, tedy střední stupeň). Hodnocení kontrolního souboru zcela odpovídá hodnocení na stupnici krásy.

Graf č. II/31 – výběrový soubor

Graf č. II/32 – kontrolní soubor

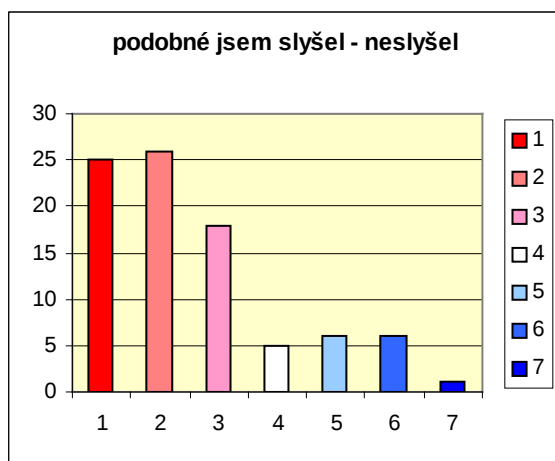

Na škále libosti se ukazuje velký rozdíl mezi výběrovým a kontrolním souborem. Výběrový soubor se poměrně jednoznačně rozhoduje pro vyjádření „líbí se mi“, kontrolní soubor se ve svém hodnocení naprosto neshodl.¹²⁶ Na škále krásná – ošklivá se nicméně

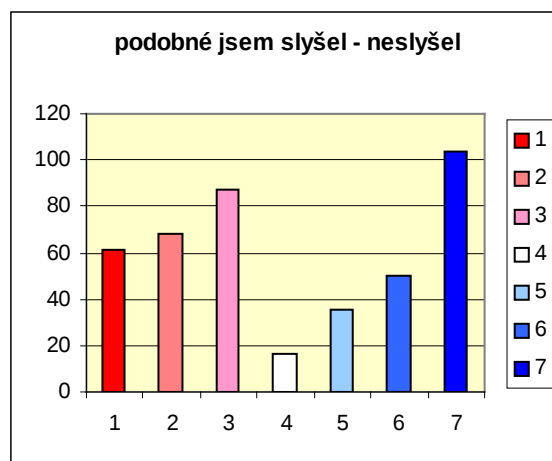
¹²⁶ Směrodatná odchylka je 2,033. Viz výše.

zřetelná tendence objevila – kontrolní soubor preferoval nejnižší stupeň krásy. Zajímavé je také, že výběrový soubor na škále krásy častěji obsazoval nižší stupně pojmu krásná. Zde naopak volí častěji nejvyšší stupeň (hodnota 1). Znamená to, že zpěváci gymnaziálních sborů vyjadřují k této ukázce subjektivně pozitivní vztah, který převyšuje jejich představu o objektivní kráse vokální renesanční hudby.¹²⁷

Graf č. II/33 – výběrový soubor

Graf č. II/34 – kontrolní soubor

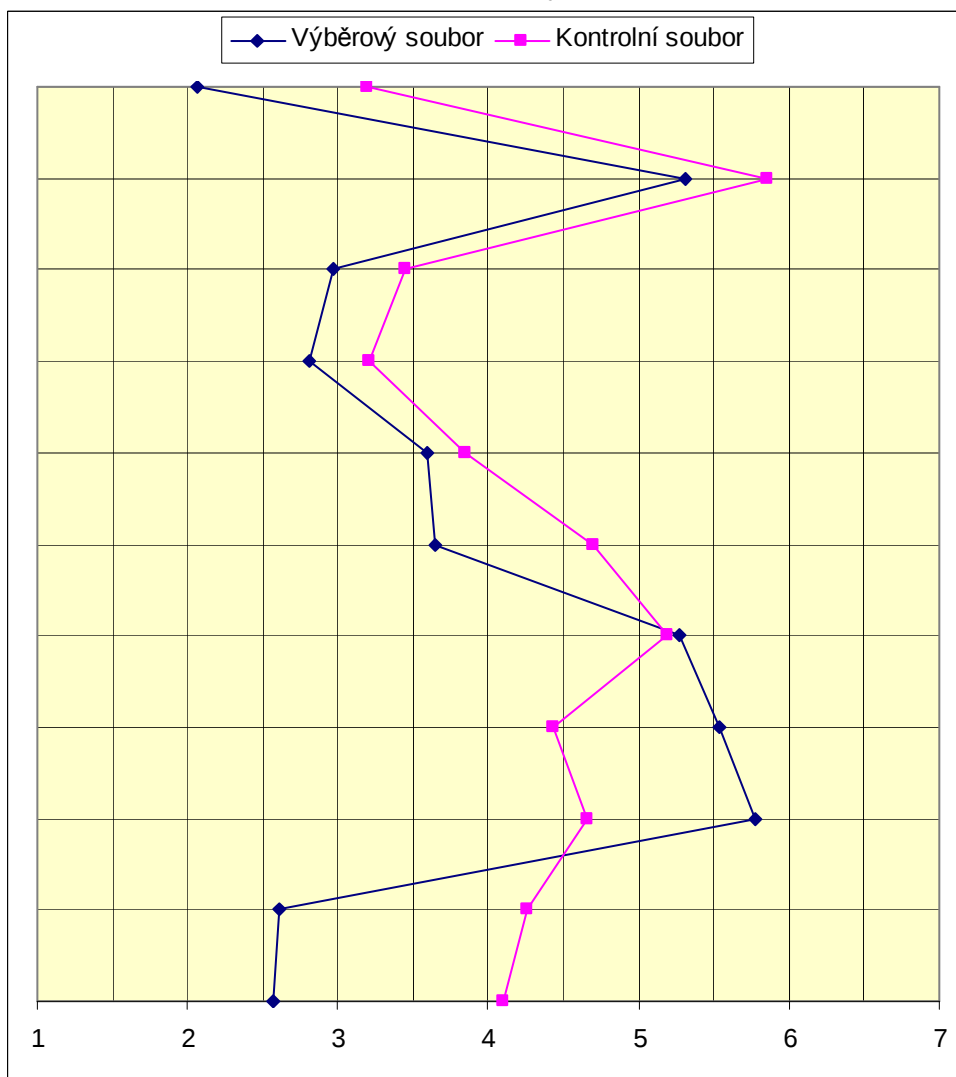
Předvídatelné jsou i výsledky na poslední škále. Kontrolní soubor se podobně jako u předchozí dvojice pojmů názorově rozpadá.¹²⁸ Zdá se že ukázka vzbudila překvapení právem – pro mnohé byla pravděpodobně zcela mimo jejich dosavadní hudební zkušenosti. Svědčí o tom značně zastoupené krajní hodnocení (hodnota 7) – „podobné jsem neslyšel“.

Následující graf č. II/35 přináší přehledné srovnání průměrných hodnot u jednotlivých bipolárních dvojic sémantického diferenciálu. Graf poukazuje na velké rozdíly mezi hodnocením výběrového a kontrolního souboru. Především na škálách srozumitelnosti, krásy a hodnoty.

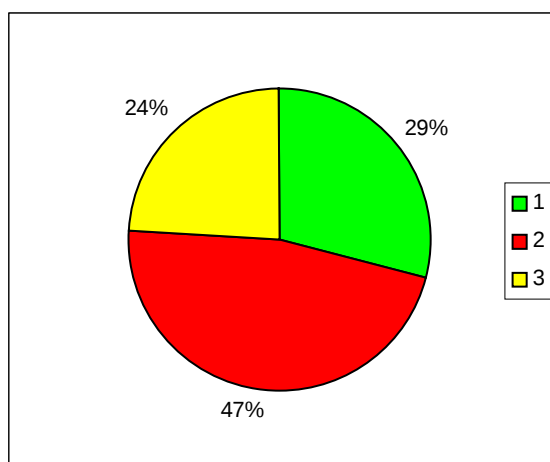
¹²⁷ Jedná se o velmi řídký jev, který jednoznačně podporuje hypotézu o blízkém vztahu sboristů k hudbě, které se většinou aktivně věnují.

¹²⁸ Tentokrát ještě výrazněji. Směrodatná odchylka činí 2,220. Viz výše.

Graf č. II/35 – sémantický diferenciál

Graf č. II/36 – kontrolní soubor

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Značné rozdíly jsou i mezi průměrnými hodnotami na škále zajímavosti, libosti poslechové zkušenosti. V těchto případech se však u výsledků kontrolního souboru objevují směrodatné odchylky v nepřijatelné výši (2 a více). Průměrné hodnoty tedy nemají výpovědní hodnotu. Výsledky týkající se ochoty respondentů kontrolního souboru poslouchat ukázkou vokální polyfonie přináší výšečový graf č. II/36. Převažuje negativní přístup – 47% respondentů ukázkou odmítá, ochotu poslouchat projevuje 29%, 24% respondentů se jednoznačně nevyjádřilo.

Tabulky č. II/5 a II/6 obsahují průměrné hodnoty na škálách sémantického diferenciálu zvláště pro chlapce a dívky v rámci kontrolního souboru. Rozdíly mezi naměřenými hodnotami v obou skupinách kontrolního souboru jsou menší než rozdíly v hodnocení chlapců a dívek v rámci souboru výběrového. Hodnoty, které se navzájem poněkud liší, nacházíme u bipolárních dvojic zajímavá – nudná, nehodnotná – hodnotná, líbí se mi – nelíbí se mi a podobné jsem slyšel – neslyšel. Vzhledem k vysokým směrodatným odchýlkám se jako relevantní ukazuje pouze rozdíl ve výsledcích na škále hodnoty – dívky v průměru pokládají ukázkou vokální polyfonie za poněkud hodnotnější než chlapci.

Tabulka č. II/5

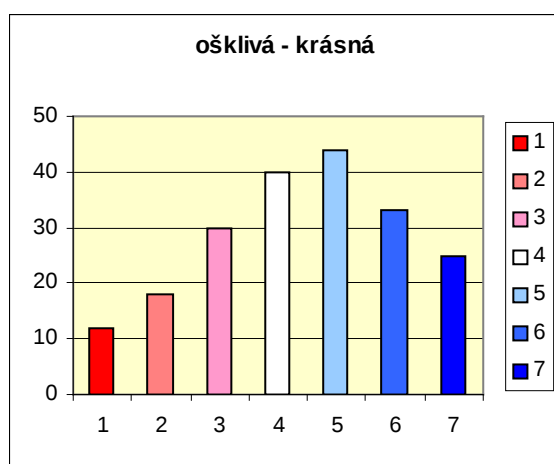
Kontrolní soubor – chlapci			
		X	S
zajímavá	nudná	3,393	2,104
známá	neznámá	5,811	1,524
vzrušující	uklidňující	3,450	1,519
náročná	odpočinková	3,243	1,676
veselá	smutná	3,921	1,490
srozumitelná	nesrozumitelná	4,708	1,867
jednoduchá	složitá	5,144	1,722
ošklivá	krásná	4,411	1,690
nehodnotná	hodnotná	4,503	1,759
líbí se	nelíbí se	4,351	1,993
podobné slyšeli	neslyšeli	4,463	2,146
%			
chci poslouchat		61	29,90
nechci poslouchat		101	49,51
lhostejnost		42	20,59
celkový počet respondentů		204	

Tabulka č. II/6

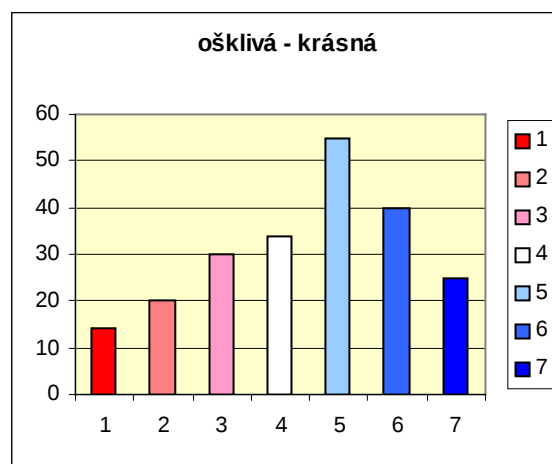
Kontrolní soubor – dívky			
		X	S
zajímavá	nudná	3,014	1,901
známá	neznámá	5,886	1,427
vzrušující	uklidňující	3,457	1,611
náročná	odpočinková	3,186	1,771
veselá	smutná	3,791	1,682
srozumitelná	nesrozumitelná	4,699	1,813
jednoduchá	složitá	5,231	1,602
ošklivá	krásná	4,450	1,703
nehodnotná	hodnotná	4,807	1,502
líbí se	nelíbí se	4,178	2,065
podobné slyšeli	neslyšeli	3,764	2,234
%			
chci poslouchat		64	28,57
nechci poslouchat		98	43,75
lhostejnost		62	27,68
celkový počet respondentů		224	

Rozvrstvení hlasů na škálách krásy a hodnoty u chlapecké a dívčí části kontrolního souboru ukazují následující grafy č. II/37 – č. II/38. Výrazné rozdíly se zde nevyskytují. Ve všech případech se objevuje tendence k nejnižšímu stupni pozitivního hodnocení.

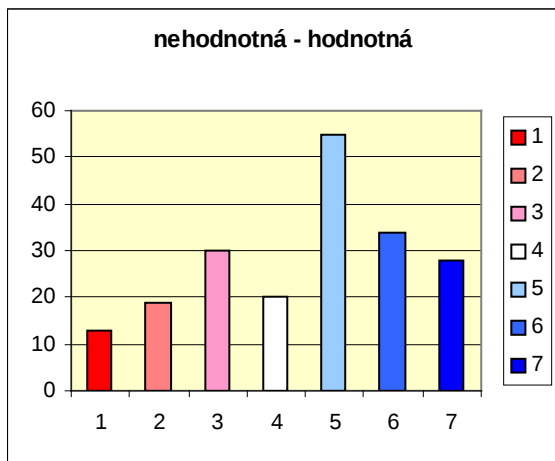
Graf č. II/37 – kontrolní soubor – chlapci

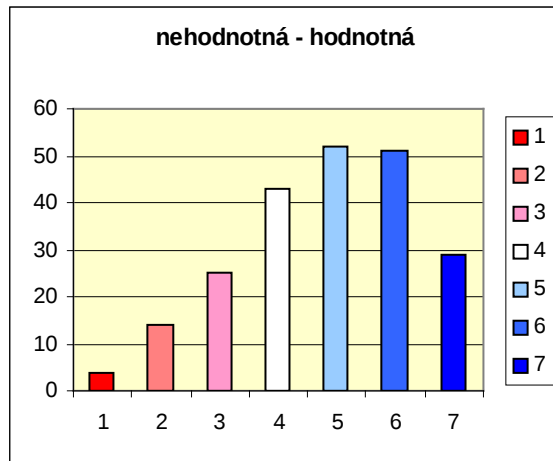
Graf č. II/38 – kontrolní soubor – dívky

Graf č. II/39 – kontrolní soubor – chlapci

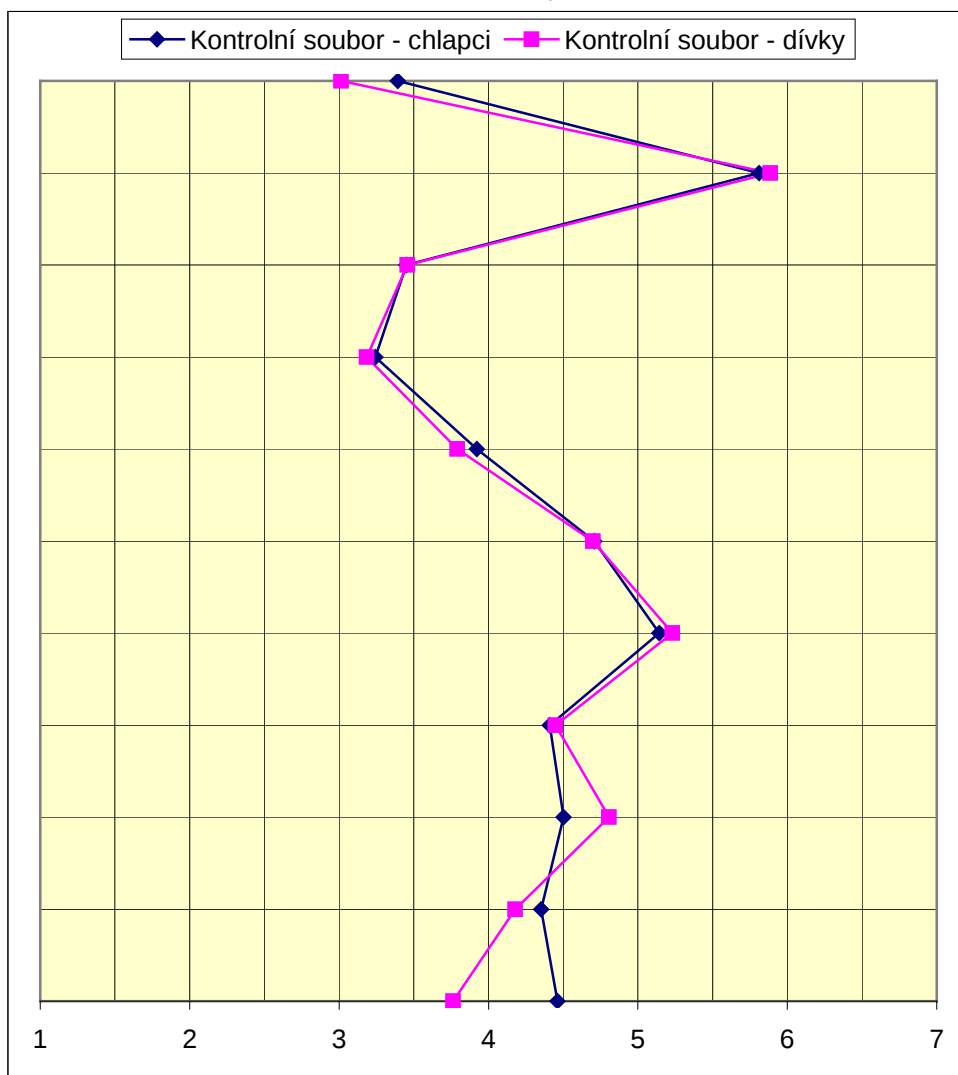

Graf č. II/40 – kontrolní soubor – dívky

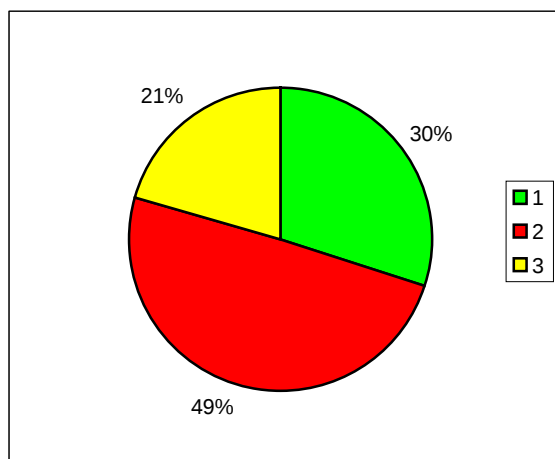

Přehledný obraz průměrných hodnot u obou částí kontrolního souboru podává graf sémantického diferenciálu č. II/41.

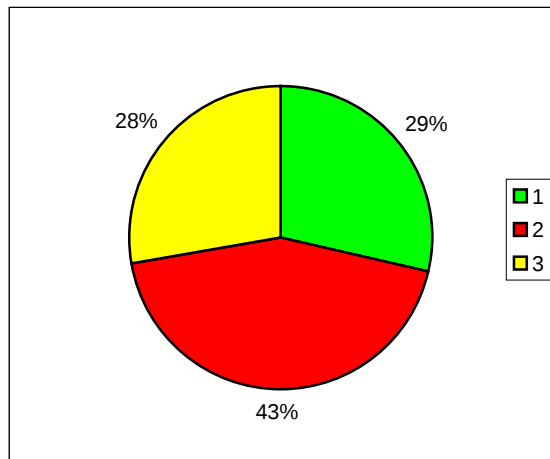
Graf č. II/41 – sémantický diferenciál

Graf č. II/42 – kontrolní soubor – chlapci

Graf č. II/43 – kontrolní soubor - dívky

1 - příznivci	2 - odpůrci	3 - nerozhodnutí
---------------	-------------	------------------

Celkový postoj chlapců a dívek v kontrolním souboru k ukázce č. 1 vyjádřený ochotou hudbu poslouchat je znázorněn v grafech č. II/42 a II/43. U chlapců i dívek je téměř shodný postoj – četnost kladných odpovědí je 30% resp. 29%. Převládající záporné hodnocení je u chlapců četnější než u dívek (49% resp. 43%)

Následující tabulky č. II/7 a II/8 přinášejí výsledky sémantického diferenciálu u mládeže, která vykazuje resp. nevykazuje instrumentální aktivitu.

Tabulka č. II/7

Instrumentalisté			
		X	S
zajímavá	nudná	2,775	1,844
známá	neznámá	5,668	1,574
vzrušující	uklidňující	3,381	1,585
náročná	odpočinková	3,134	1,631
veselá	smutná	3,834	1,577
srozumitelná	nesrozumitelná	4,348	1,853
jednoduchá	složitá	5,293	1,541
ošklivá	krásná	4,848	1,598
nehodnotná	hodnotná	5,080	1,492
líbí se	nelíbí se	3,725	2,051
podobné slyšeli	neslyšeli	3,404	2,088
%			
chci poslouchat		101	39,15
nechci poslouchat		95	36,82
lhostejnost		62	24,03
celkový počet respondentů		258	

Tabulka č. II/8

Nehrající			
		X	S
zajímavá	nudná	3,229	2,055
známá	neznámá	5,849	1,437
vzrušující	uklidňující	3,367	1,502
náročná	odpočinková	3,151	1,712
veselá	smutná	3,768	1,570
srozumitelná	nesrozumitelná	4,683	1,860
jednoduchá	složitá	5,093	1,735
ošklivá	krásná	4,405	1,707
nehodnotná	hodnotná	4,615	1,696
líbí se	nelíbí se	4,224	2,062
podobné slyšeli	neslyšeli	4,243	2,223
%			
chci poslouchat		74	28,46
nechci poslouchat		121	46,54
lhostejnost		65	25,00
celkový počet respondentů		260	

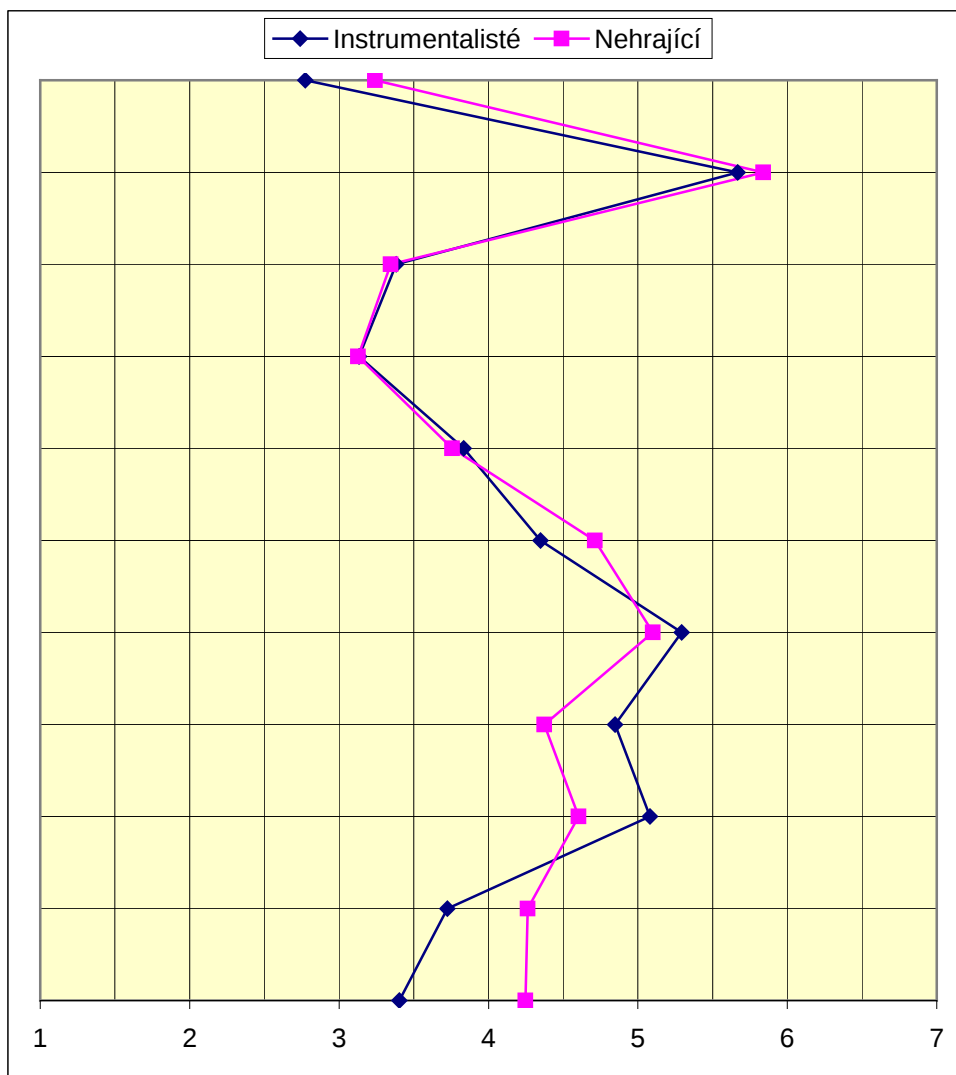
U obou sledovaných skupin se objevují vyšší směrodatné odchylky. Přiměřená hodnota (nepřesahuje 1,5) se objevuje pouze na škále hodnoty u skupiny instrumentalistů (1,492) a na škále známosti ukázky u skupiny bez instrumentálních aktivit (1,437). V případě posledních dvou pojmových dvojic u obou sledovaných skupin a na škále zajímavosti u skupiny nehrajících převyšuje směrodatná odchylka hodnotu 2. Ani jedna ze skupin se tentokrát ve svých hodnoceních neshoduje.

Z grafu sémantického diferenciálu č. II/44, který ukazuje relaci průměrných hodnot na škálách u instrumentalistů a mládeže, jež naopak hru na nástroj nevykazuje, stejně jako z grafů č. II/45 a II/46 je vidět, že hra na nástroj a naopak její absence nejsou tak podstatné pro vstřícné přijetí renesanční vokální hudby, jako tomu bylo u ukázky č. 1. Podobně ani ve skupině mládeže, která explicitně vyjádřila svůj vztah k umělé hudbě (tabulka č. II/9, graf č. II/47) se nenachází výrazná ochota tuto hudbu poslouchat.¹²⁹ Největší poměr pozitivních odpovědí na otázku zvukového dotazníku se tak podle předpokladů nachází ve výběrovém souboru – mezi mládeží aktivně se zapojující do činnosti gymnaziálních pěveckých sborů.¹³⁰

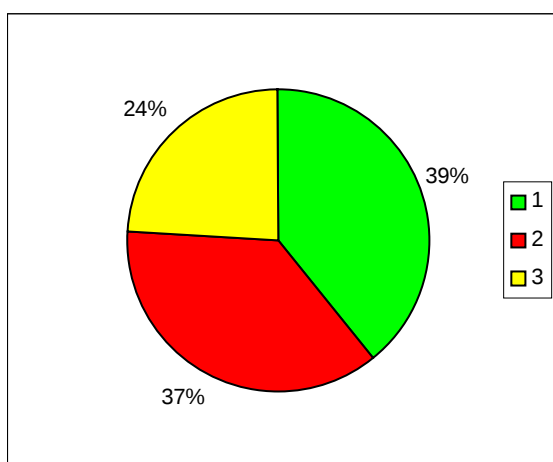
¹²⁹ Středoškolská mládež si pojem umělé hudby, či v tomto případě raději vážná hudba, spojuje, ne zcela nelogicky, s hudbou barokního, klasicistního a romantizujícího paradigmatu. Jestliže uvádí oblibu vážné hudby, má nejspíše na mysli právě hudbu těchto tří uměleckých stylů. Tomu odpovídají i uvedená jména oblíbených hudebních skladatelů u příznivců umělé hudby – viz oddíl Hudební preference.

¹³⁰ Poměr pozitivních odpovědí ve výběrovém souboru činil 55%. Přitom ve skupině děvčat se jednalo o 53%, ve skupině chlapců dokonce o 63%.

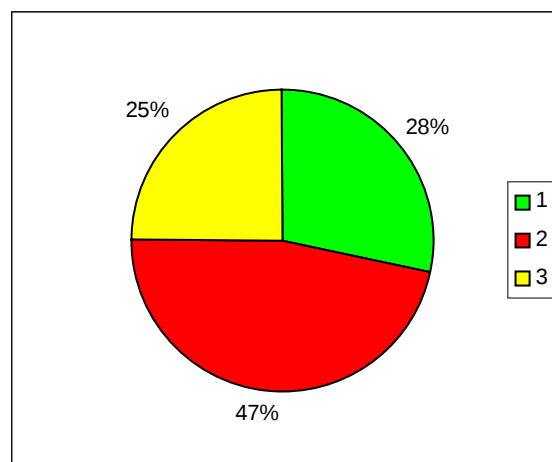
Graf č. II/44 – sémantický diferenciál

Graf č. II/45 – instrumentalisté

Graf č. II/46 – nehrající

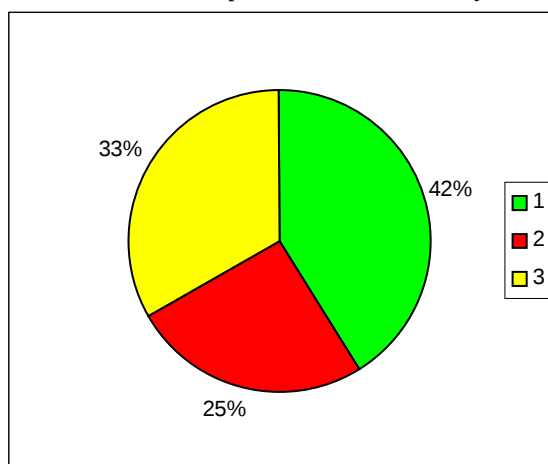

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Tabulka č. II/9

Příznivci artificiální hudby			
		X	S
zajímavá	nudná	2,922	1,802
známá	neznámá	5,420	1,856
vzrušující	uklidňující	3,451	1,563
náročná	odpočinková	3,157	1,564
veselá	smutná	3,922	1,607
srozumitelná	nesrozumitelná	4,392	1,981
jednoduchá	složitá	5,020	1,827
ošklivá	krásná	4,961	1,427
nehodnotná	hodnotná	5,260	1,440
líbí se	nelíbí se	3,647	1,959
podobné slyšeli	neslyšeli	2,784	1,808
%			
chci poslouchat		21	41,18
nechci poslouchat		13	25,49
lhostejnost		17	33,33
celkový počet respondentů		51	

Graf č. II/47 – příznivci artificiální hudby

1 - příznivci	2 - odpůrci	3 - nerozhodnutí
---------------	-------------	------------------

Při zkoumání, kdo jsou příznivci ukázky č. 2, se ukazuje, že se tyto výrazně neliší od respondentů, kteří reagovali pozitivně na ukázkou č. 1. Z celkového počtu 175 respondentů (počet odpovídá ukázce č. 1), kteří projevují ochotu poslouchat renesanční vokální polyfonii je 73 chlapců a 102 dívek. To je vyrovnaný poměr, který odpovídá poměru chlapců a dívek v celém zkoumaném vzorku. Hru na nástroj uvádí 101 dotazovaných (58%), 74 nikoli (42%). Ze skupiny členů pěveckých sborů gymnázií zareagovalo pozitivně 50 zpěváků (29%). Z dalších 125 respondentů uvádí 25 nějakou

jinou souborovou hudební aktivitu (14%). 111 respondentů (63%) prošlo hudebním vzděláním na ZUŠ, přičemž 50 navštěvuje ZUŠ stále (29%). Artificiální hudbu uvádí jako svůj oblíbený hudební žánr 21 dotazovaných z této skupiny (12%),¹³¹ a sice 7 na prvním místě, 2 na druhém místě a 12 na místě třetím. Následující tabulka č. II/10 obsahuje konkrétní data u jednotlivých bipolárních dvojic pojmů získaná ve skupině příznivců ukázky č. 2. Z hodnot směrodatných odchylek zjišťujeme, že se respondenti většinou názorově nerozcházejí. Typický představitel této skupiny (chlapec nebo dívka) tedy prošel studiem na ZUŠ, mnohdy vykazuje nějakou hudební aktivitu dodnes. Tato ukázka se mu líbí, protože ji pokládá za jednoznačně velice zajímavou (hodnota 1,491, směrodatná odchylka 0,667). Pokládá ji dále za krásnou (6,098) a hodnotnou (5,912), spíše složitou (5,041) – zde je ovšem vyšší, nicméně přijatelná směrodatná odchylka 1,723. K její srozumitelnosti se jednoznačně nevyjadřuje (neutrální hodnota 3,558 a vyšší směrodatná odchylka 1,831). Ukázku k historické epoše renesance většinou nezařadí.¹³²

Tabulka č. II/10

Respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah			
		X	S
zajímavá	nudná	1,491	0,677
známá	neznámá	5,327	1,773
vzrušující	uklidňující	2,960	1,679
náročná	odpočinková	3,457	1,762
veselá	smutná	3,276	1,573
srozumitelná	nesrozumitelná	3,558	1,831
jednoduchá	složitá	5,041	1,723
ošklivá	krásná	6,098	0,871
nehodnotná	hodnotná	5,912	1,102
líbí se	nelíbí se	1,896	0,944
podobné slyšeli	neslyšeli	3,337	2,122
%			
chci poslouchat		175	100,00
nechci poslouchat		0	0,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		175	

¹³¹ Toto číslo se příliš neliší od procentuálního zastoupení příznivců artificiální hudby v celé zkoumaném vzorku středoškolské populace, kde se jedná o 10%.

¹³² Mezi příznivci druhé ukázky 18 uvedlo, že se jedná o renesanční hudbu.

Tabulka č. II/11

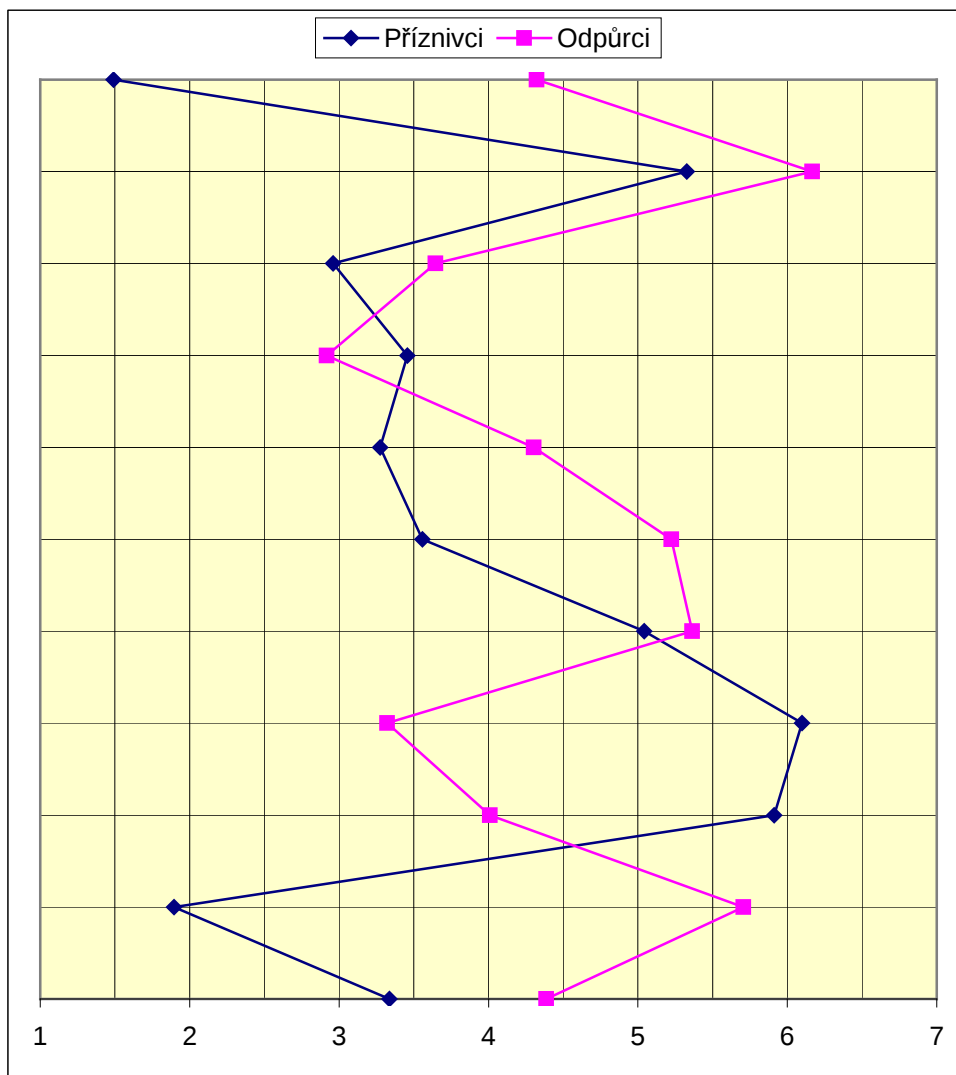
Respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah			
		X	S
zajímavá	nudná	4,322	1,987
známá	neznámá	6,167	1,177
vzrušující	uklidňující	3,645	1,348
náročná	odpočinková	2,916	1,565
veselá	smutná	4,302	1,474
srozumitelná	nesrozumitelná	5,223	1,681
jednoduchá	složitá	5,363	1,581
ošklivá	krásná	3,322	1,389
nehodnotná	hodnotná	4,009	1,559
líbí se	nelíbí se	5,707	1,313
podobné slyšeli	neslyšeli	4,386	2,219
%			
chci poslouchat		0	0,00
nechci poslouchat		215	100,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		215	

U ukázky č. 2 se dle očekávání objevilo mnohem větší množství negativních reakcí než u první ukázky. Renesanční vícehlas odmítá poslouchat 215 respondentů. Z tohoto počtu je 105 chlapců a 110 dívek.¹³³ Instrumentální aktivitu vykazuje 95 respondentů (44%), 120 nikoli (56%). Překvapivě vokální polyfonii nechce poslouchat 16 příslušníků výběrového souboru – členů pěveckých sborů (7%). Ze 199 příslušníků kontrolního souboru uvádí nějakou souborovou hudební aktivitu 24 dotazovaných (11%). 112 respondentů (52%) prošlo výukou hudby na ZUŠ – z nich 38 tam studuje stále (18%). Mezi odpůrci ukázky č. 2 se nachází celkem 13 respondentů (6%), kteří vykazují pozitivní vztah k artificiální hudbě (4 z nich na prvním místě, 4 na místě druhém, 5 na místě třetím). Typický představitel této skupiny je tedy v průměru častěji chlapec, který dříve s velkou pravděpodobností chodil do ZUŠ, a jak se můžeme dočíst v následující tabulce č. II/11, k ukázce je schopen říci pouze tolik, že je zcela neznámá (6,167), spíše složitá (5,363) a nesrozumitelná (5,223). Pochopitelně se nelíbí (5,707). Respondenti nejsou schopni se jednoznačně vyjádřit v otázce estetické hodnoty ukázky – výsledkem je nulové hodnocení (4,009) a vyšší směrodatná odchylka, která poukazuje na fakt, že se respondenti navíc příliš neshodli.

¹³³ Vzhledem k poměru mezi chlapci a dívkami (zhruba 75 : 100) ve zkoumaném vzorku to ale znamená větší neochotu k poslechu právě u chlapců.

Rozdílné odpovědi u jednotlivých bipolárních dvojic adjektiv u mládeže, která chce poslouchat renesanční vokální polyfonii, resp. poslouchat nechce, jsou zřetelně vyjádřeny v následujícím grafu sémantického diferenciálu č. II/48.

Graf č. II/48 – sémantický diferenciál

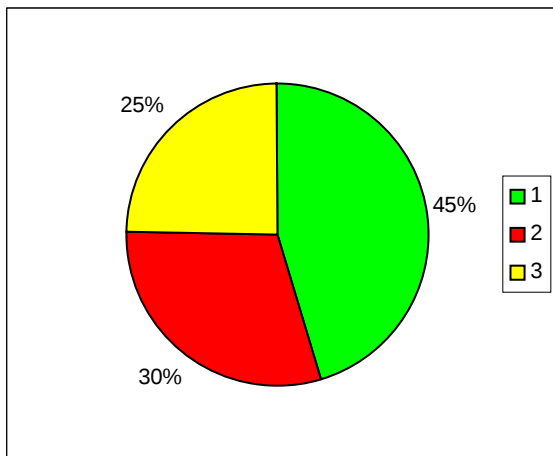

Graf sémantického diferenciálu, který srovnává průměrné hodnoty na všech jedenácti škálách u mládeže, která vyjádřila ochotu resp. neochotu poslouchat ukázkou č. 2, poukazuje na skutečnost, že vzájemné rozdíly mezi těmito posluchači jsou ještě větší než u příznivců a odpůrců hudby Bachovy. Nejvýznamnější je zcela diametrální rozdíl mezi hodnotami na škále libosti a zajímavosti. Podstatným způsobem se liší volba příznivců a odpůrců i u ostatních bipolárních dvojic, včetně pojmové dvojice veselá – smutná.¹³⁴

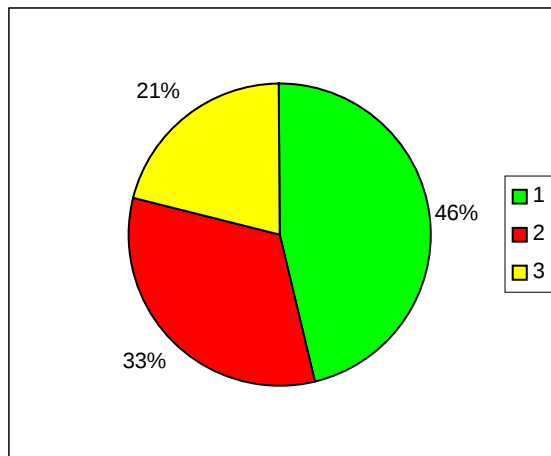
¹³⁴ Respondenti, kteří ukázkou chtějí poslouchat, většinou postrehli její žertovný charakter, zatímco původci negativních odpovědí ji častěji pokládají za smutnou.

Následující grafy č. II/49 až II/57 přinášejí informace o poměru příznivých či nepříznivých reakcí na ukázkou č. 2 mezi respondenty příznivě reagujícími na ostatní ukázky zvukového dotazníku.

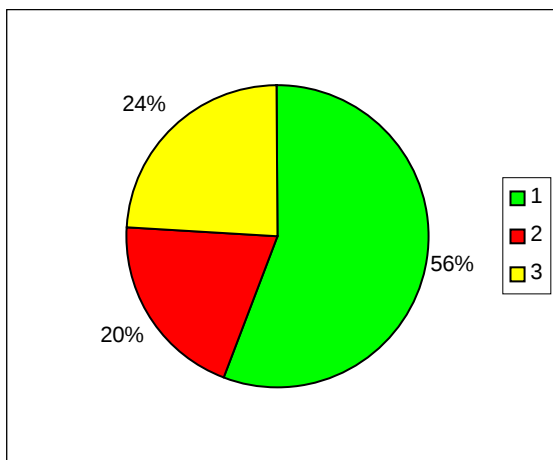
Graf č. II/49
Příznivci ukázky č. 1 (J. S. Bach – Braniborský koncert)

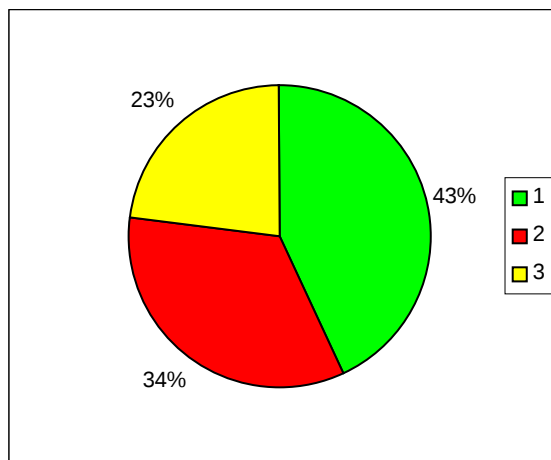
Graf č. II/50
Příznivci ukázky č. 3 (Leoš Janáček – Sinfonietta)

Graf č. II/51
Příznivci ukázky č. 4 (Antonín Dvořák – Mše D dur)

Graf č. II/52
Příznivci ukázky č. 5 (W. A. Mozart – Symfonie g moll)

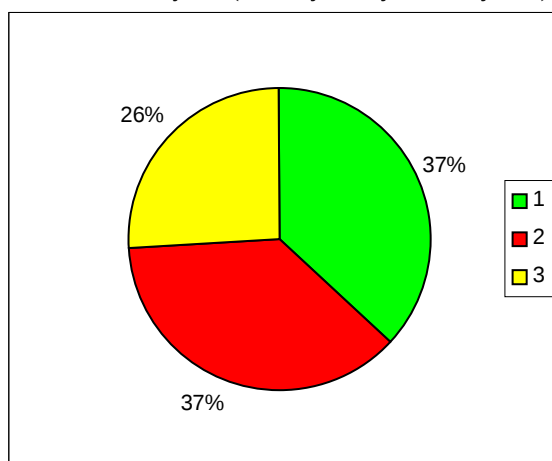

Výsledky lze vztáhnout k již prezentovaným zjištěním. Respondenti, kteří vyjádřili ochotu poslouchat ukázkou č. 1, reagovali na vokální polyfonii ze 45% pozitivně, z 30% negativně. Respondenti, kteří projevili kladný vztah k ukázce č. 3, reagovali pozitivně ze 46%, negativně ze 33%. Respondenti, kteří příznivě zareagovali na ukázkou č. 5, projevili ochotu poslouchat druhou ukázkou ve 43%, nesouhlas pak ve 34%. V těchto případech se výsledky příliš neliší a je vidět zřetelnou souvislost s poměrem pozitivních a negativních reakcí ve skupině dotazovaných, kteří explicitně vykazovali oblibu vážné hudby.¹³⁵ Ve

¹³⁵ Příznivci artificiální hudby reagovali pozitivně ve 42%, negativně v 25%. Viz výše.

srovnání s ukázkou č. 4 je vidět významnější korelaci. Z příznivců Dvořákova díla vokálně-instrumentálního pozitivně reaguje 56%, negativně 20%. To koresponduje s hodnocením renesančního vícehlasu výběrovým souborem.¹³⁶ Ve skupině příznivců ukázky č. 6 (obecně přístupnější melodie z Čajkovského baletu) se dle očekávání opět objevila nižší ochota. Pozitivně reaguje pouze 37% respondentů. Stejný počet tvoří negativní reakce.¹³⁷

Graf č. II/53
Příznivci ukázky č. 6 (P. I. Čajkovskij – Labutí jezero)

Vyrovnaná obliba se objevuje i u posluchačů pozitivně reagujících na ukázky nonartificiální hudby. Míra pozitivních reakcí je proti očekávání mírně vyšší.¹³⁸ Zde se opět poněkud odlišuje výsledek u příznivců folkové ukázky, což je plně v souladu se zjištěními M. Beka¹³⁹ i P. Mužíka.¹⁴⁰ Korelace mezi ukázkou č. 2 a ukázkou č. 10 odpovídá korelacím mezi ukázkou č. 2 a ostatními ukázkami artificiální hudby.

¹³⁶ Výběrový soubor vykazuje 55% pozitivních reakcí a 18% negativních reakcí.

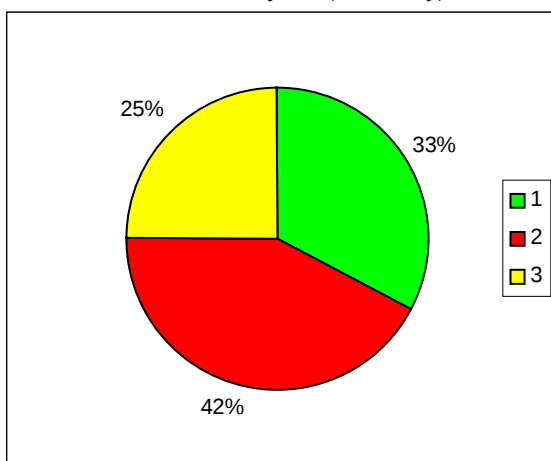
¹³⁷ Poměr přibližně odpovídá hodnocení skupinou instrumentalistů – 39% kladných reakcí, 37% reakcí záporných.

¹³⁸ Nabízí se srovnání s výsledky ukázky č. 2 u kontrolního souboru – pozitivní reakce činí 29%, negativní 47%.

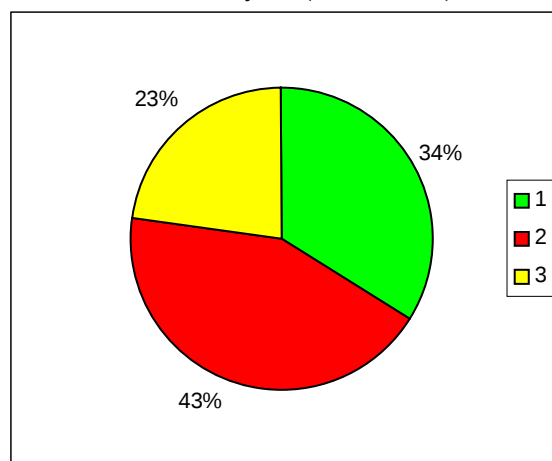
¹³⁹ BEK, M. *Hudební posluchači v České republice 2001: Výzkumná zpráva o plnění grantového projektu Ministerstva kultury ČR* [online]. Brno : Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2003

¹⁴⁰ MUŽÍK, P. *Hudba v životě dospívajících : pilotní sonda*. In: *Acta musicologica* [online]. Brno : Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2007, č. 2 [cit. 2009-09-09]. ISSN 1214-5955.

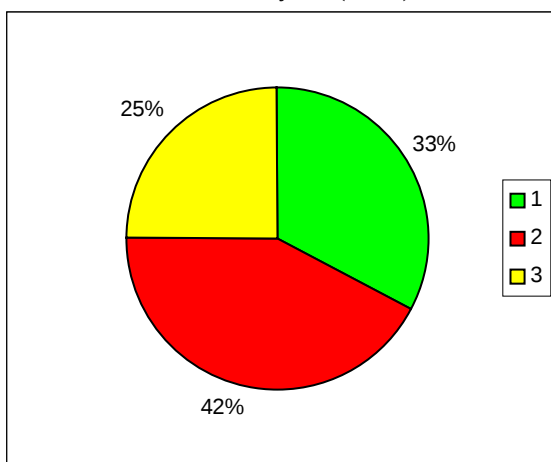
Graf č. II/54
Příznivci ukázky č. 7 (Green Day)

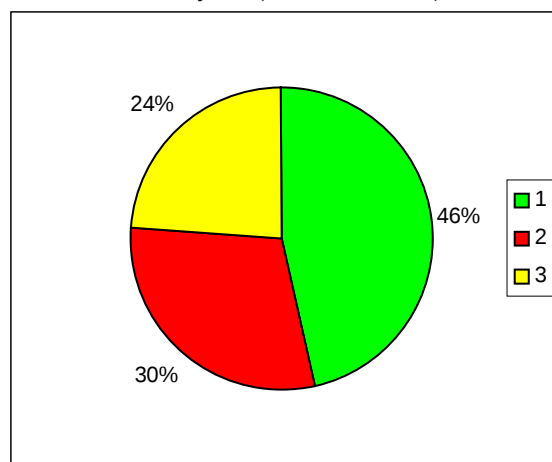
Graf č. II/55
Příznivci ukázky č. 8 (Sarah Connor)

Graf č. II/56
Příznivci ukázky č. 7 (Kabát)

Graf č. II/57
Příznivci ukázky č. 8 (Zuzana Navarová)

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

2.4.3 Hodnocení ukázky č. 3

Leoš Janáček – Sinfonietta

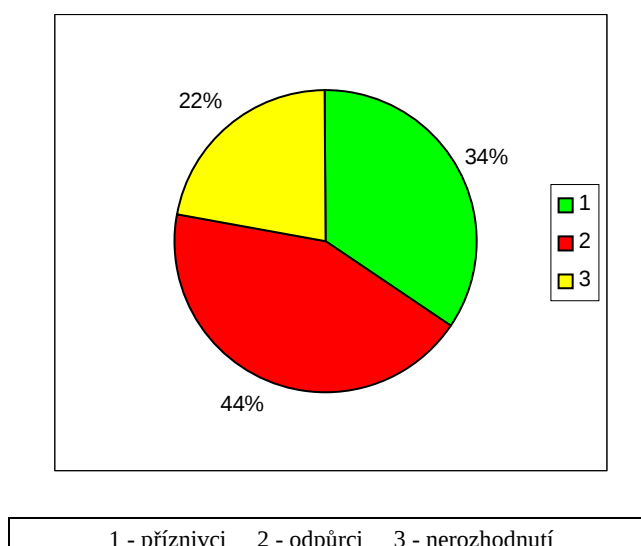
Tabulka č. III/1

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií			
		X	S
zajímavá	nudná	2,989	1,679
známá	neznámá	4,191	1,994
vzrušující	uklidňující	2,483	1,051
náročná	odpočinková	2,398	1,113
veselá	smutná	3,753	1,343
srozumitelná	nesrozumitelná	3,629	1,589
jednoduchá	složitá	5,205	1,375
ošklivá	krásná	4,607	1,533
nehodnotná	hodnotná	5,225	1,380
líbí se	nelíbí se	3,764	1,920
podobné slyšeli	neslyšeli	2,888	1,789
		%	
chci poslouchat		31	34,44
nechci poslouchat		39	43,33
lhostejnost		20	22,22
celkový počet respondentů		90	

V tabulce č. III/1 jsou zaznamenány průměrné hodnoty na škálách sémantického diferenciálu výběrového souboru. Směrodatné odchylky se pohybují v rozmezí 1 až 2, jsou tedy přiměřené nebo alespoň přijatelné. Nejvyšší hodnota směrodatné odchylky se objevuje na škále známá – neznámá (1,994), kde průměrný výsledek činí 4,191. Jedná se o hodnotu v samém středu škály. Je tedy evidentní, že v otázce známosti Janáčkovy hudby není ve výběrovém souboru jednoznačné mínění. Vysoká směrodatná odchylka je také u hodnocení libosti. Zde se rovněž objevuje nejednoznačný výsledek blížící se neutrální hodnotě (3,764). Janáčkovu hudbu je hodnocena jako spíše zajímavá (průměrný výsledek 2,989). Je pokládána za vzrušující a náročnou (průměrné hodnoty 2,483 resp. 2,398), a to poměrně jednoznačně. Směrodatné odchylky zde činí 1,051 resp. 1,113. Ne zcela jednoznačná hodnocení se objevují u bipolárních dvojic veselá – smutná a srozumitelná – nesrozumitelná. Výsledky se nacházejí uprostřed škály a směřují spíše k pojmům veselá (3,753) a srozumitelná (3,629). Zřetelnější je výsledek u další dvojice pojmů – Sinfonietta je respondenty výběrového souboru pokládána za skladbu poměrně složitou, přičemž směrodatná odchylka je přiměřená (hodnota 1,375). Na škále krásy se objevuje průměrný

výsledek 4,607. To znamená, že mínění výběrového souboru směřuje k pojmu krásná, nicméně směrodatná odchylka přesahuje 1,5 (konkrétně 1,533).¹⁴¹ Navzdory spíše nejednoznačné odpovědi v otázce krásy je třetí ukázka hodnocena zřetelně jako hodnotná (průměrný výsledek 5,225 při směrodatné odchylce 1,380). V otázce libosti se výběrový soubor neshodl, jak již bylo uvedeno výše. Výsledek na jedenácté škále sémantického diferenciálu vyjadřuje, že respondenti podobnou hudbu většinou slyšeli (hodnocení 2,888 při přijatelné směrodatné odchylce 1,789). Údaje ve druhé části tabulky přináší odpověď na otázku, jaká je skutečná ochota Janáčkovu hudbu poslouchat. Zřetelně je to znázorněno ve výšečovém grafu č.III/1. Převládá záporné hodnocení (44%). Ukázku chce poslouchat 34%, 22% nemá jednoznačný názor.¹⁴²

Graf č. III/1 – výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií

Tabulky č. III/2 a III/3 přináší pro srovnání zvlášť data pro skupinu chlapců a pro skupinu dívek v rámci výběrového souboru.

¹⁴¹ Jedná se o nejhůře hodnocenou skladbu z oblasti umělé hudby u výběrového souboru, kde se obvykle nacházejí hodnoty vyšší. Malé nadšení z hudby 20. století se projevuje ještě zřetelněji v otázce libosti a nejvýmluvněji v ochotě hudbu poslouchat. Zde převažuje záporná odpověď (43,33%).

¹⁴² Výsledky týkající se ochoty poslouchat danou hudbu (tedy výsledky zvukového dotazníku) však v tomto případě nejsou zcela relevantní. U ukázky č. 3 se objevil značný rozdíl mezi hodnocením chlapců a dívek. Viz níže.

Tabulka č. III/2

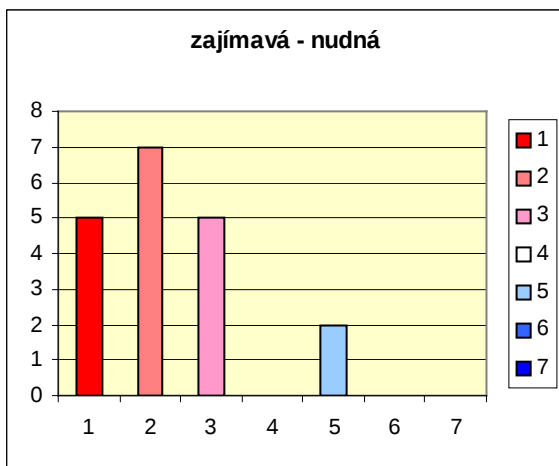
Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií – chlapci		X	S
zajímavá	nudná	2,316	1,172
známá	neznámá	4,211	1,608
vzrušující	uklidňující	2,368	0,741
náročná	odpočinková	2,789	1,104
veselá	smutná	3,684	1,172
srozumitelná	nesrozumitelná	3,684	1,416
jednoduchá	složitá	5,211	1,104
ošklivá	krásná	5,158	1,089
nehodnotná	hodnotná	5,053	0,944
líbí se	nelíbí se	3,105	1,447
podobné slyšeli	neslyšeli	3,211	1,794
		%	
chci poslouchat		10	52,63
nechci poslouchat		4	21,05
lhostejnost		5	26,32
celkový počet respondentů		19	

Tabulka č. III/3

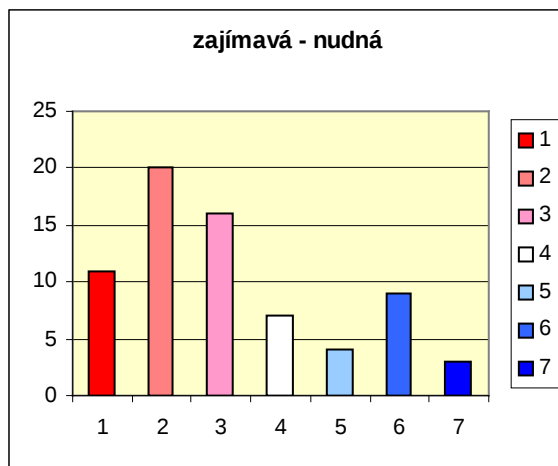
Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií – dívky		X	S
zajímavá	nudná	3,171	1,748
známá	neznámá	4,186	2,086
vzrušující	uklidňující	2,514	1,118
náročná	odpočinková	2,290	1,091
veselá	smutná	3,771	1,385
srozumitelná	nesrozumitelná	3,614	1,633
jednoduchá	složitá	5,203	1,440
ošklivá	krásná	4,457	1,601
nehodnotná	hodnotná	5,271	1,473
líbí se	nelíbí se	3,943	1,992
podobné slyšeli	neslyšeli	2,800	1,778
		%	
chci poslouchat		21	29,58
nechci poslouchat		35	49,30
lhostejnost		15	21,13
celkový počet respondentů		71	

Grafy č. III/2 – III/9 ukazují rozvrstvení odpovědí u obou skupin na vybraných škálách, na nichž byl zaznamenán zřetelný rozdíl mezi průměrným výsledkem u chlapců a dívek v rámci výběrového souboru.

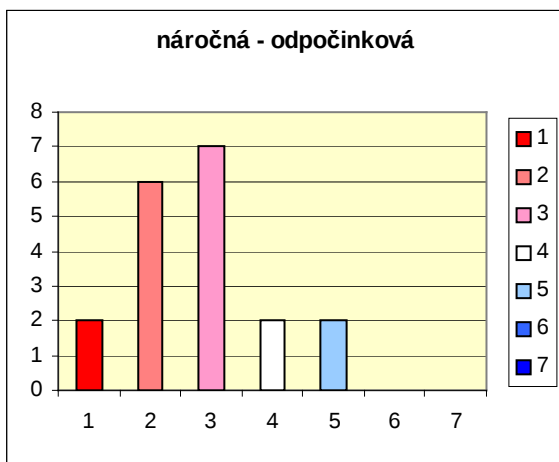
Graf č. III/2 – výběrový soubor – chlapci

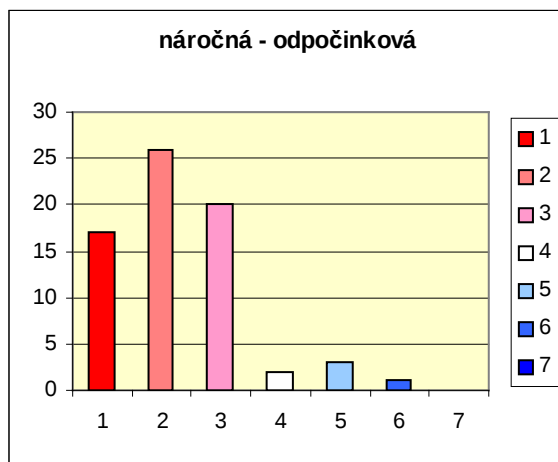
Graf č. III/3 – výběrový soubor – dívky

Graf č. III/4 – výběrový soubor – chlapci

Graf č. II/5 – výběrový soubor – dívky

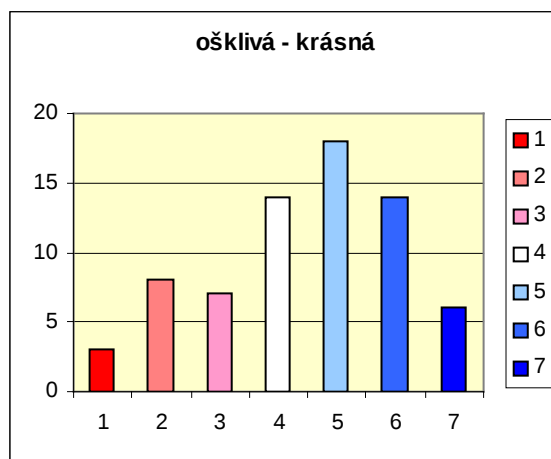

Na všech čtyřech zobrazených škálách se ukazuje větší míra shody u skupiny chlapců v rámci výběrového souboru, což odpovídá hodnotám směrodatných odchylek.

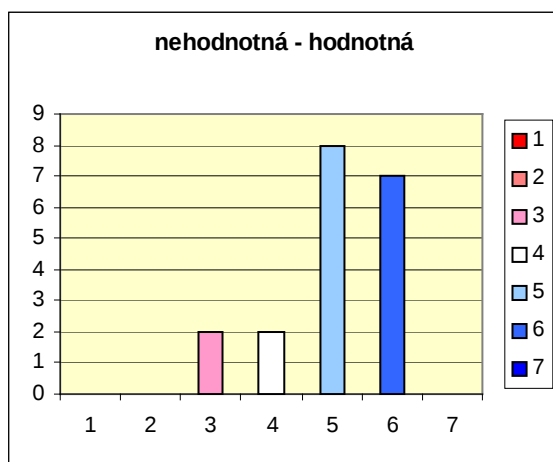
Graf č. III/6 – výběrový soubor – chlapci

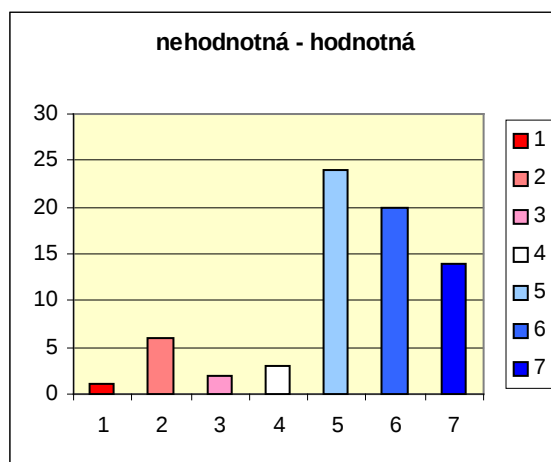
Graf č. III/7 – výběrový soubor – dívky

Graf č. III/8 – výběrový soubor – chlapci

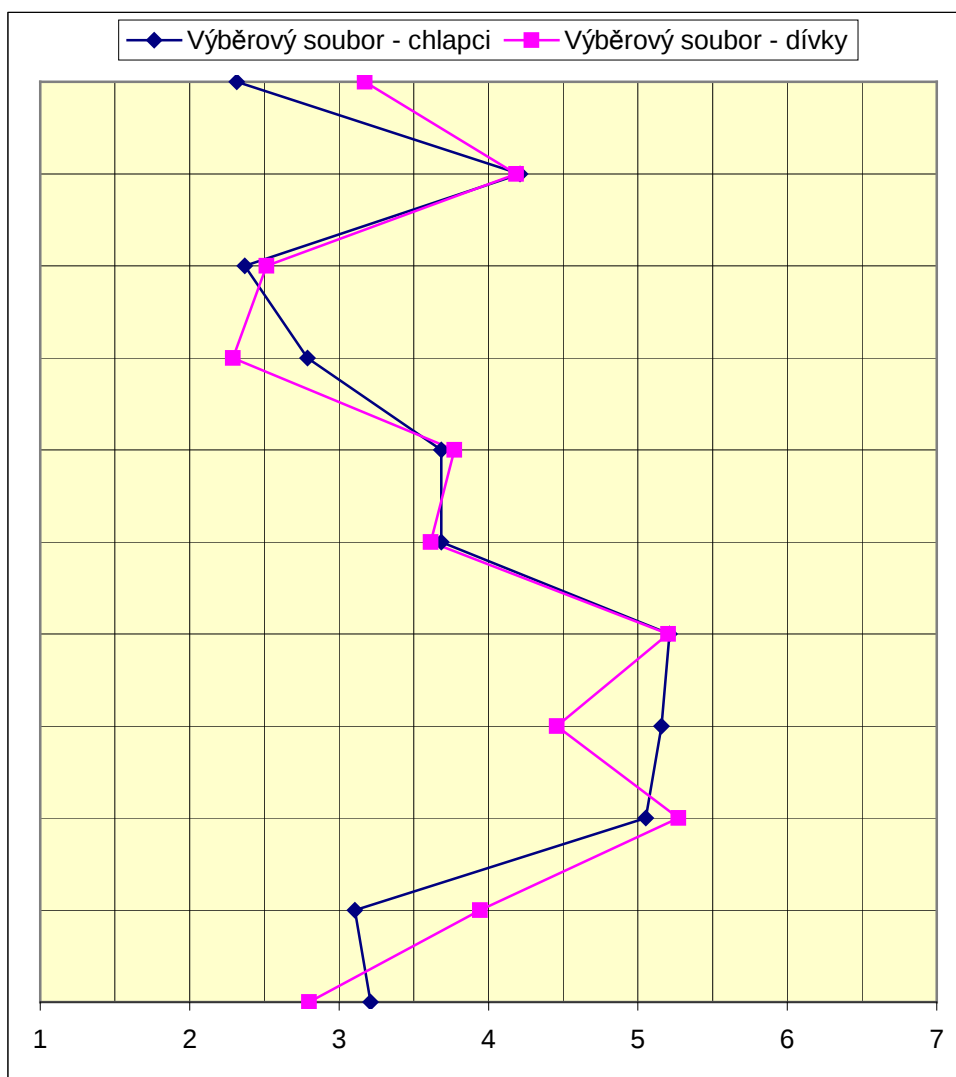

Graf č. III/9 – výběrový soubor – dívky

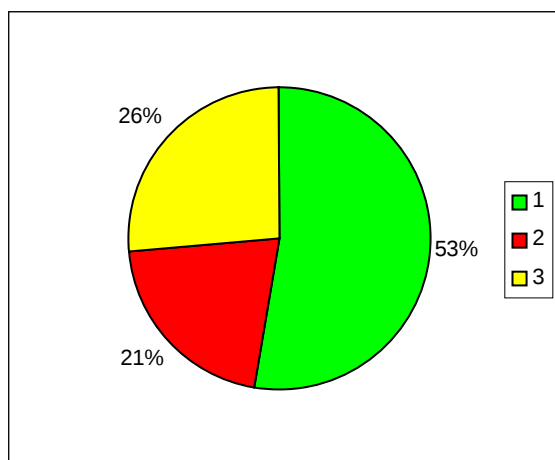

Graf sémantického diferenciálu č. III/10 znázorňuje relaci průměrných hodnot z tabulek č. III/2 a III/3 (chlapci a dívky v rámci výběrového souboru). Zřetelně se ukazují rozdíly především na škále první (zajímavost – nudnost) a na škálách krásy a libosti. Ukázka připadá zajímavější a krásnější chlapcům. To odráží i výsledky týkající se ochoty ukázkou poslouchat, které přehledně znázorňují grafy č. III/11 a III/12. U chlapců se pozitivní reakce objevují z 53%, negativní z 21%. Lhostejný postoj vyjádřilo 26% chlapců. U dívek je ochota poslouchat Janáčka nesrovnatelně menší. Kladnou možnost zvolilo 30%, zápornou 49%. Jednoznačný názor nemá 21% dívek. Více než dvacetiprocentní rozdíl mezi hodnocením chlapců a dívek z téhož souboru není běžný, jedná se o největší rozdíl v hodnocení chlapců a dívek v rámci výběrového souboru.

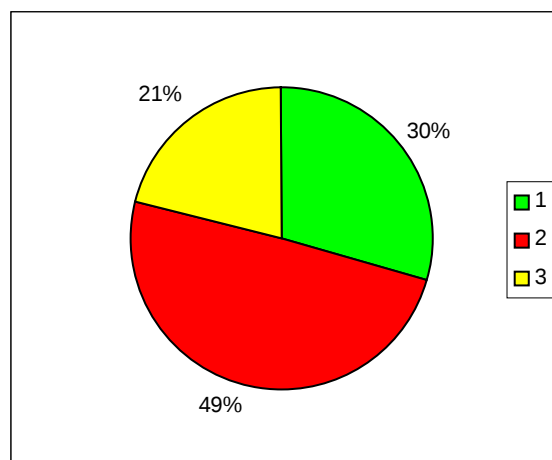
Graf č. III/10 – sémantický diferenciál

Graf č. III/11 – výběrový soubor – chlapci

Graf č. III/12 – výběrový soubor - dívky

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Tabulka č. III/4

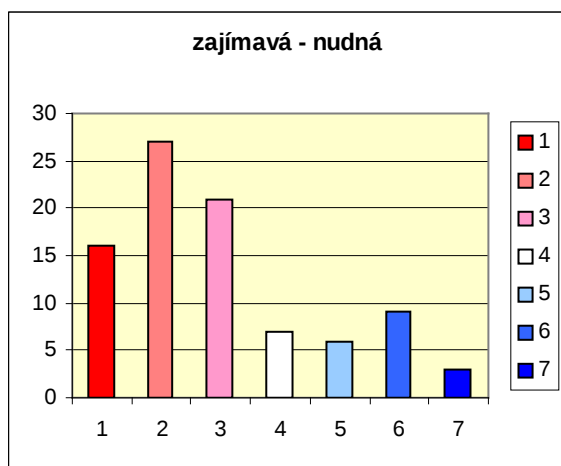
Kontrolní soubor			
		X	S
zajímavá	nudná	3,494	1,952
známá	neznámá	4,743	2,171
vzrušující	uklidňující	2,738	1,325
náročná	odpočinková	2,687	1,474
veselá	smutná	3,809	1,536
srozumitelná	nesrozumitelná	4,089	1,901
jednoduchá	složitá	4,864	1,747
ošklivá	krásná	4,093	1,652
nehodnotná	hodnotná	4,405	1,759
líbí se	nelíbí se	4,449	2,002
podobné slyšeli	neslyšeli	3,438	2,214
%			
chci poslouchat		97	22,66
nechci poslouchat		226	52,80
lhostejnost		105	24,53
celkový počet respondentů		428	

Výše uvedená tabulka č. III/4 přináší průměrné výsledky na jednotlivých škálách u kontrolního souboru. Směrodatná odchylka se pohybuje v rozmezí 1 – 2, s výjimkou škály druhé (známá – neznámá), kde dosahuje 2,171, škály desáté (líbí se – nelíbí se) – hodnota 2,002 – a škály jedenácté (podobné slyšeli – neslyšeli), kde má hodnotu 2,214. V těchto otázkách se tedy kontrolní soubor neshodl.¹⁴³ Ve srovnání s výběrovým souborem je hodnocení výrazně méně intenzivní. Kontrolní soubor se jednoznačně shodl, že skladba je vzrušující a náročná (hodnoty 2,738 a 2,687 při přiměřené směrodatné odchylce 1,325 resp. 1,474). Ostatní průměrné hodnoty se pohybují mezi hodnotami 3 – 5, tedy v bezprostřední blízkosti neutrální hodnoty 4. Zřetelné rozdíly jsou na škálách zajímavosti (3,494), srozumitelnosti (4,089), krásy (4,093) a především hodnoty, kde se objevuje číslo 4,405. Tyto průměrné hodnoty jsou ve srovnání s výsledky výběrového souboru vždy nejméně o polovinu stupně blíže k neutrální hodnotě.

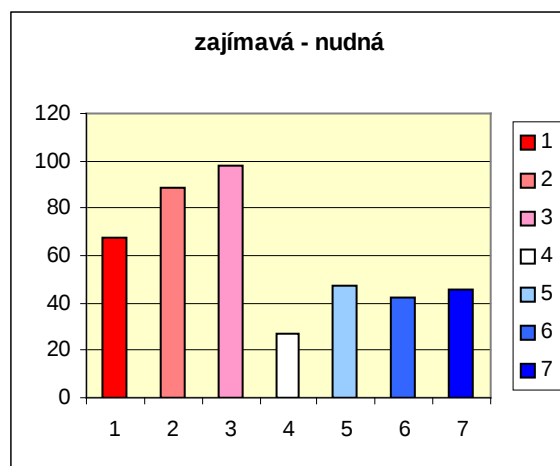
Následující grafy č. III/13 až III/34 přináší srovnání rozvrstvení hlasů u jednotlivých bipolárních dvojic.

¹⁴³ Směrodatné odchylky u výběrového souboru hodnotu 2 nepřesahují. Viz výše.

Graf č. III/13 – výběrový soubor

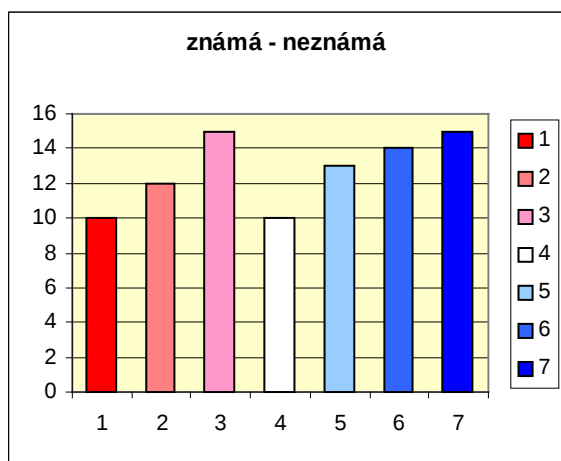

Graf č. III/14 – kontrolní soubor

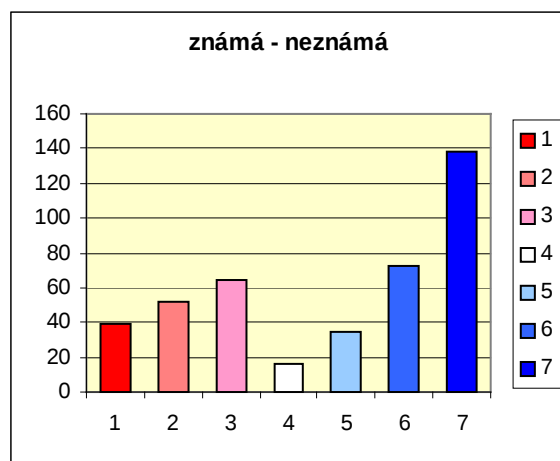

Na škále zajímavá – nudná má výběrový soubor tendenci volit střední stupeň zajímavosti (hodnota 2). Kontrolní soubor častěji volí nejnižší stupeň (hodnota 1), hlasy jsou však více rozprostřeny po celé škále.

Graf č. III/15 – výběrový soubor

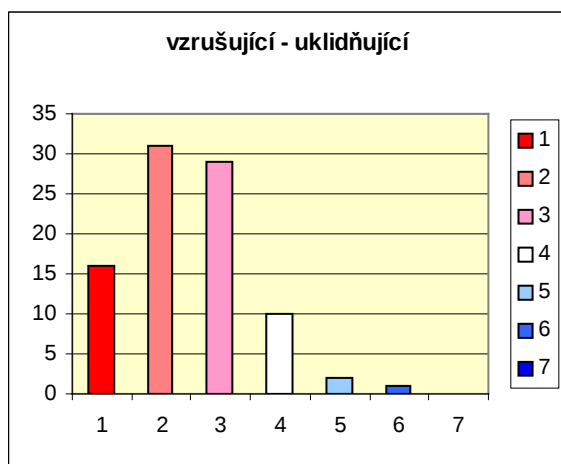
Graf č. III/16 – kontrolní soubor

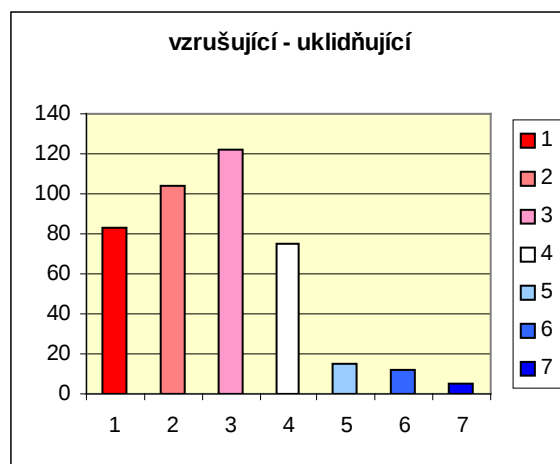
V otázce známosti Janáčkovy hudby se ukazuje, že zatímco u kontrolního souboru směřují hlasy velmi často k nejvyššímu stupni pojmu neznámá, u výběrového není žádná názorová tendence zřejmá. U obou souborů se objevily vysoké směrodatné odchylky.¹⁴⁴

¹⁴⁴ U výběrového souboru 1,994, i kontrolního souboru 2,171. Viz výše.

Graf č. III/17 – výběrový soubor

Graf č. III/18 – kontrolní soubor

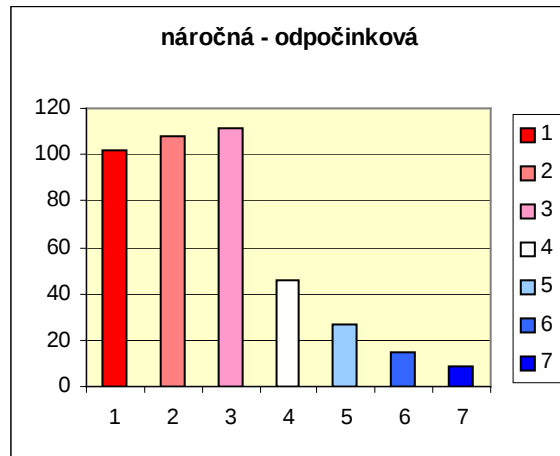

Na škále vzrušující – uklidňující je hodnocení víceméně jednoznačné. Hlasy respondentů výběrového souboru směřují častěji ke střednímu stupni pojmu vzrušující (hodnota 2). Respondenti kontrolního souboru volí častěji hodnotu 3, tedy nejnižší stupeň, přičemž je častěji využíváno i neutrálního hodnocení (hodnota 4).

Graf č. III/19 – výběrový soubor

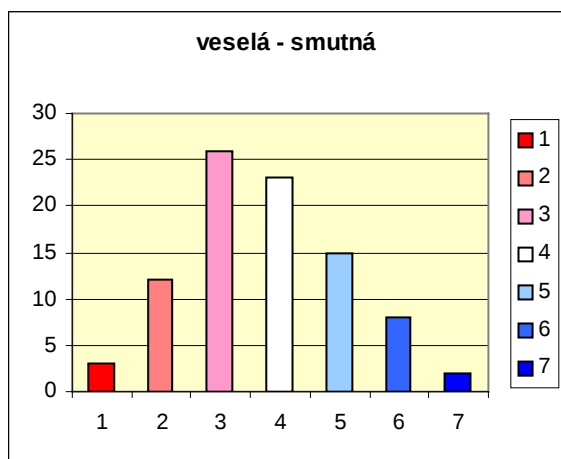

Graf č. III/20 – kontrolní soubor

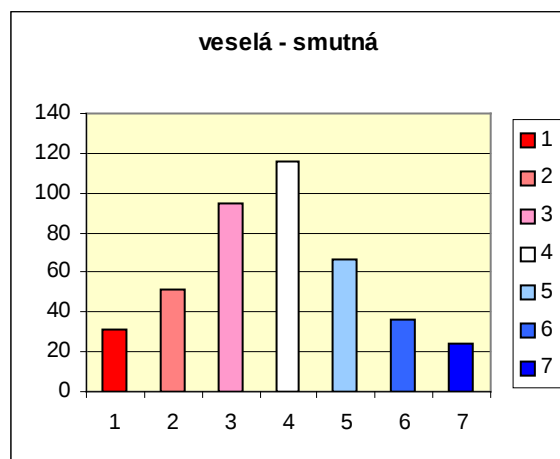

Podobný výsledek je i na škále náročná – srozumitelná. Výběrový soubor vykazuje tendenci volit střední stupeň pojmu náročná, kontrolní soubor se rozhoduje mezi všemi stupni označení náročná. Objevuje se také nezanedbatelné množství hlasů v opačném poli škály.

Graf č. III/21 – výběrový soubor

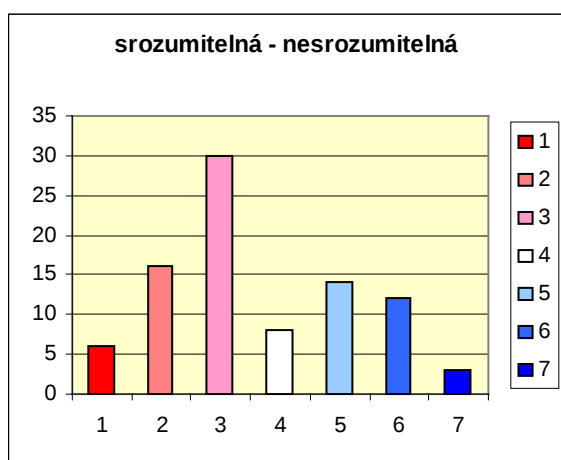

Graf č. III/22 – kontrolní soubor

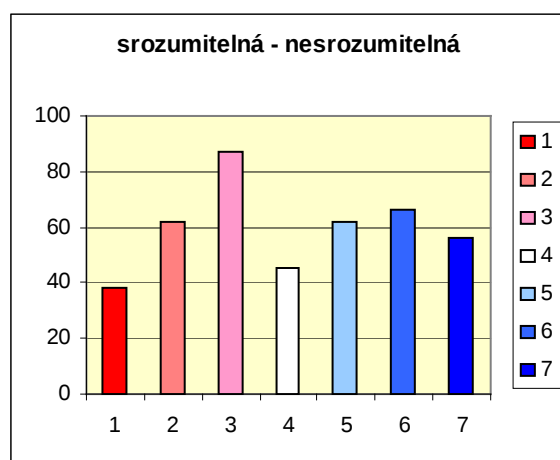

U dvojice pojmů veselá – smutná se ukazuje nerozhodnost většiny respondentů, vyjádřená směřováním doprostřed škály. Výběrový soubor se častěji shoduje na nejnižším stupni pojmu veselá (hodnota 3), u souboru kontrolního převažuje neutrální hodnocení (hodnota 4).

Graf č. III/23 – výběrový soubor

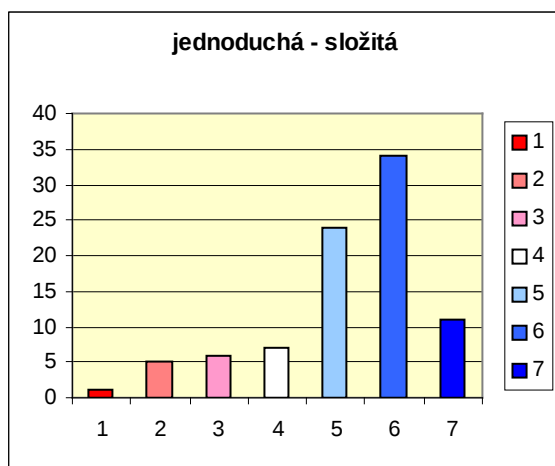

Graf č. III/24 – kontrolní soubor

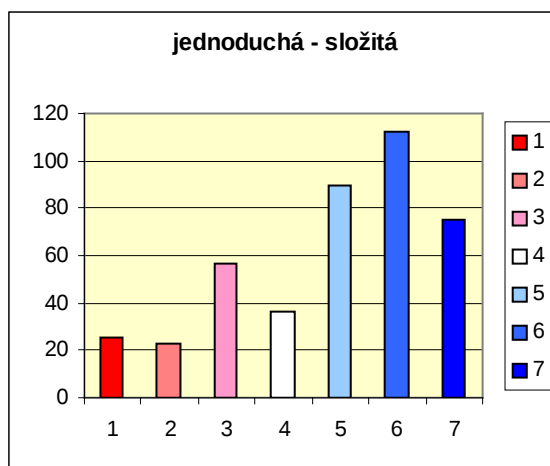

Výběrový i kontrolní soubor volí na škále srozumitelnosti nejčastěji nejnižší stupeň pojmu srozumitelná, nicméně u souboru výběrového je tato tendence jednoznačná. Soubor kontrolní obsazuje častěji všechny stupně škály. Směrodatná odchylka u výběrového souboru je 1,589, u kontrolního souboru v hodnotě 1,901.

Graf č. III/25 – výběrový soubor

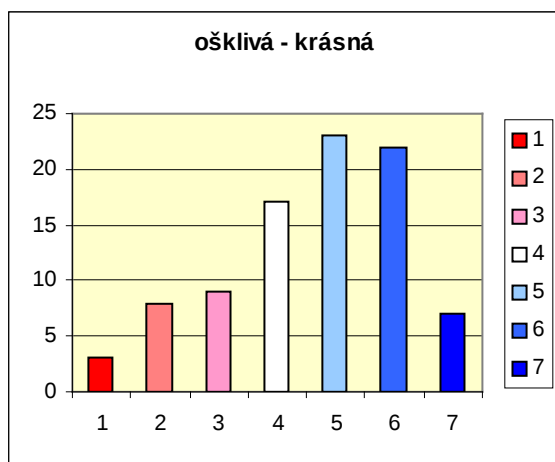

Graf č. III/26 – kontrolní soubor

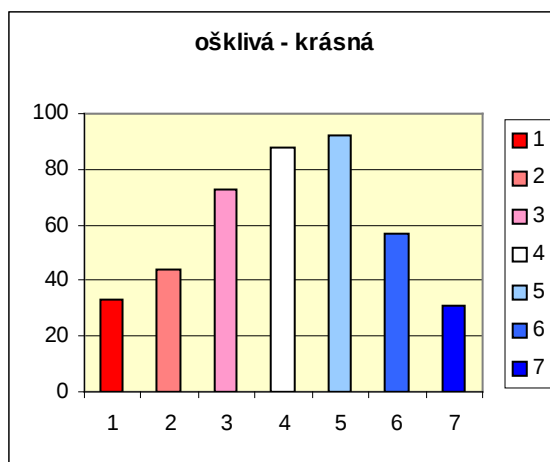

Hodnocení na škále jednoduchá – složitá je jednoznačné. Oba soubory směřují zřetelně ke střednímu stupni pojmu složitá (hodnota 2). Hlasy kontrolního souboru jsou více rozprostřeny po škále.

Graf č. III/27 – výběrový soubor

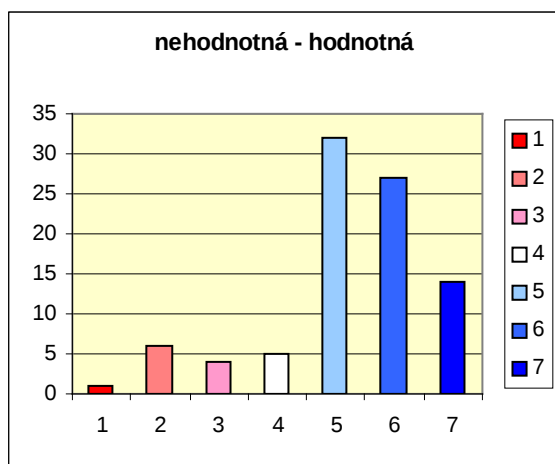

Graf č. III/28 – kontrolní soubor

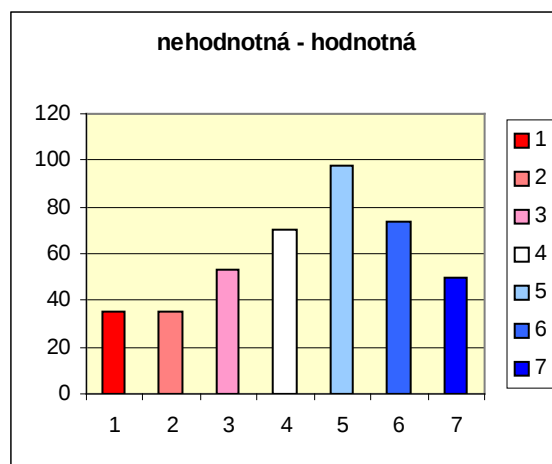

Podobně jako u předchozí dvojice pojmů, jsou i na škále krásy hlasy respondentů kontrolního souboru více roztříštěny. U výběrového souboru převažuje nejnižší a střední stupeň pojmu krásná (průměrná hodnota je 4,607). U kontrolního souboru převažuje neutrální hodnota a nejnižší stupeň pojmu krásná (průměrný výsledek je 4,093).

Graf č. III/29 – výběrový soubor

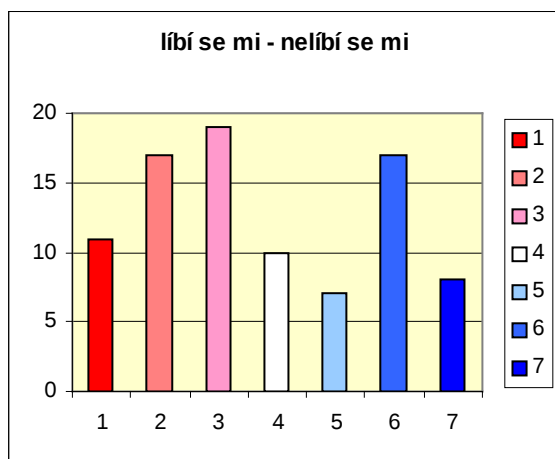

Graf č. III/30 – kontrolní soubor

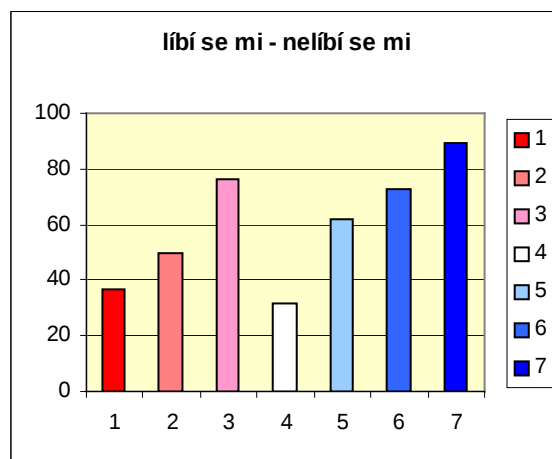

Na škále hodnoty Janáčkovy hudby se objevuje výrazný rozdíl mezi hodnocením výběrového a kontrolního souboru. Výběrový soubor volí nejčastěji nejnižší stupeň pojmu hodnotná. Obsazuje i oba další stupně směrem k tomuto pojmu. Opačnému hodnocení se vyhýbá. Kontrolní soubor má tendenci rovněž k nejnižšímu stupni pojmu krásná, hlasy jsou však rozprostřeny po celé škále. Průměrný výsledek u souboru výběrového je 5,225, u souboru kontrolního 4,405.

Graf č. III/31 – výběrový soubor

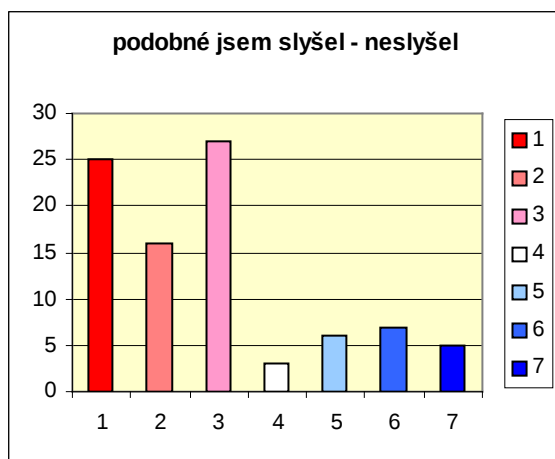

Graf č. III/32 – kontrolní soubor

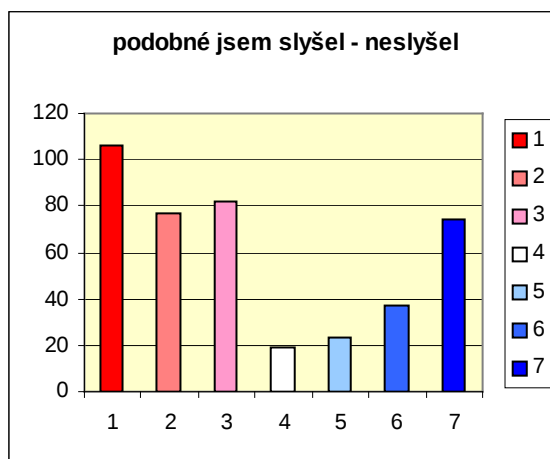

Hodnocení na posledních dvou škálách je velmi roztržité. Nelze vypořádat jednoznačnou strategii. Kontrolní soubor vykazuje navíc vysoké směrodatné odchylky, které upozorňují na nízkou výpovědní hodnotu výsledku na těchto škálách.

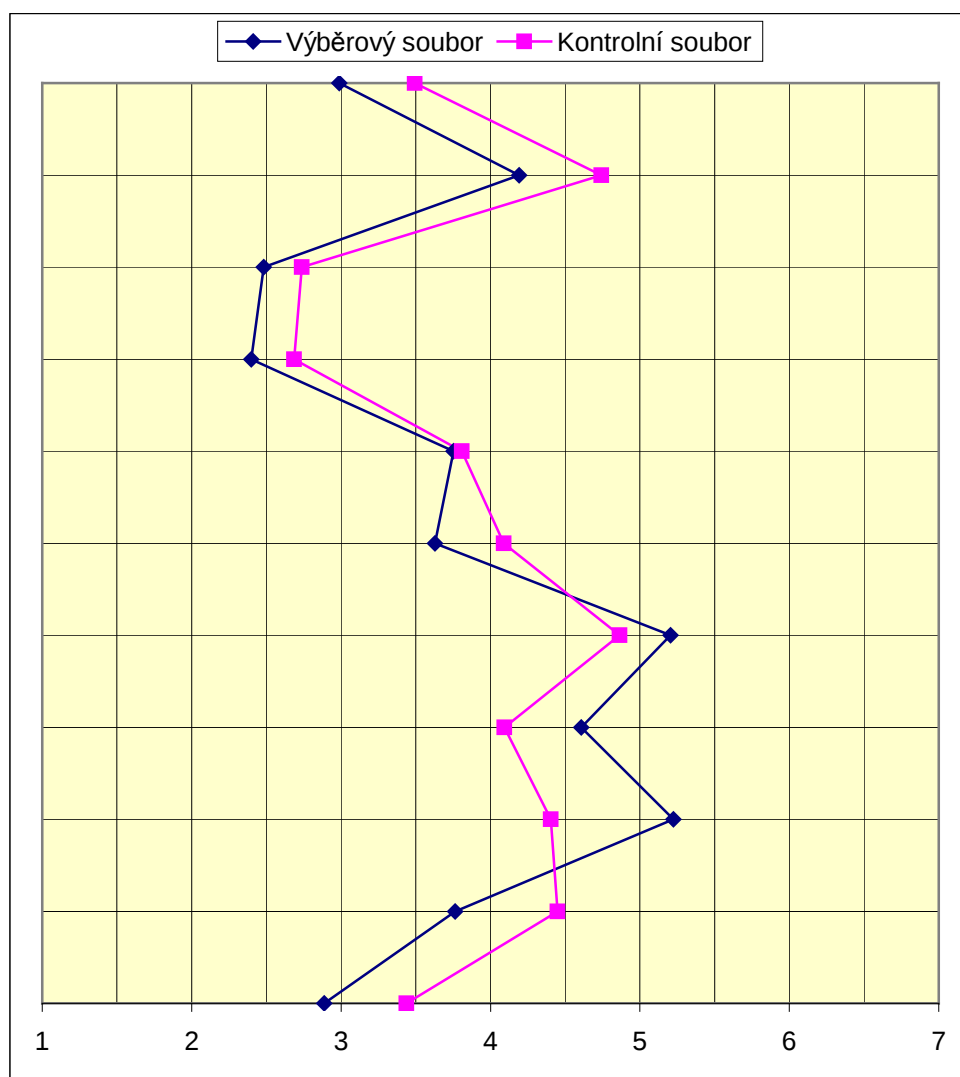
Graf č. III/33 – výběrový soubor

Graf č. III/34 – kontrolní soubor

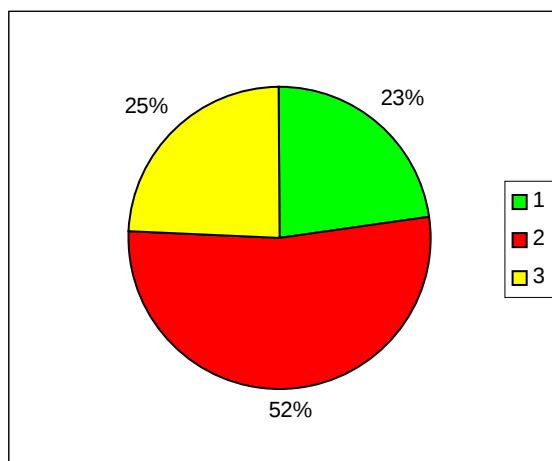

Graf č. III/35 – sémantický diferenciál

Průměrné výsledky výběrového a kontrolního souboru na jednotlivých škálách sémantického diferenciálu jsou přehledně znázorněny v grafu č. III/35. Graf č. III/36 znázorňuje ochotu kontrolního souboru poslouchat Janáčkovu hudbu. Většina respondentů (52%) ji odmítá, kladný postoj vyjádřilo 23%, 25% nemá jasný názor.

Graf č. III/36 – kontrolní soubor

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Následují tabulky č. III/5 a III/6, které přinášejí průměrné hodnoty na jednotlivých škálách sémantického diferenciálu a směrodatné odchylky zvlášť pro chlapce a pro dívky.

Tabulka č. III/5

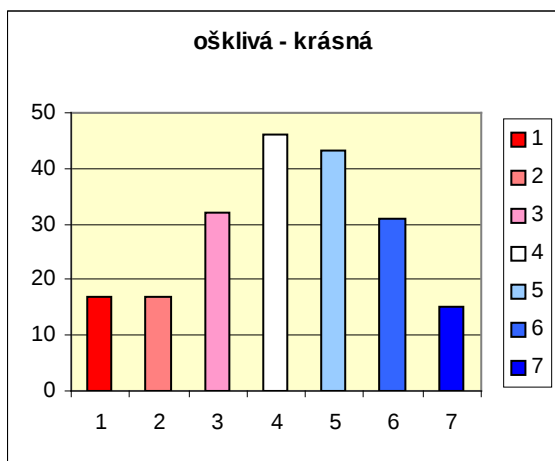
Kontrolní soubor – chlapci			
		X	S
zajímavá	nudná	3,355	1,897
známá	neznámá	4,670	2,161
vzrušující	uklidňující	2,710	1,243
náročná	odpočinková	2,756	1,370
veselá	smutná	3,761	1,390
srozumitelná	nesrozumitelná	4,015	1,891
jednoduchá	složitá	4,915	1,695
ošklivá	krásná	4,164	1,654
nehodnotná	hodnotná	4,402	1,821
líbí se	nelíbí se	4,254	1,980
podobné slyšeli	neslyšeli	3,418	2,236
%			
chci poslouchat		51	25,00
nechci poslouchat		93	45,59
lhostejnost		60	29,41
celkový počet respondentů		204	

Tabulka č. III/6

Kontrolní soubor – dívky			
		X	S
zajímavá	nudná	3,622	1,992
známá	neznámá	4,810	2,179
vzrušující	uklidňující	2,764	1,396
náročná	odpočinková	2,622	1,561
veselá	smutná	3,853	1,658
srozumitelná	nesrozumitelná	4,157	1,908
jednoduchá	složitá	4,816	1,792
ošklivá	krásná	4,028	1,649
nehodnotná	hodnotná	4,407	1,700
líbí se	nelíbí se	4,628	2,006
podobné slyšeli	neslyšeli	3,456	2,193
%			
chci poslouchat		46	20,54
nechci poslouchat		133	59,38
lhostejnost		45	20,09
celkový počet respondentů		224	

Grafy č. III/37 – III/40 ukazují rozvrstvení odpovědí u obou skupin na škálách krásy a hodnoty.

Graf č. III/37 – kontrolní soubor – chlapci

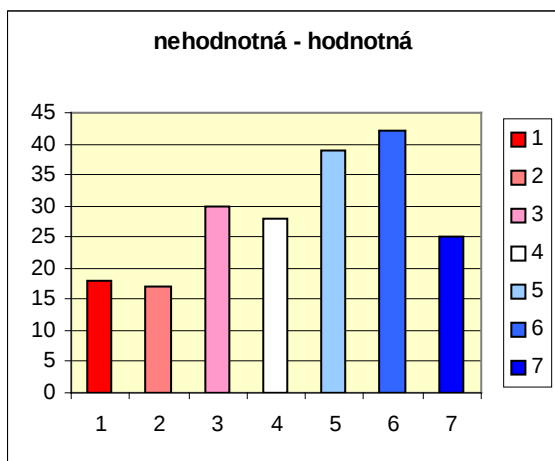
Graf č. III/38 – kontrolní soubor – dívky

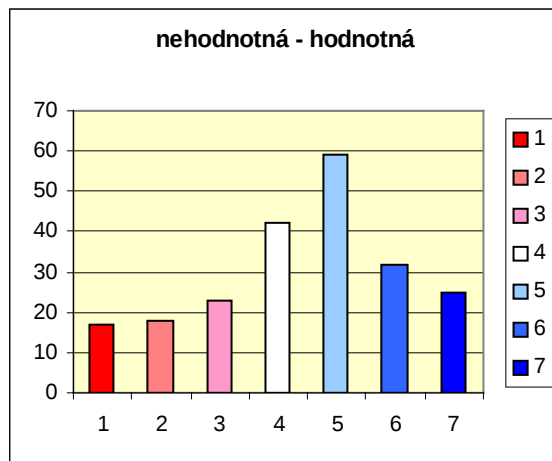
Na škále krásy se strategie chlapců a dívek příliš neliší. Hlasy směřují doprostřed škály. U chlapců převažuje neutrální hodnocení, u dívek nejnižší stupeň pojmu krásná.

Na škále hodnoty jsou hlasy chlapců roztrženy. Dívky směřují jednoznačně k nejnižšímu stupni pojmu hodnotná.

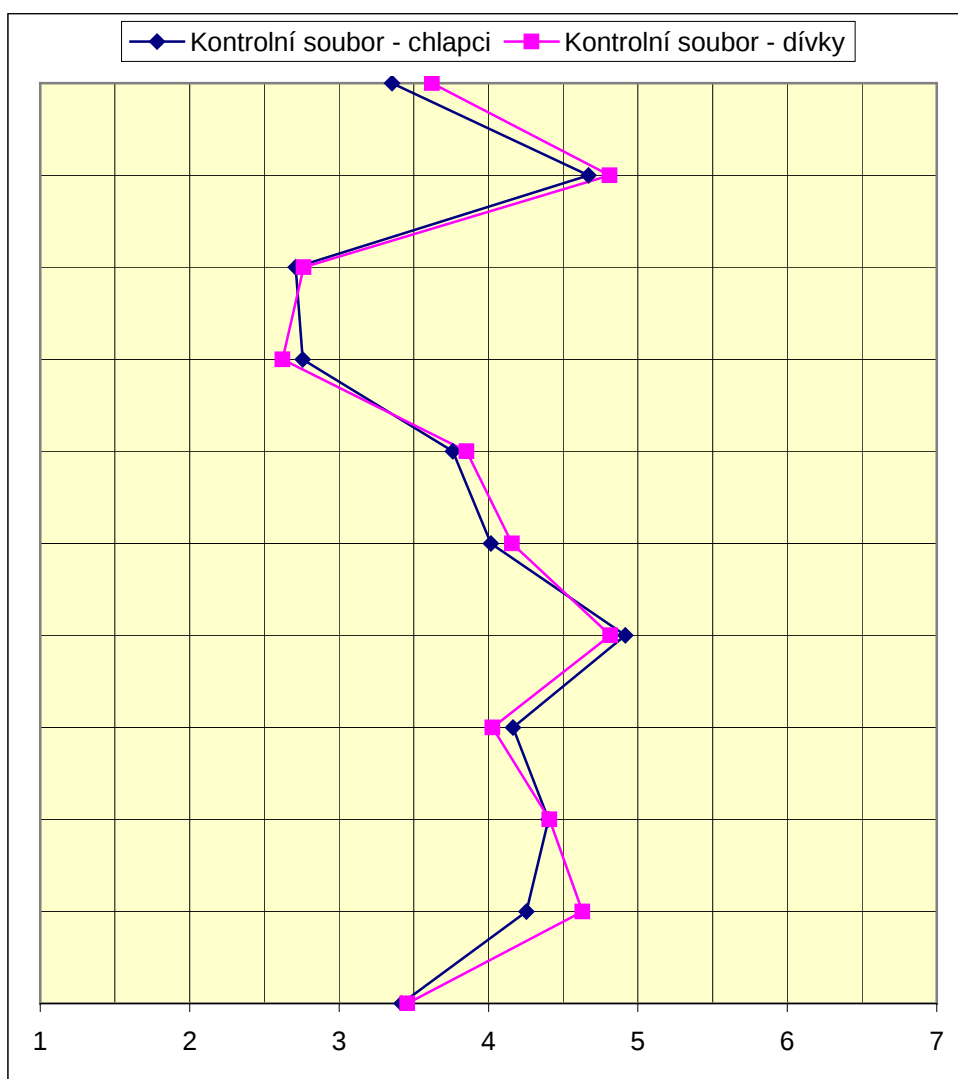
Graf č. III/39 – kontrolní soubor – chlapci

Graf č. III/40 – kontrolní soubor – dívky

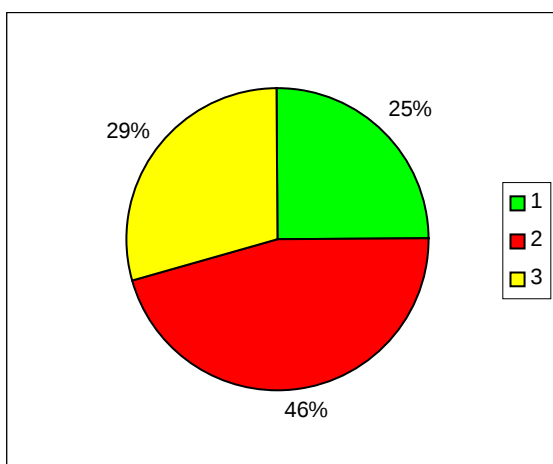
Graf č. III/41 – sémantický diferenciál

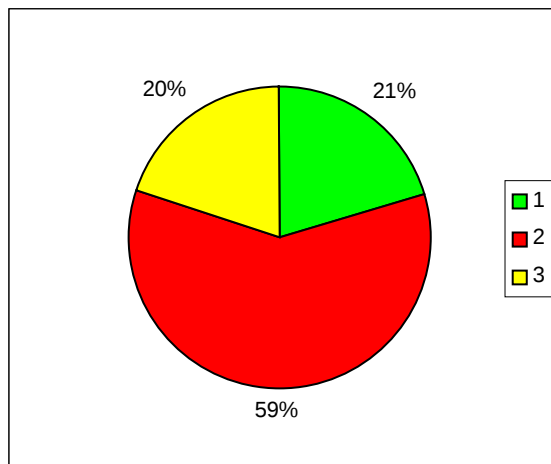
Srovnání průměrných hodnot chlapců a dívek v kontrolním souboru přináší graf sémantického diferenciálu č. III/41. Na rozdíl od výběrového souboru se postoje chlapců a

dívek v průměru téměř neliší. Hodnoty na druhé, desáté a jedenácté škále se vyznačují vysokou směrodatnou odchylkou, z hlediska konkrétní charakteristiky ukázky tedy nemají výpovědní hodnotu. Celkový postoj chlapců a dívek v kontrolním souboru k ukázce č. 1 vyjádřený ochotou hudbu poslouchat je znázorněn v grafech č. III/42 a III/43. U chlapců je proti očekávání větší procento pozitivních odpovědí než u dívek – ochotu poslouchat vyjadřuje 25%, odpor projevuje 46%, 29% nemá jasný názor. Většina dívek volí zápornou odpověď – 59%, 21% poslouchat chce, 20% je lhostejných.

Graf č. III/42 – kontrolní soubor – chlapci

Graf č. III/43 – kontrolní soubor - dívky

1 - příznivci	2 - odpůrci	3 - nerozhodnutí
---------------	-------------	------------------

Následuje tabulka č. III/7, která obsahuje průměrné hodnoty sémantického diferenciálu včetně směrodatných odchylek u skupiny mládeže, která v anamnestickém dotazníku vykazovala instrumentální aktivitu, a tabulka č. III/8 s odpovídajícími údaji u skupiny mládeže, která hru na nástroj nevykazuje. Podobně jako u kontrolního souboru se v obou skupinách objevují nepříjemně vysoké směrodatné odchylky na druhé, desáté a jedenácté škále. Hodnocení se proti očekávání navzájem výrazně neliší. Mírný rozdíl je zřetelný pouze na škálách krásy a hodnoty. Přehledně to zobrazuje graf sémantického diferenciálu č. III/44. Rozdíly se neobjevují ani v celkové ochotě poslouchat ukázku č. 3. V rámci skupiny instrumentalistů projevuje pozitivní vztah pouhých 27% respondentů. Negativní vztah má 48%, 25% je nerozhodnutých. Ve skupině mládeže, která na nástroj nehraje, projevuje kladný postoj 23% dotazovaných, 54% ukázku odmítá, 23 je nerozhodnutých.

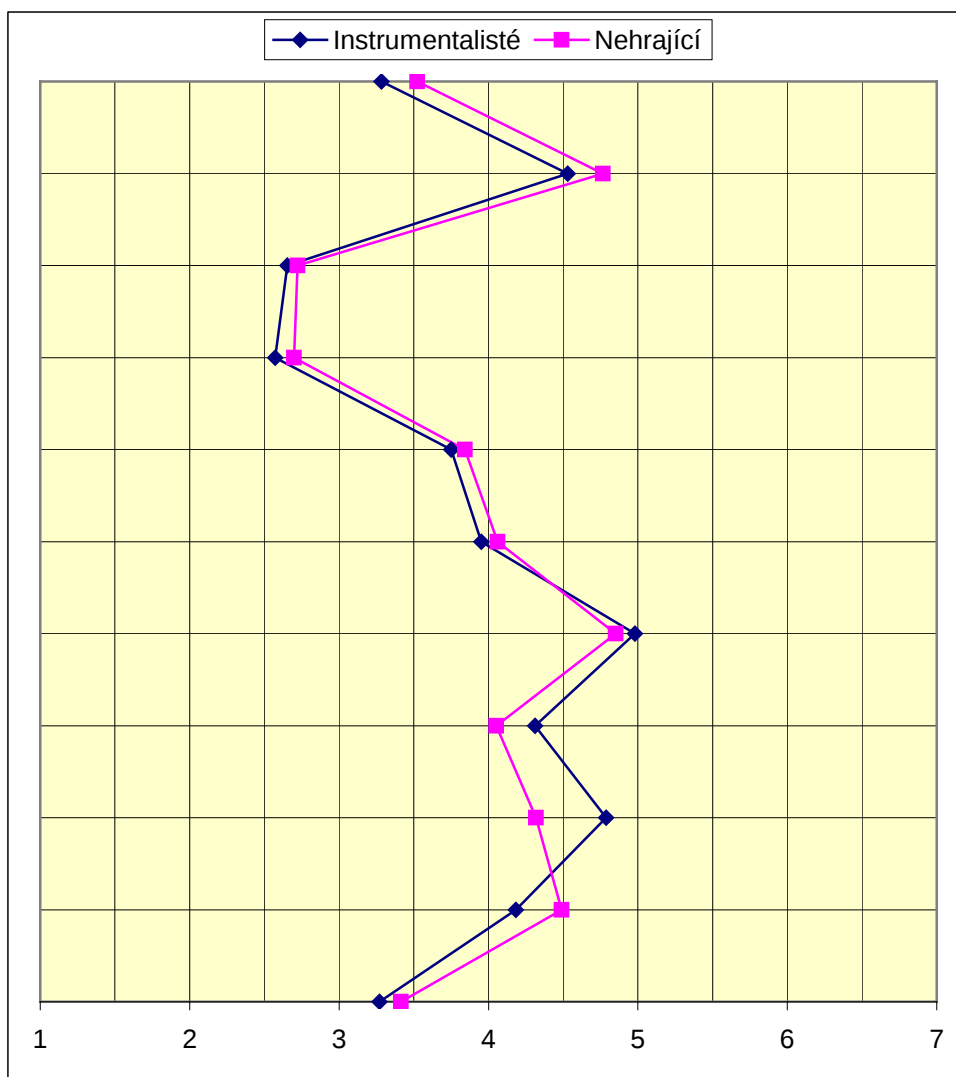
Tabulka č. III/7

Instrumentalisté			
		X	S
zajímavá	nudná	3,283	1,861
známá	neznámá	4,530	2,169
vzrušující	uklidňující	2,655	1,236
náročná	odpočinková	2,572	1,433
veselá	smutná	3,750	1,460
srozumitelná	nesrozumitelná	3,952	1,861
jednoduchá	složitá	4,980	1,645
ošklivá	krásná	4,311	1,638
nehodnotná	hodnotná	4,786	1,670
líbí se	nelíbí se	4,183	2,021
podobné slyšeli	neslyšeli	3,271	2,112
%			
chci poslouchat		70	27,13
nechci poslouchat		124	48,06
lhostejnost		64	24,81
celkový počet respondentů		258	

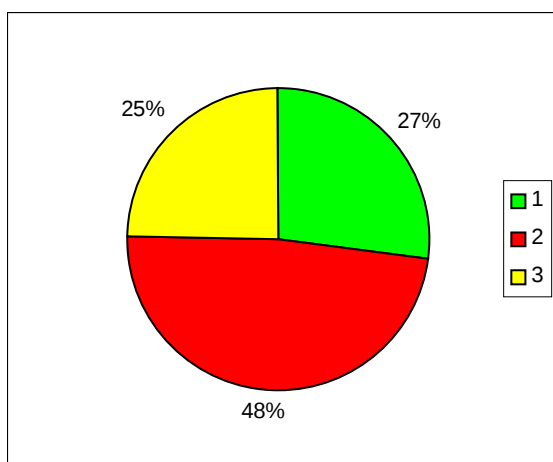
Tabulka č. III/8

Nehrající			
		X	S
zajímavá	nudná	3,502	1,956
známá	neznámá	4,764	2,131
vzrušující	uklidňující	2,727	1,333
náročná	odpočinková	2,699	1,408
veselá	smutná	3,836	1,532
srozumitelná	nesrozumitelná	4,039	1,855
jednoduchá	složitá	4,848	1,751
ošklivá	krásná	4,082	1,638
nehodnotná	hodnotná	4,320	1,750
líbí se	nelíbí se	4,449	1,984
podobné slyšeli	neslyšeli	3,387	2,189
%			
chci poslouchat		59	22,69
nechci poslouchat		140	53,85
lhostejnost		61	23,46
celkový počet respondentů		260	

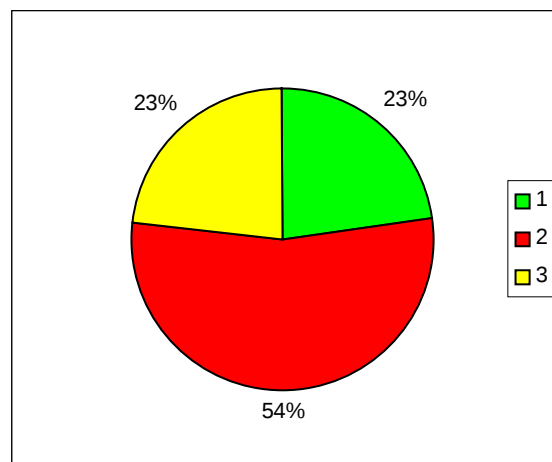
Graf č. III/44 – sémantický diferenciál

Graf č. III/45 – instrumentalisté

Graf č. III/46 – nehrající

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Jak znázorňují výše uvedené grafy, zkušenosti s hrou na hudební nástroj obecně neměly výrazný vliv na vnímání Janáčkovy Sinfonietty. Ukázalo se však, že studenti, kteří hrají na nástroje dechové, vykazují poněkud jiné výsledky. Ve skupině hráčů na dřevěné dechové nástroje se na jednotlivých škálách objevily hodnoty odpovídající přibližně hodnotám výběrového souboru. U některých bipolárních dvojic se objevuje mírně silnější intenzita postojů. Jedná se především o dvojice pojmu zajímavá – nudná (hodnota 2,810), veselá – smutná (hodnota 3,429) a ošklivá – krásná (hodnota 4,857).¹⁴⁵ Na straně druhé tatáž skupina vykazuje ve srovnání s výběrovým souborem slabší intenzitu u pojmu vzrušující a náročná (hodnota 2,610 na třetí škále a hodnota 2,548 na čtvrté škále)¹⁴⁶ Směrodatné odchylky odpovídají výběrovému souboru, jejich hodnota je přiměřená nebo alespoň přijatelná. Nepřijatelná směrodatná odchylka 2,091 se objevuje na druhé škále. Skupina studentů, kteří hrají na některý z dřevěných dechových nástrojů, se neshodla v otázce, je-li tato hudba známá či ne. Průměrné hodnoty a směrodatné odchylky ve skupině hráčů na dřevěné dechové nástroje obsahuje tabulka č. III/9.

Tabulka č. III/9

Instrumentalisté – hra na dřevěné dechové nástroje			
		X	S
zajímavá	nudná	2,810	1,500
známá	neznámá	4,095	2,091
vzrušující	uklidňující	2,610	1,187
náročná	odpočinková	2,548	1,199
veselá	smutná	3,429	1,275
srozumitelná	nesrozumitelná	3,786	1,753
jednoduchá	složitá	4,780	1,704
ošklivá	krásná	4,857	1,264
nehodnotná	hodnotná	5,167	1,413
líbí se	nelíbí se	3,429	1,761
podobné slyšeli	neslyšeli	3,071	1,932
%			
chci poslouchat		19	45,24
nechci poslouchat		14	33,33
lhostejnost		9	21,43
celkový počet respondentů		42	

¹⁴⁵ Výběrový soubor vykazoval na příslušných škálách průměrné hodnoty 2,989, 3,753 a 4,607. Viz výše. Hráči na dřevěné dechové nástroje tedy pokládají ukázkou č. 3 za mírně zajímavější, veselejší a krásnější.

¹⁴⁶ Výběrový soubor vykazoval na těchto škálách průměrné hodnoty 2,483 resp. 2,398) Viz výše.

Ještě zajímavější a místy zcela odlišné od ostatní středoškolské populace jsou postoje, které byly zjištěny u skupiny studentů, kteří se věnují hře na nástroje dechové žesťové. Pokládají ukázkou za jednoznačně zajímavou (hodnota 1,583), jednoznačně vzrušující (hodnota 1,917), srozumitelnou (2,833), velmi krásnou (5,917) a hodnotnou (5,364). Ukázkou pokládají za náročnou, ale ještě méně intenzivněji než předchozí sledovaná skupina. Směrodatné odchylky jsou v tomto případě často velmi nízké – u výsledků na škále první, třetí, páté, osmé a desáté nepřesahují hodnotu 1. V těchto případech se sledovaná skupina zcela shoduje. Na škále známá – neznámá naopak shoda neexistuje. Směrodatná odchylka vykazuje nepřiměřenou hodnotu 2,396.¹⁴⁷ Průměrné hodnoty a směrodatné odchylky ve skupině hráčů na žesťové dechové nástroje obsahuje tabulka č. III/10.

Tabulka č. III/10

Instrumentalisté – hra na žesťové dechové nástroje			
		X	S
zajímavá	nudná	1,583	0,640
známá	neznámá	3,583	2,396
vzrušující	uklidňující	1,917	0,759
náročná	odpočinková	2,750	1,299
veselá	smutná	3,000	0,913
srozumitelná	nesrozumitelná	2,833	1,067
jednoduchá	složitá	4,500	1,803
ošklivá	krásná	5,917	0,954
nehodnotná	hodnotná	5,364	1,553
líbí se	nelíbí se	1,667	0,624
podobné slyšeli	neslyšeli	2,167	1,675
%			
chci poslouchat		10	83,33
nechci poslouchat		2	16,67
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		12	

Následují grafy č. III/47 a III/48, které pro informaci přinášejí rozvrstvení jednotlivých hlasů na škále krásy u hráčů na dřevěné a žesťové dechové nástroje. Výsečové grafy č. III/49 a III/50 znázorňují poměr celkových postojů v těchto skupinách. Ve skupině hráčů na dřevěné dechové nástroje 46% respondentů projevilo ochotu k dalšímu poslechu, 33% ukázkou odmítá, 21% nemá jednoznačnou odpověď. Ve skupině

¹⁴⁷ Skupina studentů, kteří se věnují hře na žesťové dechové nástroje sestává z pouhých 12 jednotek. Význam je jí přikládán právě z důvodu zcela specifického hodnocení ukázky třetí, podpořeného častou názorovou soudržností skupiny.

hráčů na žesťové dechové nástroje činí poměr mezi pozitivními a negativními reakcemi 83% ku 17%. To je výsledek diametrálně odlišný od ostatní středoškolské populace.

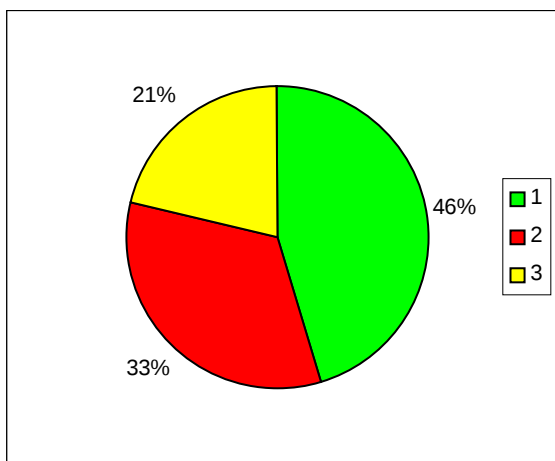
Graf č. III/47 – instrumentalisté – dřevěné dech. nástroje

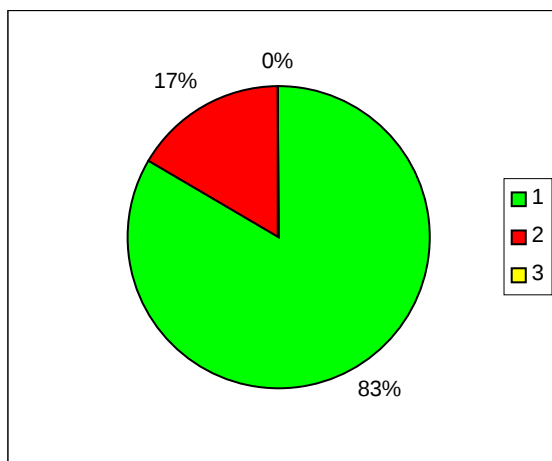
Graf č. III/48 – instrumentalisté – žesťové dech. nástroje

Graf č. III/49 – instrumentalisté – dřevěné dech. nástroje

Graf č. III/50 – instrumentalisté – žesťové dech. nástroje

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Tabulka č. III/41 obsahuje data získaná ve skupině respondentů, kteří napříč všemi kategoriemi uvedli artificiální hudbu jako svůj oblíbený žánr. Výsledky se blíží průměrným hodnotám u výběrového souboru. Směrodatná odchylka převyšuje přijatelnou míru na škále druhé (2,124) a desáté (2,094). V otázce, zda je jim tato hudba známá a zda se jim líbí, se skupina neshodla. Naopak se jednoznačně shodla na vzrušujícím charakteru. Směrodatná odchylka u třetí dvojice pojmů je 0,994. Průměrná hodnota na této škále je 2,412. Mínění ve sledované skupině je tedy intenzivnější než ve výběrovém souboru. Další odlišností je výsledek na škále srozumitelnosti. Průměrnou hodnotou je nulový bod

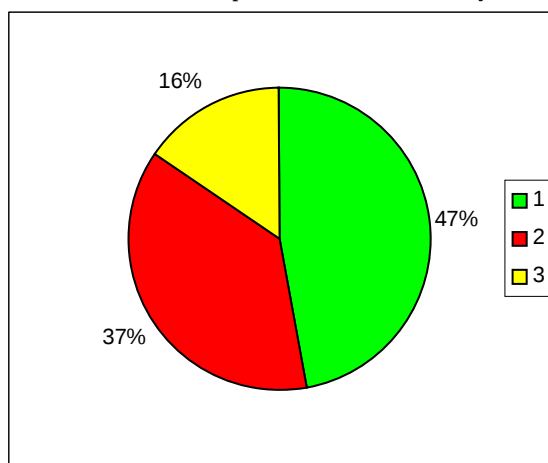
4,000. V souvislosti se směrodatnou odchylkou 1,910 lze říci, že ve skupině příznivců artificiální hudby neexistuje v otázce její srozumitelnosti jasné obecné mínění.

Tabulka č. III/11

Příznivci artificiální hudby			
		X	S
zajímavá	nudná	2,720	1,588
známá	neznámá	3,863	2,124
vzrušující	uklidňující	2,412	0,994
náročná	odpočinková	2,588	1,331
veselá	smutná	3,784	1,143
srozumitelná	nesrozumitelná	4,000	1,910
jednoduchá	složitá	5,118	1,580
ošklivá	krásná	4,784	1,512
nehodnotná	hodnotná	5,000	1,521
líbí se	nelíbí se	3,647	2,094
podobné slyšeli	neslyšeli	2,686	1,925
%			
chci poslouchat		24	47,06
nechci poslouchat		19	37,25
lhostejnost		8	15,69
celkový počet respondentů		51	

Všeobecný vztah k ukázce č. 3 je u příznivců artificiální hudby srovnatelný se skupinou hráčů na dřevěné dechové nástroje. Ochotu poslouchat vyjádřilo 47%, nesouhlas projevilo 37%, 16 % nemá názor.¹⁴⁸

Graf č. III/51 – příznivci artificiální hudby

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

¹⁴⁸ Nejmenší podíl nejednoznačných odpovědí, který byl u ukázky vykázán.

K ukázce č. 3 se pozitivně vyjádřilo 128 respondentů. Z tohoto počtu je 61 chlapců a 67 dívek.¹⁴⁹ Hru na nástroj uvádí 70 dotazovaných (55%), 58 nikoli (45%). Mezi příznivci Janáčkovy Sinfonietty je 31 členů pěveckých sborů gymnázií (24%). Ze zbývajících počtu 97 respondentů jich 23 uvádí nějakou jinou souborovou hudební aktivitu (18%). Hudební obor ZUŠ navštěvovalo 80 dotazovaných (62,5%) – z nich 41 chodí do ZUŠ stále (32%). Artificiální hudbu jako svůj oblíbený hudební žánr uvedlo 24 respondentů (19%) – 9 z nich na prvním místě, 4 na druhém místě a 11 na třetím místě. Typický středoškolák, který projevuje ochotu poslouchat fanfáry z Janáčkovy Sinfonietty, je tedy častěji chlapec, který dost pravděpodobně hraje na hudební nástroj a navštěvuje či navštěvoval ZUŠ. Ukázku pokládá především za zajímavou (1,773) a vzrušující (2,110). Současně také za krásnou (5,773) a hodnotnou (5,661). To vše při odpovídajících směrodatných odchylkách. Směrodatnou odchylku, která převyšuje stupeň přijatelnosti, nacházíme u druhého kritéria (známá – neznámá), kde se navíc objevuje neutrální hodnocení. V otázce známosti ukázky č. 3 se tedy respondenti naprosto neshodli. Všechna data jsou uvedena v následující tabulce č. III/12.

Tabulka III/12

Respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah			
		X	S
zajímavá	nudná	1,773	0,920
známá	neznámá	3,438	2,007
vzrušující	uklidňující	2,110	1,244
náročná	odpočinková	2,719	1,484
veselá	smutná	3,258	1,376
srozumitelná	nesrozumitelná	3,063	1,483
jednoduchá	složitá	5,008	1,585
ošklivá	krásná	5,773	1,009
nehodnotná	hodnotná	5,661	1,341
líbí se	nelíbí se	2,070	1,154
podobné slyšeli	neslyšeli	2,313	1,638
%			
chci poslouchat		128	100,00
nechci poslouchat		0	0,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		128	

¹⁴⁹ Vzhledem k poměru mezi chlapci a dívkami ve sledovaném vzorku to znamená, že chlapci jsou v průměru ochotnější poslouchat tuto ukázku.

Podle očekávání vzbudila ukázka č. 3 nevoli u značného množství dotazovaných. Neochotu znovu ji poslouchat vyjádřilo celkem 265 respondentů. Z tohoto počtu je 97 chlapců a 168 dívek. Ukazuje se, že odpor k této ukázce projevují dívky mnohem výrazněji než chlapci. Hru na nástroj vykazuje 124 respondentů (47%), 141 nikoli (53%). Ukázku odmítá 39 členů pěveckých sborů gymnázií (14%).¹⁵⁰ Z 226 příslušníků kontrolního souboru vykazuje 29 nějakou jinou souborovou aktivitu (11%). Hudebním vzděláním v ZUŠ prošlo 149 respondentů (56%), 52 z nich (21%) navštěvuje ZUŠ stále. Jako oblíbený hudební žánr uvádí uměleckou hudbu 19 respondentů (7%), z toho 5 na prvním místě, 2 na místě druhém, 12 na místě třetím. U všech průměrných hodnot s výjimkou poslední škály jsou směrodatné odchylky v rozmezí 1 až 2 (často se ale blíží hranici přijatelnosti). Skladba je svými odpůrci hodnocena jako neznámá (hodnota 5,233), spíše nesrozumitelná (4,508), ošklivá (3,227). Na škále hodnoty je výsledek nejednoznačný – 3,951. Potvrzuje se, že kladný vztah k hudbě vzniká na základě jednoznačných, zpravidla obecně sdílených představ o ní. Záporný vztah je dán jejich absencí.

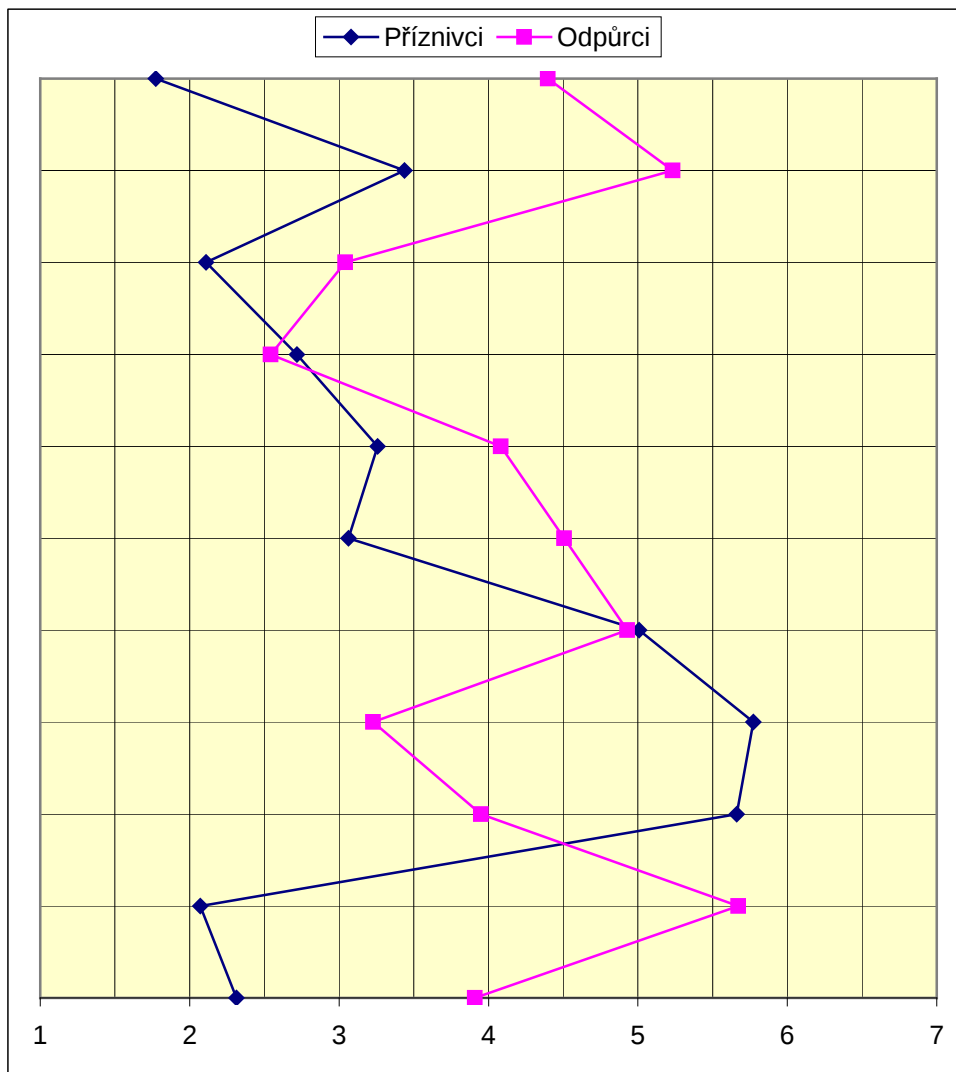
Tabulka č. III/13

Respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah			
		X	S
zajímavá	nudná	4,397	1,827
známá	neznámá	5,233	1,989
vzrušující	uklidňující	3,042	1,265
náročná	odpočinková	2,542	1,430
veselá	smutná	4,083	1,495
srozumitelná	nesrozumitelná	4,508	1,901
jednoduchá	složitá	4,928	1,807
ošklivá	krásná	3,227	1,412
nehodnotná	hodnotná	3,951	1,698
líbí se	nelíbí se	5,672	1,366
podobné slyšeli	neslyšeli	3,909	2,229
%			
chci poslouchat		0	0,00
nechci poslouchat		265	100,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		265	

¹⁵⁰ Členové pěveckých sborů gymnázií nemají k ukázce č. 3 významně lepší vztah než mládež, která ve školních sborech nezpívá. Přitom u ostatních ukázek umělecké hudby je vždy značný rozdíl mezi výběrovým a kontrolním souborem. Jednotlivá srovnávání ukazují, že hra na dechové žesťové nástroje a sborový zpěv jsou pravděpodobně navzájem v určité opozici.

Graf sémantického diferenciálu nabízí srovnání průměrných hodnot na konkrétních škálách u respondentů ochotných a neochotných danou ukázkou poslouchat.

Graf č. III/52 – sémantický diferenciál

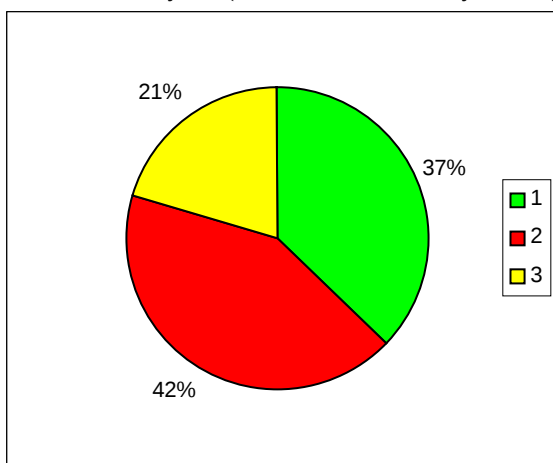
Následující výsečové grafy č. III/53 až III/61 předkládají poměr pozitivních, negativních a lhostejných reakcí na Janáčkovu Sinfoniettu ve skupinách respondentů kteří vyjádřili ochotu poslouchat ostatní ukázky zvukového dotazníku. Dle očekávání se výsledky u příznivců ukázky č. 1, 2, 4, a 5 výrazně neliší od výsledků zaznamenaných ve výběrovém souboru.¹⁵¹ Potenciální posluchači J. S. Bacha přijali ukázkou č. 3 ze 37%, ze 42% ji odmítli. Příznivci vokální polyfonie reagovali mírně zdrženlivěji¹⁵² – pozitivní odpověď se objevila u 34%, negativní u 48% respondentů. Pozitivně zareagovalo 39%

¹⁵¹ Ve výběrovém souboru bylo zjištěno 34% pozitivních a 44% negativních odpovědí. Viz výše.

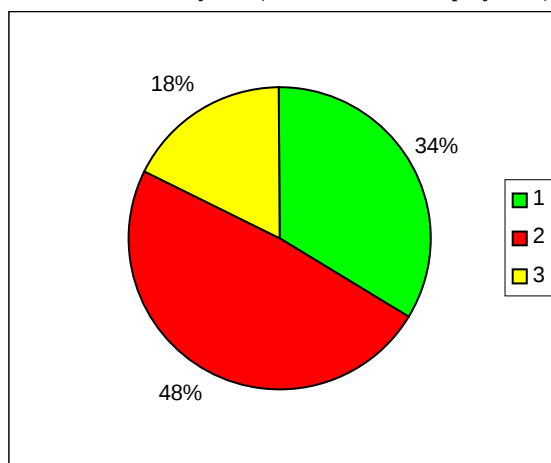
¹⁵² Vzájemná nízká korelace mezi dechovou hudbou a sborem a capella byla již výše zmíněna.

respondentů ochotných poslouchat Dvořákovo Credo. Negativně reagovali titíž ze 38%. Příznivci klasicistní hudby Mozartovy vykazali 37% kladných a 46% záporných reakcí. Respondenti s kladným vztahem k ukázce z Čajkovského baletu zareagovali taktéž podle očekávání. Vzhledem k obecné přijatelnosti této ukázky jsou další preference jejích posluchačů vždy mírně odlišné od potenciálních posluchačů ostatních ukázek artificiální hudby. Pozitivní reakce se objevila ve 30%, negativní 47%. Tento poměr se blíží poměru kladných a záporných reakcí zjištěných ve skupině mládeže, která vykazuje instrumentální aktivitu.¹⁵³

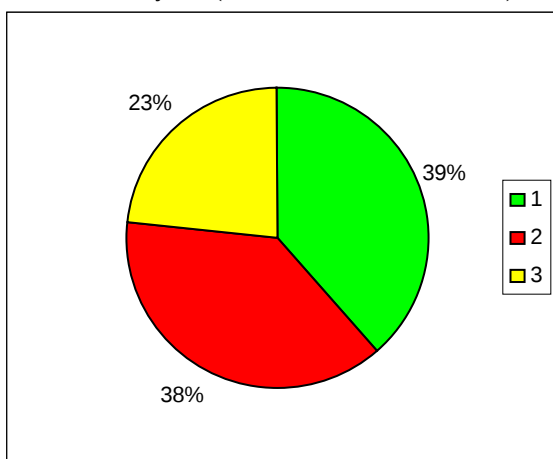
Graf č. III/53
Příznivci ukázky č. 1 (J. S. Bach – Braniborský koncert)

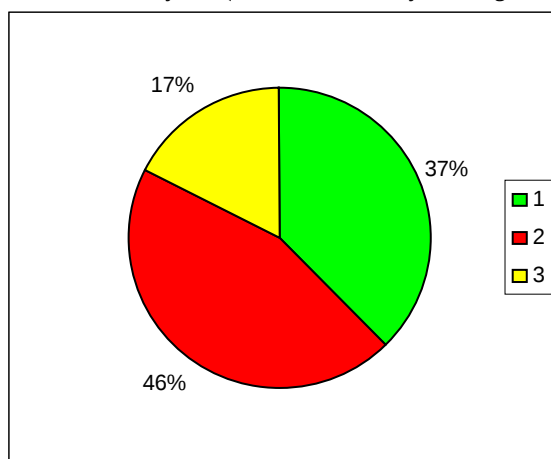
Graf č. III/54
Příznivci ukázky č. 2 (renesanční vokální polyfonie)

Graf č. III/55
Příznivci ukázky č. 4 (Antonín Dvořák – Mše D dur)

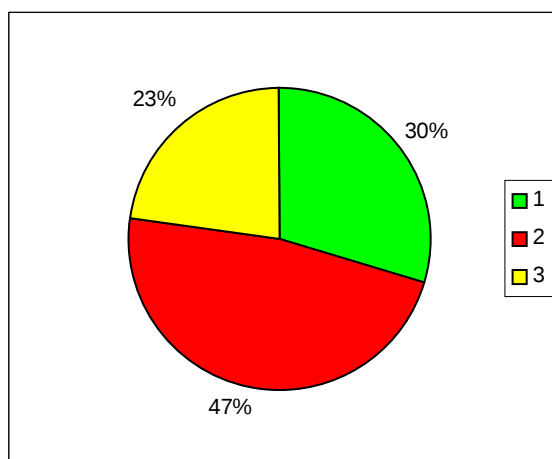

Graf č. III/56
Příznivci ukázky č. 5 (W. A. Mozart – Symfonie g moll)

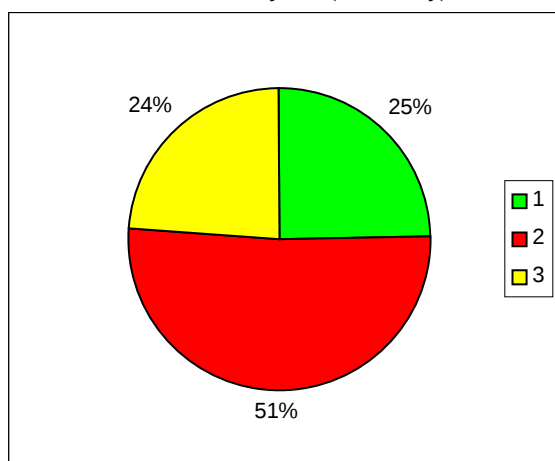
¹⁵³ Skupina instrumentalistů reagovala pozitivně z 27%, negativně ze 48%. Viz výše.

Graf č. III/57
Příznivci ukázky č. 6 (P. I. Čajkovskij – Labutí jezero)

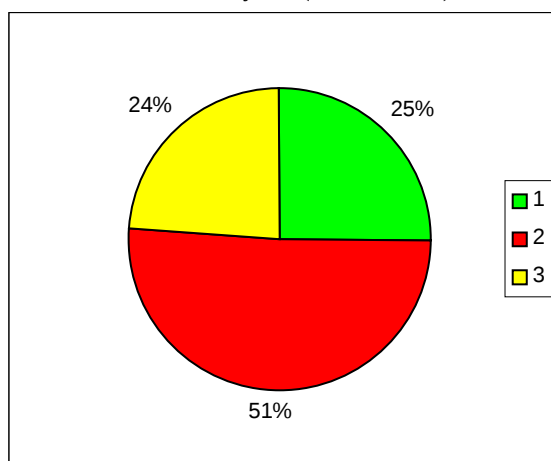

Respondenti, kteří vyjádřili ochotu poslouchat ukázky populární hudby, konkrétně ukázky č. 7, 8, a 9, reagovali zcela srovnatelně.¹⁵⁴ Příznivci ukázky č. 7 a 8 Janáčkovu Sinfoniettu přijali shodně z 25% a rovněž shodně z 51% odmítli. Příznivci ukázky č. 9 zareagovali kladně z 26%, odmítavé reakce tvořili rovněž 51%. Podobně jako u předchozích ukázek je u potenciálních posluchačů folkové ukázky obliba umělé hudby vyšší. Je srovnatelná s reakcí na hudbu Čajkovského – 31% pozitivních a 47% negativních reakcí.

Graf č. III/58
Příznivci ukázky č. 7 (Green Day)

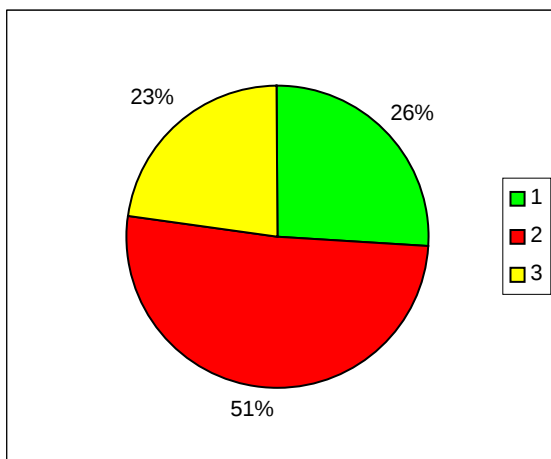

Graf č. III/59
Příznivci ukázky č. 8 (Sarah Connor)

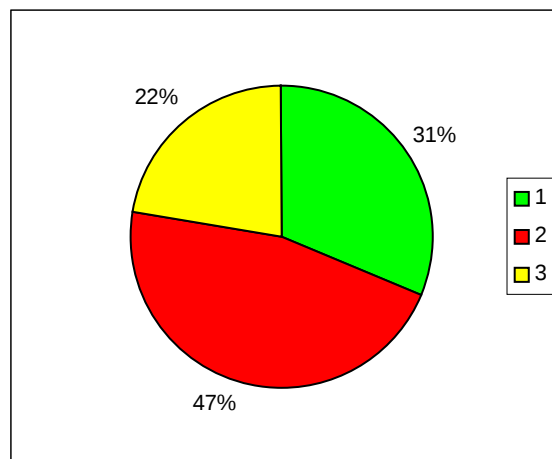

¹⁵⁴ Podobně jako u předchozích ukázek lze výsledky přirovnat k reakcím kontrolního souboru na ukázkou Janáčkovy hudby. Pozitivně reagovalo 23%, negativně 52% respondentů.

Graf č. III/60
Příznivci ukázky č. 7 (Kabát)

Graf č. III/61
Příznivci ukázky č. 8 (Zuzana Navarová)

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

2.4.4 Hodnocení ukázky č. 4

Antonín Dvořák – Mše D dur

Tabulka č. IV/1

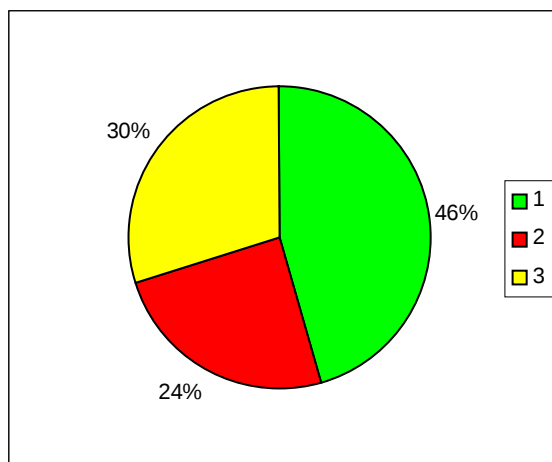
Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií			
		X	S
zajímavá	nudná	2,633	1,616
známá	neznámá	4,674	1,668
vzrušující	uklidňující	2,733	1,590
náročná	odpočinková	2,689	1,396
veselá	smutná	4,461	1,341
srozumitelná	nesrozumitelná	3,281	1,506
jednoduchá	složitá	5,472	1,143
ošklivá	krásná	5,456	1,166
nehodnotná	hodnotná	5,910	0,932
líbí se	nelíbí se	2,856	1,609
podobné slyšeli	neslyšeli	2,411	1,382
		%	
chci poslouchat		41	45,56
nechci poslouchat		22	24,44
lhostejnost		27	30,00
celkový počet respondentů		90	

Tabulka č. IV/1 přináší průměrné hodnoty výběrového souboru u všech bipolárních dvojic sémantického diferenciálu. Směrodatné odchylky jsou u hodnocení na všech škálách přiměřené nebo alespoň přijatelné. Jednoznačná názorová shoda (směrodatná odchylka činí 0,932) se ukazuje v otázce estetické hodnoty Dvořákovy hudby, kde průměrný výsledek činí 5,910. Skladba je tedy považována za velmi hodnotnou. Současně je označena jako zajímavá (průměrná hodnota 2,633) a spíše neznámá (4,674). Je charakterizována jako zřetelně vzrušující a náročná (hodnocení 2,733 resp. 2,689). Z hlediska veselého či smutného charakteru není odpověď jednoznačná – výsledek 4,461 směřuje spíše k pojmu smutná.¹⁵⁵ Skladba se respondentům výběrového souboru jeví jako spíše srozumitelná, jakkoli hodnota 3,281 v souvislosti se směrodatnou odchylkou převyšující 1,5 nevypovídá o přílišné shodě. Výsledné hodnoty na dalších škálách popisují jako jednoznačně složitou a přitom krásnou (průměrný výsledek 5,472 resp. 5,456 za přiměřené směrodatné odchylky 1,143 resp. 1,166). V otázce libosti se objevuje pozitivní odpověď, ovšem nikoli už tak zřetelně jako v otázce krásy (hodnocení 2,858). Rovněž směrodatná odchylka je výrazně vyšší (hodnota 1,609). Respondenti výběrového souboru

¹⁵⁵ Ukázka je v durové tónině, přechází do tóniny mollové a znovu se vrací do dur. Nelze jí upřít radostný charakter, Spíše však lze říci, že osciluje spíše mezi polohou majestátní a dramatickou.

se shodli, že podobnou hudbu už slyšeli (průměrný výsledek 2,411 a průměrná směrodatná odchylka v hodnotě 1,382). Navzdory poměrně jednoznačnému hodnocení na škále krásy však mládež zpívající v pěveckých sborech gymnázií neprojevuje tak velkou ochotu poslouchat Dvořákovu hudbu pro sbor a orchestr. Pozitivní odpověď volilo 46% dotazovaných ve výběrovém souboru. Negativní odpověď pak 24% respondentů. Celých 30% pak nemá jasný názor. Poměr mezi odpověďmi zvukového dotazníku je přehledně znázorněn v grafu č. IV/1.

Graf č. IV/1 – výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií

1 - příznivci	2 - odpůrci	3 - nerozhodnutí
---------------	-------------	------------------

Následující tabulky č. IV/2 a IV/3 přinášejí průměrné hodnoty u jednotlivých polaritách dvojic sémantického diferenciálu zvláště pro skupinu chlapců a pro skupinu dívek v rámci výběrového souboru. Grafy č. IV/2 – IV/7 ukazují rozvrstvení odpovědí u obou skupin na vybraných škálách, na nichž byl zaznamenán zřetelný rozdíl mezi průměrným výsledkem u chlapců a dívek v rámci výběrového souboru.

Tabulka č. IV/2

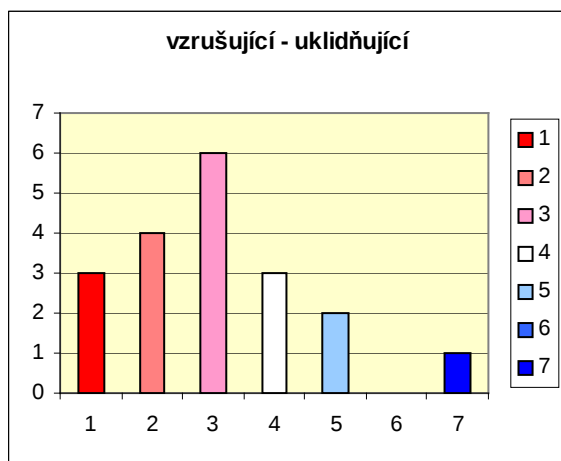
Výběrový soubor – členové pěveckých sborů – chlapci			
		X	S
zajímavá	nudná	2,474	1,230
známá	neznámá	4,842	1,268
vzrušující	uklidňující	3,053	1,503
náročná	odpočinková	2,737	1,408
veselá	smutná	4,579	1,184
srozumitelná	nesrozumitelná	3,263	1,481
jednoduchá	složitá	5,684	0,976
ošklivá	krásná	5,632	0,871
nehodnotná	hodnotná	5,889	0,657
líbí se	nelíbí se	2,947	1,468
podobné slyšeli	neslyšeli	3,263	1,649
%			
chci poslouchat		8	42,11
nechci poslouchat		6	31,58
lhostejnost		5	26,32
celkový počet respondentů		19	

Tabulka č. IV/3

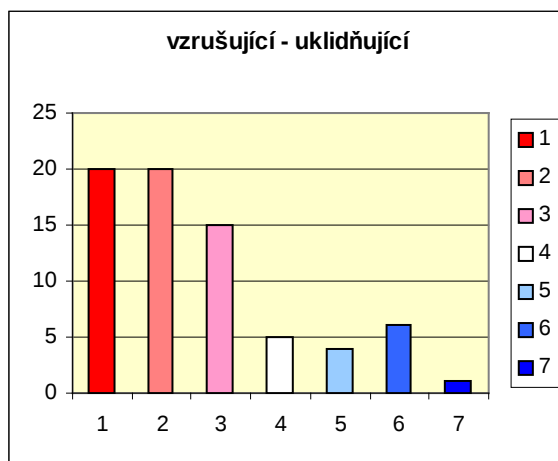
Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií – dívky			
		X	S
zajímavá	nudná	2,676	1,701
známá	neznámá	4,629	1,758
vzrušující	uklidňující	2,648	1,602
náročná	odpočinková	2,676	1,392
veselá	smutná	4,429	1,379
srozumitelná	nesrozumitelná	3,286	1,513
jednoduchá	složitá	5,414	1,177
ošklivá	krásná	5,408	1,229
nehodnotná	hodnotná	5,915	0,989
líbí se	nelíbí se	2,831	1,644
podobné slyšeli	neslyšeli	2,183	1,202
%			
chci poslouchat		33	46,48
nechci poslouchat		16	22,54
lhostejnost		22	30,99
celkový počet respondentů		71	

Směrodatné odchylky u chlapců v rámci výběrového souboru jsou nižší než u dívek. Skupina chlapců je názorově soudržnější. Jednoznačná shoda panuje u chlapců na škále složitosti, krásy a hodnoty. U dívek je jednoznačná shoda, vyjádřená směrodatnou odchylkou menší než 1, na škále hodnoty.

Graf č. IV/2 – výběrový soubor – chlapci

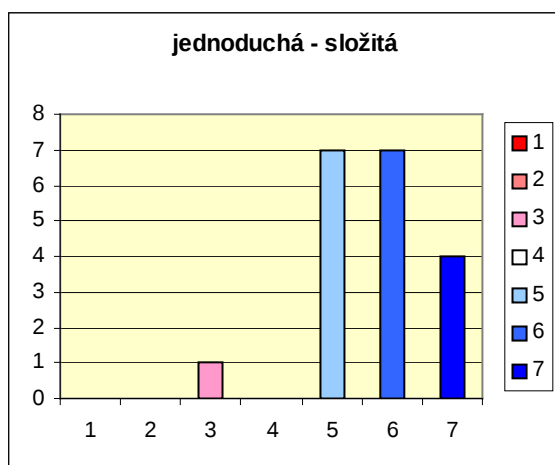

Graf č. IV/3 – výběrový soubor – dívky

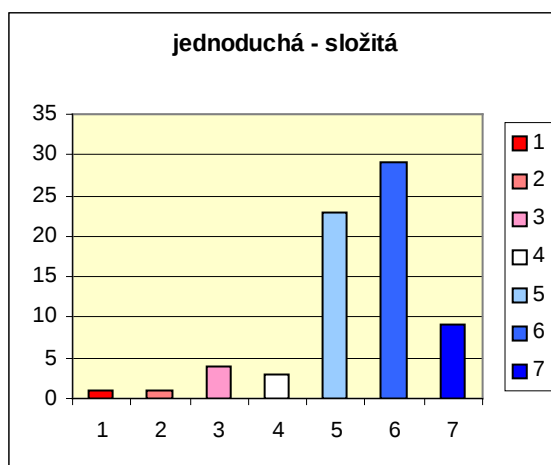

Na škále vzrušující – uklidňující se ukazuje, že hodnocení dívek – vzrušující charakter přikládáný ukázce – je intenzivnější než u chlapců. Ti zase pokládají ukázkou zřetelněji za krásnou a hodnotnou.

Graf č. IV/4 – výběrový soubor – chlapci

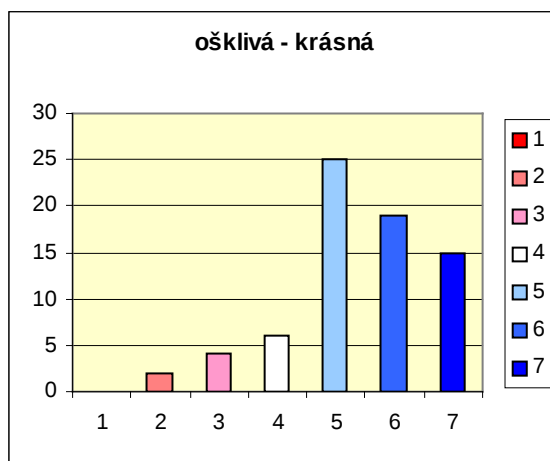
Graf č. IV/5 – výběrový soubor – dívky

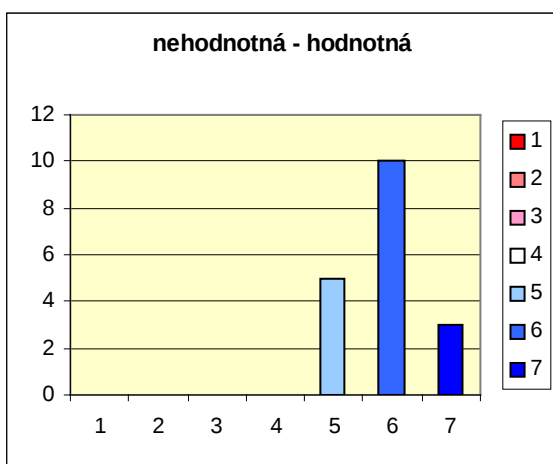
Graf č. IV/6 – výběrový soubor – chlapci

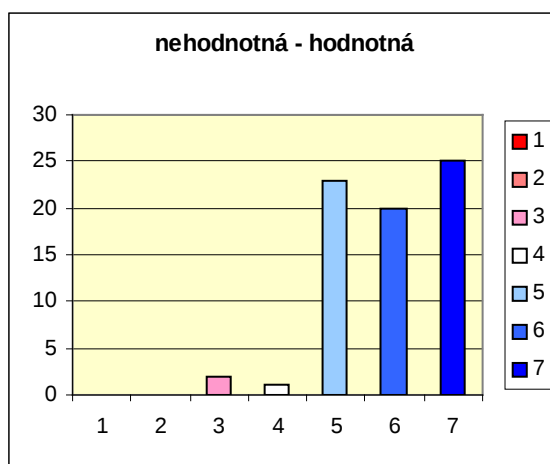
Graf č. IV/7 – výběrový soubor – dívky

Graf č. IV/8 – výběrový soubor – chlapci

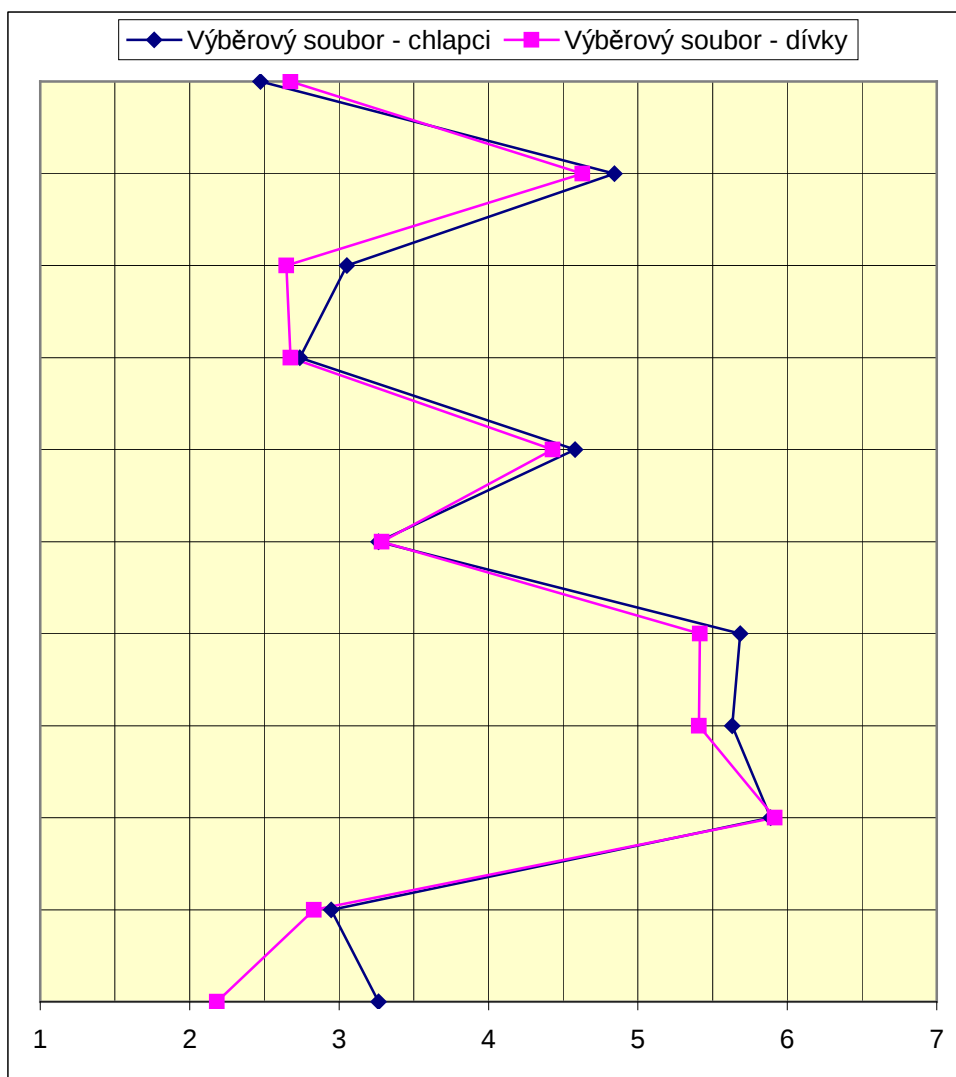
Graf č. IV/9 – výběrový soubor – dívky

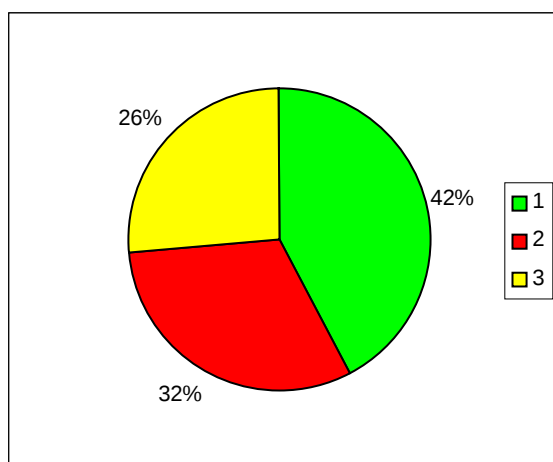
Následující graf sémantického diferenciálu nabízí přehledné srovnání hodnot uvedených v tabulkách č. IV/2 a IV/3 – průměrných výsledků na všech jedenácti škálách u chlapců i dívek ve výběrovém souboru.

V otázce ochoty poslouchat ukázkou č. 4 se chlapci a dívky ve výběrovém souboru příliš neliší. Dívky projevily k ukázce častěji pozitivní vztah (46% proti 42%), případně volily neutrální stanovisko (31% proti 26%). Chlapci naopak častěji vyjadřují nechuť k ukázce Dvořákovy duchovní hudby (32% oproti 23%). Tyto relace přehledně znázorňují následující výsečové grafy č. IV/11 a IV/12.

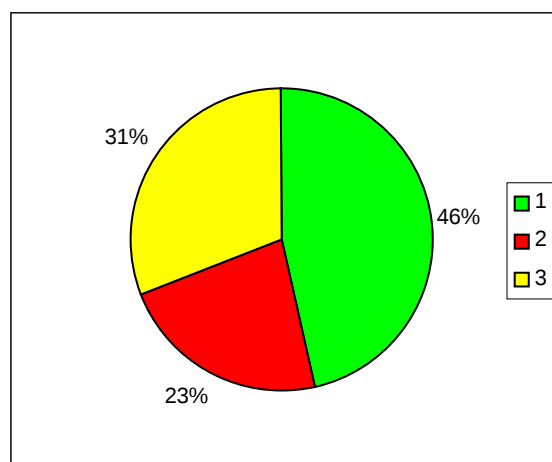
Graf č. IV/10 – sémantický diferenciál

Graf č. IV/11 – výběrový soubor – chlapci

Graf č. IV/12 – výběrový soubor - dívky

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Následuje tabulka č. IV/4, která obsahuje hodnoty sémantického diferenciálu pro kontrolní soubor – mládež, která nezpívá v pěveckých sborech gymnázií.

Tabulka č. IV/4

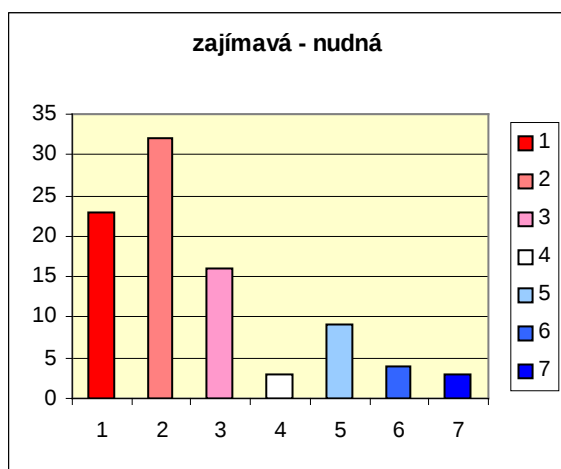
Kontrolní soubor			
		X	S
zajímavá	nudná	3,743	2,031
známá	neznámá	5,207	1,797
vzrušující	uklidňující	3,103	1,681
náročná	odpočinková	2,694	1,665
veselá	smutná	4,683	1,502
srozumitelná	nesrozumitelná	4,601	1,767
jednoduchá	složitá	5,556	1,395
ošklivá	krásná	4,215	1,689
nehodnotná	hodnotná	5,048	1,627
líbí se	nelíbí se	4,440	2,028
podobné slyšeli	neslyšeli	3,511	2,019
%			
chci poslouchat		92	21,50
nechci poslouchat		221	51,64
lhostejnost		115	26,87
celkový počet respondentů		428	

Hodnoty směrodatných odchylek u průměrných výsledků v rámci kontrolního souboru jsou tradičně vyšší než u souboru výběrového. Přiměřená shoda vyjádřená směrodatnou odchylkou menší než 1,5 panuje pouze v hodnocení na škále jednoduchá – složitá. V ostatních případech jsou hodnoty směrodatné odchylky vyšší – většinou víceméně přijatelné, ve třech případech pak neodpovídající. Jedná se o dvojice pojmů zajímavá – nudná, líbí se mi – nelíbí se mi, podobné jsem slyšel – neslyšel. Průměrný výsledek na škále zajímavosti je 3,743 – což je číslo blížíící se k neutrálnímu hodnocení. S přihlédnutím ke směrodatné odchylce 2,031 se ukazuje naprostá názorová roztržičnost souboru, a proto i nulová výpovědní hodnota výsledku na této škále. Zřetelné je hodnocení na druhé škále. Průměrná hodnota 5,207 vypovídá o skutečnosti, že ukázka je kontrolnímu souboru neznámá – výrazněji než souboru výběrovému. Ukázka je dále charakterizována jako mírně vzrušující (3,103) a hlavně náročná (2,694), a to zřetelněji než respondentům výběrového souboru. Její ohodnocení jako hudby spíše smutné je stejně nevýrazné jako u výběrového souboru (4,683). Podobně nejednoznačný výsledek (4,601) lze nalézt na škále srozumitelnosti. Zde se ale kontrolní soubor od výběrového liší – u respondentů ve výběrovém souboru se objevil průměrná hodnota směřující k pozitivnímu

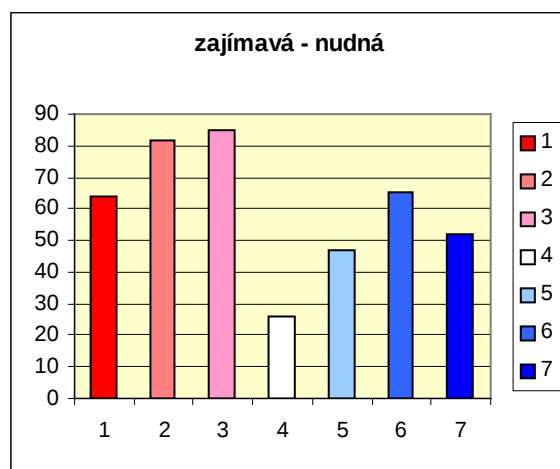
pojmu, tedy srozumitelná, zatímco u dotazovaných v souboru kontrolním směřuje výsledná hodnota na opačnou stranu škály. Shodně s výběrovým souborem se objevuje jasné hodnocení Dvořákovy mše jako hudby složité (průměrná hodnota 5,556 a směrodatná odchylka 1,395) V otázce krásy se neobjevuje jasné mínění (hodnota 4,215), v otázce estetické hodnoty odpověď zní spíše hodnotná (průměrný výsledek 5,048), nicméně nepoměrně méně výrazněji než u dotazovaných ve výběrovém souboru a s mnohem vyšší směrodatnou odchylkou (1,627). Odpověď na škále libosti (4,440)¹⁵⁶ má s ohledem na směrodatnou odchylku 2,028 nulovou výpovědní hodnotu, podobně jako výsledek na poslední škále (3,511)¹⁵⁷ při směrodatné odchylce 2,019. Následující sloupcové grafy č. IV/13 až IV/34 informují o skutečnosti, jak se jednotlivé hlasy respondentů ve výběrovém a kontrolním souboru rozložily na příslušných škálách sémantického diferenciálu.

Na škále zajímavosti je zřetelný rozdíl mezi strategií výběrového a kontrolního souboru. Respondenti výběrového souboru jednoznačně směřují ke střednímu stupni pojmu zajímavá (hodnota 2), zatímco soubor kontrolní se rozprostřel po celé škále.

Graf č. IV/13 – výběrový soubor

Graf č. IV/14 – kontrolní soubor

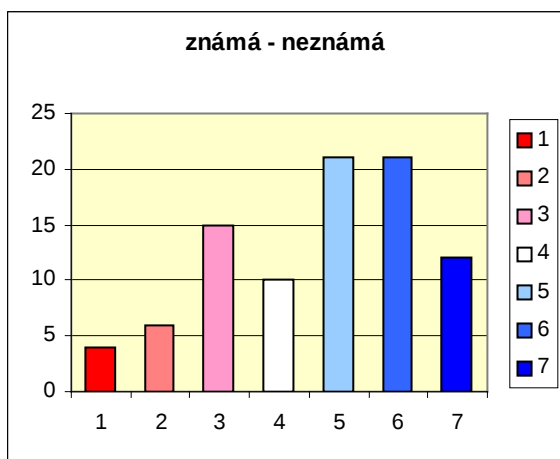

Na dalších škálách se výrazné rozdíly neobjevují. Dokládá to i níže uvedený graf sémantického diferenciálu č.IV/35.

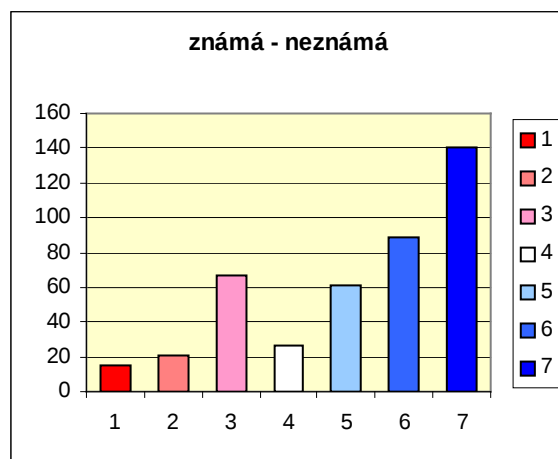
¹⁵⁶ tj. nelíbí se mi

¹⁵⁷ tj. podobné jsem slyšel

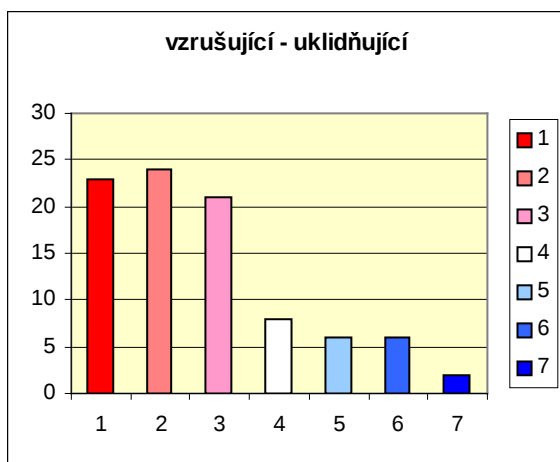
Graf č. IV/15 – výběrový soubor

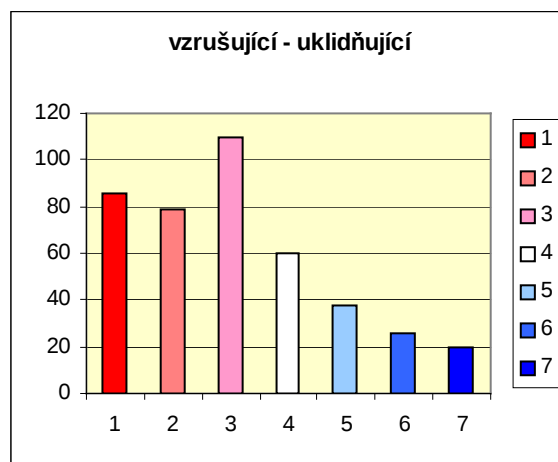
Graf č. IV/16 – kontrolní soubor

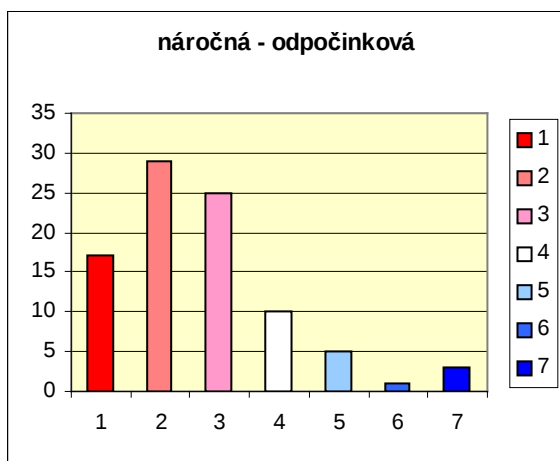
Graf č. IV/17 – výběrový soubor

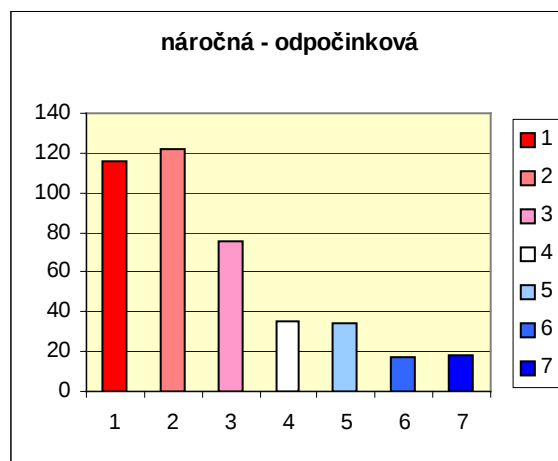
Graf č. IV/18 – kontrolní soubor

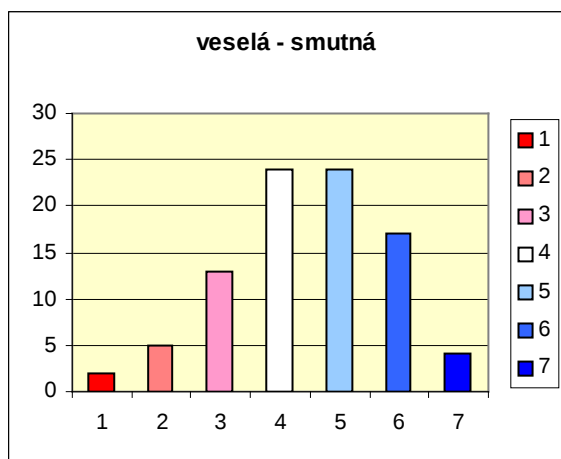
Graf č. IV/19 – výběrový soubor

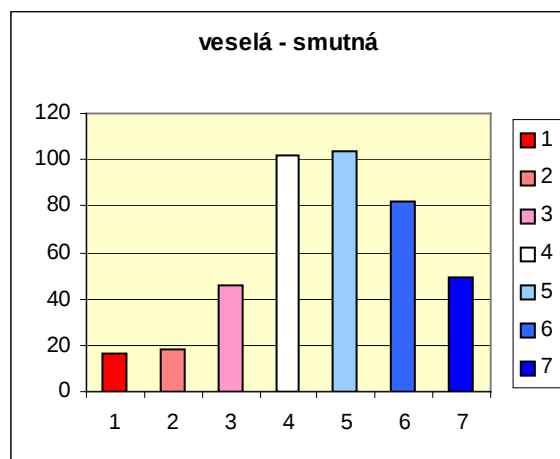
Graf č. IV/20 – kontrolní soubor

Graf č. IV/21 – výběrový soubor

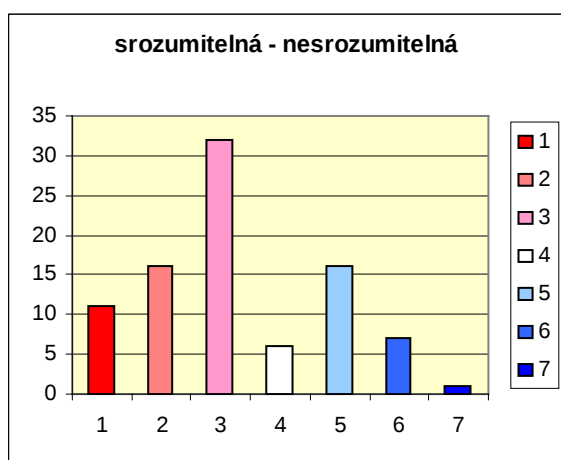

Graf č. IV/22 – kontrolní soubor

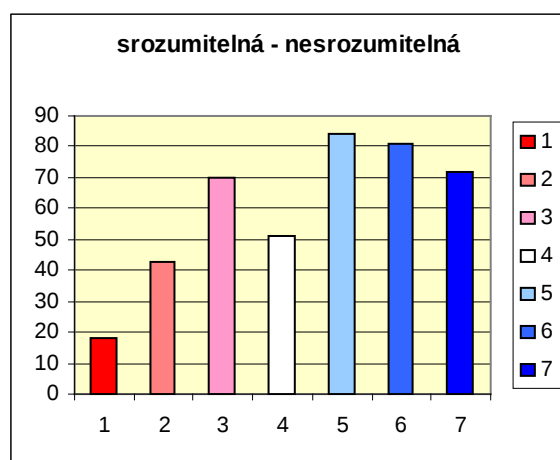

Značný rozdíl mezi výběrovým a kontrolním souborem se jeví na škále srozumitelnosti. Výběrový soubor se shoduje na nejnižším stupni pojmu srozumitelná, kontrolní soubor naopak velmi nejednoznačně směřuje k nejnižšímu stupni pojmu nesrozumitelná, hlasy jsou ale rozprostřeny po celé škále.

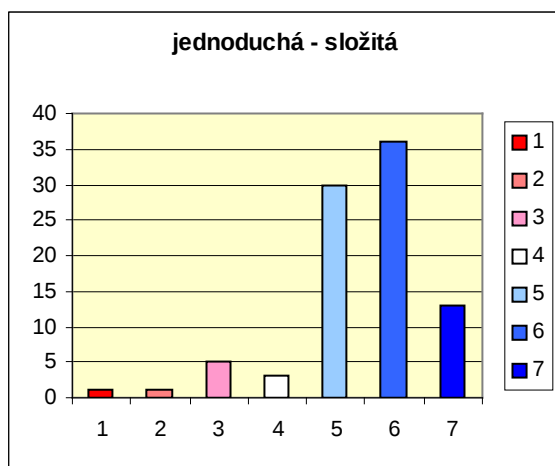
Graf č. IV/23 – výběrový soubor

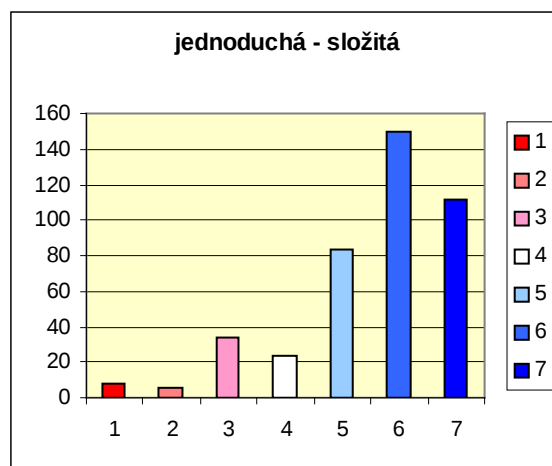
Graf č. IV/24 – kontrolní soubor

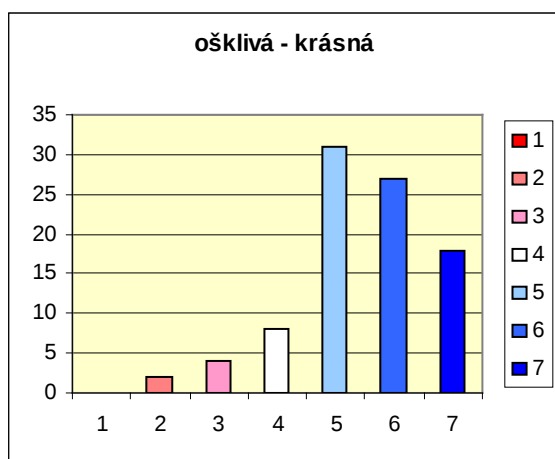
Graf č. IV/25 – výběrový soubor

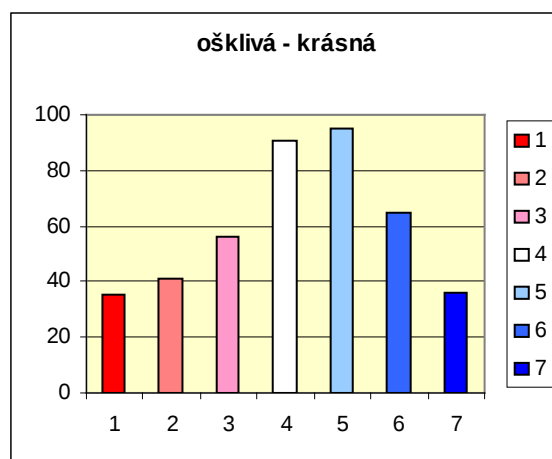
Graf č. IV/26 – kontrolní soubor

Graf č. IV/27 – výběrový soubor

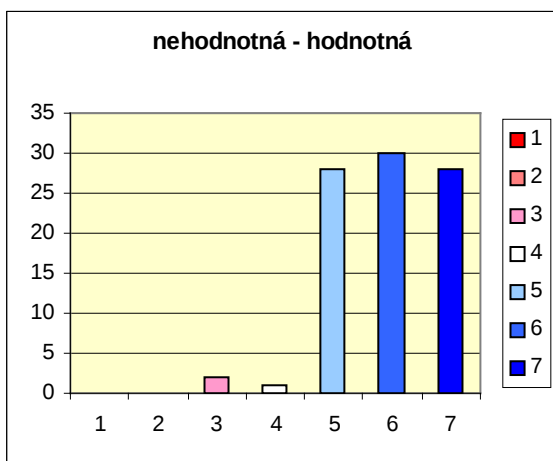
Graf č. IV/28 – kontrolní soubor

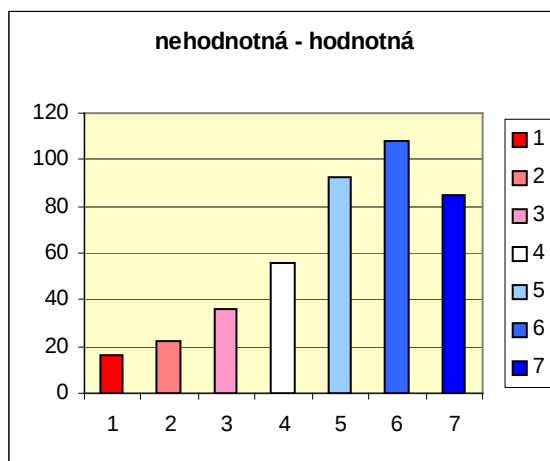
Rozdíl mezi výběrovým a kontrolním souborem se objevuje na škále krásy. Oba soubory sice tíhnou k nejnižšímu stupni pojmu krásná, nicméně na rozdíl od souboru výběrového, který se opačnému poli škály vyhýbá, množství respondentů kontrolního souboru se uchyluje k různým stupňům směrem k pojmu ošklivá

Podobná situace nastává i u dvojice pojmů nehodnotná – hodnotná. Výběrový soubor rozprostírá své hlasy mezi všechny tři stupně směrem k pojmu hodnotná. Kontrolní soubor, jakkoli směřuje ke střednímu stupni v poli hodnoty, se častěji uchyluje i k opačnému pojmu.

Graf č. IV/29 – výběrový soubor

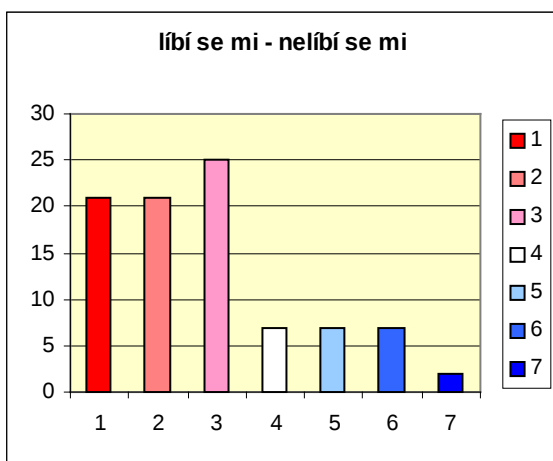

Graf č. IV/30 – kontrolní soubor

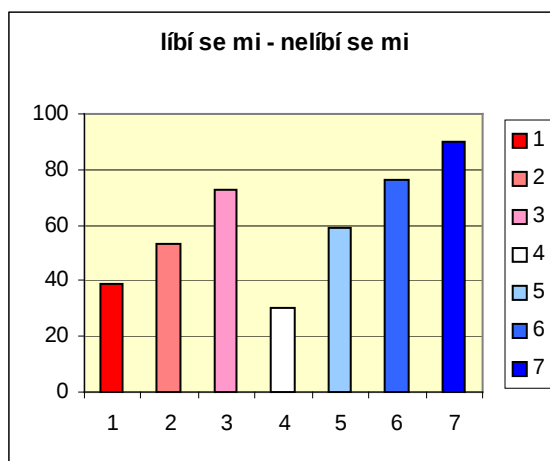

Na škále libosti se kontrolní soubor zcela názorově rozchází, Táhne buď k nejnižšímu stupni pojmu krásná, nebo naopak, a to častěji, k nejvyššímu stupni nelibosti. Soubor výběrový, jakkoli se zcela nevyhnul poli nelibosti, rozprostírá své hlasy v poli libosti, směřuje k nejnižšímu stupni (hodnota 3)

Graf č. IV/31 – výběrový soubor

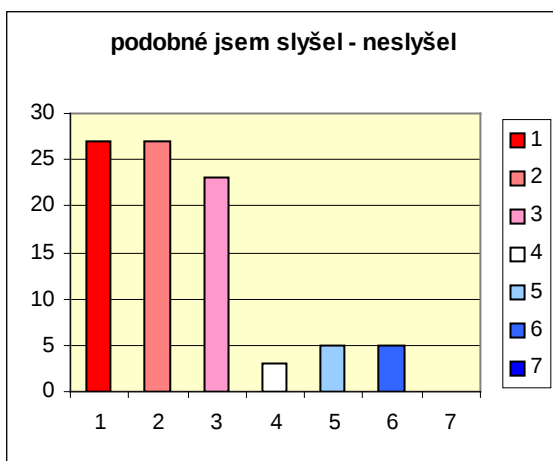

Graf č. IV/32 – kontrolní soubor

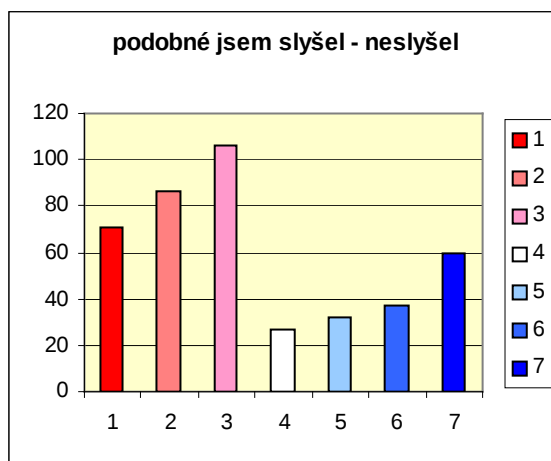

Respondenti výběrového souboru dávají najevo, že hudba čtvrté ukázky jim není cizí. Většina hlasů je směřována k nejvyššímu a střednímu stupni obeznámenosti (hodnota 1 a 2). Kontrolní soubor se názorově rozchází. Zřetelná tendence k nejnižšímu stupni poslechové zkušenosti je narušena množstvím hlasů na opačném pólu škály (hodnota 7).

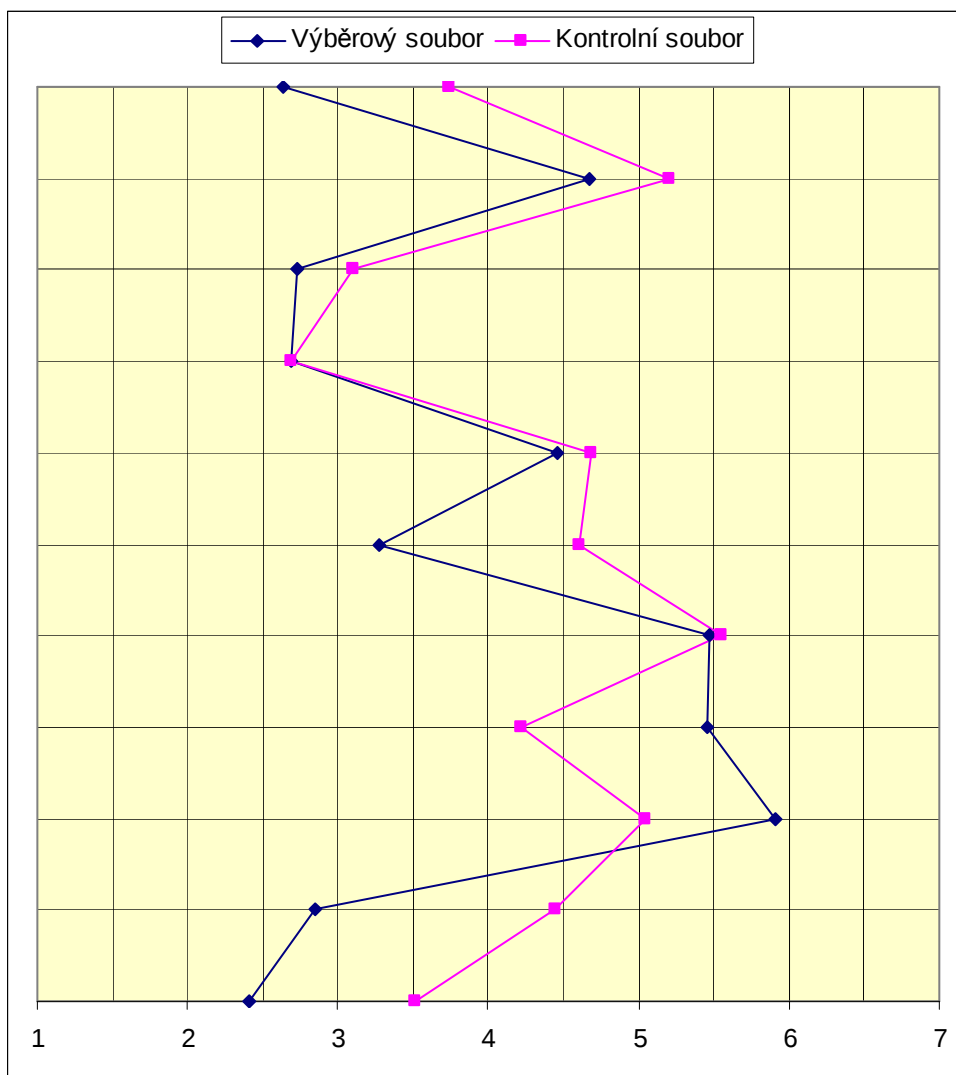
Graf č. IV/33 – výběrový soubor

Graf č. IV/34 – kontrolní soubor

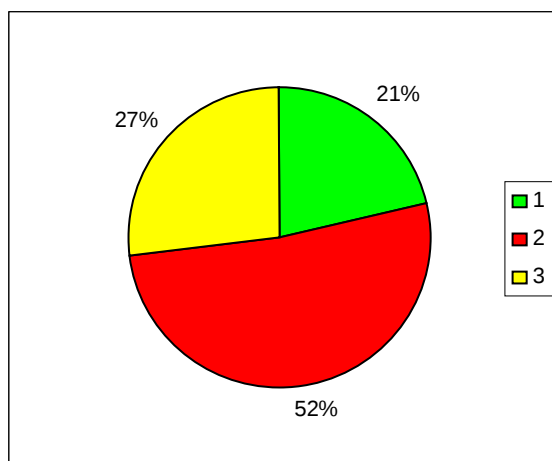

Graf č. IV/35 – sémantický diferenciál

Graf sémantického diferenciálu, který srovnává průměrné hodnoty výběrového souboru a souboru kontrolního jasně upozorňuje na rozdíly na škálách zajímavosti, srozumitelnosti, krásy, hodnoty a libosti. Celkovou ochotu kontrolního souboru poslouchat duchovní hudbu A. Dvořáka znázorňuje graf č. IV/36. Ukazuje převládající odpor k ukázce – odmítá ji 52% respondentů v kontrolním souboru. Lhostejný postoj zastává 27%, nejmenší část tvoří 21% potenciálních posluchačů ukázky.

Graf č.IV/36 – kontrolní soubor

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Tabulka č. IV/5

Kontrolní soubor – chlapci			
		X	S
zajímavá	nudná	4,010	2,020
známá	neznámá	5,239	1,702
vzrušující	uklidňující	3,161	1,711
náročná	odpočinková	2,750	1,645
veselá	smutná	4,590	1,501
srozumitelná	nesrozumitelná	4,592	1,723
jednoduchá	složitá	5,408	1,510
ošklivá	krásná	4,080	1,740
nehodnotná	hodnotná	4,864	1,764
líbí se	nelíbí se	4,552	1,972
podobné slyšeli	neslyšeli	3,701	2,081
%			
chci poslouchat		41	20,10
nechci poslouchat		108	52,94
lhostejnost		55	26,96
celkový počet respondentů		204	

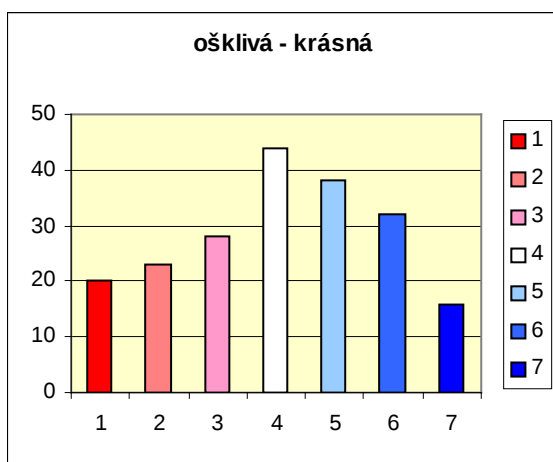
Tabulka č. IV/6

Kontrolní soubor – dívky			
		X	S
zajímavá	nudná	3,500	2,010
známá	neznámá	5,177	1,878
vzrušující	uklidňující	3,050	1,652
náročná	odpočinková	2,642	1,681
veselá	smutná	4,770	1,497
srozumitelná	nesrozumitelná	4,610	1,807
jednoduchá	složitá	5,694	1,262
ošklivá	krásná	4,339	1,630
nehodnotná	hodnotná	5,217	1,470
líbí se	nelíbí se	4,344	2,076
podobné slyšeli	neslyšeli	3,335	1,945
%			
chci poslouchat		51	22,77
nechci poslouchat		113	50,45
lhostejnost		60	26,79
celkový počet respondentů		224	

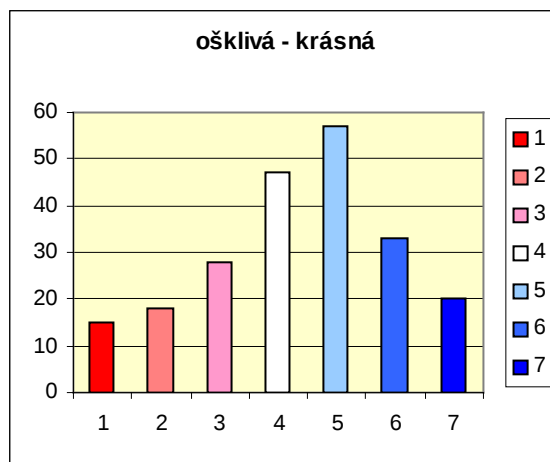
Tabulky č. IV/5 a IV/6 obsahují průměrné hodnoty na všech škálách sémantického diferenciálu zvláště pro skupinu chlapců a skupinu dívek v rámci kontrolního souboru. Směrodatná odchylka přesahuje hodnotu přijatelnosti na škále libosti u dívek, na poslední škále poslechové zkušenosti u chlapců a u obou skupin na škále zajímavá – nudná.

Grafy č. IV/37 – IV/40 ukazují rozvrstvení odpovědí u obou skupin na škálách krásy a hodnoty u chlapců a dívek v rámci výběrového souboru.

Graf č. IV/37 – kontrolní soubor – chlapci

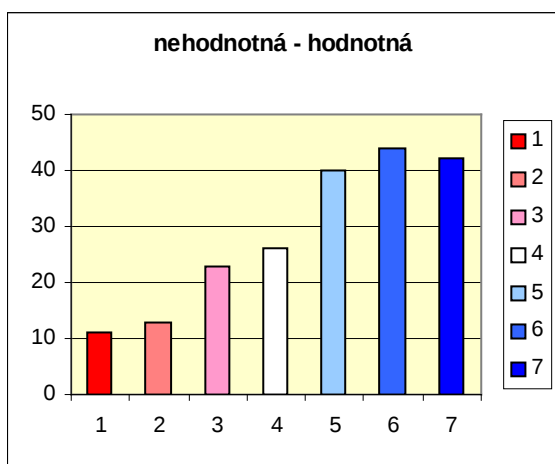
Graf č. IV/38 – kontrolní soubor – dívky

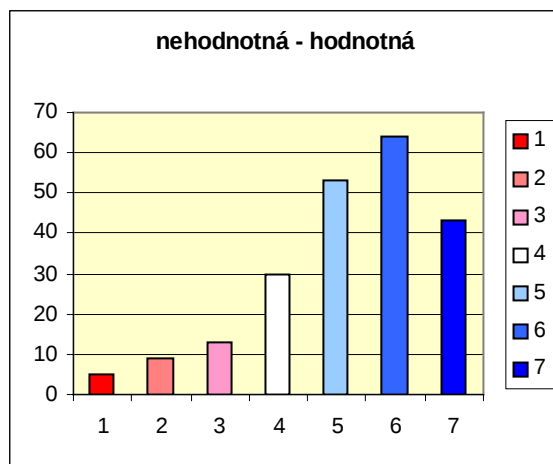
Na škále krásy se objevuje mírný rozdíl mezi hodnocením chlapců a dívek v kontrolním souboru. Chlapci zřetelně tíhnou k neutrálnímu hodnocení (hodnota 4). Dívky volí častěji nejnižší stupeň krásy (hodnota 5).

Na škále hodnotná – nehodnotná se významný rozdíl neobjevuje. Dívky se poněkud vyvarovaly nejvyššího stupně hodnoty, chlapci naopak častěji obsazují opačné pole škály – směrem k pojmu nehodnotná.

Graf č. IV/39 – kontrolní soubor – chlapci

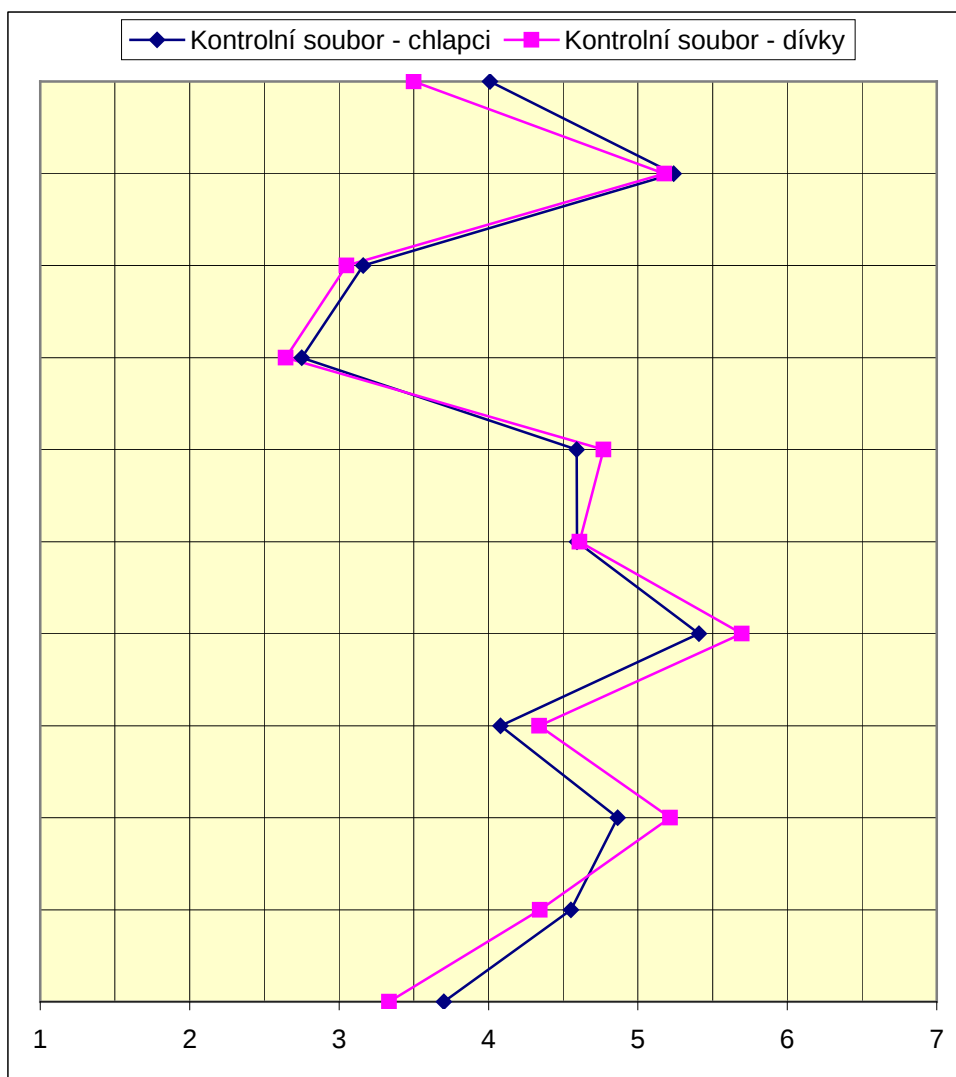

Graf č. IV/40 – kontrolní soubor – dívky

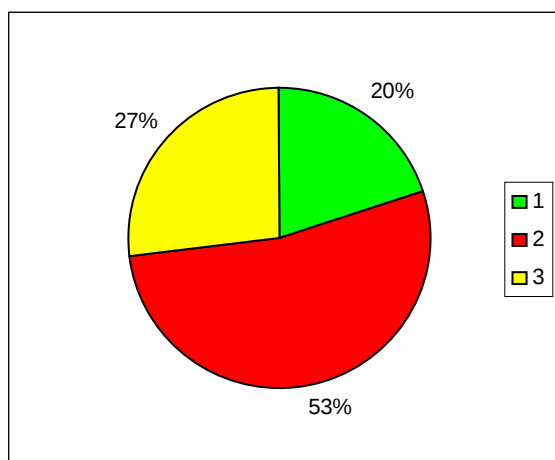

Přehledné znázornění průměrných hodnot na všech jedenácti škálách zvláště u chlapců a dívek v rámci kontrolního souboru nabízí graf sémantického diferenciálu č. IV/41. Ukazuje, že průměrné hodnoty se u chlapců a dívek v kontrolním souboru ve skutečnosti téměř neliší. Celkový postoj chlapců a dívek k ukázce č. 4 vyjádřený ochotou hudbu poslouchat je znázorněn v grafech č. IV/42 a IV/43. Poměr odpovědí se rovněž téměř neliší – většina chlapců i dívek tuto hudbu odmítá – 53% resp. 50%. Pozitivní reakce tvoří 20% u chlapců a 23% u dívek. Míra lhostejnosti je u obou skupin 27%.

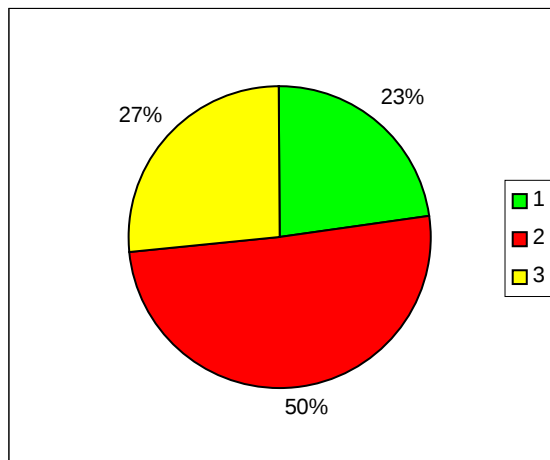
Graf č. IV/41 – sémantický diferenciál

Graf č. IV/42 – kontrolní soubor – chlapci

Graf č. IV/43 – kontrolní soubor - dívky

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Tabulky č. IV/7 a IV/8 informativně přinášejí hodnoty sémantického diferenciálu pro skupinu instrumentalistů a naopak mládeže nevykazující hru na nástroj. Rozdíl mezi oběma skupinami pak názorně demonstruje graf č. IV/44.

Tabulka č. IV/7

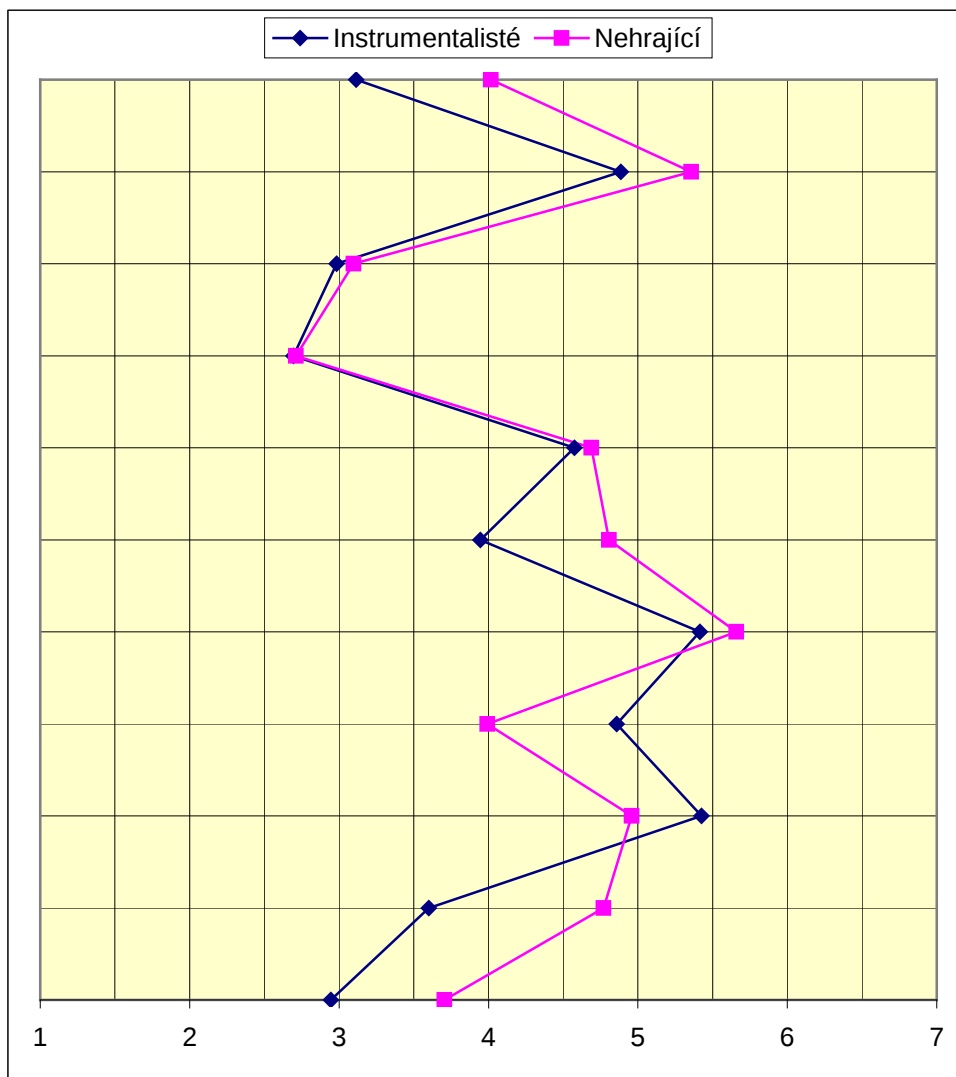
Instrumentalisté			
		X	S
zajímavá	nudná	3,114	1,909
známá	neznámá	4,886	1,820
vzrušující	uklidňující	2,984	1,742
náročná	odpočinková	2,694	1,608
veselá	smutná	4,575	1,479
srozumitelná	nesrozumitelná	3,944	1,740
jednoduchá	složitá	5,415	1,402
ošklivá	krásná	4,858	1,588
nehodnotná	hodnotná	5,426	1,422
líbí se	nelíbí se	3,600	2,019
podobné slyšeli	neslyšeli	2,945	1,831
%			
chci poslouchat		97	37,60
nechci poslouchat		93	36,05
lhostejnost		68	26,36
celkový počet respondentů		258	

Tabulka č. IV/8

Nehrající			
		X	S
zajímavá	nudná	3,980	2,013
známá	neznámá	5,355	1,710
vzrušující	uklidňující	3,087	1,590
náročná	odpočinková	2,684	1,631
veselá	smutná	4,709	1,467
srozumitelná	nesrozumitelná	4,773	1,753
jednoduchá	složitá	5,640	1,322
ošklivá	krásná	4,020	1,651
nehodnotná	hodnotná	4,988	1,649
líbí se	nelíbí se	4,728	1,928
podobné slyšeli	neslyšeli	3,682	2,032
%			
chci poslouchat		36	13,85
nechci poslouchat		150	57,69
lhostejnost		74	28,46
celkový počet respondentů		260	

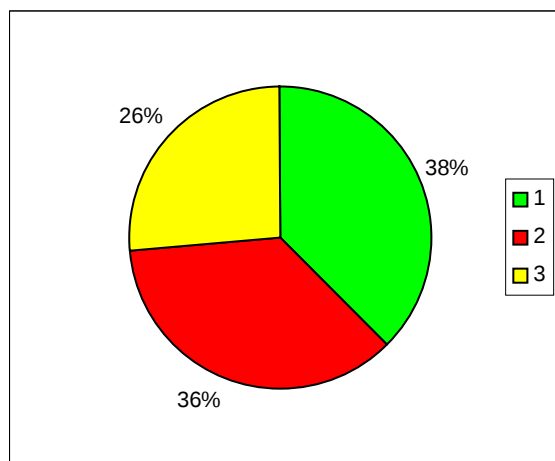
Jakkoli je rozdíl mezi výslednými hodnotami viditelný, je zřejmé, že mezi těmito skupinami není tak významný jako mezi výběrovým a kontrolním souborem. Také skupina instrumentalistů není tak názorově soudržná jako výběrový soubor.

Graf č. IV/44 – sémantický diferenciál

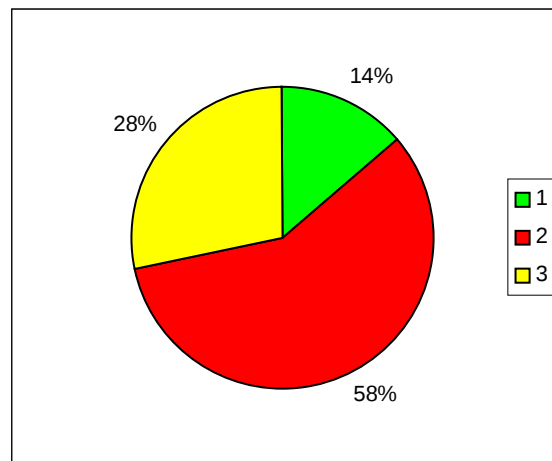

V souvislosti s rozlišením skupiny vykazující instrumentální aktivitu a skupiny instrumentální aktivitu nevykazující, se jeví jako zajímavý především rozdíl v celkovém přijetí ukázky. Mládež, která hraje na nějaký hudební nástroj, byla Dvořákovou hudbou zaujata z 38%. Odmítá ji z 36%, 26% nevyjádřilo jednoznačné mínění. Mládež, která nehraje na žádný hudební nástroj, vykazovala velmi malou chuť tuto ukázku poslouchat. Převládá nesouhlas – z 58%, 28% vyjadřuje lhostijný postoj. Možnost dalšího poslechu připouští pouhých 14% dotazovaných v příslušné skupině.

Graf č. IV/45 – instrumentalisté

Graf č. IV/46 – nehrající

1 - příznivci	2 - odpůrci	3 - nerozhodnutí
---------------	-------------	------------------

Pro informaci jsou dále uvedeny tabulky s příslušnými hodnotami pro skupiny mládeže, vytvořené na základě instrumentálních zkušeností s konkrétními nástroji, které jsou součástí symfonického orchestru. Tyto skupiny jsou názorově soudržnější než kompletní skupina instrumentalistů, jak lze poznat podle nižších hodnot směrodatné odchylky. Ta se pohybuje v mezích 1 – 2. Výjimkou je jednoznačná shoda na škále hodnoty u hráčů na smyčcové nástroje (směrodatná odchylka 0,967) a naopak názorová roztržitost na škále libosti u hráčů na nástroje dechové žesťové (směrodatná odchylka 2,154)

Tabulka č. IV/9

Instrumentalisté – hra na smyčcové nástroje			
		X	S
zajímavá	nudná	2,909	1,756
známá	neznámá	4,636	1,943
vzrušující	uklidňující	2,727	1,763
náročná	odpočinková	2,818	1,613
veselá	smutná	4,364	1,400
srozumitelná	nesrozumitelná	3,545	1,616
jednoduchá	složitá	5,182	1,113
ošklivá	krásná	5,182	1,466
nehodnotná	hodnotná	5,864	0,967
líbí se	nelíbí se	3,136	1,984
podobné slyšeli	neslyšeli	2,455	1,437
		%	
chci poslouchat		10	45,45
nechci poslouchat		8	36,36
lhostejnost		4	18,18

celkový počet respondentů	22
---------------------------	----

Tabulka č. IV/10

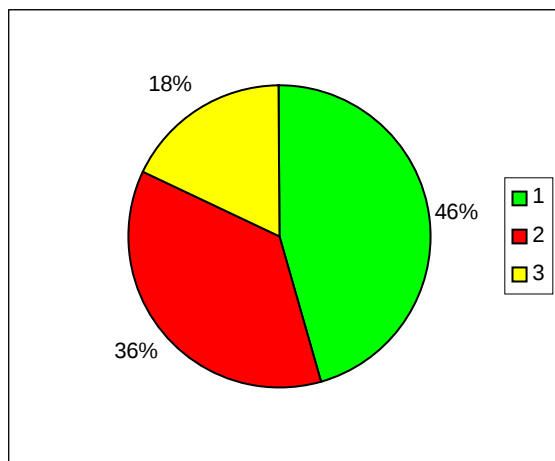
Instrumentalisté – hra na dřevěné dechové nástroje			
		X	S
zajímavá	nudná	3,167	1,926
známá	neznámá	4,854	1,920
vzrušující	uklidňující	3,000	1,648
náročná	odpočinková	3,000	1,732
veselá	smutná	4,512	1,640
srozumitelná	nesrozumitelná	3,976	1,725
jednoduchá	složitá	5,293	1,550
ošklivá	krásná	4,810	1,418
nehodnotná	hodnotná	5,488	1,399
líbí se	nelíbí se	3,714	1,979
podobné slyšeli	neslyšeli	3,119	1,854
%			
chci poslouchat		15	35,71
nechci poslouchat		18	42,86
lhostejnost		9	21,43
celkový počet respondentů			
		42	

Tabulka č. IV/11

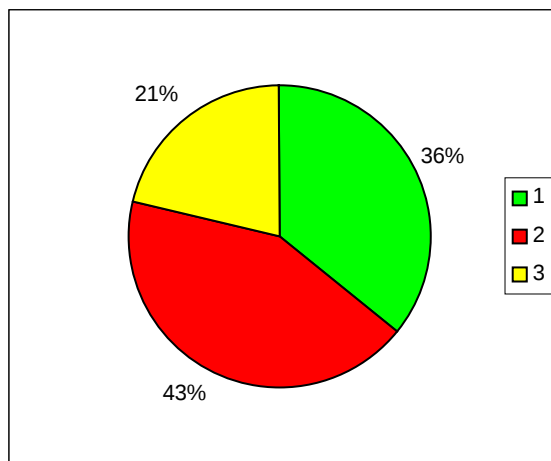
Instrumentalisté – hra na žesťové dechové nástroje			
		X	S
zajímavá	nudná	3,250	1,738
známá	neznámá	5,000	1,871
vzrušující	uklidňující	3,167	1,772
náročná	odpočinková	2,818	1,800
veselá	smutná	4,091	1,164
srozumitelná	nesrozumitelná	3,833	1,624
jednoduchá	složitá	5,000	1,732
ošklivá	krásná	5,083	1,382
nehodnotná	hodnotná	5,833	1,143
líbí se	nelíbí se	3,833	2,154
podobné slyšeli	neslyšeli	3,250	1,831
%			
chci poslouchat		5	41,67
nechci poslouchat		4	33,33
lhostejnost		3	25,00
celkový počet respondentů			
		12	

Poměr mezi pozitivními, negativními a lhostejnými reakcemi u jednotlivých „nástrojových skupin“ znázorňují následující grafy č. IV/47 až IV/49.

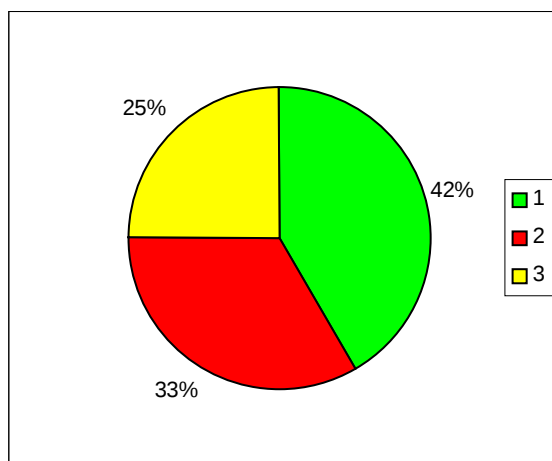
Graf č. IV/47 – instrumentalisté – smyčcové nástroje

Graf č. IV/48 – instrumentalisté – dřevěné dechové nástroje

Graf č. IV/49 – instrumentalisté – dřevěné žesťové nástroje

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Tabulka č. IV/12 přináší napříč výběrovým a kontrolním souborem průměrné hodnoty na škálách sémantického diferenciálu pro skupinu respondentů, kteří explicitně uvedli uměleckou hudbu jako svůj oblíbený hudební žánr. Všeobecnou oblibu ukázky č. 4 v dané skupině pak znázorňuje graf č. IV/50. Zatím ochota poslouchat je u příznivců umělecké ukázky zřetelně vyšší než u výběrového souboru (55% pozitivních, 29% negativních a 16% neurčitých reakcí),¹⁵⁸ hodnocení zachycené v tabulce je s hodnocením

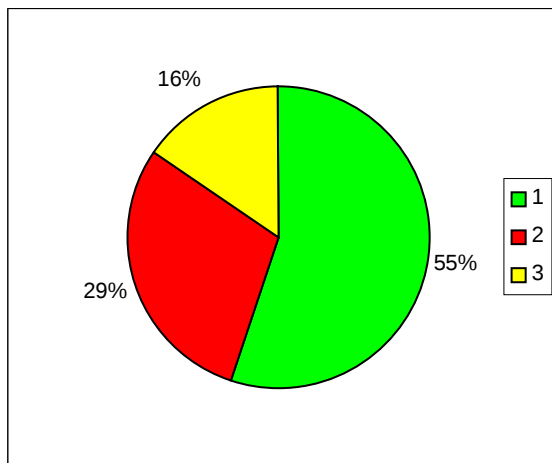
¹⁵⁸ Výběrový soubor vykázal 46% kladných, 24% záporných a 30% lhostejných reakcí.

výběrového souboru srovnatelné nebo méně intenzivní – viz škála srozumitelnosti (3,706) a hodnoty (5,569)¹⁵⁹

Tabulka č. IV/12

Příznivci artificiální hudby			
		X	S
zajímavá	nudná	2,529	1,513
známá	neznámá	4,059	1,965
vzrušující	uklidňující	2,706	1,660
náročná	odpočinková	2,882	1,711
veselá	smutná	4,255	1,384
srozumitelná	nesrozumitelná	3,706	1,648
jednoduchá	složitá	5,471	1,194
ošklivá	krásná	5,275	1,496
nehodnotná	hodnotná	5,569	1,524
líbí se	nelíbí se	2,902	1,796
podobné slyšeli	neslyšeli	2,529	1,500
%			
chci poslouchat		28	54,90
nechci poslouchat		15	29,41
lhostejnost		8	15,69
celkový počet respondentů		51	

Graf č. IV/50 – příznivci artificiální hudby

1 - příznivci	2 - odpůrci	3 - nerozhodnutí
---------------	-------------	------------------

Následující tabulka č. IV/13 ukazuje výsledky na jednotlivých škálách sémantického diferenciálu pro skupinu respondentů, kteří v dotazníku projevíli zájem tuto

¹⁵⁹ Příslušné průměrné hodnoty u výběrového souboru jsou 3,281 resp. 5,910.

hudbu poslouchat. V závěrečné otázce zvolilo první možnost celkem 133 respondentů, z toho bylo 49 chlapců a 84 dívek.¹⁶⁰ Z celkového počtu 133 dotazovaných vykazuje instrumentální činnost 97 respondentů (73%), zatímco 36 nehraje na žádný hudební nástroj (27%). Mezi příznivci je 41 členů gymnaziálních pěveckých sborů (31%) a 92 příslušníků kontrolního souboru, z nichž 23 potvrdilo jinou souborovou činnost (17%). 93 respondentů (70%) prošlo vzděláváním v hudebním oboru ZUŠ, přičemž 45 z nich (34%) ZUŠ stále navštěvuje. Z celkového počtu 133 příznivců čtvrté ukázky projevilo 28 z nich oblibu artificiální hudby (21%) – 8 ji uvedlo na prvním místě, 4 na druhém a 16 na třetím.

Tabulka č. IV/13

Respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah			
		X	S
zajímavá	nudná	1,864	1,192
známá	neznámá	4,107	1,970
vzrušující	uklidňující	2,679	1,813
náročná	odpočinková	2,802	1,767
veselá	smutná	4,061	1,596
srozumitelná	nesrozumitelná	3,238	1,621
jednoduchá	složitá	5,454	1,398
ošklivá	krásná	5,970	1,094
nehodnotná	hodnotná	6,023	1,149
líbí se	nelíbí se	1,955	1,065
podobné slyšeli	neslyšeli	2,389	1,580
%			
chci poslouchat		133	100,00
nechci poslouchat		0	0,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		133	

Respondentů, kteří odmítli znovu poslouchat ukázkou č. 4, bylo 243, z toho 114 chlapců a 129 dívek. 93 z nich (38%) hraje na nějaký hudební nástroj, 150 na hudební nástroj nehraje (62%). Ukázkou odmítá poslouchat 22 členů gymnaziálního pěveckého sboru (9%). Ze zbývajících 221 respondentů vykazuje 20 jinou souborovou hudební aktivitu (8%). Vzděláváním na ZUŠ prošlo 121 dotazovaných (50%), z nich 38 výuku stále navštěvuje (16%). Oblibu artificiální hudby uvedlo 15 dotazovaných (6%) – z toho 4 na prvním místě, 5 na místě druhém, 6 na místě třetím.

¹⁶⁰ Poměr mezi chlapci a dívkami v rámci všech respondentů byl zhruba 75 : 100. Viz výše

Tabulka č. IV/14

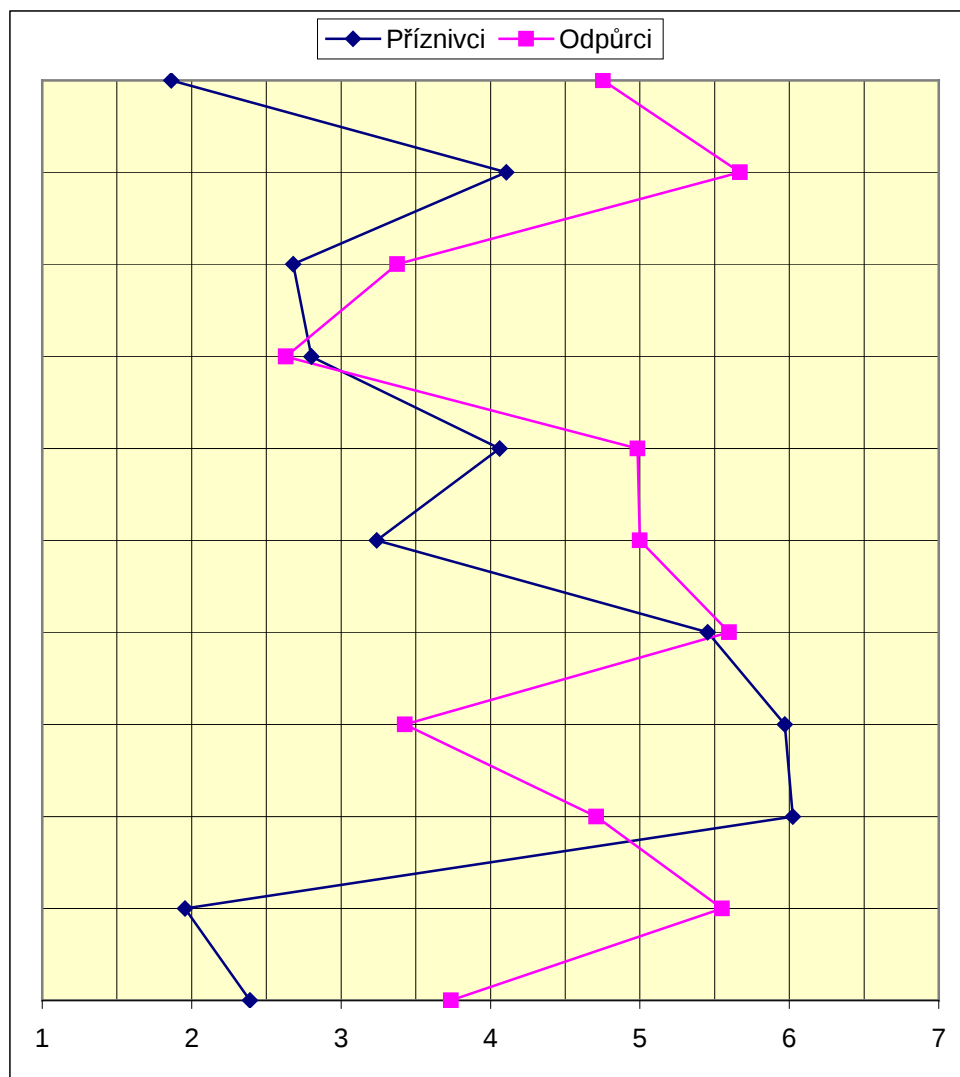
Respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah			
		X	S
zajímavá	nudná	4,753	1,856
známá	neznámá	5,671	1,496
vzrušující	uklidňující	3,376	1,645
náročná	odpočinková	2,631	1,583
veselá	smutná	4,983	1,342
srozumitelná	nesrozumitelná	5,000	1,669
jednoduchá	složitá	5,598	1,372
ošklivá	krásná	3,427	1,509
nehodnotná	hodnotná	4,708	1,673
líbí se	nelíbí se	5,550	1,559
podobné slyšeli	neslyšeli	3,736	2,082
%			
chci poslouchat		0	0,00
nechci poslouchat		243	100,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		243	

Následuje graf sémantického diferenciálu č. IV/51, který přináší srovnání výsledků na jednotlivých škálách mezi příznivci a odpůrci ukázky č. 4. Diametrální rozdíly logicky dosahují maxima především na škále zajímavosti, krásy a libosti. Následující výšečové grafy č. IV/52 až IV/60 znázorňují poměr kladných a záporných odpovědí u skupin respondentů, kteří vyjádřili ochotu poslouchat další z ukázek zvukového dotazníku. Pozitivní reakce na Dvořákovu duchovní hudbu u potenciálních posluchačů ukázky č. 1, 2, 3 a 5 jsou proti očekávání poněkud nižší než výsledky kontrolního souboru, nicméně opět velmi vyrovnané. V případě potenciálních posluchačů Bachovy hudby činí pozitivní reakce 43% a negativní reakce 33%. U příznivců renesanční polyfonie činí tyto hodnoty 42% ku 33%. Respondenti ochotní poslouchat ukázku č. 3 přijímají čtvrtou ukázku ze 39%, odmítají ji z 34%. Příznivci Mozartovy hudby vykazují 41% pozitivních a 34% negativních odpovědí.¹⁶¹ Podíl pozitivních reakcí u respondentů, kteří vyjádřili ochotu poslouchat hudbu P. I. Čajkovského je proti očekávání vyšší. V případě předchozích ukázek odpovídal většinou výsledkům kontrolního souboru. V tomto případě se mírně blíží ostatním ukázkám umělé hudby, jakkoli převládají reakce záporné – 40%. Pozitivní reakce vykazovalo 32%. Kontrolnímu souboru odpovídají logicky postoje respondentů, kteří vyjádřili ochotu poslouchat ukázky č. 7, 8 a 9.¹⁶²

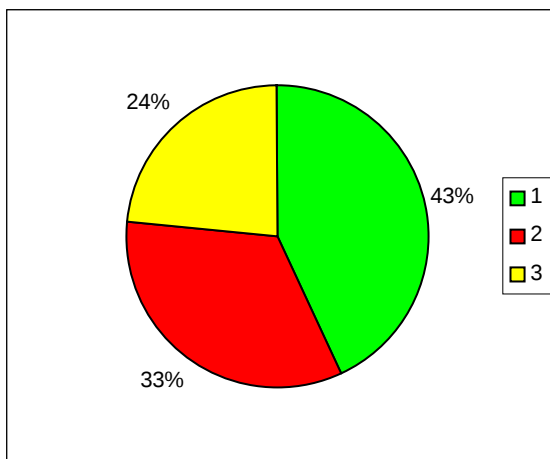
¹⁶¹ Výběrový soubor vykázal 46% kladných a 24% záporných reakcí. Viz výše.

¹⁶² Kontrolní soubor vykázal 21% kladných a 52% záporných reakcí. Viz výše.

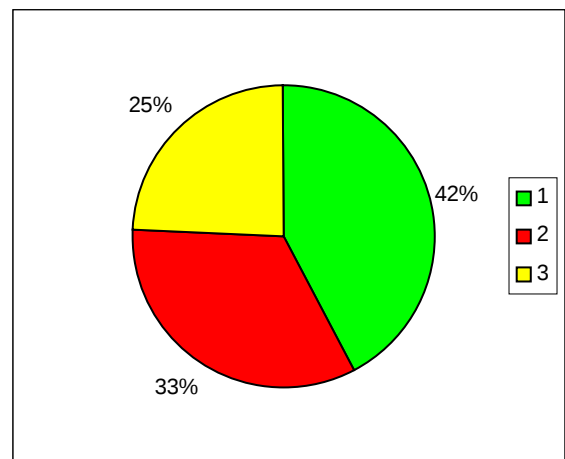
Graf č. IV/51 – sémantický diferenciál

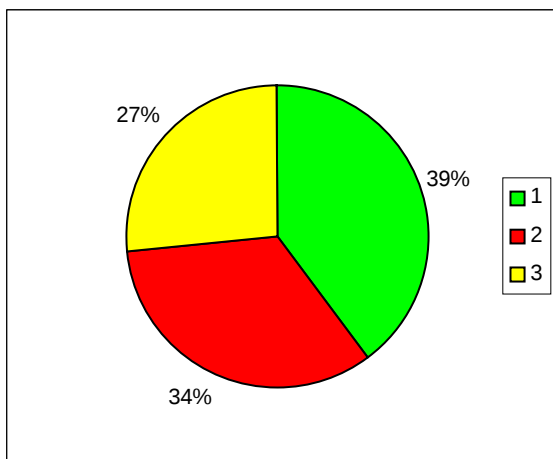
Graf č. IV/52
Příznivci ukázky č. 1 (J. S. Bach – Braniborský koncert)

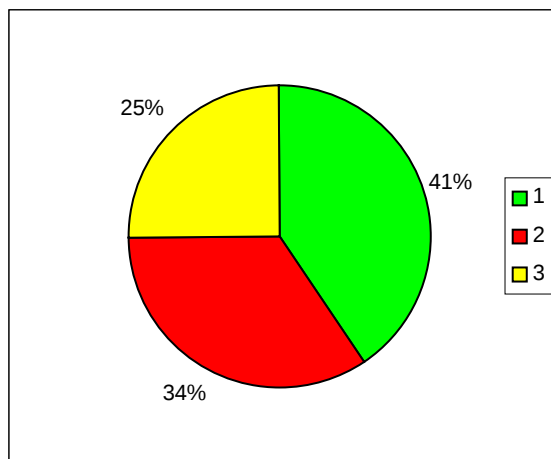
Graf č. IV/53
Příznivci ukázky č. 2 (renesanční vokální polyfonie)

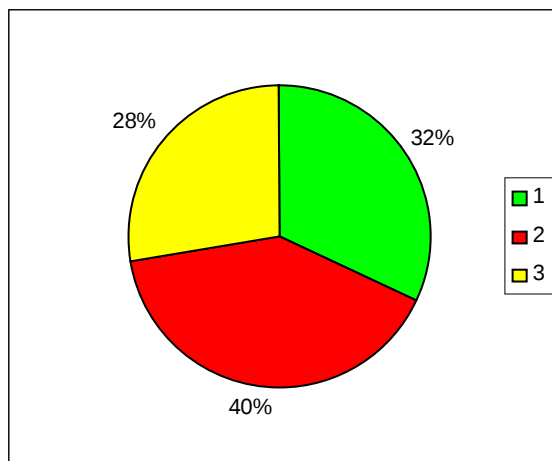
Graf č. IV/54
Příznivci ukázky č. 3 (Leoš Janáček – Sinfonietta)

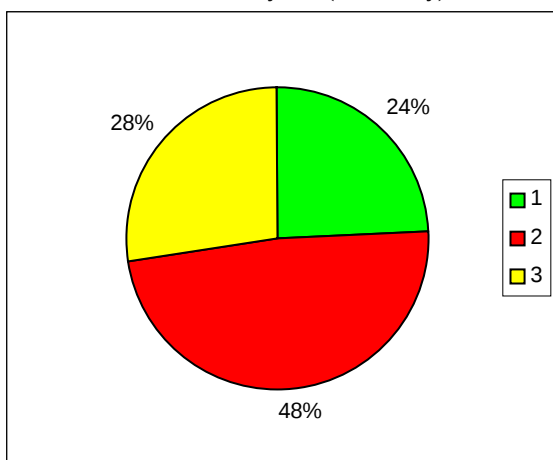
Graf č. IV/55
Příznivci ukázky č. 5 (W. A. Mozart – Symfonie g moll)

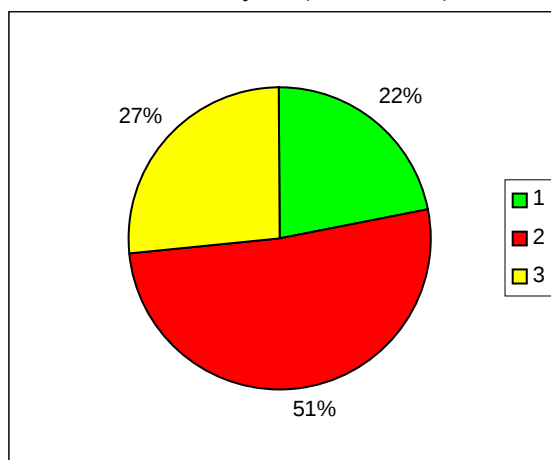
Graf č. IV/56
Příznivci ukázky č. 6 (P. I. Čajkovskij – Labutí jezero)

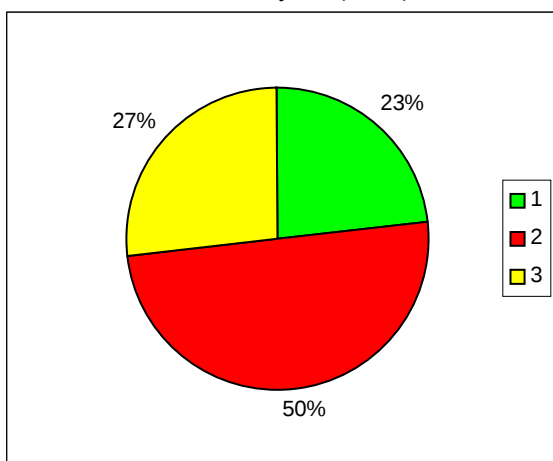
Graf č. IV/57
Příznivci ukázky č. 7 (Green Day)

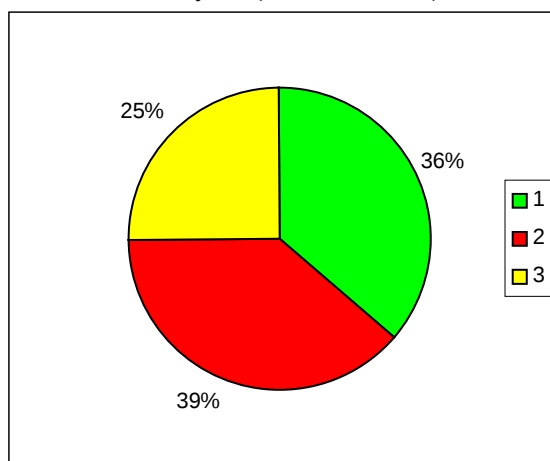
Graf č. IV/58
Příznivci ukázky č. 8 (Sarah Connor)

Graf č. IV/59
Příznivci ukázky č. 7 (Kabát)

Graf č. IV/60
Příznivci ukázky č. 8 (Zuzana Navarová)

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Podle očekávání, podobně jako u předchozích ukázek, se projevila pozitivní korelace mezi folkem a hudbou artificiální, na kterou již bylo několikrát upozorněno. Dvořákovu hudbu chce poslouchat 36% příznivců Z. Navarové, 39% odmítá – poměr se blíží výsledkům ve skupinách příznivců hudby a artificiální.

2.4.5 Hodnocení ukázky č. 5

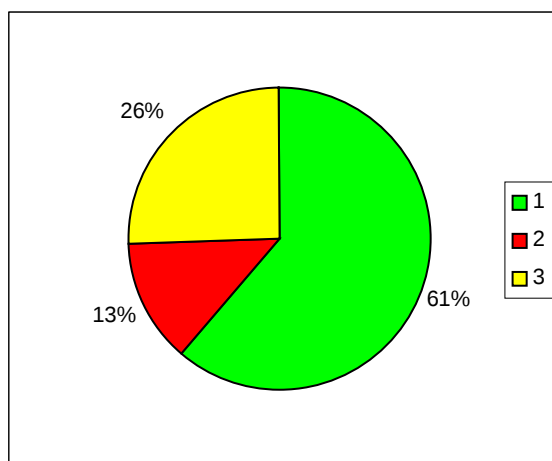
Wolfgang Amadeus Mozart – Symfonie g moll

Tabulka č. V/1

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií			
		X	S
zajímavá	nudná	2,135	1,041
známá	neznámá	3,079	1,552
vzrušující	uklidňující	2,567	1,415
náročná	odpočinková	3,213	1,611
veselá	smutná	2,567	1,230
srozumitelná	nesrozumitelná	2,667	1,282
jednoduchá	složitá	5,178	1,321
ošklivá	krásná	5,800	1,035
nehodnotná	hodnotná	6,222	0,813
líbí se	nelíbí se	2,322	1,429
podobné slyšeli	neslyšeli	1,856	1,060
		%	
chci poslouchat		55	61,11
nechci poslouchat		12	13,33
lhostejnost		23	25,56
celkový počet respondentů		90	

Tabulka č. V/1 ukazuje hodnocení Mozartovy Symfonie g moll u výběrového souboru – členů gymnaziálních pěveckých sborů. Skladba je hodnocena jako velice zajímavá (průměrný výsledek 2,135 na první škále). Hodnocení na škále vyjadřující známost ukázky (3,079) je neutrální směrem k pojmu známá. Skladba je hodnocena jako vzrušující, veselá a srozumitelná (hodnoty 2,567, 2,567 a 2,667). Je hodnocena jako spíše složitá (5,178). Jednoznačně je pokládána za krásnou (5,800) a především hodnotnou (6,222 při jednoznačné shodě vyjádřené směrodatnou odchylkou 0,813). Tomu odpovídá i výsledek na škále libosti (2,322). Respondenti výběrového souboru se shodli, že podobnou hudbu už někdy slyšeli (1,856). Na všech škálách se objevují poměrně nízké směrodatné odchylky, kromě druhé a čtvrté škály nepřekračují hodnotu 1,5. Soubor je tedy názorově jednotný. Mezi studenty, kteří se aktivně věnují provozování hudby ve školních pěveckých sborech, 61% chce Mozartovu hudbu poslouchat, ukázku odmítá 13%, jasný názor nemá 26% respondentů. Poměr mezi příznivci klasicistní instrumentální hudby, jejími odpůrci a nerozhodnutými v rámci studentů věnujících se sborovému zpěvu nejprůhledněji vyjadřuje graf č. V/1.

Graf č. V/1 – výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Pro srovnání jsou dále uvedena zvlášť data pro skupinu chlapců a dívek v rámci výběrového souboru. Zřetelným rozdílem je naprostá názorová shoda chlapecké části výběrového souboru u většiny bipolárních dvojic pojmů. Jednoznačná shoda nepanuje pouze na škále vzrušující – uklidňující, kde je nicméně směrodatná odchylka přiměřená (1,141) a na škálách známosti a libosti ukázky (1,602 resp. 1,663). I tady je ještě směrodatná odchylka přijatelná. U dívek se jednoznačná shoda objevuje na škále hodnoty (0,854).

Tabulka č. V/2

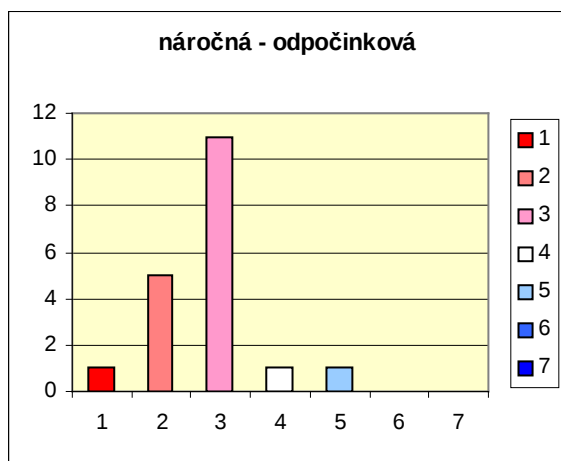
Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií – chlapci			
		X	S
zajímavá	nudná	2,211	0,832
známá	neznámá	3,526	1,602
vzrušující	uklidňující	2,474	1,141
náročná	odpočinková	2,789	0,832
veselá	smutná	2,632	0,930
srozumitelná	nesrozumitelná	2,842	0,812
jednoduchá	složitá	5,263	0,965
ošklivá	krásná	5,684	0,729
nehodnotná	hodnotná	6,263	0,636
líbí se	nelíbí se	2,842	1,663
podobné slyšeli	neslyšeli	2,263	0,909
		%	
chci poslouchat		12	63,16
nechci poslouchat		3	15,79
lhostejnost		4	21,05
celkový počet respondentů		19	

Tabulka č. V/3

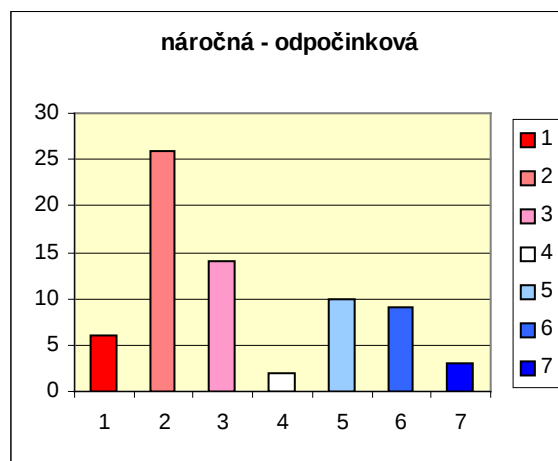
Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií – dívky			
		X	S
zajímavá	nudná	2,114	1,089
známá	neznámá	2,957	1,516
vzrušující	uklidňující	2,592	1,478
náročná	odpočinková	3,329	1,746
veselá	smutná	2,549	1,298
srozumitelná	nesrozumitelná	2,620	1,378
jednoduchá	složitá	5,155	1,401
ošklivá	krásná	5,831	1,100
nehodnotná	hodnotná	6,211	0,854
líbí se	nelíbí se	2,183	1,325
podobné slyšeli	neslyšeli	1,746	1,071
		%	
chci poslouchat		43	60,56
nechci poslouchat		9	12,68
lhostejnost		19	26,76
celkový počet respondentů		71	

Grafy č. V/2 – V/11 ukazují rozvrstvení odpovědí u obou skupin na vybraných škálách, na nichž byl zaznamenán zřetelný rozdíl mezi průměrným výsledkem u chlapců a dívek v rámci výběrového souboru.

Graf č. V/2 – výběrový soubor – chlapci

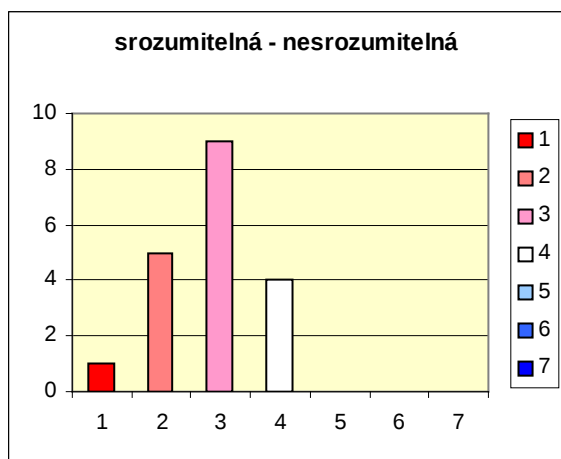

Graf č. V/3 – výběrový soubor – dívky

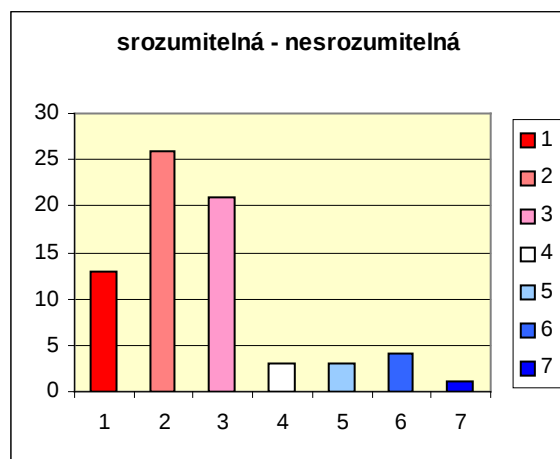

Na škále náročná – odpočinková vykázali chlapci intenzivnější výsledek. Rozhodují se zpravidla pro nejnižší stupeň pojmu náročná (hodnota 3). Dívky ve výběrovém souboru sice častěji volí střední stupeň téhož pojmu (hodnota 2), nicméně se zcela nevyhnu ly opačnému poli – směrem k pojmu odpočinková.

Graf č. V/4 – výběrový soubor – chlapci

Graf č. V/5 – výběrový soubor – dívky

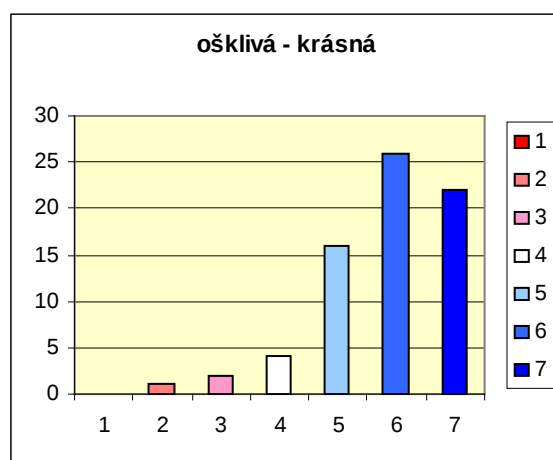

Z hlediska srozumitelnosti tentokrát intenzivnější postoj v průměru zaujaly dívky. Opět se nevyhnuly opačnému poli, nicméně zřetelně směřují doprostřed pole srozumitelnosti (hodnota 2). Chlapci se jednoznačně shodli na nejnižším stupni pojmu srozumitelná, velmi často však volí neutrální hodnocení.

Graf č. V/6 – výběrový soubor – chlapci

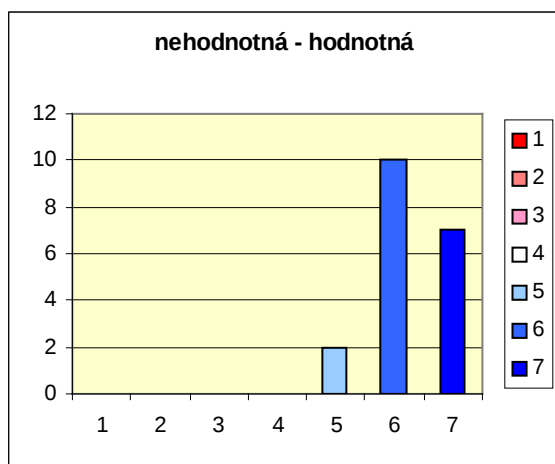
Graf č. V/7 – výběrový soubor – dívky

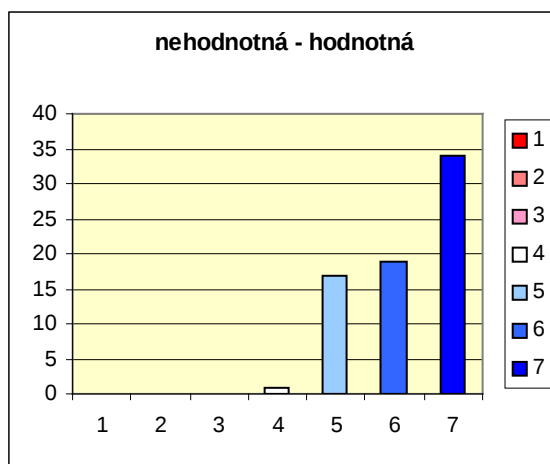
Na stupnici krásy se průměrná hodnota u obou skupin neliší. Hodnocení obou je zcela jednoznačné. Přesto je zřetelné, že dívky častěji tíhnou k vyššímu stupni než chlapci. Ti se však zcela vyvarovali neutrální hodnoty (4) a všem stupňům opačného pole.

Podobný výsledek se objevuje i na škále nehodnotná – hodnotná. Dívky tíhnou k maximální hodnotě (7). Chlapci se opět vyznačují střízlivějším přístupem. V souladu s výší směrodatné odchylky je názorně vyjádřeno, že obě skupiny se v tomto případě názorově naprosto shodují.

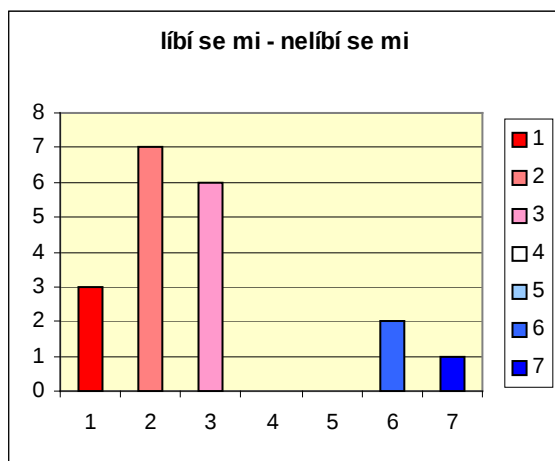
Graf č. V/8 – výběrový soubor – chlapci

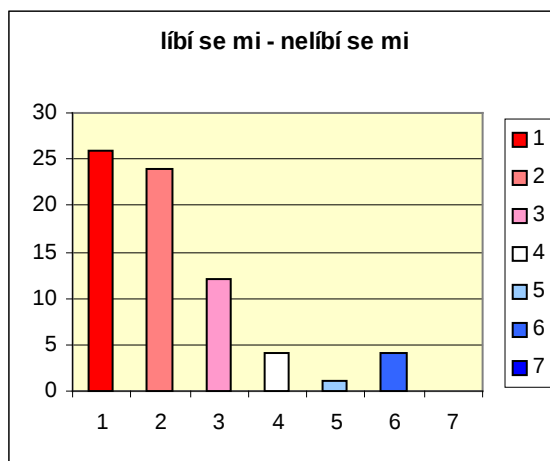
Graf č. V/9 – výběrový soubor – dívky

Graf č. V/10 – výběrový soubor – chlapci

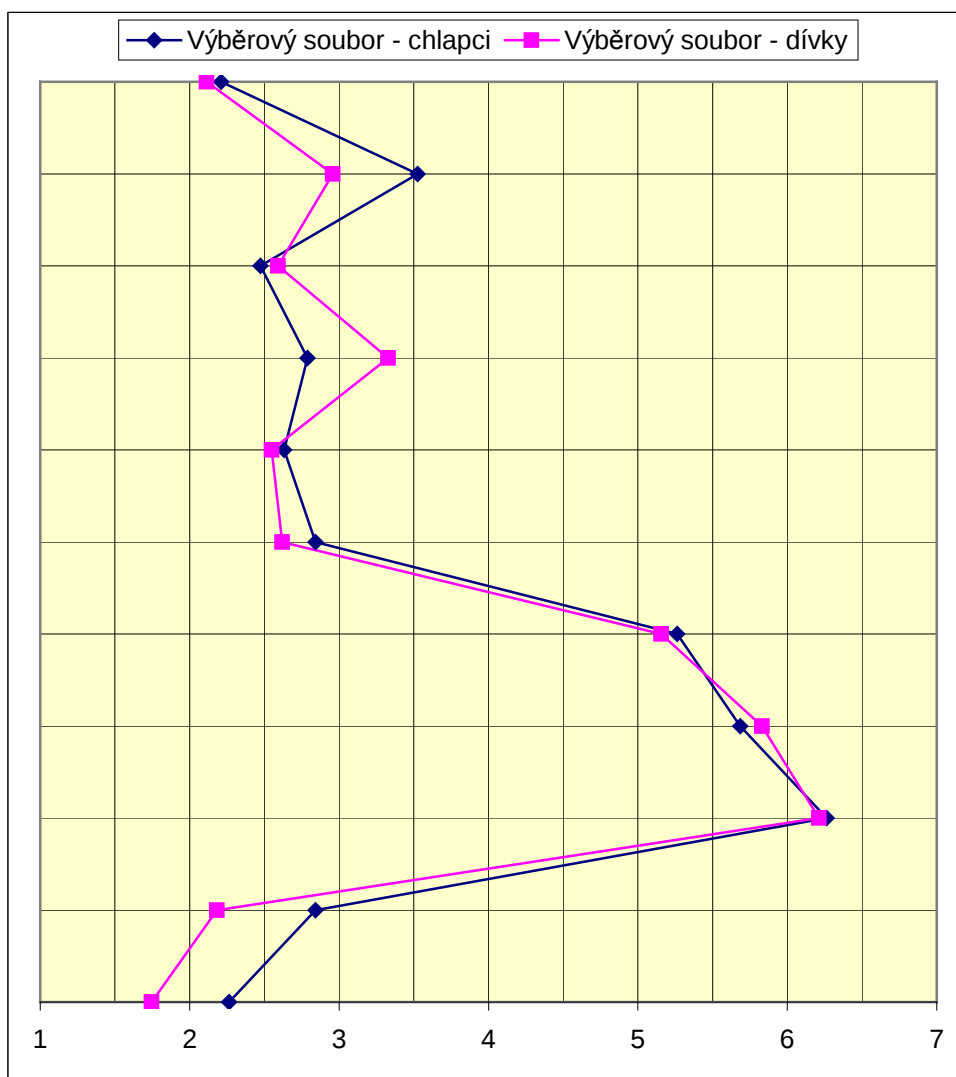
Graf č. V/11 – výběrový soubor – dívky

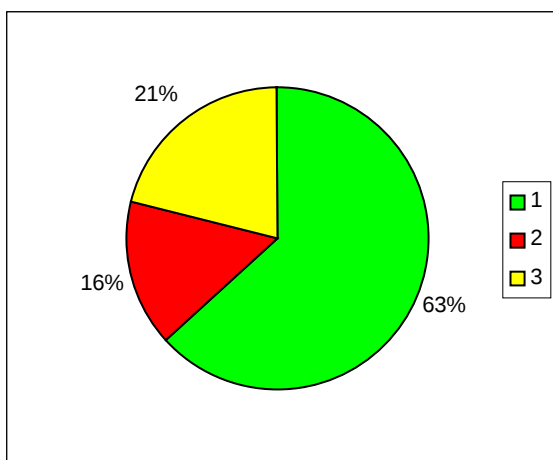
Jakkoliv se výsledky na škále krásy v průměru shodovaly, na škále libosti se průměrné hodnoty zřetelně liší. Přehledně je to vidět v grafu sémantického diferenciálu č. V/12. Při srovnání vynesných hodnot zaujme i rozdíl z hlediska obeznámenosti s hudbou (více se orientují děvčata) a na škále náročnosti (chlapcům připadá ukázka náročnější).

Na rozdíl od předchozích ukázek, Mozartova hudba je v rámci výběrového souboru přijímána v podstatě shodně chlapci i dívkami. Pozitivně reaguje 63% chlapců a 60% dívek. Negativně zareagovalo 16% chlapců a 13% dívek. Podíl nejednoznačných odpovědí činí 21% resp. 27%. Názorně je to zobrazeno v grafech č. V/13 a V/14.

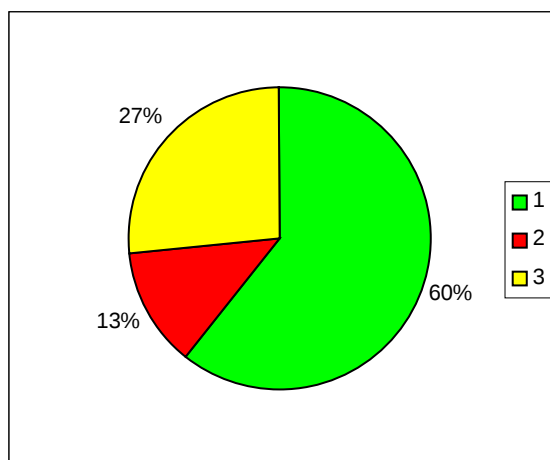
Graf č. V/12 – sémantický diferenciál

Graf č. V/13 – výběrový soubor – chlapci

Graf č. V/14 – výběrový soubor - dívky

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

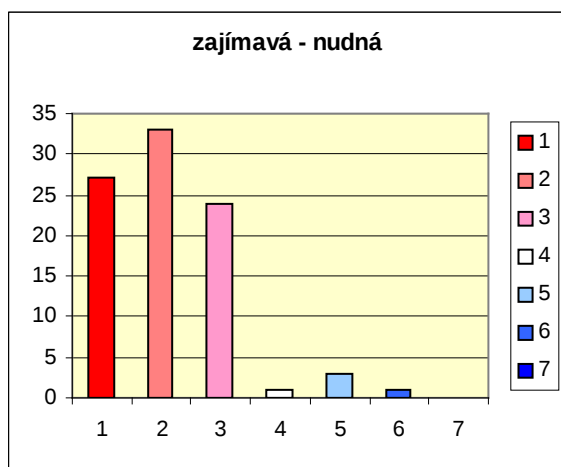
Následuje tabulka č. V/4, která obsahuje hodnoty sémantického diferenciálu pro kontrolní soubor – mládež, která nezpívá v pěveckých sborech gymnázií.

Tabulka č. V/4

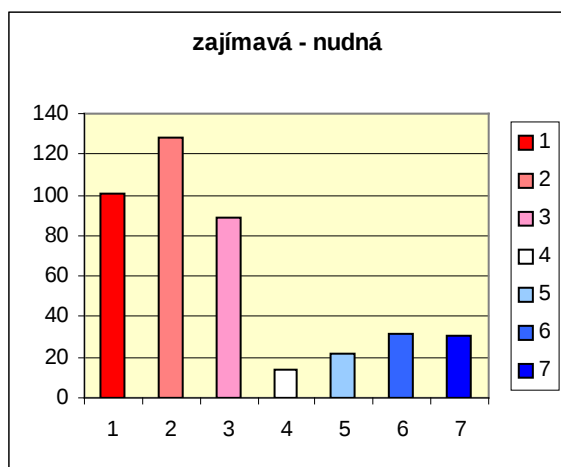
Kontrolní soubor			
		X	S
zajímavá	nudná	2,875	1,840
známá	neznámá	3,866	2,055
vzrušující	uklidňující	2,642	1,433
náročná	odpočinková	2,895	1,591
veselá	smutná	2,642	1,351
srozumitelná	nesrozumitelná	3,405	1,756
jednoduchá	složitá	5,261	1,530
ošklivá	krásná	5,002	1,524
nehodnotná	hodnotná	5,492	1,435
líbí se	nelíbí se	3,371	1,982
podobné slyšeli	neslyšeli	2,681	1,881
%			
chci poslouchat		175	40,89
nechci poslouchat		129	30,14
lhostejnost		124	28,97
celkový počet respondentů		428	

Hodnocení kontrolního souboru se od souboru výběrového tradičně liší především výrazně vyššími směrodatnými odchylkami, které prozrazují menší názorovou shodu uvnitř souboru. Výrazné rozdíly mezi průměrnými hodnotami se pak dle očekávání objeví na škálách zajímavosti, srozumitelnosti, krásy a libosti, hodnoty a na škálách poukazujícím na poslechovou zkušenost. Názorně je to vyjádřeno v grafu sémantického diferenciálu č. V/37, který srovnává hodnoty výběrového a kontrolního souboru.

Graf č. V/15 – výběrový soubor

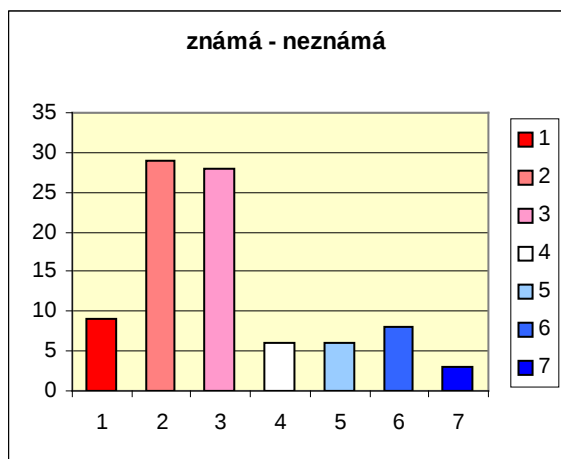

Graf č. V/16 – kontrolní soubor

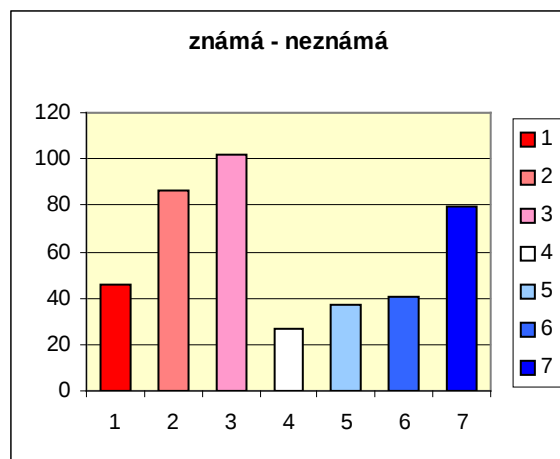

Sloupcové grafy č. V/15 až V/36 ukazují, jak jsou rozprostřeny hlasy na jednotlivých škálách u obou souborů. Navzdory mnohem intenzivnějšímu hodnocení ve výběrovém souboru se strategie na jednotlivých škálách většinou neliší. Rozhodující bývá skutečnost, že výběrový soubor se zpravidla vyhne opačnému poli škály.

Graf č. V/17 – výběrový soubor

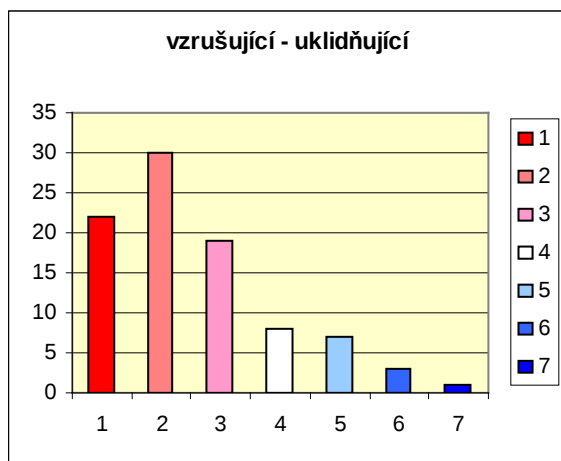

Graf č. V/18 – kontrolní soubor

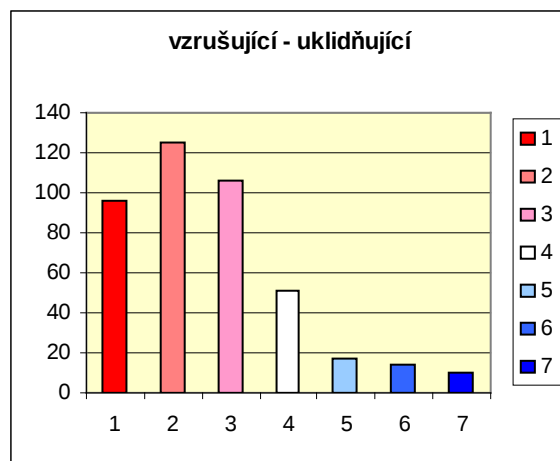

Jak je čitelné z rozvrstvení hlasů na škále známá – neznámá, kontrolní soubor se neshodl, o čemž svědčí směrodatná odchylka v hodnotě 2,055.

Graf č. V/19 – výběrový soubor

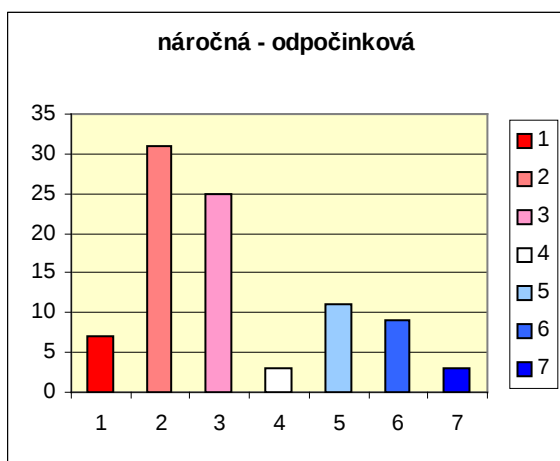

Graf č. V/20 – kontrolní soubor

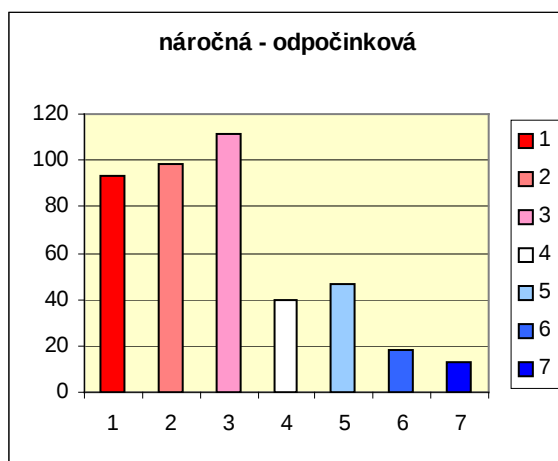

U následující bipolární dvojice náročná – odpočinková se projevila větší schopnost výběrového souboru shodnout se častěji na konkrétním stupni (hodnota 2 – střední stupeň pojmu náročná), zatímco kontrolní soubor rozprostřel své hlasy do celého levého pole škály. Jinak se strategie neliší.

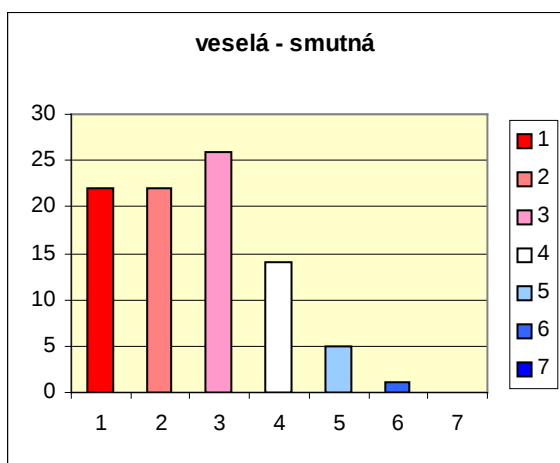
Graf č. V/21 – výběrový soubor

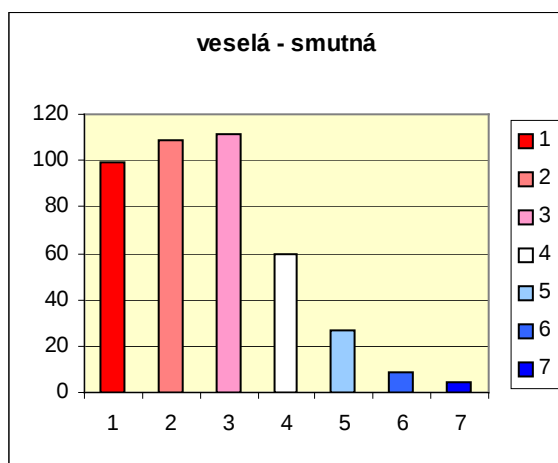
Graf č. V/22 – kontrolní soubor

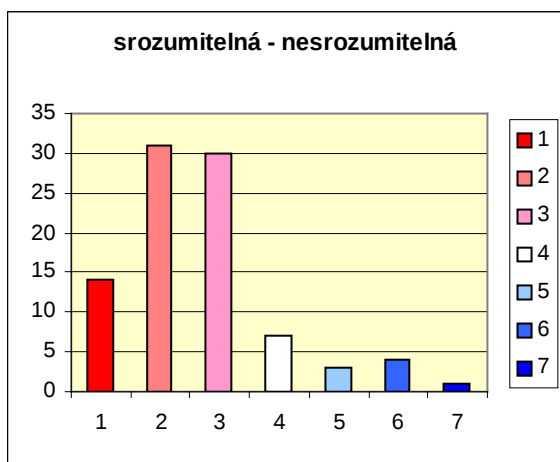
Graf č. V/23 – výběrový soubor

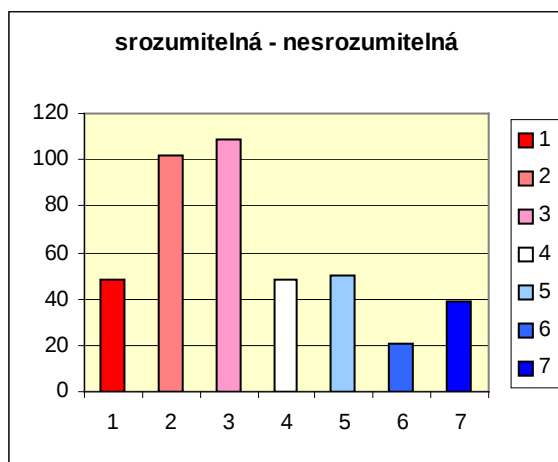
Graf č. V/24 – kontrolní soubor

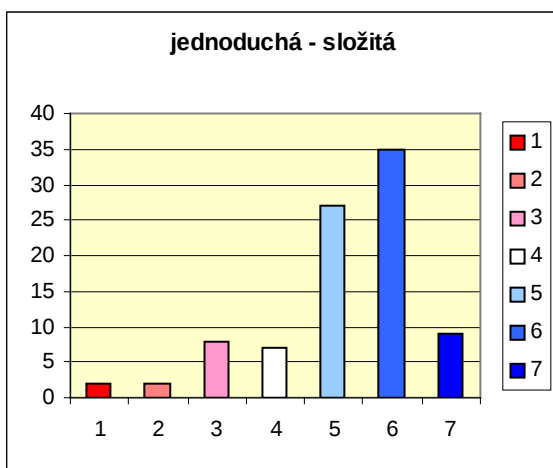
Graf č. V/25 – výběrový soubor

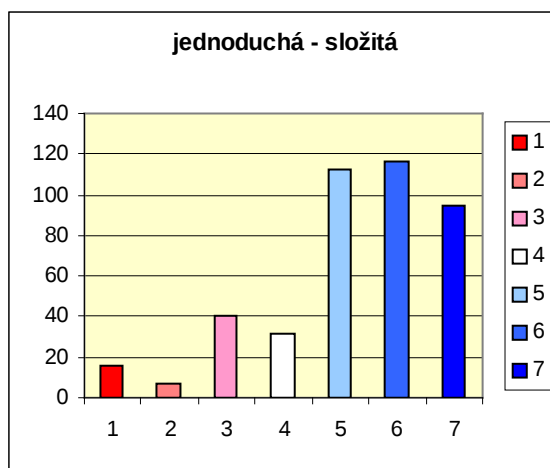
Graf č. V/26 – kontrolní soubor

Graf č. V/27 – výběrový soubor

Graf č. V/28 – kontrolní soubor

Graf č. V/29 – výběrový soubor

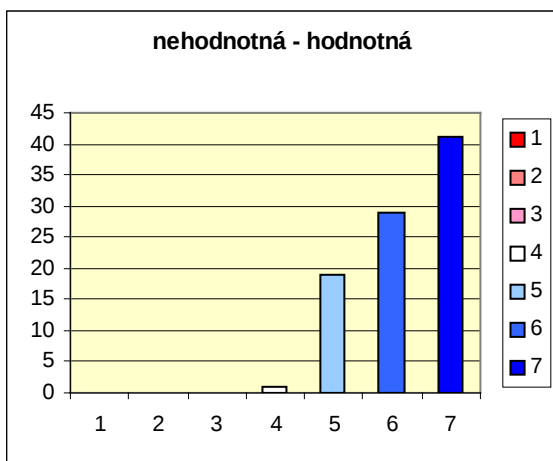

Graf č. V/30 – kontrolní soubor

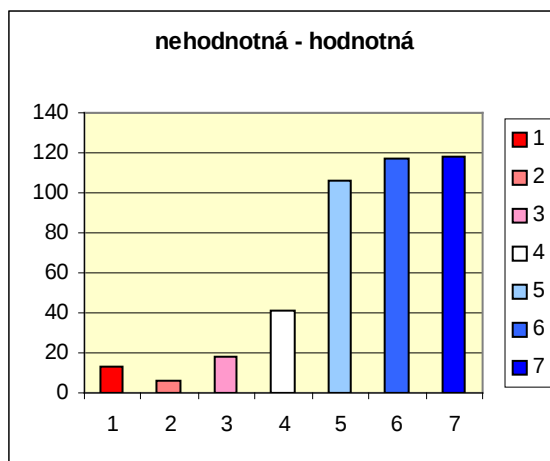

Z hlediska označení krásy se kontrolní soubor shoduje na středním stupni pojmu krásná, kontrolní soubor na nejnižším stupni téhož označení.

Graf č. V/31 – výběrový soubor

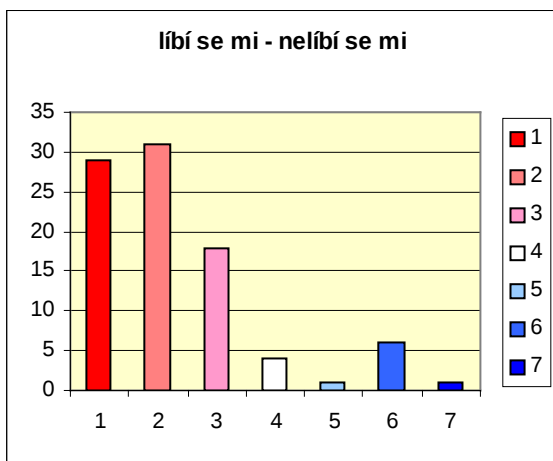

Graf č. V/32 – kontrolní soubor

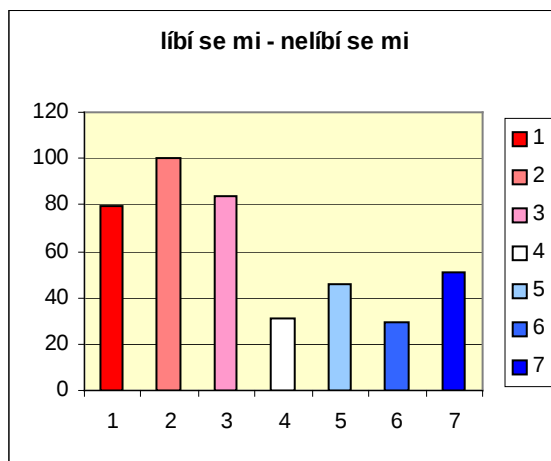

Průměrné výsledky na škále hodnoty jsou u obou souborů vyšší než na škále krásy. Výběrový soubor se zcela vyhnul levému poli – přívlastku nehodnotná.

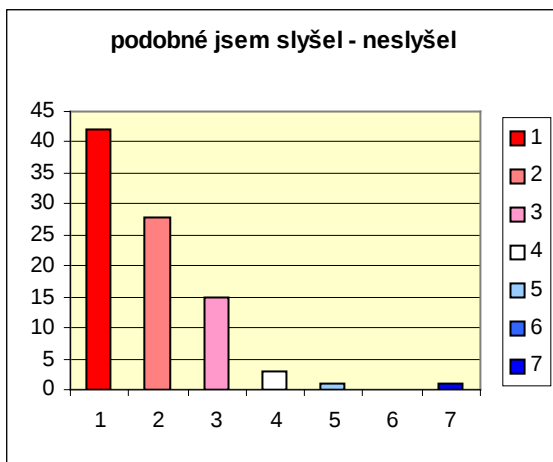
Graf č. V/33 – výběrový soubor

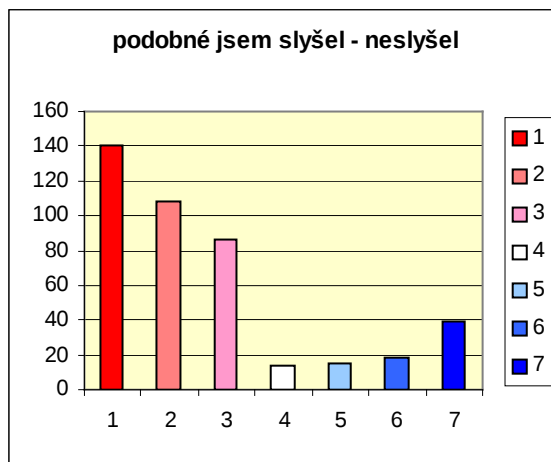
Graf č. V/34 – kontrolní soubor

Graf č. V/35 – výběrový soubor

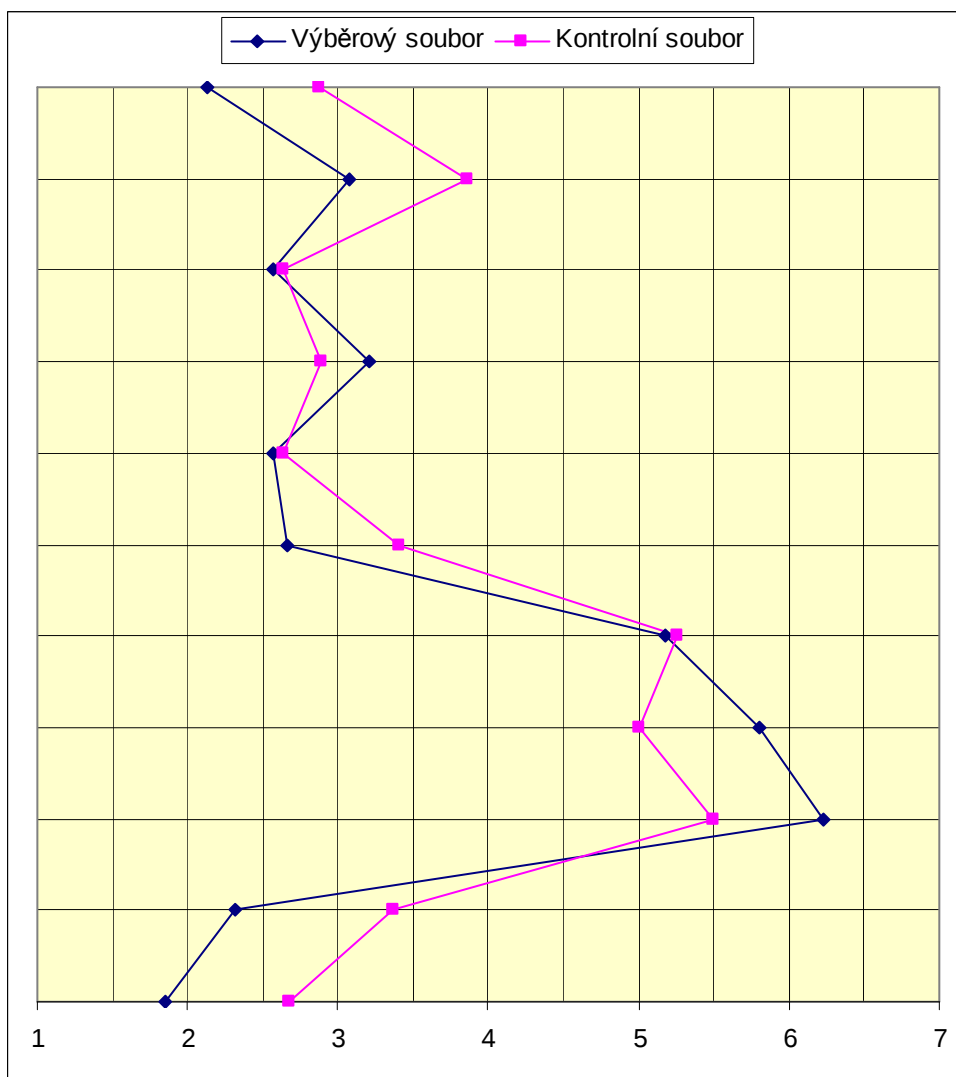
Graf č. V/36 – kontrolní soubor

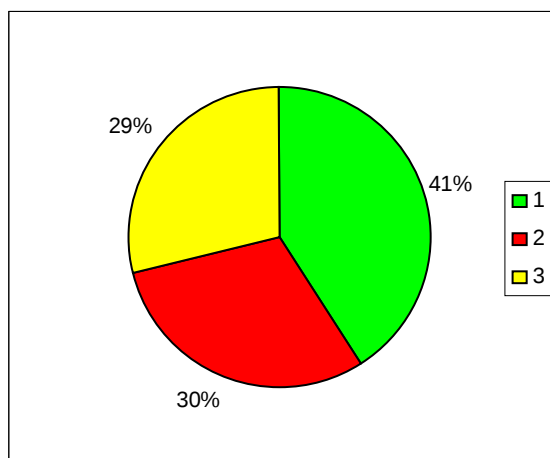
Celkovou ochotu poslouchat Mozartovu hudbu vyjadřuje výsečový graf č. V/38. Pozitivní vztah je v kontrolním souboru podle očekávání nižší, a to o celých 20%. Příznivě přijalo pátou ukázkou 41%, odmítavě 30%, lhostejně 29% respondentů zařazených v kontrolním souboru.

Dále následují tabulky č. V/5 a V/6, které přinášejí informace zvláště o výsledcích chlapců a dívek v kontrolním souboru.

Graf č. V/37 – sémantický diferenciál

Graf č. V/38 – kontrolní soubor

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Tabulka č. V/5

Kontrolní soubor – chlapci			
		X	S
zajímavá	nudná	3,030	1,887
známá	neznámá	3,960	2,097
vzrušující	uklidňující	2,703	1,386
náročná	odpočinková	2,970	1,564
veselá	smutná	2,668	1,276
srozumitelná	nesrozumitelná	3,530	1,783
jednoduchá	složitá	5,188	1,467
ošklivá	krásná	4,871	1,546
nehodnotná	hodnotná	5,257	1,596
líbí se	nelíbí se	3,564	1,992
podobné slyšeli	neslyšeli	2,911	1,991
%			
chci poslouchat		81	39,71
nechci poslouchat		63	30,88
lhostejnost		60	29,41
celkový počet respondentů		204	

Tabulka č. V/6

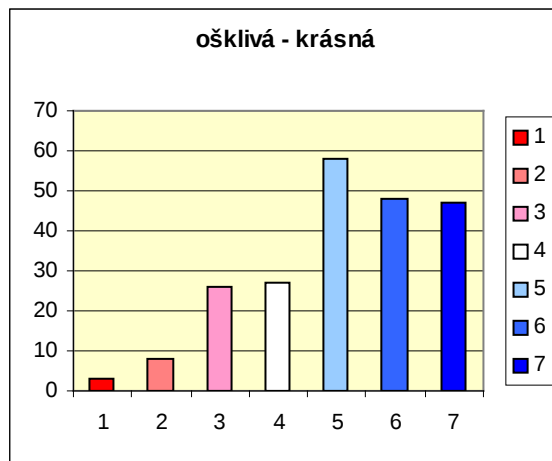
Kontrolní soubor – dívky			
		X	S
zajímavá	nudná	2,731	1,783
známá	neznámá	3,779	2,011
vzrušující	uklidňující	2,585	1,473
náročná	odpočinková	2,826	1,613
veselá	smutná	2,618	1,416
srozumitelná	nesrozumitelná	3,288	1,723
jednoduchá	složitá	5,329	1,584
ošklivá	krásná	5,124	1,493
nehodnotná	hodnotná	5,710	1,227
líbí se	nelíbí se	3,193	1,956
podobné slyšeli	neslyšeli	2,468	1,746
%			
chci poslouchat		94	41,96
nechci poslouchat		66	29,46
lhostejnost		64	28,57
celkový počet respondentů		224	

Grafy č. V/39 – V/42 ukazují rozvrstvení odpovědí u obou skupin na škálách krásy a hodnoty u chlapců a dívek v rámci výběrového souboru.

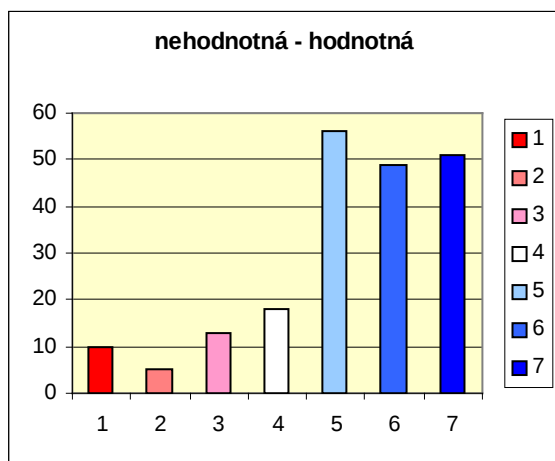
Graf č. V/39 – kontrolní soubor – chlapci

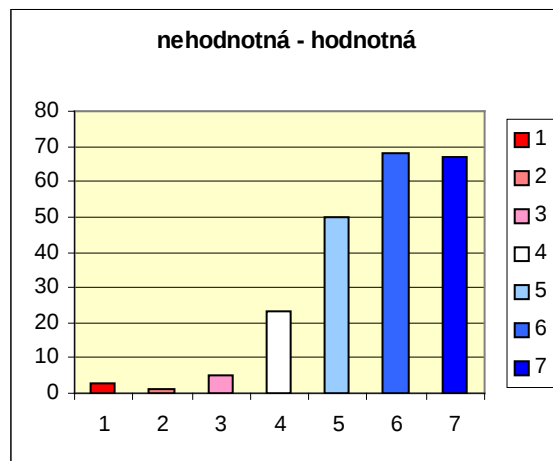
Graf č. V/40 – kontrolní soubor – dívky

Graf č. V/41 – kontrolní soubor – chlapci

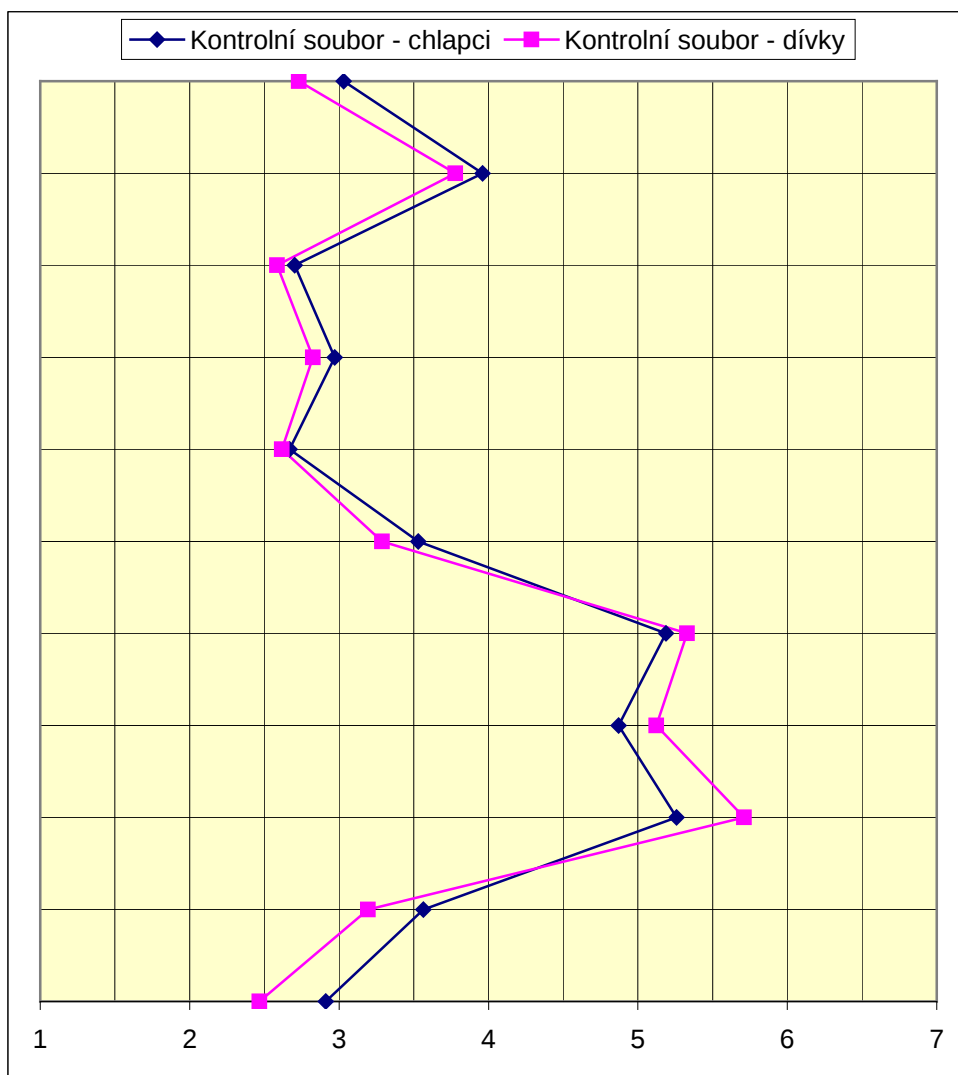
Graf č. V/42 – kontrolní soubor – dívky

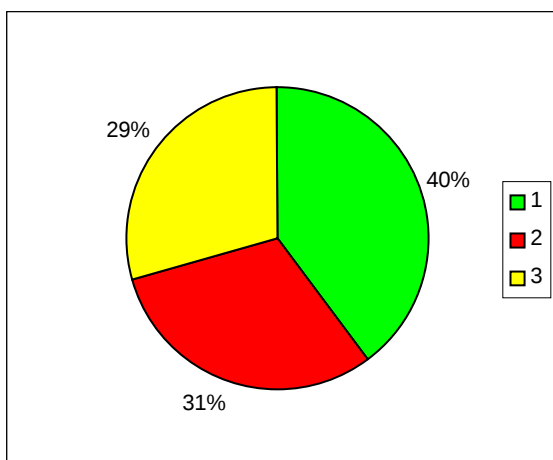
Jak je vidět v obou výše uvedených tabulkách i v následujícím grafu sémantického diferenciálu č. V/43, hodnocení chlapců a dívek se opět téměř neliší. Na škálách krásy a hodnoty však chlapci vždy směřují pouze k nejnižšímu stupni (hodnota 5) v pozitivním poli.

Celkový postoj chlapců a dívek v kontrolním souboru k ukázce č. 5, vyjádřený ochotou hudbu poslouchat, je znázorněn v grafech č. V/44 a V/45. I z hlediska ochoty či neochoty tuto hudbu poslouchat se v kontrolním souboru objevuje překvapivá shoda mezi postoji chlapců a dívek. Pozitivně zareagovalo 40% chlapců a 42% dívek. Negativně reaguje 31% chlapců a 29% dívek. 29% respondentů v obou skupinách nemá jasný názor.

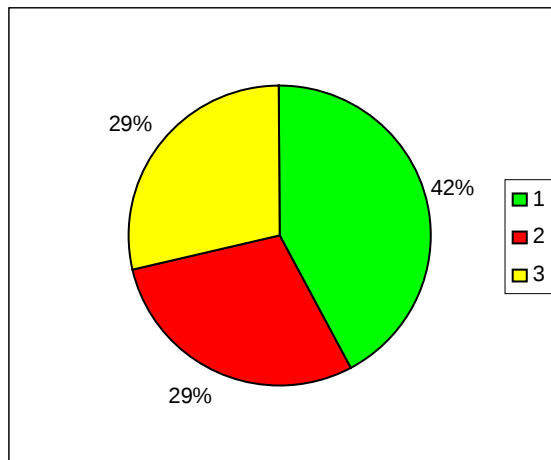
Graf č. V/43 – sémantický diferenciál

Graf č. V/44 – kontrolní soubor – chlapci

Graf č. V/45 – kontrolní soubor - dívky

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Tabulky č. V/7 a V/8 obsahují průměrné hodnoty na škálách sémantického diferenciálu u skupiny mládeže, která se přihlásila ke hře na nástroj, a u mládeže hudebně neaktivní. Srovnání těchto hodnot je zachyceno v grafu sémantického diferenciálu č. V/46.

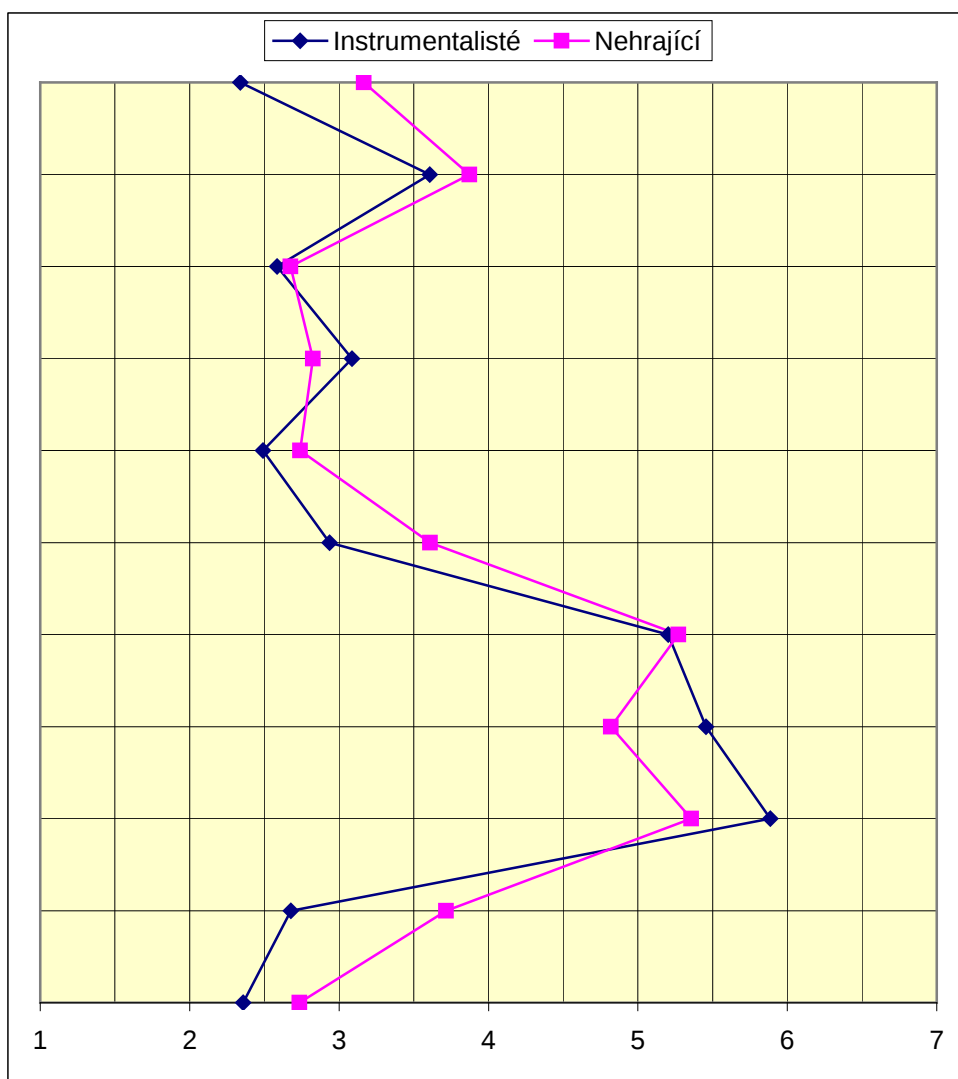
Tabulka č. V/7

Instrumentalisté			
		X	S
zajímavá	nudná	2,339	1,481
známá	neznámá	3,607	1,934
vzrušující	uklidňující	2,585	1,444
náročná	odpočinková	3,087	1,642
veselá	smutná	2,490	1,247
srozumitelná	nesrozumitelná	2,937	1,503
jednoduchá	složitá	5,202	1,502
ošklivá	krásná	5,455	1,344
nehodnotná	hodnotná	5,885	1,192
líbí se	nelíbí se	2,677	1,702
podobné slyšeli	neslyšeli	2,358	1,644
%			
chci poslouchat		149	57,75
nechci poslouchat		48	18,60
lhostejnost		61	23,64
celkový počet respondentů		258	

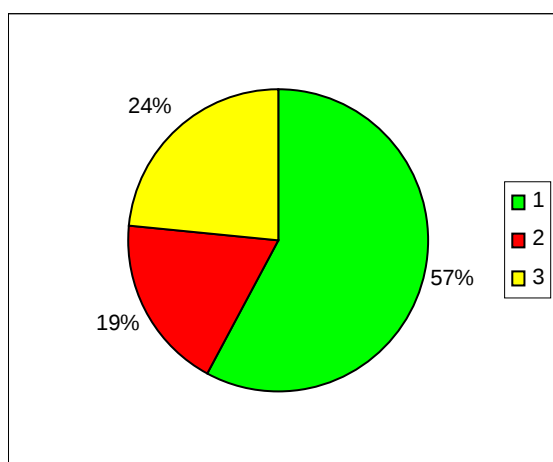
Tabulka č. V/8

Nehrající			
		X	S
zajímavá	nudná	3,165	1,906
známá	neznámá	3,871	2,048
vzrušující	uklidňující	2,676	1,427
náročná	odpočinková	2,824	1,555
veselá	smutná	2,740	1,377
srozumitelná	nesrozumitelná	3,608	1,826
jednoduchá	složitá	5,272	1,496
ošklivá	krásná	4,819	1,543
nehodnotná	hodnotná	5,356	1,490
líbí se	nelíbí se	3,716	2,029
podobné slyšeli	neslyšeli	2,736	1,923
%			
chci poslouchat		81	31,15
nechci poslouchat		95	36,54
lhostejnost		84	32,31
celkový počet respondentů		260	

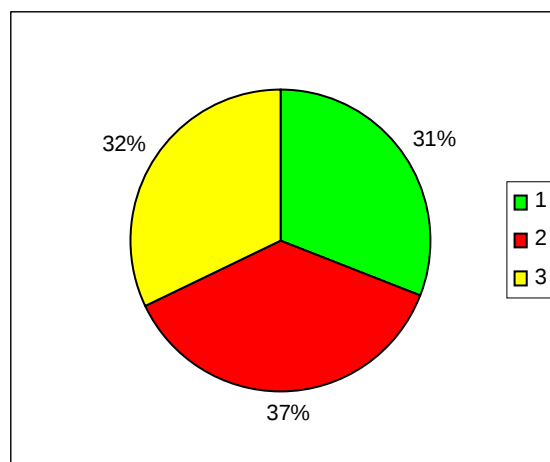
Graf č. V/46 – sémantický diferenciál

Graf č. V/47 – instrumentalisté

Graf č. V/48 – nehrající

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Průměrné hodnoty získané ve skupině instrumentalistů ve srovnání s hodnotami získanými u mládeže nehrající připomíná srovnání výběrového souboru se souborem kontrolním. Podobně jako v případě ukázky Bachovy se hodnocení instrumentalistů především na škálách zajímavosti, srozumitelnosti, krásy a hodnoty nachází uprostřed mezi hodnotami výběrového a kontrolního souboru. Data získaná ve skupině nehrající mládeže se pak nachází v intervalu kontrolní soubor – neutrální hodnota.¹⁶³ Skupina instrumentalistů nevykazuje takovou názorovou shodu jako výběrový soubor, ale směrodatné odchylky u průměrných hodnot jsou v intervalu 1 – 2, tedy přiměřené nebo alespoň přijatelné. Skupina nehrajících se názorově třísť na škále libosti (2,029) a shodně s kontrolním souborem na škále známá – neznámá (2,048).

Podle stejného klíče vykazují instrumentalisté a nehrající odpovědi na základní otázku zvukového dotazníku. Mládež, která hraje na hudební nástroj reaguje pozitivně z 57%, negativně z 19%, 24% nemá jasný názor. Mládež bez instrumentálních aktivit reaguje pozitivně z 31%, negativně z 37%, 32% nemá jednoznačnou odpověď¹⁶⁴ Tyto hodnoty jsou přehledně znázorněny v grafech č. V/47 a V/48.

Tabulka č. V/9

Instrumentalisté – hra na smyčcové nástroje			
		X	S
zajímavá	nudná	1,727	0,962
známá	neznámá	3,273	1,737
vzrušující	uklidňující	2,273	1,572
náročná	odpočinková	3,636	1,847
veselá	smutná	2,045	0,824
srozumitelná	nesrozumitelná	2,182	1,029
jednoduchá	složitá	5,364	1,226
ošklivá	krásná	6,227	0,734
nehodnotná	hodnotná	6,091	1,041
líbí se	nelíbí se	1,636	0,710
podobné slyšeli	neslyšeli	1,727	1,135
%			
chci poslouchat		16	72,73
nechci poslouchat		2	9,09
lhostejnost		4	18,18
celkový počet respondentů		22	

¹⁶³ Na škále zajímavá – nudná : výběrový soubor 2,135 – instrumentalisté 2,339 – kontrolní soubor 2,875 – nehrající 3,165, na škále srozumitelná – nesrozumitelná : výběrový soubor 2,667 – instrumentalisté 2,937 – kontrolní soubor 3,405 – nehrající 3,608, na škále ošklivá – krásná : výběrový soubor 5,800 – instrumentalisté 5,455 – kontrolní soubor 5,002 – nehrající 4,819, na škále hodnotná – nehodnotná : výběrový soubor 6,222 – instrumentalisté 5,885 – kontrolní soubor 5,492 – nehrající 5,256.

¹⁶⁴ Výběrový soubor vykazuje 61% kladných a 13% záporných odpovědí, kontrolní soubor vykazuje 41% kladných a 30% záporných odpovědí. Viz výše.

Tabulka č. V/10

Instrumentalisté – hra na dřevěné dechové nástroje			
		X	S
zajímavá	nudná	2,098	1,055
známá	neznámá	3,415	1,767
vzrušující	uklidňující	2,310	0,938
náročná	odpočinková	2,732	1,465
veselá	smutná	2,714	1,332
srozumitelná	nesrozumitelná	3,095	1,477
jednoduchá	složitá	5,119	1,546
ošklivá	krásná	5,667	1,062
nehodnotná	hodnotná	6,000	1,134
líbí se	nelíbí se	2,476	1,516
podobné slyšeli	neslyšeli	2,333	1,392
%			
chci poslouchat		29	69,05
nechci poslouchat		6	14,29
lhostejnost		7	16,67
celkový počet respondentů		42	

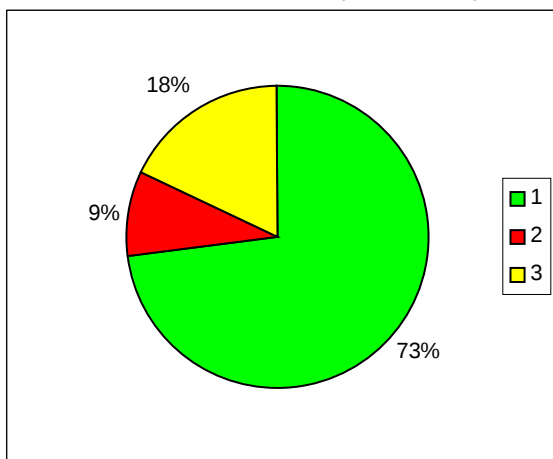
Tabulka č. V/11

Instrumentalisté – hra na žesťové dechové nástroje			
		X	S
zajímavá	nudná	2,250	1,010
známá	neznámá	3,583	2,100
vzrušující	uklidňující	3,083	1,605
náročná	odpočinková	2,917	1,320
veselá	smutná	2,167	0,986
srozumitelná	nesrozumitelná	2,250	0,829
jednoduchá	složitá	4,417	1,706
ošklivá	krásná	5,417	1,187
nehodnotná	hodnotná	6,083	0,862
líbí se	nelíbí se	2,667	1,599
podobné slyšeli	neslyšeli	2,250	1,689
%			
chci poslouchat		7	58,33
nechci poslouchat		2	16,67
lhostejnost		3	25,00
celkový počet respondentů		12	

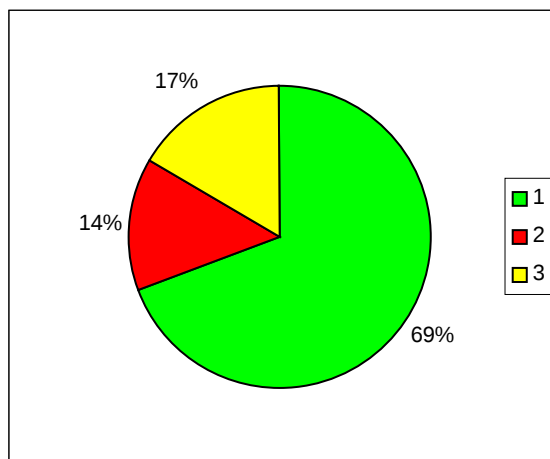
Tabulky č. V/10, V/11 a V/12 přináší informativně data zaznamenaná u skupin hráčů na smyčcové nástroje a dechové nástroje dřevěné a žesťové. Hráči na smyčcové nástroje jsou skupinou názorově velmi jednotnou, jak ukazuje směrodatná odchylka, která při vyslovení zajímavosti (1,727), veselého charakteru (2,045), krásy (6,227) a libosti

(1,636) nepřesahuje hodnotu 1.¹⁶⁵ Pozitivní vztah ke klasicistní hudbě u mládeže, která hraje na nástroje znějící v symfonickém orchestru, je velmi výmluvný. Kladná odezva na Mozartovu hudbu u hráčů na smyčcové a dřevěné dechové nástroje je výraznější než u výběrového souboru. Poměr jednotlivých postojů u jmenovaných skupin znázorňují níže uvedené grafy č. V/49, V/50 a V/51.¹⁶⁶

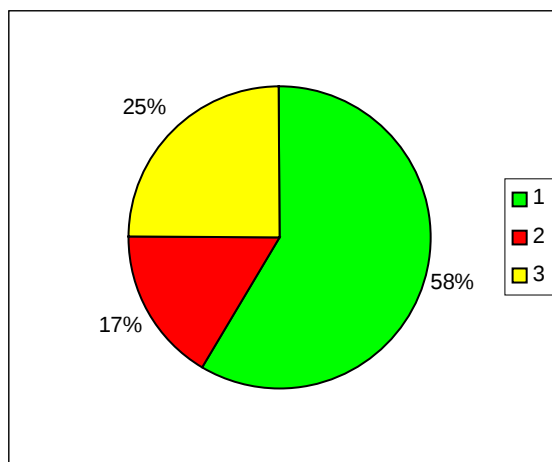
Graf č. V/49 – instrumentalisté – smyčcové nástroje

Graf č. V/50 – instrumentalisté – dřevěné dechové nástroje

Graf č. V/51 – instrumentalisté – žesťové dechové nástroje

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

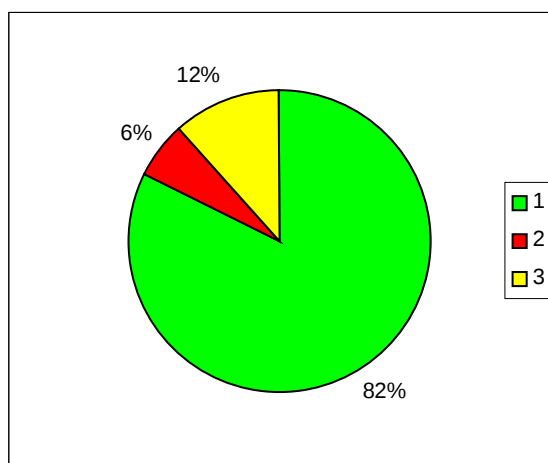
¹⁶⁵ Ukazuje se, podobně jako při hodnocení hudby Bachovy, že hráči na smyčcové nástroje jsou skupinou, která se svým hodnocením skladeb umělé hudby vyrovná výběrovému souboru a někdy jej předčí svým blízkým vztahem k této hudbě. Nabízí se myšlenka, že souvislost kdysi značně rozšířené hry na housle a tradovaného všeobecně pozitivního vztahu k hudbě v době vzniku děl barokních a klasicistních byla realitou a pozůstatky tohoto jevu se projevují ještě dnes.

¹⁶⁶ Výběrový soubor vykazuje 61% kladných a 13% záporných odpovědí. Viz výše.

Tabulka č. V/12

Příznivci artificiální hudby			
		X	S
zajímavá	nudná	1,922	1,234
známá	neznámá	3,020	1,732
vzrušující	uklidňující	2,392	1,373
náročná	odpočinková	3,569	1,741
veselá	smutná	2,686	1,393
srozumitelná	nesrozumitelná	3,020	1,578
jednoduchá	složitá	4,843	1,551
ošklivá	krásná	5,882	1,078
nehodnotná	hodnotná	5,961	1,154
líbí se	nelíbí se	2,255	1,813
podobné slyšeli	neslyšeli	1,902	1,241
		%	
chci poslouchat		42	82,35
nechci poslouchat		3	5,88
lhostejnost		6	11,76
celkový počet respondentů		51	

Graf č. V/52 – příznivci artificiální hudby

1 - příznivci	2 - odpůrci	3 - nerozhodnutí
---------------	-------------	------------------

Tabulka č. V/12 a graf č. V/52 informují o postojích mládeže, která v anamnestickém dotazníku uvedla oblibu artificiální hudby. Značná ochota poslouchat ukázkou č. 5 byla v této skupině očekávána. Zdá se, že Mozartova hudba je jakýmsi prototypem artificiální hudby.

Tabulka č. V/13 přináší přehled o příznivcích páté ukázky. Z celkového počtu 230 respondentů projevilo ochotu tuto hudbu poslouchat 93 chlapců a 137 dívek.¹⁶⁷ 149 dotazovaných (65%) uvádí aktivní provozování hry na nástroj, 81 dotazovaných (35%) na

¹⁶⁷ Poměr mezi chlapci a dívkami v rámci všech respondentů byl zhruba 75 : 100. Viz výše

nástroj nehraje Mezi pozitivně reagujícími je 55 členů výběrového souboru (24%). 175 dotazovaných nemá zkušenosti ze školních pěveckých sborů, ale 23 z nich (10%) potvrdilo jinou hudební souborovou činnost. 158 respondentů (69%) prošlo základní uměleckou školou, 80 z nich (35%) na ZUŠ pokračuje. Z 230 dotazovaných uvedlo zájem o artificiální hudbu 42 středoškoláků (18%) – z toho 14 na místě prvním, 7 na místě druhém a 21 na třetím. 53 respondentů (23%) bylo schopno přiřadit ukázkou ke klasicistnímu hudebnímu stylu, 36 určilo jako autora W. A. Mozarta (16%).

Tabulka č. V/13

Respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah			
		X	S
zajímavá	nudná	1,749	0,902
známá	neznámá	2,939	1,674
vzrušující	uklidňující	2,250	1,371
náročná	odpočinková	3,092	1,672
veselá	smutná	2,276	1,252
srozumitelná	nesrozumitelná	2,485	1,285
jednoduchá	složitá	5,291	1,515
ošklivá	krásná	6,106	0,811
nehodnotná	hodnotná	6,224	0,917
líbí se	nelíbí se	1,825	1,026
podobné slyšeli	neslyšeli	1,891	1,237
%			
chci poslouchat		230	100,00
nechci poslouchat		0	0,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		230	

Následující tabulka č. V/14 nese výsledky odpovědí respondentů, kteří v dotazníku projeví nezáměr o pátou ukázkou. Z celkového počtu 141 respondentů s negativním vztahem k ukázce bylo 66 chlapců a 75 dívek. Hru na nástroj uvedlo 48 z celkového počtu (34%), 93 dotazovaných aktivně instrumentální hru neprovozuje (66%). 12 odpůrců této ukázky je členem školního pěveckého sboru (9%), ze 129 příslušníků kontrolního souboru jinou hudební souborovou činnost uvedlo 13 respondentů (9%). Základní uměleckou školou prošlo 59 dotazovaných (41%), z toho 11 dochází do ZUŠ dosud (8%). 3 respondenti (2%) uvedli zájem o artificiální hudbu (1 na prvním místě, 1 na druhém a 1 na třetím). 22 respondentů (16%) dokázalo ukázkou stylově zařadit ke klasicismu, 7 respondentů určilo jako autora W. A. Mozarta (5%).

Tabulka č. V/14

Respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah			
		X	S
zajímavá	nudná	4,298	1,897
známá	neznámá	4,950	1,969
vzrušující	uklidňující	3,128	1,398
náročná	odpočinková	2,766	1,565
veselá	smutná	3,028	1,363
srozumitelná	nesrozumitelná	4,270	1,810
jednoduchá	složitá	5,177	1,581
ošklivá	krásná	3,823	1,470
nehodnotná	hodnotná	4,780	1,730
líbí se	nelíbí se	5,085	1,695
podobně slyšeli	neslyšeli	3,333	2,182
%			
chci poslouchat		0	0,00
nechci poslouchat		141	100,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		141	

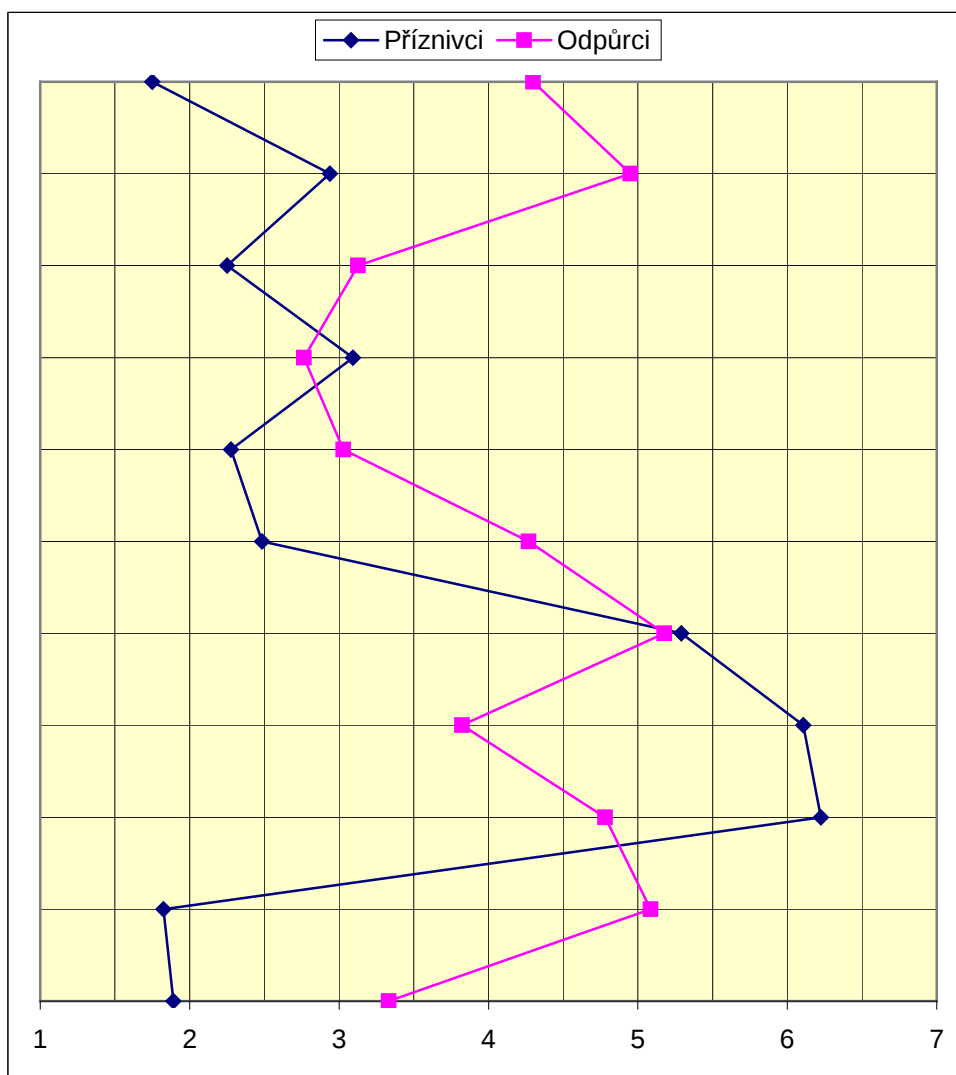
Následující graf sémantického diferenciálu č. V/53 přináší srovnání hodnot zachycených v tabulkách č. V/13 a V/14. Dle očekávání se největší disproporce objevily na škálách zajímavosti, známosti, srozumitelnosti, krásy a libosti.

Dále následují výšečové grafy č. V/54 až V/62, které ukazují, jak přijali ukázkou Mozartovy hudby respondenti, kteří jsou ochotni poslouchat ostatní ukázky. Příznivci Bachovy hudby vykazali pozitivní reakci na ukázkou č. 5 z 75%, negativně reagovali ze 7%. To odpovídá postojům skupiny mládeže, která hraje na smyčcový nástroj.¹⁶⁸ Významná pozitivní korelace v tomto smyslu již byla výše vyjádřena. U skupiny potenciálních posluchačů renesančního vícehlasu se objevila proti očekávání mírně nižší obliba – 56% pozitivních a 18% negativních ohlasů. Příznivci ukázky č. 3 vyjádřili ochotu poslouchat Mozartovu hudbu z 67%, odmítli ji z 14%. Tento výsledek překonává ochotu výběrového souboru poslouchat danou ukázkou. Potenciální posluchači Dvořákova Creda by souhlasili s poslechem Mozartovy hudby ze 70%, nesouhlasili z 11%. Tento výsledek lze vztáhnout k hráčům na smyčcové nástroje či nástroje dřevěné dechové, rozhodně překonává ochotu výběrového souboru. Pozitivní výsledek u příznivců hudby P. I. Čajkovského (53% pro, 19% proti) je z důvodů výrazné obecné obliby této ukázky mnohem nižší. Blíží se oblíbě, které se ukázce dostalo u skupiny instrumentalistů.¹⁶⁹

¹⁶⁸ Hráči na smyčcové nástroje vykazali kladné reakce v 73%, záporné reakce v 9%.

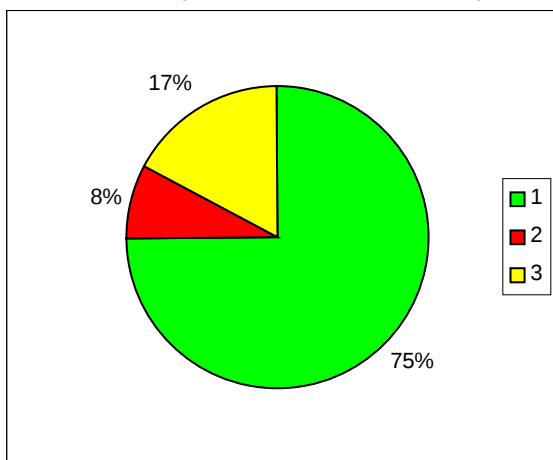
¹⁶⁹ Instrumentalisté vykazali pozitivní postoj v 57%, negativní v 19%

Graf č. V/53 – sémantický diferenciál

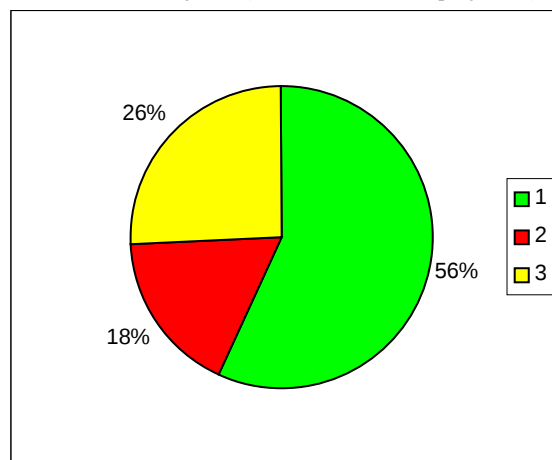
Graf č. V/54

Příznivci ukázky č. 1 (J. S. Bach – Braniborský koncert)

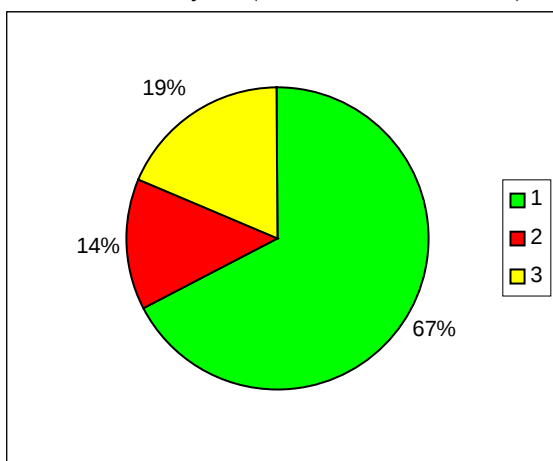

Graf č. V/55

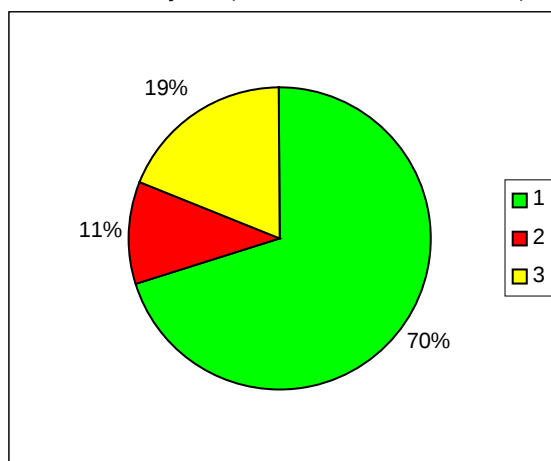
Příznivci ukázky č. 2 (renesanční vokální polyfonie)

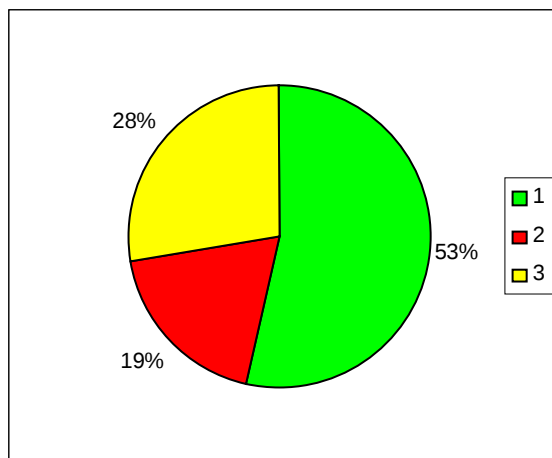
Graf č. V/56
Příznivci ukázky č. 3 (Leoš Janáček – Sinfonietta)

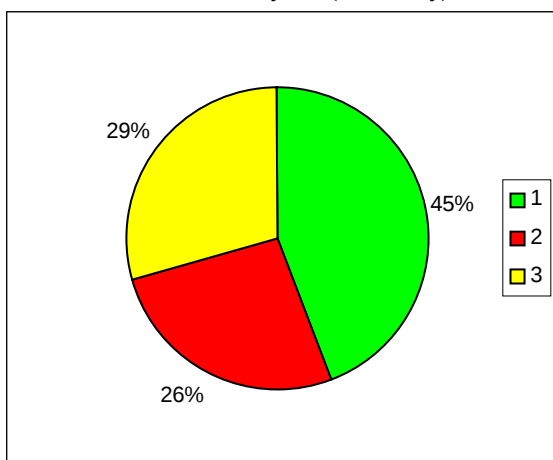
Graf č. V/57
Příznivci ukázky č. 4 (Antonín Dvořák – Mše D dur)

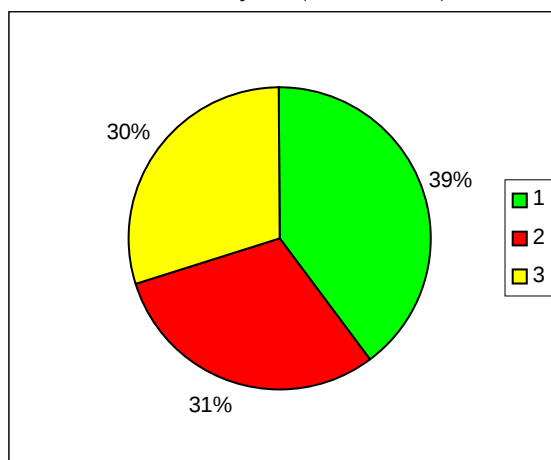
Graf č. V/58
Příznivci ukázky č. 6 (P. I. Čajkovskij – Labutí jezero)

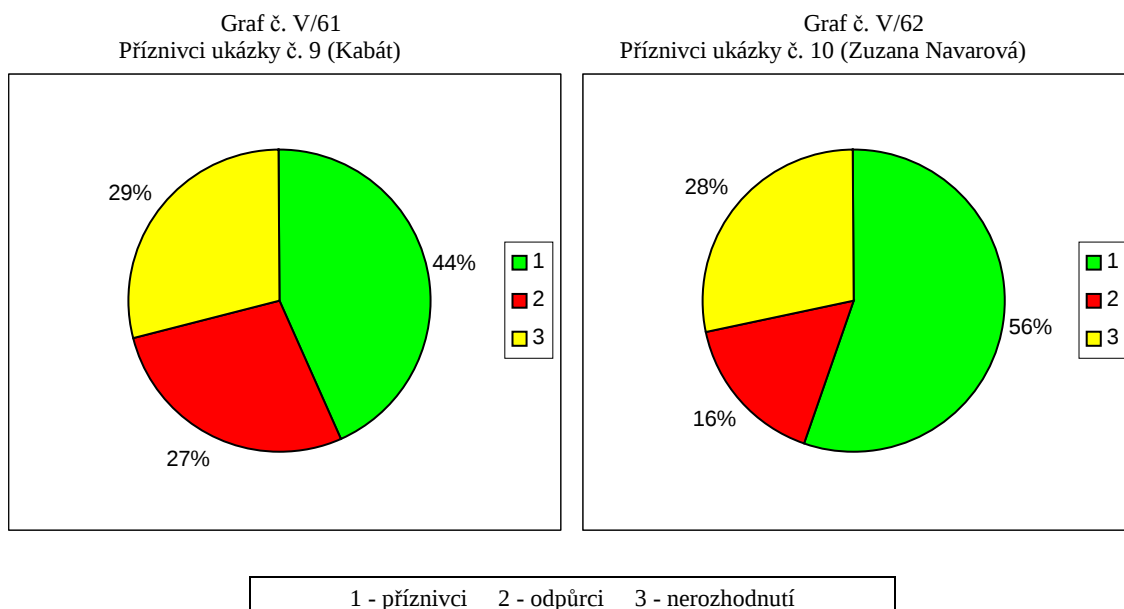
Graf č. V/59
Příznivci ukázky č. 7 (Green Day)

Graf č. V/60
Příznivci ukázky č. 8 (Sarah Connor)

Respondenti, kteří projevují ochotu poslouchat ukázky nonartificiální hudby č. 7, 8 a 9, vykazali podle předpokladů pozitivní postoj v menší míře. Podíl kladných odpovědí se pohybuje kolem hodnoty, kterou vykázal u ukázky č. 5 kontrolní soubor (41%). Jiné hodnoty se objevují u příznivců folku, podobně jako u předchozích ukázek.

Výše uvedené grafy poukázaly na jasnou souvislost mezi vnímáním ukázek č. 1, 4 a 5. Ukazuje se, že paradigmata klasicistní hudby, koncertantní hudby barokní a klasicizující hudby A. Dvořáka jsou navzájem příbuzná.

2.4.6 Hodnocení ukázky č. 6

Petr Iljič Čajkovskij – Labutí jezero

Tabulka č. VI/1

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií			
		X	S
zajímavá	nudná	1,489	0,734
známá	neznámá	1,322	0,841
vzrušující	uklidňující	2,337	1,621
náročná	odpočinková	3,079	1,691
veselá	smutná	4,764	1,477
srozumitelná	nesrozumitelná	2,322	1,163
jednoduchá	složitá	5,404	1,347
ošklivá	krásná	6,467	0,718
nehodnotná	hodnotná	6,416	0,859
líbí se	nelíbí se	1,544	0,845
podobné slyšeli	neslyšeli	1,409	1,083
%			
chci poslouchat		80	88,89
nechci poslouchat		3	3,33
lhostejnost		7	7,78
celkový počet respondentů		90	

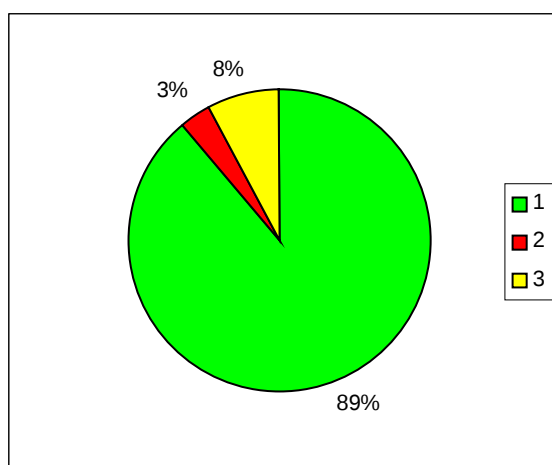
Tabulka č. VI/1 přináší průměrné hodnoty na škálách sémantického diferenciálu u výběrového souboru. Směrodatné odchylky na všech škálách poukazují na názorovou shodu, pouze u hodnot na třetí a čtvrté škále nacházíme směrodatné odchylky vyšší než 1,5 (na škále vzrušující – uklidňující 1,621, na škále náročná – odpočinková 1,691) – jedná se však stále o přijatelné hodnoty. Na škálách zajímavosti a známosti, dále na škálách krásy, hodnoty a libosti dochází ke shodě naprosté – směrodatná odchylka je nižší než 1. Skladba je označena jako velice zajímavá (hodnota 1,489 na první škále) a dobře známá (hodnota 1,322 na škále druhé). Po stránce charakteru hudby je ukázka hodnocena jako jednoznačně vzrušující (hodnota 2,33 a spíše náročná (hodnota 3,079). Při rozhodování, zda je ukázka č. 6 veselá či smutná, vítězí hodnocení mírně smutná.¹⁷⁰ V otázce srozumitelnosti ukázky se členové výběrového souboru vyslovili jasně pozitivně (hodnota 2,322). Stejně zřetelně vyznívá i výsledek na škále sedmé (hodnota 5,404). Skladba je pokládána za složitou. Je označena jako velice krásná (hodnota 6,467 na osmé škále) a stejně hodnotná (6,416 na škále deváté). Tomu odpovídá výsledek na desáté škále

¹⁷⁰ Takto nejednoznačné hodnocení je u skladby, vyznačující se táhlou kantabilní melancholickou melodickou linkou, navíc v mollové tónině, poněkud zklamáním. Tím spíše, že v předchozích ukázkách byla nálada konkrétní hudby výběrovým souborem vystižena lépe.

(hodnota 1,544) – relativně známá melodická skladba s narůstající intenzitou se členům pěveckých sborů gymnázií velice líbí.¹⁷¹ Respondenti rovněž uvádějí, že podobnou hudbu rozhodně slyšeli – průměrný výsledek opět vykazuje krajní hodnotu (1,409) na jedenácté škále.

Mezi respondenty výběrového souboru chce tuto hudbu znovu poslouchat 89%. Skladbu odmítají 3% respondentů, 8% nemá konkrétní odpověď. Přehledně viz graf č. VI/1.

Graf č. VI/1 – výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Tabulky č. VI/2 a VI/3 obsahují výsledky u jednotlivých bipolárních dvojic sémantického diferenciálu zvláště pro skupinu chlapců a dívek v rámci výběrového souboru. Grafy č. VI/2 až VI/9 informativně předkládají rozvrstvení odpovědí u obou skupin na vybraných škálách, na nichž byl mezi průměrným výsledkem u chlapců a dívek zaznamenán zřetelný rozdíl. Průměrné hodnoty jsou přehledně zachyceny v grafu sémantického diferenciálu č. VI/12. Přiměřené směrodatné odchylky u obou skupin poukazují na významnou názorovou shodu, jen zřídka překračují hodnotu 1,5. Mínění chlapců a dívek se nijak významně neliší. Postoje chlapců k hudbě z Čajkovského baletu jsou dle předpokladů na všech škálách méně intenzivní. I pro ně je však ukázka velice přitažlivá.

¹⁷¹ U ukázky č. 6 se ukazují nejvyhraněnější a současně nejjednoznačnější výsledky – zpravidla v pozitivním slova smyslu. Svým kladným přijetím výrazně předčí ostatní ukázky umělé hudby.

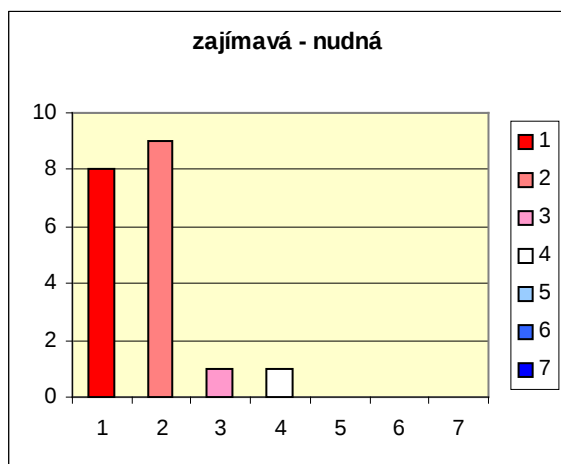
Tabulka č. VI/2

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií – chlapci			
		X	S
zajímavá	nudná	1,737	0,784
známá	neznámá	1,737	1,068
vzrušující	uklidňující	2,316	1,524
náročná	odpočinková	2,632	1,086
veselá	smutná	4,211	1,542
srozumitelná	nesrozumitelná	2,579	1,139
jednoduchá	složitá	5,421	1,139
ošklivá	krásná	6,211	0,766
nehodnotná	hodnotná	6,263	0,849
líbí se	nelíbí se	1,842	1,039
podobné slyšeli	neslyšeli	1,895	1,252
		%	
chci poslouchat		16	84,21
nechci poslouchat		1	5,26
lhostejnost		2	10,53
celkový počet respondentů		19	

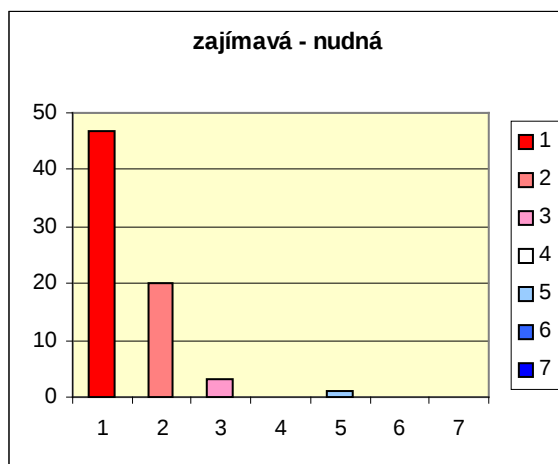
Tabulka č. VI/3

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií – dívky			
		X	S
zajímavá	nudná	1,423	0,705
známá	neznámá	1,211	0,730
vzrušující	uklidňující	2,343	1,647
náročná	odpočinková	3,200	1,802
veselá	smutná	4,914	1,422
srozumitelná	nesrozumitelná	2,254	1,159
jednoduchá	složitá	5,400	1,398
ošklivá	krásná	6,535	0,689
nehodnotná	hodnotná	6,457	0,857
líbí se	nelíbí se	1,465	0,766
podobné slyšeli	neslyšeli	1,275	0,991
		%	
chci poslouchat		64	90,14
nechci poslouchat		2	2,82
lhostejnost		5	7,04
celkový počet respondentů		71	

Graf č. VI/2 – výběrový soubor – chlapci

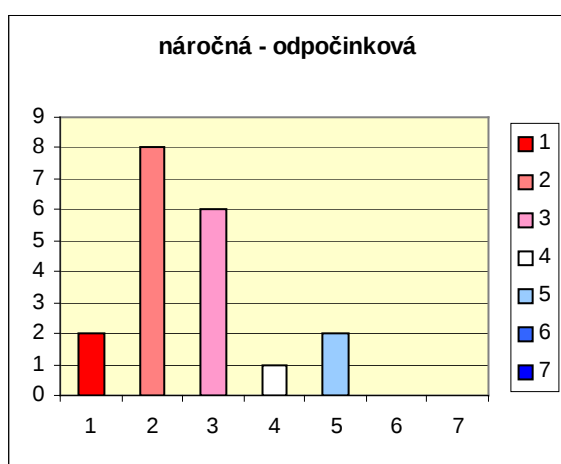

Graf č. VI/3 – výběrový soubor – dívky

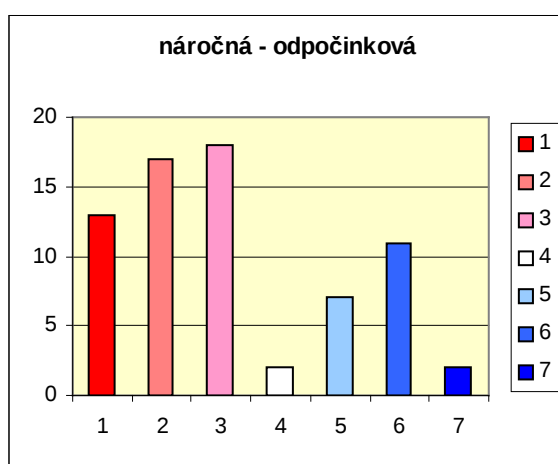

Zajímavost ukázky je v obou skupinách nesporná.

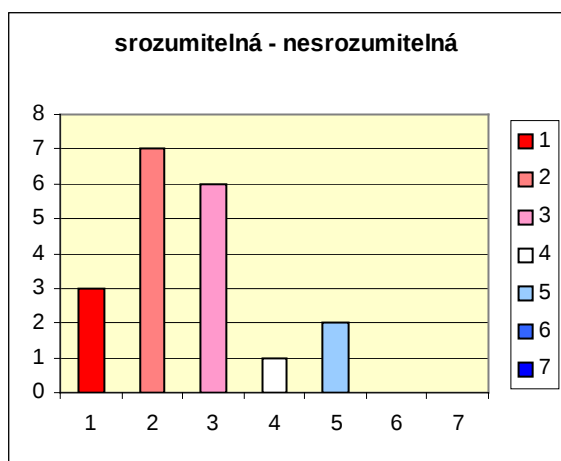
Graf č. VI/4 – výběrový soubor – chlapci

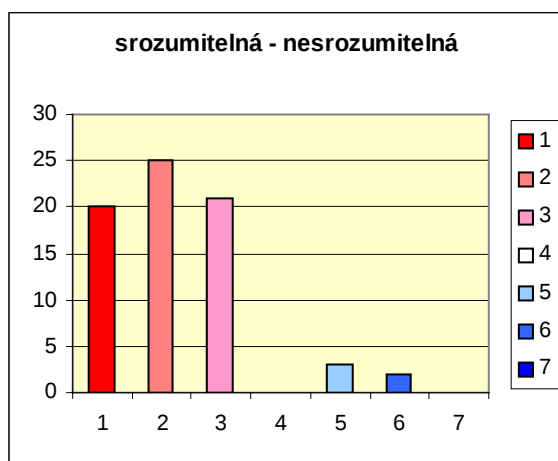
Graf č. VI/5 – výběrový soubor – dívky

Graf č. VI/6 – výběrový soubor – chlapci

Graf č. VI/7 – výběrový soubor – dívky

Z hlediska srozumitelnosti panuje v obou skupinách víceméně shoda.

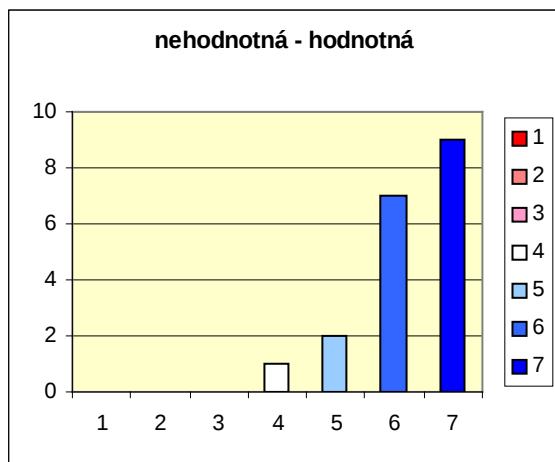
Graf č. VI/8 – výběrový soubor – chlapci

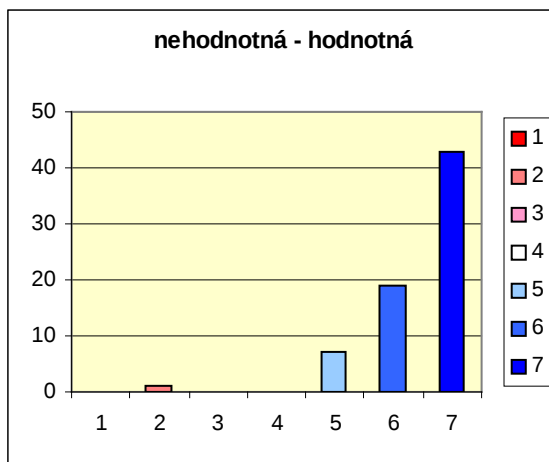
Graf č. VI/9 – výběrový soubor – dívky

Graf č. VI/10 – výběrový soubor – chlapci

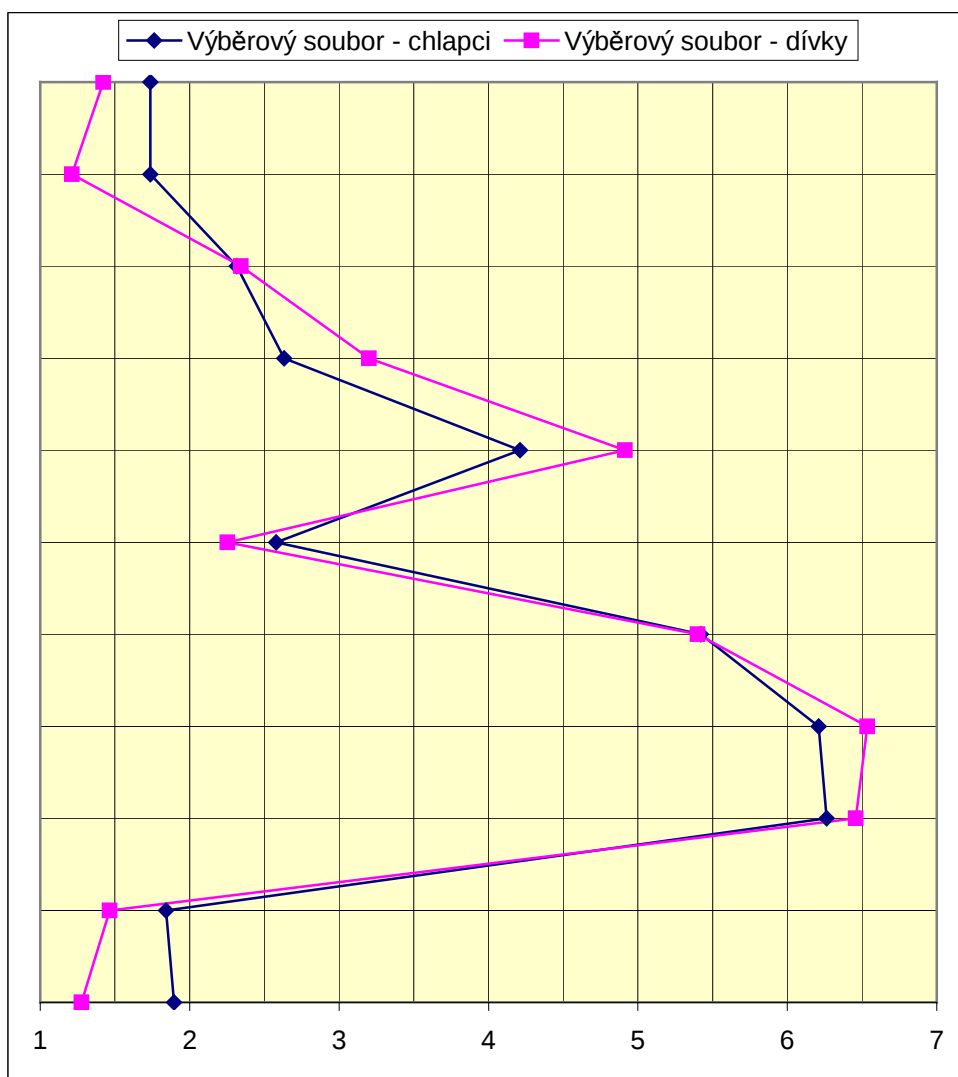

Graf č. VI/11 – výběrový soubor – dívky

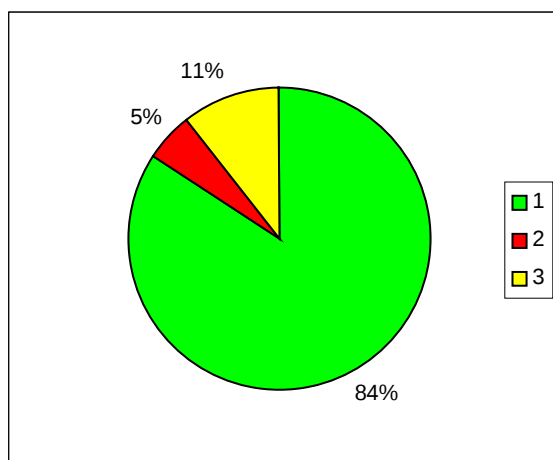

Celkový vztah k ukázce č. 6, vyjádřený ochotou znovu ji poslouchat, je přehledně znázorněn ve výsečových grafech č. VI/13 a VI/14. Chlapci ve výběrovém souboru projevují pozitivní vztah k ukázce z 84%, 5% ji poslouchat odmítá, 11% nemá jednoznačnou odpověď. Dívky ve výběrovém souboru ukázkou poslouchat chtějí z 90%, pouhá 3% ji odmítají, 7% uvedlo nejednoznačnou odpověď.

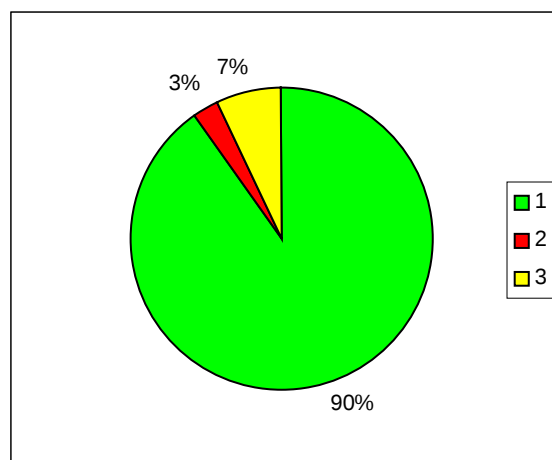
Graf č. VI/12 – sémantický diferenciál

Graf č. VI/13 – výběrový soubor – chlapci

Graf č. VI/14 – výběrový soubor - dívky

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Následující tabulka č. II/4 přináší průměrné výsledky na jednotlivých škálách u kontrolního souboru.

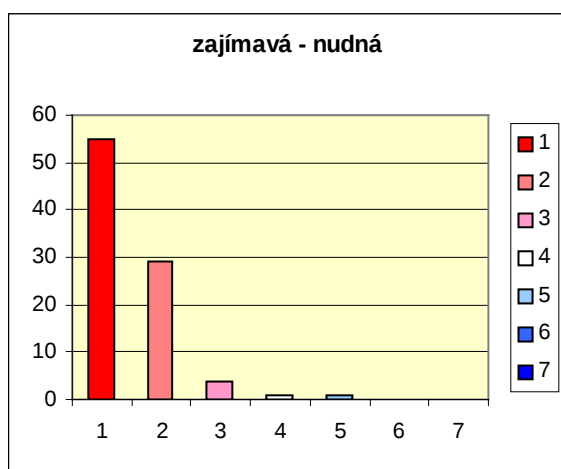
Tabulka č. VI/4

Kontrolní soubor			
		X	S
zajímavá	nudná	1,941	1,380
známá	neznámá	1,760	1,583
vzrušující	uklidňující	3,064	2,001
náročná	odpočinková	3,454	1,990
veselá	smutná	4,634	1,587
srozumitelná	nesrozumitelná	2,867	1,549
jednoduchá	složitá	5,230	1,546
ošklivá	krásná	5,846	1,322
nehodnotná	hodnotná	6,050	1,257
líbí se	nelíbí se	2,305	1,606
podobné slyšeli	neslyšeli	1,629	1,372
%			
chci poslouchat		289	67,52
nechci poslouchat		58	13,55
lhostejnost		81	18,93
celkový počet respondentů		428	

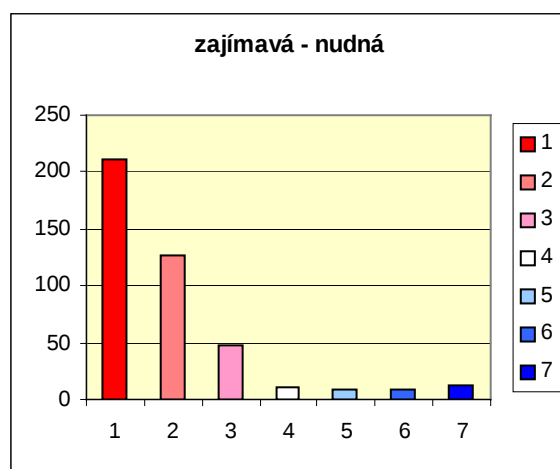
Tabulka č. VI/4 přináší kompletní výsledky u kontrolního souboru. Kontrolní soubor, vzorek středoškolských studentů, kteří nejsou členy pěveckých sborů při gymnáziích, vykazuje dle předpokladů méně intenzivní postoje. Skladba je pro ně jednoznačně zajímavá (hodnota 1,941), nicméně průměrná hodnota výběrového souboru je o půl stupně blíže ke krajní hodnotě. I hodnoty na dalších škálách spíše kopírují výsledky ve výběrovém souboru, ale s menší intenzitou. Skladba je hodnocena jako dobře známá (1,760), přičemž výsledek na škále je k tomuto pólu opět o půl stupně dále než výsledek výběrového souboru. Hodnocení na škále vzrušující – uklidňující směřuje spíše k pojmu vzrušující (3,064), soubor je však názorově nejednotný (směrodatná odchylka 2,001). Hodnocení na škále náročná – odpočinková je proti výběrovému souboru spíše nejednoznačné (3,454). Srovnatelné je mínění na škále veselá. Hodnota 4,634 (srovnatelná s výsledkem výběrového souboru 4,764) je však podobně překvapivě nejednoznačná. Skladba je hodnocena jako poměrně srozumitelná (2,867), opět značně slaběji než ve výběrovém souboru. S tím se kontrolní soubor téměř shodne na škále jednoduchá – složitá, výsledek je podobně nepřesvědčivý (5,230 ku 5,404). Respondenti nevykazující členství v pěveckých sborech gymnázií označují hudbu P. I. Čajkovského za velmi

krásnou (5,846) a ještě více hodnotnou (6,050). V obou případech je ale hodnocení výběrového souboru výraznější (srov. 6,467 resp. 6,416 u sborových zpěváků). Velký rozdíl téměř jednoho stupně škály se pak objevuje při vyjádření libosti (2,305 ku 1,544 ve výběrovém souboru). Shoda se zpěváky gymnaziálních sborů nastává na škále poslední. Labutí jezero P. I. Čajkovského znají zřejmě všichni. Následující grafy č. VI/15 až VI/36 umožňují srovnat výsledky bodovací strategie u výběrového souboru a souboru kontrolního.

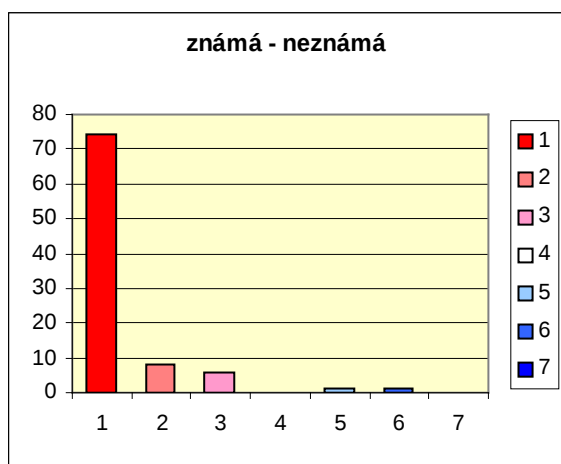
Graf č. VI/15 – výběrový soubor

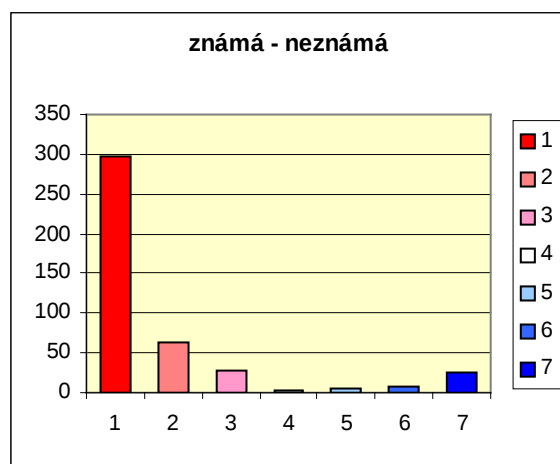
Graf č. VI/16 – kontrolní soubor

Graf č. VI/17 – výběrový soubor

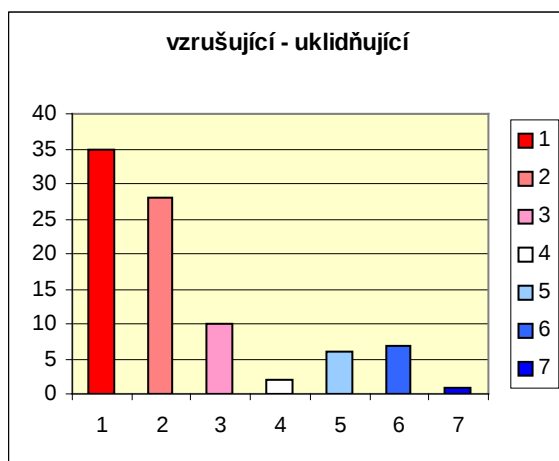

Graf č. VI/18 – kontrolní soubor

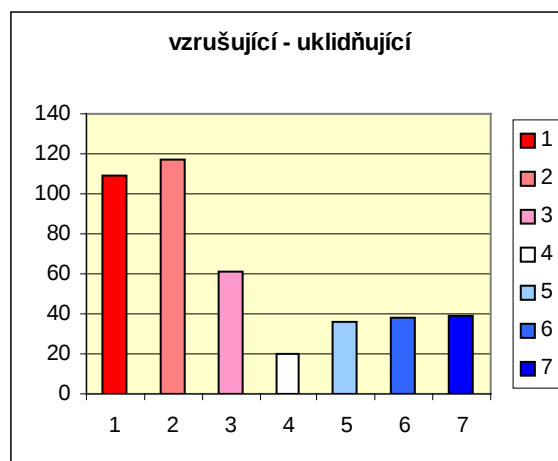

Hodnocení na prvních dvou škálách je naprosto jednoznačné. Oba soubory směřují k hodnotě 1, tedy k maximální platnosti pojmů zajímavá a známá.

Graf č. VI/19 – výběrový soubor

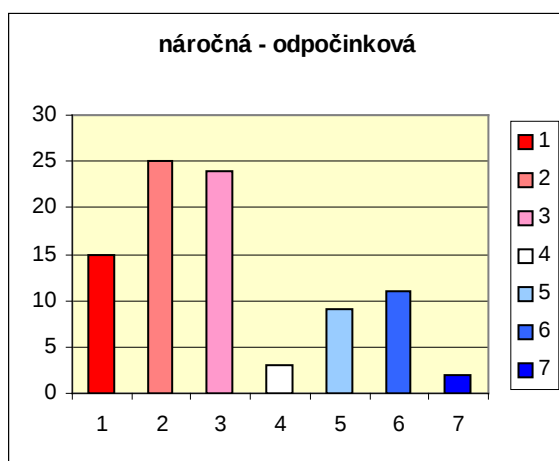

Graf č. VI/20 – kontrolní soubor

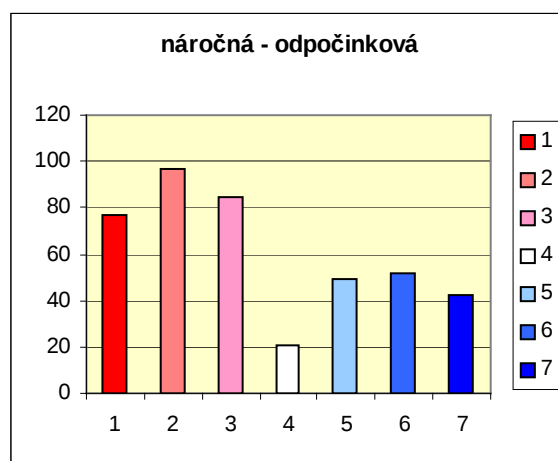

Na škále vzrušující – uklidňující směřují oba soubory k pojmu vzrušující, množství respondentů v kontrolním souboru se však přiklání k opačné straně škály.

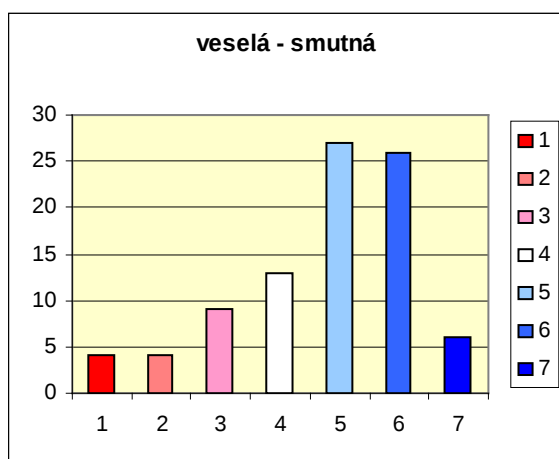
Graf č. VI/21 – výběrový soubor

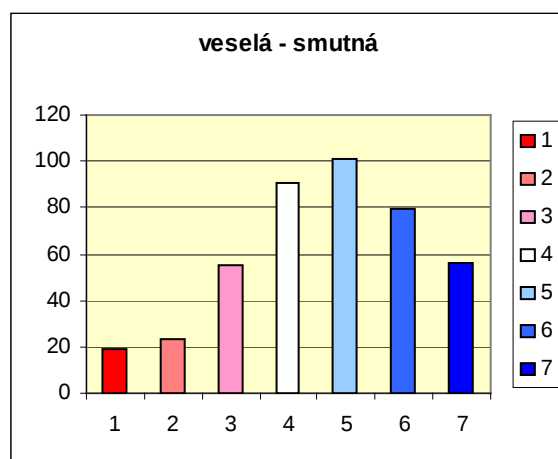
Graf č. VI/22 – kontrolní soubor

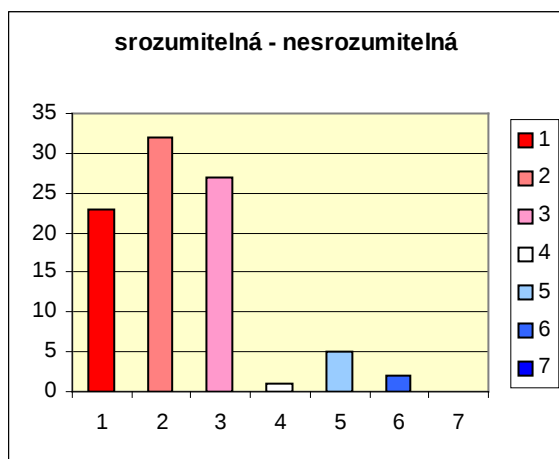
Graf č. VI/23 – výběrový soubor

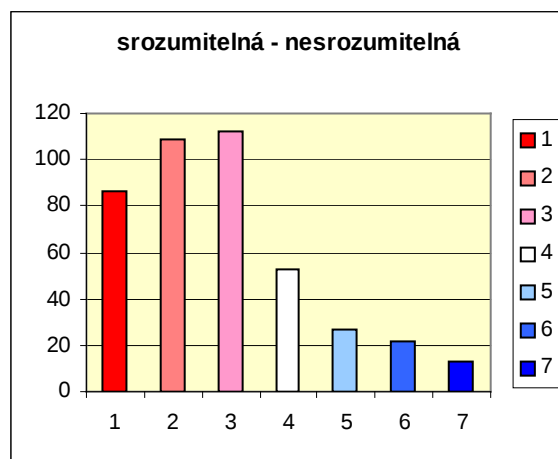
Graf č. VI/24 – kontrolní soubor

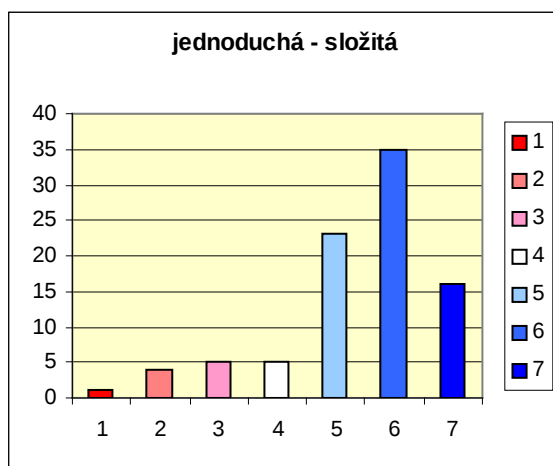
Graf č. VI/25 – výběrový soubor

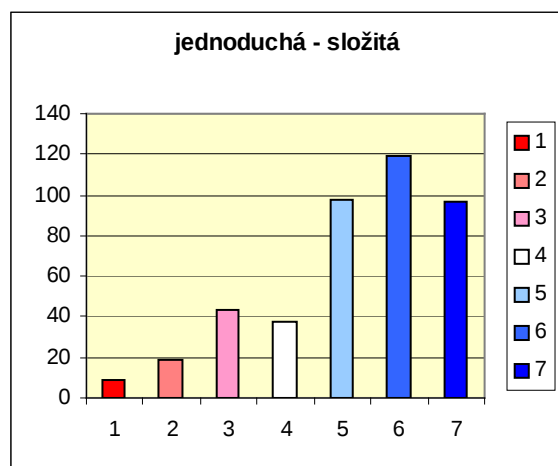
Graf č. VI/26 – kontrolní soubor

Graf č. VI/27 – výběrový soubor

Graf č. VI/28 – kontrolní soubor

Graf č. VI/29 – výběrový soubor

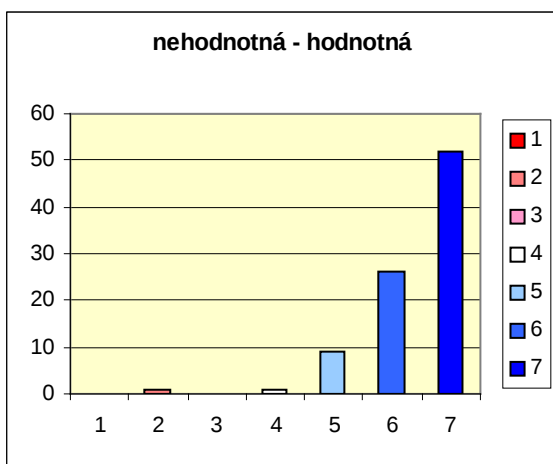

Graf č. VI/30 – kontrolní soubor

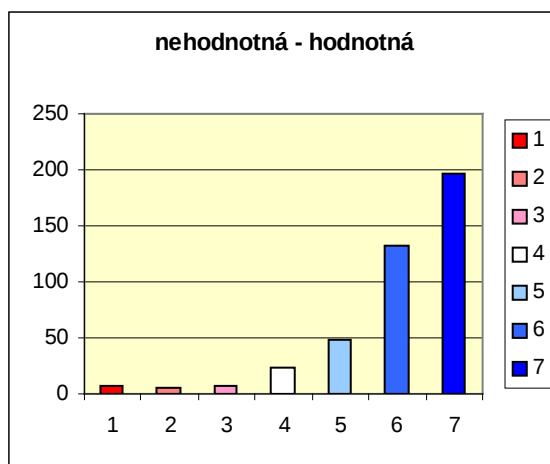

Na škálách krásy a hodnoty a libosti jsou hlasy rozprostřeny srovnatelně.

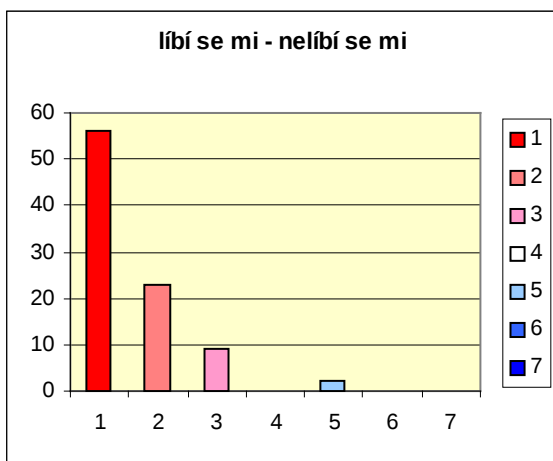
Graf č. VI/31 – výběrový soubor

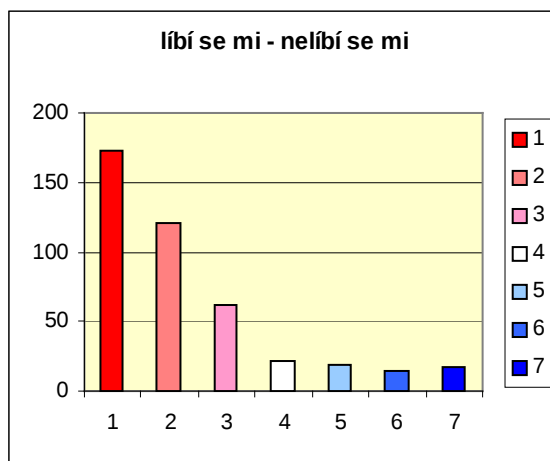
Graf č. VI/32 – kontrolní soubor

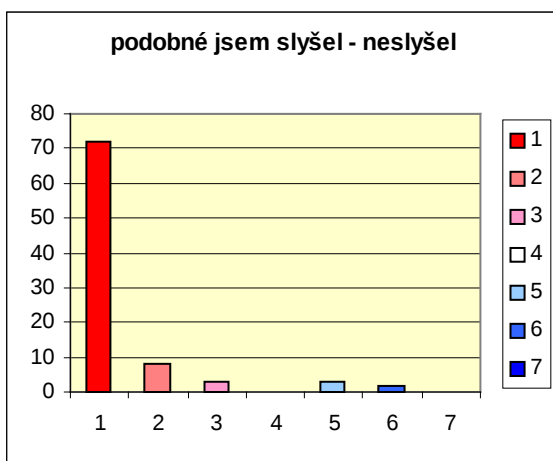
Graf č. VI/33 – výběrový soubor

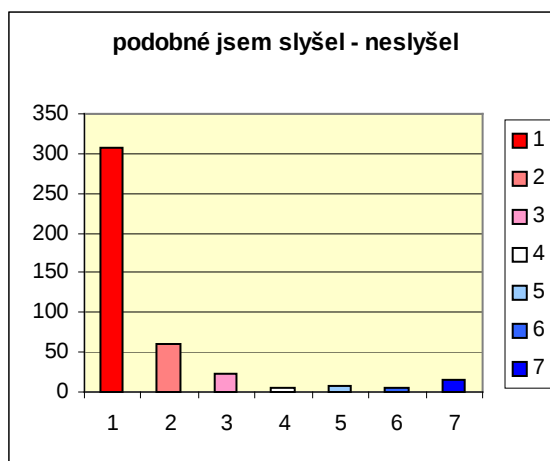
Graf č. VI/34 – kontrolní soubor

Graf č. VI/35 – výběrový soubor

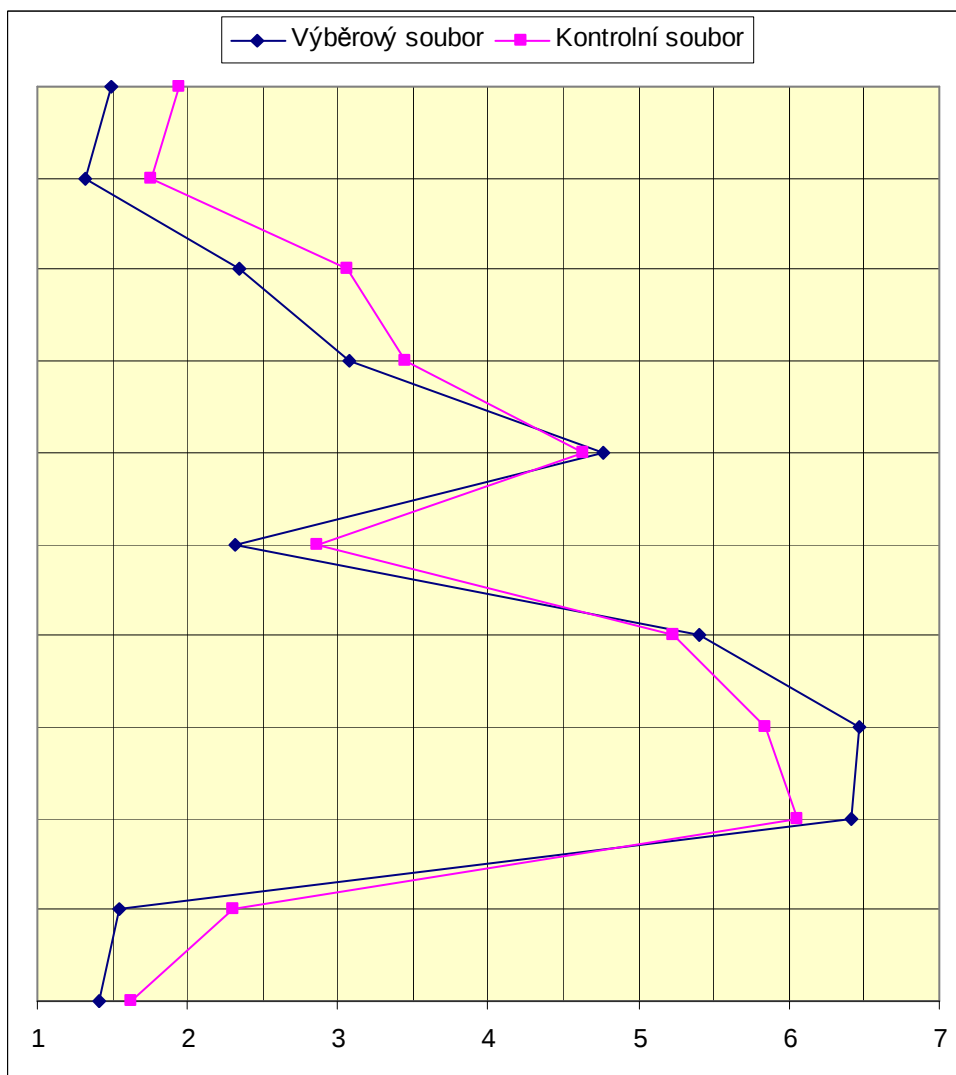

Graf č. VI/36 – kontrolní soubor

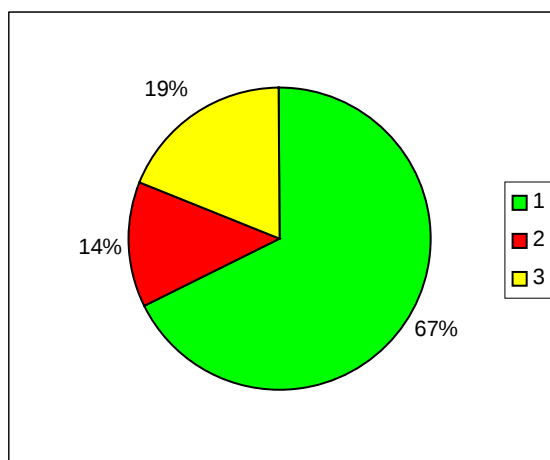

Přehledné srovnání průměrných hodnot obou souborů nabízí graf sémantického diferenciálu č. VI/37. Názorně ukazuje mírně slabší intenzitu postojů kontrolního souboru.

Graf č. VI/37 – sémantický diferenciál

Graf č. VI/38 – kontrolní soubor

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

V kontrolním souboru se objevuje i nezanedbatelné procento odpůrců ukázky. Negativně vystupuje 14% respondentů. Převládají pozitivní reakce – 67%.

Tabulka č. VI/5

Kontrolní soubor – chlapci			
		X	S
zajímavá	nudná	2,238	1,562
známá	neznámá	2,108	1,856
vzrušující	uklidňující	3,325	2,010
náročná	odpočinková	3,461	1,986
veselá	smutná	4,621	1,560
srozumitelná	nesrozumitelná	3,049	1,485
jednoduchá	složitá	5,177	1,521
ošklivá	krásná	5,574	1,386
nehodnotná	hodnotná	5,862	1,379
líbí se	nelíbí se	2,765	1,772
podobné slyšeli	neslyšeli	1,906	1,636
		%	
chci poslouchat		117	57,35
nechci poslouchat		40	19,61
lhostejnost		47	23,04
celkový počet respondentů		204	

Tabulka č. VI/6

Kontrolní soubor – dívky			
		X	S
zajímavá	nudná	1,670	1,123
známá	neznámá	1,441	1,198
vzrušující	uklidňující	2,820	1,960
náročná	odpočinková	3,447	1,993
veselá	smutná	4,647	1,612
srozumitelná	nesrozumitelná	2,699	1,588
jednoduchá	složitá	5,279	1,567
ošklivá	krásná	6,100	1,205
nehodnotná	hodnotná	6,223	1,104
líbí se	nelíbí se	1,883	1,300
podobné slyšeli	neslyšeli	1,373	1,008
		%	
chci poslouchat		172	76,79
nechci poslouchat		18	8,04
lhostejnost		34	15,18
celkový počet respondentů		224	

Tabulky č. VI/5 a VI/6 obsahují hodnoty zvlášť pro chlapce a dívky v kontrolním souboru. Grafy č. VI/2 – VI/7 ukazují rozvrstvení odpovědí u obou skupin na škálách krásy a hodnoty u chlapců a dívek.

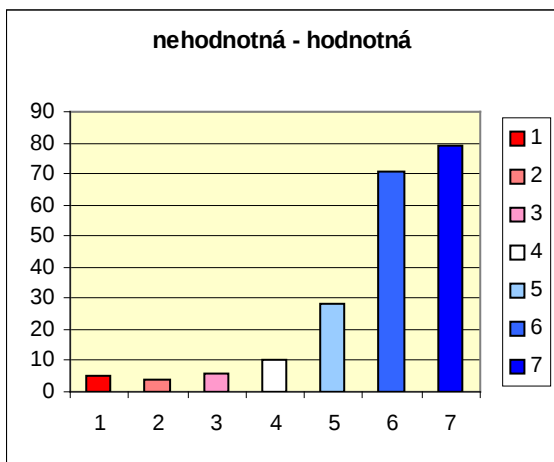
Graf č. VI/39 – kontrolní soubor – chlapci

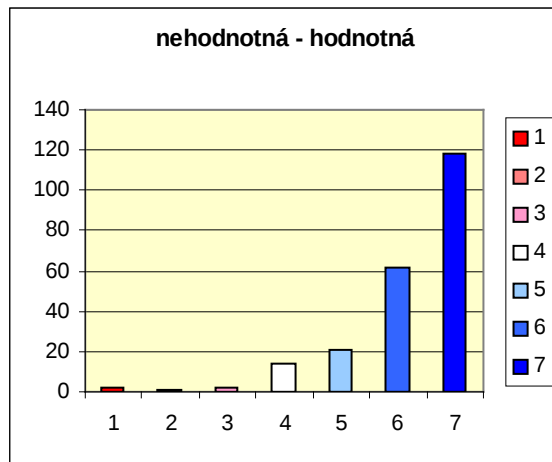
Graf č. VI/40 – kontrolní soubor – dívky

Graf č. VI/41 – kontrolní soubor – chlapci

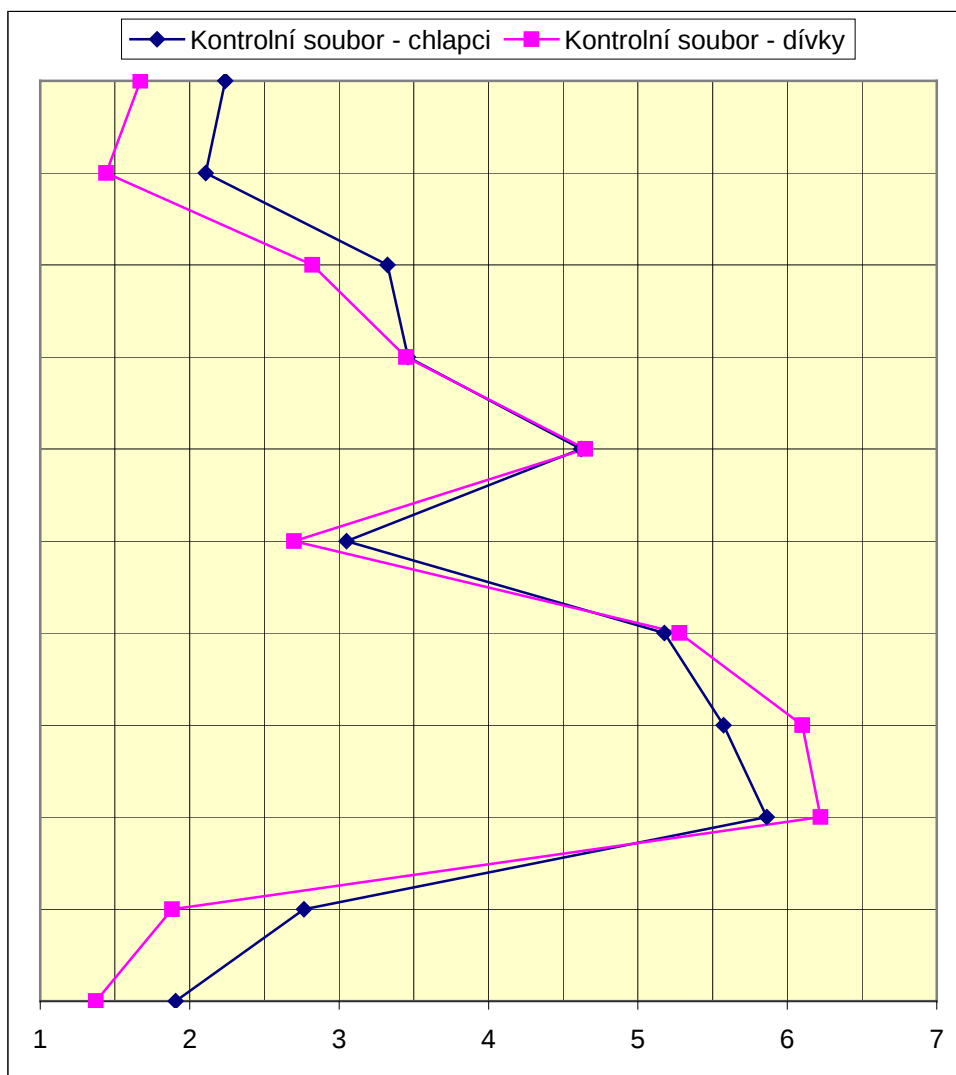
Graf č. VI/42 – kontrolní soubor – dívky

Ukazuje se, že na rozdíl od děvčat, která se většinou rozhodují jednoznačně, chlapci využívají častěji středního stupně v poli krásy a hodnoty.

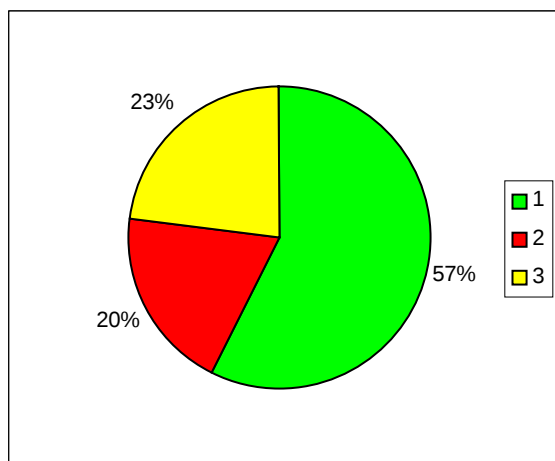
Průměrné hodnoty na všech škálách u chlapců i dívek jsou názorně demonstrovány v grafu sémantického diferenciálu č. VI/43. Intenzivnější postoj na škálách zajímavosti, krásy, hodnoty, libosti a obeznámenosti vykazují dle očekávání dívky.

Graf č. VI/43 – sémantický diferenciál

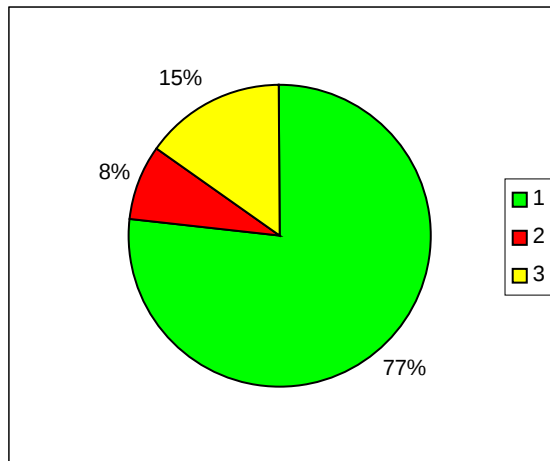

Celkový postoj chlapců a dívek v kontrolním souboru k ukázce č. 6 vyjádřený ochotou hudbu poslouchat je znázorněn v grafech č. VI/44 a VI/45. Rozdíl mezi chlapci a dívkami je tentokrát významnější. Dívky vykazují pozitivní reakci ze 77% procent, chlapci z 57%. Chlapci ukázkou z 20% odmítají, zatímco dívky tak činí pouze z 8%. Podíl nerozhodnutých je u chlapců 23%, u dívek 15%

Graf č. VI/44 – kontrolní soubor – chlapci

Graf č. VI/45 – kontrolní soubor - dívky

1 - příznivci	2 - odpůrci	3 - nerozhodnutí
---------------	-------------	------------------

Následují tabulky č. VI/7 a VI/8, které informativně popisují hodnoty u skupiny instrumentalistů a nehrajících. Hodnoty jsou přehledně znázorněny v grafu sménatického diferenciálu č. VI/46. Relace příznivců a odpůrců mezi oběma skupinami přináší výšečové grafy č. VI/47 a VI/48. I zde, podobně jako mezi výběrovým a kontrolním souborem, se nachází téměř dvacetiprocentní rozdíl v ochotě ukázkou poslouchat. Instrumentalisté chtějí ukázkou č. 6 poslouchat z 80%, zatímco nehrající z 61%. Podíl odpůrců je u instrumentalistů 7%, u nehrajících 17%. Lhostejný postoj zastává 13% resp. 22%.

Pro informaci jsou dále rovněž připojeny tabulky č. VI/9, VI/10 a VI/11 s hodnotami sémantického diferenciálu pro skupiny hráčů na nástroje, které se užívají v symfonickém orchestru. Přehled o ochotě poslouchat Čajkovského hudbu u hráčů na nástroje smyčcové, dechové dřevěné a žesťové podívají výšečové grafy č. VI/49, V/50 a VI/51. Výmluvné jsou podle očekávání výsledky u prvních dvou. Ukázkou č. 6 chce poslouchat 90% respondentů hrajících na smyčcové a dřevěné dechové nástroje.

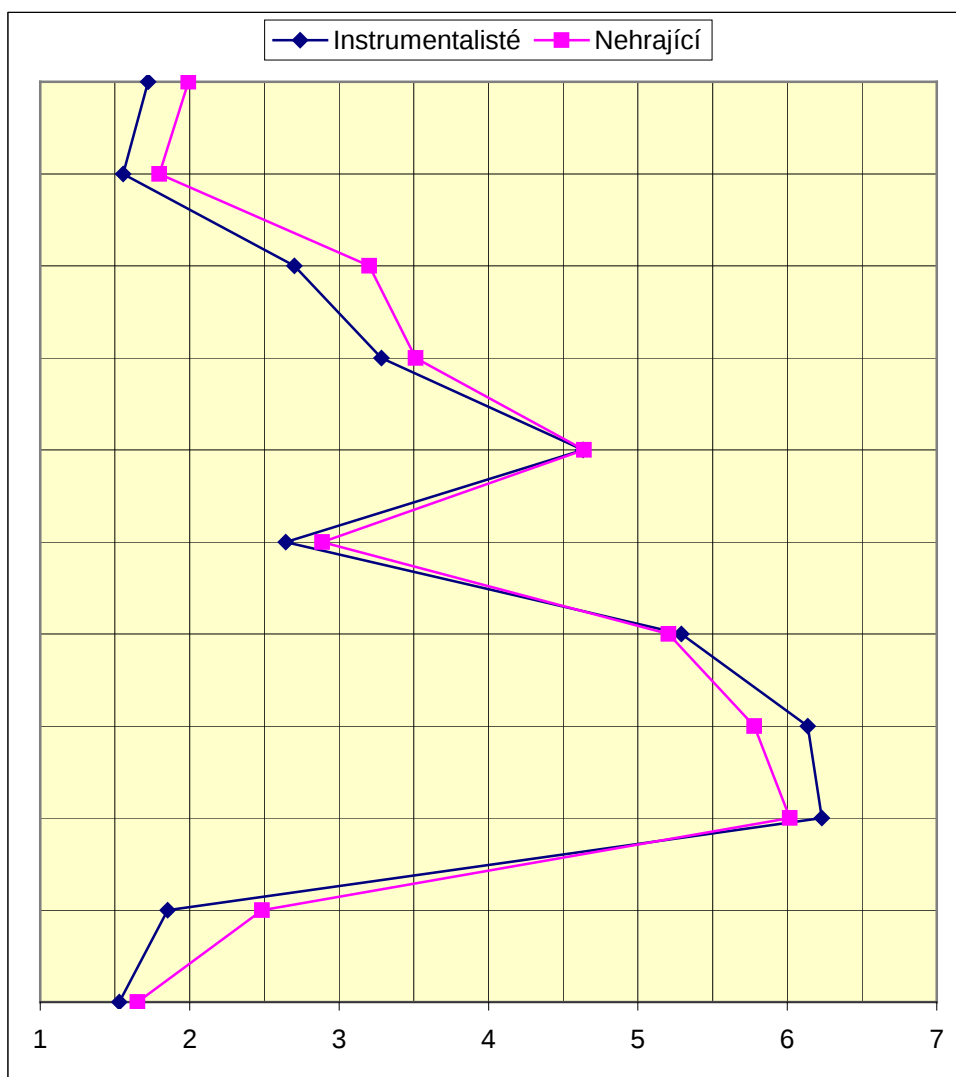
Tabulka č. VI/7

Instrumentalisté			
		X	S
zajímavá	nudná	1,723	1,161
známá	neznámá	1,555	1,271
vzrušující	uklidňující	2,701	1,892
náročná	odpočinková	3,283	1,905
veselá	smutná	4,633	1,558
srozumitelná	nesrozumitelná	2,643	1,440
jednoduchá	složitá	5,291	1,448
ošklivá	krásná	6,137	1,111
nehodnotná	hodnotná	6,231	1,150
líbí se	nelíbí se	1,853	1,315
podobné slyšeli	neslyšeli	1,530	1,250
		%	
chci poslouchat		208	80,62
nechci poslouchat		17	6,59
lhostejnost		33	12,79
celkový počet respondentů		258	

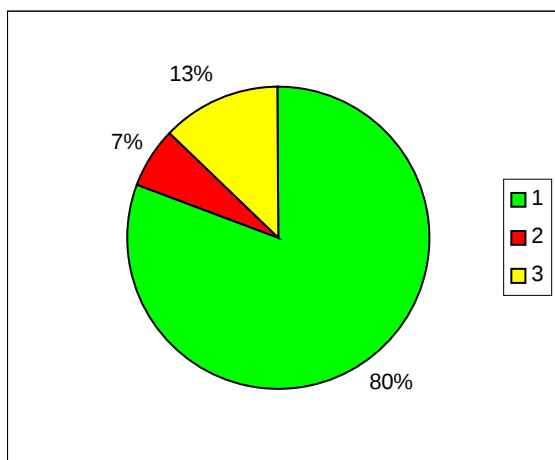
Tabulka č. VI/8

Nehrající			
		X	S
zajímavá	nudná	1,992	1,397
známá	neznámá	1,797	1,659
vzrušující	uklidňující	3,202	2,004
náročná	odpočinková	3,512	1,990
veselá	smutná	4,639	1,577
srozumitelná	nesrozumitelná	2,888	1,551
jednoduchá	složitá	5,205	1,589
ošklivá	krásná	5,780	1,349
nehodnotná	hodnotná	6,016	1,219
líbí se	nelíbí se	2,484	1,640
podobné slyšeli	neslyšeli	1,652	1,404
		%	
chci poslouchat		158	60,77
nechci poslouchat		44	16,92
lhostejnost		58	22,31
celkový počet respondentů		260	

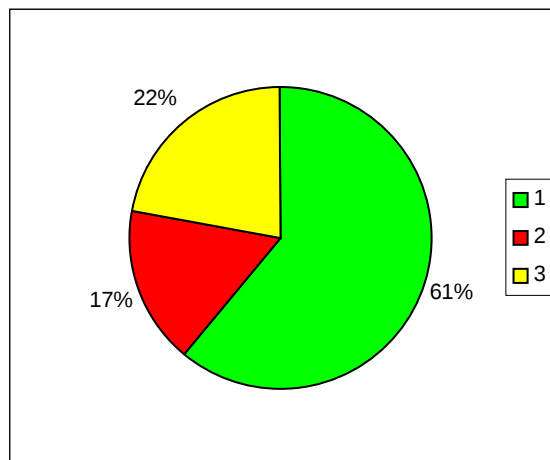
Graf č. VI/46 – sémantický diferenciál

Graf č. VI/47 – instrumentalisté

Graf č. VI/48 – nehrající

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Tabulka č. VI/9

Instrumentalisté – hra na smyčcové nástroje			
		X	S
zajímavá	nudná	1,364	0,568
známá	neznámá	1,500	1,588
vzrušující	uklidňující	3,136	1,984
náročná	odpočinková	3,273	1,911
veselá	smutná	4,682	1,458
srozumitelná	nesrozumitelná	2,500	1,234
jednoduchá	složitá	5,045	1,522
ošklivá	krásná	6,364	1,150
nehodnotná	hodnotná	6,318	1,061
líbí se	nelíbí se	1,636	1,150
podobné slyšeli	neslyšeli	1,524	1,500
		%	
chci poslouchat		20	90,91
nechci poslouchat		1	4,55
lhostejnost		1	4,55
celkový počet respondentů		22	

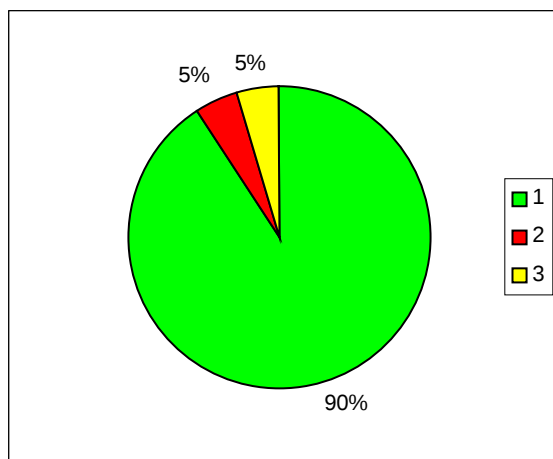
Tabulka č. VI/10

Instrumentalisté – hra na dřevěné dechové nástroje			
		X	S
zajímavá	nudná	1,690	1,058
známá	neznámá	1,357	0,610
vzrušující	uklidňující	2,390	1,666
náročná	odpočinková	2,683	1,505
veselá	smutná	4,024	1,569
srozumitelná	nesrozumitelná	2,571	1,400
jednoduchá	složitá	5,220	1,423
ošklivá	krásná	6,238	0,840
nehodnotná	hodnotná	6,238	1,269
líbí se	nelíbí se	1,667	0,943
podobné slyšeli	neslyšeli	1,357	0,648
		%	
chci poslouchat		38	90,48
nechci poslouchat		2	4,76
lhostejnost		2	4,76
celkový počet respondentů		42	

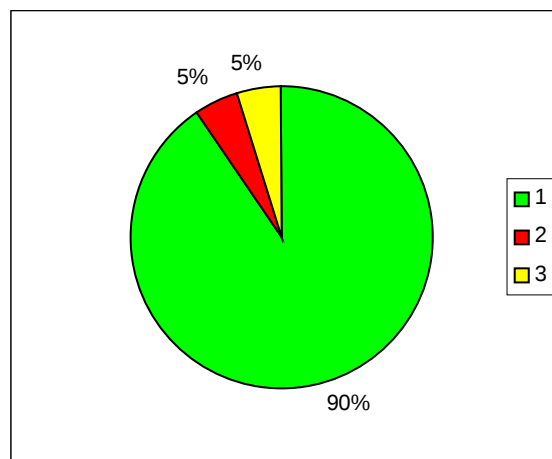
Tabulka č. VI/11

Instrumentalisté – hra na žesťové dechové nástroje			
		X	S
zajímavá	nudná	1,667	0,745
známá	neznámá	2,250	1,479
vzrušující	uklidňující	2,417	1,498
náročná	odpočinková	2,667	1,599
veselá	smutná	4,750	1,422
srozumitelná	nesrozumitelná	3,167	1,280
jednoduchá	složitá	5,500	1,258
ošklivá	krásná	6,000	0,816
nehodnotná	hodnotná	6,250	0,722
líbí se	nelíbí se	2,083	1,115
podobné slyšeli	neslyšeli	2,083	1,656
%			
chci poslouchat		9	75,00
nechci poslouchat		1	8,33
lhostejnost		2	16,67
celkový počet respondentů		12	

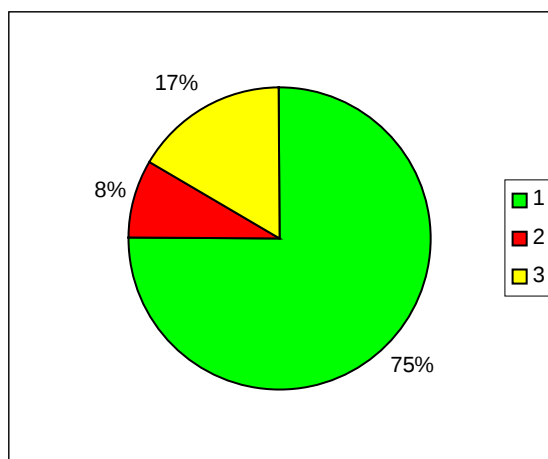
Graf č. VI/49 – instrumentalisté – smyčcové nástroje

Graf č. VI/50 – instrumentalisté – dřevěné dechové nástroje

Graf č. VI/51 – instrumentalisté – žesťové dechové nástroje

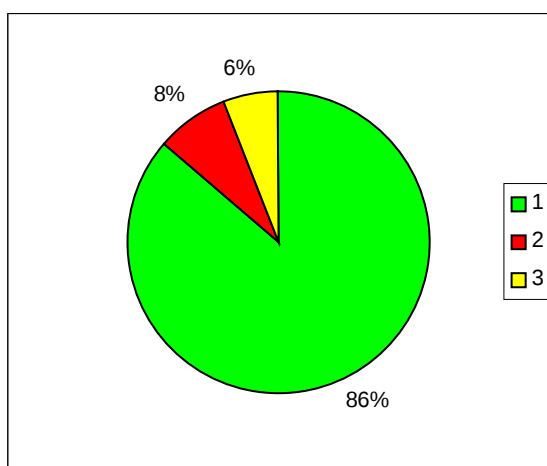

Tabulka č. VI/12 obsahuje průměrné hodnoty získané u skupiny respondentů, kteří v anamnestickém dotazníku uvedli pozitivní vztah k umělé hudbě. Hodnoty týkající se ukázky č. 6 jsou srovnatelné nebo o něco méně intenzivní než hodnoty získané u výběrového souboru. Srovnatelná je i ochota tuto hudbu poslouchat – pozitivně zareagovalo 86%, negativně 8%, lhostejně 6%.¹⁷² Poměr je znázorněn v grafu č. VI/52.

Tabulka č. VI/12

Příznivci umělé hudby			
		X	S
zajímavá	nudná	1,588	1,088
známá	neznámá	1,412	1,013
vzrušující	uklidňující	2,667	1,833
náročná	odpočinková	2,882	1,864
veselá	smutná	4,882	1,567
srozumitelná	nesrozumitelná	2,588	1,523
jednoduchá	složitá	4,961	1,737
ošklivá	krásná	6,255	0,882
nehodnotná	hodnotná	6,412	0,867
líbí se	nelíbí se	1,510	0,849
podobné slyšeli	neslyšeli	1,300	0,806
		%	
chci poslouchat		44	86,27
nechci poslouchat		4	7,84
lhostejnost		3	5,88
celkový počet respondentů		51	

Graf č. VI/52 – příznivci umělé hudby

1 - příznivci	2 - odpůrci	3 - nerozhodnutí
---------------	-------------	------------------

¹⁷² Výběrový soubor vykazoval 89% kladných, 3% záporných a 8% nejednoznačných reakcí.

Respondentů, kteří projevili pozitivní vztah k šesté ukázce je celkem 369, z toho 133 chlapců a 236 dívek.¹⁷³ Podrobný přehled o nich podává tabulka č. VI/13. Z celkového počtu aktivně hraje na nějaký hudební nástroj 208 respondentů (56%). 161 dotazovaných (44%) instrumentální hru nevykazuje. Mezi příznivci šesté ukázky je 80 příslušníků výběrového souboru (21%). 289 dotazovaných není členem gymnaziálního pěveckého sboru, ale 42 z nich (11%) působí v nějakém jiném hudebním souboru. Z celkového počtu 369 dotazovaných docházelo do základní umělecké školy 231 respondentů (63%), z toho 102 dochází stále (28%). Mezi příznivci ukázky č. 6 se našlo 44 respondentů s deklarovaným zájmem o uměleckou hudbu (12%) – 14 ji uvedlo na prvním místě, 8 na druhém a 22 na třetím místě. 77 respondentů (21%) přiřadilo ukázkou k romantismu, 95 respondentů (26%) bylo schopno uvést autora – P. I. Čajkovského, 154 respondentů (42%) uvedlo název skladby.

Tabulka č. VI/13

Respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah			
		X	S
zajímavá	nudná	1,437	0,670
známá	neznámá	1,302	0,888
vzrušující	uklidňující	2,690	1,940
náročná	odpočinková	3,360	1,955
veselá	smutná	4,648	1,588
srozumitelná	nesrozumitelná	2,482	1,332
jednoduchá	složitá	5,341	1,473
ošklivá	krásná	6,436	0,740
nehodnotná	hodnotná	6,449	0,821
líbí se	nelíbí se	1,546	0,877
podobné slyšeli	neslyšeli	1,301	0,899
%			
chci poslouchat		369	100,00
nechci poslouchat		0	0,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		369	

Neochotu znovu poslouchat ukázkou č. 6 vyjádřilo celkem 61 respondentů. Z tohoto počtu je 41 chlapců a 20 dívek. Hru na nástroj vykazuje 17 respondentů (28%), 44 nikoli (72%). Ukázkou odmítají 3 členové pěveckých sborů gymnázií (5%). Z 58 příslušníků kontrolního souboru vykazuje 9 nějakou jinou souborovou aktivitu (15%). Hudebním vzděláním v ZUŠ prošlo 24 respondentů (40%), 3 z nich (5%) navštěvují ZUŠ stále. Jako

¹⁷³ Poměr mezi chlapci a dívkami v rámci všech respondentů byl zhruba 75 : 100. Viz výše

oblíbený hudební žánr uvádí artificiální hudbu 4 z respondentů (7%), z toho 1 na prvním místě, 1 na místě druhém, 2 na místě třetím.

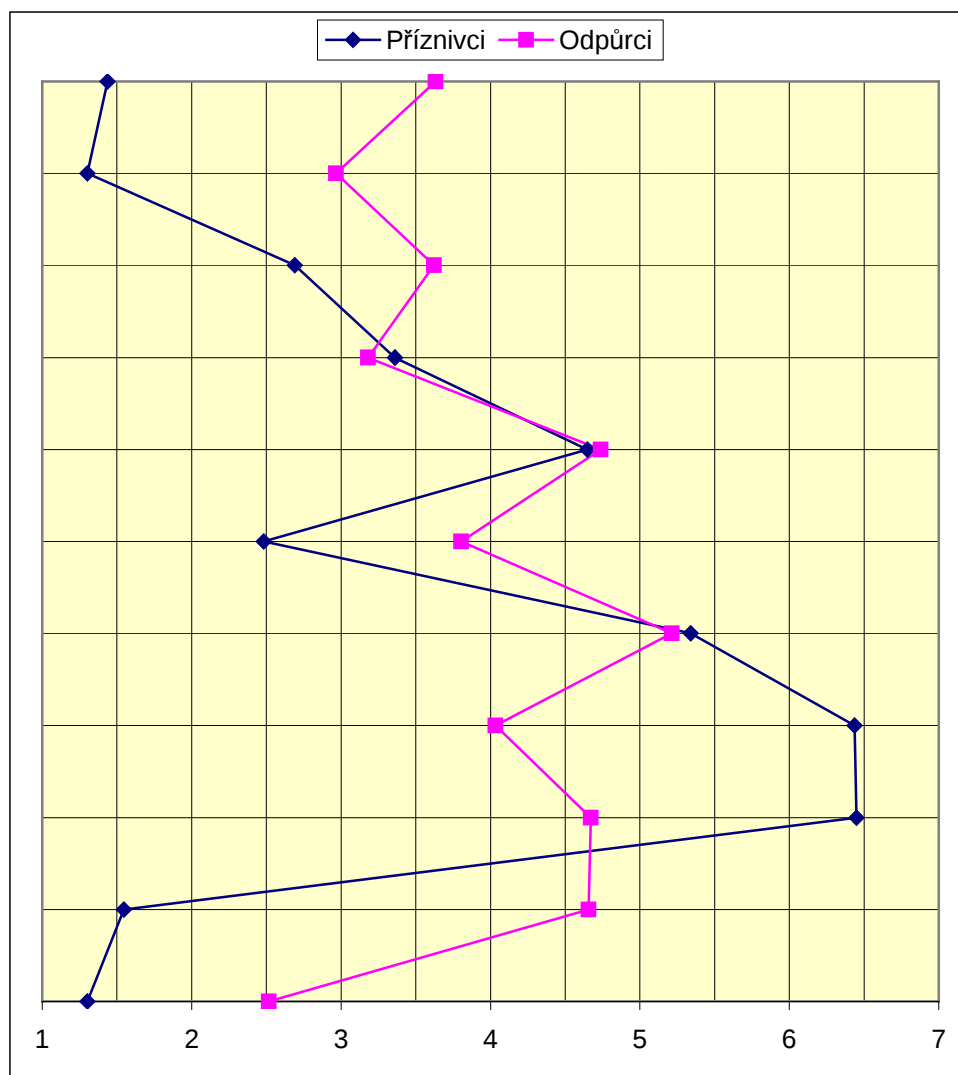
Tabulka č. VI/14

Respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah			
		X	S
zajímavá	nudná	3,633	2,057
známá	neznámá	2,967	2,276
vzrušující	uklidňující	3,623	1,700
náročná	odpočinková	3,180	1,770
veselá	smutná	4,738	1,557
srozumitelná	nesrozumitelná	3,803	1,687
jednoduchá	složitá	5,213	1,516
ošklivá	krásná	4,033	1,557
nehodnotná	hodnotná	4,672	1,790
líbí se	nelíbí se	4,656	1,688
podobné slyšeli	neslyšeli	2,517	2,004
%			
chci poslouchat		0	0,00
nechci poslouchat		61	100,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		61	

Následuje graf sémantického diferenciálu č. VI/53, který názorně demonstruje rozdíly na jednotlivých škálách u příznivců a odpůrců dané ukázky. Největší rozdíly jsou stejně jako u všech předchozích ukázek na škále zajímavosti, krásy, hodnoty a libosti. Je třeba připomenout, že zatímco respondenti, kteří chtějí ukázku poslouchat se na škálách sémantického diferenciálu názorově velmi často shodují, respondenti, kteří ukázku odmítají, se značně názorově rozcházejí, jak o tom svědčí hodnoty směrodatných odchylek ve výše uvedených tabulkách..

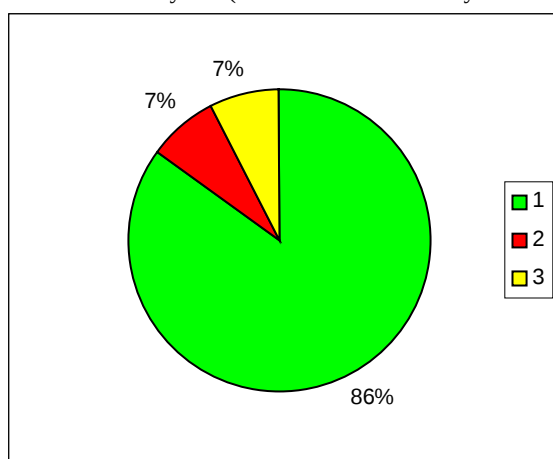
Výšečové grafy č. VI/54 až VI/62 přinášejí informace o postojích příznivců jiných ukázek. Podle předpokladů se u respondentů ochotných poslouchat ukázku J. S. Bacha, L. Janáčka, A.Dvořáka a W. A. Mozarta projevily téměř shodný poměr pozitivních (86% - 89%), negativních (5% - 7%) a lhostejných reakcí (6% - 9%), které kopírují výsledky výběrového souboru. Překvapivá je menší ochota (77% pozitivních odpovědí) u příznivců vokální polyfonie. Pravděpodobně pro respondenty, které zaujme hudba zvukově neobvyklá, jaká se běžně neprovozuje, ztrácí všeobecně známý kus přitažlivost.

Graf č. VI/53 – sémantický diferenciál

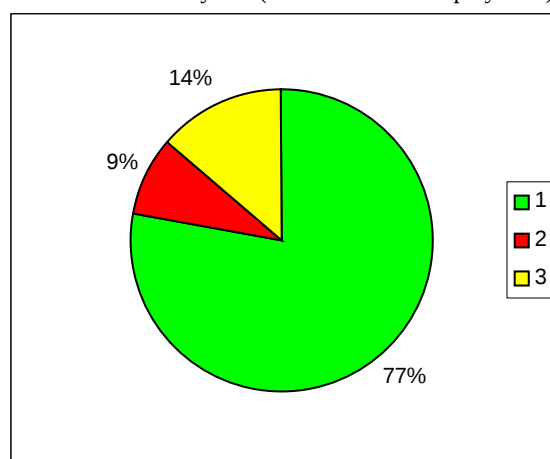
Graf č. VI/54

Příznivci ukázky č. 1 (J. S. Bach – Braniborský koncert)

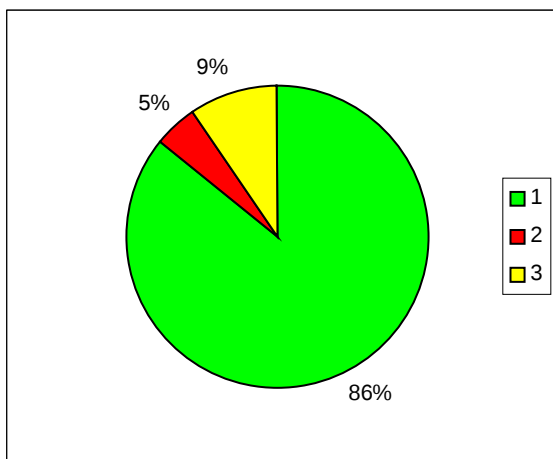

Graf č. VI/55

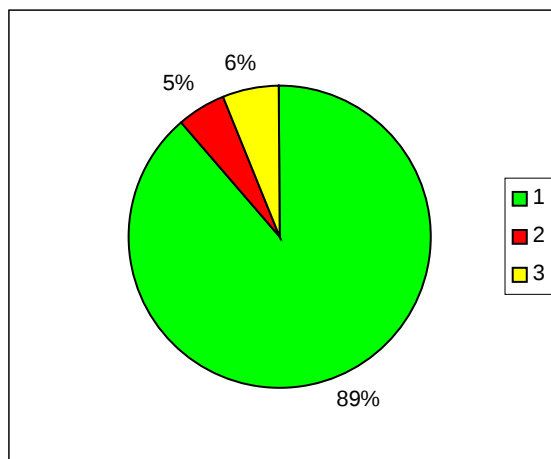
Příznivci ukázky č. 2 (renesanční vokální polyfonie)

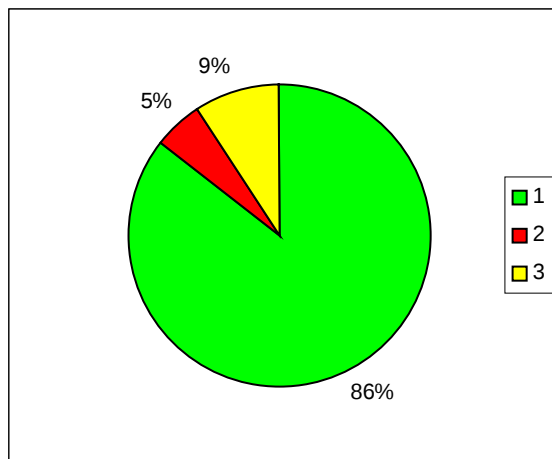
Graf č. VI/56
Příznivci ukázky č. 3 (Leoš Janáček – Sinfonietta)

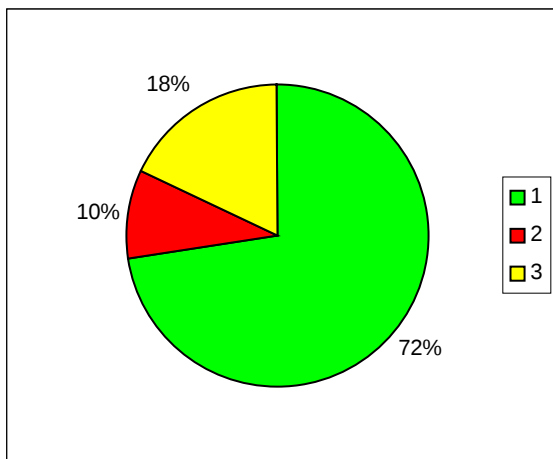
Graf č. VI/57
Příznivci ukázky č. 4 (Antonín Dvořák – Mše D dur)

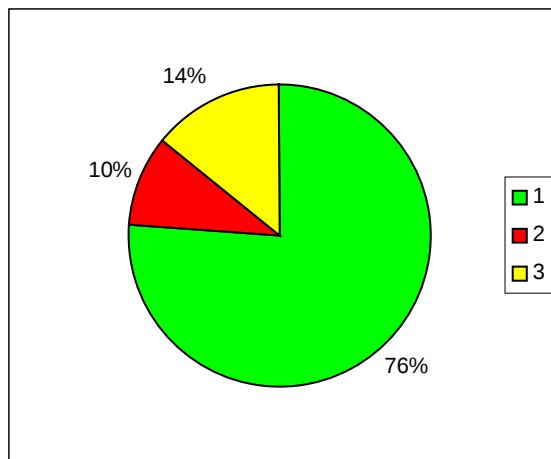
Graf č. VI/58
Příznivci ukázky č. 6 (W. A. Mozart – Symfonie g moll)

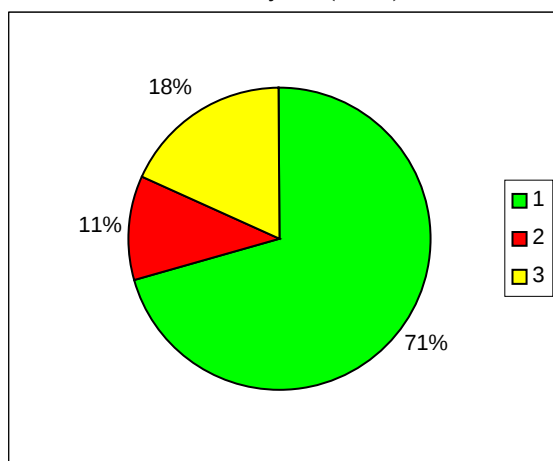
Graf č. VI/59
Příznivci ukázky č. 7 (Green Day)

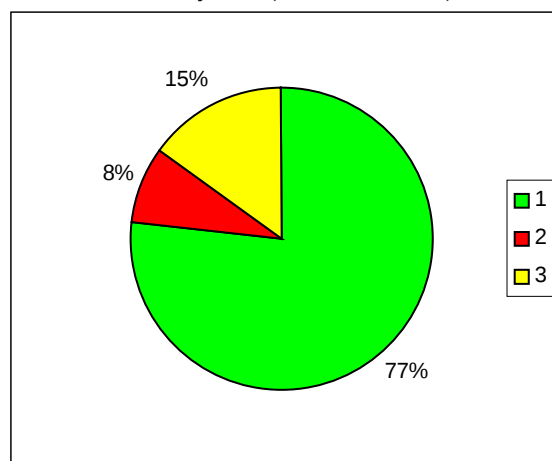
Graf č. VI/60
Příznivci ukázky č. 8 (Sarah Connor)

Graf č. VI/61
Příznivci ukázky č. 9 (Kabát)

Graf č. VI/62
Příznivci ukázky č. 10 (Zuzana Navarová)

1 - příznivci 2 - odpůrci 3 - nerozhodnutí

Výsledky u příznivců ukázky č. 7 a 9 (masově oblíbených nebo alespoň trpěných) podle předpokladů odpovídají výsledkům souboru kontrolního. Překvapením je mírně vyšší ochota poslouchat Čajkovského u příznivců Sarah Connorové. Zde však svou roli pravděpodobně sehrála značná převaha dívek, které tvoří většinu respondentů ochotných tuto ukázkou poslouchat. Větší procento pozitivních reakcí se tradičně objevilo u příznivců ukázky folkové.

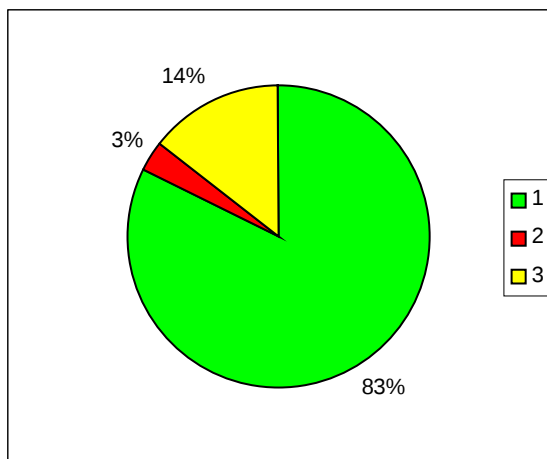
2.4.7 Hodnocení ukázky č. 7

Green Day – When September Ends

Tabulka č. VII/1

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií			
		X	S
zajímavá	nudná	1,761	1,243
známá	neznámá	1,056	0,273
vzrušující	uklidňující	3,744	2,224
náročná	odpočinková	5,562	1,536
veselá	smutná	5,067	1,665
srozumitelná	nesrozumitelná	1,644	0,946
jednoduchá	složitá	2,742	1,583
ošklivá	krásná	6,079	1,220
nehodnotná	hodnotná	5,114	1,577
líbí se	nelíbí se	1,733	1,420
podobné slyšeli	neslyšeli	1,200	0,618
		%	
chci poslouchat		74	82,22
nechci poslouchat		3	3,33
lhostejnost		13	14,44
celkový počet respondentů		90	

Graf č. VII/1 – výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií

Zpěváci gymnaziálních pěveckých sborů ohodnotili skladbu jako velice zajímavou. Jako aktuální hit je pochopitelně velice dobře známá (hodnota 1,056 při extrémně nízké směrodatné odchylce 0,273).¹⁷⁴ Na škále vzrušující – uklidňující se však

¹⁷⁴ Jedná se o nejjednoznačnější výrok v celém výzkumu.

soubor není schopen shodnout – o čemž kromě průměrné hodnoty v blízkosti neutrálního bodu svědčí především směrodatná odchylka převyšující hodnotu 2 (2,224). Skladba je pokládána za odpočinkovou (5,562) a spíš smutnou (5,067), což odpovídá hudbě i textu. Jednoznačná shoda panuje na škále srozumitelnosti (hodnota 1,644 při směrodatné odchylce 0,946). Je poměrně jednoduchá (2,742) a velice krásná (6,079). Na škále hodnoty se objevuje o něco nižší číslo (5,114), tedy určitá hodnota jí přikládána je. Skladba se respondentům výběrového souboru moc líbí (1,733) a rozhodně něco podobného slyšeli (hodnota 1,200 při minimální směrodatné odchylce 0,618). 82% členů pěveckých sborů gymnázií ji chce poslouchat znovu, nevyjádřilo se 14%, odmítají ji 3%. Poměr je znázorněn výše uvedeným výsečovým grafem č. VII/1.

Následující tabulky č. VII/2 a VII/3 přinášejí tytéž hodnoty zvlášť pro skupinu chlapců a skupinu dívek. Přehledné srovnání nabízí graf sémantického diferenciálu č. VII/4.

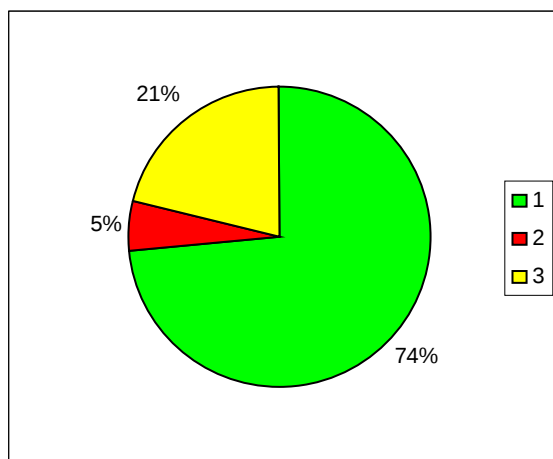
Tabulka č. VII/2

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií – chlapci			
		X	S
zajímavá	nudná	2,211	1,321
známá	neznámá	1,053	0,223
vzrušující	uklidňující	3,684	1,865
náročná	odpočinková	5,263	1,681
veselá	smutná	4,684	1,591
srozumitelná	nesrozumitelná	1,947	0,759
jednoduchá	složitá	2,632	1,346
ošklivá	krásná	5,474	1,352
nehodnotná	hodnotná	4,474	1,428
líbí se	nelíbí se	2,105	1,447
podobné slyšeli	neslyšeli	1,368	0,666
%			
chci poslouchat		14	73,68
nechci poslouchat		1	5,26
lhostejnost		4	21,05
celkový počet respondentů		19	

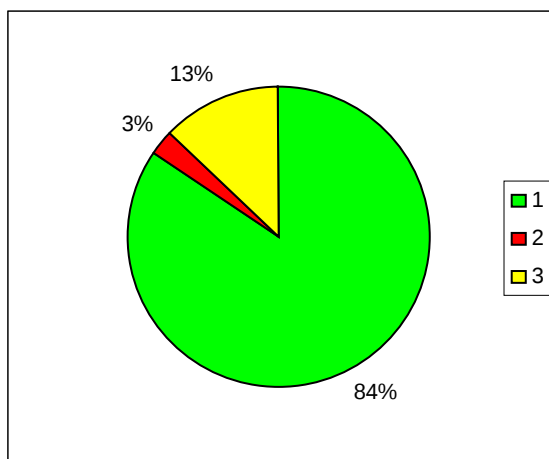
Tabulka č. VII/3

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií – dívky			
		X	S
zajímavá	nudná	1,638	1,191
známá	neznámá	1,056	0,285
vzrušující	uklidňující	3,761	2,310
náročná	odpočinková	5,643	1,484
veselá	smutná	5,169	1,670
srozumitelná	nesrozumitelná	1,563	0,975
jednoduchá	složitá	2,771	1,640
ošklivá	krásná	6,243	1,127
nehodnotná	hodnotná	5,290	1,571
líbí se	nelíbí se	1,634	1,397
podobné slyšeli	neslyšeli	1,155	0,597
		%	
chci poslouchat		60	84,51
nechci poslouchat		2	2,82
lhostejnost		9	12,68
celkový počet respondentů		71	

Graf č. VII/3 – výběrový soubor – chlapci

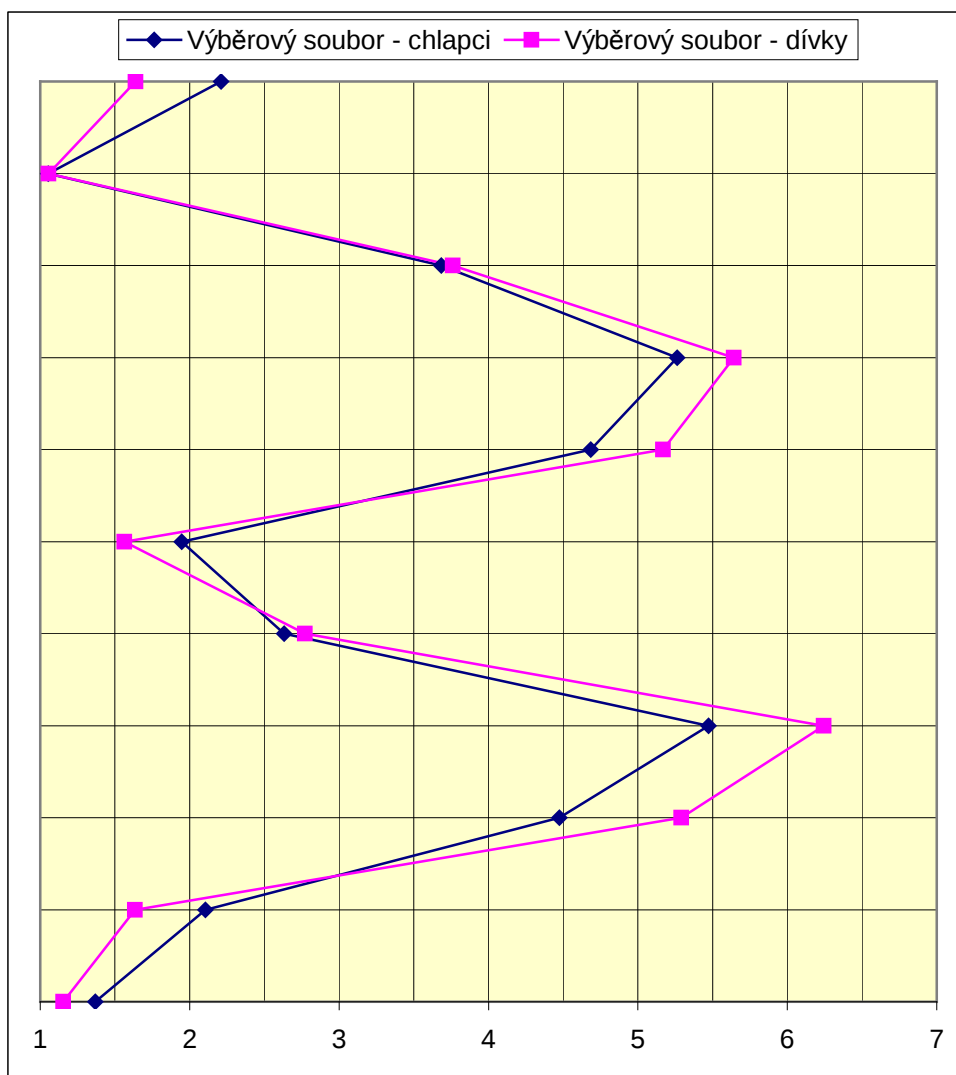

Graf č. VII/4 – výběrový soubor - dívky

Ochota poslouchat danou ukázkou je výraznější u děvčat – pozitivně 84% - u chlapců o pouze 74%. Negativní reakce se projevují u 5% chlapců a 3% dívek. U chlapců vládne vyšší lhostejnost – 21% nemá jasný názor. U děvčat se konkrétně nevyjádřilo 13%. Na grafu sémantického diferenciálu vidíme, že pro dívky je ukáзка výrazně zajímavější, krásnější a hodnotnější než pro chlapce.

Graf č. VII/ 2 – sémantický diferenciál

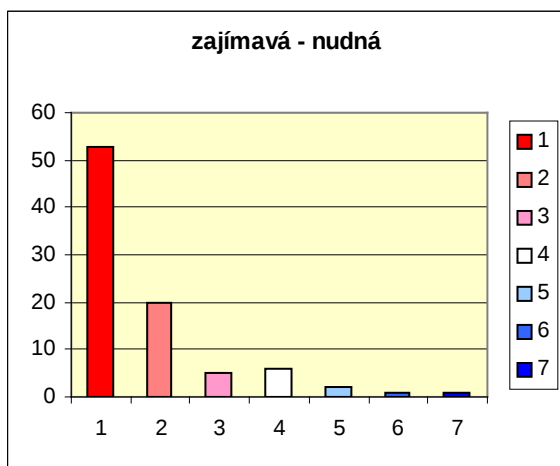

Následuje tabulka č. VII/4, která obsahuje hodnoty sémantického diferenciálu pro kontrolní soubor – mládež, která nezpívá v pěveckých sborech gymnázií. Dále jsou uvedeny sloupkové grafy č. VII/5 až VII/26, které pro srovnání popisují rozložení hlasů na příslušných škálách ve výběrovém a kontrolním souboru. Pro ukázkou aktuálně oblíbené nonartificiální hudby je typické, že se rozložení hlasů v obou souborech téměř neliší. Přehledné srovnání předkládá graf sémantického diferenciálu č. VII/27. Z něj lze vyčíst, že polaritní profil člena výběrového souboru je při hodnocení této ukázky shodný s polaritním profilem člena souboru kontrolního. Ochotu poslouchat ukázkou č. 7 v kontrolním souboru znázorňuje výšečový graf č. VII/28. Pozitivní reakci projevilo 85% respondentů. 8% odmítá, 7% nemá jasný názor. Výsledek je zcela srovnatelný s výběrovým souborem.

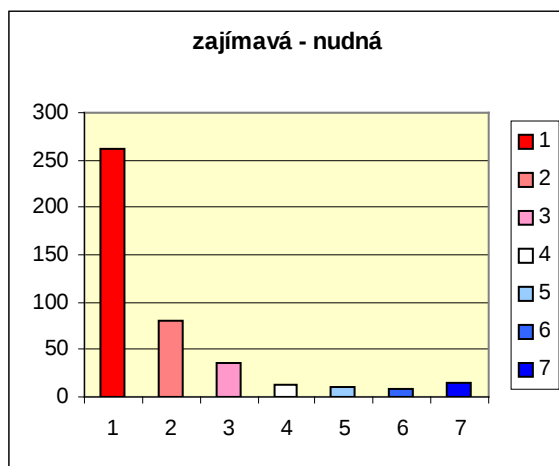
Tabulka č. VII/4

Kontrolní soubor			
		X	S
zajímavá	nudná	1,841	1,475
známá	neznámá	1,120	0,564
vzrušující	uklidňující	3,841	2,209
náročná	odpočinková	5,502	1,653
veselá	smutná	4,846	1,877
srozumitelná	nesrozumitelná	1,629	0,980
jednoduchá	složitá	2,870	1,658
ošklivá	krásná	6,033	1,330
nehodnotná	hodnotná	5,165	1,728
líbí se	nelíbí se	1,782	1,502
podobné slyšeli	neslyšeli	1,118	0,542
		%	
chci poslouchat		364	85,05
nechci poslouchat		33	7,71
lhostejnost		31	7,24
celkový počet respondentů		428	

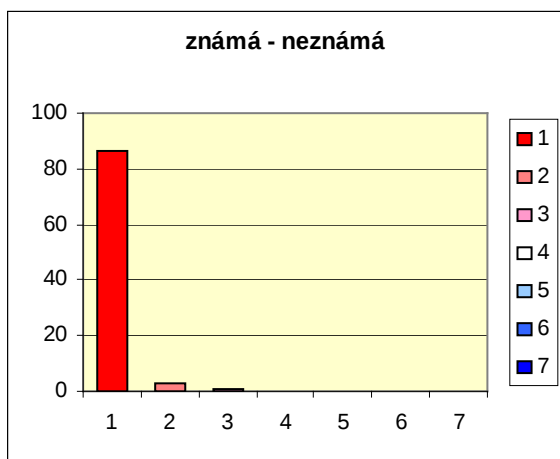
Graf č. VII/5 – výběrový soubor

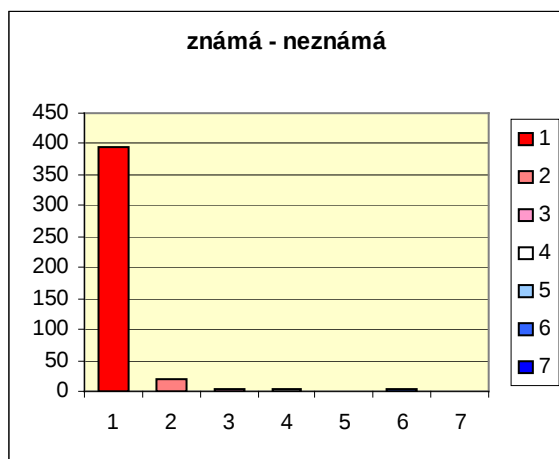
Graf č. VII/6 – kontrolní soubor

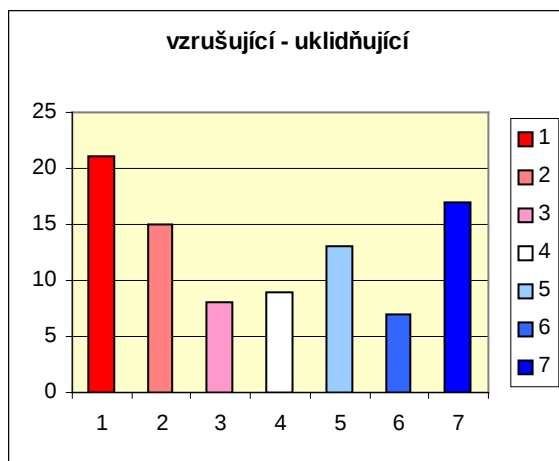
Graf č. VII/7 – výběrový soubor

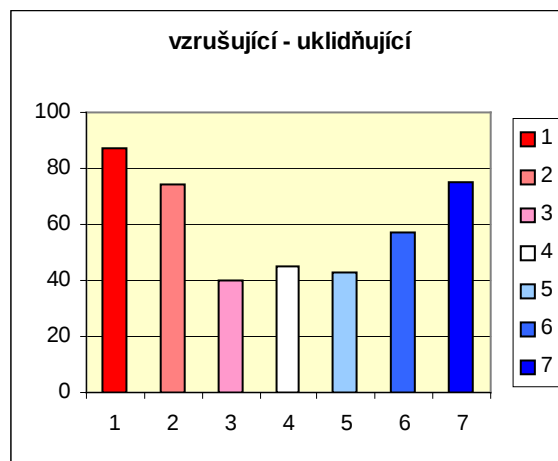
Graf č. VII/ 8 – kontrolní soubor

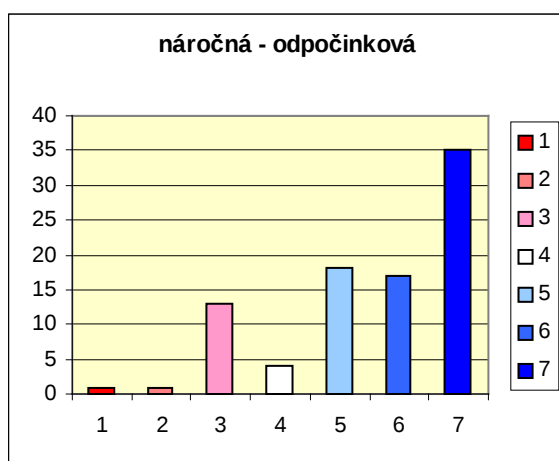
Graf č. VII/9 – výběrový soubor

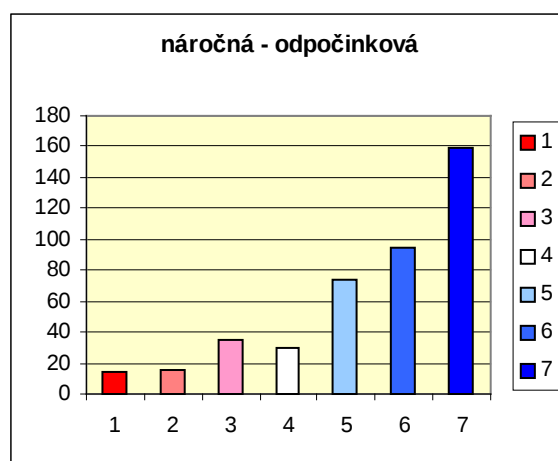
Graf č. VII/10 – kontrolní soubor

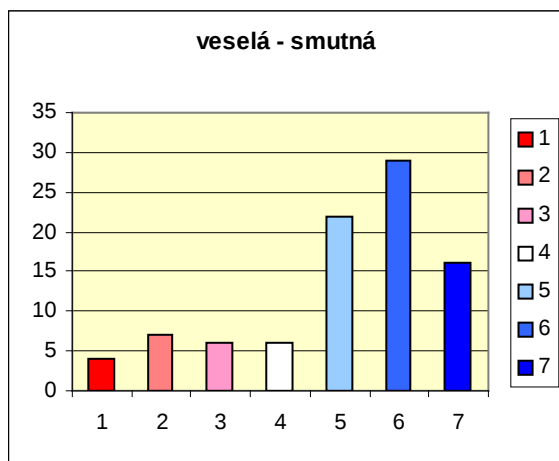
Graf č. VII/11 – výběrový soubor

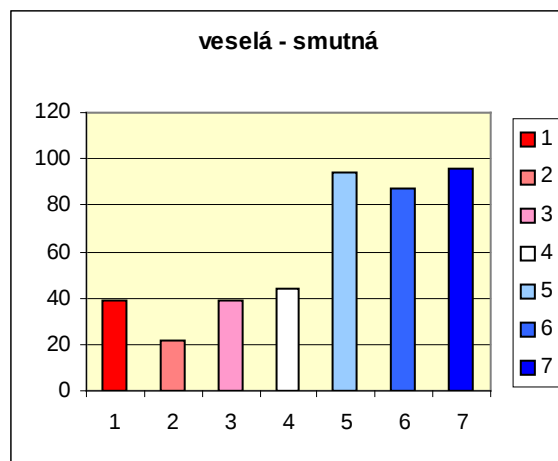
Graf č. VII/12 – kontrolní soubor

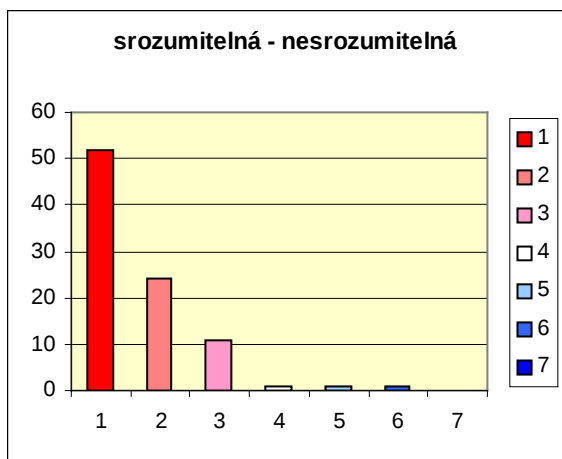
Graf č. VII/13 – výběrový soubor

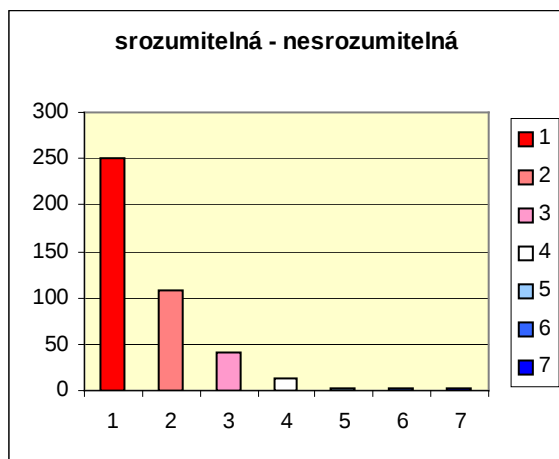
Graf č. VII/14 – kontrolní soubor

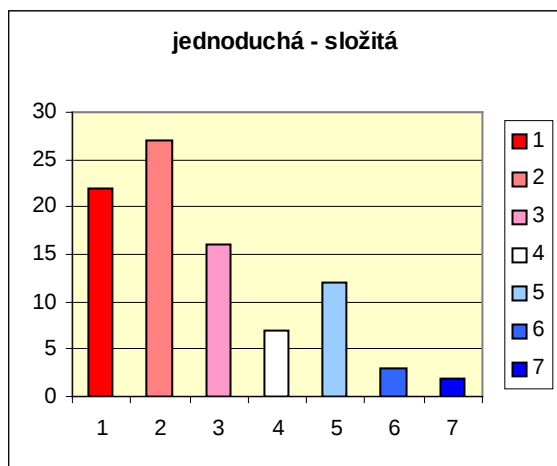
Graf č. VII/15 – výběrový soubor

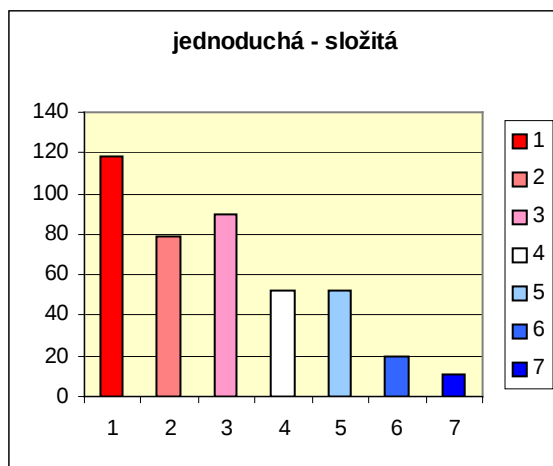
Graf č. VII/16 – kontrolní soubor

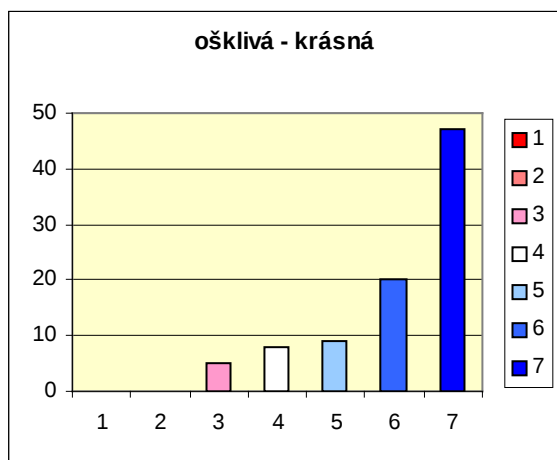
Graf č. VII/17 – výběrový soubor

Graf č. VII/18 – kontrolní soubor

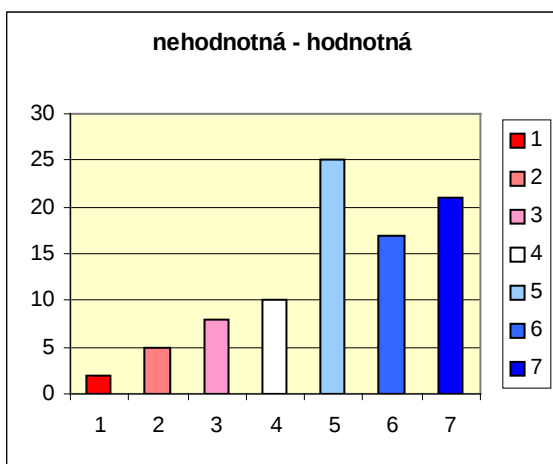
Graf č. VII/19 – výběrový soubor

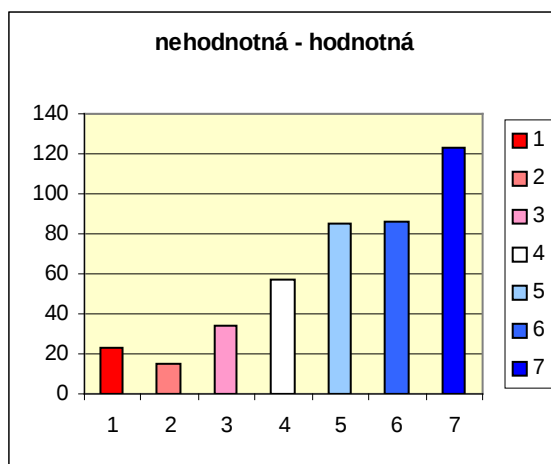
Graf č. VII/20 – kontrolní soubor

Graf č. VII/21 – výběrový soubor

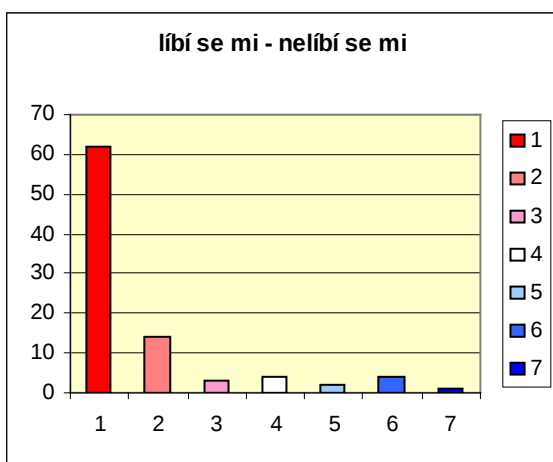

Graf č. VII/22 – kontrolní soubor

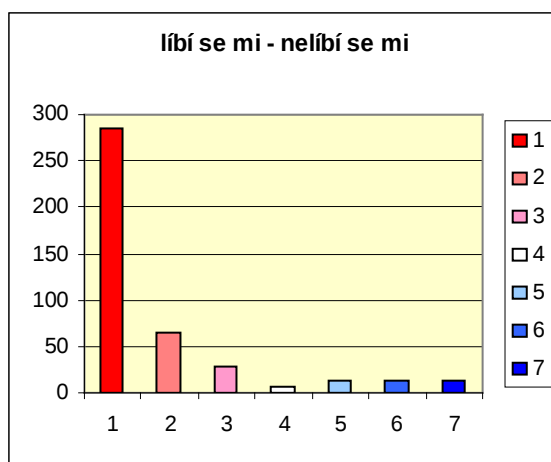

Jediným pozoruhodným rozdílem je škála hodnoty. Výběrový soubor určí ukázce nonartificiální hudby nejnižší stupeň hodnoty.

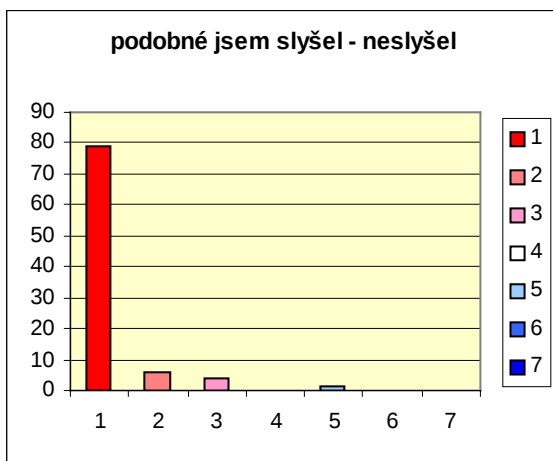
Graf č. VII/23 – výběrový soubor

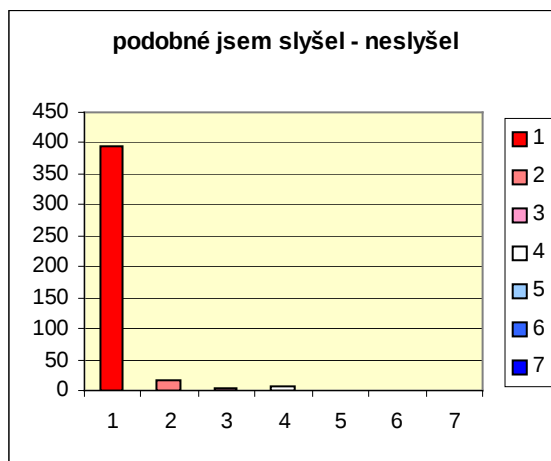
Graf č. VII/24 – kontrolní soubor

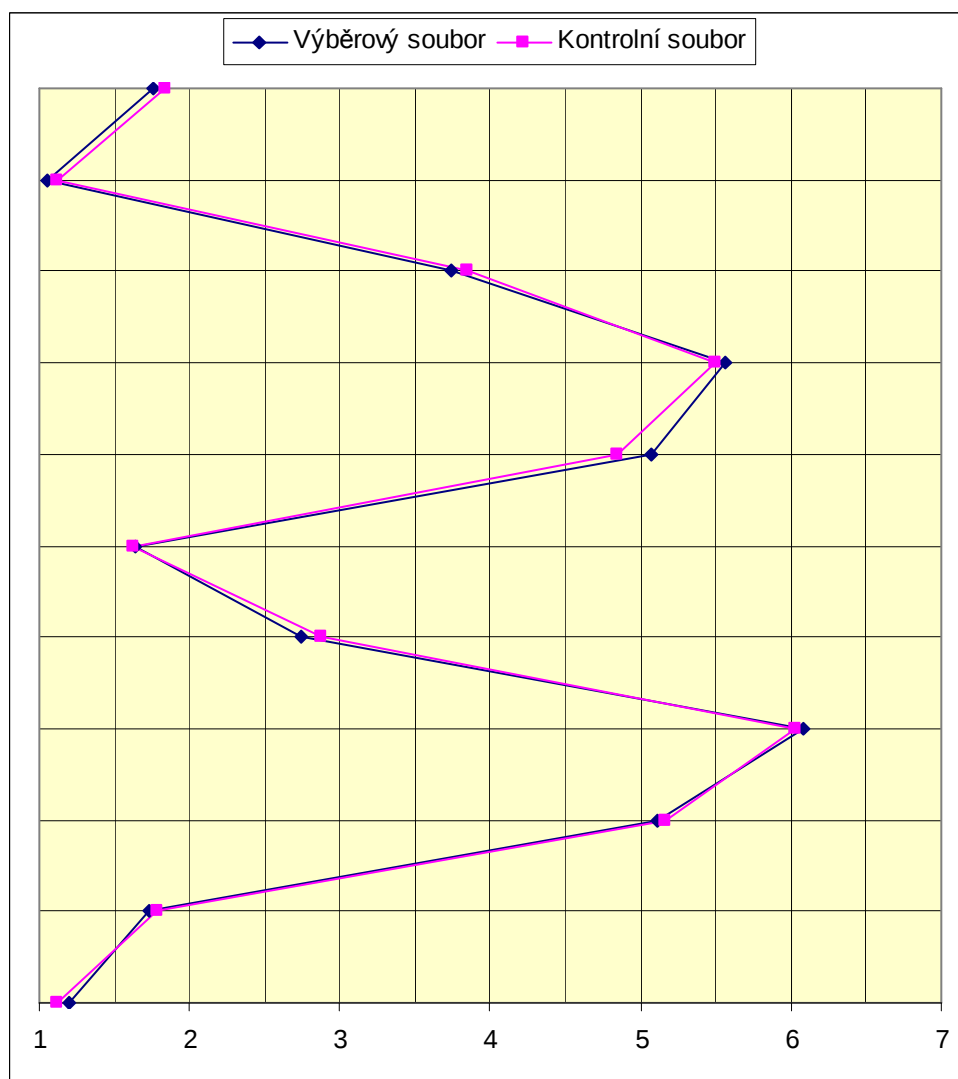
Graf č. VII/25 – výběrový soubor

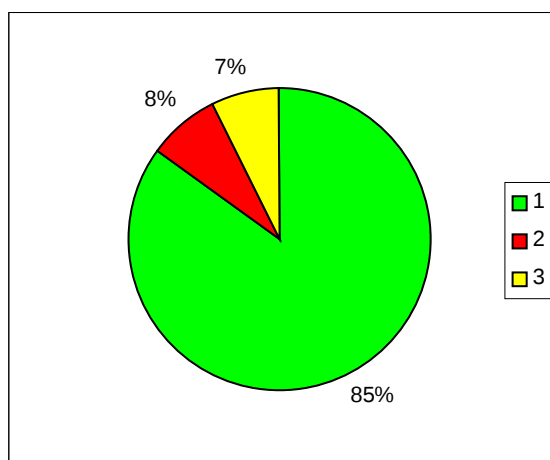
Graf č. VII/26 – kontrolní soubor

Graf č. VII/ 27– sémantický diferenciál

Graf č. VII/28 – kontrolní soubor

Tabulky č.VII/5 a VII/6 předkládají zvlášť hodnoty sémantického diferenciálu pro skupinu chlapců a skupinu dívek v rámci kontrolního souboru.

Tabulka č. VII/5

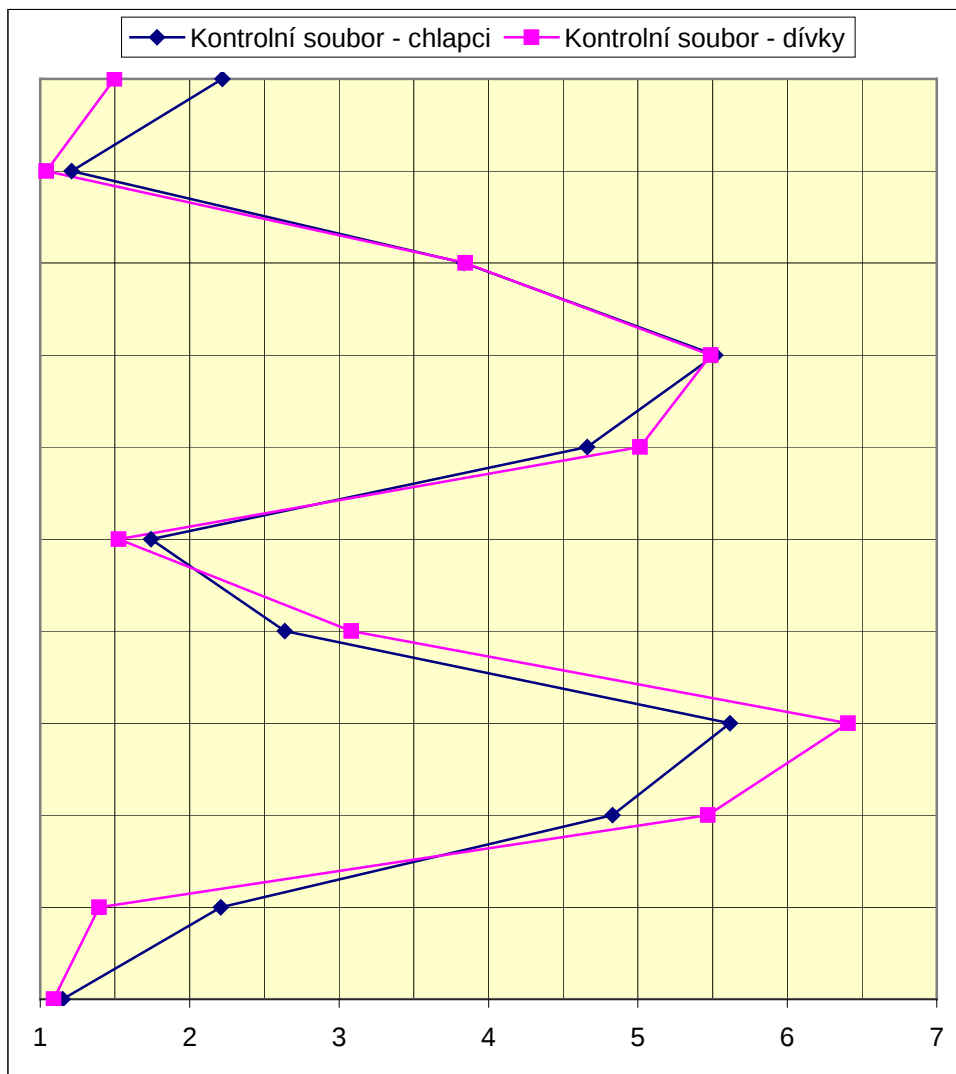
Kontrolní soubor – chlapci			
		X	S
zajímavá	nudná	2,219	1,643
známá	neznámá	1,209	0,770
vzrušující	uklidňující	3,836	2,068
náročná	odpočinková	5,517	1,562
veselá	smutná	4,662	1,862
srozumitelná	nesrozumitelná	1,741	1,009
jednoduchá	složitá	2,637	1,575
ošklivá	krásná	5,617	1,441
nehodnotná	hodnotná	4,831	1,740
líbí se	nelíbí se	2,209	1,741
podobné slyšeli	neslyšeli	1,149	0,544
%			
chci poslouchat		156	76,47
nechci poslouchat		25	12,25
lhostejnost		23	11,27
celkový počet respondentů		204	

Tabulka č. VII/6

Kontrolní soubor – dívky			
		X	S
zajímavá	nudná	1,498	1,206
známá	neznámá	1,040	0,238
vzrušující	uklidňující	3,845	2,330
náročná	odpočinková	5,489	1,732
veselá	smutná	5,014	1,874
srozumitelná	nesrozumitelná	1,525	0,941
jednoduchá	složitá	3,081	1,702
ošklivá	krásná	6,406	1,094
nehodnotná	hodnotná	5,468	1,659
líbí se	nelíbí se	1,394	1,111
podobné slyšeli	neslyšeli	1,090	0,539
%			
chci poslouchat		208	92,86
nechci poslouchat		8	3,57
lhostejnost		8	3,57
celkový počet respondentů		224	

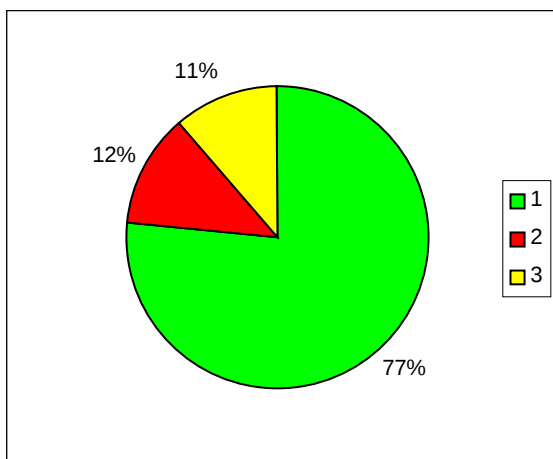
Srovnání obou skupin přehledně znázorňuje graf sémantického diferenciálu č. VII/29. Podobně jako v rámci souboru výběrového se i zde chlapci a dívky liší na škále zajímavosti, krásy, hodnoty a libosti.

Graf č. VII/ 29– sémantický diferenciál

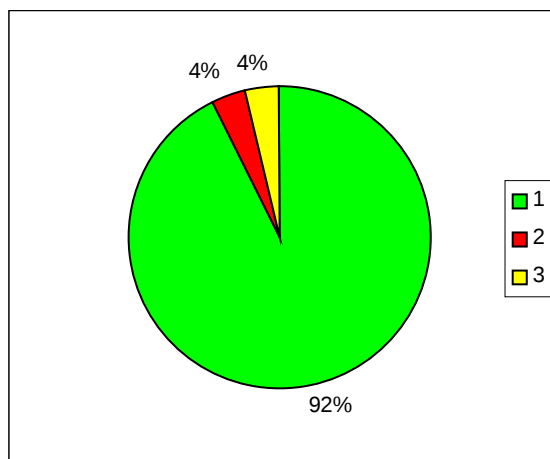

Celkový postoj chlapců a dívek v kontrolním souboru k ukázce č. 7 vyjádřený ochotou hudbu poslouchat je znázorněn v grafech č. VII/30 a VII/31. U dívek je patrný větší zájem – pozitivní reakce tvoří 92%. Chlapci jsou zdrženlivější – kladně reagují ze 77%. Dále následují tabulky č. VII/7 a VII/8, které informativně předkládají data získaná u skupiny instrumentalistů a mládeže, která na hudební nástroj nehraje. Ani zde není patrný zřetelný rozdíl, o čemž se lze přesvědčit z výsečových grafů č. VII/33 a VII/34, která ukazují ochotu poslouchat ukázkou č. 7.

Graf č. VII/30 – kontrolní soubor – chlapci

Graf č. VII/31 – kontrolní soubor - dívky

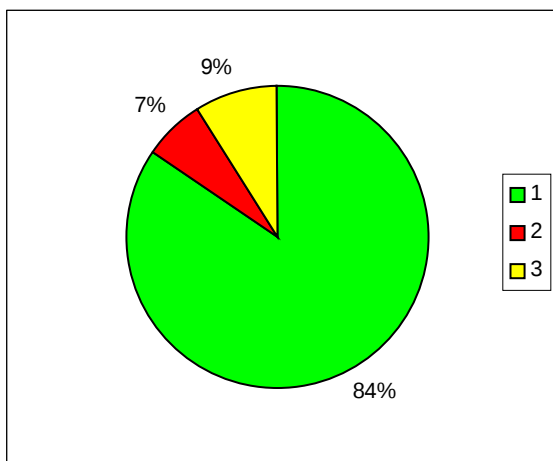
Tabulka č. VII/7

Instrumentalisté			
		X	S
zajímavá	nudná	1,854	1,411
známá	neznámá	1,098	0,495
vzrušující	uklidňující	3,913	2,233
náročná	odpočinková	5,663	1,464
veselá	smutná	4,878	1,787
srozumitelná	nesrozumitelná	1,647	0,991
jednoduchá	složitá	2,743	1,611
ošklivá	krásná	6,082	1,239
nehodnotná	hodnotná	5,103	1,629
líbí se	nelíbí se	1,719	1,416
podobné slyšeli	neslyšeli	1,170	0,652
		%	
chci poslouchat		218	84,50
nechci poslouchat		17	6,59
lhostejnost		23	8,91
celkový počet respondentů		258	

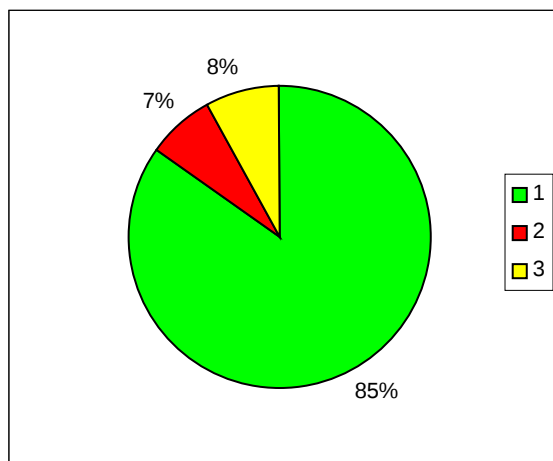
Tabulka č. VII/8

Nehrající			
		X	S
zajímavá	nudná	1,775	1,430
známá	neznámá	1,120	0,559
vzrušující	uklidňující	3,752	2,195
náročná	odpočinková	5,386	1,774
veselá	smutná	4,888	1,904
srozumitelná	nesrozumitelná	1,610	0,951
jednoduchá	složitá	2,928	1,669
ošklivá	krásná	6,012	1,358
nehodnotná	hodnotná	5,228	1,766
líbí se	nelíbí se	1,821	1,540
podobné slyšeli	neslyšeli	1,096	0,445
		%	
chci poslouchat		220	84,62
nechci poslouchat		19	7,31
lhostejnost		21	8,08
celkový počet respondentů		260	

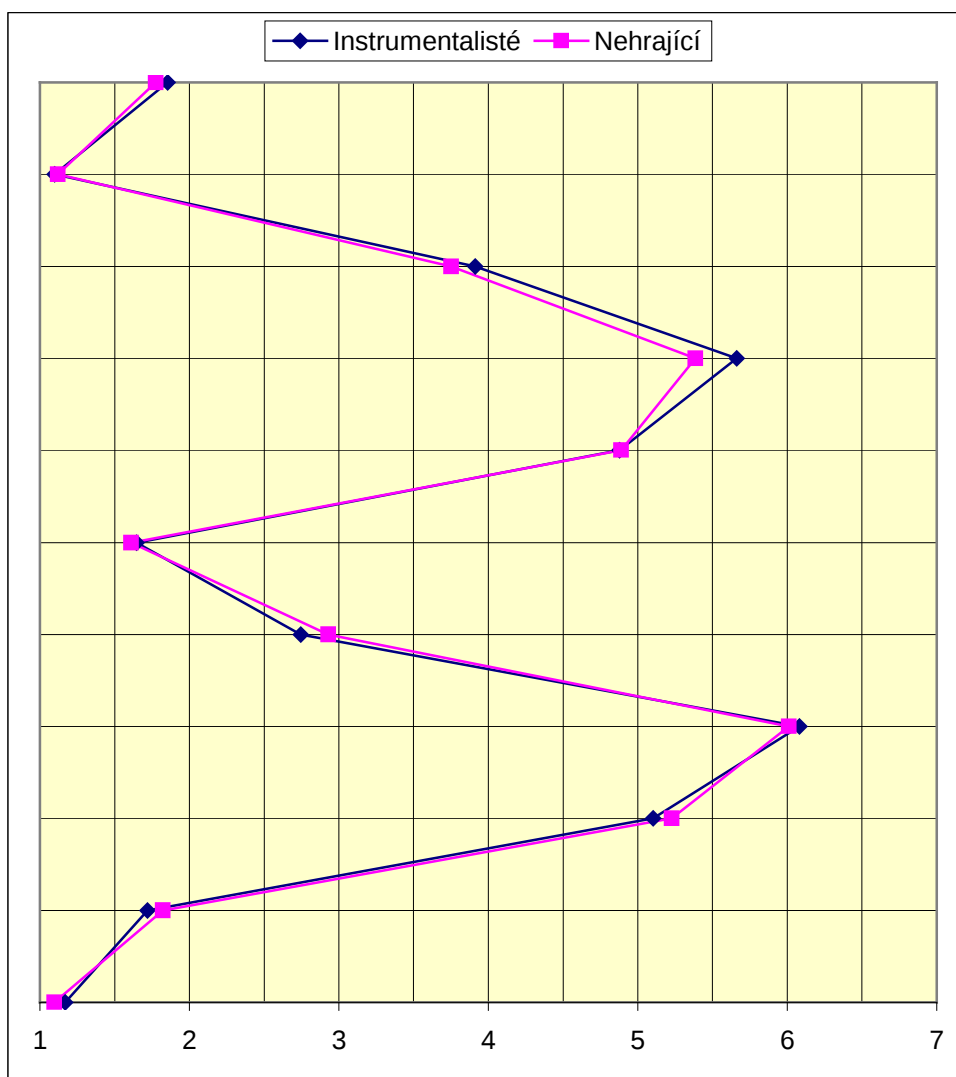
Graf č. VII/33 – instrumentalisté

Graf č. VII/34 – nehrající

Graf č. VII/32 – sémantický diferenciál

Tabulka č. VII/9 přináší výsledky na jednotlivých škálách sémantického diferenciálu pro skupinu respondentů, kteří v dotazníku vyjádřili ochotu tuto hudbu poslouchat. Z celkového počtu 438 respondentů, kteří v závěrečné otázce zvolili první možnost, bylo 170 chlapců a 268 dívek.¹⁷⁵ Ukazuje se tedy, že na ukázkou č. 7 reagují pozitivněji dívky.¹⁷⁶ Výsledky prokázaly, že z celkového počtu 438 příznivců ukázky č. 7 218 respondentů (50%) uvádí hru na nástroj, zatímco 220 nikoli (50%). Mezi pozitivně reagujícími je 74 příslušníků výběrového souboru – členů sboru gymnázií (17%), 364 členství nevykazuje (83%), nicméně 48 z nich (11%) uvádí nějakou jinou souborovou

¹⁷⁵ Poměr mezi chlapci a dívkami v rámci všech respondentů byl zhruba 75 : 100. Viz výše

¹⁷⁶ I s ohledem na poměr chlapců a dívek ve zkoumaném vzorku

hudební aktivitu. 250 respondentů (57%) prošlo vzděláváním v hudebním oboru ZUŠ, 103 z nich (24%) navštěvuje ZUŠ stále.

Tabulka č. VII/9

Respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah			
		X	S
zajímavá	nudná	1,448	0,890
známá	neznámá	1,066	0,431
vzrušující	uklidňující	3,726	2,294
náročná	odpočinková	5,514	1,632
veselá	smutná	4,889	1,883
srozumitelná	nesrozumitelná	1,574	0,900
jednoduchá	složitá	2,968	1,647
ošklivá	krásná	6,407	0,822
nehodnotná	hodnotná	5,465	1,492
líbí se	nelíbí se	1,314	0,751
podobné slyšeli	neslyšeli	1,110	0,531
%			
chci poslouchat		438	100,00
nechci poslouchat		0	0,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		438	

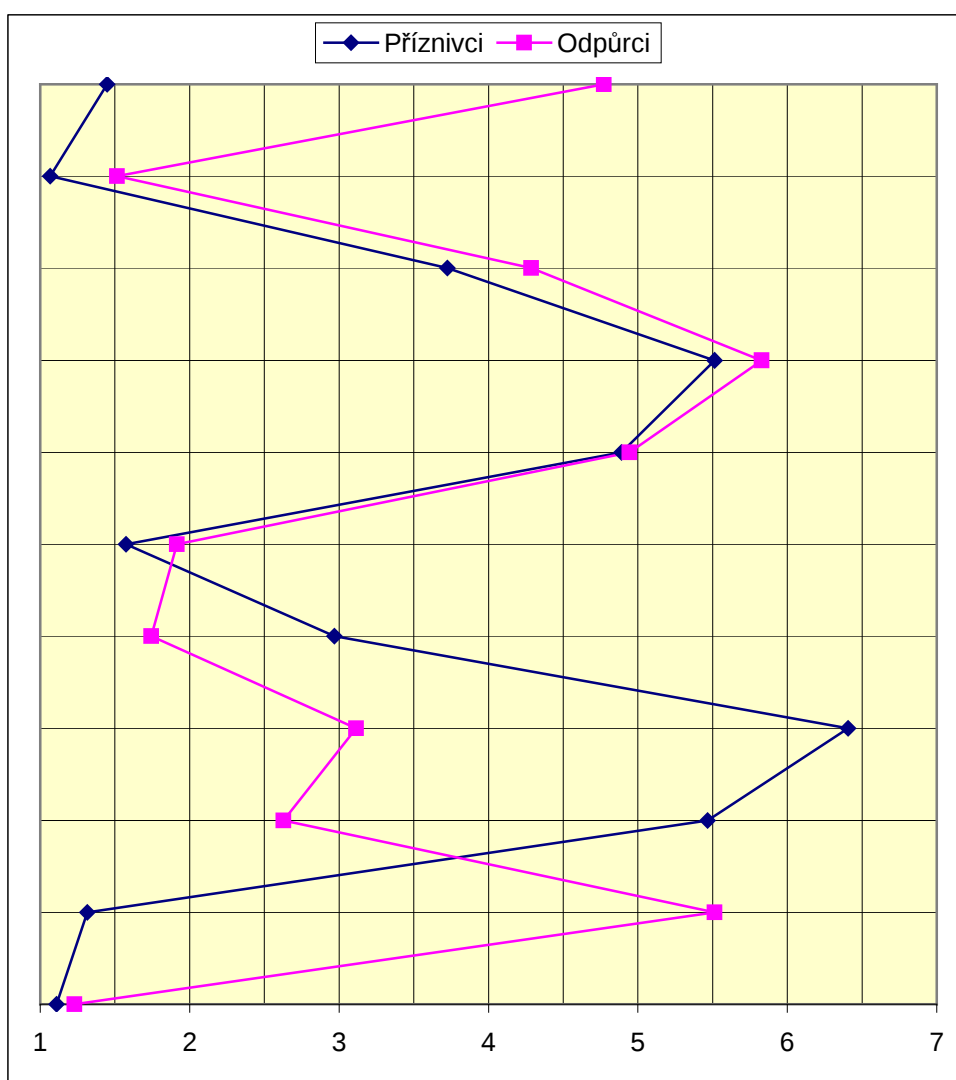
Tabulka č. VII/10

Respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah			
		X	S
zajímavá	nudná	4,771	2,015
známá	neznámá	1,514	1,079
vzrušující	uklidňující	4,286	1,631
náročná	odpočinková	5,829	1,502
veselá	smutná	4,943	1,638
srozumitelná	nesrozumitelná	1,914	1,339
jednoduchá	složitá	1,743	1,317
ošklivá	krásná	3,114	1,686
nehodnotná	hodnotná	2,629	1,868
líbí se	nelíbí se	5,514	1,645
podobné slyšeli	neslyšeli	1,229	0,636
%			
chci poslouchat		0	0,00
nechci poslouchat		36	100,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		36	

Tabulka č. VII/10 nese výsledky odpovědí respondentů, kteří v dotazníku projevili nezájem o ukázkou č. 7. Z celkového počtu 36 respondentů s negativním vztahem k ukázce bylo 26 chlapců a 10 dívek. Hru na nástroj uvedlo 17 z tohoto počtu (47%), 19

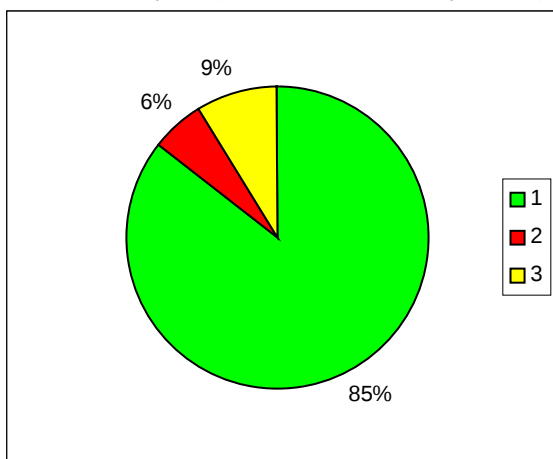
dotazovaných aktivně instrumentální hru neprovozuje (53%). 3 z odpůrců této ukázky jsou členy školního pěveckého sboru (8%), ze 33 příslušníků kontrolního souboru jinou hudební souborovou činnost uvedlo 6 respondentů (17%). Základní uměleckou školou prošlo 21 dotazovaných (58%), z toho 4 dochází do ZUŠ dosud (11%)

Graf č. VII/35 – sémantický diferenciál

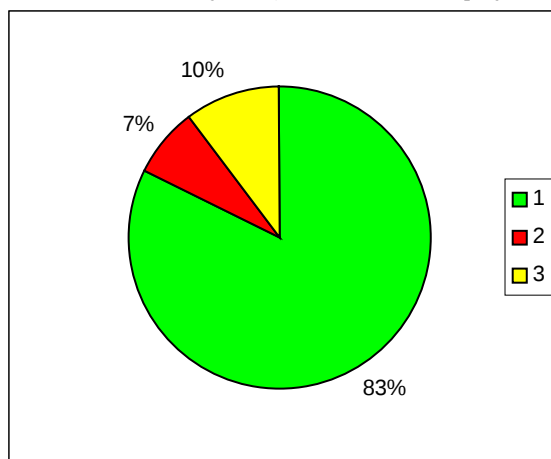

Následující tabulky č. VII/36 až VII/44 přinášejí poměr pozitivních, negativních a lhostejných odpovědí u příznivců ostatních ukázek. Výsledky se dle očekávání výrazně neliší.

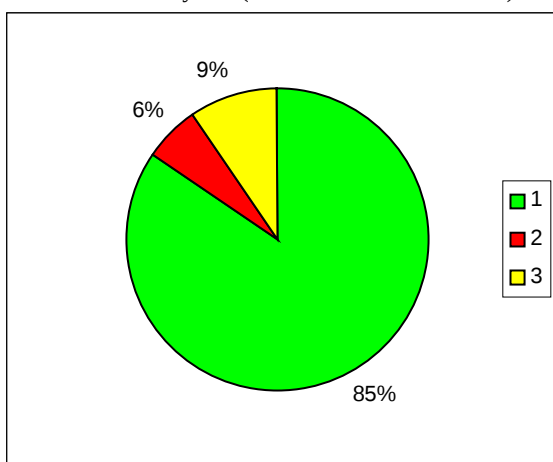
Graf č. VII/36
Příznivci ukázky č. 1 (J. S. Bach – Braniborský koncert)

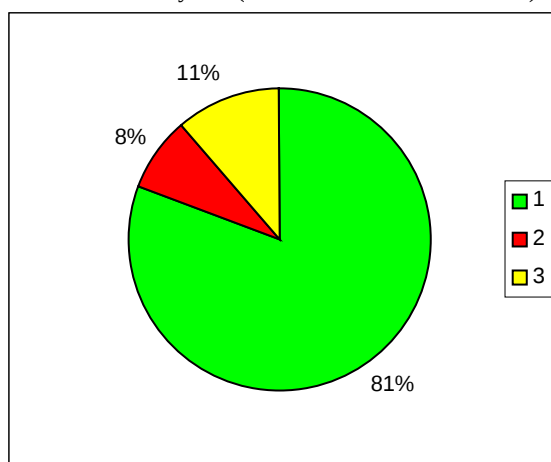
Graf č. VII/37
Příznivci ukázky č. 2 (renesanční vokální polyfonie)

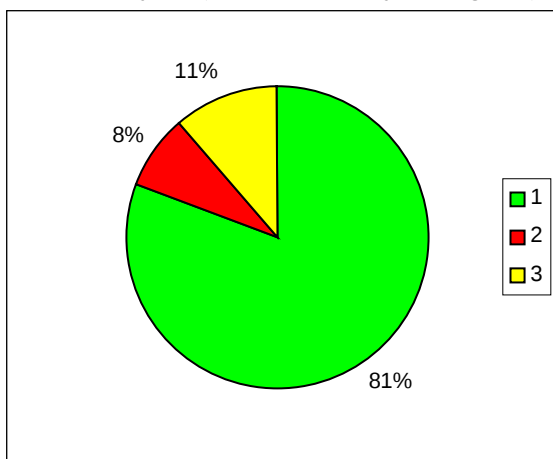
Graf č. VII/38
Příznivci ukázky č. 3 (Leoš Janáček – Sinfonietta)

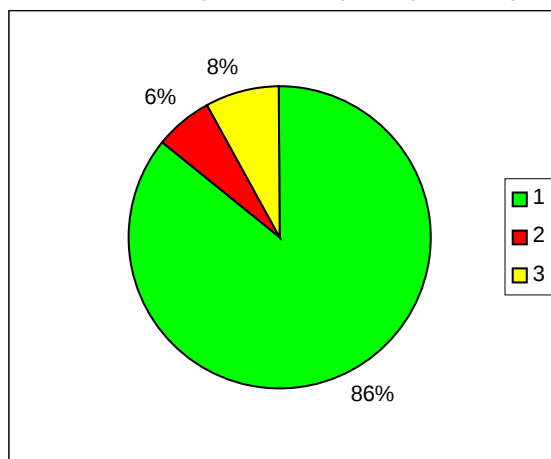
Graf č. VII/39
Příznivci ukázky č. 4 (Antonín Dvořák – Mše D dur)

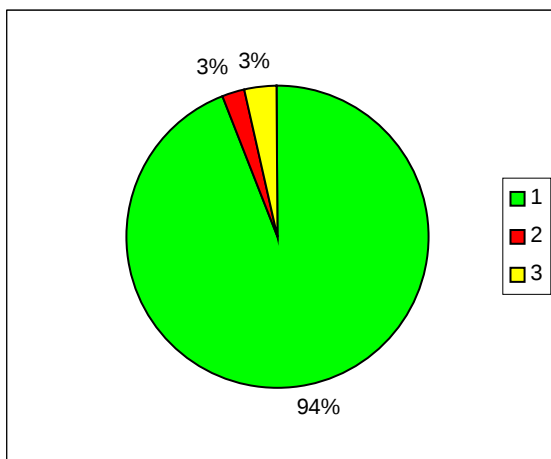
Graf č. VII/40
Příznivci ukázky č. 5 (W. A. Mozart – Symfonie g moll)

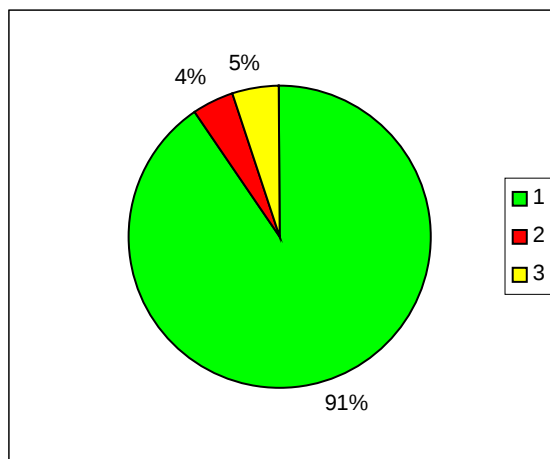
Graf č. VII/41
Příznivci ukázky č. 6 (P. I. Čajkovskij – Labutí jezero)

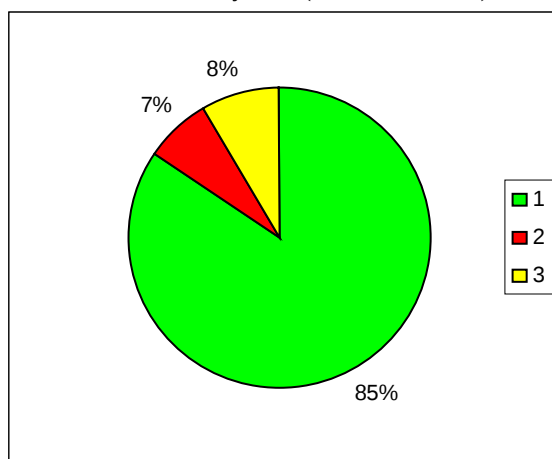
Graf č. VII/42
 Příznivci ukázky č. 8 (Sarah Connor)

Graf č. VII/43
 Příznivci ukázky č. 9 (Kabát)

Graf č. VII/44
 Příznivci ukázky č. 10 (Zuzana Navarová)

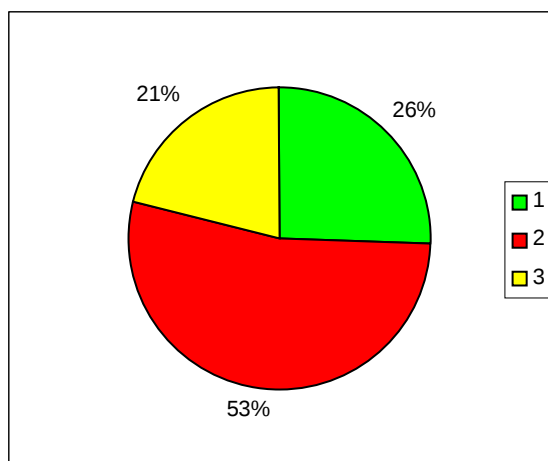
2.4.8 Hodnocení ukázky č. 8

Sarah Connor – In My House

Tabulka č. VIII/1

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií			
		X	S
zajímavá	nudná	3,978	1,989
známá	neznámá	3,685	1,796
vzrušující	uklidňující	3,180	1,157
náročná	odpočinková	4,784	1,418
veselá	smutná	2,539	1,061
srozumitelná	nesrozumitelná	2,573	1,607
jednoduchá	složitá	2,089	1,161
ošklivá	krásná	3,659	1,671
nehodnotná	hodnotná	2,841	1,678
líbí se	nelíbí se	4,602	2,124
podobné slyšeli	neslyšeli	1,989	1,337
		%	
chci poslouchat		23	25,56
nechci poslouchat		48	53,33
lhostejnost		19	21,11
celkový počet respondentů		90	

Graf č. VIII/1 – výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií

Výběrový soubor hodnotí skladbu jako spíše vzrušující, ale odpočinkovou, veselou a poměrně srozumitelnou. Je velmi jednoduchá. Není pokládána ani za krásnou, ani za ošklivou, zato je jednoznačně určena jako nehodnotná. Spíše se nelíbí (nicméně zde se výběrový soubor neshodl – směrodatná odchylka činí 2,124). Členové pěveckých sborů gymnázií dávají najevo, že podobnou hudbu rozhodně slyšeli. Převažuje negativní

hodnocení. Poslouchat ji znovu chce pouze 26% respondentů. 53% ji odmítá. Hodnoty sémantického diferenciálu zvlášť pro chlapce a dívky přináší tabulky č. VIII/2 a VIII/3.

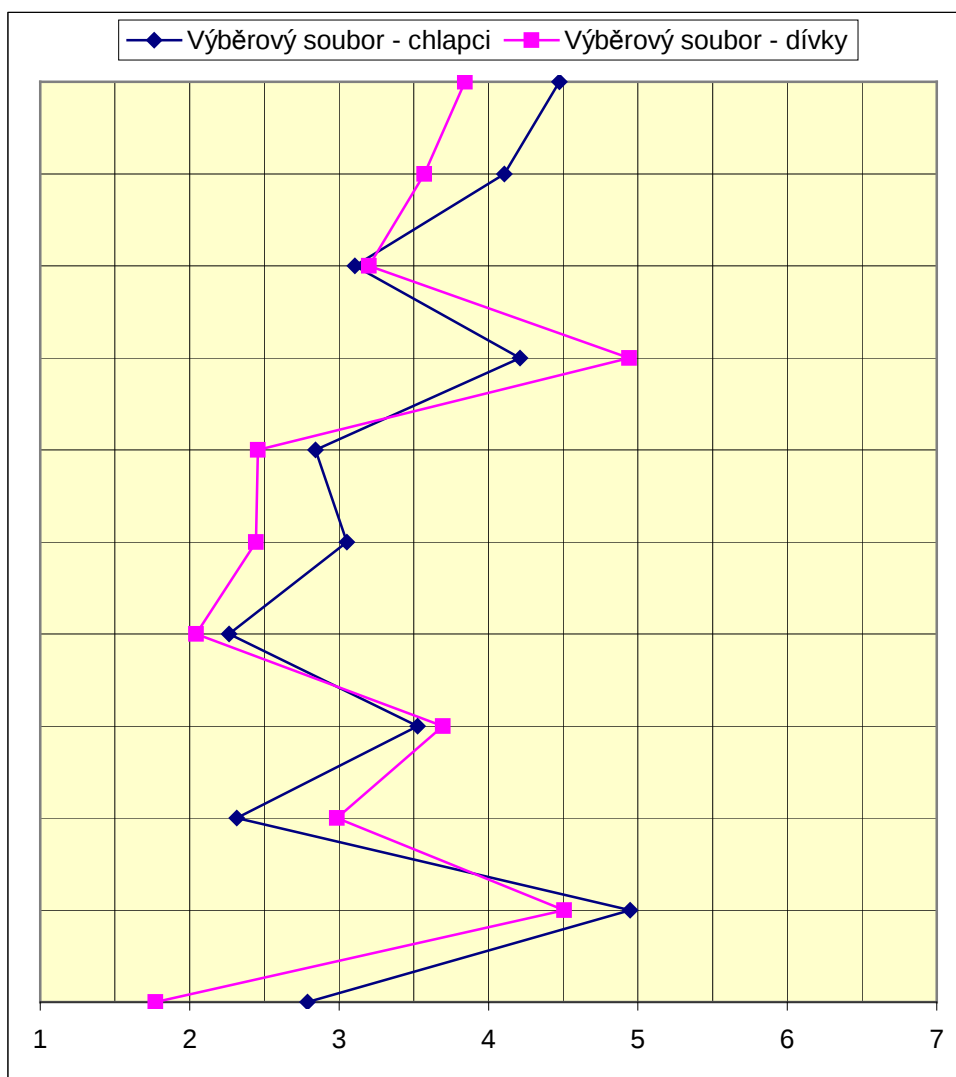
Tabulka č. VIII/2

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií – chlapci			
		X	S
zajímavá	nudná	4,474	1,902
známá	neznámá	4,105	1,714
vzrušující	uklidňující	3,105	1,021
náročná	odpočinková	4,211	1,641
veselá	smutná	2,842	0,987
srozumitelná	nesrozumitelná	3,053	1,669
jednoduchá	složitá	2,263	1,331
ošklivá	krásná	3,526	1,568
nehodnotná	hodnotná	2,316	1,126
líbí se	nelíbí se	4,947	1,959
podobné slyšeli	neslyšeli	2,789	1,794
		%	
chci poslouchat		4	21,05
nechci poslouchat		10	52,63
lhostejnost		5	26,32
celkový počet respondentů		19	

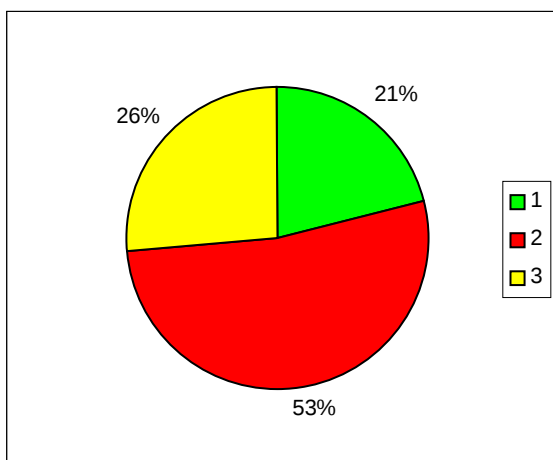
Tabulka č. VIII/3

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií - dívky			
		X	S
zajímavá	nudná	3,843	1,990
známá	neznámá	3,571	1,801
vzrušující	uklidňující	3,200	1,190
náročná	odpočinková	4,942	1,306
veselá	smutná	2,457	1,065
srozumitelná	nesrozumitelná	2,443	1,564
jednoduchá	složitá	2,042	1,106
ošklivá	krásná	3,696	1,697
nehodnotná	hodnotná	2,986	1,773
líbí se	nelíbí se	4,507	2,158
podobné slyšeli	neslyšeli	1,771	1,085
		%	
chci poslouchat		19	26,76
nechci poslouchat		38	53,52
lhostejnost		14	19,72
celkový počet respondentů		71	

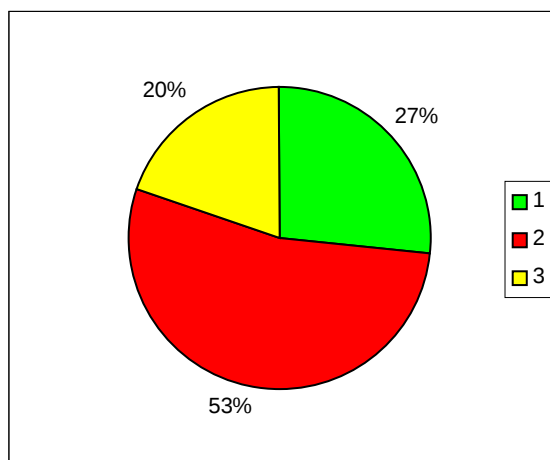
Graf č.VIII/2 – sémantický diferenciál

Graf č. VIII/3 – výběrový soubor – chlapci

Graf č. VIII/4 – výběrový soubor - dívky

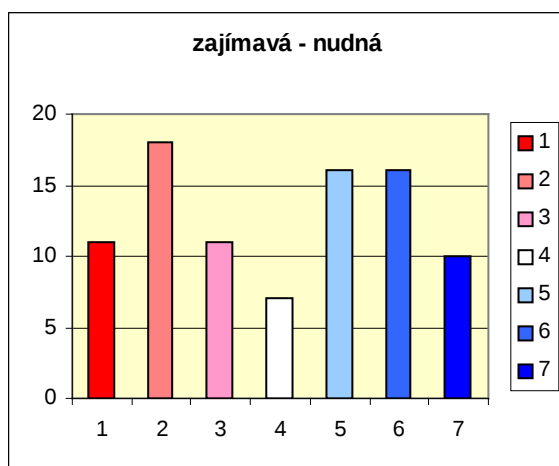
Graf sémantického diferenciálu č. VIII/2 přehledně zobrazuje data z obou tabulek. Ukazuje se, že dívky pokládají ukázkou za srozumitelnější než chlapci. Ti ji pokládají za ještě více nehodnotnou. Odpor k ukázce je nicméně shodný – viz grafy č. VIII/3 a VIII/4

Tabulka č. VIII/4

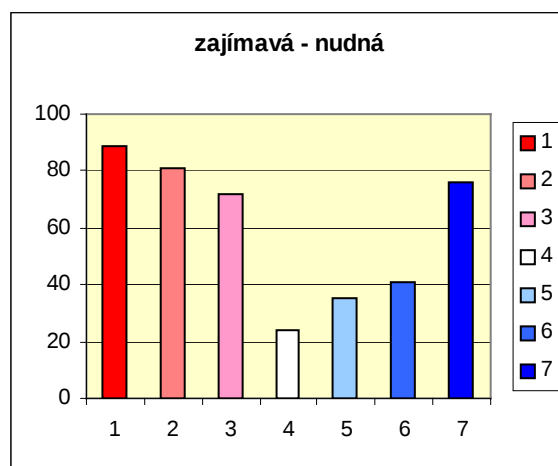
Kontrolní soubor			
		X	S
zajímavá	nudná	3,627	2,199
známá	neznámá	3,880	2,093
vzrušující	uklidňující	3,317	1,421
náročná	odpočinková	4,755	1,644
veselá	smutná	2,432	1,134
srozumitelná	nesrozumitelná	2,745	1,740
jednoduchá	složitá	2,265	1,418
ošklivá	krásná	3,937	1,877
nehodnotná	hodnotná	2,949	1,801
líbí se	nelíbí se	4,285	2,187
podobné slyšeli	neslyšeli	2,419	1,760
		%	
chci poslouchat		131	30,61
nechci poslouchat		178	41,59
lhostejnost		119	27,80
celkový počet respondentů		428	

Tabulka č. VIII/4 přináší kompletní výsledky u kontrolního souboru. Kontrolní soubor, vzorek středoškolských studentů, kteří nejsou členy pěveckých sborů při gymnáziích, vykazuje dle předpokladů téměř shodné výsledky. Viz graf č. VIII/27.

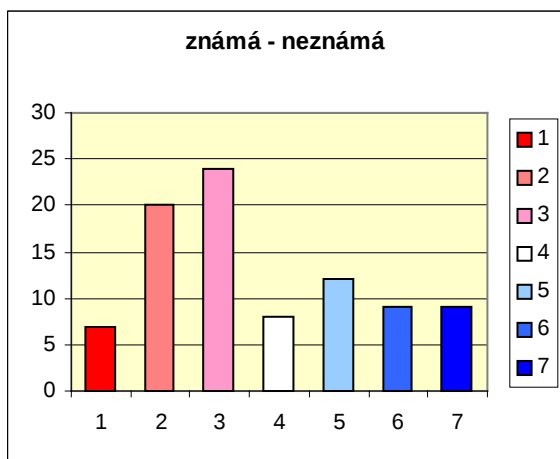
Graf č. VIII/5 – výběrový soubor

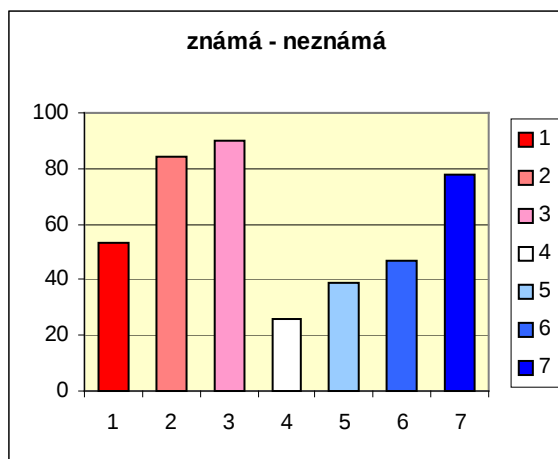
Graf č. VIII/6 – kontrolní soubor

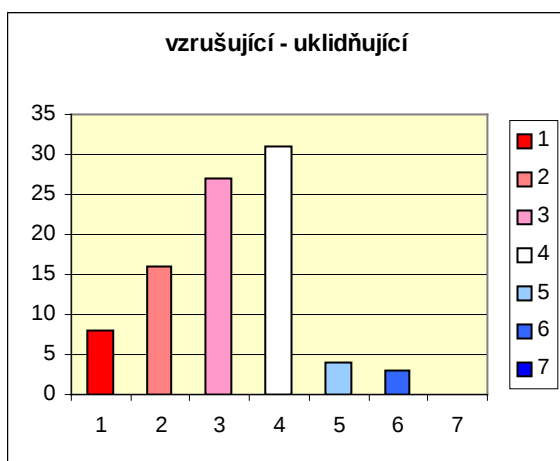
Graf č. VIII/7 – výběrový soubor

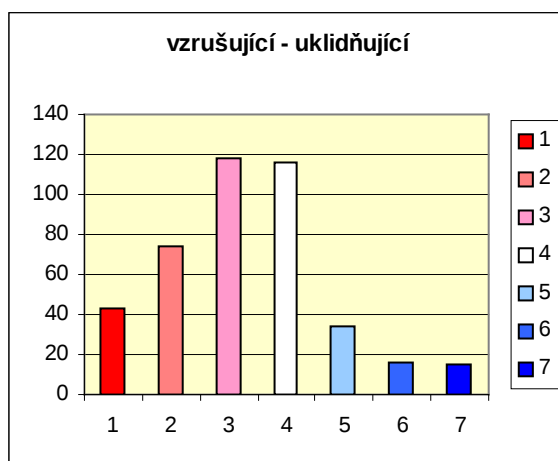
Graf č. VIII/8 – kontrolní soubor

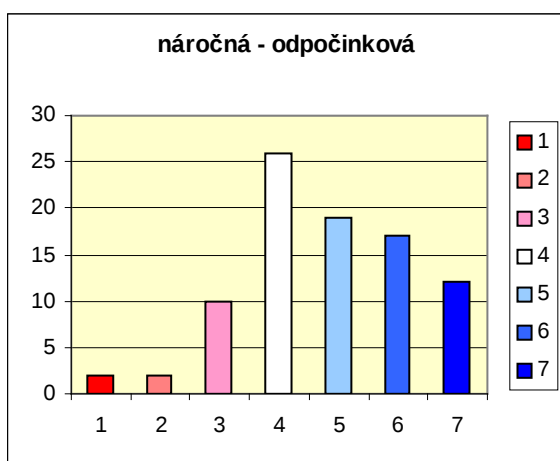
Graf č. VIII/9 – výběrový soubor

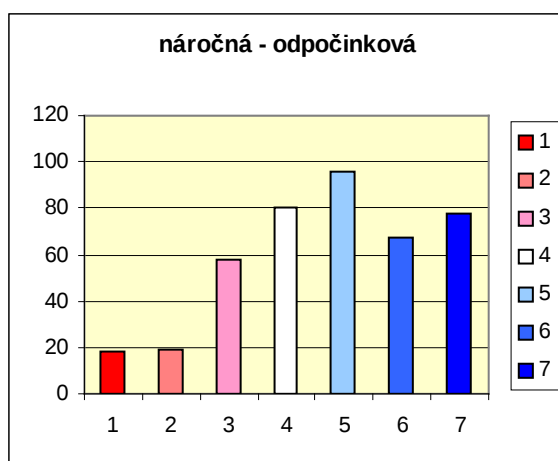
Graf č. VIII/10 – kontrolní soubor

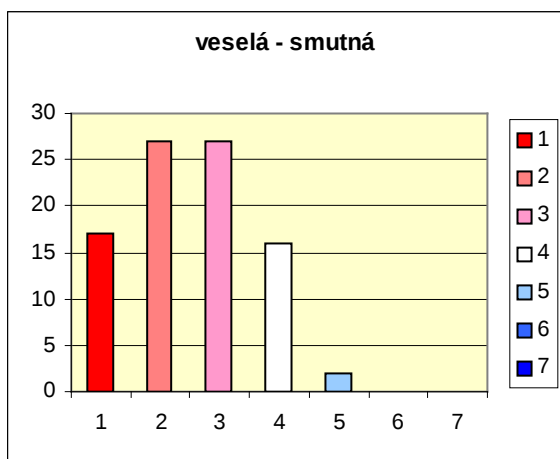
Graf č. VIII/11 – výběrový soubor

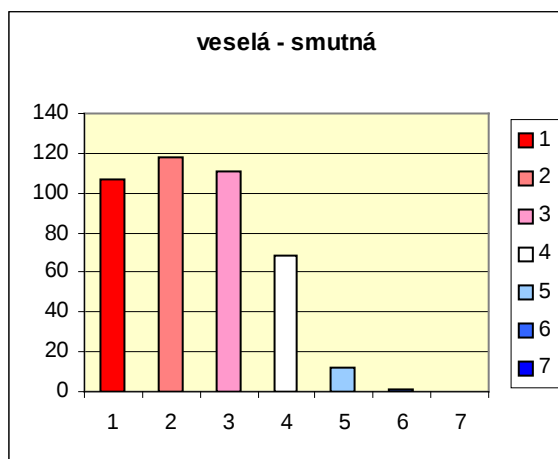
Graf č. VIII/12 – kontrolní soubor

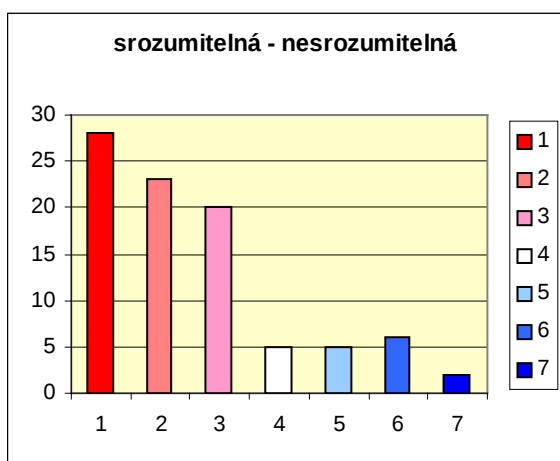
Graf č. VIII/13 – výběrový soubor

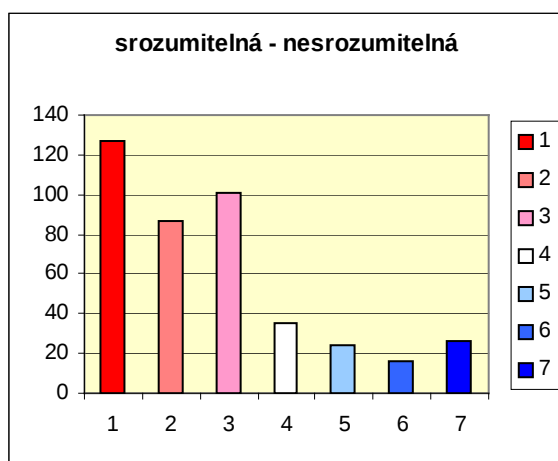
Graf č. VIII/14 – kontrolní soubor

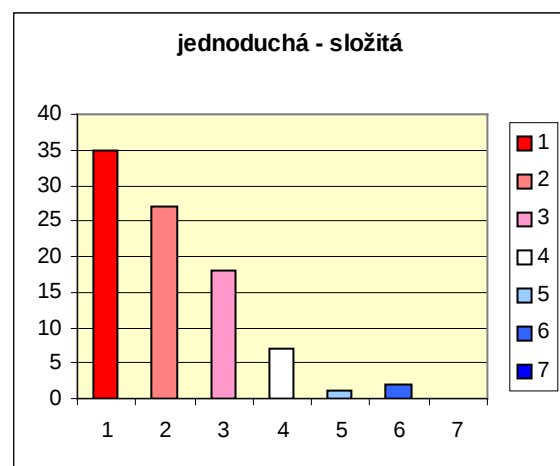
Graf č. VIII/15 – výběrový soubor

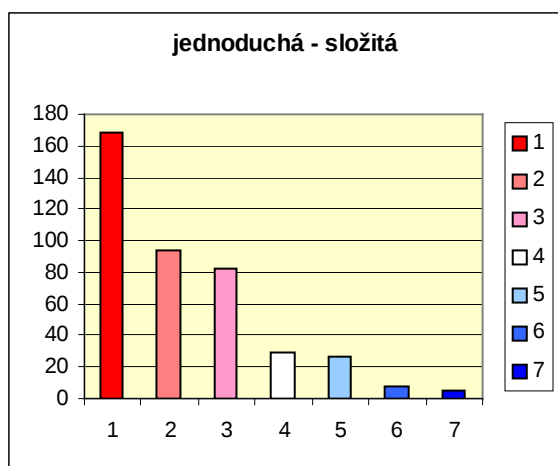
Graf č. VIII/16 – kontrolní soubor

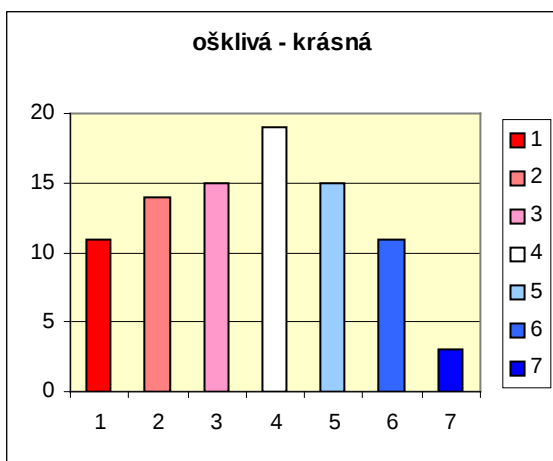
Graf č. VIII/17 – výběrový soubor

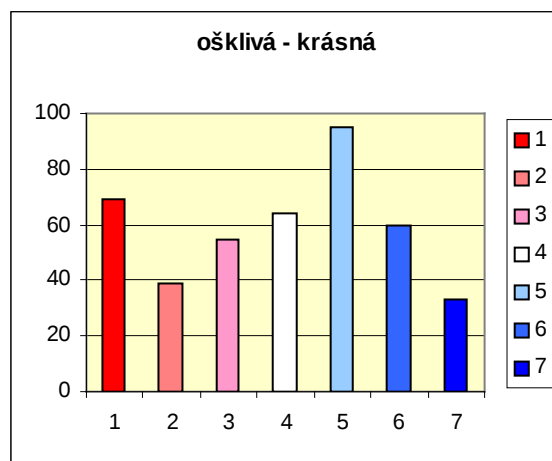
Graf č. VIII/18 – kontrolní soubor

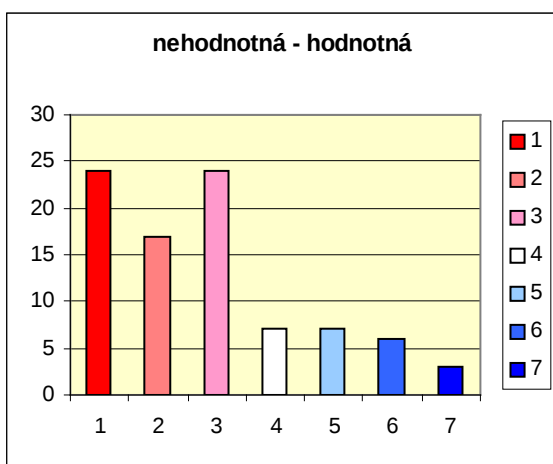
Graf č. VIII/19 – výběrový soubor

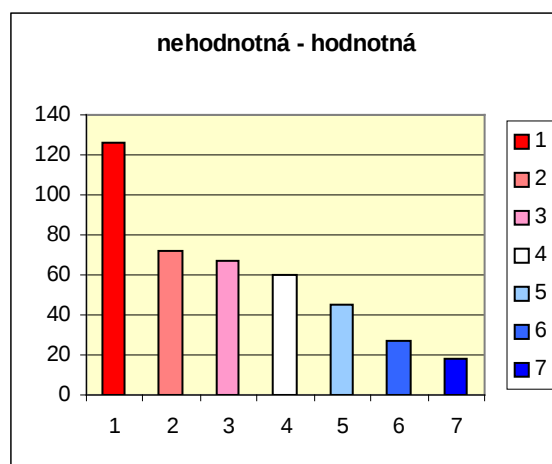
Graf č. VIII/20 – kontrolní soubor

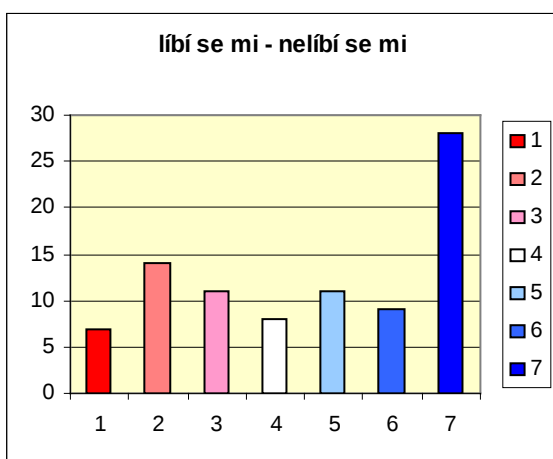
Graf č. VIII/21 – výběrový soubor

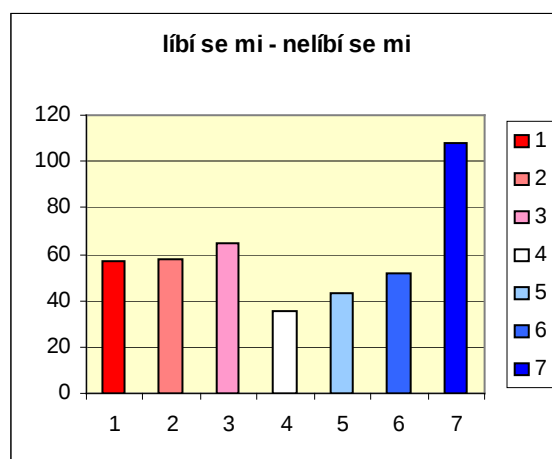
Graf č. VIII/22 – kontrolní soubor

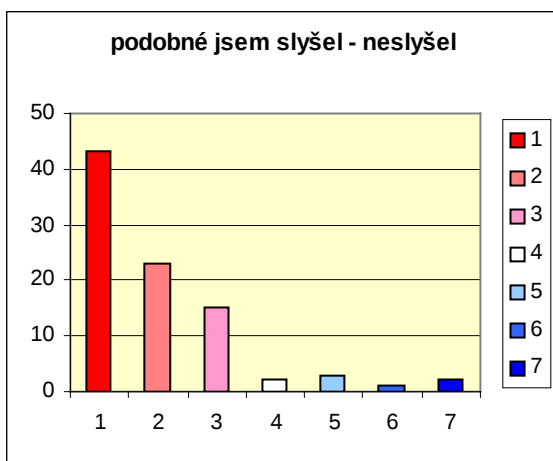
Graf č. VIII/23 – výběrový soubor

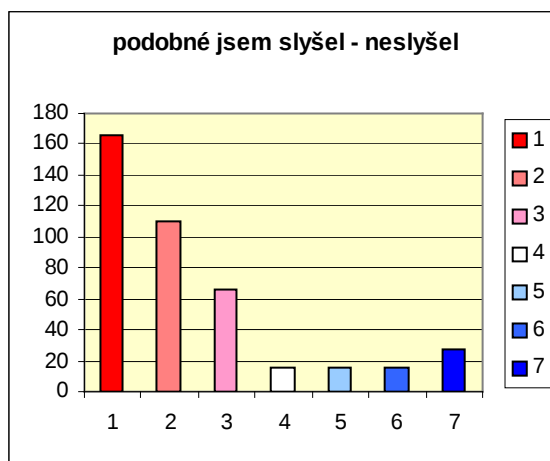
Graf č. VIII/24 – kontrolní soubor

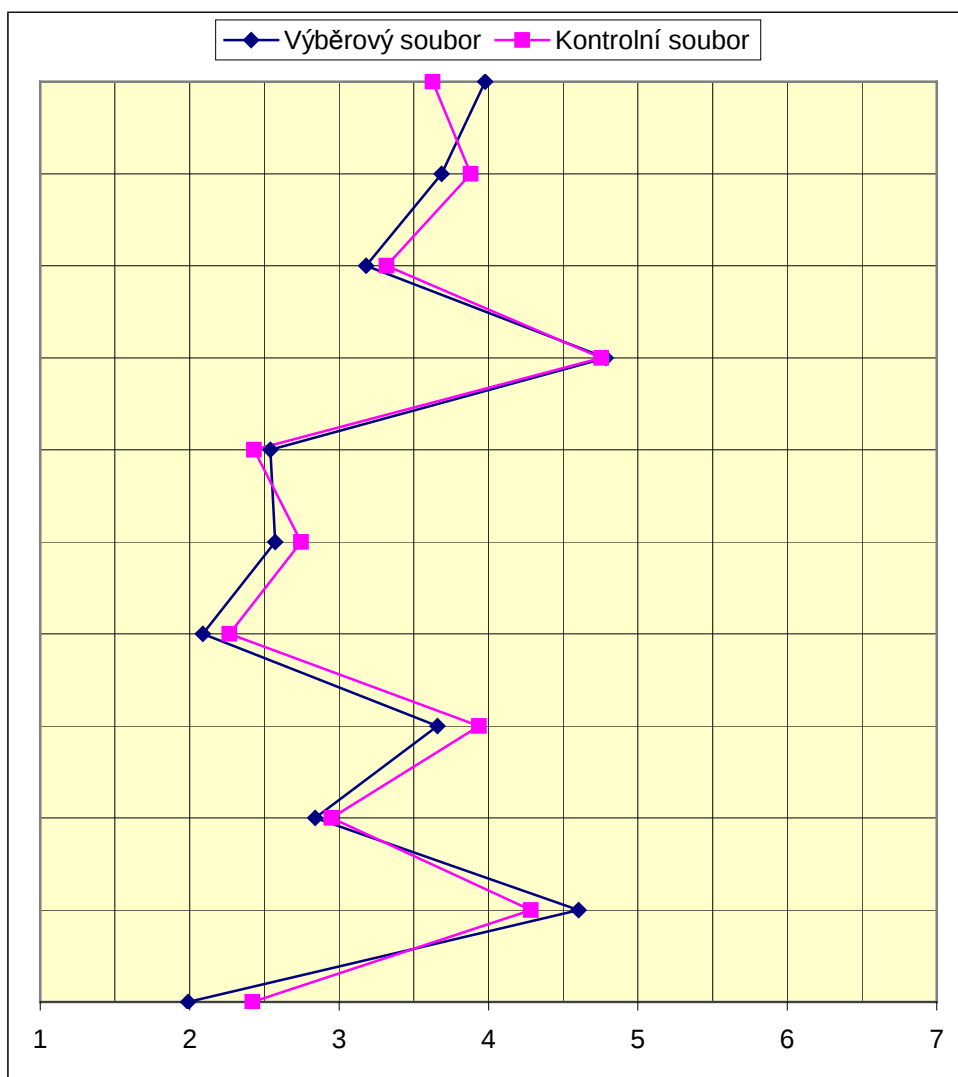
Graf č. VIII/25 – výběrový soubor

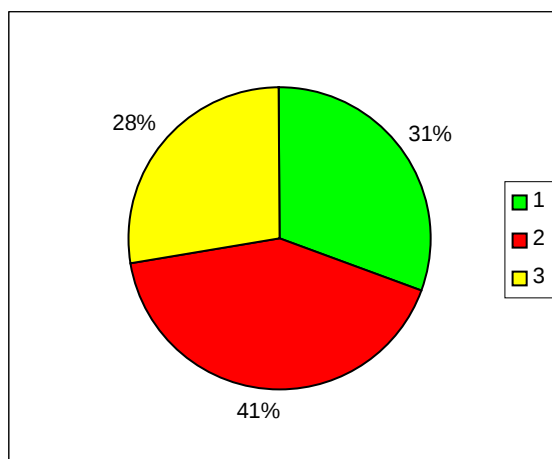
Graf č. VIII/26 – kontrolní soubor

Graf č. VIII/27 – sémantický diferenciál

Graf č. VIII/28 – kontrolní soubor

Tabulka č. VIII/5

Kontrolní soubor – chlapci			
		X	S
zajímavá	nudná	3,960	2,258
známá	neznámá	3,839	1,988
vzrušující	uklidňující	3,520	1,425
náročná	odpočinková	4,950	1,523
veselá	smutná	2,595	1,100
srozumitelná	nesrozumitelná	2,955	1,837
jednoduchá	složitá	2,290	1,359
ošklivá	krásná	3,631	1,859
nehodnotná	hodnotná	2,680	1,670
líbí se	nelíbí se	4,680	2,090
podobné slyšeli	neslyšeli	2,515	1,714
%			
chci poslouchat		47	23,04
nechci poslouchat		110	53,92
lhostejnost		47	23,04
celkový počet respondentů		204	

Kontrolní soubor se liší od výběrového v podstatě jen mírou shody. Směrodatné odchylky jsou vyšší a místy přesahují hranici přijatelnosti. Tabulky č. VIII/5 a VIII/6 přinášejí data zvlášť pro skupinu chlapců a skupinu dívek v rámci kontrolního souboru. Přehledné srovnání nabízí graf sémantického diferenciálu č. VIII/29

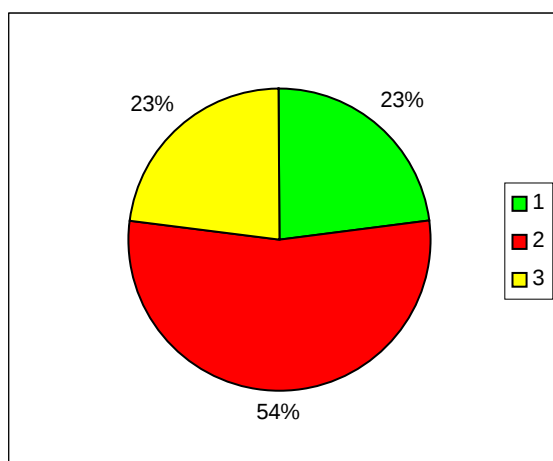
Tabulka č. VIII/6

Kontrolní soubor – dívky			
		X	S
zajímavá	nudná	3,321	2,098
známá	neznámá	3,917	2,183
vzrušující	uklidňující	3,130	1,392
náročná	odpočinková	4,576	1,729
veselá	smutná	2,281	1,144
srozumitelná	nesrozumitelná	2,551	1,621
jednoduchá	složitá	2,242	1,471
ošklivá	krásná	4,217	1,850
nehodnotná	hodnotná	3,200	1,881
líbí se	nelíbí se	3,922	2,211
podobné slyšeli	neslyšeli	2,332	1,796
%			
chci poslouchat		84	37,50
nechci poslouchat		68	30,36
lhostejnost		72	32,14
celkový počet respondentů		224	

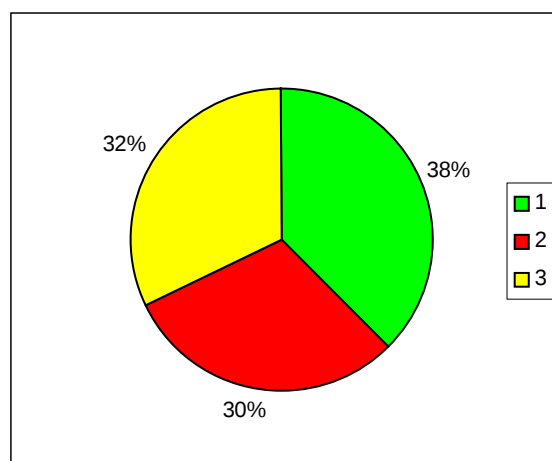
Celkový postoj chlapců a dívek v kontrolním souboru k ukázce č. 8 vyjádřený ochotou hudbu poslouchat je znázorněn v grafech č. VIII/30 a VIII/31. U dívek převládají pozitivní odpovědi – 38%. Chlapci vyjadřují nejčastěji záporný postoj – 54% ukázkou odmítá.

Dále jsou informativně uvedeny tabulky č. VIII/7 a VIII/8, které přinášejí příslušná data pro skupinu instrumentalistů a nehrajících. Přehledné srovnání – viz graf č. VIII/32.

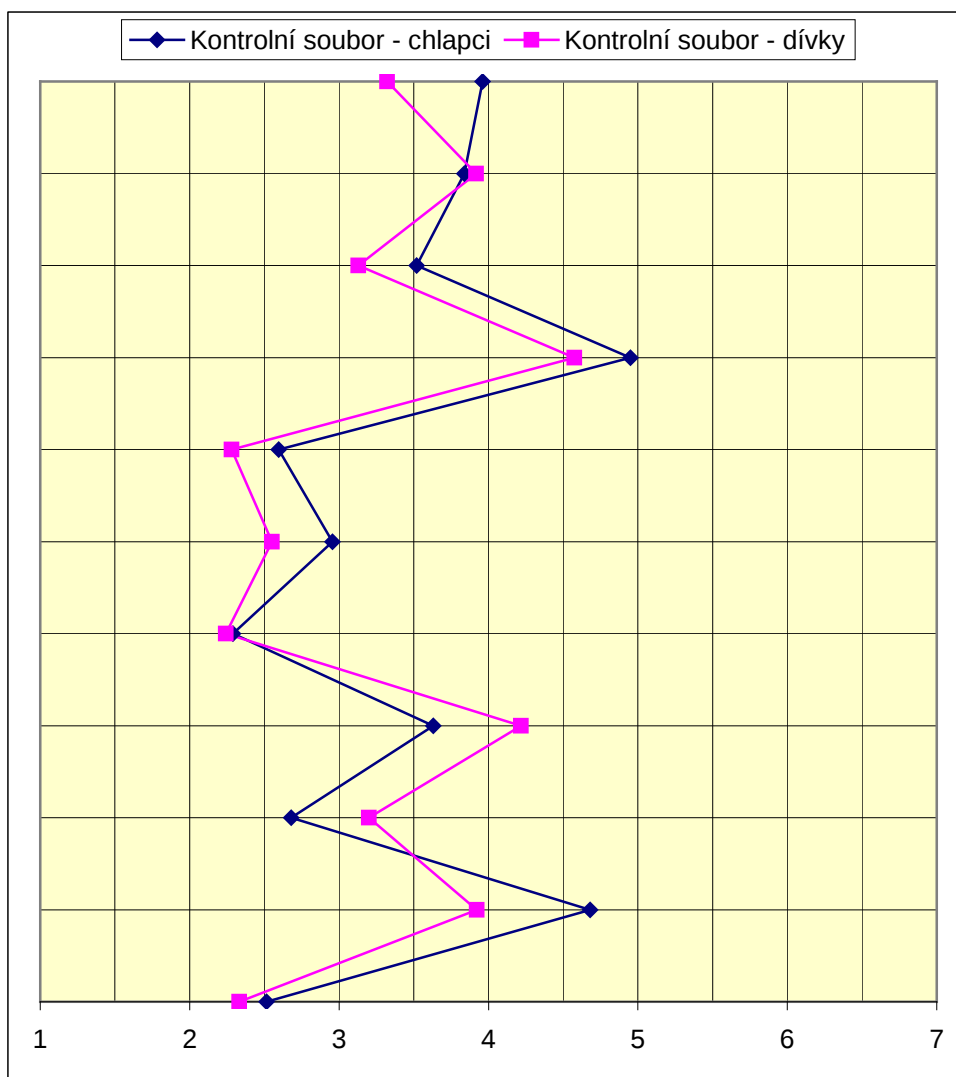
Graf č. VIII/30 – kontrolní soubor – chlapci

Graf č. VIII/31 – kontrolní soubor - dívky

Graf č.VIII/29 – sémantický diferenciál

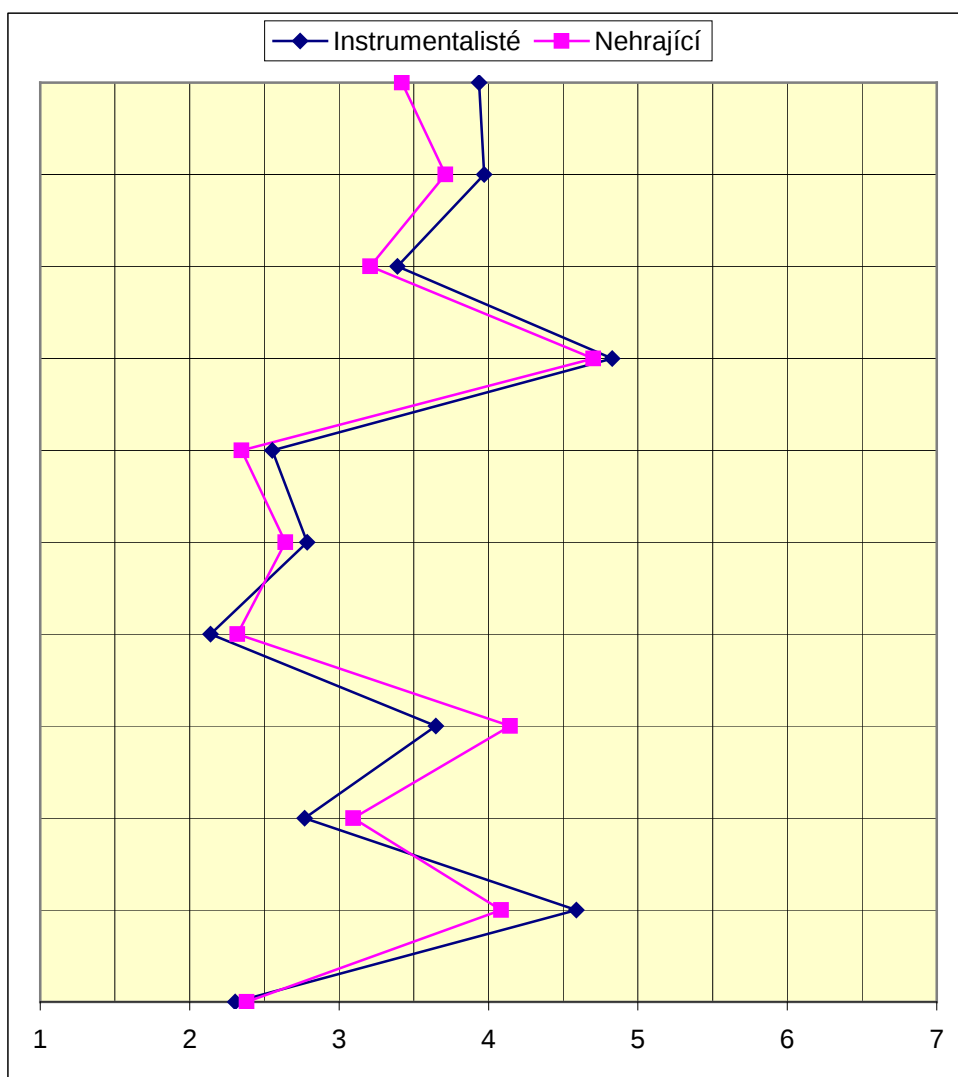
Tabulka č. VIII/7

Instrumentalisté			
		X	S
zajímavá	nudná	3,936	2,132
známá	neznámá	3,972	2,062
vzrušující	uklidňující	3,390	1,313
náročná	odpočinková	4,828	1,559
veselá	smutná	2,552	1,145
srozumitelná	nesrozumitelná	2,787	1,852
jednoduchá	složitá	2,141	1,341
ošklivá	krásná	3,647	1,791
nehodnotná	hodnotná	2,769	1,756
líbí se	nelíbí se	4,588	2,115
podobné slyšeli	neslyšeli	2,305	1,694
%			
chci poslouchat		65	25,19
nechci poslouchat		123	47,67
lhostejnost		70	27,13
celkový počet respondentů		258	

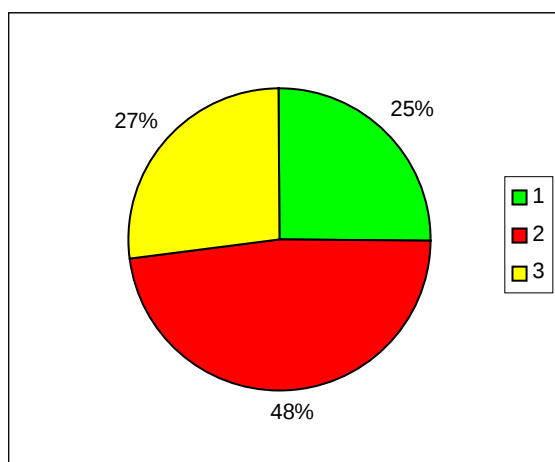
Tabulka č. VIII/8

Nehrající			
		X	S
zajímavá	nudná	3,420	2,170
známá	neznámá	3,711	2,011
vzrušující	uklidňující	3,208	1,441
náročná	odpočinková	4,702	1,651
veselá	smutná	2,348	1,093
srozumitelná	nesrozumitelná	2,640	1,556
jednoduchá	složitá	2,320	1,383
ošklivá	krásná	4,145	1,863
nehodnotná	hodnotná	3,096	1,791
líbí se	nelíbí se	4,084	2,212
podobné slyšeli	neslyšeli	2,382	1,692
%			
chci poslouchat		91	35,00
nechci poslouchat		104	40,00
lhostejnost		65	25,00
celkový počet respondentů		260	

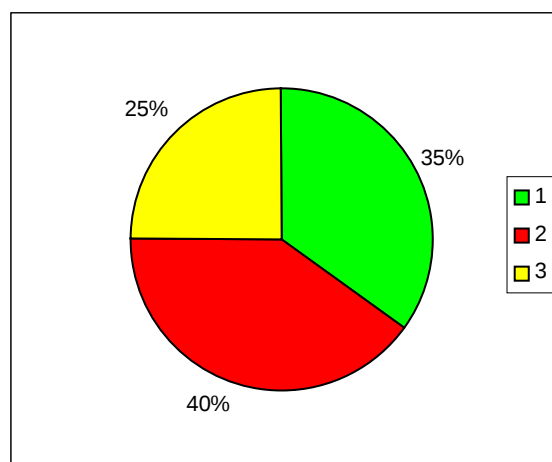
Graf č. VIII/32 – sémantický diferenciál

Graf č. VIII/33 – instrumentalisté

Graf č. VIII/34 – nehrající

Tabulka č. VIII/9

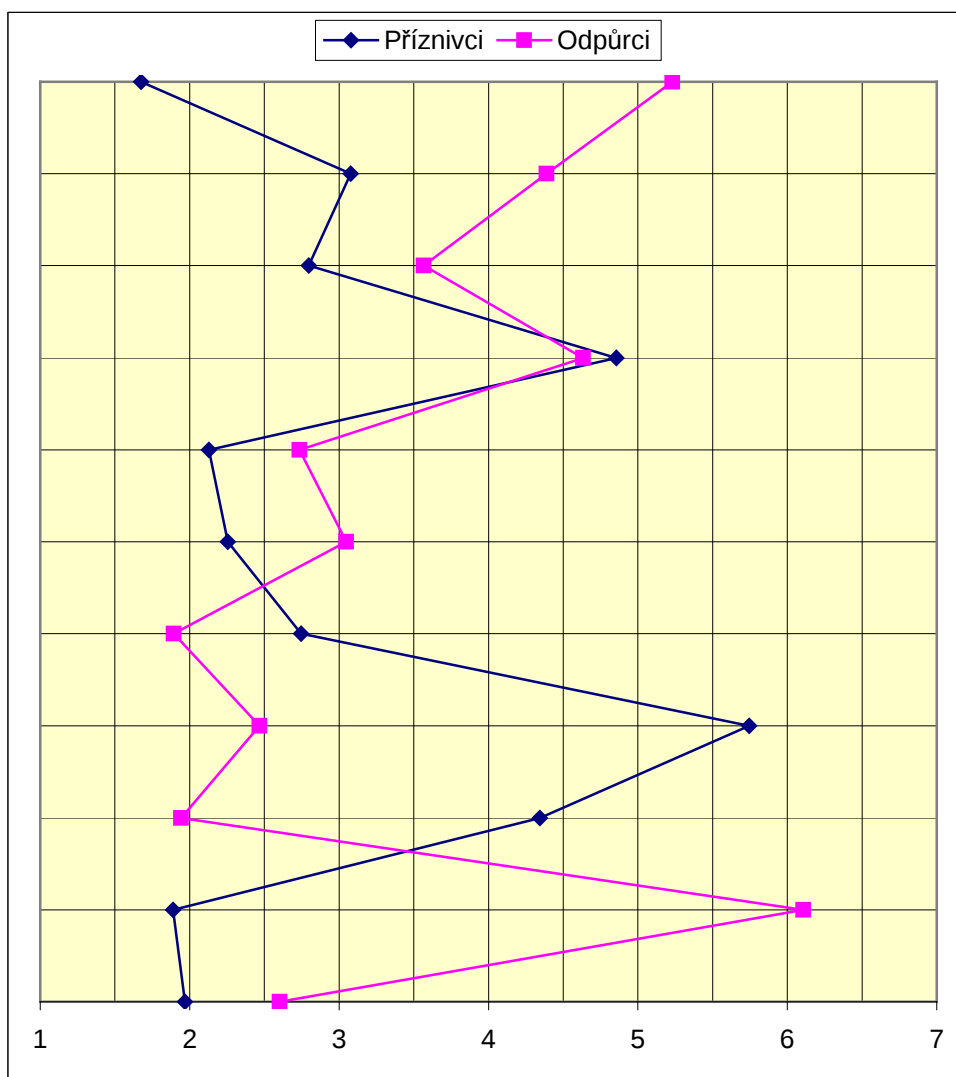
Respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah			
		X	S
zajímavá	nudná	1,675	0,821
známá	neznámá	3,078	1,952
vzrušující	uklidňující	2,797	1,569
náročná	odpočinková	4,855	1,722
veselá	smutná	2,130	1,097
srozumitelná	nesrozumitelná	2,255	1,245
jednoduchá	složitá	2,745	1,467
ošklivá	krásná	5,745	0,882
nehodnotná	hodnotná	4,344	1,672
líbí se	nelíbí se	1,890	0,971
podobné slyšeli	neslyšeli	1,967	1,393
%			
chci poslouchat		154	100,00
nechci poslouchat		0	0,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		154	

K ukázce č. 8 se pozitivně vyjádřilo 154 respondentů. Z tohoto počtu je 51 chlapců a 103 dívek. Hru na nástroj uvádí 65 dotazovaných (42%), 91 nikoli (58%). Mezi příznivci ukázky č. 8 je 23 členů pěveckých sborů gymnázií (15%). Ze zbývajících počtu 131 respondentů jich 15 uvádí nějakou jinou souborovou hudební aktivitu (10%). Hudební obor ZUŠ navštěvovalo 72 dotazovaných (47%) – z nich 28 chodí do ZUŠ stále (18%).

Tabulka č. VIII/10

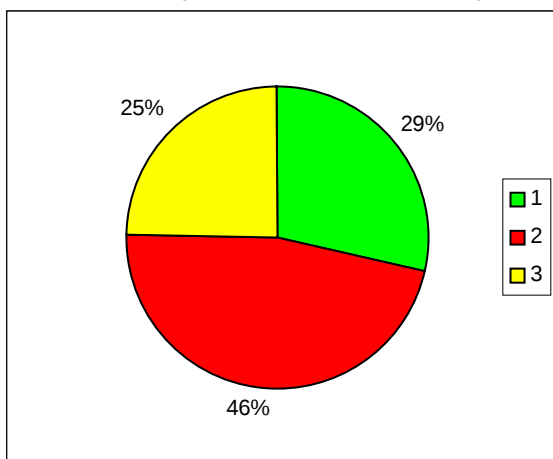
Respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah			
		X	S
zajímavá	nudná	5,230	1,834
známá	neznámá	4,389	2,086
vzrušující	uklidňující	3,566	1,200
náročná	odpočinková	4,633	1,586
veselá	smutná	2,735	1,160
srozumitelná	nesrozumitelná	3,049	2,003
jednoduchá	složitá	1,893	1,250
ošklivá	krásná	2,467	1,373
nehodnotná	hodnotná	1,942	1,259
líbí se	nelíbí se	6,106	1,282
podobné slyšeli	neslyšeli	2,603	1,904
%			
chci poslouchat		0	0,00
nechci poslouchat		226	100,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		226	

Graf č.VIII/ 35– sémantický diferenciál

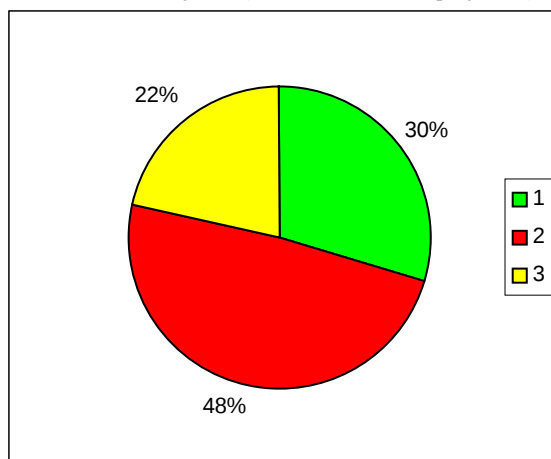

Graf sémantického diferenciálu č. VIII/35 ukazuje, jak se rozcházejí příznivci a odpůrci této skladby na jednotlivých škálách. Objevuje se tradičně diametrální rozdíl především na škále zajímavosti, krásy, hodnoty a libosti. Následující grafy č. VIII/36 až VIII/44 znázorňují ochotu poslouchat danou ukázkou ve skupinách respondentů, kteří projevili kladný vztah k jednotlivým z ostatních hudebních ukázek. Mírně větší ochota se logicky objevuje u příznivců ostatních ukázek populární hudby.

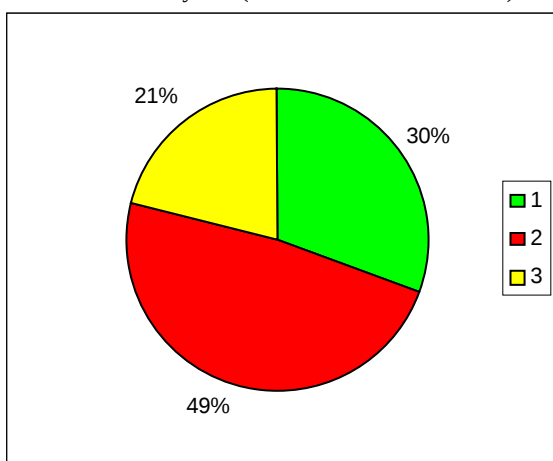
Graf č. VIII/36
Příznivci ukázky č. 1 (J. S. Bach – Braniborský koncert)

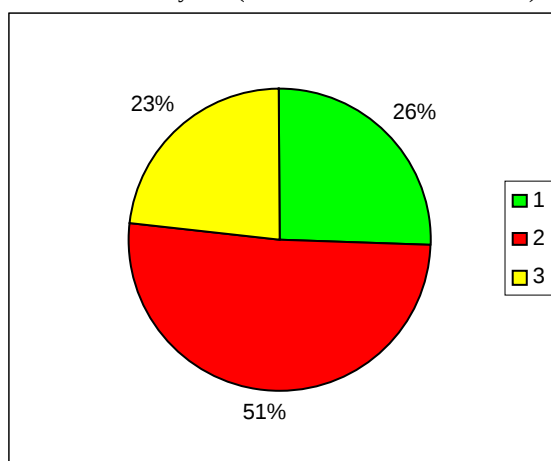
Graf č. V/37
Příznivci ukázky č. 2 (renesanční vokální polyfonie)

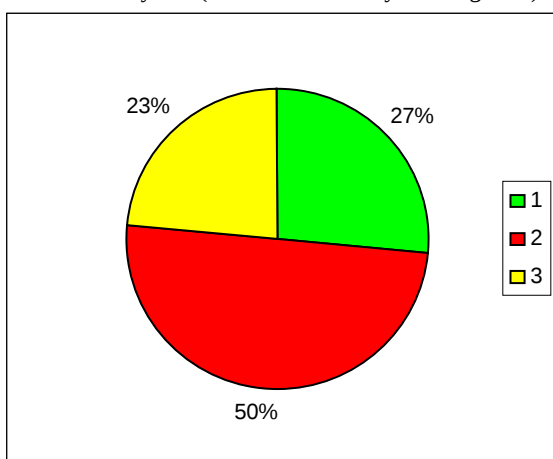
Graf č. VIII/38
Příznivci ukázky č. 3 (Leoš Janáček – Sinfonietta)

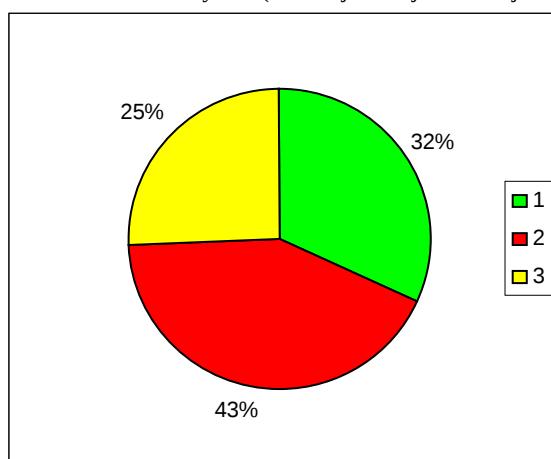
Graf č. VIII/39
Příznivci ukázky č. 4 (Antonín Dvořák – Mše D dur)

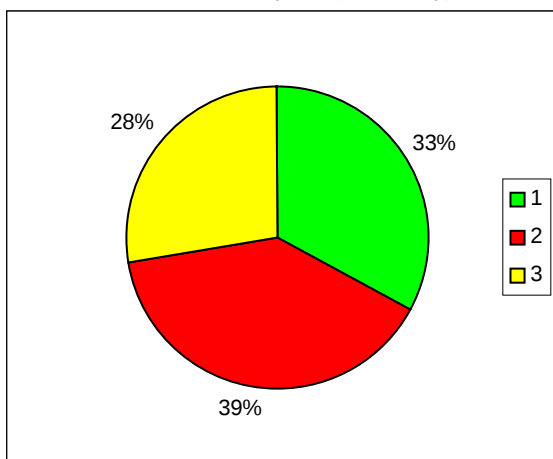
Graf č. VIII/40
Příznivci ukázky č. 5 (W. A. Mozart – Symfonie g moll)

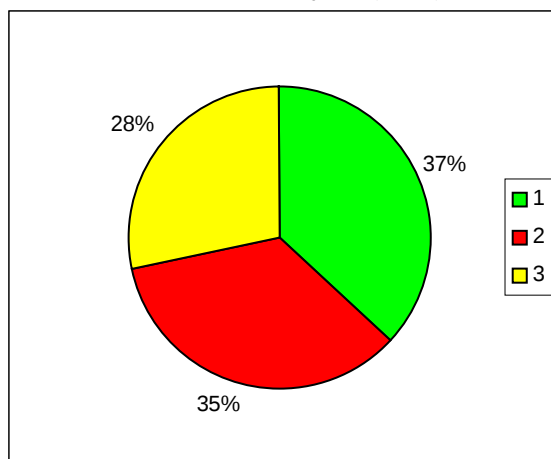
Graf č. VIII/41
Příznivci ukázky č. 6 (P. I. Čajkovskij – Labutí jezero)

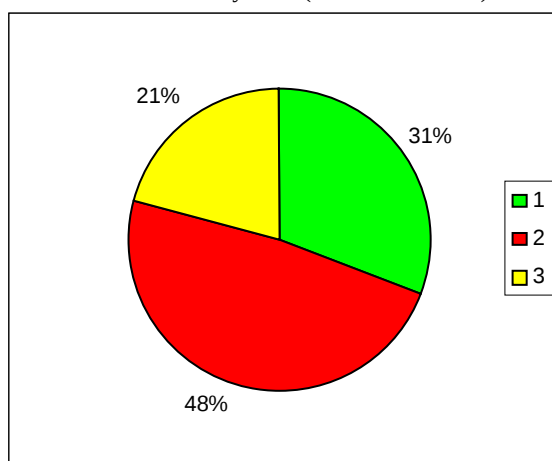
Graf č. VIII/42
Příznivci ukázky č. 7 (Green Day)

Graf č. VIII/43
Příznivci ukázky č. 9 (Kabát)

Graf č. VIII/44
Příznivci ukázky č. 10 (Zuzana Navarová)

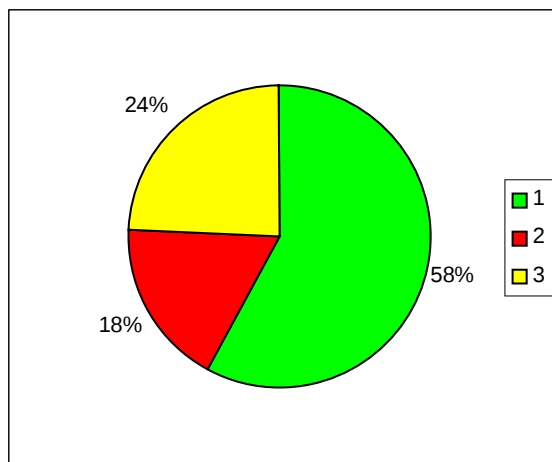
2.4.9 Hodnocení ukázky č. 9

Kabát – Divá Bára

Tabulka č. IX/1

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií			
		X	S
zajímavá	nudná	2,682	1,676
známá	neznámá	1,178	0,660
vzrušující	uklidňující	2,400	1,332
náročná	odpočinková	4,270	1,585
veselá	smutná	3,236	1,333
srozumitelná	nesrozumitelná	1,667	0,789
jednoduchá	složitá	2,568	1,498
ošklivá	krásná	4,640	1,717
nehodnotná	hodnotná	3,820	1,796
líbí se	nelíbí se	2,843	1,977
podobné slyšeli	neslyšeli	1,180	0,728
		%	
chci poslouchat		52	57,78
nechci poslouchat		16	17,78
lhostejnost		22	24,44
celkový počet respondentů		90	

Graf č. IX/1– výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií

Ukázku č. 9, píseň populární české skupiny Kabát označili členové pěveckých sborů gymnázií za poměrně zajímavou (2,682), dobře známou (1,178 při minimální směrodatné odchylce 0,660) a vzrušující (2,400). Je pro ně naprosto srozumitelná (1,667 při minimální směrodatné odchylce 0,789) a dost jednoduchá (2,568). Na škále krásy vychází spíše neutrální hodnota směrem k pojmu krásná (4,640), na škále hodnoty

neutrální až naopak záporné mínění (3,820). Skladba se studentům celkem líbí (2,843). Podobn skladby rozhodně slyšeli (1,180 při minimální směrodatné odchylce 0,728). Poslouchat znovu by chtělo 58%. 18% to naopak odmítá. Poměr je přehledně znázorněn v grafu č. IX/1.

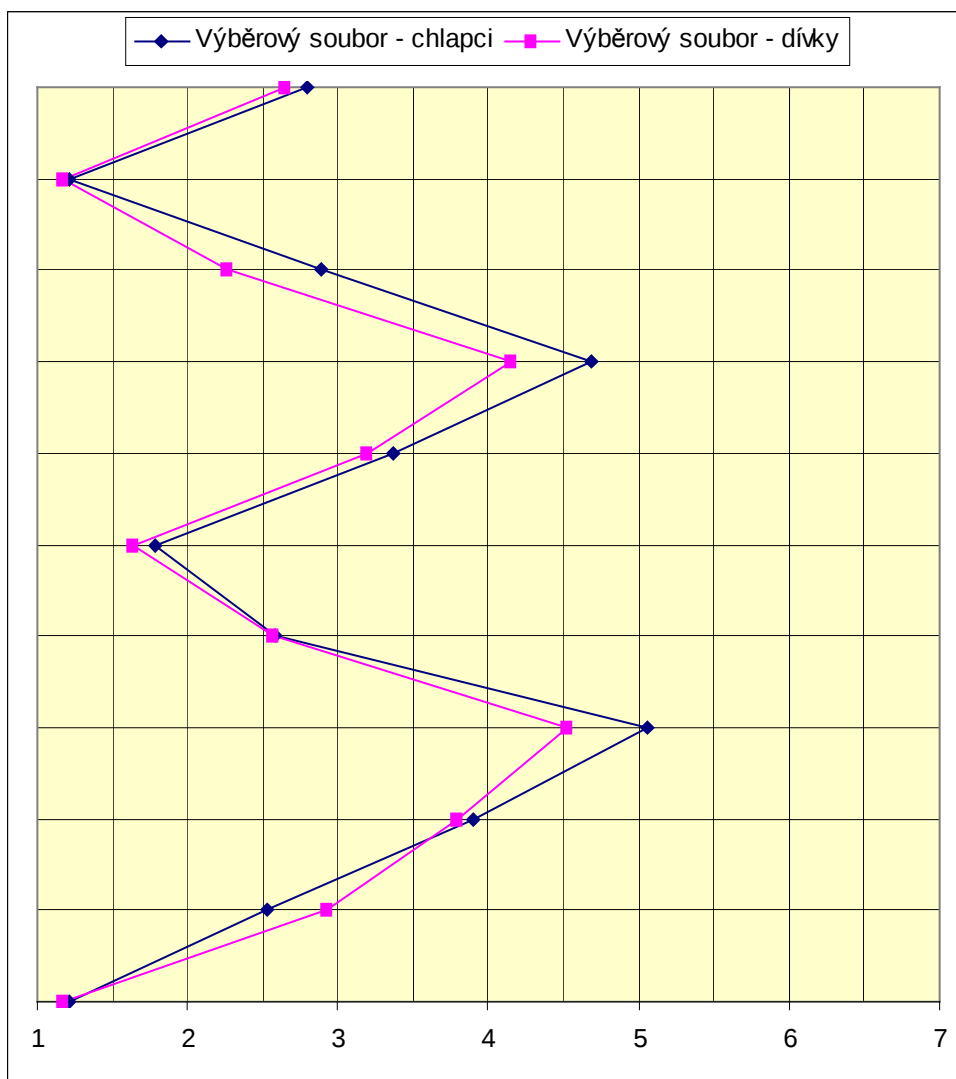
Tabulka č. IX/2

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií – chlapci			
		X	S
zajímavá	nudná	2,789	1,398
známá	neznámá	1,211	0,521
vzrušující	uklidňující	2,895	1,651
náročná	odpočinková	4,684	1,416
veselá	smutná	3,368	1,134
srozumitelná	nesrozumitelná	1,789	0,694
jednoduchá	složitá	2,579	1,350
ošklivá	krásná	5,053	1,191
nehodnotná	hodnotná	3,895	1,483
líbí se	nelíbí se	2,526	1,728
podobné slyšeli	neslyšeli	1,211	0,521
%			
chci poslouchat		12	63,16
nechci poslouchat		1	5,26
lhostejnost		6	31,58
celkový počet respondentů		19	

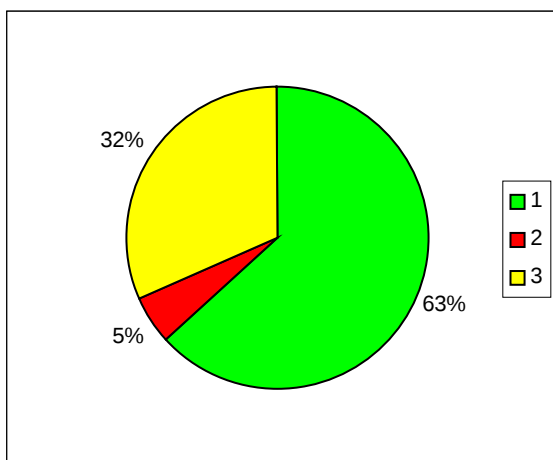
Tabulka č. IX/3

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií – dívky			
		X	S
zajímavá	nudná	2,652	1,743
známá	neznámá	1,169	0,692
vzrušující	uklidňující	2,268	1,198
náročná	odpočinková	4,157	1,609
veselá	smutná	3,200	1,379
srozumitelná	nesrozumitelná	1,634	0,809
jednoduchá	složitá	2,565	1,537
ošklivá	krásná	4,529	1,818
nehodnotná	hodnotná	3,800	1,872
líbí se	nelíbí se	2,929	2,031
podobné slyšeli	neslyšeli	1,171	0,774
%			
chci poslouchat		40	56,34
nechci poslouchat		15	21,13
lhostejnost		16	22,54
celkový počet respondentů		71	

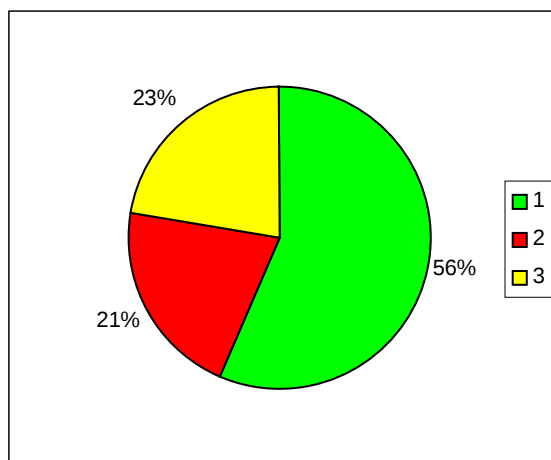
Graf č. IX/2 – sémantický diferenciál

Graf č. IX/3 – výběrový soubor – chlapci

Graf č. IX/4 – výběrový soubor - dívky

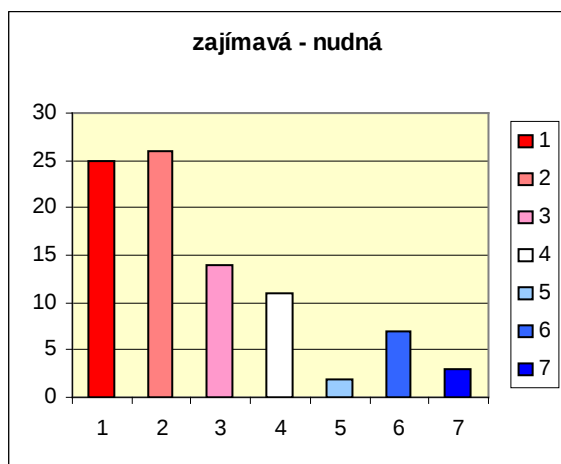
Tabulky č. IX/2 a IX/3 předkládají příslušná data zvlášť pro skupinu chlapců a skupinu dívek v rámci výběrového souboru. Přehledné srovnání průměrných hodnot na

jednotlivých škálách nabízí graf sémantického diferenciálu č. IX/2. Ukazuje se, že chlapci přisuzují ukázce vyšší hodnotu na škále krásy než děvčata. Celkový postoj chlapců a dívek vyjádřený ochotou ukázkou znovu poslouchat popisují grafy č. IX/3 a IX/4. U děvčat panuje výraznější odpor (21% ku 5% u chlapců). Následuje tabulka č. IX/4, která obsahuje hodnoty sémantického diferenciálu pro kontrolní soubor – mládež, která nezpívá v pěveckých sborech gymnázií.

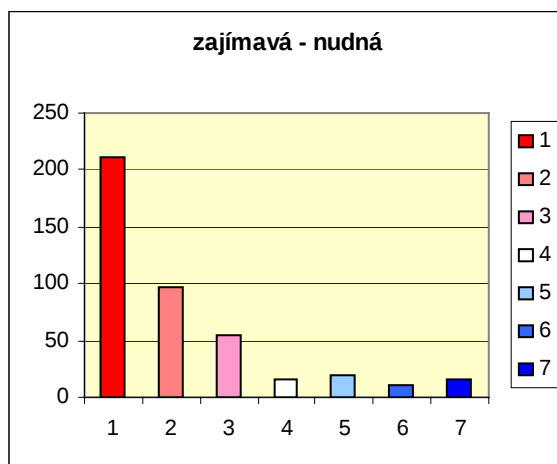
Tabulka č. IX/4

Kontrolní soubor			
		X	S
zajímavá	nudná	2,107	1,561
známá	neznámá	1,241	0,683
vzrušující	uklidňující	2,264	1,353
náročná	odpočinková	4,283	1,854
veselá	smutná	2,739	1,389
srozumitelná	nesrozumitelná	1,720	1,095
jednoduchá	složitá	2,689	1,625
ošklivá	krásná	5,370	1,640
nehodnotná	hodnotná	4,501	1,968
líbí se	nelíbí se	2,255	1,800
podobné slyšeli	neslyšeli	1,217	0,736
		%	
chci poslouchat		319	74,53
nechci poslouchat		46	10,75
lhostejnost		63	14,72
celkový počet respondentů		428	

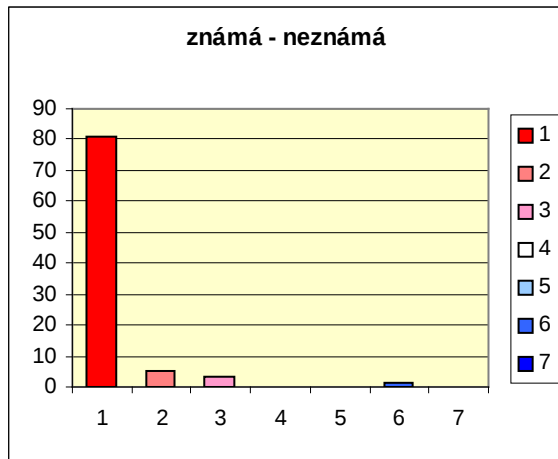
Graf č. IX/ 5– výběrový soubor

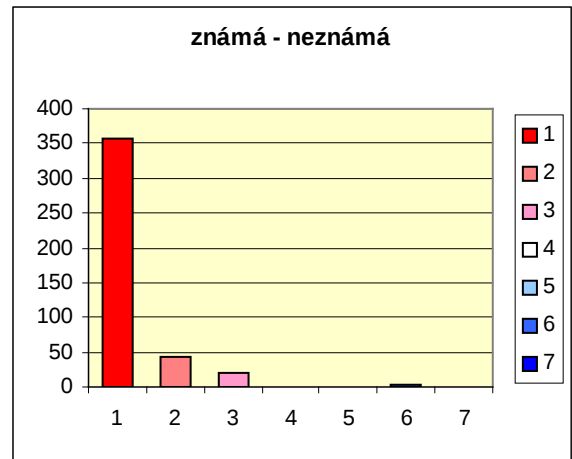
Graf č. IX/6 – kontrolní soubor

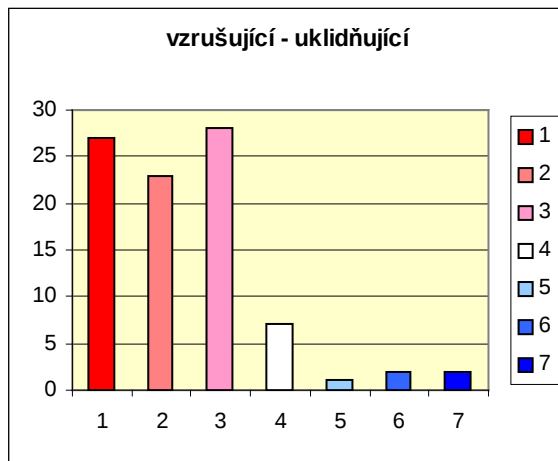
Graf č. IX/7 – výběrový soubor

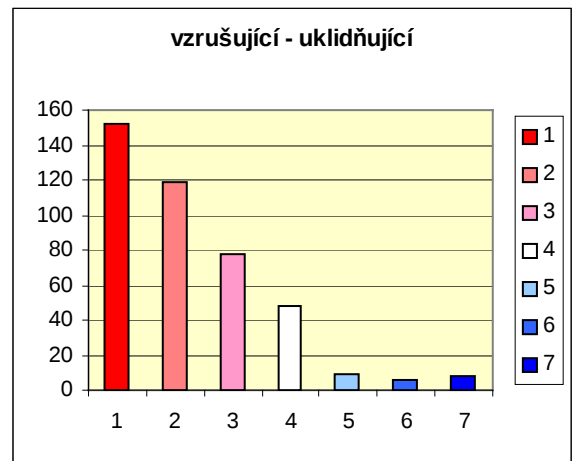
Graf č. IX/8 – kontrolní soubor

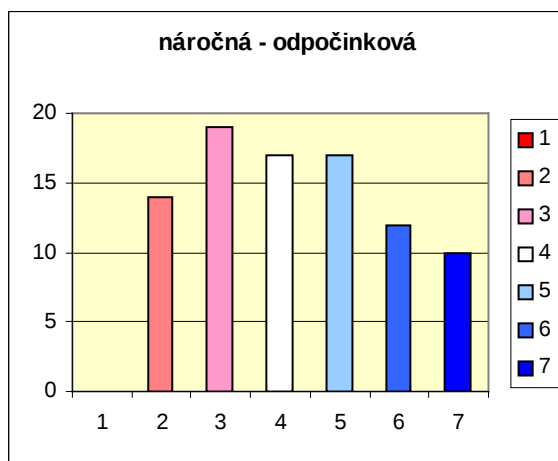
Graf č. IX/9 – výběrový soubor

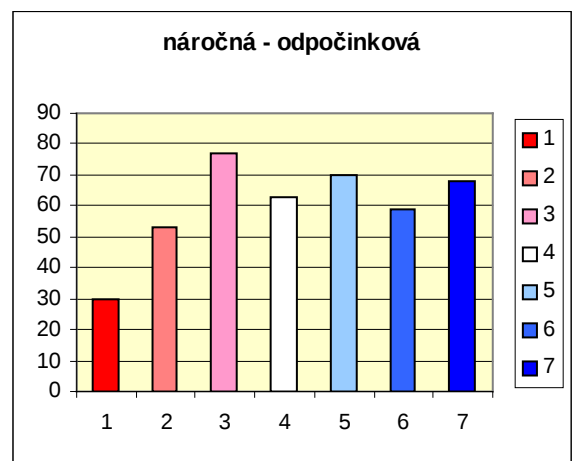
Graf č. IX/10 – kontrolní soubor

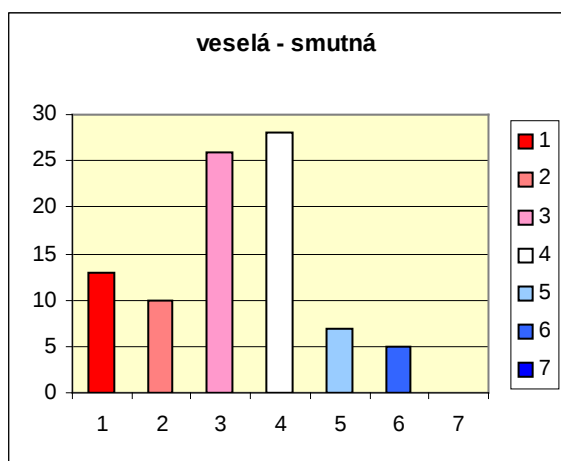
Graf č. IX/11 – výběrový soubor

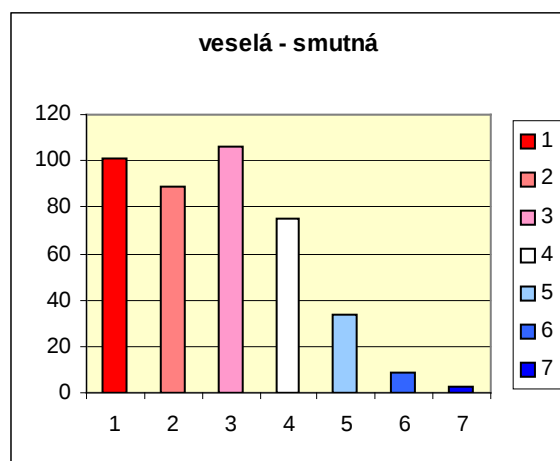
Graf č. IX/12 – kontrolní soubor

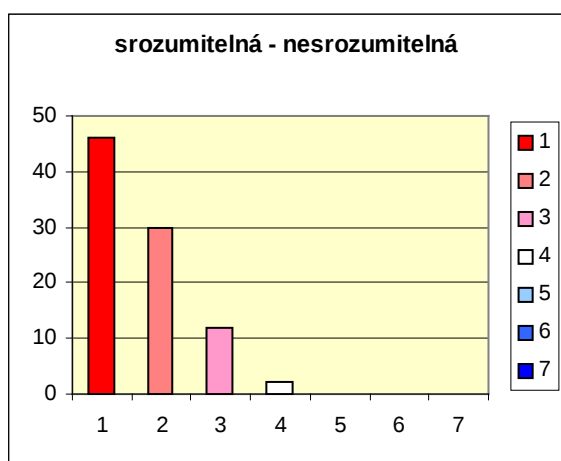
Graf č. IX/13 – výběrový soubor

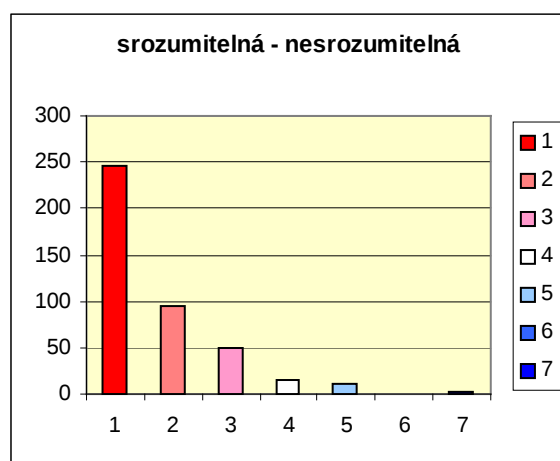
Graf č. IX/14 – kontrolní soubor

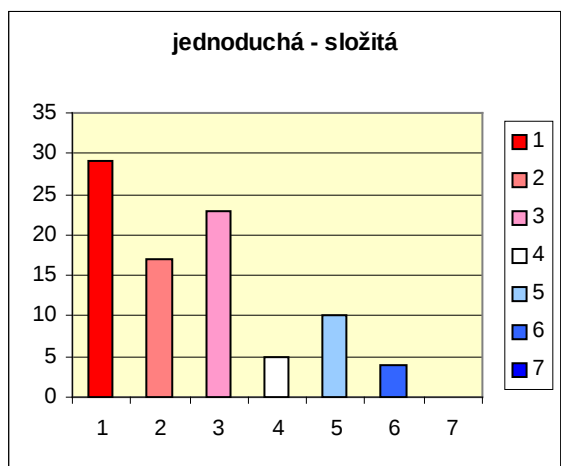
Graf č. IX/15 – výběrový soubor

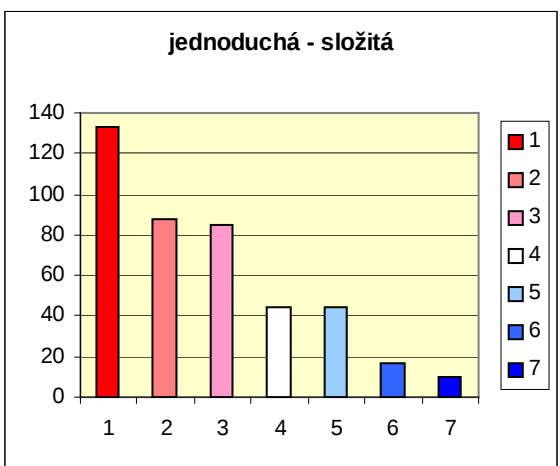
Graf č. IX/16 – kontrolní soubor

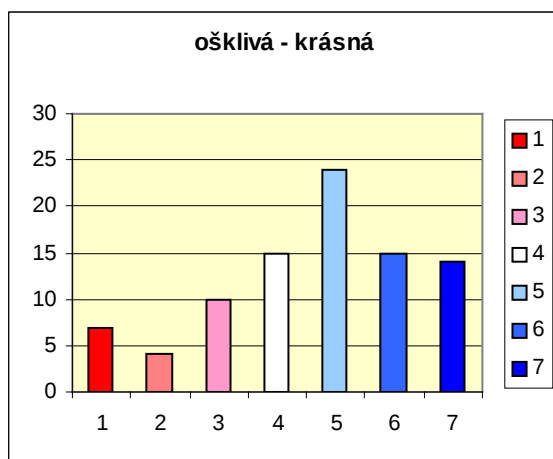
Graf č. IX/17 – výběrový soubor

Graf č. IX/18 – kontrolní soubor

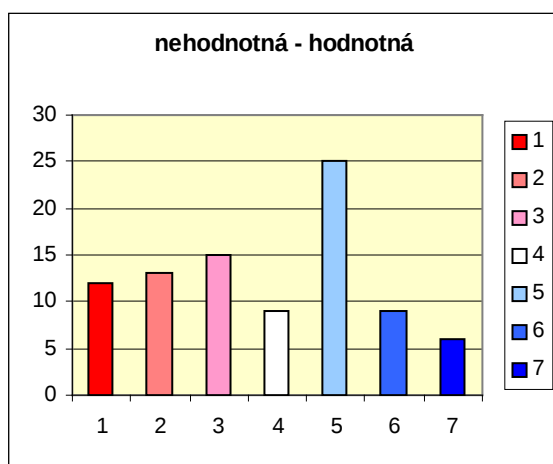
Graf č. IX/19 – výběrový soubor

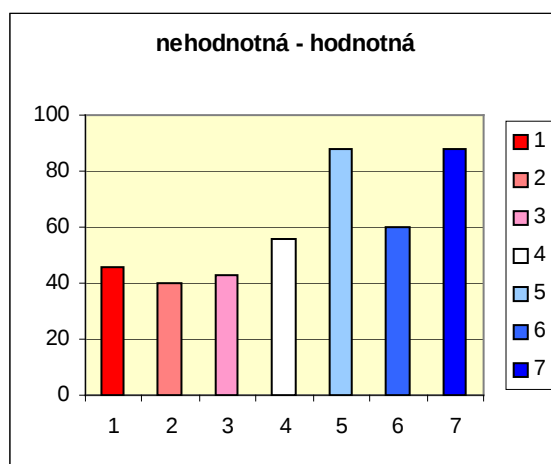
Graf č. IX/20 – kontrolní soubor

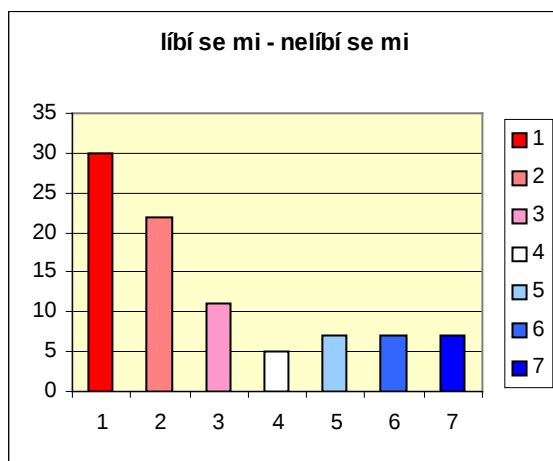
Graf č. IX/21 – výběrový soubor

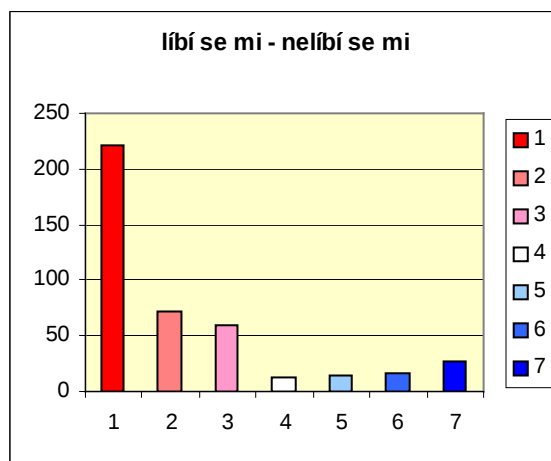
Graf č. IX/22 – kontrolní soubor

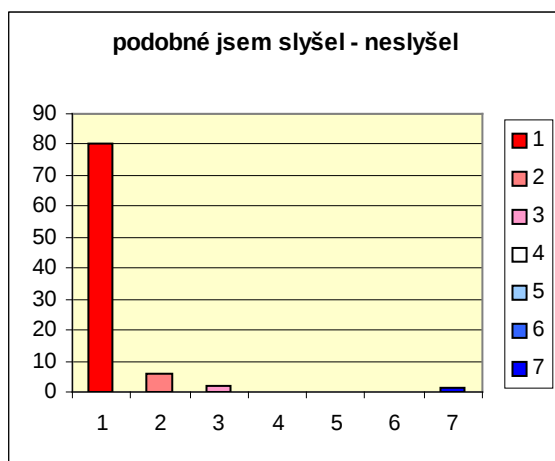
Graf č. IX/23 – výběrový soubor

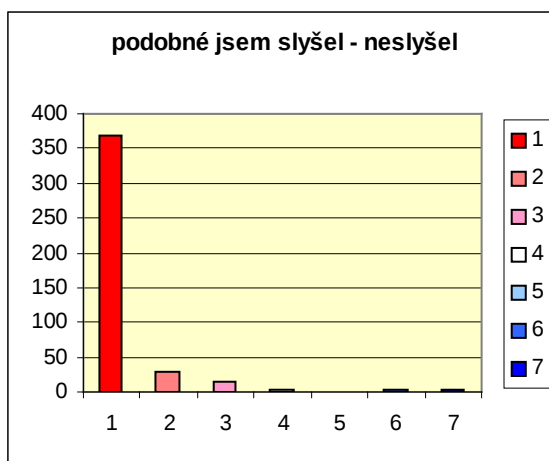
Graf č. IX/24 – kontrolní soubor

Graf č. IX/25 – výběrový soubor

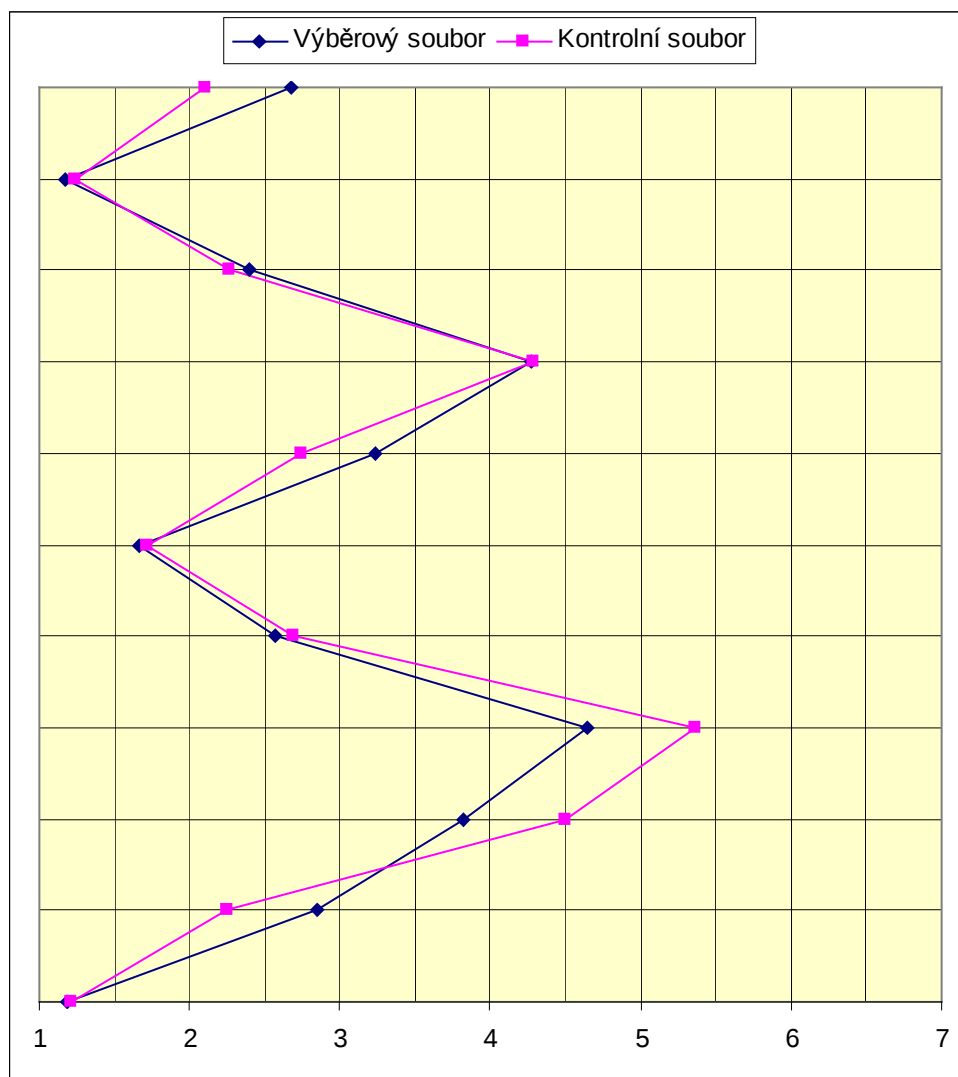

Graf č. IX/26 – kontrolní soubor

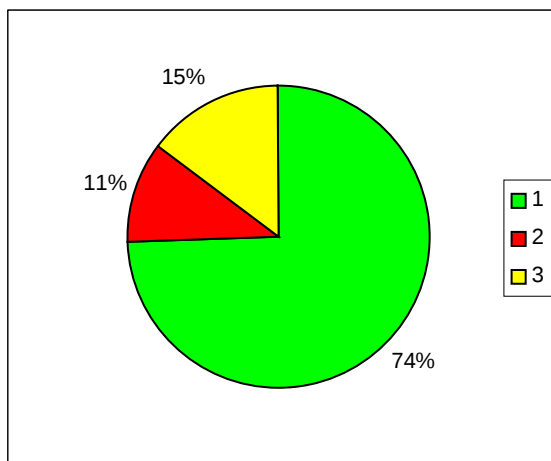
Graf č. IX/27 srovnává hodnocení výběrového a kontrolního souboru.

Graf č. IX/27 – sémantický diferenciál

Rozdíly jsou tradičně viditelné na škále zajímavosti, krásy, hodnoty a libosti. Pro kontrolní soubor je ukázka obecně přijatelnější a lépe ji hodnotí.

Graf č. IX/28 – kontrolní soubor

Tabulka č. IX/5

Kontrolní soubor – chlapci			
		X	S
zajímavá	nudná	2,219	1,615
známá	neznámá	1,353	0,816
vzrušující	uklidňující	2,400	1,442
náročná	odpočinková	4,555	1,799
veselá	smutná	2,975	1,316
srozumitelná	nesrozumitelná	1,831	1,151
jednoduchá	složitá	2,677	1,529
ošklivá	krásná	5,363	1,652
nehodnotná	hodnotná	4,493	2,032
líbí se	nelíbí se	2,285	1,801
podobné slyšeli	neslyšeli	1,276	0,832
		%	
chci poslouchat		146	71,57
nechci poslouchat		26	12,75
lhostejnost		32	15,69
celkový počet respondentů		204	

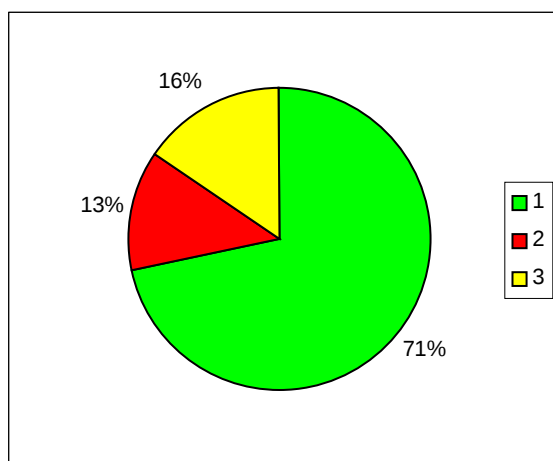
Tabulky č. IX/5 a IX/6 přináší příslušná data zvlášť pro skupinu chlapců a zvlášť pro skupinu dívek v rámci kontrolního souboru. Přehledné srovnání dat nabízí graf sémantického diferenciálu č. IX/29. Chlapci a dívky v souboru kontrolním se na rozdíl od výběrového souboru na svém hodnocení vzájemně shodují.

Tabulka č. IX/6

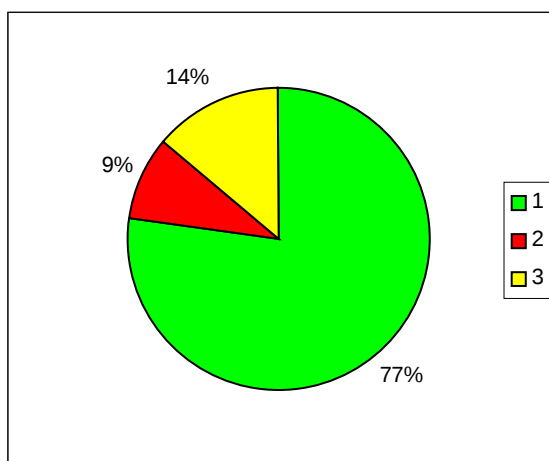
Kontrolní soubor – dívky			
		X	S
zajímavá	nudná	2,005	1,503
známá	neznámá	1,140	0,514
vzrušující	uklidňující	2,140	1,254
náročná	odpočinková	4,036	1,868
veselá	smutná	2,523	1,418
srozumitelná	nesrozumitelná	1,618	1,031
jednoduchá	složitá	2,700	1,709
ošklivá	krásná	5,376	1,628
nehodnotná	hodnotná	4,509	1,908
líbí se	nelíbí se	2,229	1,799
podobné slyšeli	neslyšeli	1,164	0,633
%			
chci poslouchat		173	77,23
nechci poslouchat		20	8,93
lhostejnost		31	13,84
celkový počet respondentů		224	

Celkový postoj chlapců a dívek v kontrolním souboru k ukázce č. 9 vyjádřený ochotou hudbu poslouchat je znázorněn v grafech č. IX/30 a IX/31. Překvapivě ve skupině chlapců existuje menší ochota než ve skupině dívek (71% ku 77%). Dále následují tabulky č. IX/7 a IX/8, které informativně přinášejí příslušná data pro skupinu instrumentalistů a nehrajících. Přehledné srovnání umožňuje graf č. IX/32.

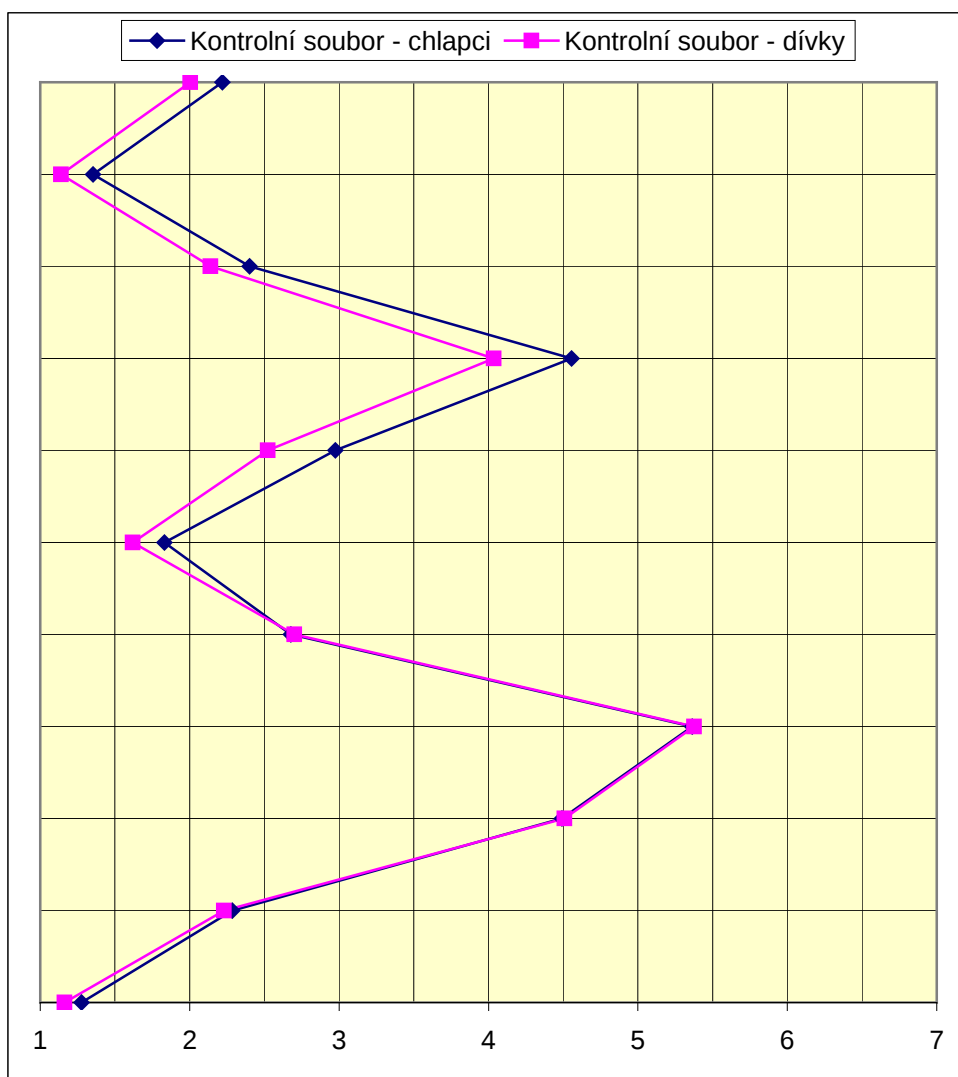
Graf č. IX/30 – kontrolní soubor – chlapci

Graf č. IX/31 – kontrolní soubor - dívky

Graf č. IX/29 – sémantický diferenciál

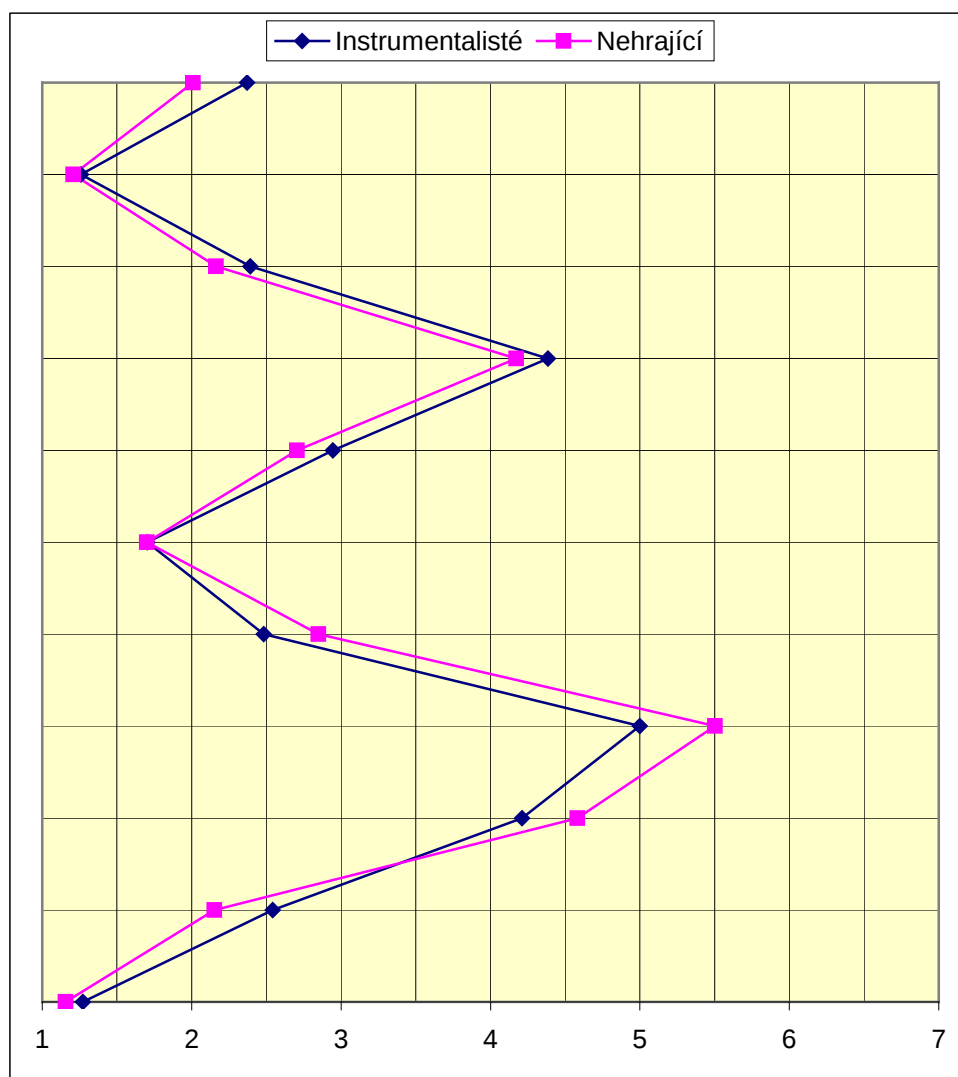
Tabulka č. IX/7

Instrumentalisté			
		X	S
zajímavá	nudná	2,371	1,637
známá	neznámá	1,260	0,723
vzrušující	uklidňující	2,391	1,340
náročná	odpočinková	4,385	1,752
veselá	smutná	2,944	1,422
srozumitelná	nesrozumitelná	1,702	1,001
jednoduchá	složitá	2,482	1,529
ošklivá	krásná	5,000	1,704
nehodnotná	hodnotná	4,211	2,031
líbí se	nelíbí se	2,542	1,893
podobné slyšeli	neslyšeli	1,272	0,866
		%	
chci poslouchat		174	67,44
nechci poslouchat		35	13,57
lhostejnost		49	18,99
celkový počet respondentů		258	

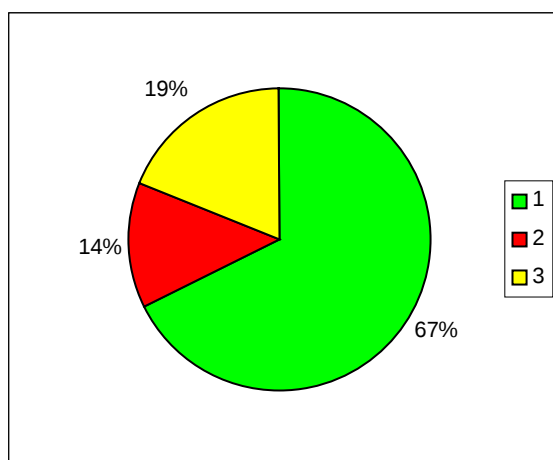
Tabulka č. IX/8

Nehrající			
		X	S
zajímavá	nudná	2,008	1,515
známá	neznámá	1,207	0,641
vzrušující	uklidňující	2,164	1,356
náročná	odpočinková	4,173	1,854
veselá	smutná	2,704	1,364
srozumitelná	nesrozumitelná	1,701	1,050
jednoduchá	složitá	2,848	1,647
ošklivá	krásná	5,502	1,608
nehodnotná	hodnotná	4,582	1,863
líbí se	nelíbí se	2,151	1,765
podobné slyšeli	neslyšeli	1,156	0,583
		%	
chci poslouchat		199	76,54
nechci poslouchat		27	10,38
lhostejnost		34	13,08
celkový počet respondentů		260	

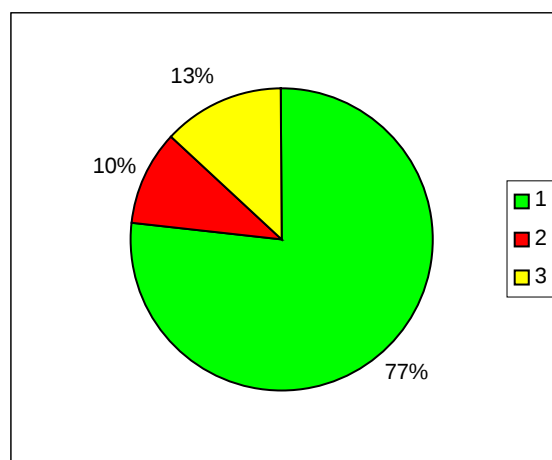
Graf č. IX/32 – sémantický diferenciál

Graf č. IX/33 – instrumentalisté

Graf č. IX/34 – nehrající

Výšečové grafy č. IX/33 a IX/34 vykazují ochotu poslouchat ukázkou č. 9 ve skupině instrumentalistů a nehrajících. Ukazuje se, že mládež, která nehraje na nástroj, přijímá tuto hudbu s větší otevřeností (77% ku 67% u instrumentalistů).

Následující tabulka č. IX/9 přináší výsledky na škálách sémantického diferenciálu pro skupinu respondentů, kteří v dotazníku vyjádřili ochotu tuto hudbu poslouchat. Z celkového počtu 371 respondentů, kteří v závěrečné otázce zvolili první možnost, bylo 158 chlapců a 213 dívek.¹⁷⁷ Z tohoto počtu 174 respondentů (47%) uvádí hru na nástroj, zatímco 199 nikoli (53%). Mezi pozitivně reagujícími je 52 příslušníků výběrového souboru – členů sborů gymnázia (14%), 319 členství nevykazuje (86%), nicméně 38 z nich (10%) uvádí nějakou jinou souborovou hudební aktivitu. 198 respondentů (53%) prošlo vzděláváním v hudebním oboru ZUŠ, 75 z nich (20%) navštěvuje ZUŠ stále.

Tabulka č. IX/9

Respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah			
		X	S
zajímavá	nudná	1,537	0,855
známá	neznámá	1,132	0,466
vzrušující	uklidňující	2,030	1,372
náročná	odpočinková	4,287	1,905
veselá	smutná	2,624	1,396
srozumitelná	nesrozumitelná	1,563	0,870
jednoduchá	složitá	2,894	1,655
ošklivá	krásná	5,954	1,117
nehodnotná	hodnotná	5,016	1,727
líbí se	nelíbí se	1,511	0,919
podobné slyšeli	neslyšeli	1,123	0,585
%			
chci poslouchat		371	100,00
nechci poslouchat		0	0,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		371	

Následuje tabulka č. IX/10. Obsahuje výsledky respondentů, kteří v dotazníku projevíli nezájem o ukázkou č. 9. Z celkového počtu 62 respondentů s negativním vztahem k ukázce bylo 27 chlapců a 35 dívek. Hru na nástroj uvedlo 35 z tohoto počtu (56%), 27 dotazovaných aktivně instrumentální hru neprovozuje (44%). 16 dotazovaných z odpůrců této ukázky je členem školního pěveckého sboru (8%), ze 46 příslušníků kontrolního souboru jinou hudební souborovou činnost uvedlo 8 respondentů (13%). Základní

¹⁷⁷ Poměr mezi chlapci a dívkami v rámci všech respondentů byl zhruba 75 : 100. Viz výše

uměleckou školou prošlo 44 dotazovaných (71%), z toho 20 dochází do ZUŠ dosud (32%).

Respondentů, kteří odmítli znovu poslouchat ukázkou č. 8, bylo 226, z toho 120 chlapců a 106 dívek. 123 z nich (54%) hraje na nějaký hudební nástroj, 104 na hudební nástroj nehraje (46%). Ukázkou odmítá poslouchat 48 členů gymnaziálního pěveckého sboru (21%). Ze zbývajících 178 respondentů vykazuje 32 jinou souborovou hudební aktivitu (14%). Vzděláváním na ZUŠ prošlo 143 dotazovaných (63%), z nich 61 výuku stále navštěvuje (27%).

Tabulka č. IX/10

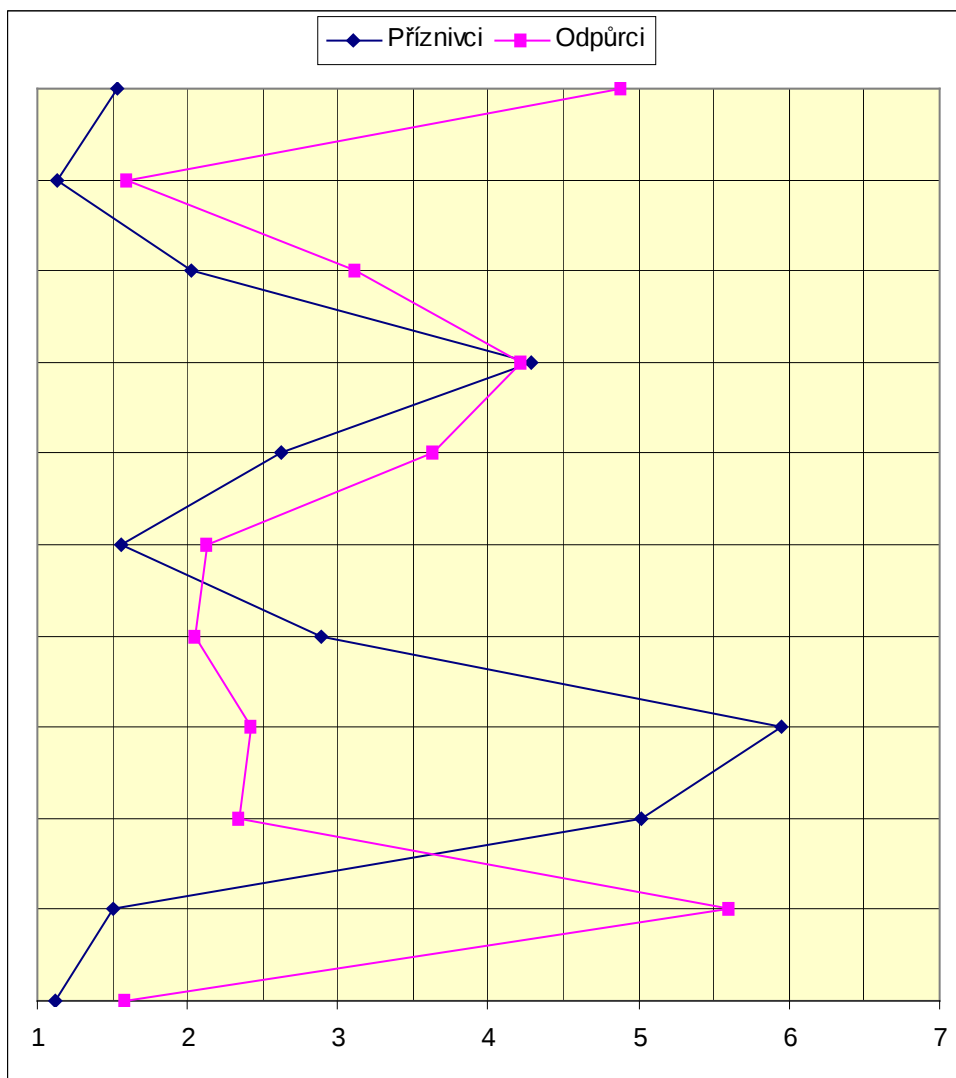
Respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah			
		X	S
zajímavá	nudná	4,885	1,756
známá	neznámá	1,597	1,054
vzrušující	uklidňující	3,113	1,033
náročná	odpočinková	4,226	1,560
veselá	smutná	3,639	1,174
srozumitelná	nesrozumitelná	2,129	1,408
jednoduchá	složitá	2,049	1,465
ošklivá	krásná	2,426	1,324
nehodnotná	hodnotná	2,344	1,525
líbí se	nelíbí se	5,607	1,652
podobné slyšeli	neslyšeli	1,583	1,256
%			
chci poslouchat		0	0,00
nechci poslouchat		62	100,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		62	

Graf sémantického diferenciálu č. IX/35 srovnává průměrné hodnoty na jednotlivých škálách u příznivců a odpůrců dané ukázky. Jako u ostatních ukázek, i zde se projevuje diametrální rozdíl především na škálách zajímavosti, krásy, hodnoty a libosti.

Dále následují výsečové grafy č. IX/36 až IX/44, které ukazují poměr pozitivních, negativních a lhostejných reakcí na ukázkou č. 9 ve skupinách respondentů, kteří jsou ochotni poslouchat ostatní ukázky užití ve zvukovém dotazníku. U příznivců ukázek umělé hudby se objevuje vyrovnaný poměr pozitivních a negativních. Mírným překvapením je lepší výsledek ukázky č. 9 u příznivců Janáčkovy Sinfonietty. To lze pravděpodobně vysvětlit větším procentem chlapců, kteří tvoří jádro skupiny respondentů, jež má k Janáčkově dobrý vztah. Současně se podle očekávání objevily i výrazně pozitivní

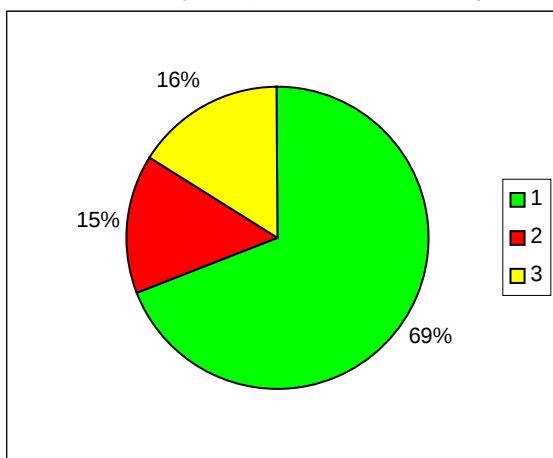
postoje příznivců ukázky č. 8. Obě ukázky lze označit za hudbu pro nepoučené. Je evidentní, že mezi nimi skutečně tato korelace existuje.

Graf č. IX/ 35– sémantický diferenciál

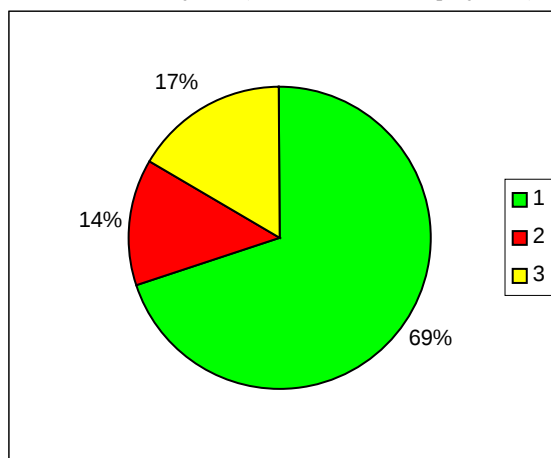
Graf č. IX/36

Příznivci ukázky č. 1 (J. S. Bach – Braniborský koncert)

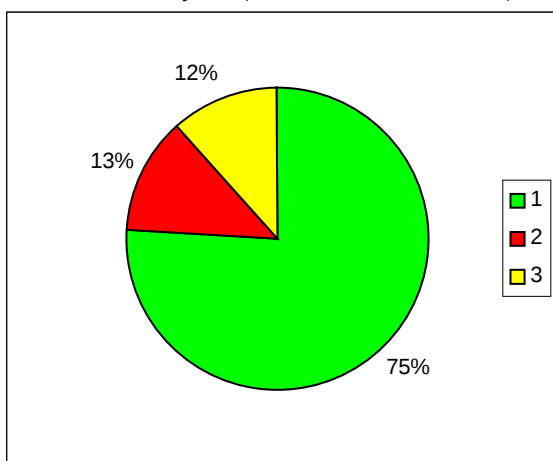

Graf č. IX/37

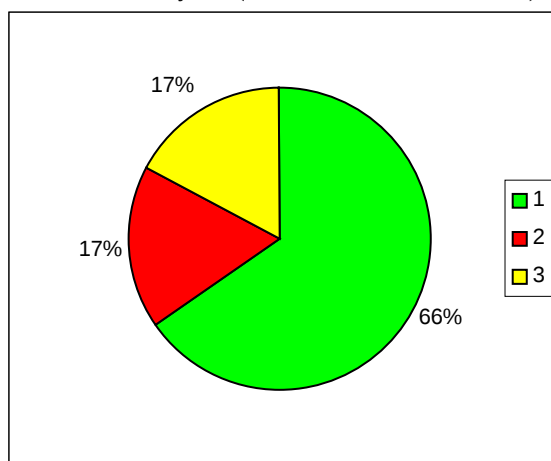
Příznivci ukázky č. 2 (renesanční vokální polyfonie)

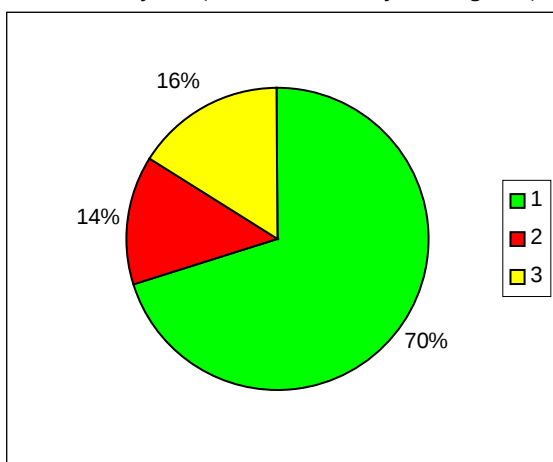
Graf č. IX/38
Příznivci ukázky č. 3 (Leoš Janáček – Sinfonietta)

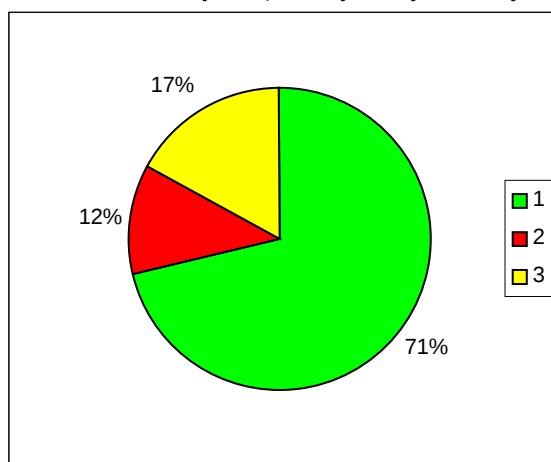
Graf č. IX/39
Příznivci ukázky č. 4 (Antonín Dvořák – Mše D dur)

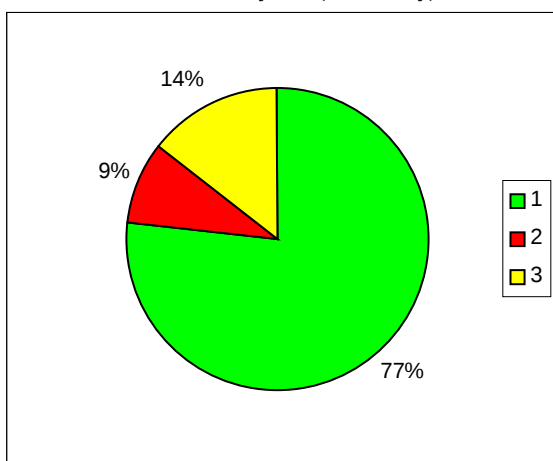
Graf č. IX/40
Příznivci ukázky č. 5 (W. A. Mozart – Symfonie g moll)

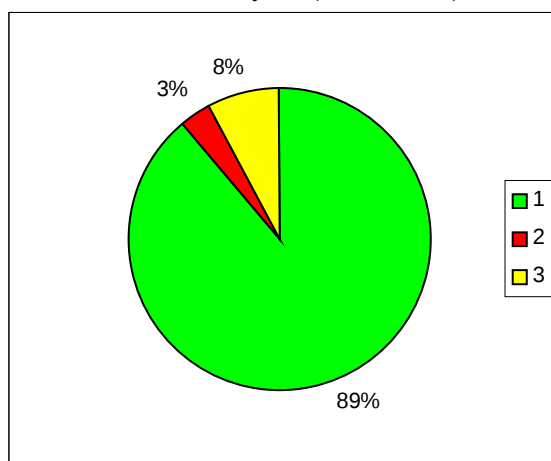
Graf č. IX/41
Příznivci ukázky č. 6 (P. I. Čajkovskij – Labutí jezero)

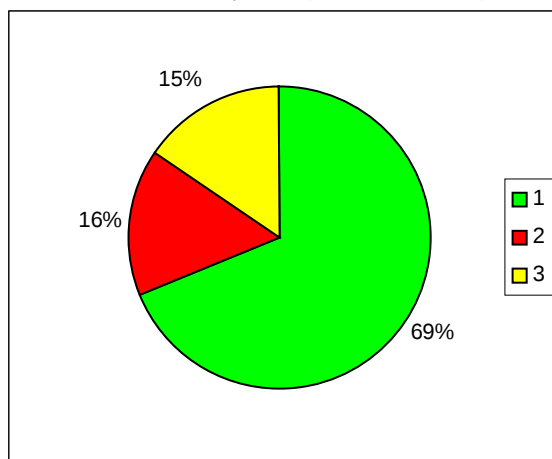
Graf č. IX/42
Příznivci ukázky č. 7 (Green Day)

Graf č. IX/43
Příznivci ukázky č. 8 (Sarah Connor)

Graf č. IX/44
Příznivci ukázky č. 10 (Zuzana Navarová)

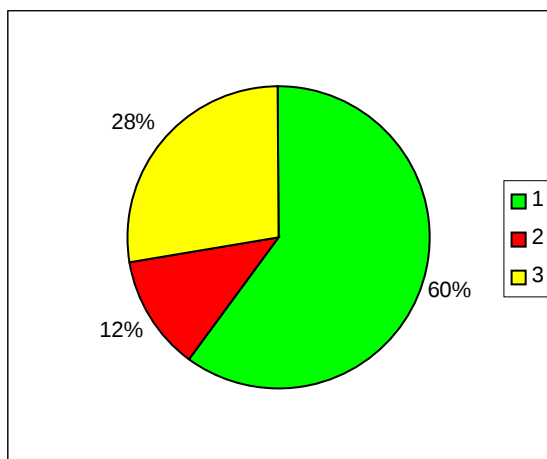
2.4.10 Hodnocení ukázky č. 10

Zuzana Navarová – Orlice

Tabulka č. X/1

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií			
		X	S
zajímavá	nudná	2,708	1,874
známá	neznámá	2,911	1,924
vzrušující	uklidňující	5,478	1,641
náročná	odpočinková	5,989	1,156
veselá	smutná	4,795	1,263
srozumitelná	nesrozumitelná	2,000	1,145
jednoduchá	složitá	2,461	1,264
ošklivá	krásná	5,467	1,408
nehodnotná	hodnotná	5,011	1,502
líbí se	nelíbí se	2,567	1,758
podobné slyšeli	neslyšeli	1,944	1,409
		%	
chci poslouchat		54	60,00
nechci poslouchat		11	12,22
lhostejnost		25	27,78
celkový počet respondentů		90	

Graf č. X/1 – výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií

Ukázka č.10, píseň Zuzany Navarové, je výběrovým souborem hodnocena jako celkem zajímavá (2,708), spíše známá (2,911), rozhodně uklidňující a odpočinková (5,478 resp. 5,989). Je pokládána za spíše smutnou (4,795) – v souladu s melancholickým textem. Zpěváci gymnaziálních sborů dále ukázkou označili za jednoznačně srozumitelnou (2,000) a jednoduchou (2,461). Rozhodně je krásná (5,567) a poměrně hodnotná (5,011). Studentům se líbí (2,567) a podobnou hudbu samozřejmě znají (1,944). Ochotu poslouchat

ukázku č. 10 projevuje 60% respondentů výběrového souboru, 12% ji odmítá, plných 28% nemá jasný názor. Přehledně to je znázorněno v grafu č. X/1. Následují tabulky č. X/2 a X/3, které přinášejí hodnoty na škálách sémantického diferenciálu zvláště pro skupinu chlapců a skupinu dívek v rámci výběrového souboru. U skupiny chlapců se na škále známosti objevuje vysoká směrodatná odchylka (2,092) – respondenti se neshodli.

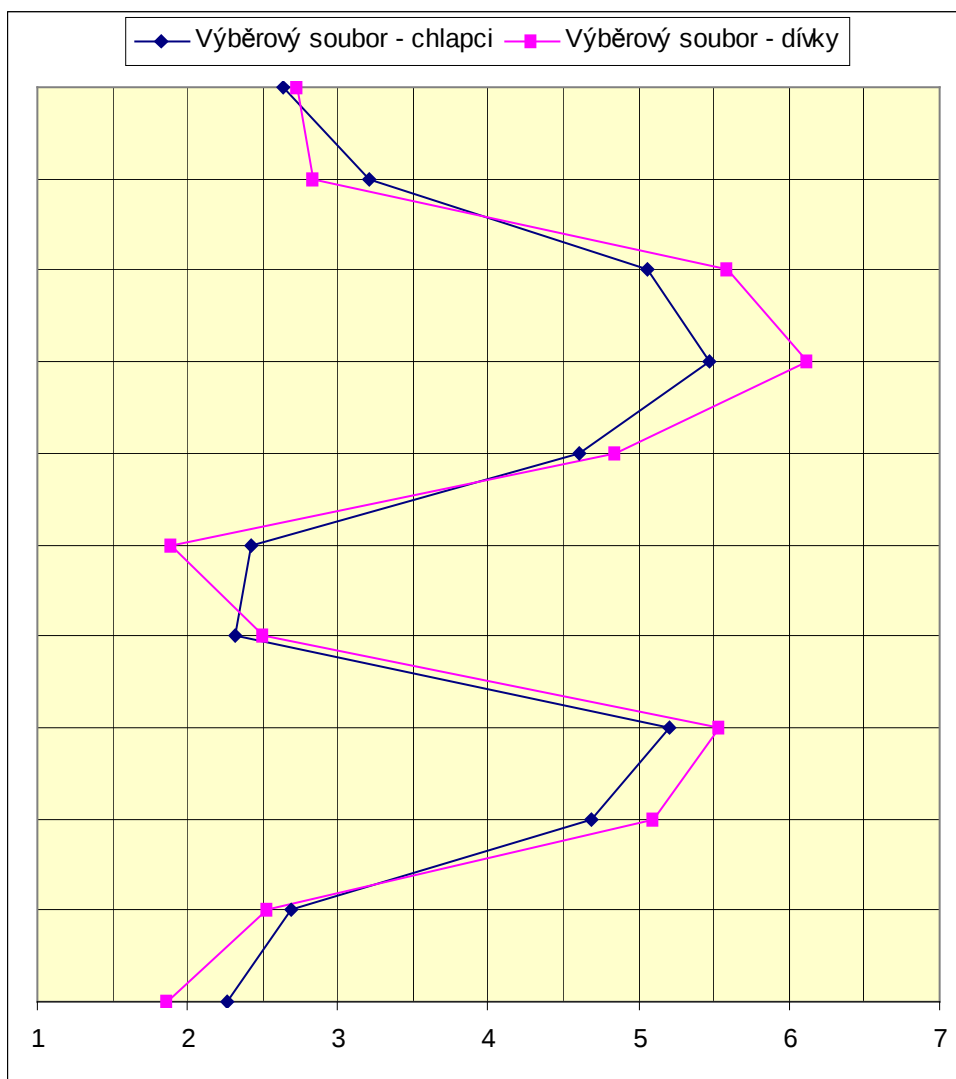
Tabulka č. X/2

Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií – chlapci			
		X	S
zajímavá	nudná	2,632	1,422
známá	neznámá	3,211	2,092
vzrušující	uklidňující	5,053	1,572
náročná	odpočinková	5,474	1,272
veselá	smutná	4,611	1,339
srozumitelná	nesrozumitelná	2,421	1,139
jednoduchá	složitá	2,316	1,172
ošklivá	krásná	5,211	1,151
nehodnotná	hodnotná	4,684	1,300
líbí se	nelíbí se	2,684	1,453
podobné slyšeli	neslyšeli	2,263	1,617
%			
chci poslouchat		10	52,63
nechci poslouchat		2	10,53
lhostejnost		7	36,84
celkový počet respondentů		19	

Tabulka č. X/3

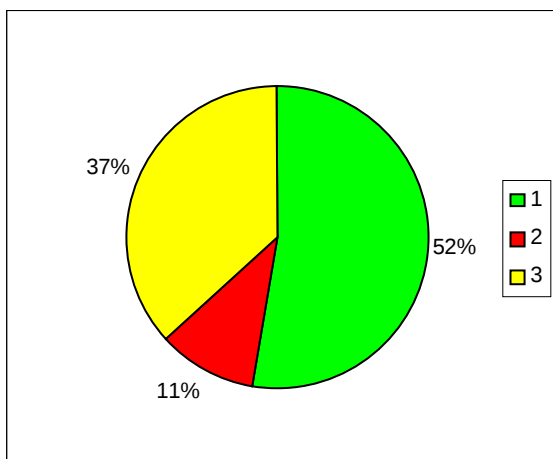
Výběrový soubor – členové pěveckých sborů gymnázií – dívky			
		X	S
zajímavá	nudná	2,729	1,978
známá	neznámá	2,831	1,869
vzrušující	uklidňující	5,592	1,641
náročná	odpočinková	6,129	1,081
veselá	smutná	4,843	1,238
srozumitelná	nesrozumitelná	1,887	1,120
jednoduchá	složitá	2,500	1,285
ošklivá	krásná	5,535	1,462
nehodnotná	hodnotná	5,099	1,540
líbí se	nelíbí se	2,535	1,830
podobné slyšeli	neslyšeli	1,859	1,335
%			
chci poslouchat		44	61,97
nechci poslouchat		9	12,68
lhostejnost		18	25,35
celkový počet respondentů		71	

Graf č. X/2 – sémantický diferenciál

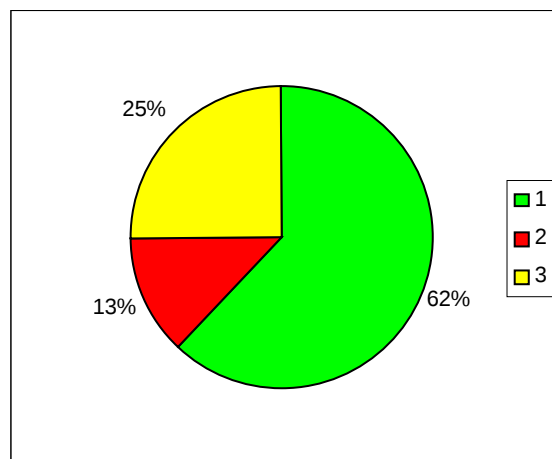

Rozdíl mezi chlapci a dívkami je především na škále třetí, čtvrté a šesté (dívky pokládají ukázkou intenzivněji za uklidňující, odpočinkovou a srozumitelnou).

Graf č. X/3 – výběrový soubor – chlapci

Graf č. X/4 – výběrový soubor – dívky

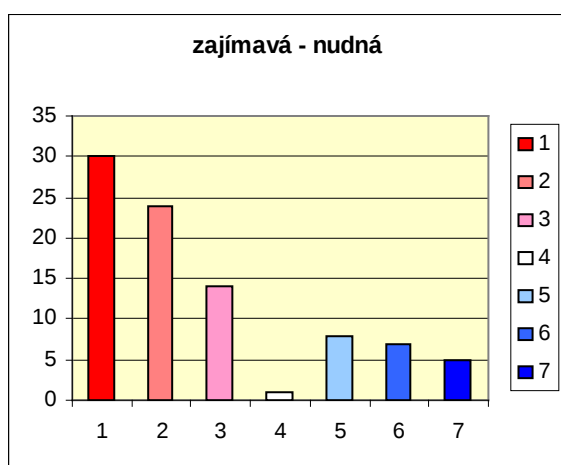

Tabulka č. X/4

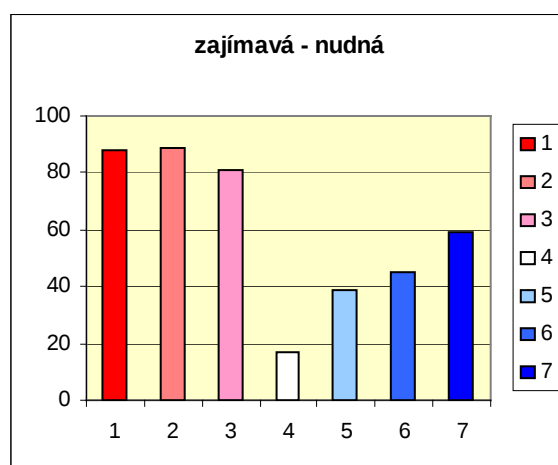
Kontrolní soubor			
		X	S
zajímavá	nudná	3,481	2,113
známá	neznámá	3,983	2,175
vzrušující	uklidňující	5,660	1,452
náročná	odpočinková	5,981	1,243
veselá	smutná	4,522	1,594
srozumitelná	nesrozumitelná	2,136	1,279
jednoduchá	složitá	2,348	1,372
ošklivá	krásná	4,792	1,570
nehodnotná	hodnotná	4,230	1,794
líbí se	nelíbí se	3,510	2,003
podobné slyšeli	neslyšeli	2,902	2,053
		%	
chci poslouchat		147	34,35
nechci poslouchat		129	30,14
lhostejnost		152	35,51
celkový počet respondentů		428	

Tabulka č. X/4 přináší kompletní výsledky u kontrolního souboru. Přehledné srovnání průměrných hodnot zprostředkovává graf sémantického diferenciálu č. X/27. Rozložení hlasů na jednotlivých škálách u výběrového a kontrolního souboru přináší grafy č. X/5 až X/26.

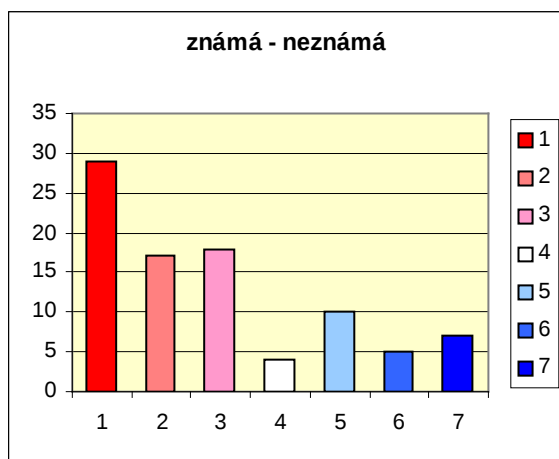
Graf č. X/5 – výběrový soubor

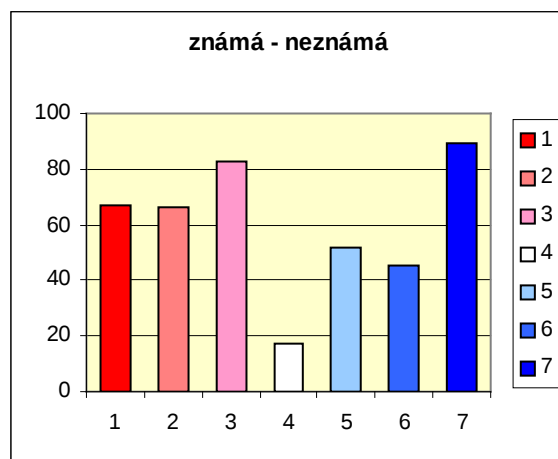
Graf č. X/6 – kontrolní soubor

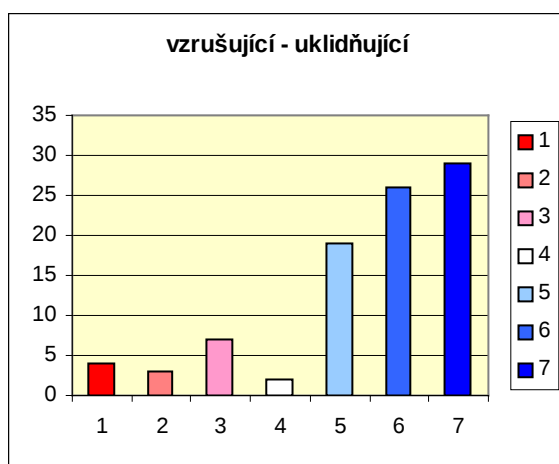
Graf č. X/7 – výběrový soubor

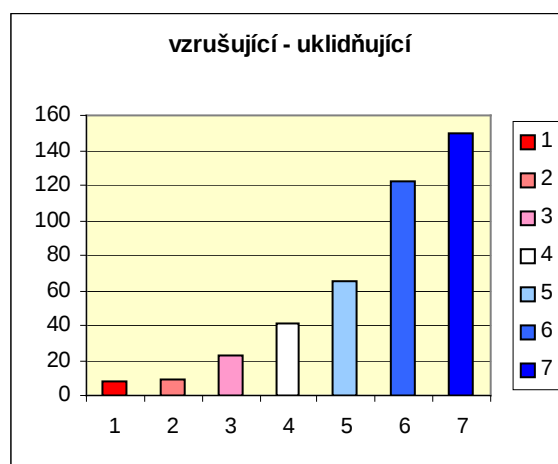
Graf č. X/8 – kontrolní soubor

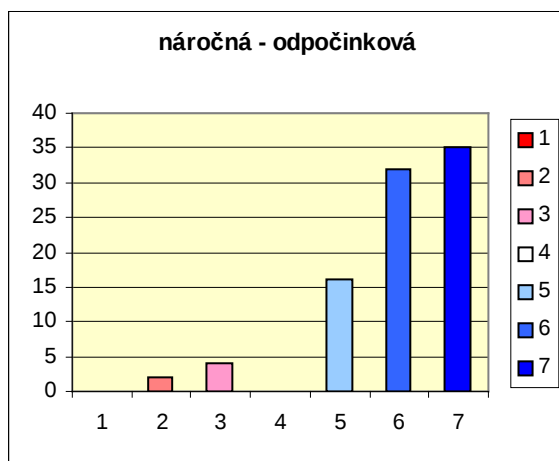
Graf č. X/9 – výběrový soubor

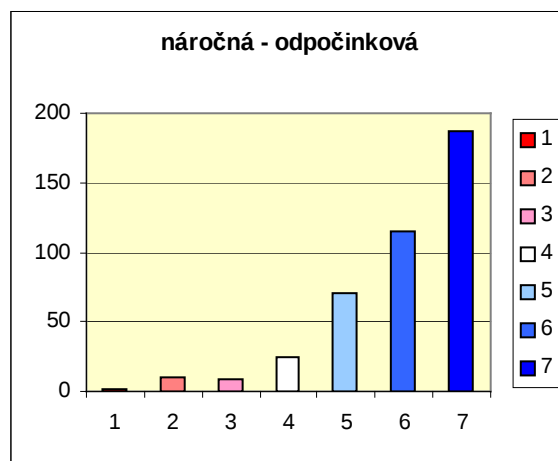
Graf č. X/10 – kontrolní soubor

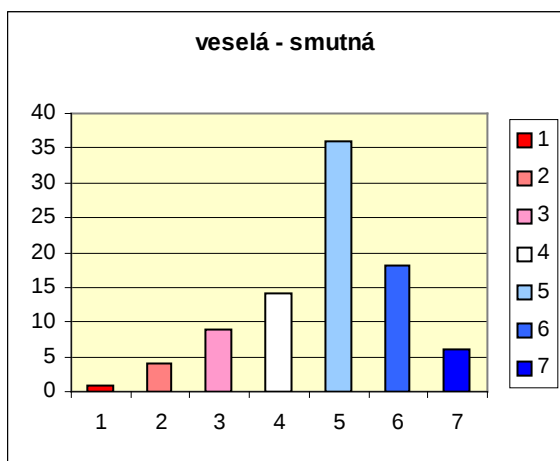
Graf č. X/11 – výběrový soubor

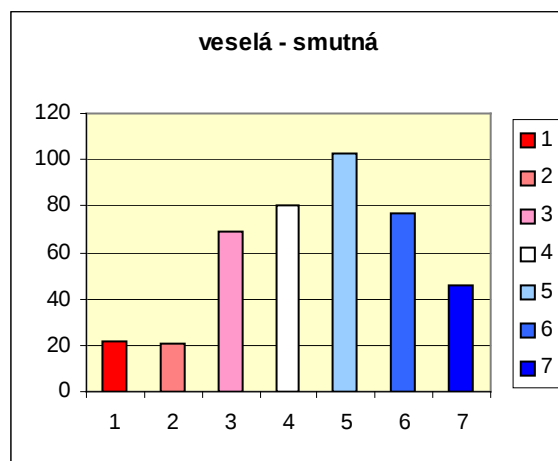
Graf č. X/12 – kontrolní soubor

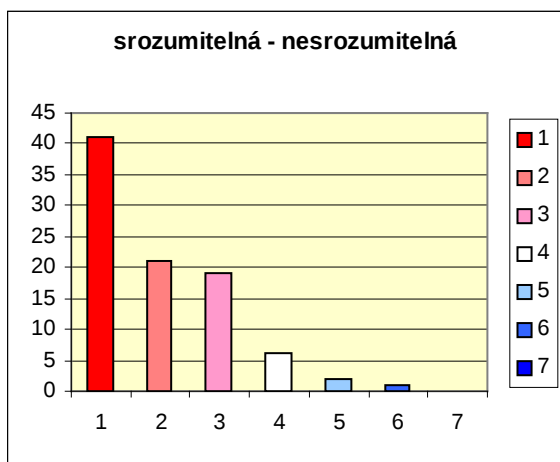
Graf č. X/13 – výběrový soubor

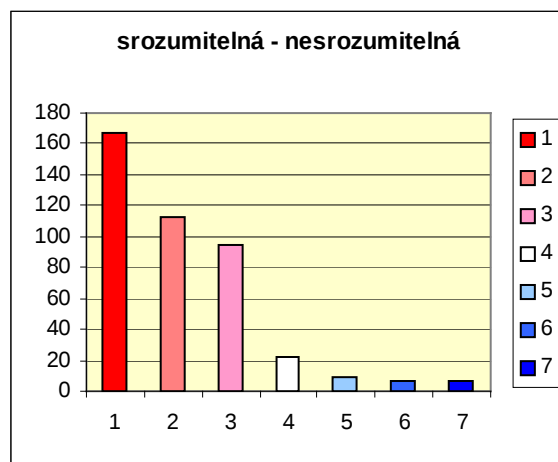
Graf č. X/14 – kontrolní soubor

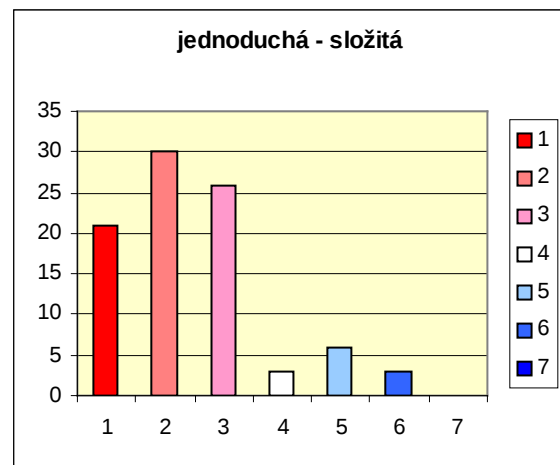
Graf č. X/15 – výběrový soubor

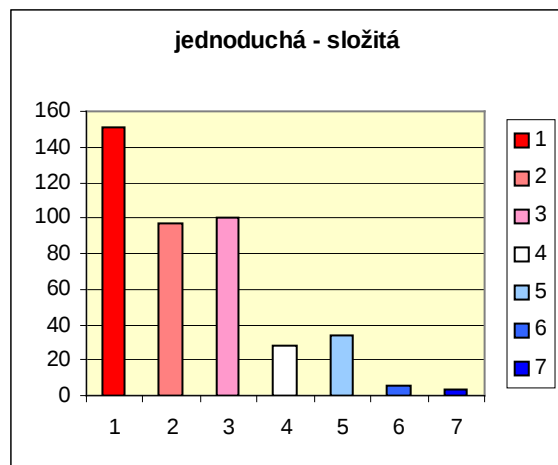
Graf č. X/16 – kontrolní soubor

Graf č. X/17 – výběrový soubor

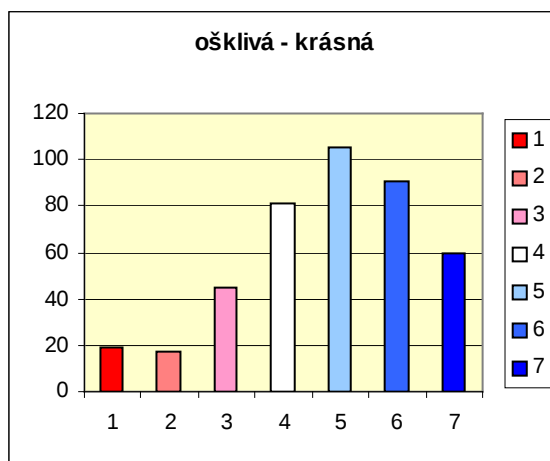
Graf č. X/18 – kontrolní soubor

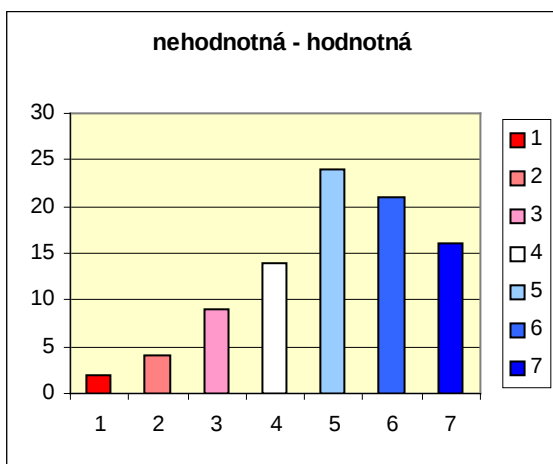
Graf č. X/19 – výběrový soubor

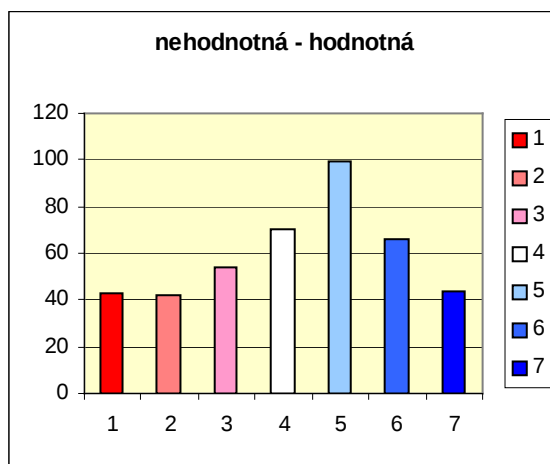
Graf č. X/20 – kontrolní soubor

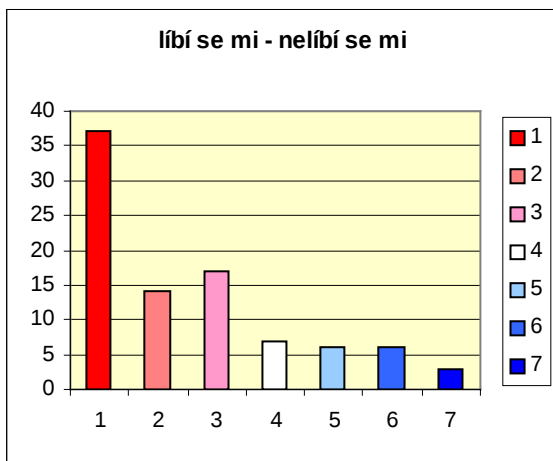
Graf č. X/21 – výběrový soubor

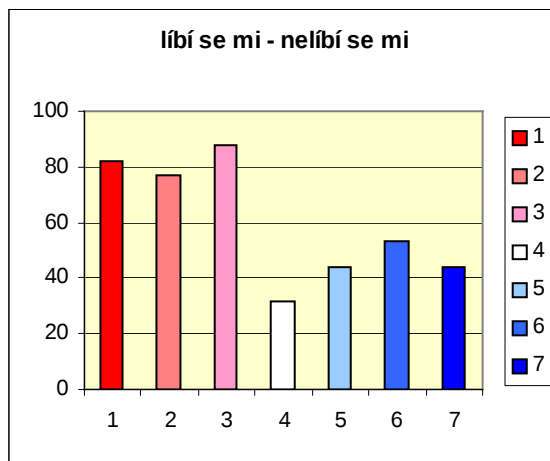
Graf č. X/22 – kontrolní soubor

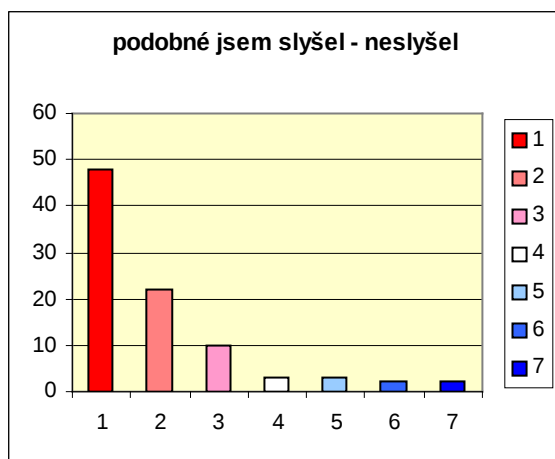
Graf č. X/23 – výběrový soubor

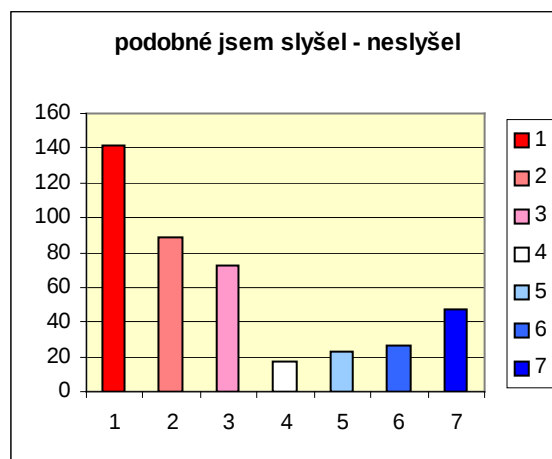
Graf č. X/24 – kontrolní soubor

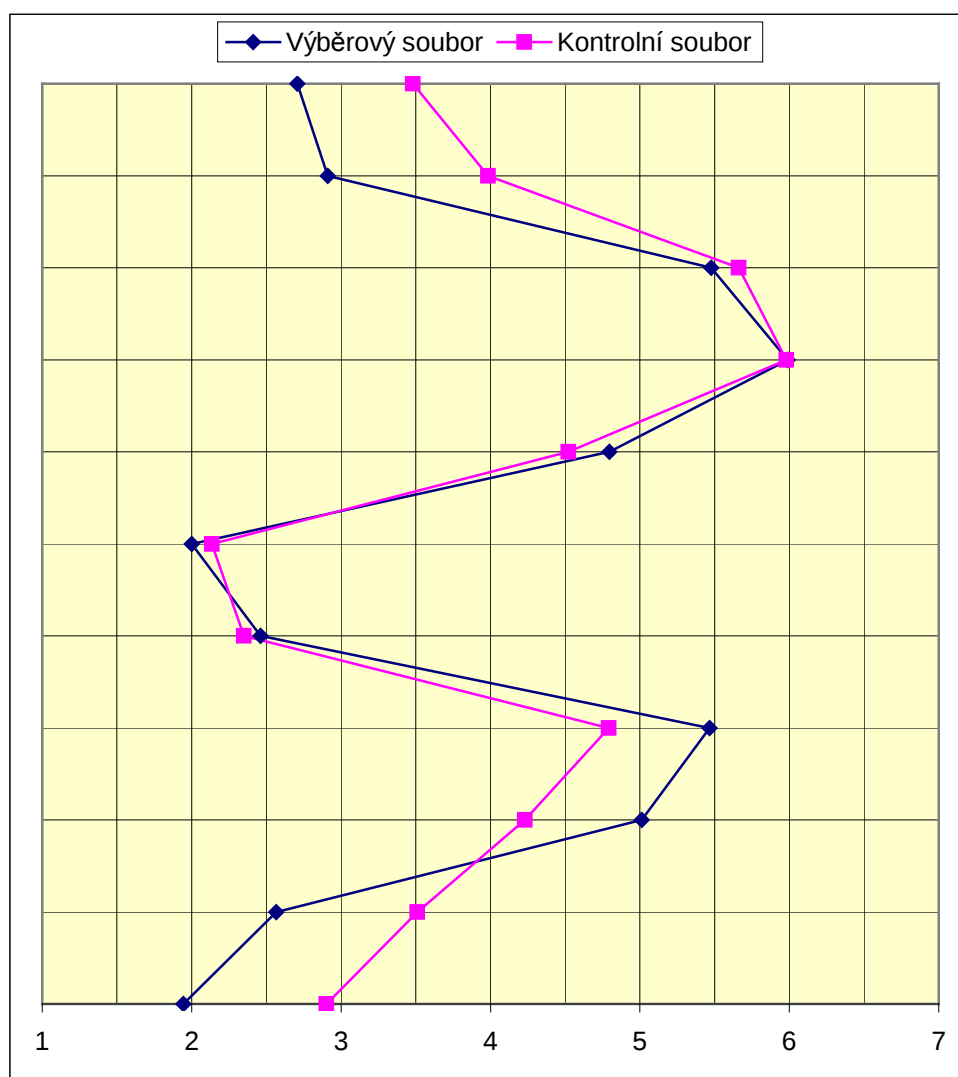
Graf č. X/25 – výběrový soubor

Graf č. X/26 – kontrolní soubor

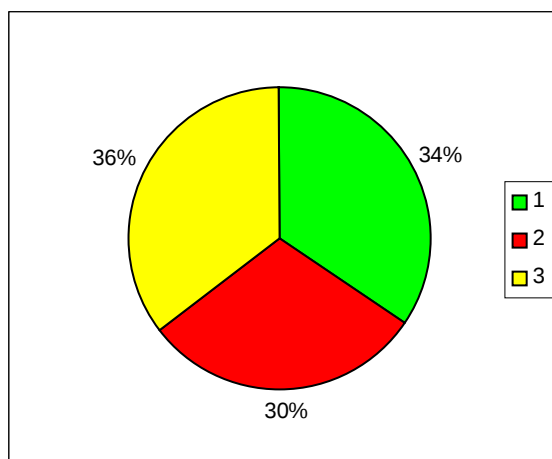

Graf č. X/27 – sémantický diferenciál

Ukazuje se, že výběrový soubor nejen pokládá ukázkou za krásnější a hodnotnější, je pro něj také mnohem známější. Oblibu u kontrolního souboru přináší graf č. X/28

Graf č. X/28 – kontrolní soubor

Pro respondenty v kontrolním souboru není ukázka č. 10 zdaleka tak přijatelná jako pro soubor výběrový. Pozitivní reakci vykazalo 34% kontrolního souboru. Následují tabulky č. X/5 a X/6, které přinášejí příslušná data zvlášť pro skupinu chlapců a skupinu dívek v rámci kontrolního souboru. Přehledné srovnání předkládá graf sémantického doferenciálu č. X/29. Je třeba upozornot, že mnohé průměrné hodnoty v kontrolním souboru nemají obecnou platnost – soubor se velmi často neshodl – viz vysoké směrodatné odchylky.

Tabulka č. X/5

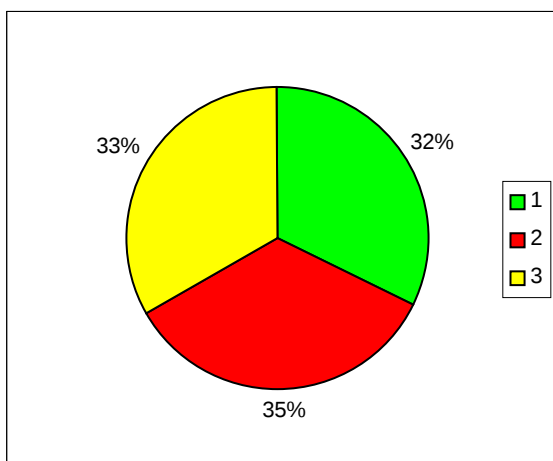
Kontrolní soubor – chlapci			
		X	S
zajímavá	nudná	3,596	2,045
známá	neznámá	4,111	2,139
vzrušující	uklidňující	5,475	1,523
náročná	odpočinková	5,873	1,270
veselá	smutná	4,412	1,566
srozumitelná	nesrozumitelná	2,286	1,293
jednoduchá	složitá	2,352	1,314
ošklivá	krásná	4,616	1,552
nehodnotná	hodnotná	4,000	1,757
líbí se	nelíbí se	3,729	1,938
podobné slyšeli	neslyšeli	3,226	2,087
%			
chci poslouchat		66	32,35
nechci poslouchat		70	34,31
lhostejnost		68	33,33
celkový počet respondentů		204	

Tabulka č. X/6

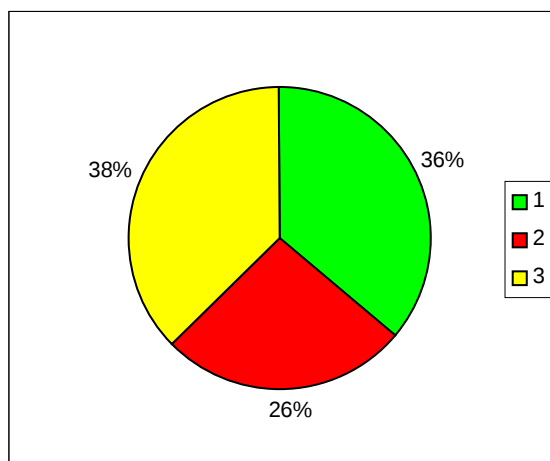
Kontrolní soubor – dívky			
		X	S
zajímavá	nudná	3,377	2,168
známá	neznámá	3,869	2,202
vzrušující	uklidňující	5,827	1,364
náročná	odpočinková	6,077	1,209
veselá	smutná	4,621	1,613
srozumitelná	nesrozumitelná	2,000	1,250
jednoduchá	složitá	2,345	1,423
ošklivá	krásná	4,950	1,570
nehodnotná	hodnotná	4,438	1,803
líbí se	nelíbí se	3,312	2,040
podobné slyšeli	neslyšeli	2,606	1,975
%			
chci poslouchat		81	36,16
nechci poslouchat		59	26,34
lhostejnost		84	37,50
celkový počet respondentů		224	

Celkový postoj chlapců a dívek v kontrolním souboru k ukázce č. 10 vyjádřený ochotou hudbu poslouchat je znázorněn v grafech č. X/30 a X/31. Obě skupiny se ve svém přístupu příliš neliší.

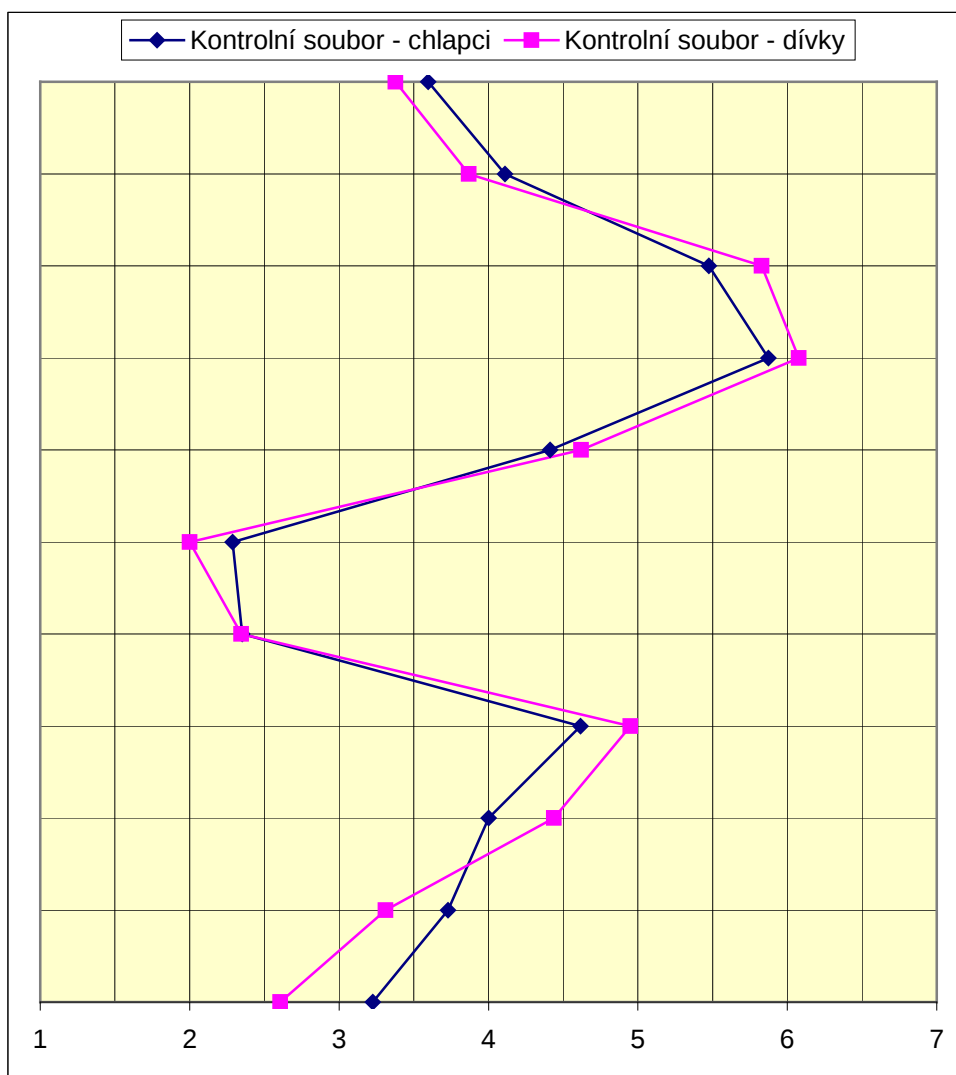
Graf č. X/30 – kontrolní soubor – chlapci

Graf č. X/31 – kontrolní soubor - dívky

Graf č. X/29 – sémantický diferenciál

Tabulky č. X/7 a X/8 přinášejí informativně příslušná data získaná u skupiny instrumentalistů a nehrajících. Přehledné srovnání nabízí graf sémantického diferenciálu č. X/32. Tentokrát se mezi oběma skupinami objevují rozdíly, podobně jako mezi výběrovým a kontrolním souborem. Instrumentalisté přijímají ukázkou výrazně příznivěji. Svědčí o tom i grafy č. X/33 a X/34, vypovídající o ochotě hudbu poslouchat. Mezi instrumentalisty chce ukázkou znovu poslouchat 50%, odmítá ji 18%. Mezi nehrajícími je z 35% odmítána, pozitivně na ni reaguje 28%.

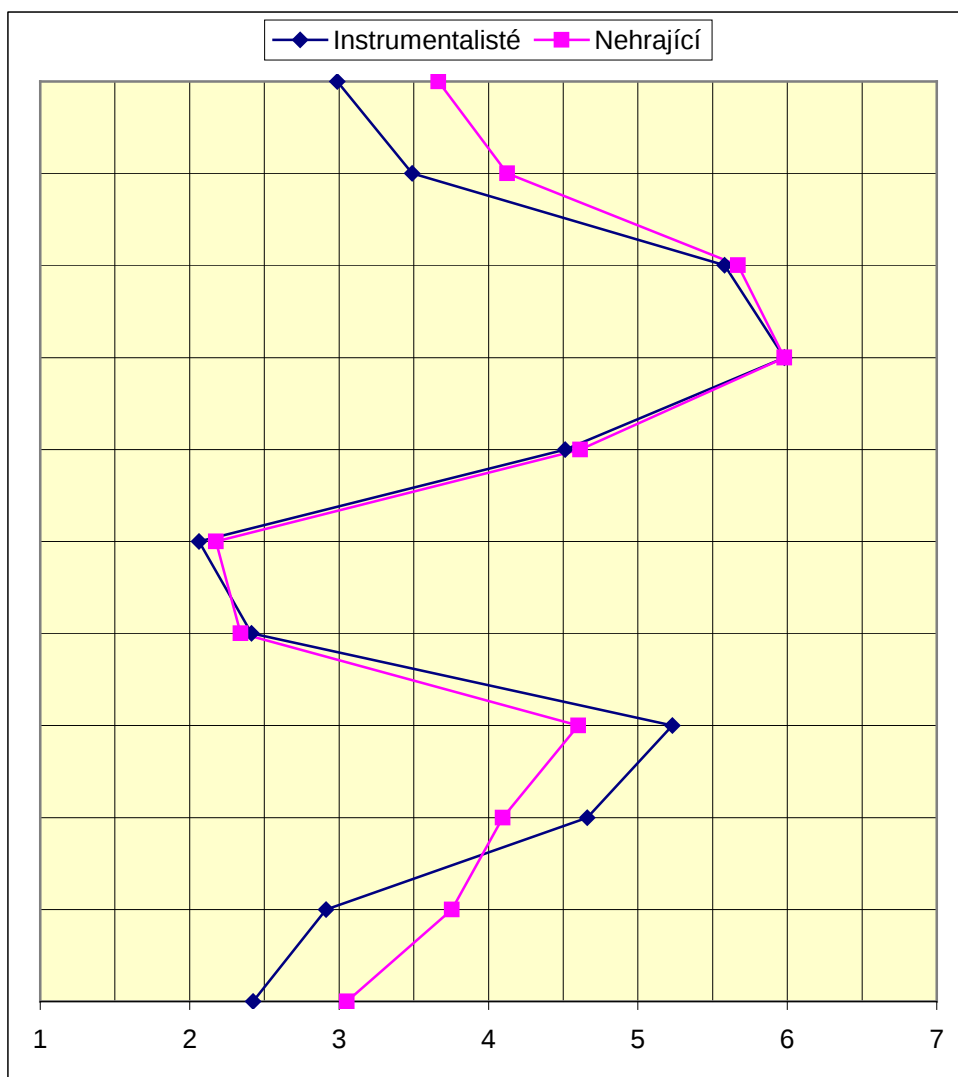
Tabulka č. X/7

Instrumentalisté			
		X	S
zajímavá	nudná	2,988	2,023
známá	neznámá	3,490	2,161
vzrušující	uklidňující	5,579	1,613
náročná	odpočinková	5,980	1,295
veselá	smutná	4,512	1,500
srozumitelná	nesrozumitelná	2,063	1,217
jednoduchá	složitá	2,414	1,322
ošklivá	krásná	5,230	1,476
nehodnotná	hodnotná	4,661	1,736
líbí se	nelíbí se	2,913	1,878
podobné slyšeli	neslyšeli	2,424	1,810
		%	
chci poslouchat		129	50,00
nechci poslouchat		47	18,22
lhostejnost		82	31,78
celkový počet respondentů		258	

Tabulka č. X/8

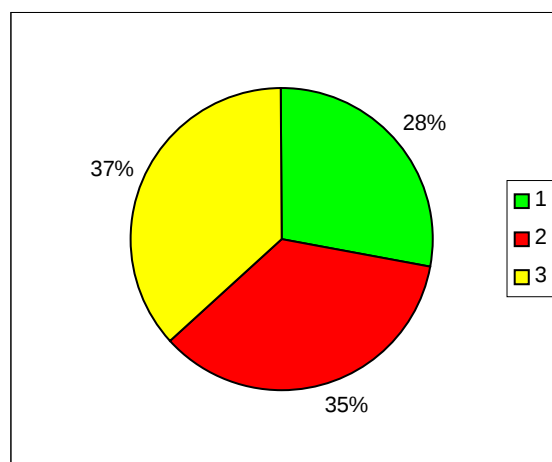
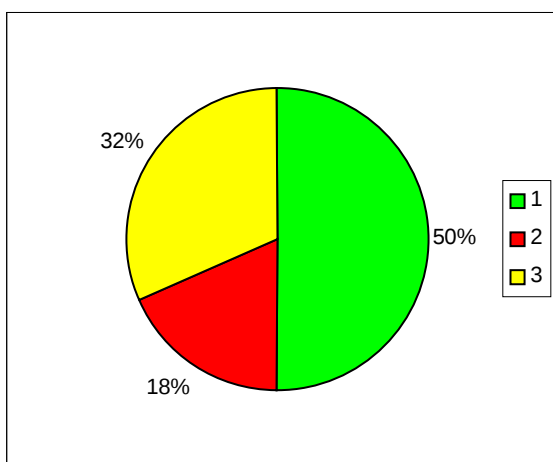
Nehrající			
		X	S
zajímavá	nudná	3,665	2,107
známá	neznámá	4,125	2,147
vzrušující	uklidňující	5,669	1,363
náročná	odpočinková	5,980	1,171
veselá	smutná	4,613	1,595
srozumitelná	nesrozumitelná	2,177	1,305
jednoduchá	složitá	2,341	1,394
ošklivá	krásná	4,601	1,601
nehodnotná	hodnotná	4,096	1,751
líbí se	nelíbí se	3,755	2,030
podobné slyšeli	neslyšeli	3,052	2,119
		%	
chci poslouchat		73	28,08
nechci poslouchat		93	35,00
lhostejnost		94	36,92
celkový počet respondentů		260	

Graf č. X/32 – sémantický diferenciál

Graf č. X/33 – instrumentalisté

Graf č. X/34 – nehrající

Tabulka č. X/9

Respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah			
		d	s
zajímavá	nudná	1,787	1,064
známá	neznámá	2,860	1,947
vzrušující	uklidňující	5,460	1,786
náročná	odpočinková	6,010	1,352
veselá	smutná	4,345	1,669
srozumitelná	nesrozumitelná	1,740	0,955
jednoduchá	složitá	2,668	1,534
ošklivá	krásná	6,150	0,853
nehodnotná	hodnotná	5,465	1,438
líbí se	nelíbí se	1,640	0,860
podobné slyšeli	neslyšeli	1,924	1,504
%			
chci poslouchat		201	100,00
nechci poslouchat		0	0,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		201	

Tabulka č. X/10

Respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah			
		x	s
zajímavá	nudná	5,250	1,761
známá	neznámá	4,600	2,070
vzrušující	uklidňující	5,612	1,255
náročná	odpočinková	5,957	1,105
veselá	smutná	4,793	1,471
srozumitelná	nesrozumitelná	2,421	1,522
jednoduchá	složitá	2,093	1,236
ošklivá	krásná	3,511	1,441
nehodnotná	hodnotná	3,229	1,649
líbí se	nelíbí se	5,336	1,557
podobné slyšeli	neslyšeli	3,743	2,169
%			
chci poslouchat		0	0,00
nechci poslouchat		140	100,00
lhostejnost		0	0,00
celkový počet respondentů		140	

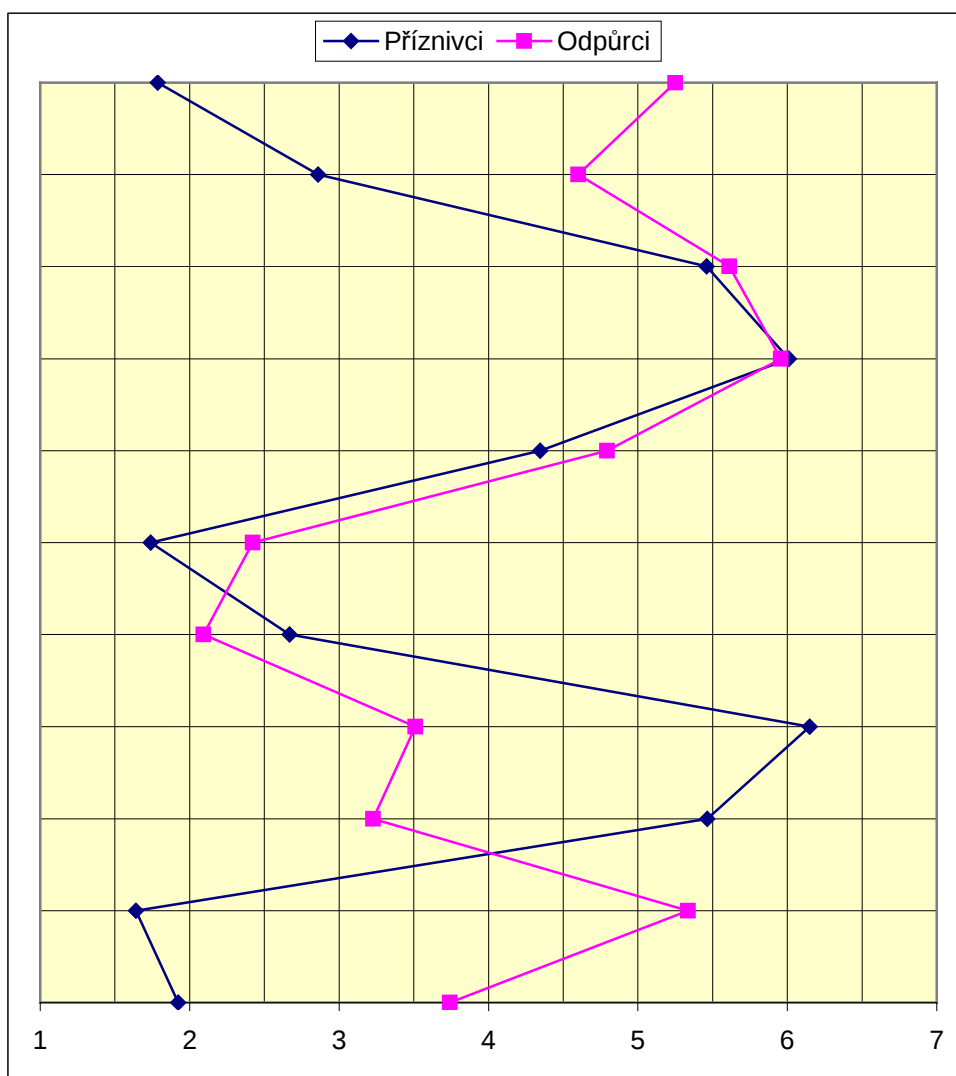
K ukázce č. 10 se pozitivně vyjádřilo 201 respondentů. Z tohoto počtu je 76 chlapců a 125 dívek.¹⁷⁸ Hru na nástroj uvádí 129 dotazovaných (64%), 73 nikoli (36%). Mezi příznivci ukázky č. 10 je 54 členů pěveckých sborů gymnázií (27%). Ze zbývajících

¹⁷⁸ Poměr mezi chlapci a dívkami v rámci všech respondentů byl zhruba 75 : 100. Viz výše

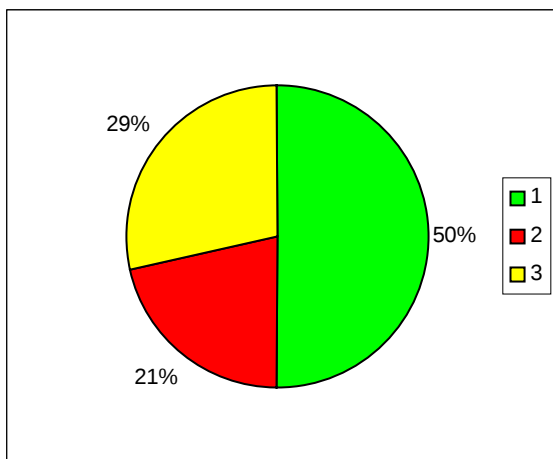
počtu 147 respondentů jich 28 uvádí nějakou jinou souborovou hudební aktivitu (14%). Hudební obor ZUŠ navštěvovalo 132 dotazovaných (66%) – z nich 58 chodí do ZUŠ stále (29%).

Respondentů, kteří odmítli znovu poslouchat ukázkou č. 10, bylo 140, z toho 72 chlapců a 68 dívek. 47 z nich (34%) hraje na nějaký hudební nástroj, 93 na hudební nástroj nehraje (66%). Ukázkou odmítá poslouchat 11 členů gymnaziálního pěveckého sboru (8%). Ze zbývajících 129 respondentů vykazuje 10 jinou souborovou hudební aktivitu (7%). Vzděláváním na ZUŠ prošlo 65 dotazovaných (46%), z nich 19 výuku stále navštěvuje (14%).

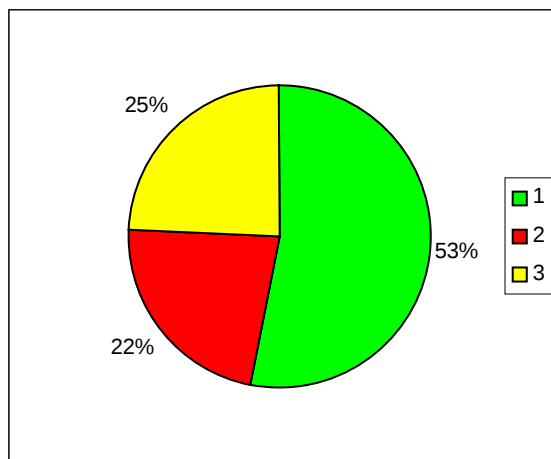
Graf č. X/35 – sémantický diferenciál

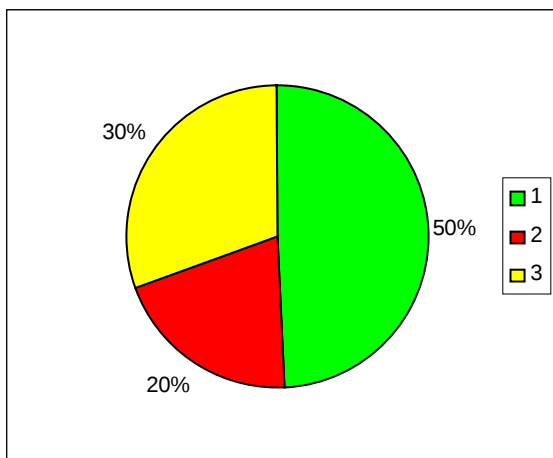
Graf č. X/36
Příznivci ukázky č. 1 (J. S. Bach – Braniborský koncert)

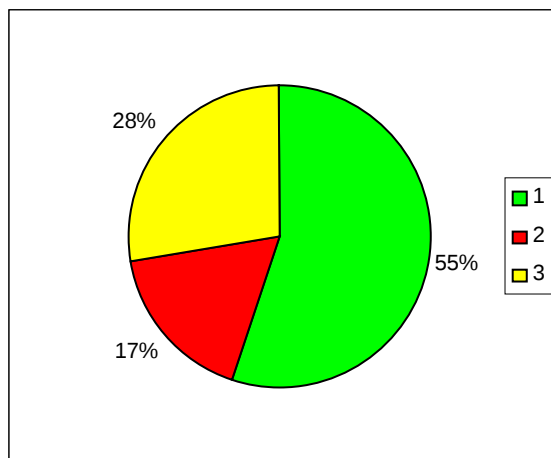
Graf č. X/37
Příznivci ukázky č. 2 (renesanční vokální polyfonie)

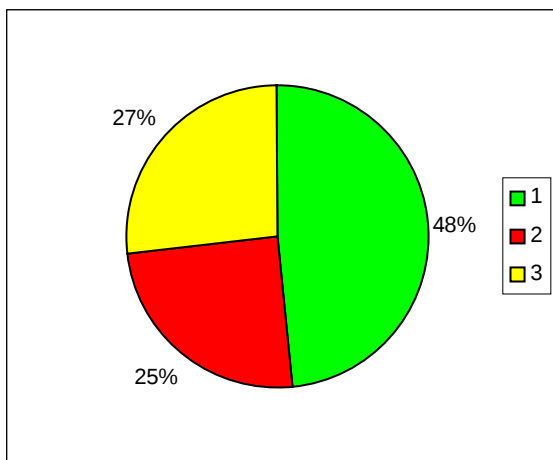
Graf č. X/38
Příznivci ukázky č. 3 (Leoš Janáček – Sinfonietta)

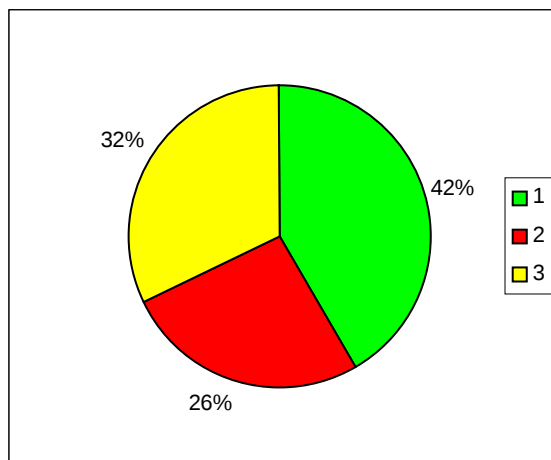
Graf č. X/39
Příznivci ukázky č. 4 (Antonín Dvořák – Mše D dur)

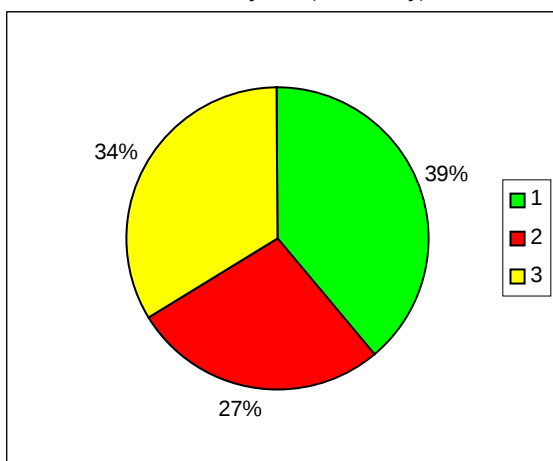
Graf č. X/40
Příznivci ukázky č. 5 (W. A. Mozart – Symfonie g moll)

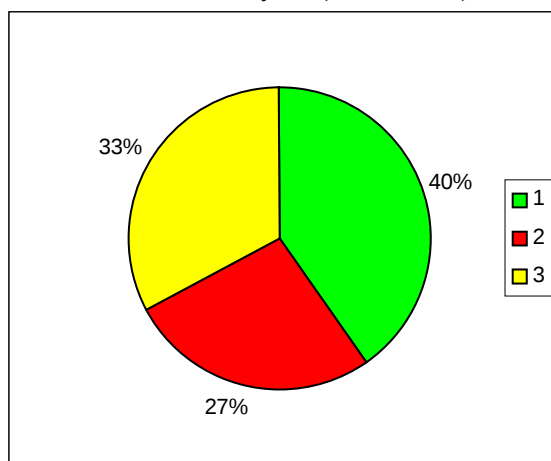
Graf č. VII/41
Příznivci ukázky č. 6 (P. I. Čajkovskij – Labutí jezero)

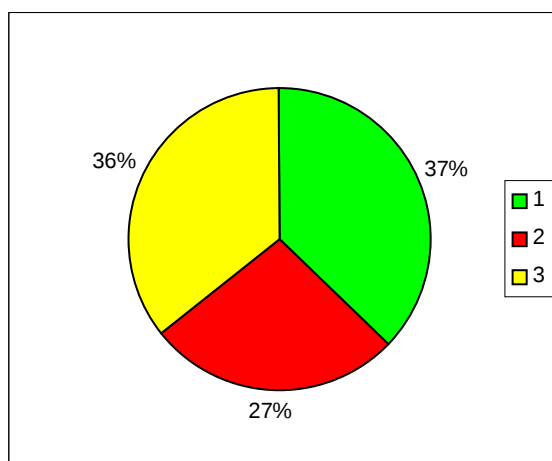
Graf č. X/42
Příznivci ukázky č. 7 (Green Day)

Graf č. X/43
Příznivci ukázky č. 8 (Sarah Connor)

Graf č. X/44
Příznivci ukázky č. 9 (Kabát)

Folková hudba se ukazuje jako volnočasová, odpočinková hudba pro příznivce hudby vážné. Proto se také reakce na ni odvíjejí v souvislosti s oblibou artificiální hudby. Tím se dají vysvětlit reakce respondentů, kteří vykazali pozitivní vztah k některé z jiných ukázek, právě vůči ukázce desáté. U příznivců hudby artificiální se poměr blíží hodnocení výběrového souboru. U příznivců ukázky druhé a čtvrté se poměr ochotných posluchačů ještě zvyšuje právě díky pozitivní korelaci se sborovým zpěvem. U potenciálních posluchačů hudby nonartificiální se reakce na desátou ukázkou blíží reakci souboru kontrolního.

2.5 Interpretace

Cílem výzkumu bylo popsat vztah mezi aktivním provozováním hudby a hudební percepcí. K tomu bylo využito deseti hudebních ukázek. Na základě reakce zkoumaných osob na znějící hudbu různých stylů a žánrů byly zkoumány zákonitosti přijetí hudebního díla, byl vytvořen **profil typického člena gymnaziálního pěveckého sboru**, bylo rozkryto **hodnotové měřítko středoškolské mládeže** v oblasti hudebního umění.

Ukázka č. 1, již byl Braniborský koncert Johanna Sebastiana Bacha, zaujala především členy výběrového souboru – zpěváky gymnaziálních pěveckých sborů a mládež, která vykazuje zkušenosti s instrumentální hrou, především na smyčcové nástroje. V rámci výběrového souboru byli ukázkou zaujati především chlapci. Toto zjištění koresponduje s již uvedenými zjištěními P. Mužíka.¹⁷⁹ Chlapci v hudbě oceňují především rytmickou složku a intenzitu basové linky. Toto vše Braniborský koncert splňuje. U hráčů na smyčcové nástroje lze předpokládat, že ve své hudební praxi přišli častěji do kontaktu s hudbou téhož paradigmatu – hudbou barokní, koncertantní, provozovanou v obsazení smyčcového orchestru. Ukázala se též zřetelná korelace mezi touto ukázkou a některými dalšími ukázkami umělé hudby. Především se jedná o ukázkou č. 5 - hudbu Mozartovu, která na pozdní baroko přímo navazuje.

Ukázka č. 2, renesanční vokální polyfonie, oslovila především příslušníky výběrového souboru. Ukázalo se, že navzdory pozitivním reakcím v průběhu výzkumného šetření ukázka nebyla pochopena. Zvuk pěveckého sboru a capella, těžko přehledná polyfonie a zastaralá melodika zaujaly v podstatě pouze zpěváky gymnaziálních sborů. Objevila se pozitivní korelace s dalším vokálním dílem – ukázkou č. 4 – Dvořákovou duchovní tvorbou. Vedle toho se projevila i korelace s folkovou ukázkou č. 10 – písní Z. Navarové.

Ukázka č. 3, Janáčkova Sinfonietta, jednoznačně potvrdila chápání hudby jako specifického kódu, kterému se člověk naučí na základě dlouhodobých zkušeností právě s tímto kódem. Na ukázkou hudby v obsazení žesťových a bicích nástrojů zareagovali hráči na tyto nástroje diametrálně odlišně od zbytku studentské populace.

Ukázka č. 4, Credo Antonína Dvořáka, bylo přijato mnohem hůře, než se očekávalo. Důvodem je zcela jistě táhlý charakter skladby a příslušnost do sféry hudby duchovní, která většinovou populaci příliš nezaujme. Relativně významnější ohlas

¹⁷⁹ Srov. MUŽÍK, P. *Hudba v životě dospívajících : pilotní sonda*. In: *Acta musicologica* [online]. Brno : Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2007, č. 2. ISSN 1214-5955.

vzbudila skladba u členů výběrového souboru. Projevila se částečně pozitivní korelace s ukázkou č. 2.

Ukázka č. 5, Mozartova symfonie, zapůsobila při vlastním šetření spíše negativně. Na rozdíl od bezprostřední reakce respondentů však ukázka zaznamenala vysoké hodnocení, daleko vyšší, než se předpokládalo. Byla přijata příznivě především mládeží, která vykazuje hru na hudební nástroj, především na nástroj smyčcový nebo dechový. Objevila se pozitivní korelace s ukázkou č.1 – Bachovým Braniborským koncertem. Ukázka zaznamenala ohlas i u hudebně méně vyzrálých posluchačů. Skladba zaujala stejnou měrou jak chlapce, tak dívky.

Ukázka č. 6, Čajkovského balet Labutí jezero, oslovila v pozitivním slova smyslu většinu respondentů. Ukázalo se, že tato hudba je chápána mimo souvislost s uměleckou hudbou. Velmi často došlo k funkční záměně za hudbu užitečnou – ne zcela neoprávněně – a ukázka byla víceméně řazena do okruhu hudby nonartificiální, jakožto hudba filmová. Ukázka zaujala především dívky.

Ukázka č. 7, aktuální americký punkrockový hit, dle předpokladů zaujal drtivou většinu respondentů, bez ohledu na jejich hudební zázemí. Spolu s předchozí ukázkou se jednalo o nejdělečtěji přijímanou hudbu.

Ukázka č. 8, píseň německé popové zpěvačky S. Connorové, zaujala podle předpokladů především hudebně nevyzrálé posluchače, zvláště dívky. Pozitivní korelace se objevila vůči ukázce č. 9 – písni rockové skupiny Kabát. Obě skladby patří zřejmě do kategorie oddechové hudby pro populaci hudebně nerozvinutou.

Ukázka č. 9, píseň skupiny Kabát, se při vlastním šetření jevila jako obecně jednoznačně přijímaná. Na základě konkrétních výsledků se však ukázalo, že její obliba je ve skutečnosti výrazně nižší. Skladba oslovila především hudebně neangažované posluchače. Respondenti, kteří vykazují nějakou hudební aktivitu, se vůči ní velmi často vymezovali.

Ukázka č. 10, píseň české folkové zpěvačky Z. Navarové, zapůsobila výhradně na hudebně aktivní mládež, především na zpěváky gymnaziálních sborů. Ostatní ji většinou přijímají lhostejně. Potvrdilo se zjištění M. Beka, že folková hudba a tvorba písničkářská jsou zábavnou hudbou pro hudebně poučené publikum.¹⁸⁰ Obliba této písně v konkrétních zkoumaných skupinách oscilovala v přímé závislosti na oblibě skladeb z oblasti umělecké hudby.

¹⁸⁰ BEK, M. *Hudební posluchači v České republice 2001: Výzkumná zpráva o plnění grantového projektu Ministerstva kultury ČR* [online]. Brno : Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2003.

2.5.1 Estetická hodnota přisuzovaná hudebním ukázkám

Jednou z velmi důležitých otázek, na které měla data získaná užitím sémantického diferenciálu odpovědět, byla otázka estetické hodnoty hudebních děl, které se objevily v poslechovém dotazníku. Stupeň hodnoty, kterou respondenti jednotlivým ukázkám z oblasti artificiální i nonartificiální hudby přiřadili, vypovídá mnohé o jejich vztahu k hudbě, o jejich vnímání hudebního díla jako výsledku umělecké tvorby, o jejich posuzování hudby z hlediska její funkce. Velmi zajímavý by měl být žebříček užitých hudebních děl podle výsledků na stupnici hodnotná – nehodnotná, který by měl především odpovědět na otázku, jak se jednotlivé skupiny středoškolské mládeže vyrovnají s problémem vztahu hudby artificiální a nonartificiální.

Ve skupině členů gymnaziálních pěveckých sborů se objevují průměrné hodnoty od 2,32 do 6,26 u chlapců, od 2,99 do 6,46 u dívek. Vypovídá to o skutečnosti, že dívky častěji přisuzují hudbě vyšší estetickou hodnotu než chlapci. Tomu odpovídají i krajní hodnoty u skupiny mládeže, která se sborovému zpěvu nevěnuje. Jednotlivé póly stupnice jsou přitom vyjádřeny hodnotami 1 až 7.

Chlapci – členové pěveckých sborů – považují za nejhodnotnější ukázky Mozartovu Symfonii g moll a Čajkovského Labutí jezero. U obou ukázek se objevuje výsledek 6,26. To je velmi vysoké číslo. O něco níže s výsledkem 5,89 skončila Dvořákova Mše D dur, renesanční skladba P. Passereaua 5,68 ; dále Braniborský koncert J. S. Bacha 5,58 (což je přibližně v polovině mezi neutrálním hodnocením a maximálním vyjádřením estetické hodnoty). Průměrný výsledek 5,05 má Janáčková Sinfonietta. Nižší hodnota je přisuzována skladbám z oblasti nonartificiální hudby. Folková píseň Zuzany Navarové 4,68 ; americký punkrockový song 4,47. Poslední dvě ukázky skončily v poli „nehodnotná“. Píseň Divá Bára od skupiny Kabát 3,90 a na posledním místě s výsledkem 2,32 (což je blíže k maximální nehodnotnosti než k neutrálnímu hodnocení) popová píseň S. Connorové.

Výsledky ukázaly, že chlapci, kteří se věnují sborovému zpěvu, považují všeobecně vážnou hudbu za hodnotnější než hudbu populární. Tu pak dovedou posoudit podle její kvality. Při rozlišování estetické hodnoty jednotlivých ukázek využívají častěji celého rozsahu škály.

Dívky – členky pěveckých sborů – přikládají nejvyšší estetickou hodnotu ukázce č. 6 – Labutímu jezeru P. I. Čajkovského. Výsledek 6,46 je nejvyšší číslo, které se zde objevuje. Mozartova hudba má průměrný výsledek 6,21. Je to jediná ukázka vážné hudby,

kteřé dıvky přisuzují v průměru nižší hodnotu než chlapci. Další v pořadí je Bachův Braniborský koncert a Dvořákova Mše s výsledkem 5,93 resp. 5,92. Průměrnou hodnotu 5,80 má ukázka č. 2 – renesanční vokální skladba. Výsledek 5,29 má ukázka č. 7 – píseň americké skupiny Green Day. Bezprostředně za ní následuje Sinfonietta L. Janáčka s výsledkem 5,27. Jako hodnotná je ještě označena píseň Zuzany Navarové. V poli „nehodnotná“ se nachází skupina Kabát – děvčata jí přisoudila nižší hodnotu než chlapci, a sice 3,80. Poslední místo má stejně jako u chlapců taneční pop S. Connorové, tentokrát ovšem s lepším výsledkem v hodnotě 2,99. Oproti žebříčku chlapců se výrazně posunuly dopředu ukázky č. 6 (Čajkovskij) a 7 (Green Day), které u dívek všeobecně sklidily veliký úspěch, a poněkud lepší místo má překvapivě i ukázka č. 1 (Bach), která se jinak v této skupině nedočkala velké obliby.

Výsledky na stupnici hodnotná – nehodnotná u dívek, které se věnují sborovému zpěvu, poukazují na snahu přikládat všem hudebním dílům vyšší estetickou hodnotu, než je tomu u chlapců. Do svého hodnocení více promítají skutečnost, zda hudbu pokládají současně za krásnou. Z tohoto hlediska je pro ně velmi podstatným momentem melodičnost hudby. Vážnou hudbu považují všeobecně za hodnotnější než populární hudbu, pokud jim ovšem příslušná ukázka vážné hudby není posluchačsky nepříjemná. Ukázku vážné hudby, která je příliš nenadchne, ale není jim ani nepříjemná, ohodnotí velkoryse, protože o její estetické hodnotě latentně vědí.

Ve skupině mládeže, která se sborovému zpěvu nevěnuje, se objevují průměrné hodnoty od 2,68 do 5,86 u chlapců, od 3,20 do 6,22 u dívek. Vypovídá to o skutečnosti, že tato skupina mládeže jednak nevyužila celé bodovací škály, jako to převážně učinili členové pěveckých sborů, jednak se ve svých úsudcích příliš neshodla. Pravděpodobně nebyli schopni jednotlivé ukázky od sebe rozlišit, co do jejich estetické hodnoty, proto volili častěji spíše neutrální či mírně pozitivní hodnocení u většiny ukázek. Svou roli hraje i to, že na rozdíl od výše uvedené skupiny se jedná o soubor značně nesourody s mnoha odlišnými zájmy a hudebními zkušenostmi, takže jakákoli názorová osobitost se do aritmetického průměru tolik nepromítla.

Ve skupině chlapců je nejvyšší hodnota přisuzována ukázce č. 6 (Labutí jezero P. I. Čajkovského – výsledek 5,86). Je to jediná ukázka, která se umístila blíže k maximu než k neutrální hodnotě na středu škály. Druhé místo přisuzují hudbě W. A. Mozarta (5,26), třetí místo hudbě J. S. Bacha (5,07). Následuje vokálně instrumentální dílo Dvořákovo spolu punkrockovým hitem skupiny Green Day – hodnoty 4,86 resp. 4,83. Poté shodně polyfonní skladba renesančního mistra a song skupiny Kabát – hodnoty 4,50 resp. 4,49.

Janáčkově Sinfoniettě je přisouzen výsledek 4,40. Přesně nulovou hodnotu má folk Z. Navarové (4,00). S velkým odstupem skončila poslední píseň zpěvačky S. Connorové (2,68).

Výsledky skupiny chlapců, kteří nezpívají ve školních pěveckých sborech, se od výsledků sboristů liší v několika ohledech. Zdaleka se nerozprostírají v tak velkém rozpětí. Většina ukázek se v průměrných hodnotách pohybuje těsně nad pomyslnou nulou – středovou hodnotou 4. Výjimkou jsou v podstatě pouze ukázky č. 8 (nedosahuje stupně 3) a č. 6, 5 a 1 (přesahují stupeň 5). Na jedné straně nepopíratelně naprosto nevkusná ukázka tanečního popu, která skončila jediná jako jednoznačně nehodnotná. Na druhé straně skladby autorů Čajkovského, Mozarta a Bacha, kteří jsou zosobněním uměleckých stylů, jež reprezentují, a tudíž je jejich hudba všeobecně latentně známá. Dalším rozdílem je vlastně jenom prolnutí dvou žebříčků (posunutí dvou řad – hudby vážné a hudby populární – přes sebe). Tomu napomáhá skutečnost, že mládež, která se hudbě nevěnuje, a taková tvoří základ sledovaného vzorku, necítí povinnost prokazovat úctu klenotům vážné hudby.

Ve skupině dívek je nejvyšší hodnota 6,22 přisouzena hudbě P. I. Čajkovského. To je srovnatelné číslo s výsledkem u chlapců – členů pěveckých sborů. Na druhém místě se nachází W. A. Mozart – výsledek 5,71 ; na třetím místě J. S. Bach – výsledek 5,51. V tom se žebříček dívek neliší od chlapeckého, liší se pouze čísla – hodnoty jsou přibližně o půl stupně vyšší. Bezprostředně po Bachově hudbě následuje hit skupiny Green Day – výsledek 5,47. To je přibližně střed pole mezi neutrální hodnotou a maximem estetické hodnoty. Dvořákova mše získala hodnotu 5,22. Pak následuje renesanční skladba Passereauova (4,81), poté píseň skupiny Kabát (4,51), píseň Zuzany Navarové (4,44), Sinfonietta Leoše Janáčka (4,41). Jediná ukázka, označená jako nehodnotná, je píseň S. Connorové, která zde ovšem získala dle očekávání nejlepší výsledek – hodnotu 3,20).

Rozlišování estetické hodnoty u dívek, které se na gymnáziích nevěnují sborovému zpěvu, se řídí stejnými zákonitostmi jako u ostatních skupin. Dívky nejsou ochotné označovat jakékoli ukázky za nehodnotné (stejný mechanismus funguje i na stupnici krásná – ošklivá). Výjimkou je ukázka č. 8 (S. Connorová), která je objektivně tak nevkusná, že značná část respondentů vytuší, že se negativní ohodnocení očekává. Pořadí ukázek vážné hudby se nijak neliší od žebříčků ostatních sledovaných skupin. Je evidentní, že dívkám se nelíbí nezpěvná Sinfonietta L. Janáčka. Této skladbě je přisuzováno vždy poslední místo v rámci vážné hudby. V tomto případě však až za ukázkou folkovou, která obecně je ceněna pouze mezi mládeží, která se o hudbu zajímá. Stejně jako u chlapců, kteří nejsou členy školních pěveckých sborů, se na lepší pozici

dostala rocková kapela Kabát. Kromě toho zapůsobila i úspěšná píseň skupiny Green Day – podobně jako u dívek sboristek – jednoduchá (a možno říci líbivá) melodie výrazně podpořená frekvencí, s níž se song v dané době vyskytoval v médiích. Tyto okolnosti způsobily podobně jako u chlapců prolnutí obou žebříčků do sebe.

Pozitivním faktem je, že ve všech popisovaných skupinách středoškolské mládeže je největší estetická hodnota připisována dílům skutečných velikánů hudební historie. Svědčí to o snaze učitelů hudby a hudební výchovy působit na studenty nejenom v oblasti tvořivých aktivit, ale i v oblasti uvědomělé recepce (jakkoli se ukazuje, že v tomto bodě je třeba působit ještě více). A možná to svědčí i o skutečnosti, že opravdovou hodnotu v hudbě nejsou schopni popřít ani případní odpůrci této hudby.

Významným faktorem, ke kterému je při interpretaci výsledků nutno přihlídnout, je skutečnost, že skupina mládeže, která nezpívá v pěveckých sborech gymnázií, není přímo vzorkem mládeže nehudební. Množství studentů se hudebně angažuje jinde – v tradičních městských pěveckých sborech, v pěveckých sborech ZUŠ, nebo výhradně jako instrumentalisté, ať už sólově nebo v souborové hře. Výjimkou nejsou ani kapely zaměřující se na konkrétní žánr populární hudby. Faktem ovšem zůstává, že gymnaziální pěvecké sbory zpravidla sdružují jakousi hudební elitu, kterou necharakterizuje jenom schopnost hudbu interpretovat (mnohdy na velmi dobré úrovni), ale i přijímat, hodnotit a chápat.

Stupeň krásy přisuzovaný hudebním ukázkám¹⁸¹

Ve skupině zpěváků gymnaziálních pěveckých sborů se objevují průměrné hodnoty od 3,53 do 6,21 u chlapců, od 3,69 do 6,54 u dívek. Opět se zde potvrzuje, že chápání estetické hodnoty úzce souvisí s vnímáním krásy. Jednotlivá pořadí deseti ukázek podle krásy u sledovaných skupin jsou na drobné odchylky, které lze logicky vysvětlit, shodná s pořadími těchto ukázek podle kritéria estetické hodnoty.

Ve skupině chlapců – členů pěveckých sborů gymnázií, se průměrné výsledky všech ukázek pohybují mezi hodnotami 5 a 6, tedy uprostřed pole charakterizovaného

¹⁸¹ V souvislosti s používáním termínů estetická hodnota a stupeň krásy je třeba upozornit na vzájemnou synonymii těchto pojmů. Hodnota krásy jako jedna z nejvyšších hodnot, které člověk uznává, je hodnotou estetickou. Termínů je používáno vedle sebe z důvodů návaznosti na bipolární pojmové dvojice sémantického diferenciálu. Je pochopitelné a zcela logické, že stupeň krásy a stupeň hodnoty se u respondentů velmi často vzájemně kryjí.

pojmem krásná a ohraničeného krajní hodnotou krásy (7) a neutrální hodnotou (4). Výjimkou jsou pouze první a poslední ukázka tohoto pořadí. Za nejkrásnější z nich je pokládána ukázka č. 6 – Čajkovského Labutí jezero (průměrná hodnota 6,21). To odpovídá estetické hodnotě, kterou zpěváci gymnaziálních sborů ukázce přisuzují – 6,26. Pak následují další ukázky, které se průměrným stupněm krásy navzájem odlišují jen velmi málo – Mozartova Symfonie g moll (5,68), Bachův Braniborský koncert, renesanční vokální polyfonie a Credo z Dvořákovy Mše D dur (shodně 5,63). Tyto skladby jsou podle průměrných výsledků pokládány za krásnější než první z ukázek nonartificiální hudby – píseň skupiny Green Day s hodnotou 5,47. Následuje český folk Z. Navarové (5,21), poslední z ukázek vážné hudby – Janáčkova Sinfonietta (5,16) a píseň skupiny Kabát (5,05). Všechny tyto ukázky jsou označeny jako krásné. Za jedinou ošklivou ukázkou je – dle očekávání – pokládána píseň S. Connorové, které náleží hodnota 3,53.

Ve skupině dívek – členek pěveckých sborů gymnázií je za nejkrásnější ukázkou rovněž pokládáno Čajkovského Labutí jezero. Výsledná průměrná hodnota (6,54) je o něco vyšší než u chlapců – sboristů. Opět je srovnatelná se stupněm estetické hodnoty, která je ukázce dívkami přisuzována (6,46). Další v pořadí je píseň skupiny Green Day (6,24). Toto číslo je o dost vyšší než u chlapců. Liší se i ve srovnání se stupněm hodnoty (na stupnici krásy je ohodnocena . Jako třetí nejkrásnější je hodnocena Mozartova Symfonie g moll, jejíž výsledek se v absolutní hodnotě příliš neliší od hodnocení ve skupině chlapců – sboristů (5,83 u dívek, 5,68 u chlapců). Následuje Zuzana Navarová s hodnotou 5,54, renesanční vícehlas s hodnotou 5,51, Dvořákova Mše D dur s hodnotou 5,41 a Braniborský koncert J. S. Bacha s hodnotou 5,38. Spíše neutrální hodnocení se shodně objevuje u skupiny Kabát (4,53) a Sinfonietty Leoše Janáčka (4,46). Tyto ukázky mají na stupnici krásy zřetelně nižší ohodnocení než u chlapců – sboristů. Jedinou ukázkou, která byla ohodnocena jako spíše ošklivá, je píseň S. Connorové s hodnotou 3,69. Toto číslo je srovnatelné s průměrným výsledkem ukázky ve skupině chlapců – sboristů. Odpovídá rovněž pořadí.

Jako tomu je v otázce estetické hodnoty, i v otázce krásy se průměrné výsledky u mládeže, která nezpívá ve školních pěveckých sborech, rozprostřely na menším úseku škály, než tomu bylo u členů pěveckých sborů. Tento úsek je ohraničen hodnotami 3,63 a 5,62 u chlapců a 4,03 a 6,41 u dívek. Ukazuje se, že hodnocení chlapců a dívek mimo

pěvecké sbory se navzájem liší významněji než hodnocení chlapců – sboristů a dívek – sboristek.¹⁸²

Ve skupině chlapců, kteří nejsou členy pěveckých sborů gymnázií se dle očekávání objevily nižší číselné hodnoty vyjadřující stupeň krásy připisovaný jednotlivým ukázkám. Zatímco u chlapců – sboristů jsou průměrné hodnoty soustředěny do číselného intervalu 5 až 6, u chlapců v kontrolním souboru má většina ukázek průměrný stupeň krásy od hodnoty 4 do hodnoty 5. Hodnocení je tedy spíše neutrální. Vyšší čísla se objevují u tří ukázek. Píseň skupiny Green Day, která je zde pokládána za nejkrásnější, má průměrný výsledek 5,62. Labutí jezero P. I. Čajkovského 5,57. Výsledky těchto dvou ukázek jsou za pomyslným středem pole krásy směrem k tomuto pojmu, ostatní ukázky směřují spíše k neutrálnímu bodu.¹⁸³ Jako třetí v pořadí je to píseň skupiny Kabát (5,36). Dále pak následuje se značným odstupem Symfonie g moll W. A. Mozarta (4,87), Bachův Braniborský koncert (4,79), Zuzana Navarová (4,62), renesanční vokální polyfonie (4,41), Sinfonietta Leoše Janáčka (4,16) a poslední z ukázek vážné hudby – Credo z Dvořákovy Mše D dur (4,08). V případě této ukázky se jedná o značný rozdíl proti hodnocení chlapců – zpěváků gymnaziálních pěveckých sborů. Ti udávají v průměrný výsledek 5,63, tedy hodnotu o 1 a půl stupně vyšší. V poli ošklivosti pak jako jediná ukázka skončila píseň S. Connorové s hodnotou 3,63.

Ve skupině dívek, které nezpívají v pěveckých sborech gymnázií, jsou za nejkrásnější pokládány tytéž skladby jako u chlapců, a sice hit skupiny Green Day s hodnotou 6,41 a Čajkovského Labutí jezero s hodnotou 6,10. Stejně jako u chlapců jsou to rovněž jediné ukázky, které skončily na číselné škále blíž k pojmu krásná než k neutrálnímu hodnocení. Jejich výsledné průměrné hodnoty jsou ale významně vyšší. Shodně s hodnocením chlapců je třetí v pořadí skladba skupiny Kabát – v tomto případě s odpovídajícím hodnocením 5,38. Následuje Bachův Braniborský koncert s hodnocením 5,22. Dívky, které nezpívají ve školních sborech, se tak v hodnocení krásy Bachovy ukázky liší od zpěvaček gymnaziálních sborů (hodnota 5,38) jen minimálně, zatímco u jiných skladeb umělé hudby je vždy značný rozdíl mezi hodnocením těchto dvou skupin. S hodnocením 5,12 následuje Mozartova Symfonie g moll, poté folk Zuzany Navarové (4,95) a renesanční vícehlas, kterému je na stupnici krásy přisouzena hodnota 4,45, což odpovídá hodnocení chlapců (4,41) a zároveň je to o celý jeden stupeň nižší

¹⁸² Tato skutečnost se objevuje i na škále estetické hodnoty (co do konkrétních čísel), tam se ovšem téměř neliší pořadí

¹⁸³ Přitom u zpěváků gymnaziálních pěveckých sborů je v tomto rozmezí celkem pět ukázek umělé hudby a nedosahuje tam žádná z ukázek hudby nonartificiální.

hodnocení než u chlapců i dívek ve výběrovém souboru. V podstatě neutrální hodnocení přikládají dívky i Dvořákově Mši D dur (4,34), tanečnímu songu S. Connorové (4,22) a ukázce v pořadí poslední – Sinfoniettě Leoše Janáčka, jejíž průměrný výsledek je na samé nulové hodnotě (4,03). Dívky, které nejsou zpěvačkami gymnaziálních pěveckých sborů, jsou mezi čtyřmi sledovanými skupinami respondentů jedinou skupinou, která na stupnici krásy nepřihlíží nejnižší postavení popové písní S. Connorové, jak to učinili respondenti výběrového souboru i skupina chlapců v souboru kontrolním,¹⁸⁴ ale Sinfoniettě L. Janáčka. V absolutní hodnotě se hodnocením Janáčka téměř neliší od chlapců (4,16), nicméně ti pokládají Janáčkovu ukázkou za krásnější než Dvořákovu Mši, a především než zmíněný taneční pop.

¹⁸⁴ a to vždy s výrazným rozdílem na příslušné škále

2.5.2 Míra pozitivních a negativních reakcí

Na základě zjišťovaných pozitivních a negativních postojů různých skupin, které ve výzkumu figurovaly, byly vytvořeny následující žebříčky pozitivně a negativně přijímaných skladeb, které ve skutečnosti vytváří typologii průměrného představitele výběrového a kontrolního souboru podle jeho hudebního vkusu.

Pozitivní vztah - "chci poslouchat"			
výběrový soubor - členové pěv. sborů		kontrolní soubor - bez členství ve sboru	
chlapci	dívky	chlapci	dívky
			92% Green Day
	90% P. I. Čajkovskij		
84% P. I. Čajkovskij	84 % Green Day		
			77% P. I. Čajkovskij,
74% Green Day		74% Green Day	Kabát
		71% Kabát	
68% J. S. Bach			
63% P. Passereau, W. A. Mozart			
Kabát	62% Z. Navarová		
	60% W. A. Mozart		
	56% Kabát	57% P. I. Čajkovskij	
53% L. Janáček	53% P. Passereau		
52% Z. Navarová			
	46% A. Dvořák		
	45% J. S. Bach		
42% A. Dvořák		40% W. A. Mozart	42% W. A. Mozart
			38% S. Connor
			36% Z. Navarová
		32% Z. Navarová	35% J. S. Bach
	30% L. Janáček	30% P. Passereau	
	27% S. Connor	25% J. S. Bach, L. Janáček	29% P. Passereau
		23% S. Connor	23% A. Dvořák
21% S. Connor		20% A. Dvořák	21% L. Janáček

Negativní vztah - "nechci poslouchat"			
výběrový soubor - členové pěv. sborů		kontrolní soubor - bez členství ve sboru	
chlapci	dívky	chlapci	dívky
			59% L. Janáček
		54% S. Connor	
53% S. Connor	53% S. Connor	53% A. Dvořák	
			50% A. Dvořák
	49% L. Janáček	49% P. Passereau	
		46% L. Janáček	
			43% P. Passereau
		38% J. S. Bach	
		35% Z. Navarová	35% J. S. Bach
32% A. Dvořák			
		31% W. A. Mozart	30% S. Connor
			29% W. A. Mozart
	23% A. Dvořák		26% Z. Navarová
21% P. Passereau	21% Kabát	20% P. I. Čajkovskij	
L. Janáček	17% P. Passereau		
16% J. S. Bach	14% J. S. Bach		
W. A. Mozart	13% W. A. Mozart	13% Kabát	
11% Z. Navarová	Z. Navarová	12% Green Day	
			9% Kabát
5% P. I. Čajkovskij			8% P. I. Čajkovskij
Green Day			4% Green Day
Kabát	3% P. I. Čajkovskij		
	Green Day		

2.5.3 Profil člena gymnaziálního pěveckého sboru

Výzkumu se zúčastnilo celkem 90 studentů gymnázia, kteří byli v dané době aktivními členy pěveckého sboru působícího v rámci školy. Z nich bylo 19 chlapců a 71 dívek. Zajistit početně větší, a tedy reprezentativnější vzorek chlapců – členů gymnaziálních pěveckých sborů – se ukázalo jako nemožné, protože ve školních sborech jich obecně zpívá výrazně méně než dívek. Navíc značná část zpěváků těchto sborů jsou již absolventi školy, kteří věkově nezapadají do sledovaného vzorku. Charakteristiky zpěváků a zpěvaček z hlediska jejich odpovědí ve výzkumu – ať už v oblasti hodnocení jednotlivých ukázek nebo údajů v anamnestickém dotazníku – se však výrazně neliší, a proto bylo možné sestavit přibližný profil typických představitelů těchto skupin. Všechny hodnotící postoje jsou současně srovnávány s postoji v dalších skupinách. Průměrný představitel skupiny zpěváků gymnaziálního pěveckého sboru je z hlediska všech odpovědí srovnáván jednak s průměrnou zpěvačkou pěveckého sboru a jednak s průměrným představitelem skupiny tvořené chlapci, kteří ve školním pěveckém sboru nezpívají. Stejně tak průměrná data získaná ve skupině dívek, které jsou členkami pěveckého sboru na gymnáziu, jsou porovnávána s hodnotami získanými ve skupině chlapců – členů pěveckých sborů - a ve skupině tvořené dívkami, které neuvádějí členství v pěveckém sboru gymnázia.

Člen pěveckého sboru na gymnáziu – chlapec

Typický představitel této skupiny (čítající 19 jednotek) prošel systematickou výukou hry na nástroj na ZUŠ (8 respondentů navštěvuje hodiny stále, 8 respondentů již studium ukončilo). Hru na nástroj vykazuje 16 respondentů, z toho 8 hraje na dva a více hudebních nástrojů. Častou jsou členy i dalších hudebních těles (8 respondentů). Naprostá většina z nich má pozitivní vztah k předmětu hudební výchova. Vlastní obrovské množství hudebních nahrávek, včetně hudby artifiální. Nicméně jen 4 z nich uvedli artifiální hudbu jako svůj oblíbený hudební žánr.

Při hodnocení jednotlivých ukázek se v této skupině vyskytly vyhraněnější názory než u ostatních skupin. Hodnocení ukázky č. 1 (J.S.Bach) – jedná se o hudbu zajímavou. Tento názor je zřetelnější než u dívek – zpěvaček školních sborů. Současně je mnohem výraznější než u ostatních chlapců, kteří jsou v hodnocení spíše neutrální. Všechny skupiny se příliš neodlišují v hodnocení na stupnici známá – neznámá. Výsledek je

nejednoznačný s vysokou směrodatnou odchylkou. Nejednoznačný výsledek se objevuje i na škále vzrušující – uklidňující. Podobně jako ostatní chlapci volí sboristé spíše termín uklidňující (zřetelněji než dívky). Tomu přesně odpovídá i ne zcela jednoznačný příklon k označení odpočinková. Skladba je hodnocena jako výrazně veselá. Jako veselou ji hodnotí i všechny ostatní skupiny, zde je ovšem výsledek opět nejednoznačnější. Skladba se ukazuje jako srozumitelná (opět výrazněji než u dívek – zpěvaček) na rozdíl od neutrálního hodnocení u ostatních chlapců. Všichni považují Bachovu hudbu za spíše složitou. Na škále ošklivá – krásná vychází jednoznačný výsledek ve prospěch krásy, a to znovu výrazněji než u dívek. Ostatní chlapci se v tomto případě nemohou shodnout. Skladbě je přikládána vysoká umělecká hodnota – nízká směrodatná odchylka poukazuje na jednotnost souboru v tomto hodnocení. Dívky – členky pěveckých sborů – uvádějí v tomto případě o něco vyšší hodnoty. Výsledkům na škále krásná – ošklivá odpovídá hodnocení podle desátého kritéria – zpěvákům gymnaziálních sborů se ukázka líbí, a to více než děvčatům ve sboru, ostatní chlapci se přitom v hodnocení neshodují. Výsledek podle jedenáctého kritéria říká, že podobnou hudbu respondenti už slyšeli, výsledek je však jednoznačnější u dívek sboristek. Sledovaný vzorek, byť početně malý, ovšem vykázal nejvstřícnější postoj k Bachově hudbě, hodnotíme-li jej ochotou tuto hudbu poslouchat. Pozitivní odpověď volila většina respondentů této skupiny. 68% je nejvíce, kolik bylo u ukázky č. 1 zjištěno ve všech sledovaných skupinách. Procentuální zastoupení záporných odpovědí je 16%, stejně jako u vyjádření lhostejnosti. Přitom kladný výsledek u zpěvaček gymnaziálních sborů se objevuje ve 45% . Poslouchat znovu hudbu J. S. Bacha by podle svého vyjádření chtělo 25% chlapců, kteří ve sboru nezpívají.

Ukázku č. 2, renesanční vokální polyfonii, označují sboristé jako velice zajímavou, dívky sboristky vykazují v tomto hodnocení ještě jednoznačnější výsledek. Ostatní chlapci se také shodují na označení zajímavá, nicméně rozhodně ne tak jednoznačně. Ukázka je shodně pro všechny neznámá a spíše vzrušující. Je hodnocena jako spíše náročná (u dívek sboristek náročnější, ostatní chlapci vykazují spíše neutrální hodnocení). Na škále veselá – smutná vychází u sboristů víceméně neutrální hodnocení, stejně jako u všech sledovaných skupin, nicméně u zpěváků pěveckých sborů (a méně zřetelně i u zpěvaček) je patrný příklon k označení veselá. Překvapivé jsou hodnoty na stupnici srozumitelnosti. Sledovaná skupina označuje ukázku za srozumitelnou, přičemž ale ostatní chlapci pokládají ukázku naopak za nesrozumitelnou, jakkoli s vysokou směrodatnou odchylkou. Dívky zpěvačky vykazují hodnocení neutrální. S ostatními sledovanými skupinami se shoduje hodnocení ukázky jako složitá. Ukázka je hodnocena jako krásná (zřetelněji než u dívek), zatímco

hodnocení ostatních chlapců je neutrální. Je považována za hodnotnou (tentokrát u dívek zřetelněji), ostatní chlapci zde opět vykazují spíše neutrální hodnocení. Značné rozdíly jsou dle očekávání u desátého kritéria. Zpěvákům školních sborů se vokální polyfonie líbí, u ostatních chlapců není jednoznačná odpověď – mírně záporný výsledek a vysoká směrodatná odchylka ukazující na názorovou nesourodost skupiny. Očekávaný výsledek ukazuje i zhodnocení posluchačských zkušeností – sboristé už podobnou hudbu slyšeli (dívky odpovídají jednoznačněji), ostatní chlapci se opět neshodují. Výsledky podle ochoty danou hudbu opakovaně poslouchat jsou ze 63% pozitivní (negativní a lhostejné z 21% resp. 16%). Pro srovnání – dívky zpěvačky 54% kladných odpovědí, chlapci, kteří ve školním sboru nezpívají 31% kladných odpovědí, zatímco 50% vyjadřuje nesouhlas.

Hudbu Leoše Janáčka, zastoupenou v poslechovém dotazníku poměrně známou ukázkou z jeho Sinfonietty, hodnotí zpěváci gymnaziálních pěveckých sborů jako velmi zajímavou. Jejich hodnocení se značně odlišuje od ostatních chlapců, ale i od dívek – zpěvaček školních sborů. V těchto skupinách neexistuje jednotné mínění. Průměrné hodnoty se pohybují u neutrálního hodnocení směrem k přívlastku zajímavá, přičemž směrodatná odchylka je příliš vysoká – poukazuje na nesourodost v rámci zmíněných skupin. Všeobecně nejednoznačné výsledky se objevily při hodnocení na škále známá – neznámá. Navzdory očekávání je výsledná hodnota neutrální, směřující k pojmu neznámá, přičemž směrodatná odchylka poukazuje na nízkou výpovědní hodnotu průměru – soubor se neshodl. Výsledek je srovnatelný v rámci všech respondentů – chlapců – i v rámci skupiny všech členů pěveckých sborů (chlapců i dívek). Ukázka je hodnocena jako jednoznačně vzrušující, zřetelněji než u zpěvaček i u ostatních chlapců. Ve sledované skupině je pokládána za náročnou – tentokrát shodně s oběma srovnávanými skupinami. Shodné hodnoty jsou i na stupnici veselá – smutná. Ukázka je hodnocena neutrálně, spíše jako veselá. Hodnocení ukázky z hlediska srozumitelnosti se opět pohybuje v neutrálním poli směrem ke srozumitelnosti. Hodnoty se zde mírně odlišují od zcela neutrálních hodnot, které vykazují ostatní chlapci. Sboristé pokládají třetí ukázkou za hudebně složitou, zřetelněji než skupina chlapců nezpěváků. Sledovaná skupina rovněž zastává názor, že Janáčková hudba je spíše krásná – krajní hodnoty se zde však neobjevují. Ostatní skupiny se víceméně shodují na neutrálním hodnocení. Ukázka je pokládána za hodnotou, ani tady však sboristé nesahají k nejvyšším hodnotám. Dívčí skupina v rámci pěveckých sborů přikládá Janáčkově větší hodnotu. Chlapci obecně se svým hodnocením pohybují v neutrálním poli. Na škále libosti rovněž nenacházíme jednoznačný výsledek. U členů pěveckých sborů se setkáváme s mírně pozitivním hodnocením, zatímco obě srovnávané

skupiny vykazují značnou názorovou roztržičnost – neutrální průměr a vysoké hodnoty směrodatné odchylky. Výsledky podle jedenáctého kritéria vypovídajícího o poslechových zkušenostech respondentů ukazují, že členové sledované skupiny něco podobného slyšeli, ale ve svém hodnocení nevolí jednoznačné krajní hodnoty, které se častěji objevují u dívek – sboristek. Výsledek se v tomto případě příliš neodlišuje od hodnocení chlapců, kteří ve školním sboru nezpívají. Ti vykazují o něco neutrálnější postoj při značné směrodatné odchylce. Zhruba polovina této sledované skupiny vyjadřuje ochotu ukázkou znovu poslouchat (53%), čímž se tato skupina odlišuje od děvčat – sboristek (30%), i od skupiny chlapců, kteří nejsou členy gymnaziálních pěveckých sborů (26%). Překvapivý je i rozdíl v procentuálním zastoupení odpůrců této ukázky. Nesouhlas u skupiny sboristů (26%) je výrazně nižší než nesouhlas u sboristek (51%). U ostatních chlapců přitom ukázkou odmítá 46 % příslušníků této skupiny.

Ve čtvrté ukázce z vokálně instrumentální tvorby Antonína Dvořáka se u některých kritérií ukázaly výraznější rozdíly mezi hodnocením členů gymnaziálních pěveckých sborů a studentů, kteří nejsou členy sboru. U chlapců je tento rozdíl zřetelnější než u dívek – u této ukázky obzvláště. U jiných kritérií se naopak objevila vzácná shoda mezi průměrnými hodnotami udanými konkrétními skupinami. Sledovaná skupina chlapců – sboristů označila ukázkou za zajímavou, ostatní chlapci se ve svém hodnocení neshodují – neutrální průměrná hodnota a vysoká směrodatná odchylka. Ukázka je všeobecně neznámá, v tom se shodují i ostatní srovnávané skupiny. Je spíše vzrušující, zde se průměrné hodnocení příliš neliší od skupiny ostatních chlapců. Dívčí skupina v rámci pěveckých sborů vykazuje jednoznačnější výsledek. Hudba je považována za náročnou, v tomto hodnocení se sledovaná skupina výrazně neodlišuje od ostatních respondentů. Žádná ze skupin se jednoznačně nerozhodla při posuzování ukázky na škále veselá – smutná. Hodnocení skupiny sboristů – chlapců je neutrální s mírným příklonem k označení smutná stejně jako u obou srovnávaných skupin. Co do srozumitelnosti, vyjadřuje průměrná hodnota ve skupině sboristů spíše porozumění hudbě. Shodný výsledek nacházíme i u dívek. Naproti tomu průměrný výsledek ostatních chlapců poukazuje spíše na nesrozumitelnost ukázky. Hodnocením ukázky jako složité se zpěváci školních sborů neliší od zpěvaček ani od ostatních chlapců. Zatímco chlapci, kteří ve sborech nezpívají, se jednoznačně nepřiklání na žádnou stranu při posuzování krásy Dvořákovy hudby, chlapci – sboristé ji pokládají za krásnou, a to výrazněji než děvčata. Podobný je i výsledek na stupnici hodnotná – nehodnotná. Zde ovšem jednoznačnější hodnoty volí členky pěveckých sborů. Zpěvákům školních sborů se skladba líbí (tentokrát

ale dívkám v průměru trochu více), nezpěvákům se naopak příliš nelíbí. Skupina však není v tomto názoru příliš jednotná. Výsledky týkající se poslechových zkušeností s podobnou hudbou jsou přibližně stejné jako u předchozích ukázek. Sboristé něco podobného slyšeli, u ostatních chlapců neexistuje shoda. Děvčata z pěveckých sborů vyjadřují jednoznačně pozitivní odpověď. Výsledky podle ochoty danou hudbu poslouchat jsou opět překvapivé, tentokrát nečekaně negativní. Sledovaná skupina sboristů vyjádřila ochotu poslouchat Dvořákovu hudbu jen z 45%, což je ovšem výrazně lepší výsledek než u skupiny chlapců, kteří ve školním sboru nezpívají. Ti udávají pozitivní vztah pouze v 21% případů. Velké množství průměrných výsledků u této ukázky se vyznačuje značnou směrodatnou odchylkou, poukazující na nižší výpovědní hodnotu těchto dat.

Výsledky hodnocení páté ukázky – hudby W. A. Mozarta – se v pozitivním smyslu všeobecně odlišují od reakcí respondentů v průběhu poslechového dotazníku. Ukazuje se, že nechuť, která se dostavila při poslechu páté ukázky umělé hudby, zřejmě nijak výrazně neovlivnila vnímání Mozartovy hudby – ve srovnání s ostatními ukázkami byla tato ohodnocena podle očekávání. Výsledek na stupnici zajímavá – nudná je u sledované skupiny jednoznačný. Hudba je velmi zajímavá, podle předpokladů výrazně zřetelněji než u skupiny chlapců, kteří nezpívají ve školních sborech. Sboristé – chlapci se na rozdíl od dívek, které uvádějí pozitivní odpověď, příliš neshodují v hodnocení, je-li jim tato hudba známá. Výsledná hodnota je spíše neutrální s mírným příklonem k označení známá. Názor skupiny chlapců nezpěváků není jednoznačný – vykazuje zcela neutrální průměrnou hodnotu a příliš vysokou směrodatnou odchylku. Třetí ukázka je považována za vzrušující a náročnou (výrazněji než u dívek a u ostatních chlapců), současně je ohodnocena jako veselá (shodně je tomu i v obou srovnávaných skupinách). Podle očekávání je pokládána za srozumitelnou, zatímco průměrná hodnota ve skupině ostatních chlapců poukazuje na neutrální hodnocení. Shodně s celým souborem respondentů je tato hudba označena jako složitá. Je jednoznačně považována za krásnou (dle očekávání výrazněji než u ostatních chlapců, přičemž tentokrát u děvčat ještě zřetelněji). Ukázce je připisována značně vysoká estetická hodnota (opět výrazněji než u nezpěváků). Líbí se – v souladu s hodnocením na stupnici krásná – ošklivá. Něco podobného sledovaná skupina samozřejmě slyšela. U naprosté většiny získaných odpovědí v této skupině existuje značná názorová shoda, vyjádřená malou směrodatnou odchylkou. Ochotou znovu poslouchat Mozartovu hudbu písemně vyjádřila více než polovina (66%) respondentů zařazených do této skupiny. Tento výsledek se výrazně liší od skupiny nezpěváků, kde činí kladné odpovědi pouhých 40% ,

přičemž 32% projevuje nesouhlas. Pouze u dvou ukázek artificiální hudby nepřevyšuje v rámci skupiny chlapců, kteří nezpívají ve školních sborech, počet odpůrců příznivce.

Rozdíl mezi chlapeckou a dívčí částí skupiny sborových zpěváků v intenzitě postojů, dané číselnými hodnotami na jednotlivých škálách, se u páté a šesté ukázky téměř neliší. Ukázka z Čajkovského Labutího jezera je hodnocena jako jednoznačně zajímavá a známá, vzrušující a náročná hudba (vždy výrazněji než u ostatních chlapců), spíše smutná (překvapivě zřetelněji u nezpěváků). Je srozumitelná (u dívek – zpěvaček více, u ostatním chlapců méně) Je pokládána za složitou shodně s celým souborem respondentů. Je jednoznačně označena jako velmi krásná (u děvčat dle předpokladů ještě zřetelněji) a vysoce hodnotná – shodně s hudbou W. A. Mozarta. Jednoznačně pozitivní odpověď nacházíme dle předpokladů i na poslední hodnotící škále. U šesté ukázky z oblasti artificiální hudby nacházíme ve sledované skupině největší procentuální zastoupení pozitivního přijetí. Ochotu poslouchat tuto hudbu vyjádřila naprostá většina (88%) členů gymnaziálních pěveckých sborů. Současně se jedná o jedinou ukázku z oblasti artificiální hudby, ke které nadpoloviční většina chlapců mimo školní pěvecký sbor vyjadřuje pozitivní vztah.

Členka pěveckého sboru na gymnáziu – dívka

Typická představitelka této skupiny, čítající 71 jednotek, hraje na jeden hudební nástroj, zpravidla na klavír, prošla výukou v hudebním oboru ZUŠ a má pozitivní vztah k předmětu hudební výchova. Z celkového počtu 71 zpěvaček gymnaziálních pěveckých sborů vykazuje instrumentální aktivitu 58, tedy 82%. Necelá polovina (45%) stále dochází do ZUŠ, dalších 32% již docházku ukončilo. Z této skupiny 4 dívky uvedly vážnou hudbu jako svůj nejoblíbenější hudební žánr, další 3 resp. 6 uvedly artificiální hudbu na druhém a třetím místě – vyjádřeno procenty to v této skupině činí 18%. 39% dívek – zpěvaček gymnaziálních pěveckých sborů – je členkami i jiných hudebních uskupení – nejčastěji pěveckých sborů nebo komorních souborů na ZUŠ. Podle předpokladů mají i dívky sboristky značné zásoby hudebních nahrávek, často i nahrávek vážné hudby.

Hodnocení ukázky č. 1 členkami gymnaziálních pěveckých sborů se tak výrazně neliší od hodnocení ostatních dívek, jako tomu bylo ve skupině chlapců. Sledovaná skupina pokládá Bachovu hudbu za zajímavou, stupeň zajímavosti je však o něco nižší než u chlapců – zpěváků pěveckých sborů. Pro ostatní dívky je ukázka zajímavější o něco méně. Hodnocení podle druhého kritéria vypovídá o tom, že ukázka je spíše neznámá, a to

výrazněji než u skupiny chlapců. Podle očekávání se u ostatních dívek objevila vyšší hodnota – ukázka je jim stejně neznámá jako chlapcům nezpěvákům. Podobně jako v chlapecké skupině v rámci pěveckých sborů vyšlo hodnocení na třetí škále neutrální, mírně ve prospěch pojmu uklidňující, přičemž hodnocení ostatních dívek směřuje k tomuto pólu výrazněji. Podobně neutrální je i hodnocení na stupnici náročná – odpočinková. Stejně jako chlapci se i dívky mírně kloní k druhé variantě při vysoké směrodatné odchylce. Ukázka je považována za jednoznačně veselou (o něco výrazněji než u ostatních dívek). Stejně jako u chlapců, ale méně výrazně, je hudba označena jako srozumitelná, a to více než u ostatních dívek. Zatímco chlapci označují ukázku za spíše složitější, dívky z pěveckých sborů se kloní k neutrálnímu hodnocení. Ostatní děvčata přitom vykazují výraznější hodnotu, srovnatelnou s chlapci. Shodně s ostatními dívkami je tato ukázka pokládána za krásnou. Chlapcům se však líbí více. Dívky jí však naopak přikládají vyšší hodnotu. Stejný rozdíl je i mezi chlapci a dívkami mimo pěvecké sbory. Podobnou hudbu sledovaná skupina slyšela – výsledek v této skupině je nejvýraznější. V odpovědích týkajících se ochoty tuto hudbu poslouchat se procentuální zastoupení kladných, záporných a neurčitých odpovědí u dívek ze sborů a mimo sbor neliší tak výrazně jako u chlapců. 45% členek školních pěveckých sborů vyjádřilo ochotu skladbu poslouchat. U ostatních dívek uvedlo pozitivní odpověď 35%. Zvláště první číslo je překvapivě velmi nízké. U chlapců činí kladné odpovědi 68% resp. 25%. Zvláštní je i vysoká (a téměř shodná) míra lhostejnosti v obou skupinách dívek – u zpěvaček 41%, u nezpěvaček 43%.

Zatímco postoje k hudbě J. S. Bacha u členek pěveckých sborů se příliš nelišily od postojů ostatních děvčat, u ukázky č. 2, renesančního polyfonního chansonu, se objevily podle předpokladů větší rozdíly. Zjištěné postoje nejsou tak intenzivní jako u chlapců. Výjimkou je hodnocení podle prvního kritéria. Skladba je vnímána jako velmi zajímavá, jednoznačněji než u chlapců. Je neznámá, spíše vzrušující (u ostatních děvčat spíše neutrální hodnocení), je hodnocena jako náročná (opět intenzivněji než u chlapců i ostatních dívek), spíše veselá. V otázce srozumitelnosti je výsledkem neutrální hodnocení. Zde nacházíme u chlapců sboristů jiné výsledky – pro ně je tato hudba srozumitelná, na rozdíl od lidí mimo pěvecké sbory, kteří ji dle očekávání považují za nesrozumitelnou. V otázce složitosti vokální polyfonie se postoje obecně shodují. Ukázka je všeobecně považována za složitou. Velký rozdíl mezi oběma skupinami dívek je na škále krásná – ošklivá. Zpěvačkám gymnaziálních sborů se daná hudba rozhodně líbí. Ostatní děvčata volí spíše neutrální hodnocení. Postoj sboristek je méně intenzivní než postoj sboristů,

ostatní mládež se shoduje. Ukázka je označena jako velmi hodnotná, členkám pěveckých sborů se líbí a něco podobného slyšely. Hodnoty na čtyřech posledních škálách se výrazně odlišují u obou dívčích skupin. Postoje nezpěvaček jsou spíše neutrální s velkými směrodatnými odchylkami, vypovídajícími o názorové roztržitosti. Celkové posouzení ukázky, dané ochotou ji znovu poslouchat, vyznívá z 54% kladně, ze 17% záporně. 29% je nerozhodnuto. Podobně jako u chlapců je zde velký rozdíl mezi sboristkami a ostatními děvčaty, které vykazují 29% pozitivních a 44% negativních odpovědí.

Výsledky hodnocení Janáčkovy Sinfonietty nejsou u dívek tak jednoznačné jako u chlapců sboristů. Velký rozdíl je na škále zajímavá – nudná. Zpěvačky se přiklání k pojmu zajímavá, nicméně zdaleka ne tak zřetelně. Ostatní dívky jsou nerozhodnuty. Dívky se obecně nemohou shodnout, je-li otázka známá či ne – na této stupnici nacházíme neutrální hodnoty a vysokou směrodatnou odchylku. Jednoznačný je však vzrušující charakter hudby a její náročnost. Průměrná hodnota na páté škále ukazuje spíše k přívlastku veselá, ovšem ne zcela zřetelně (u chlapců více). Získané hodnoty vypovídající o srozumitelnosti Janáčkovy hudby se pohybují v neutrálním poli, u dívek z pěveckých sborů, stejně jako u chlapců z téže skupiny, směřují spíše ke srozumitelnosti, u všech nezpěváků je zcela nejednoznačné. Hodnoty se neliší od chlapců ani u následujícího kritéria – ukázka je pokládána za složitou. Mládež mimo pěvecké sbory se opět neshoduje. Dívky všeobecně nejsou s to vyjádřit jednoznačně, je-li ukázka krásná. Na rozdíl od chlapců zůstává průměrný výsledek víceméně ve středu škály. Estetickou hodnotu však této hudbě přiznávají. Jako u většiny ukázek z oblasti umělé hudby zřetelněji než chlapci. V souladu s výsledkem na stupnici krásná – ošklivá vykazuje skupina sborových zpěvaček zcela neutrální hodnoty. Soubor je názorově značně roztržit – směrodatná odchylka je příliš vysoká. Sboristé – chlapci přitom vykazují spíše pozitivní výsledek. Průměrná hodnota u ostatních dívek se pak pohybuje spíše na poli ošklivosti, což je hodnocení, které se u děvčat příliš neobjevuje. U posledního kritéria vychází pozitivní výsledek. Kladnou odpověď na otázku, zda něco podobného slyšeli, udávají u všech ukázek dívky častěji než chlapci. Očekávalo se, že hudba 20. století, navíc podání žesťových nástrojů, nevzbudí velké sympatie. Proto celkové výsledky přijatelnosti třetí ukázky nejsou rozhodně překvapivé. 30% dívek zpívajících v pěveckých sborech uvedlo, že by chtěly Sinfoniettu poslouchat znovu, to odmítá 51%. U dívek mimo gymnaziální pěvecké sbory jsou tyto hodnoty 21% resp. 61%.

Ukázka č.5 je velmi často hodnocena srovnatelně s chlapci z téhož souboru. Je tomu tak na škále zajímavosti, kde se mínění v rámci výběrového souboru neliší. Mozartova hudba je pokládána za jednoznačně zajímavou. Dívky v kontrolním souboru jsou o tomto hodnocení přesvědčeny o něco méně. V otázce, zda tuto hudbu znají, se zpěvačky gymnaziálních sborů rozhodují o něco zřetelněji než chlapci, jejichž hodnocení se spíše blíží k neutrálnímu hodnocení. Dívky ukázkou spíše znají, čímž se odlišují i od dívek v kontrolním souboru, jejichž názory se v této otázce rozcházejí. V otázce, zda je tato hudba vzrušující či uklidňující, se dívky rozhodují, že ano – v tom se ostatně shodují s chlapci z téhož souboru i s ostatními dívkami. Na další škále však obecně tak jasné stanovisko nemají. Jejich hodnocení směřuje spíše k pojmu náročná, ale pohybuje se na rozdíl od dívek z kontrolního souboru i chlapců spíše v neutrálním poli. Stejně jako chlapci a celý kontrolní soubor pokládají i dívky, zpěvačky školních sborů, ukázkou za veselou. A stejně tak je pro ně i srozumitelná – o poznání více než pro chlapce – členy pěveckých sborů, a hlavně mnohem více než pro celý kontrolní soubor. V otázce složitosti se děvčata i chlapci shodují bez ohledu na členství ve školním sboru. Ukázka je podle nich poměrně složitá. Ještě výrazněji jsou přesvědčeny o kráse Mozartova díla. V tomto názoru je chlapci ve výběrovém souboru dohánějí, ale celý kontrolní soubor Mozartovu hudbu za tak krásnou nepokládá. Dívky hodnotí Mozartovu hudbu i jako vysoce hodnotnou – jejich mínění se opět neliší od chlapců, dívky v souboru kontrolním však tak jednoznačné stanovisko nesdílejí. Neshodují se ani v otázce libosti Mozartovy hudby, o níž jsou zpěvačky pěveckých sborů gymnázií jednoznačně přesvědčeny – a to o dost výrazněji než chlapci ve výběrovém souboru. Všechna hodnocení zpěvaček školních sborů jsou podpořena přiměřenými směrodatnými odchylkami, svědčícími o celkové relativní soudržnosti skupiny. Ochotu poslouchat Mozartovu vyjádřilo 60% dívek zařazených do výběrového souboru. V tom se téměř neliší od chlapců, kteří projeví 63% pozitivních reakcí. Liší se však od dívek, které ve školních sborech nezpívají – ty projevíly ochotu k dalšímu poslechu jen ze 42%.

V ukázce šesté se dívky, zpěvačky školních pěveckých sborů, jeví jako názorově velice stejnorodá skupina, jednoznačnost jejich hodnocení je tentokrát ještě větší než v případě minulé ukázky. Hudbu z Čajkovského baletu pokládají za velice zajímavou, zajímavější než chlapci, a dobře známou, rovněž více než chlapci. S těmi se zcela shodují na škále vzrušující – uklidňující. Výběrový soubor je přesvědčen o vzrušujícím charakteru této ukázky. Dívky v souboru kontrolním tyto názory víceméně sdílejí. Jejich mínění však není tak intenzivní a především se nevyznačují takovou názorovou shodou. Na škále

náročná – odpočinková se mínění dívek blíží spíše k neutrálním hodnotám. Zatímco chlapci ve výběrovém souboru jsou přesvědčeni o náročnosti hudby, dívky ve výběrovém souboru se k tomuto názoru spíše jen přiklánějí. Dívky v souboru kontrolním vykazují stejně nejednoznačné mínění. Ukázka je pokládána za mírně smutnou, přičemž chlapci se jasně nevyjádřili. V otázce srozumitelnosti se ukazuje, že pro dívky je ukázka mírně srozumitelnější než pro chlapce. Jejich mínění je však jednoznačné. Podobně jako přesvědčení o složitosti hudební skladby. V tom se zcela shodují oba sledované soubory i chlapci a dívky navzájem. Na škále krásy a hodnoty se objevují jednoznačné hodnoty blížící se maximu stupnice. Dívky pokládají ukázkou za velice krásnou a hodnotnou. Chlapci ve výběrovém souboru podobně jako ostatní dívky se těmito čísly pouze blíží. Podobně jednoznačně lze vyhodnotit rozhodování na posledních dvou škálách. Zpěvačky školních sborů uvádějí, že Čajkovského skladba se jim velice líbí a něco podobného rozhodně slyšely. Chlapci se volí o poznání nižší hodnocení, jakkoli jejich názor je také jednoznačný. Ochota poslouchat znovu hudbu z Labutího jezera činí u zpěvaček gymnaziálních sborů 90% (o 6 více, než je tomu u chlapců z výběrového souboru o 13 více než je tomu u ostatních dívek)

3. Závěr

S hudbou se dnešní člověk setkává na každém kroku. Zní kolem nás prakticky neustále, mnohdy si ji ani neuvědomujeme, protože se stala samozřejmou kulisou. Člověk využívá hudbu jako spotřební materiál, který mu slouží. Splňuje v lidském životě **množství funkcí**. Hudba takzvaně vážná je však určitým artefaktem - má jiné cíle, než sloužit mimouměleckým účelům. Její funkcí je **funkci estetická**. Jejím prvořadým cílem je v ideálním případě zprostředkování nejvyšších **hodnot verických, etických a estetických**.¹⁸⁵ Aby toho dosáhla, je třeba, aby její recipient byl připraven nesrovnatelně kvalitněji než konzument hudby užitkové. Příprava na uvědomělé přijímání a především vnímání a chápání hudby – **receptci, percepce a apercepce** – je jako **receptivní výchova** považována za součást hudebně výchovného snažení. Otázky, do jaké míry je současná receptivní výchova úspěšná, jak souvisí s hudebními aktivitami současné středoškolské mládeže a jaké jsou pro ni podmínky v současné hudebně výchovné praxi na středních školách, stály na počátku projektu prezentovaného výzkumu.

Tradice hudebně sociologických výzkumů je u nás velmi bohatá a sahá do šedesátých let minulého století. Obrovský význam měl zejména **Výzkum současné hudebnosti** Vladimíra Karbusického a Jaroslava Kasana v letech 1966 a 1969. Na něj navázal **Výzkum hudebnosti 1990**, samostatný projekt J. Kasana. V 70. letech probíhaly důležité výzkumy na školní půdě – Evžen Valový – **Výzkum vnímání hudby žáky základních škol**. V tomto výzkumu se žáci dostali do kontaktu se znějící hudbou a poprvé zde bylo využito metody sémantického diferenciálu. V poslední letech proběhl významný výzkum **Hudební posluchači v České republice**, jehož řešitelem byl Mikuláš Bek. Tento výzkum přinesl množství zásadních zjištění o hudebním životě současného českého člověka. Proběhl dotazníkovou formou. Stále však chybí rozsáhlejší výzkum, který by se zaměřil na středoškoláky a konfrontoval by je se znějící hudbou, případně hledal souvislosti mezi projevy jejich aktivní hudebnosti a jejich dovednostmi hudebně percepčními. To si vytkl za cíl právě prezentovaný výzkum.

Výzkum se zaměřil na **gymnázia**, která poskytují všeobecné vzdělání včetně hudební výchovy, a na prokazatelnou hudební aktivitu, kterou nabízejí – **sborový zpěv**.

Ve výzkumu byly využity osvědčené **metody**, s nimiž hudební sociologie pracuje dlouhodobě. Pro získání základních informací bylo užito metody **anamnestického**

¹⁸⁵ CRHA, B. Hudba a hodnotová orientace mládeže. In: *Musica in schola X*. Brno : Masarykova univerzita, 1990, s. 21 – 33. ISBN 80-210-0222-0.

dotazníku. Anamnestický dotazník posloužil k poznání terénu a k další klasifikaci zkoumaného vzorku podle kritérií, jimiž byly instrumentální aktivita, deklarovaný vztah k umělé hudbě, předchozí institucionalizované vzdělávání (ZUŠ) či motivace k hudební činnosti. Základní technikou byl **zvukový dotazník**, ve spojení s metodou **sémantického diferenciálu**. Kombinace těchto metod, které poprvé využil E. Valový, se stala základním prostředkem většiny výzkumných akcí a ve spojení s dotazníkem dodnes zůstává nejdokonalším nástrojem hudební sociologie. Při terénní fázi výzkumu byla pak uplatněna **metoda zúčastněného pozorování**.

Ukázky zvukového dotazníku byly vybírány tak, aby byly zastoupeny všechny historické styly umělé hudby i různé žánry hudby nonumělé. Bylo vybráno 6 ukázek hudby umělé 4 ukázky hudby nonumělé.

1. **Johann Sebastian Bach : Braniborský koncert č. 1 F dur – 1. věta : Allegro**
2. **Pierre Passereau : chanson „Il est bel et bon“**
3. **Leoš Janáček : Sinfonietta – 1.věta : Allegretto**
4. **Antonín Dvořák : Mše D dur „Lužanská“, Credo**
5. **Wolfgang Amadeus Mozart : Symfonie č. 40 g moll – 4. věta : Allegro assai**
6. **Petr Iljič Čajkovskij : „Labutí jezero“, suite z baletu – 1. část „Scéna“**
7. **Skupina Green Day : píseň „Wake me up when September ends“**
8. **Zpěvačka Sarah Connor : píseň „In My House“**
9. **Skupina Kabát : píseň „Bára“**
10. **Zuzana Navarová : píseň „Orlice“**

Výběrový soubor sestával z 90 jednotek, kontrolní soubor sestával ze 428 jednotek

Jako základní znaky výběrového souboru byly stanoveny dva:

- věk 15 – 17 let
- hudební aktivita na gymnáziu – členství v pěveckém sboru školy

Základní hypotézou bylo následující tvrzení:

Mládež věnující se sborovému zpěvu v gymnaziálních sborech je jiná než mládež, která se sborovému zpěvu nevěnuje, a to z hlediska svého chápání a prožívání hudby, rozlišení jejího funkčního uplatnění, posouzení kvality hudební produkce, uvědomování si hodnoty klasických děl a uvědomování si významu hudebního umění pro člověka.

Tato hypotéza byla beze zbytku potvrzena. Ukázalo se, že pěvecké sbory gymnázií sdružují mládež, která má ve své věkové kategorii největší hudební zkušenosti, hluboký vztah k hudbě, schopnost rozlišit hudbu podle hlediska kvalitativního i funkčního. Bylo zjištěno, že motivací ke členství v pěveckém sboru jsou pro mladého člověka především přátelské vztahy s vrstevníky a pocit, že tato činnost je významně duševně obohacuje a v pozitivním slova smyslu mění.

Základní hypotéza byla dále doplněna a rozšířena o množství diferencovaných domněnek, které se měly realizovat ve vztahu posluchač – hudební dílo, a byly vysloveny v souladu s chápáním hudby jako svébytného prostředku komunikace, jako znakového systému, který je na základě různé úrovně zvládnutí jednotlivých „hudebních jazyků“ (samostatných paradigmat, na jejichž pozadí existuje konkrétní hudební dílo s určitou výpovědní hodnotou) přístupný

- **Hypotéza č. 1**, podle níž hlavním rozlišovacím momentem pro pozitivní či negativní přijetí hudby vokální či vokálně instrumentální má být členství v pěveckém sboru, **se zcela potvrdila**. Při hodnocení renesanční vokální polyfonie se největší disproporce objevila v hodnocení výběrového a kontrolního souboru na škálách zajímavosti, srozumitelnosti, krásy, hodnoty a libosti. Hodnocení zpěváků gymnaziálních sborů zde bylo o celý jeden stupeň příznivější. Rovněž ochota tuto hudbu poslouchat byla u výběrového souboru o 25% vyšší. Ve výběrovém souboru ukázka zaujala více chlapce – zde opak rozdíl činil více než 30%. Dvořákovu Credo pro sbor a orchestr rovněž zaujalo především členy gymnaziálních sborů. Srovnání hodnocení výběrového a kontrolního souboru vykazovalo stejné rozdíly na škálách sémantického diferenciálu i shodný rozdíl 25% v ochotě hudbu poslouchat. Stejnou měrou jako členy sborů oslovila skladba i skupinu mládeže věnující se hře na smyčcové nástroje. Respondent bez vztahu ke sborovému zpěvu resp. orchestrální hře obě skladby jasně odmítl.
- **Hypotéza č. 2**, podle níž u Bachova Braniborského koncertu, Symfonie W. A. Mozarta a Čajkovského hudby z baletu Labutí jezero má být hlavním určujícím faktorem hra na hudební nástroj, zvláště smyčcový či dechový, **se zcela potvrdila**. Bachův Braniborský koncert zaujal nejvíce právě mládež hrající na smyčcové nástroje a poté mládež hrající na dřevěné dechové nástroje. Mezi těmito skupinami a skupinou mládeže, která na nástroj nehraje se z hlediska ochoty hudbu poslouchat projevil rozdíl až 35%. U Mozartovy hudby nastala tatáž situace. Rozdíl mezi uvedenými skupinami vykazoval 40%. V případě hudby Čajkovského, která všeobecně zaujala téměř celou

populaci velké rozdíly v přijetí nenastaly. Nicméně nejvíce byla ukázka oceněna shodně hráči na smyčcové a dřevěné dechové nástroje.

- **Hypotéza č. 3**, podle níž ukázky reprezentující paradigma klasicistní hudby nebo hudby řazené k romantismu nebudou hodnoceny výrazně odlišně u mládeže hudebně aktivní a mládeže hudebně neaktivní, **se zcela nepotvrdila**.¹⁸⁶ Tato hypotéza se částečně potvrdila u ukázek hudby Mozartovy a Čajkovského. Lze říci, že byla příznivě přijata i respondenty bez vztahu k hudbě. Zřetelný rozdíl na škálách sémantického diferenciálu i v ochotě hudbu poslouchat se přesto objevil. Zcela bylo naopak zavrženo Dvořákovo Credo – pravděpodobně pro svůj zřetelný charakter hudby duchovní, která mládež obecně neoslovuje.
- **Hypotéza č. 4**, podle níž formálně nečleněná, plynoucí barokní hudba a hudba, která se vyznačuje pro většinovou populaci nezvyklou barvou zvuku, tedy vokální polyfonie a Janáčková fanfára ze Sinfonietty, vzbudí zcela odlišné reakce u mládeže hudebně aktivní a neaktivní, **se potvrdila částečně**. Odlišné reakce se objevily pouze ve srovnání mládeže hudebně neaktivní s takovou skupinou mládeže, jejíž hudební aktivita se nějakým způsobem k ukázce váže – v případě Janáčkovy Sinfonietty hra na žesťové nástroje, v případě Bachovy hudby hra na smyčcové nástroje, v případě vokální polyfonie sborový zpěv. V ostatních případech byly rozdíly srovnatelné s ostatními ukázkami umělé hudby.
- **Hypotéza č. 5**, podle níž ukázky vybrané mimo okruh frekventovanějších stylů umělé hudby (baroko – klasicismus – romantismus), tedy renesanční hudba a hudba 20. století, budou všeobecně hodnoceny výrazně hůř než ostatní ukázky, **se potvrdila**. U obou uvedených skladeb (společně s třetí - Dvořákovým Credem) byla nejčastěji vyjadřována neochota hudbu více poslouchat. Rovněž hodnocení na škálách libosti a srozumitelnosti odpovídalo hypotéze. Výsledek podobně jako u hypotézy předchozí koresponduje s chápáním hudby jako většího množství různých paradigm.
- **Hypotéza č. 6**, podle níž 1. věta z Janáčkovy Sinfonietty – v podání žesťových a bicích nástrojů - bude ve skupině hráčů na žesťové nástroje výrazně lépe hodnocena než ostatním vzorkem studentské populace, **se jednoznačně potvrdila**. Zatímco kontrolní soubor přijal tuto ukázku pozitivně z 23%. Skupina hráčů na žesťové nástroje vykazala pozitivní reakci v 83%. Tuto hudbu, na rozdíl od zbytku zkoumaného vzorku, označili jako jednoznačně krásnou..

¹⁸⁶ Tím spíše ovšem platí hlavní hypotéza celého projektu!

- **Hypotéza č. 7**, podle níž tatáž ukázka, ve které má pozornost posluchačů zaujmout především rytmická stránka, bude v rámci výběrového souboru přijatelnější pro chlapce, **se potvrdila**. V případě jmenované ukázky Janáčkovy hudby činil rozdíl mezi chlapci a dívkami ve výběrovém souboru (z hlediska ochoty hudbu poslouchat) více než 20%. Podobným způsobem i pregnantně kráčející hudba Bachova zaujala v rámci výměrového souboru především chlapce.
- **Hypotéza č. 8**, podle níž hudba z Čajkovského baletu Labutí jezero svým silným emocionálním nábojem osloví ve výběrovém i v kontrolním souboru především dívky, **se potvrdila**. Z hlediska ochoty hudbu poslouchat hodnotily dívky ukázkou pozitivněji o 5% ve výběrovém souboru, o 20% v kontrolním souboru. Rozdíly se projevy i na škálách sémantického diferenciálu, především na škále zajímavosti, krásy a libosti.
- **Hypotéza č. 9**, podle níž se mezi chlapci a dívkami v rámci výběrového souboru objeví minimální rozdíl ve vnímání hudby artificiální (s výjimkou reakcí na ukázkou šestou), **se nepotvrdila**. Zanedbatelné rozdíly se projevy pouze u hudby W. A. Mozarta a A. Dvořáka. První tři ukázky, považované za posluchačsky náročnější, zaujaly v rámci výběrového souboru více chlapce, ukázka z Čajkovského baletu naopak dívky. Rozdíly byly nicméně různé.
- **Hypotéza č. 10**, podle níž se prokáže bližší vztah k hudbě artificiální u dívek než u chlapců v kontrolním souboru, stejně jako rozdíl mezi chlapci a dívkami z hlediska vnímání artificiální hudby, **se potvrdila částečně**. Na škálách sémantického diferenciálu se projevy mnoho očekávaných i neočekávaných postojů, které nelze jednoduše zobecnit. Z hlediska odpovědi na základní otázku zvukového diferenciálu se zřetelně vstřícnější postoj v rámci kontrolního projevil u ukázky 1 a 6, a to ve prospěch dívek.
- **Hypotéza č. 11**, podle níž se mezi mládeží, která se hudbou aktivně zabývá, a mládeží hudebně neaktivní objeví minimální rozdíl v přijetí a vnímání populární hudby, **se potvrdila částečně**. Zjištění, že potřeba populární hudby jako určitého znaku generační sounáležitosti je mládeži přímo vtisknuta,¹⁸⁷ bylo učiněno již dávno. Navzdory předpokladům tento jev zafungoval pouze u aktuálního hitu. Ostatní skladby fungují podle vlastních principů. Reakce respondentů v průběhu zvukového dotazníku tuto hypotézu podporovaly, nicméně při samostatně vyplňovaných dotaznících, kdy nefunguje verbální konformismus vůči kolektivu, se ukazuje, že obecně známá

¹⁸⁷ DORUŽKA, L. Obliba malých žánrů a obecná hudebnost. Průzkum různých posluchačských prostředí a jeho výsledky. In: *Hudební rozhledy*, 1965, č. 7 – 8.

rozšířená populární hudební produkce je přijatelná pro každého, nicméně ne každému se skutečně líbí.

- **Hypotéza č. 12**, podle níž bude folková hudba (charakterizovaná jako žánr komplexně reflexivní,¹⁸⁸ oddechová hudba pro poučení¹⁸⁹) příznivěji ohodnocena hudebně angažovanými respondenty, **se potvrdila**. Její obliba jasně pozitivně koreluje s oblibou umělé hudby a. negativně koreluje s běžnou populární produkcí.
- **Hypotéza č. 13**, podle níž mediálně rozšířená, frekventovaná rocková hudba, zastoupená ukázkami č. 7 a 9) bude přijímána nejochotněji, a to napříč všemi posuzovanými skupinami respondentů, **se zcela nepotvrdila**.¹⁹⁰ Tato hypotéza se potvrdila u ukázky č. 7, v dané době na vrcholu obliby, píseň skupiny Kabát je spíše bez problému respektována či trpěna, výrazně nadšené reakce nani neproběhly.
- **Hypotéza č. 14**, podle níž se ukázka č. 7 díky svému emocionálnímu náboji bude těšit nadšenější odezvě u dívek, zatímco ukázka č. 9 zdůrazněným rytmem a basovou linkou zaujme především chlapce,¹⁹¹ **se potvrdila**.
- **Hypotéza č. 15**, podle níž ukázka č. 8, bude odmítnuta hudebně vyspělejší mládeží, tedy především výběrovým souborem, **se potvrdila**.
- **Hypotéza č. 16** podle níž Středoškolská mládež bude lépe hodnotit hudbu zvukově masivnější nebo výrazně melodickou, přičemž dojde ke zmatení hodnot u ukázek č. 5, 6, 7 a 9, které budou označeny za nejsrozumitelnější, a proto nejkrásnější, nejhodnotnější a nejprijatelnější **se zcela nepotvrdila**.
- **hypotéza č. 17**, podle níž respondenti výběrového souboru (spjatí s aktivním provozováním hudby) budou schopni výrazně lépe popsat hudební ukázky po stránce teoretické, tedy častěji zařadit hudbu k uměleckému stylu či hudebnímu žánru, případně pojmenovat nástrojové obsazení, uvést jméno autora či přímo název skladby, **se nepotvrdila zcela jasně**. Podle informací, které se podařilo shromáždit, tomu tak skutečně je, nicméně v rámci prezentovaného výzkumu nebylo možné tuto problematiku důkladně prozkoumat.

¹⁸⁸ Srov. MUŽÍK, P. *Hudba v životě dospívajících : pilotní sonda*. In: *Acta musicologica* [online]. Brno : Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2007, č. 2. ISSN 1214-5955.

¹⁸⁹ BEK, M. *Hudební posluchači v České republice 2001: Výzkumná zpráva o plnění grantového projektu Ministerstva kultury ČR* [online]. Brno : Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2003.

¹⁹⁰ Tím spíše ovšem platí hlavní hypotéza celého projektu!

¹⁹¹ Srov. MUŽÍK, P. *Hudba v životě dospívajících : pilotní sonda*. In: *Acta musicologica* [online]. Brno : Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2007, č. 2. ISSN 1214-5955.

Výzkum jednoznačně potvrdil existenci hudby jako znakového systému, kódu, jehož zvládnutí je podmíněno mnoha faktory. Vyžaduje systematickou přípravu a vlastní aktivitu subjektu. Poukázal na existenci mnoha „hudebních jazyků“ navzájem v různé míře prostupných, odkryl mnohé pozitivní a negativní korelace ve vnímání hudby. Důkladně zmapoval hudební život současné středoškolské mládeže, z hlediska jejich hudebních zájmů, aktivit a především receptivních zkušeností a dovedností.

Prokázalo se, že receptivní výchova je mnohem komplikovanější subdisciplína hudební výchovy, než by se zdálo. Má-li splňovat cíle, které jsou jí připisovány, musí být její metodice věnována mnohem větší pozornost.

Také se však zjistilo se, že kolektivní hudební činnost, kterou školy mnohdy na vysoké úrovni provozují – konkrétně sborový zpěv, zásadním způsobem přispívá k rozvíjení hudebního vkusu mládeže, a skrze hudebně výchovné působení přispívá k zapojení citů do procesu formování osobnosti a utváření hodnotové orientace člověka.

Literatura

- BARTHES, R. *Nulový stupeň rukopisu. Základy sémiologie*. Praha : Československý spisovatel, 1967.
- BEK, M. *Hudební posluchači v České republice 2001: Výzkumná zpráva o plnění grantového projektu Ministerstva kultury ČR* [online]. Brno : Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2003 [cit. 2009-09-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.muni.cz/research/publications/486310>>. http://www.musicologica.cz/data/Hudebni_posluchaci_2001.pdf.
- BEK, M. *Vybrané problémy hudební sociologie*. Olomouc : Univerzita Palackého, 1993. ISBN 8070673184.
- BUKOFZER, M. *Hudba v období baroka*. Bratislava, 1986.
- BURGHAEUSER, J. *Antonín Dvořák*. Praha : Horizont, 1985.
- CASSIRER, E. *Filosofie symbolických forem*. Praha : Oikoumenh, 1996. ISBN 80-86005-10-0.
- CEJP, M., MAŘÍKOVÁ, I. *Postoje české veřejnosti k hudebnímu umění*. Praha 1978.
- CEJP, M., HROMÁDKA, M. *Prognóza rozvoje české kultury do roku 2000*. Praha : ÚVK, 1982.
- CLAUSS, G., EBNER, H. *Základy statistiky pre psychologov, pedagogov, sociológov*. 1. vyd. Bratislava : SPN, 1988. 501s.
- CRHA, B. Úskalí receptivní výchovy v kontextu současné hudební výchovy. In: *Musica viva in schola XVI*. Brno : Masarykova univerzita, 2000, s. 6 – 9. ISBN 80-210-2427-5.
- CRHA, B. Hudba a hodnotová orientace mládeže. In: *Musica in schola X*. Brno : Masarykova univerzita, 1990, s. 21 – 33. ISBN 80-210-0222-0.
- CRHA, B. Hudba – preference – hodnoty. *Múzy ve škole*. Banská Bystrica, SR. 2005, r. 10, č. 1, 2. ISSN 1335-1605.
- CRHA, B. Hudba v hodnotové hierarchii a stratifikaci. In: *Slovo – obraz – zvuk II*. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2008, s. 263 – 273. ISBN 978-80-8094-331-8.
- CRHA, B., MAREK, Z. Poznámky k příjmu hudebního díla. In: *Teoretické reflexe hudební výchovy. Problémy recepce v jednotlivých druzích umění* [online]. Brno : Katedra hudební výchovy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, 2009, č. 5 [cit. 2009-09-09]. ISSN 1803-1331. Dostupný z <<http://www.ped.muni.cz/wmus/studiem/doktor/publ.htm>>.

CRHA, B., MAREK, Z. Problém vztahu artificiální a nonartificiální hudby z hlediska receptivní výchovy dospívající mládeže. In: *Musica viva in schola IX*. Brno : UJEP, 1989, s. 210 – 217.

CRHA, B., MAREK, Z. Problémy hudební výchovy v trendech současné hudební kultury. In: *Musica viva in schola XII*. Brno : Masarykova univerzita, 1995, s. 96 – 100. ISBN 80-210-1223-4.

ČERNUŠÁK, G. *Dějiny evropské hudby*. Praha: Panthon, 1985.

Český hudební slovník osob a institucí [online]. Brno : Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2008 [cit. 2009-09-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/>>.

DORŮŽKA, P. *Hudba na pomezí*. Praha : Panton, 1991. 294s. ISBN 80-7039-125-1.

DORŮŽKA, L. Obliba malých žánrů a obecná hudebnost. Průzkum různých posluchačských prostředí a jeho výsledky. In: *Hudební rozhledy*, 1965, č. 7 – 8.

DUCHÁČKOVÁ, O. *Základy hudebního výzkumu v pedagogice*. 1. vyd. Hradec Králové, 1988. 153s.

DUROZOI, G., ROUSSEL, A. *Filozofický slovník*. Praha : EWA Edition, 1994. 352s. ISBN 80-8576-407-5.

ECO, U. *Skeptikové a těšitelé*. Praha : Svoboda, 1995. 417s. ISBN 80-205-0472-9.

ECO, U. *Šest procházek literárními lesy*. Olomouc : Votobia, 1997. 196s. ISBN 80-7198-248-2.

ECO, U. *Teorie sémiotiky*. Brno : Janáčkova akademie múzických umění, 2004. 407s. ISBN 978-80-257-0157-7.

FENDRYCH, L., KOTEK, J. K metodologii a metodice výzkumu masových hudebních žánrů. In: *Hudební věda*. 1964, r. 1, č. 4, s. 608 – 616.

FORET, M. Výzkumy hudebních preferencí mládeže. In: *Sociologický časopis*, 1987, r. 23, č. 2.

FRANĚK, M. *Hudební psychologie*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-0965-2.

FRANĚK, M. Poslech hudby v každodenním životě. Souvislost s hudební preferencí a strukturou zájmů. In: *Acta musicologica* [online]. Brno : Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2005, č. 2 [cit. 2009-09-09]. ISSN 1214-5955. Dostupný z <<http://acta.musicologica.cz/>>.

FRANĚK, M., MUŽÍK, P. Hudební preference a její souvislosti s některými osobnostními rysy. *Acta musicologica* [online]. Brno : Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2006, č. 3 [cit. 2009-09-09]. ISSN 1214-5955. Dostupný z <<http://acta.musicologica.cz/>>.

FUKAČ, J. a kol. *Hudba a média. Rukověť muzikologa*. Brno : Masarykova univerzita, 1998. 258s. ISBN 80-210-1951-4.

FUKAČ, J. *Mýtus a skutečnost hudby. Traktát o dobrodružstvích a oklikách poznání*. Praha : Panton, 1989. 262s. ISBN 80-7039-011-5.

FUKAČ, J. Aktuální otázky hudební výchovy – nejen na školách. In: *Musica viva in schola X*. Brno : Masarykova univerzita, 1990. ISBN 80-210-0222-0.

FUKAČ, J. K předmětu hudební sociologie jako muzikologické disciplíny. In: *Otázky hudební sociologie*. Praha, 1967, s.16 – 29.

FUKAČ, J. Pojmosloví hudební komunikace. In: *Opus musicum*, 1969, č. 5 – 6, s. 129 – 135.

FUKAČ, J., POLEDŇÁK, I. Funkce hudby. In: *Hudební věda*, 1979, r. 16., č. 2, s. 123 – 145, č. 3, s. 220 – 245.

FUKAČ, J., POLEDŇÁK, I. *Hudba a její pojmoslovný systém. Otázky stratifikace a taxonomie hudby*. Praha : Academia, 1981. 114s.

FUKAČ, J., POLEDŇÁK, I. K typologickým polarizacím hudby, zejména polarizaci hudby artificiální a nonartificiální. In: *Hudební věda*, 1977, r. 14., č. 4, s. 316 – 333.

FUKAČ, J. JIRÁNEK, J. POLEDŇÁK, I., VOLEK, J. A kol. *Základy hudební sémiotiky I – II – III*. Brno : Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, 1992. 233, 303, 251s.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000. 207s. ISBN 80-8593-179-6.

GAVORA, P. *Výzkumné metody v pedagogice : příručka pro studenty, učitele a výzkumné pracovníky*. Brno : Paido, 1996. 131s. ISBN 80-85931-15.

GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha : Victoria Publishing, 1992. ISBN 80-85605-28-7.

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

HELFERT, V. *Základy hudební výchovy na nehudebních školách*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1956.

HEPNER, V., MAŘÍKOVÁ, I. *Průzkum postojů české veřejnosti k populárním zpěvákům*. Praha, 1975

- HONS, M. *Hudba zvaná symfonie*. Praha : Togga, 2005. 392s. ISBN 80-902912-6-0.
- HRČKOVÁ, N. *Dějiny hudby II. Renesance*. Praha : Ikar, 2005. 304s. ISBN 80-249-0615-5.
- CHYBA, M., ZENKL, Z. *Hudební sociologie a hudební výchova*. Praha : Česká hudební společnost, 1982.
- CHVATÍK, K. *Strukturální estetika*. Praha : Victoria Publishing, 1995. ISBN 80-85865-03-3.
- JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. Praha : Portál, 2003. 207s. ISBN 80-7178-697-7.
- JIRÁNEK, J. Estetická funkce, norma a hodnota v hudbě. In: *Estetika*, 1987, r. 24, č. 2.
- JIRÁNEK, J. *Tajemství hudebního významu*. Praha : Academia, 1979. 164s.
- JUROVSKÝ, A. *Kulturní vývin mládeže*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladatelstvo, 1965. 324s.
- KARBUSICKÝ, V. Teoretické předpoklady empiricko-sociologického výzkumu hudby. In: *Hudební věda*. Praha : Československá akademie věd, 1965, r. 2, č. 3, s. 372 – 418.
- KARBUSICKÝ, V. Tvar a význam v hudbě. In: *Hudební věda*, 1993, r. 30, č. 4, s. 299 – 330. ISSN 0018-7003.
- KARBUSICKÝ, V., KASAN, J. *Výzkum současné hudebnosti I., II.* Praha 1966, 1969.
- KASAN, J. *Výzkum hudebnosti 1990*. Praha : Výzkumné oddělení Českého rozhlasu, 1991.
- KELLER, J. *Úvod do sociologie*. 4. rozšířené vydání Praha : Sociologické nakladatelství, 1997. 181s. ISBN 80-85850-25-7.
- KERLINGER, F. N. *Základy výzkumu chování*. Praha : Academia, 1972. 705s.
- KOŠŤÁL, J. Mínění české veřejnosti o hudbě a poslechové chování. In: *Hudební věda*, 1985, r. 22, č. 4.
- KOTEK, J. Jak si společnost osvojuje populární hudbu. In: *Hudební rozhledy*, 1974, r. 27, č. 3, s. 124 – 128, č. 4, s. 185 – 188.
- KOTEK, J. Náš hudební vkus pod lupou sociologie. In: *Hudební rozhledy*, 1980, r. 33, č. 5, s. 224 – 226, č. 6, s. 281 – 283, č. 7, s. 331 – 333.

- KOTEK, J. Populární hudba v zorném poli hudební historie a sociologie. In: *Populární hudba a škola*, Praha : Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 2000, s. 72 – 74.
- KOTEK, J. Vývoj hudebního vkusu obyvatelstva ČSR po roce 1945. In: *Hudební věda*, 1978, r. 15, č. 3, s. 195 – 233.
- KŘÍŽ, J. Velké odmítnutí. In: *Estetika*, 1993, r. 30, č. 3. ISSN 0014-1291.
- KULKA, T. *Umění a kýč*. 2. rozšíř. vyd. Praha : Torst, 2000. ISBN 80-7215-128-2.
- LORENZ, K. *Osm smrtelných hříchů*. Praha : Panorama, 1990. 99s. ISBN 80-7038-212-0.
- LORENZ, K. *Takzvané zlo*. Praha, 1993.
- LÝSEK, F. *Hudebnost a její výzkum u mládeže školou povinné : Příspěvek k otázce hudební výchovy na nehupebních školách*. Brno : Rovnost, 1947.
- MATZNER, A., POLEDŇÁK, I., WASSERBERGER, I. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. Praha : Supraphon, 1980.
- MCQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha : Portál, 2002. 447s. ISBN 80-7178-714-0.
- MELKUS, L. Metody hudebně pedagogického výzkumu. In: *Metodologické problémy hudební pedagogiky*. Praha, 1969.
- MICHELS, U. *Encyklopedický atlas hudby*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106-238-3.
- MOKREJŠ, A. Interpretace umění jako filozofický problém. In: *Estetika*, 1991, r. 28, č.1. ISSN 0014-1291.
- MUKAŘOVSKÝ, J. *Estetická funkce, norma a hodnota jako sociální fakty*. Praha : Fr. Borový, 1936.
- MUKAŘOVSKÝ, J. *Studie z estetiky*. Praha : Odeon, 1966.
- MUŽÍK, P. *Hudba v životě dospívajících : pilotní sonda*. In: *Acta musicologica* [online]. Brno : Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2007, č. 2 [cit. 2009-09-09]. ISSN 1214-5955. Dostupný z <<http://acta.musicologica.cz/>>.
- OSGOOD, C., SUCI, G., TANNENBAUM, P. *The Measurement of Meaning*. University of Illinois, 1957.
- PEIRCE, C. S. *Sémiotika*. Praha : Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-356-3.
- PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha : Karolinum, 1998. 207s. ISBN 80-7184-569-8.

POLEDŇÁK, I. *Hudba jako problém estetiky*. Praha : Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1215-1.

POLEDŇÁK, I. Poslech hudby jako problém estetický, psychologický, pedagogický. In: *Hudební výchova*, 1998, č. 4, s. 55 – 57. ISSN 1210-3683.

POLEDŇÁK, I. *Stručný slovník hudební psychologie*. Praha : Supraphon, 1990.

PRŮCHA, J. *Pedagogický výzkum. Uvedení do teorie a praxe*. Praha : Karolinum, 1995. 132s. ISBN 80-7184-132-3.

RANDLÍKOVÁ, A., ŠIMEK, M. *Průzkum postojů mládeže k vybraným hodnotám a zájmovým aktivitám*. Praha, 1971.

RICHARDS, I. A., OGDEN, C. K. *The Meaning of Meaning*. 1923.

SAUSSURE, F. *Kurz obecné lingvistiky*. Praha : Odeon, 1989. ISBN 80-207-0070-6

SEDLÁČEK, M. Analytický přístup jako prostředek k porozumění hudebnímu uměleckému dílu. In: *Musica viva in schola XVIII*. Brno : Masarykova univerzita, 2004, s. 108 – 111. ISBN 80-210-3418-1.

SEDLÁČEK, M. Negativní tendence v procesu hudební výchovy – popularizace, komercializace. In: *Musica viva in schola XVI*. Brno : Masarykova univerzita, 2000, s. 16 – 21. ISBN 80-210-2427-5.

SEDLÁČEK, M. Problémy hudební výchovy v kontextu soudobé masové kultury. In: *Musica viva in schola XIV*. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 11 – 14. ISBN 80-210-2082-2.

SEDLÁČEK, M. Teoretická východiska pro recepci soudobé (nejen) hudební umělecké tvorby. In: *Teoretické reflexe hudební výchovy. Problémy recepce v jednotlivých druzích umění* [online]. Brno : Katedra hudební výchovy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, 2009, č. 5 [cit. 2009-09-09]. ISSN 1803-1331. Dostupný z <<http://www.ped.muni.cz/wmus/studiem/doktor/publ.htm>>.

SEDLÁK, F. *Základy hudební psychologie*. Praha, 1990.

SCHELER, M. *Místo člověka v kosmu*. Praha : Academia, 1969. 114s.

SKALKOVÁ, J. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. 2. dopl. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1985. 209s.

Slovník české hudební kultury. Praha, 1997.

SMOLKA, J. a kol. *Dějiny hudby*. Praha : Togga, 2001. ISBN 80-902912-0-1.

SOURIAU, É. *Encyklopedie estetiky*. Praha : Victoria Publishing, 1994. 939s. ISBN 80-85605-18-X

SWOBODA, H. *Moderní statistika*. Praha : Svoboda 1977. 351s.

ŠTĚDRŮŇ, M. Mládež a nonartificiální hudba. In: *Musica viva in schola VIII*. Brno : UJEP, 1987.

ŠTĚDRŮŇ, B. *Leoš Janáček. K jeho lidskému a uměleckému profilu*. Praha : Panton, 1976.

VÁŇOVÁ, H. *Metodologie a logika výzkumu v hudební pedagogice*. Praha : Karolinum, 2002. 196s. ISBN 80-246-0435-3.

VALOVÝ, E. Sémantický diferenciál a výzkum vnímání hudby ve škole. In: *Muzikologické dialogy 1978*. Brno : UJEP, 1980.

VALOVÝ, E. Sémantický diferenciál ve výzkumu vnímání hudby žáky základních škol. In: *Musica viva in schola IV*. Brno : UJEP, 1979.

VALOVÝ, E. Některé paradoxy naší současné školní hudební výchovy. In: *Musica viva in schola VIII*. Brno : UJEP, 1987.

VESELÁ, S. *K některým metodologickým problémům využití testu sémantického diferenciálu v praxi hudebně pedagogických výzkumů : diplomová práce*. Brno : UJEP, 1989. Vedoucí diplomové práce Bedřich Crha.

VIČAR, J., DYKAST, R. *Hudební estetika*. Praha : Akademie múzických umění, 1998. 154s. ISBN 80-85883-86-4.

VOGEL, J. *Leoš Janáček*. Praha : Academia, 1997. ISBN 80-200-0621-4.

VOLEK, J. Hudba jako předmět sdělení. In: *Hudební věda*, r. 9, 1972, č. 3, s. 225 – 236.

VOLEK, J. Hudební struktura jako znak a hudba jako znakový systém. In: *Opus musicum*. 1981, č. 5, s. 129 – 142, č. 6, s. 161 – 174, č. 10, s. 281 – 295. ISSN 00862-8505

VOLEK, J. *Kapitoly z dějin estetiky I*. Praha : Panton, 1985.

VOLEK, J. *K pojmu funkce v estetice a teorii umění*. Praha : Edice československého filmového ústavu, 1977.

VOLEK, J. Problémy definice hudby z hlediska vědeckých disciplín. In: *Hudební věda*, 1982, r. 19, č. 2, s. 123 – 143.

VOLEK, J. Struktura v umění z hlediska sémiotiky a obecné metodologie vědy. In: *K problematice struktur ve společenských vědách*. Praha : Československá akademie věd, 1984, s. 37 – 66.

VOLEK, J. *Úvod do teorie umění*. Praha, 1969.

VOLEK, J. *Základy obecné teorie umění*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1968. 259s.

WINKLER, J. *Ekonomika a společnost. Vybrané kapitoly ze sociologie*. Brno : Masarykova univerzita, 2000. 151s. ISBN 80-210-2398-8.

ZICH, F. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha : Vysoká škola finanční a správní, 2004. 115s. ISBN 80-8675-194-3.

ZICH, J. *Kapitoly a studie z hudební estetiky*. Praha 1975.

ZICH, O. *Estetické vnímání hudby*. Praha : Supraphon, 1981.

ZUSKA, V. *Estetika. Úvod do současnosti tradiční disciplíny*. Praha : Triton, 2001. 132s. ISBN 80-7254-194-3.

Přílohy

Seznam tabulek

Ukázka č. 1

Tabulka č. I/1 – výběrový soubor
Tabulka č. I/2 – výběrový soubor – chlapci
Tabulka č. I/3 – výběrový soubor – dívky
Tabulka č. I/4 – kontrolní soubor
Tabulka č. I/5 – kontrolní soubor – chlapci
Tabulka č. I/6 – kontrolní soubor – dívky
Tabulka č. I/7 – instrumentalisté (v rámci základního souboru)
Tabulka č. I/8 – nehrající (v rámci základního souboru)
Tabulka č. I/9 – instrumentalisté – hra na smyčcové nástroje
Tabulka č. I/10 – instrumentalisté – hra na dřevěné dechové nástroje
Tabulka č. I/11 – instrumentalisté – hra na žest'ové dechové nástroje
Tabulka č. I/12 – příznivci umělé hudby
Tabulka č. I/13 – respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah
Tabulka č. I/14 – respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah

Ukázka č. 2

Tabulka č. II/1 – výběrový soubor
Tabulka č. II/2 – výběrový soubor – chlapci
Tabulka č. II/3 – výběrový soubor – dívky
Tabulka č. II/4 – kontrolní soubor
Tabulka č. II/5 – kontrolní soubor – chlapci
Tabulka č. II/6 – kontrolní soubor – dívky
Tabulka č. II/7 – instrumentalisté (v rámci všech respondentů)
Tabulka č. II/8 – nehrající (v rámci všech respondentů)
Tabulka č. II/9 – příznivci umělé hudby
Tabulka č. II/10 – respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah
Tabulka č. II/11 – respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah

Ukázka č. 3

Tabulka č. III/1 – výběrový soubor
Tabulka č. III/2 – výběrový soubor – chlapci
Tabulka č. III/3 – výběrový soubor – dívky
Tabulka č. III/4 – kontrolní soubor
Tabulka č. III/5 – kontrolní soubor – chlapci
Tabulka č. III/6 – kontrolní soubor – dívky
Tabulka č. III/7 – instrumentalisté (v rámci všech respondentů)
Tabulka č. III/8 – nehrající (v rámci všech respondentů)
Tabulka č. III/9 – instrumentalisté – hra na dřevěné dechové nástroje
Tabulka č. III/10 – instrumentalisté – hra na žest'ové dechové nástroje
Tabulka č. III/11 – příznivci umělé hudby
Tabulka č. III/12 – respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah
Tabulka č. III/13 – respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah

Ukázka č. 4

Tabulka č. IV/1 – výběrový soubor
Tabulka č. IV/2 – výběrový soubor – chlapci
Tabulka č. IV/3 – výběrový soubor – dívky
Tabulka č. IV/4 – kontrolní soubor
Tabulka č. IV/5 – kontrolní soubor – chlapci

Tabulka č. IV/6 – kontrolní soubor – dívky
 Tabulka č. IV/7 – instrumentalisté (v rámci všech respondentů)
 Tabulka č. IV/8 – nehrající (v rámci všech respondentů)
 Tabulka č. IV/9 – instrumentalisté – hra na smyčcové nástroje
 Tabulka č. IV/10 – instrumentalisté – hra na dřevěné dechové nástroje
 Tabulka č. IV/11 – instrumentalisté – hra na žesťové dechové nástroje
 Tabulka č. IV/12 – příznivci artificiální hudby
 Tabulka č. IV/13 – respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah
 Tabulka č. IV/14 – respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah

Ukázka č. 5

Tabulka č. V/1 – výběrový soubor
 Tabulka č. V/2 – výběrový soubor – chlapci
 Tabulka č. V/3 – výběrový soubor – dívky
 Tabulka č. V/4 – kontrolní soubor
 Tabulka č. V/5 – kontrolní soubor – chlapci
 Tabulka č. V/6 – kontrolní soubor – dívky
 Tabulka č. V/7 – instrumentalisté (v rámci všech respondentů)
 Tabulka č. V/8 – nehrající (v rámci všech respondentů)
 Tabulka č. V/9 – instrumentalisté – hra na smyčcové nástroje
 Tabulka č. V/10 – instrumentalisté – hra na dřevěné dechové nástroje
 Tabulka č. V/11 – instrumentalisté – hra na žesťové dechové nástroje
 Tabulka č. V/12 – příznivci artificiální hudby
 Tabulka č. V/13 – respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah
 Tabulka č. V/14 – respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah

Ukázka č. 6

Tabulka č. VI/1 – výběrový soubor
 Tabulka č. VI/2 – výběrový soubor – chlapci
 Tabulka č. VI/3 – výběrový soubor – dívky
 Tabulka č. VI/4 – kontrolní soubor
 Tabulka č. VI/5 – kontrolní soubor – chlapci
 Tabulka č. VI/6 – kontrolní soubor – dívky
 Tabulka č. VI/7 – instrumentalisté (v rámci všech respondentů)
 Tabulka č. VI/8 – nehrající (v rámci všech respondentů)
 Tabulka č. VI/9 – instrumentalisté – hra na smyčcové nástroje
 Tabulka č. VI/10 – instrumentalisté – hra na dřevěné dechové nástroje
 Tabulka č. VI/11 – instrumentalisté – hra na žesťové dechové nástroje
 Tabulka č. VI/12 – příznivci artificiální hudby
 Tabulka č. VI/13 – respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah
 Tabulka č. VI/14 – respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah

Ukázka č. 7

Tabulka č. VII/1 – výběrový soubor
 Tabulka č. VII/2 – výběrový soubor – chlapci
 Tabulka č. VII/3 – výběrový soubor – dívky
 Tabulka č. VII/4 – kontrolní soubor
 Tabulka č. VII/5 – kontrolní soubor – chlapci
 Tabulka č. VII/6 – kontrolní soubor – dívky
 Tabulka č. VII/7 – instrumentalisté (v rámci všech respondentů)
 Tabulka č. VII/8 – nehrající (v rámci všech respondentů)
 Tabulka č. VII/9 – respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah
 Tabulka č. VII/10 – respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah

Ukázka č. 8

Tabulka č. VIII/1 – výběrový soubor
Tabulka č. VIII/2 – výběrový soubor – chlapci
Tabulka č. VIII/3 – výběrový soubor – dívky
Tabulka č. VIII/4 – kontrolní soubor
Tabulka č. VIII/5 – kontrolní soubor – chlapci
Tabulka č. VIII/6 – kontrolní soubor – dívky
Tabulka č. VIII/7 – instrumentalisté (v rámci všech respondentů)
Tabulka č. VIII/8 – nehrající (v rámci všech respondentů)
Tabulka č. VIII/9 – respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah
Tabulka č. VIII/10 – respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah

Ukázka č. 9

Tabulka č. IX/1 – výběrový soubor
Tabulka č. IX/2 – výběrový soubor – chlapci
Tabulka č. IX/3 – výběrový soubor – dívky
Tabulka č. IX/4 – kontrolní soubor
Tabulka č. IX/5 – kontrolní soubor – chlapci
Tabulka č. IX/6 – kontrolní soubor – dívky
Tabulka č. IX/7 – instrumentalisté (v rámci všech respondentů)
Tabulka č. IX/8 – nehrající (v rámci všech respondentů)
Tabulka č. IX/9 – respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah
Tabulka č. IX/10 – respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah

Ukázka č. 10

Tabulka č. X/1 – výběrový soubor
Tabulka č. X/2 – výběrový soubor – chlapci
Tabulka č. X/3 – výběrový soubor – dívky
Tabulka č. X/4 – kontrolní soubor
Tabulka č. X/5 – kontrolní soubor – chlapci
Tabulka č. X/6 – kontrolní soubor – dívky
Tabulka č. X/7 – instrumentalisté (v rámci všech respondentů)
Tabulka č. X/8 – nehrající (v rámci všech respondentů)
Tabulka č. X/9 – respondenti, kteří mají k ukázce pozitivní vztah
Tabulka č. X/10 – respondenti, kteří mají k ukázce negativní vztah

Seznam grafů

Ukázka č. 1

- Graf č. I/1 – výběrový soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. I/2 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
Graf č. I/3 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
Graf č. I/4 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. I/5 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. I/6 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. I/7 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. I/8 – výběrový soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
Graf č. I/9 – výběrový soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. I/10 – výběrový soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. I/11 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
Graf č. I/12 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
Graf č. I/13 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
Graf č. I/14 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
Graf č. I/15 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
Graf č. I/16 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
Graf č. I/17 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
Graf č. I/18 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
Graf č. I/19 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
Graf č. I/20 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
Graf č. I/21 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
Graf č. I/22 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
Graf č. I/23 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
Graf č. I/24 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
Graf č. I/25 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. I/26 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. I/27 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. I/28 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. I/29 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
Graf č. I/30 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
Graf č. I/31 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
Graf č. I/32 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
Graf č. I/33 – sémantický diferenciál : výběrový soubor + kontrolní soubor
Graf č. I/34 – kontrolní soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. I/35 – kontrolní soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. I/36 – kontrolní soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. I/37 – kontrolní soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. I/38 – kontrolní soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. I/39 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
Graf č. I/40 – kontrolní soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. I/41 – kontrolní soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. I/42 – sémantický diferenciál : instrumentalisté + nehrající
Graf č. I/43 – instrumentalisté (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. I/44 – nehrající (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. I/45 – instrumentalisté – hra na smyčcové nástroje (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. I/46 – instrumentalisté – hra na dřevěné dechové nástroje (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. I/47 – instrumentalisté – hra na žesťové dechové nástroje (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. I/48 – příznivci umělé hudby (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. I/49 – sémantický diferenciál : příznivci + odpůrci
Graf č. I/50 – příznivci ukázky č. 2 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. I/51 – příznivci ukázky č. 3 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. I/52 – příznivci ukázky č. 4 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. I/53 – příznivci ukázky č. 5 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. I/54 – příznivci ukázky č. 6 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. I/55 – příznivci ukázky č. 7 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. I/56 – příznivci ukázky č. 8 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)

Graf č. I/57 – příznivci ukázky č. 9 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. I/58 – příznivci ukázky č. 10 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)

Ukázka č. 2

Graf č. II/1 – výběrový soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. II/2 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
Graf č. II/3 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
Graf č. II/4 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
Graf č. II/5 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
Graf č. II/6 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. II/7 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. II/8 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. II/9 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. II/10 – výběrový soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
Graf č. II/11 – výběrový soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. II/12 – výběrový soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. II/13 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
Graf č. II/14 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
Graf č. II/15 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
Graf č. II/16 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
Graf č. II/17 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
Graf č. II/18 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
Graf č. II/19 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
Graf č. II/20 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
Graf č. II/21 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
Graf č. II/22 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
Graf č. II/23 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
Graf č. II/24 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
Graf č. II/25 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
Graf č. II/26 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
Graf č. II/27 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. II/28 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. II/29 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. II/30 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. II/31 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
Graf č. II/32 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
Graf č. II/33 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
Graf č. II/34 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
Graf č. II/35 – sémantický diferenciál : výběrový soubor + kontrolní soubor
Graf č. II/36 – kontrolní soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. II/37 – kontrolní soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. II/38 – kontrolní soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. II/39 – kontrolní soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. II/40 – kontrolní soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. II/41 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
Graf č. II/42 – kontrolní soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. II/43 – kontrolní soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. II/44 – sémantický diferenciál : instrumentalisté + nehrající
Graf č. II/45 – instrumentalisté (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. II/46 – nehrající (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. II/47 – příznivci umělé hudby (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. II/48 – sémantický diferenciál : příznivci + odpůrci
Graf č. II/49 – příznivci ukázky č. 1 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. II/50 – příznivci ukázky č. 3 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. II/51 – příznivci ukázky č. 4 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. II/52 – příznivci ukázky č. 5 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. II/53 – příznivci ukázky č. 6 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. II/54 – příznivci ukázky č. 7 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. II/55 – příznivci ukázky č. 8 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. II/56 – příznivci ukázky č. 9 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)

Graf č. II/57 – příznivci ukázky č. 10 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)

Ukázka č. 3

- Graf č. III/1 – výběrový soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. III/2 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
Graf č. III/3 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
Graf č. III/4 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
Graf č. III/5 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
Graf č. III/6 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. III/7 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. III/8 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. III/9 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. III/10 – výběrový soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
Graf č. III/11 – výběrový soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. III/12 – výběrový soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. III/13 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
Graf č. III/14 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
Graf č. III/15 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
Graf č. III/16 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
Graf č. III/17 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
Graf č. III/18 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
Graf č. III/19 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
Graf č. III/20 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
Graf č. III/21 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
Graf č. III/22 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
Graf č. III/23 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
Graf č. III/24 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
Graf č. III/25 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
Graf č. III/26 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
Graf č. III/27 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. III/28 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. III/29 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. III/30 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. III/31 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
Graf č. III/32 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
Graf č. III/33 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
Graf č. III/34 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
Graf č. III/35 – sémantický diferenciál : výběrový soubor + kontrolní soubor
Graf č. III/36 – kontrolní soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. III/37 – kontrolní soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. III/38 – kontrolní soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. III/39 – kontrolní soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. III/40 – kontrolní soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. III/41 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
Graf č. III/42 – kontrolní soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. III/43 – kontrolní soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. III/44 – sémantický diferenciál : instrumentalisté + nehrající
Graf č. III/45 – instrumentalisté (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. III/46 – nehrající (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. III/47 – instrumentalisté – hra na dřevěné dech. nástroje (sém. diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. III/48 – instrumentalisté – hra na žesťové dech. nástroje (sém. diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. III/49 – instrumentalisté – hra na dřevěné dechové nástroje (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. III/50 – instrumentalisté – hra na žesťové dechové nástroje (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. III/51 – příznivci umělé hudby (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. III/52 – sémantický diferenciál : příznivci + odpůrci
Graf č. III/53 – příznivci ukázky č. 1 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. III/54 – příznivci ukázky č. 2 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. III/55 – příznivci ukázky č. 4 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. III/56 – příznivci ukázky č. 5 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. III/57 – příznivci ukázky č. 6 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)

Graf č. III/58 – příznivci ukázky č. 7 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. III/59 – příznivci ukázky č. 8 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. III/60 – příznivci ukázky č. 9 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. III/61 – příznivci ukázky č. 10 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)

Ukázka č. 4

Graf č. IV/1 – výběrový soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IV/2 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
 Graf č. IV/3 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
 Graf č. IV/4 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
 Graf č. IV/5 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
 Graf č. IV/6 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. IV/7 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. IV/8 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. IV/9 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. IV/10 – výběrový soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
 Graf č. IV/11 – výběrový soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IV/12 – výběrový soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IV/13 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
 Graf č. IV/14 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
 Graf č. IV/15 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
 Graf č. IV/16 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
 Graf č. IV/17 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
 Graf č. IV/18 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
 Graf č. IV/19 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
 Graf č. IV/20 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
 Graf č. IV/21 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
 Graf č. IV/22 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
 Graf č. IV/23 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
 Graf č. IV/24 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
 Graf č. IV/25 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
 Graf č. IV/26 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
 Graf č. IV/27 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. IV/28 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. IV/29 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. IV/30 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. IV/31 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
 Graf č. IV/32 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
 Graf č. IV/33 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
 Graf č. IV/34 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
 Graf č. IV/35 – sémantický diferenciál : výběrový soubor + kontrolní soubor
 Graf č. IV/36 – kontrolní soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IV/37 – kontrolní soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. IV/38 – kontrolní soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. IV/39 – kontrolní soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. IV/40 – kontrolní soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. IV/41 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
 Graf č. IV/42 – kontrolní soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IV/43 – kontrolní soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IV/44 – sémantický diferenciál : instrumentalisté + nehrající
 Graf č. IV/45 – instrumentalisté (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IV/46 – nehrající (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IV/47 – instrumentalisté – hra na smyčcové nástroje (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IV/48 – instrumentalisté – hra na dřevěné dechové nástroje (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IV/49 – instrumentalisté – hra na žesťové dechové nástroje (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IV/50 – příznivci umělé hudby (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IV/51 – sémantický diferenciál : příznivci + odpůrci
 Graf č. IV/52 – příznivci ukázky č. 1 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IV/53 – příznivci ukázky č. 2 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IV/54 – příznivci ukázky č. 3 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)

Graf č. IV/55 – příznivci ukázky č. 5 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IV/56 – příznivci ukázky č. 6 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IV/57 – příznivci ukázky č. 7 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IV/58 – příznivci ukázky č. 8 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IV/59 – příznivci ukázky č. 9 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IV/60 – příznivci ukázky č. 10 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)

Ukázka č. 5

Graf č. V/1 – výběrový soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. V/2 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
 Graf č. V/3 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
 Graf č. V/4 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
 Graf č. V/5 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
 Graf č. V/6 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. V/7 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. V/8 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. V/9 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. V/10 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
 Graf č. V/11 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
 Graf č. V/12 – výběrový soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
 Graf č. V/13 – výběrový soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. V/14 – výběrový soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. V/15 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
 Graf č. V/16 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
 Graf č. V/17 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
 Graf č. V/18 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
 Graf č. V/19 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
 Graf č. V/20 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
 Graf č. V/21 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
 Graf č. V/22 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
 Graf č. V/23 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
 Graf č. V/24 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
 Graf č. V/25 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
 Graf č. V/26 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
 Graf č. V/27 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
 Graf č. V/28 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
 Graf č. V/29 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. V/30 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. V/31 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. V/32 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. V/33 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
 Graf č. V/34 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
 Graf č. V/35 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
 Graf č. V/36 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
 Graf č. V/37 – sémantický diferenciál : výběrový soubor + kontrolní soubor
 Graf č. V/38 – kontrolní soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. V/39 – kontrolní soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. V/40 – kontrolní soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. V/41 – kontrolní soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. V/42 – kontrolní soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. V/43 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
 Graf č. V/44 – kontrolní soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. V/45 – kontrolní soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. V/46 – sémantický diferenciál : instrumentalisté + nehrající
 Graf č. V/47 – instrumentalisté (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. V/48 – nehrající (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. V/49 – instrumentalisté – hra na smyčcové nástroje (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. V/50 – instrumentalisté – hra na dřevěné dechové nástroje (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. V/51 – instrumentalisté – hra na žesťové dechové nástroje (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. V/52 – příznivci umělé hudby (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)

Graf č. V/53 – sémantický diferenciál : příznivci + odpůrci
 Graf č. V/54 – příznivci ukázky č. 1 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. V/55 – příznivci ukázky č. 2 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. V/56 – příznivci ukázky č. 3 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. V/57 – příznivci ukázky č. 4 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. V/58 – příznivci ukázky č. 6 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. V/59 – příznivci ukázky č. 7 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. V/60 – příznivci ukázky č. 8 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. V/61 – příznivci ukázky č. 9 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. V/62 – příznivci ukázky č. 10 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)

Ukázka č. 6

Graf č. VI/1 – výběrový soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VI/2 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
 Graf č. VI/3 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
 Graf č. VI/4 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
 Graf č. VI/5 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
 Graf č. VI/6 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
 Graf č. VI/7 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
 Graf č. VI/8 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. VI/9 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. VI/10 – výběrový soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. VI/11 – výběrový soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. VI/12 – výběrový soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
 Graf č. VI/13 – výběrový soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VI/14 – výběrový soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VI/15 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
 Graf č. VI/16 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
 Graf č. VI/17 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
 Graf č. VI/18 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
 Graf č. VI/19 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
 Graf č. VI/20 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
 Graf č. VI/21 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
 Graf č. VI/22 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
 Graf č. VI/23 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
 Graf č. VI/24 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
 Graf č. VI/25 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
 Graf č. VI/26 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
 Graf č. VI/27 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
 Graf č. VI/28 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
 Graf č. VI/29 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. VI/30 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. VI/31 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. VI/32 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. VI/33 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
 Graf č. VI/34 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
 Graf č. VI/35 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
 Graf č. VI/36 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
 Graf č. VI/37 – sémantický diferenciál : výběrový soubor + kontrolní soubor
 Graf č. VI/38 – kontrolní soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VI/39 – kontrolní soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. VI/40 – kontrolní soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. VI/41 – kontrolní soubor – chlapci (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. VI/42 – kontrolní soubor – dívky (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. VI/43 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
 Graf č. VI/44 – kontrolní soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VI/45 – kontrolní soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VI/46 – sémantický diferenciál : instrumentalisté + nehrající
 Graf č. VI/47 – instrumentalisté (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VI/48 – nehrající (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)

Graf č. VI/49 – instrumentalisté – hra na smyčcové nástroje (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VI/50 – instrumentalisté – hra na dřevěné dechové nástroje (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VI/51 – instrumentalisté – hra na žesťové dechové nástroje (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VI/52 – příznivci umělé hudby (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VI/53 – sémantický diferenciál : příznivci + odpůrci
 Graf č. VI/54 – příznivci ukázky č. 1 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VI/55 – příznivci ukázky č. 2 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VI/56 – příznivci ukázky č. 3 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VI/57 – příznivci ukázky č. 4 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VI/58 – příznivci ukázky č. 5 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VI/59 – příznivci ukázky č. 7 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VI/60 – příznivci ukázky č. 8 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VI/61 – příznivci ukázky č. 9 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VI/62 – příznivci ukázky č. 10 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)

Ukázka č. 7

Graf č. VII/1 – výběrový soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VII/2 – výběrový soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
 Graf č. VII/3 – výběrový soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VII/4 – výběrový soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VII/5 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
 Graf č. VII/6 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
 Graf č. VII/7 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
 Graf č. VII/8 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
 Graf č. VII/9 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
 Graf č. VII/10 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
 Graf č. VII/11 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
 Graf č. VII/12 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
 Graf č. VII/13 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
 Graf č. VII/14 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
 Graf č. VII/15 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
 Graf č. VII/16 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
 Graf č. VII/17 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
 Graf č. VII/18 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
 Graf č. VII/19 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. VII/20 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. VII/21 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. VII/22 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. VII/23 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
 Graf č. VII/24 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
 Graf č. VII/25 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
 Graf č. VII/26 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
 Graf č. VII/27 – sémantický diferenciál : výběrový soubor + kontrolní soubor
 Graf č. VII/28 – kontrolní soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VII/29 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
 Graf č. VII/30 – kontrolní soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VII/31 – kontrolní soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VII/32 – sémantický diferenciál : instrumentalisté + nehrající
 Graf č. VII/33 – instrumentalisté (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VII/34 – nehrající (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VII/35 – sémantický diferenciál : příznivci + odpůrci
 Graf č. VII/36 – příznivci ukázky č. 1 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VII/37 – příznivci ukázky č. 2 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VII/38 – příznivci ukázky č. 3 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VII/39 – příznivci ukázky č. 4 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VII/40 – příznivci ukázky č. 5 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VII/41 – příznivci ukázky č. 6 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VII/42 – příznivci ukázky č. 8 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. VII/43 – příznivci ukázky č. 9 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)

Graf č. VII/44 – příznivci ukázky č. 10 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)

Ukázka č. 8

Graf č. VIII/1 – výběrový soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. VIII/2 – výběrový soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
Graf č. VIII/3 – výběrový soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. VIII/4 – výběrový soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. VIII/5 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
Graf č. VIII/6 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
Graf č. VIII/7 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
Graf č. VIII/8 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
Graf č. VIII/9 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
Graf č. VIII/10 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
Graf č. VIII/11 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
Graf č. VIII/12 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
Graf č. VIII/13 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
Graf č. VIII/14 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
Graf č. VIII/15 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
Graf č. VIII/16 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
Graf č. VIII/17 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
Graf č. VIII/18 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
Graf č. VIII/19 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. VIII/20 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
Graf č. VIII/21 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. VIII/22 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
Graf č. VIII/23 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
Graf č. VIII/24 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
Graf č. VIII/25 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
Graf č. VIII/26 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
Graf č. VIII/27 – sémantický diferenciál : výběrový soubor + kontrolní soubor
Graf č. VIII/28 – kontrolní soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. VIII/29 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
Graf č. VIII/30 – kontrolní soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. VIII/31 – kontrolní soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. VIII/32 – sémantický diferenciál : instrumentalisté + nehrající
Graf č. VIII/33 – instrumentalisté (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. VIII/34 – nehrající (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. VIII/35 – sémantický diferenciál : příznivci + odpůrci
Graf č. VIII/36 – příznivci ukázky č. 1 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. VIII/37 – příznivci ukázky č. 2 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. VIII/38 – příznivci ukázky č. 3 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. VIII/39 – příznivci ukázky č. 4 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. VIII/40 – příznivci ukázky č. 5 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. VIII/41 – příznivci ukázky č. 6 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. VIII/42 – příznivci ukázky č. 7 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. VIII/43 – příznivci ukázky č. 9 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. VIII/44 – příznivci ukázky č. 10 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)

Ukázka č. 9

Graf č. IX/1 – výběrový soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. IX/2 – výběrový soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
Graf č. IX/3 – výběrový soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. IX/4 – výběrový soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
Graf č. IX/5 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
Graf č. IX/6 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
Graf č. IX/7 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
Graf č. IX/8 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
Graf č. IX/9 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)

Graf č. IX/10 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
 Graf č. IX/11 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
 Graf č. IX/12 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
 Graf č. IX/13 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
 Graf č. IX/14 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
 Graf č. IX/15 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
 Graf č. IX/16 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
 Graf č. IX/17 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
 Graf č. IX/18 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
 Graf č. IX/19 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. IX/20 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. IX/21 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. IX/22 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. IX/23 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
 Graf č. IX/24 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
 Graf č. IX/25 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
 Graf č. IX/26 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
 Graf č. IX/27 – sémantický diferenciál : výběrový soubor + kontrolní soubor
 Graf č. IX/28 – kontrolní soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IX/29 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
 Graf č. IX/30 – kontrolní soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IX/31 – kontrolní soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IX/32 – sémantický diferenciál : instrumentalisté + nehrající
 Graf č. IX/33 – instrumentalisté (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IX/34 – nehrající (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IX/35 – sémantický diferenciál : příznivci + odpůrci
 Graf č. IX/36 – příznivci ukázky č. 1 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IX/37 – příznivci ukázky č. 2 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IX/38 – příznivci ukázky č. 3 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IX/39 – příznivci ukázky č. 4 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IX/40 – příznivci ukázky č. 5 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IX/41 – příznivci ukázky č. 6 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IX/42 – příznivci ukázky č. 7 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IX/43 – příznivci ukázky č. 8 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. IX/44 – příznivci ukázky č. 10 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)

Ukázka č. 10

Graf č. X/1 – výběrový soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. X/2 – výběrový soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
 Graf č. X/3 – výběrový soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. X/4 – výběrový soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. X/5 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
 Graf č. X/6 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *zajímavá – nudná*)
 Graf č. X/7 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
 Graf č. X/8 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *známá – neznámá*)
 Graf č. X/9 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
 Graf č. X/10 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *vzrušující – uklidňující*)
 Graf č. X/11 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
 Graf č. X/12 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *náročná – odpočinková*)
 Graf č. X/13 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
 Graf č. X/14 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *veselá – smutná*)
 Graf č. X/15 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
 Graf č. X/16 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *srozumitelná – nesrozumitelná*)
 Graf č. X/17 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
 Graf č. X/18 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *jednoduchá – složitá*)
 Graf č. X/19 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. X/20 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *ošklivá – krásná*)
 Graf č. X/21 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)
 Graf č. X/22 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *nehodnotná – hodnotná*)

Graf č. X/23 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
 Graf č. X/24 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *líbí se mi – nelíbí se mi*)
 Graf č. X/25 – výběrový soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
 Graf č. X/26 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál – škála *podobné jsem slyšel – neslyšel*)
 Graf č. X/27 – sémantický diferenciál : výběrový soubor + kontrolní soubor
 Graf č. X/28 – kontrolní soubor (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. X/29 – kontrolní soubor (sémantický diferenciál : chlapci + dívky)
 Graf č. X/30 – kontrolní soubor – chlapci (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. X/31 – kontrolní soubor – dívky (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. X/32 – sémantický diferenciál : instrumentalisté + nehrající
 Graf č. X/33 – instrumentalisté (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. X/34 – nehrající (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. X/35 – sémantický diferenciál : příznivci + odpůrci
 Graf č. X/36 – příznivci ukázky č. 1 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. X/37 – příznivci ukázky č. 2 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. X/38 – příznivci ukázky č. 3 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. X/39 – příznivci ukázky č. 4 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. X/40 – příznivci ukázky č. 5 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. X/41 – příznivci ukázky č. 6 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. X/42 – příznivci ukázky č. 7 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. X/43 – příznivci ukázky č. 8 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)
 Graf č. X/44 – příznivci ukázky č. 9 (příznivci – odpůrci – nerozhodnutí)

Klíčová slova:

hudební sdělení, funkce hudby, hudební jazyk, hudební recepce, výzkum, zvukový dotazník, sémantický diferenciál, estetická hodnota, hudební preference

Key words:

Musical communication. Function of music. Musical language. Reception of music. Research. Auscultatory questionnaire. Semantic differential. Artistic value. Musical preferences.

Anotace:

Hudba je určitým druhem komunikace, každé hudební dílo v sobě nese sdělení. Schopnost porozumět tomuto sdělení je dána zvládnutím hudebního jazyka konkrétního díla. Lze předpokládat, že schopnost hudební percepce je do značné míry dána aktovním provozováním hudby. Zjištění zákonitostí hudební percepce a charakteristika hudebně percepčních dovedností současné středoškolské mládeže byly hlavním cílem hudebně pedagogického výzkumu provedeného na gymnáziích v roce 2006. Při výzkumném šetření byla zkombinována technika zvukového dotazníku s technikou sémantického diferenciálu. Výsledky výzkumu potvrdily hypotézy, podle nichž je mládež věnující se aktivně hudbě schopna hudbu přijímat uvědoměleji než ta, která hudbu neprovozuje.

Abstract:

Music is a special type of communication. It conveys a message. The ability to understand the message is connected with knowledge of musical language of the piece. It is presumed that the ability to receive music depends mainly on active practising of music. The establishment of principles in reception of music and the description of receptive abilities of contemporary secondary school students were the main aims of music education research performed in 2006. In the research the methods of auscultatory questionnaire and semantic differential were combined. The result of the questionnaire confirmed the hypothesis that young people with music activities perceive music with better understanding than people with no music activities.